

ДОКУМЕНТОВЪ
ОТНОСЯЩИХСЯ КЪ ИСТОРІИ СѢВЕРО-ЗАПАДНОЙ РУСИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

ПРИ УПРАВЛЕНІИ ВИЛЕНСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.

Томъ двѣнадцатый.

ВИЛЬНА.
Типографія **А. Г. Сыркина**, Большая ул., собствен. домъ № 88.

1900.

АРХЕОГРАФИЧЕСКІЙ СБОРНИКЪ

ДОКУМЕНТОВЪ

ОТНОСЯЩИХСЯ КЪ ИСТОРІИ СѢВЕРО-ЗАПАДНОЙ РУСИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

ПРИ УПРАВЛЕНІИ ВИЛЕНСКАГО УЧЕБНАГО ОКРУГА.

Томъ двѣнадцатый.

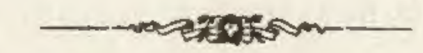
ВИЛЬНА.
Типографія А. Г. Сыркина, Большая ул., собствен. домъ № 88.
1900.

Печатано по распоряженію г. Попечителя Виленскаго учебнаго округа, Тайнаго Совѣтника В. А. Попова.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Стран.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Слишкомъ десять лѣтъ протекло съ той счастливой поры, когда при Управленіи Виленскаго учебнаго округа былъ изданъ одиннадцатый томъ „Археографическаго Сборника документовъ, относящихся къ исторіи Сѣверо-западной Руси". Теперь является двѣнадцатый томъ этого „Сборника". Своимъ появленіемъ онъ исключительно обязанъ новому Попечителю Виленскаго учебнаго округа В. А. Попову, который въ первый же годъ своего вступленія въ должность нашелъ и людей, и средства для продолженія изданія, начатаго еще въ 1867 году незабвеннымъ по округу Иваномъ Петровичемъ Корниловымъ *).

Новый томъ долженъ занять очень почетное мѣсто въ ряду первоисточниковъ по западнорусской исторіи. Онъ заключаетъ въ себѣ списокъ конгрегацій или собраній представителей базиліанскаго ордена для урегулированія по возможности всѣхъ его внутреннихъ и внѣшнихъ отношеній. Въ настоящее время уже значительно выяснилось то громадное вліяніе, какое имѣла такъ называемая Брестская церковная унія на весь складъ жизни западнорусскаго народа, на всю его исторію. Прошло три вѣка со времени ея возникновенія, а мы до сихъ поръ не можемъ освободиться отъ ея воздѣйствія и такъ или иначе должны считаться съ нею. („Упорствующіе", „змартвыхвстанцы" или „воскресенцы"). Но въ уніи

---

*) При Иванѣ Петровичѣ Корниловѣ въ одномъ 1867 году было издано четыре тома „Сборника" и притотовлены матеріалы для пятаго тома; за послѣдующіе тридцать три года издано семь томовъ.

главная активная роль принадлежала базиліанамъ; они называли себя матерью, рождающею дѣтей для ордена и вообще для уніи. *).

Базиліанскій орденъ „былъ основанъ для истребленія схизмы въ Россіи и отдаленнѣйшихъ провинціяхъ", состоялъ въ вѣдѣніи конгрегаціи распространенія вѣры (congregatio de propaganda fide), конечно, римско-католической, такъ какъ во всѣхъ остальныхъ исповѣданіяхъ Римъ постоянно видитъ ложь, фальшъ и заблужденіе; по его взгляду базиліанскій орденъ въ греческомъ обрядѣ представлялся единственнымъ средствомъ къ распространенію уніи „ея плодовитою матерью". При помощи ордена, по мнѣнію базиліанъ, должна была уничтожиться схизма не только въ Россіи, но и въ другихъ земляхъ, какъ то: Валахіи, Молдавіи, Болгаріи, Сербіи, въ нѣкоторыхъ частяхъ Угріи, Седмиградіи. Существованіе уніи возможно было только при существованіи базиліанскаго ордена, и благо одного было вмѣстѣ благомъ и другой, а зло ордена вело къ погибели самую унію. Базиліане въ глазахъ папъ были тѣми русскими, посредствомъ которыхъ, по ихъ словамъ, они думали обратить къ себѣ весь востокъ **). „Базиліане, одни базиліане—вотъ наши истинные сыны", постоянно слышится изъ Рима на всѣ представленія туда не базліанъ; одни базиліане работаютъ для уніи; однимъ имъ должны принадлежать и побѣдные вѣнцы; они одни достойны награды. Орденъ базиліанскій, по словамъ папъ, въ высшей степени знаменитый; онъ отлично зарекомендовалъ себя не только своею древностію, но и глубокимъ благочестіемъ, святою ученостію, монашескою дисциплиною. „Его несравненныя заслуги (слова папъ) всегда побуждали папъ украшать орденъ многими доказательствами апостольскаго авторитета и благословенія". Послѣ Замойскаго собора (1720 г.) особенно учащаются такіе отзывы папъ о базиліанахъ. Въ названіяхъ базиліанскаго ордена папы исключительно употребляютъ эпитеты: inclytus, conspicuus, praeclarus, commendatissimus, laudatissimus. Всѣ дѣянія ордена дышатъ, по словамъ папъ, особеннымъ усердіемъ (къ пользамъ Рима, конечно), рѣдкимъ благоразуміемъ, любовію, ревностію

---

*) Арх. Сборн. XII. 3.

**) „O, mei Rutheni, per vos ego spero omnem Orientem ad me convertendum"—слова папы уніатскому епископу Меѳодію Терлецкому—Акты Вил. Комис. XXIII. Предисл. LXX.

по вѣрѣ (въ смыслѣ папъ), и папа считаетъ ихъ „illustria ordinis decora“. Примѣрныя заслуги базиліанъ для апостольскаго престола такъ велики и постоянны, по заявленію папъ, что память о нихъ никогда не изгладится и должна сохраняться вѣчно. Въ виду этого, папы съ особеннымъ удовольствіемъ принимали всѣ представленія базиліанъ, охотно, по ихъ сознанію, увлекались ими, и при такой отеческой сердечно-страстной любви къ ордену, въ увлеченіи имъ, подтверждали всѣ конституціи литовскихъ базиліанъ, немедленно приводили въ исполненіе всѣ заявленія литовскаго прокуратора *). Этимъ папы очень справедливо выражали ордену свое особое благоволеніе и дарили его все большими и большими своеобразными милостями. Базиліанамъ даны были всевозможныя привиллегіи, привиллегированыые алтари, индульгенціи, которыми могъ воспользоваться всякій вѣрующій, но только подъ непремѣннымъ условіемъ духовнаго общенія съ базиліанами, посѣщая напр., ихъ церкви, монастыри, присутствуя при миссіяхъ и т. п. Нѣкоторыя изъ внѣшнихъ дѣяній базиліанъ, ихъ, наприм., генеральные капитулы или конгрегаціи, вслѣдствіе утвержденія Рима, получаютъ священное какъ бы значеніе, и посѣтившіе, во время ихъ совершенія, Петропавловскую въ Брестѣ церковь получали полную индульгенцію **).

---

*) Представитель базиліанъ въ Римѣ, при посредствѣ котораго они сносились съ Ватиканомъ.

**) Желающихъ подробнѣе ознакомиться съ развитіемъ вліянія въ уніи базиліанскаго ордена отсылаю къ моимъ „Очеркамъ уніатской церкви“ въ „Чтеніяхъ общ. исторіи и древностей Россійскихъ при Московскомъ университетѣ“ за время 1871 г. кн. 1 и 2, стран. 1—150 и 151—282 и за 1876 г. кн. 3 и 4, стр. 283—342 и 343—404. Индульгенціи у латинянъ раздѣляются главнымъ образомъ на полную, всецѣлую (plenaria) или отпущеніе всего временнаго наказанія, требуемаго за грѣхи правосудіемъ Божіимъ, и неполную, дробную, или отпущеніе нѣкоторой лишь части этого временнаго наказанія. Послѣдняя обыкновенно называется индульгенціею столькихъ-то дней или лѣтъ. Вмѣстѣ съ тѣмъ въ латинской церкви есть индульгенціи не только для живыхъ, но и для умершихъ. Разность между тѣми и другими латинскіе богословы поставляютъ въ томъ, что живымъ Римская церковь прямо отпускаетъ временное наказаніе, требуемое правосудіемъ Божіимъ за грѣхи, такъ какъ живые подлежатъ ея духовной начальственной власти, а за умершихъ, которые не подлежатъ уже этой ея власти, она изъ своей сокровищницы предлагаетъ только Богу потребную часть избыточныхъ удовлетвореній Іисуса Христа и святыхъ и проситъ Бога воззрѣть окомъ мило-

Проникшись такимъ раздутымъ, высокимъ о себѣ мнѣніемъ, базиліане задумали повѣдать о томъ и всему міру. Въ издаваемыхъ сочиненіяхъ начало своего ордена они стали возводить къ св. Василію Великому, даже къ его прадѣдамъ по отцу и матери; во всѣхъ базиліанахъ Востока и Запада, въ Азіи, Африкѣ и Европѣ они начинаютъ признавать своихъ единоутробныхъ братій; ихъ исторію считаютъ собственной исторіей. Мало по малу они рѣшаются всѣмъ проповѣдывать, что орденъ базиліанъ самый древній между всѣми орденами, самый распространенный, самый почтенный, что, потому, представитель базиліанъ въ Римѣ долженъ пользоваться преимуществами предъ генералами всѣхъ другихъ католическихъ орденовъ, занимать между ними первое мѣсто *).

Для правильнаго историческаго пониманія такого явленія очень важно, по документамъ, прослѣдить тѣ условія, при которыхъ оно развивалось. Издаваемый нынѣ томъ „Археографическаго Сборника" даетъ очень богатый матеріалъ для пониманія слишкомъ быстро развившагося безпримѣрнаго вліянія базиліанскаго ордена не только въ уніи, но и во всей рим.-католической церкви. Достаточно указать на то, что базиліане за преобладаніе власти вступили въ борьбу даже со всемогущими было іезуитами и не мало содѣйствовали ихъ паденію, занявъ потомъ ихъ мѣсто, особенно въ учебной области.

Печатаемыя въ XII томѣ „Археографическаго Сборника" базиліанскія капитулы или конгрегаціи обнимаютъ собою только первое столѣтіе су-

---

сердія на сіи удовлетворенія и ради ихъ отпустить усопшимъ временное наказаніе за грѣхи въ огнѣ чистилищномъ и избавить ихъ отъ онаго. Это усвоеніе умершимъ преизбыточныхъ удовлетвореній Іисуса Христа и святыхъ совершается у латинянъ, между прочимъ, въ отправленіи литургіи на такъ называемомъ у нихъ „привиллегированномъ алтарѣ" или престолѣ. Иначе сказать, души умершихъ, за которыя совершается на этихъ престолахъ литургія, получаютъ большую индульгенцію, т. е. отпущеніе всего временнаго наказанія и освобождаются изъ чистилища. У базиліанъ привиллегированные престолы были объявлены еще папою Урбаномъ VIII. Для базиліанъ все это было очень выгодно въ матеріальномъ отношеніи, льстило ихъ самолюбію; но самую церковь уніатскую незамѣтно латинизировало въ корнѣ, вводя въ нее обычаи и вѣрованія, совершенно противныя православію. Ср. Археогр. Сборн. XII. 30.

*) Чтен. Общ. Исторіи и Др. Рос. 1876 г. кн. 3. стр. 342.

ществованія ордена, именно время съ 1617 по 1709 годъ, время для ордена очень трудное и безпокойное *).

Въ совѣщаніяхъ базиліанъ на первой конгрегаціи 1617 г., подъ предсѣдательствомъ митрополита Іосифа Рутскаго, выяснилось, что для успѣшнаго распространенія уніи необходима реформа уніатскаго духовенства, и особенно монашествующаго, какъ передоваго, которое выдѣляетъ изъ себя различныхъ кандидатовъ для замѣщенія всѣхъ высшихъ должностей въ церковной іерархіи. Тутъ же пришли къ заключенію, что требуемая реформа не можетъ имѣтъ мѣста по отношенію къ людямъ старымъ, со сложившимися уже обыкновеніями, привычками. Для новаго вина понадобились и мѣхи новые, и вотъ молодыхъ адептовъ базиліанскаго ордена потребовалось воспитать и въ духѣ, и въ наукахъ, сообразно намѣченной цѣли. Блестящій воспитанникъ Рима, митрополитъ Рутскій сейчасъ же указалъ и выходъ изъ этого затруднительнаго положенія. По его заявленію, самъ Промыслъ Божій назначилъ для базиліанъ достойнѣйшихъ руководителей, въ лицѣ іезуитовъ, и по его ходатайству, въ коллегіяхъ іезуитскихъ было предоставлено молодымъ базиліанамъ для обученія двадцать два мѣста. Кромѣ того, іезуиты на первыхъ порахъ

*) Списокъ конгрегацій, съ котораго печатается настоящее изданіе, отысканъ въ монастырѣ Жировицкомъ (гродненской губ., Слонимскаго уѣзда) статскимъ совѣтникомъ О. В. Щербицкимъ. Г. Щербицкій принадлежитъ къ числу первыхъ изслѣдователей вопроса о базиліанскомъ орденѣ. Понимая значеніе своей находки, онъ представилъ ее для напечатанія въ Управленіе Виленскаго учебнаго округа. Тайный совѣтникъ В. А. Поповъ, вполнѣ сочувствуя научной обработкѣ западнорусской исторіи, изыскалъ на изданіе представленнаго документа средства, и въ настоящее время ученый міръ имѣетъ возможность документально ознакомиться съ происхожденіемъ и развитіемъ въ уніи базиліанскаго ордена. Конечно, настоящія конгрегаціи обнимаютъ собою, какъ мы сказали, только первое столѣтіе существованія ордена. Но именно это время въ уніи, за недостаткомъ документовъ, и менѣе разработано. Настоящимъ изданіемъ значительно восполняется существовавшій пробѣлъ. Съ другой стороны, въ портфеляхъ управленія округа имѣются и другіе такой же важности документы по базиліанскому вопросу, и, нѣтъ сомнѣнія, они будутъ напечатаны въ дальнѣйшихъ изданіяхъ округа и дадутъ полную возможность для окончательной разработки базиліанскаго вопроса. Списокъ конгрегацій, по которому печатается настоящій томъ, оффиціально подписанъ и подлинность его засвидѣтельствована. Арх. Сб. XII. 4—5. 143. 210.

руководили на конгрегаціяхъ всѣми разсужденіями базиліанъ и духовнымъ воспитаніемъ *). Понятно, чего можно было ожидать отъ такого руководства.

При такихъ порядкахъ, въ основу административно-іерархическаго устройства базиліанскаго ордена были положены начала латинскихъ монашескихъ орденовъ и особенно іезуитскаго. Здѣсь и тамъ мы встрѣчаемъ одинаковыя названія административныхъ должностей, одинаковыя нерѣдко должности, часто самыя правила базиліанъ дословно сходны съ правилами іезуитскими **). Съ 1617 года базиліане изъ всѣхъ почти монастырей въ Литовскомъ княжествѣ составили одну конгрегацію, подъ именемъ св. Тройцы. Главный начальникъ этой конгрегаціи былъ „генералъ", „протоархимандритъ" или просто „протъ". „Хотя митрополитъ будетъ высшимъ правителемъ нашего ордена, говорится въ первой конгрегаціи ***), при всемъ томъ мы хотимъ изъ среды себя имѣть одного, который безъ всякой другой должности, прямо и непосредственно заботился бы только о благѣ нашего ордена, осматривалъ бы монастыри, слѣдилъ за порядкомъ въ управленіи старшихъ и другихъ братій, вникалъ бы въ монастырскіе доходы, вообще старался бы объ увеличеніи и расширеніи орденскихъ имѣній. Его названіе—протоархимандритъ. Тогда же постановлено было ****), чтобы протоархимандритъ не только не былъ епархіальнымъ епископомъ, но и надворнымъ (викаріемъ), не долженъ былъ имѣть свѣтской челяди, кромѣ возницы; при немъ могъ находиться только одинъ изъ братіи для болѣе важныхъ порученій и послушникъ изъ міранъ для различныхъ услугъ. Такая, повидимому, скромная обстановка требовалась для того, по мнѣнію базиліанъ, чтобы, какъ старшіе, такъ и младшіе, съ полнымъ довѣріемъ, въ случаѣ нужды, могли обращаться къ протоархимандриту, какъ къ своему отцу. Протоархимандритъ былъ настоятелемъ одного изъ самыхъ главныхъ и вліятельныхъ монастырей. Въ случаѣ его отсутствія по ревизіи другихъ монастырей, его

---

*) Археогр. Сборн. XII. 8, 9, 18.

**) Ср. „Codex constitutionum ordinis S. Basilii Magni. Typis monast. Poczaiov. A. 1791., и „Constitutiones Societatis Jesu".

***) Арх. Сборн. XII. 10.

****) Ibidem.

мѣсто занималъ намѣстникъ, но съ правами большими, чѣмъ у другихъ старшихъ. Для избранія протоархимандрита требовались представители всѣхъ монастырей, входившихъ въ его вѣдѣніе.

Протоархимандритъ избирался свободными голосами. Послѣ смерти протоархимандрита, его духовникъ, становившійся генеральнымъ намѣстникомъ и управителемъ всего ордена до времени избранія новаго генерала *), немедленно давалъ знать объ этомъ митрополиту и послѣдній отъ себя уже оповѣщалъ весь орденъ о постигшемъ его сиротствѣ. При этомъ для избранія новаго протоархимандрита митрополитъ назначалъ время и мѣсто новой конгрегаціи и самъ на ней предсѣдательствовалъ. Требовалось, чтобы должность протоархимандрита не оставалась долго вакантною. Отправляясь на избирательную конгрегацію, митрополитъ, по замѣчанію базиліанъ, долженъ былъ ѣхать какъ отецъ къ своимъ дѣтямъ, безъ большой свиты, чтобы не быть въ тягость тому монастырю, въ которомъ предназначалась конгрегація. Въ избраніи, кромѣ митрополита, участвовали и старшіе всѣхъ монастырей, подвѣдомственныхъ протоархимандриту, генеральные совѣтники или консульторы и выборные отъ монастырей. Число выборныхъ соотвѣтствовало числу монаховъ въ каждомъ монастырѣ. Гдѣ было 7—20 монаховъ, оттуда высылался одинъ выборный; монастыри съ 30—50 монахами высылали двоихъ выборныхъ; изъ монастыря съ 50 и болѣе монахами до ста высылались три представителя; во всякомъ случаѣ, число выборныхъ не могло превышать четырехъ изъ самыхъ многолюдныхъ монастырей **). Никто изъ настоятелей, подъ страхомъ наказанія, не смѣлъ отказываться отъ поѣздки на конгрегацію. Собравшіеся представители ордена приступали, наконецъ, къ избранію.

Каждый видѣлъ, какъ важно для ордена, если на должность протоархимандрита будетъ избранъ вполнѣ дѣльный, достойный человѣкъ ***), глубоко преданный уніи, особенно выгодамъ базиліанъ. Но съ другой сто-

*) Арх. Сборн. XII. 12. Впослѣдствіи эту обязанность исполняли протоконсульторы. Ibid.—172.

**) Арх. Сборн. XII. 10—12. Впослѣдствіи число делегатовъ монастырскихъ уменьшено до *трехъ* изъ самыхъ многолюдныхъ монастырей—ibid. 171

***) Ср. разсужденія базиліанъ на конгрегаціи Брестской. Арх. Сборн. XII. 84—87.

роны обширная власть протоархимандрита, огромныя богатства, подлежавшія его вѣдѣнію, могли прельщать очень многихъ: открывалось великое поле заискиваніямъ, интригамъ, особенно, если имѣть въ виду, сколько недостойныхъ лицъ было въ базиліанскомъ орденѣ, которымъ іезуитство могло придать новый, болѣе утонченный видъ *). Чтобы сколько нибудь обезопасить себя съ этой стороны, базиліане на первой же конгрегаціи постановили, чтобы предъ избраніемъ протоархимандрита каждый изъ выборныхъ, не исключая и митрополита, давалъ присягу выбирать на должность протоархимандрита самаго достойнаго, по его разумѣнію. Въ первыхъ конгрегаціяхъ не находимъ дословно этой присяги **); по послѣдующимъ же видно, что она состояла въ простомъ призываніи имени Божія. Въ конгрегаціяхъ Жировицкой (1661 г.) и Брестской (1666 г.) встрѣчаемъ напоминаніе, чтобы каждый изъ избирателей, бросая въ общую чашу карточку съ написаннымъ именемъ кандидата на протоархимандритство, произносилъ слѣдующія слова: „призываю единаго въ Троицѣ Бога, что избираю въ протоархимандриты того, который, по моему мнѣнію, болѣе всѣхъ этого достоинъ“ ***).

Избраніе протоархимандрита обставлено было и другими, еще болѣе таинственными религіозными дѣяніями, показывающими, какъ высоко смотрѣли базиліане на должность протоархимандрита. Три послѣдніе дня передъ выборами, всѣ, прибывшіе на конгрегацію, должны были проводить въ постѣ, молитвѣ, благочестивыхъ собесѣдованіяхъ, взаимныхъ расспросахъ о достоинствахъ того или другого кандидата. Въ день выбора, во всѣхъ базиліанскихъ монастыряхъ совершались цѣлодневныя моленія о благополучномъ совершеніи дѣла. Всѣ, прибывшіе на конгрегацію, исповѣдывались, причащались, и митрополитъ, или, за отсутствіемъ послѣдняго, его уполномоченный, торжественно объявлялъ причину собранія, увѣщевалъ сдѣлать дѣло, по возможности, лучше, во славу Божію и для блага ордена. Затѣмъ, послѣ краткой молитвы, призвавъ на помощь Свя-

---

*) См. Арх. Сборн. XII. 16, 19, 20, 21, 24, 66, и др.

**) Ibid.—XII—11

***) Ibid. XII—67, 90.

таго Духа *), приступали къ самому избранію. На полученныхъ отъ секретаря карточкахъ каждый избирающій написывалъ имя своего кандидата **), и бросалъ въ общую чашу. Митрополиту принадлежало два голоса. Отобравъ у всѣхъ показанія, секретарь передавалъ чашу митрополиту. Этотъ съ двумя скрутаторами (лица, отбирающія карточки) отходилъ въ сторону и одинъ изъ скрутаторовъ на особомъ листѣ записывалъ имена кандидатовъ; на чьей сторонѣ было большинство голосовъ, тотъ и объявлялся протоархимандритомъ ***). Въ случаѣ равенства двухъ сторонъ, голосъ митрополита давалъ перевѣсъ. Если до начала выборовъ всѣ единогласно провозглашали кого нибудь протоархимандритомъ, выборъ считался законнымъ. Въ обоихъ случаяхъ противъ совершеннаго выбора никто не имѣлъ права возражать или протестовать, подъ угрозою наказанія ****).

Новоизбранный протоархимандритъ приводился къ присягѣ. По срединѣ собранія, на аналоѣ полагалось Евангеліе или распятіе, при двухъ зажженныхъ свѣчахъ; по одной сторонѣ аналоя должны были лежать постановленія ордена, опредѣляющія права и обязанности протоархимандрита, по другой—сидѣлъ митрополитъ въ омофорѣ, мантіи и митрѣ. Затѣмъ одинъ изъ заслуженнѣйшихъ отцовъ приводилъ новоизбраннаго къ евангелію, давалъ ему въ руки форму присяги, которую онъ читалъ съ колѣнопреклоненіемъ: „Я NN, іеромонахъ ордена св. Василія Великаго, говорилъ новоизбранный, клянусь Господомъ Богомъ, во св. Тройцѣ единымъ, что буду благопріятствовать и останусь вѣрнымъ ордену св. Василія Великаго, и въ особенности конгрегаціи Святѣйшей и Животворящей

*) Царю Небесный—Арх. Сборн. XII—84.

**) Вначалѣ каждый избиратель подписывалъ еще свою карточку, что потомъ было отмѣнено. Арх. Сборн. XII—134.

***) Со второй половины семнадцатаго столѣтія избраніе протоархимандрита провозглашалось предсѣдательствующимъ на конгрегаціи слѣдующими словами: „Я, NN, призвавши благодать св. Духа, моимъ и моихъ единомышленниковъ именемъ избираю и провозглашаю NN въ протоархимандриты ордена св. Василія Великаго конгрегаціи св. Тройцы, о чемъ публично заявляю предъ вами во имя Отца и Сына и св. Духа". Новоизбранный не смѣлъ противорѣчить, подъ страхомъ наказанія за открытое неповиновеніе. Арх. Сборн. XII 178.

****) Ibid. XII. 67, 178.

Тройцы, по мѣрѣ силъ моихъ буду заботиться о возрастаніи ея добра, оставаясь въ то же время въ единеніи съ св. Римскою церковію, во всемъ, на основаніи заключенныхъ условій (juxta nexum), буду повиноваться отцу нашему святѣйшему и почтеннѣйшему митрополиту Кіевскому, Галицкому и всея Руси, какъ настоящему, такъ и его преемникамъ; должность протоархимандрита, на которую свободно избранъ, постараюсь проходить сообразно съ тѣми правилами, которыя мнѣ будутъ даны теперь и господиномъ отцомъ моимъ митрополитомъ, и орденомъ нашей конгрегаціи; въ этомъ да поможетъ мнѣ Господь Богъ и его святое евангеліе". Во время чтенія присяги, всѣ стояли, сидѣлъ одинъ митрополитъ. Послѣ присяги, новоизбранный подходилъ къ митрополиту за благословеніемъ, цѣловалъ его руки и лицо, а митрополитъ обнималъ его. Та же обрядность повторялась и по отношенію къ другимъ епископамъ, присутствовавшимъ на конгрегаціи. По окончаніи этихъ обрядовъ, новоизбранный садился на особо приготовленное для него мѣсто, подлѣ епископовъ. Тогда остальные члены конгрегаціи—всѣ старшіе и представители монастырей—подходили къ нему и цѣловали его правую руку, въ знакъ повиновенія ему и послушанія. Протоархимандритъ въ свою очередь цѣловалъ ихъ и обнималъ. Затѣмъ предсѣдательствовавшій на конгрегаціи вручалъ новоизбранному протоархимандричью печать, передавалъ протоархимандричьи правила, правила общежительныя и всѣхъ монастырскихъ должностей („уставъ всѣхъ урядовъ"); въ заключеніе давалъ ему краткое наставленіе о важности возложенной на него должности; напоминалъ и всѣмъ присутствующимъ объ ихъ обязанностяхъ въ отношеніи къ протоархимандриту. Тѣмъ и оканчивалась избирательная конгрегація *).

---

*) Арх. Сборн. XII. 44. 177—179. Понятно, что описанный порядокъ избранія протоархимандрита имѣлъ мѣсто во всѣхъ подробностяхъ только тогда, если на эту должность возводился простой іеромонахъ; при избраніи въ протоархимандриты митрополита или епископа, чѣмъ нарушалось существенное постановленіе базиліанъ, значительно сокращался и измѣнялся порядокъ избранія; измѣнялась и самая присяга. Приведенная нами присяга протоархимандрита вошла въ силу только въ концѣ XVII ст., когда окончательно запрещено было Римомъ избирать епископовъ или митрополитовъ въ протоархимандриты. Еще въ 1675 году избранный въ протоархимандриты іеромонахъ Пахомій Огилевичъ далъ слѣдующую присягу: „Я, Пахомій Огилевичъ, профессъ священникъ ор-

Для разсужденій по дѣламъ ордена самъ протоархимандритъ уже, собственною властію, каждые четыре года долженъ былъ созывать свою, такъ называемую, генеральную конгрегацію. На этой конгрегаціи однако предсѣдательствовалъ митрополитъ или лично, или чрезъ своего уполномоченнаго. Если требовали обстоятельства, протоархимандритъ могъ созывать генеральную конгрегацію и ежегодно. Въ случаѣ какихъ нибудь препятствій, политическихъ обстоятельствъ, войны, народныхъ бѣдствій, она откладывалась *).

За годъ до времени созыванія генеральной конгрегаціи, протоархимандритъ долженъ былъ извѣстить старшаго того монастыря, который назначался мѣстомъ собранія, о численности отцовъ предположеннаго собранія, чтобы такимъ образомъ мѣстный настоятель могъ заготовить въ достаточномъ количествѣ все необходимое для предстоящихъ почетныхъ гостей. Собравшіеся отцы, какъ и на избирательной конгрегаціи, совершали соборную торжественную обѣдню, исповѣдывались, пріобщались. Въ день открытія генеральной конгрегаціи во всѣхъ монастыряхъ базиліанскаго ордена должны были возноситься молитвы. Засѣданія открывались молитвою къ св. Духу и краткою рѣчью митрополита или заступающаго его мѣсто. Послѣ нихъ говорилъ протоархимандритъ, за нимъ, по очереди, архимандриты, игумены, старшіе монастырей съ своими выборными, наконецъ, съ разрѣшенія митрополита или протоархимандрита, остальные отцы, которые явились на конгрегацію. Каждый предлагалъ свои замѣчанія, касавшіяся блага уніи вообще, и въ частности базиліан-

---

дена св. Василія Великаго, клянусь Господомъ Богомъ, во св. Троицѣ единымъ, должность протоархимандрита, возложенную на меня свободными голосами ордена, проходить сообразно требованіямъ этой должности, и пока буду состоять въ ней (т. е. до четырехъ, лѣтъ) всѣмъ сердцемъ буду стараться объ увеличеніи въ орденѣ хвалы Божіей; въ этомъ да поможетъ мнѣ Господь Богъ“ и проч. (Арх. Сборн. XII. 111). Списатель базиліанскихъ конгрегацій замѣчаетъ по этому случаю, что такая присяга была до тѣхъ поръ обычною (ibid). Только съ 1679 г. протоархимандритъ долженъ былъ давать присягу съ присоединеніемъ къ ней пункта о повиновеніи протоархимандрита митрополиту, такъ какъ съ этихъ поръ санъ вообще архіерійскій поставленъ былъ неотразимымъ препятствіемъ для полученія протоархимандритства. (Ibid. 117).

*) Ibid. 12. 44.

скаго ордена, особенно его конгрегацін. Выборные отъ монастыря защищали каждый мѣстныя свои выгоды. Все, что говорилось на конгрегаціи, немедленно записывалось и на слѣдующемъ засѣданіи подвергалось общему обсужденію. На что соглашались всѣ, то дѣлалось обязательнымъ; относительно чего возникало разногласіе, то передавалось на особенное разсмотрѣніе протоархимандрита и четырехъ достойнѣйшихъ отцовъ; рѣшеніе постановлялось большинствомъ голосовъ. Если подобныхъ спорныхъ дѣлъ накоплялось очень много, то протоархимандритъ, по усмотрѣнію, составлялъ нѣсколько своихъ, такъ сказать, отдѣльныхъ совѣтовъ, и имъ поручалъ веденіе частныхъ спорныхъ дѣлъ; сами по себѣ эти совѣты не постановляли рѣшенія, но свое послѣднее заключеніе передавали высшему совѣту протоархимандрита съ четырьмя отцами. Установленное здѣсь рѣшеніе признавалось окончательнымъ. Все это переписывалось на бѣло, читалось въ новомъ общемъ засѣданіи, и тогда никто уже не смѣлъ заявлять протеста [1]).

Для записыванія всего, что говорилось на конгрегаціяхъ, былъ секретарь. Понятно, сколько осторожности требовалось относительно лица, которому довѣрялось такое дѣло. Черезъ его руки проходили всѣ рѣшенія конгрегацій; онъ зналъ даже то, что тайно говорилось или только предполагалось между нѣсколькими конгрегаціонными лицами и что потомъ заявлялось всею конгрегацію, но уже въ выглаженной формѣ. Нельзя было, слѣдовательно, довѣрить должность секретаря кому бы то ни было; скажемъ болѣе: требовалось сдѣлать ее постоянною, служебною. И вотъ на третьей конгрегаціи (1633 г.) базиліане постановляютъ, чтобы съ этихъ поръ постоянно избирался особый секретарь, котораго старшіе отцы должны были научить относительно его обязанностей, а главное, чтобы онъ ежедневно тщательно записывалъ то, что будетъ говорено и установлено на конгрегаціяхъ. Но и этого оказалось мало. Напрасно отцы конгрегацій, опасаясь, чтобы изъ ихъ собраній ничто не выносилось за порогъ дома, чтобы ихъ тайны не передавались лицамъ, непричастнымъ конгрегаціи, установили наказаніе нарушителямъ такого порядка. Виновный на

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 12. 181.

десять лѣтъ лишался права голоса въ собраніяхъ. Совѣщанія конгрегаціонныя очень часто, однако, получали общую извѣстность: тайны дѣлались явными. Самая большая отвѣтственность за это падала на секретаря, и его заставляютъ присягать, при вступленіи въ должность: «Клянусь Господомъ Богомъ, въ Тройцѣ Единымъ, говорилъ онъ, вѣрно сохранить всѣ тайны нашего ордена, точно и подлинно, какъ было на самомъ дѣлѣ, вносить въ орденскій архивъ акты конгрегацій, никому не буду довѣрять или объяснять ихъ, въ предосужденіе ордену. Въ этомъ да поможетъ мнѣ Господь Богъ» и проч... Скоро подобная присяга потребовалась и отъ всѣхъ участвующихъ въ конгрегаціи. Они должны были клясться, между прочимъ, сохранить всѣ тайны, о которыхъ говорилось на генеральныхъ и частныхъ конгрегаціяхъ, и никому не открывать того, что здѣсь дѣлалось. Такою присягою стали открывать конгрегаціи *).

Въ помощь протоархимандриту назначены были различные чиновники всѣ, конечно, изъ тѣхъ же базиліанъ. Самый приближенный былъ мониторъ или напоминатель. Онъ долженъ былъ напоминать протоархимандриту, на что слѣдуетъ обратить особенное вниманіе и потомъ содѣйствовать исполненію его распоряженій. По такой высокой своей обязанности, онъ, неотлучно, на сколько это было возможно, находился при протоархимандритѣ, подавалъ ему совѣты, какъ поступать въ томъ или другомъ случаѣ, какъ рѣшать то или другое дѣло. Онъ помогалъ протоархимандриту и въ производствѣ дѣлъ, принималъ письма отъ настоятелей и другихъ частныхъ лицъ, какъ свѣтскихъ, такъ и духовныхъ, выдержки изъ нихъ представлялъ протоархимандриту, давалъ, по его порученію, отвѣты. Иногда онъ занимался просто перепискою для протоархимандрита. Этотъ чиновникъ, знакомый, очевидно, со всѣми тайнами ордена, являлся какъ бы въ родѣ домашняго секретаря протоархимандрита. Отъ него требовалась полная преданность пользамъ ордена, трудолюбіе, ученость, почтенная осанка, степенность въ бесѣдѣ и съ старшими, и съ младшими, вѣрность довѣреннымъ тайнамъ. Ловкіе іезуиты, прикрываясь базиліанскимъ габи-

---

*) Арх. Сборн. XII. 66.

томъ (верхняя монашеская одежда), очень часто попадали на это мѣсто, и тогда всѣ дѣла вершили уже далеко не въ пользу ордена [1]).

Болѣе должностными помощниками протоархимандрита были консульторы или совѣтники. Въ числѣ четырехъ, они составляли постоянный совѣтъ протоархимандрита. Одинъ изъ нихъ долженъ былъ всегда находиться при протоархимандритѣ и назывался протоконсульторомъ. Остальные были большею частію настоятели монастырей, ближайшихъ къ мѣсту жительства протоархимандрита. Когда кто изъ нихъ поступалъ на высшую должность епископа или провинціала (сейчасъ скажемъ объ этой должности), или же умиралъ, то протоархимандритъ съ тремя остальными избиралъ новаго до времени генеральной конгрегаціи. Послѣдняя или подтверждала выборъ, сдѣланный протоархимандритомъ, или представляла своего кандидата. Консульторы избирались пожизненно (advitalis) и долго отстаивали они это свое право, не смотря на всѣ противъ него покушенія.[2]) Безъ ихъ совѣта протоархимандритъ не долженъ былъ предпринимать ни одного важнаго дѣла. Требовалось, чтобы разъ въ годъ онъ дѣлалъ съ ними свою частную конгрегацію, на которой, въ небольшомъ интимномъ кружкѣ, они ясно могли обрисовывать положеніе всего ордена, составляли проекты, взаимно сдавали отчетъ, на сколько приводятся въ исполненіе постановленія генеральныхъ конгрегацій, предлагали протоархимандриту свои совѣты. Если были дѣла, требующія немедленнаго рѣшенія, то послѣднее составлялось по большинству голосовъ.[3]) Въ актахъ конгрегацій нѣтъ указанія, какую присягу давали консульторы, и давали ли они ее, при вступленіи въ должность. По всей вѣроятности,

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 181. Папы разрѣшили было іезуитамъ и другимъ монашескимъ орденамъ переходить въ унію—но единственно въ орденъ базиліанъ. Принимая только внѣшность базиліанъ, эти вновь испеченные уніаты внутренно оставались полными латинянами. Не зная ни обычаевъ, ни вѣрованій уніатской церкви, чуждые ея церковной практики и служенія, они въ уніи все творили по латинскому обряду и самымъ сильнымъ образомъ ее латинизировали.

[2]) Археогр. Сборн. XII. 63, 138, 189, 190.

[3]) Арх. Сборн. XII. 11, 182.

она существовала по крайней мѣрѣ, это положительно можно сказать о времени около половины XVIII вѣка[1]).

Уже на второй конгрегаціи [2]) базиліане замѣтили, что протоархимандритъ былъ не въ силахъ вынести тѣ тяжести, которыя сопряжены съ внимательною и успѣшною заботливостію о братіи всѣхъ монастырей, особенно потому, что ему рѣшительно некогда было ихъ осматривать. Чтобы облегчить трудное положеніе, отцы конгрегацій тогда же постановили избрать въ помощь протоархимандриту на четыре года генеральнаго викарія или провинціала, который ежегодно лично долженъ былъ посѣтить каждый монастырь и вездѣ сдѣлать строгія замѣчанія о соблюденіи всѣхъ правилъ и конституцій ордена. Свои визитаціи онъ совершалъ по данному ему наказу. Въ монастыряхъ долженъ былъ провѣрять расходы и приходы, собирать съ нихъ контрибуцію (на разныя общественныя потребности ордена: содержаніе орденскихъ чиновниковъ, ихъ разъѣзды, содержаніе въ Римѣ прокурора и его канцеляріи, поѣздки въ Римъ и т. под.), если она постановлялась на какой нибудь конгрегаціи. Представлялъ описаніе, какъ расположено время для занятій по различнымъ монастырямъ, какую даютъ пищу; осматривалъ монастырскія библіотеки, возвращалъ въ свое мѣсто церковныя принадлежности, если онѣ изъ одной церкви взяты были въ другую. Наблюдалъ, чтобы были налицо всѣ монстырскіе чиновники, и если какая должность оставалась вакантною, немедленно замѣщалъ ее; распоряжался о постройкѣ монастырскихъ мѣстъ заключенія (карцера; это требовалось непремѣнно) и другихъ зданій, если было нужно; наблюдалъ за однообразіемъ церковныхъ обрядовъ, праздниковъ, монашескаго базиліанскаго платья; слѣдилъ, чтобы никто изъ монаховъ не проводилъ времени въ праздности, чтобы въ монастыряхъ не содержались лица посторонння. Неуживчивыхъ братій изъ одного монастыря переводилъ въ другой. Профессовъ отправлялъ на науки, имѣлъ сношенія съ братіею, живущею по другимъ землямъ; въ монастыряхъ многолюдныхъ, видныхъ, выбиралъ зеляторовъ—лицъ, которыя по-

---

[1]) См. Codex constitutionum ordinis S. Basilii Magni. 214—216.

[2]) 1621 См. Арх. Сборн. XII. 24.

буждали старшаго монастыря къ справедливости, благочестивымъ подвигамъ [1]).

Но до Дубенской конгрегаціи (1743 г.) должность провинціала была самою блѣдною [2]), такъ что около 1675 года она окончательно стирается. Въ это время митрополитъ Жоховскій рѣшительно заявилъ, что не слѣдуетъ избирать провинціала или генеральнаго викарія, какъ онъ назывался со времени Супральской конгрегаціи [3]), потому что для него требуются только лишнія издержки относительно содержанія и пищи. Но такъ какъ, съ другой стороны, не слѣдъ было самому протоархимандриту осматривать монастыри, то послѣдняя обязанность, по совѣту консульторовъ, поручалась кому нибудь изъ нихъ [4])

Дѣйствительно, обязанности провинціала, какъ онѣ были опредѣлены на первыхъ конгрегаціяхъ, по сознанію самихъ базиліанъ, съ одной стороны, входили въ кругъ обязанностей каждаго старшаго монастыря [5]), съ другой-переплетались съ правами и властію протоархимандрита, почему послѣдній очень часто совмѣщалъ въ своемъ лицѣ и провинціальство [6]). Большею частію, провинціаловъ или викаріевъ имѣли протоархимандриты изъ епископовъ: Левъ Креуза, напр., Ивана Дубовича; Рафаилъ Корсакъ-Пахомія Войну Оранскаго; Яковъ Суша и Гавріилъ Коленда - Пахомія Огилевича [7]). Очень естественно, занимаясь дѣлами по епархіи, протоархимандриты—епископы не имѣли достаточно времени сами лично вникать исключительно въ дѣла ордена, нуждались въ помощникахъ. Но когда санъ епископскій поставленъ былъ рѣшительнымъ препятствіемъ къ занятію должности протоархимандрита, и на нее стали возводиться простые іеромонахи, то, понятно, провинціалъ могъ казаться лишнимъ чиновникомъ. Не имѣя точнаго названія [8]), не давая полныхъ опредѣ-

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 25, 26.

[2]) Ibid. Ср. 66.

[3]) Ibid. 81.

[4]) Ibid. 112.

[5]) Арх. Сборн. XII. 25.

[6]) Ibid.

[7]) Ibid. Ср. Stebelski—Przydatek do Chronologii—t. III—275, 276, 279, 280.

[8]) То провинціалъ, то генеральный визитаторъ, то генеральный викарій.

ленныхъ правъ, самая непостоянная [1]), сопряженная съ постоянною перемѣною мѣста жительства [2]), должность провинціала казалась довольно таки смутною и неблагодарною; избираемые на должность провинціала съ большими трудностями соглашались принять ее [3]).

Къ числу помощниковъ протоархимандрита по управленію орденомъ мы должны отнести старшихъ всѣхъ монастырей, избираемыхъ имъ, по совѣту съ консульторами, на четыре года. Въ случаѣ нужды, протоархимандритъ могъ смѣнить ихъ и до истеченія этого срока, замѣнивъ другими, болѣе достойными [4]). Старшіе самымъ подробнымъ образомъ должны были извѣщать протоархимандрита о ходѣ монастырскихъ дѣлъ, подлежащихъ ихъ вѣдѣнію. Въ свою очередь сами они должны были знать всю подноготную своего монастыря. Для достиженія этой цѣли ничего, кажется, небыло забыто въ постановленіяхъ о базиліанскихъ монастыряхъ [5]).

Разсмотрѣнныя нами постановленія относительно высшей администраціи базиліанскаго ордена, насколько это позволяли напечатанныя въ настоящемъ томѣ „Сборника“ базиліанскія конгрегаціи, не отличались особенною неизмѣняемостію. Самый орденъ въ 1617 году только зарождался. Различныя обстоятельства—политическія, соціальныя, ростъ ордена, его пропаганда, миссіонерскія цѣли - вызывали необходимо измѣненіе того или другого о немъ постановленія. И базиліане не стѣснялись существующими рамками. Они шли, устроялись, сообразуясь съ духомъ времени. Не успѣли установить базиліане главнаго положенія своего ордена, по которому протоархимандритомъ могъ быть только простой іеремонахъ [6]), какъ сейчасъ же на первой конгрегаціи они не избираютъ особаго протоархимандрита, а предоставляютъ эту должность

---

[1]) Провинціалъ избирался на четыре года, иногда на два, тогда какъ и протоархимандритъ и консульторы на первыхъ порахъ были пожизненны.

[2]) Провинціалъ обязывался ежегодно посѣтить всѣ монастыри.

[3]) Арх. Сборн. XII. 56, 61, 62, 66, 68.

[4]) Ibid. XII. 61.

[5]) См. „Уставъ всѣхъ урядовъ“ Чтен. Общ. Исторіи и Древн. 1871 г. кн. 1. Стр. 89—115.

[6]) Арх. Сборн. XII, 10.

митрополиту Рутскому въ угоду за начатую имъ спасительную реформу ордена. Потому, на второй конгрегаціи (1621 г.) потребовалось въ облегченіе протархимандриту избрать генеральнаго викарія или провинціала, съ правомъ съ одной стороны протоархимандрита, съ другой—старшаго каждаго монастыря [1]). Бывало и такъ, что епископъ совершенно чистосердчно отказывался отъ предлагаемой ему должности протоархимандрита; но услужливые базиліане упорно настаиваютъ на своемъ и единогласно избираютъ его въ генералы ордена [2]). Подобные примѣры неисполненія конгрегаціонныхъ постановленій были, неоднократно, причиною домогательства нѣкоторыми митрополитами протоархимандритства и со стороны базиліанъ вызывали упорную съ ними борьбу. Митрополитъ Антоній Селява, узнавши, что, со вступленіемъ его на митрополичью каѳедру, базиліане не изберутъ его генераломъ ордена, до такой степени былъ пораженъ этимъ, что даже сильно заболѣлъ [3]). Онъ, однако, употребилъ съ своей стороны всѣ мѣры, различные происки, интриги, заискиванія передъ іезуитами, чтобы только достигнуть протоархимандритства [4]). Въ виду болѣзни митрополита базиліане согласились уступить ему, но съ непремѣннымъ условіемъ, чтобы на будущее время, со смертію митрополита Селявы, должность протоархимандрита ни въ какомъ случаѣ не могла переходить къ его преемнику по митрополіи. Митрополитъ далъ требуемое обязательство, скрѣпивши его собственноручною подписью и за подписями многихъ другихъ лицъ [5]). Но все это ни къ чему не приводило. Преемникъ митрополита Селявы, Гавріилъ Коленда, считалъ себя вполнѣ законнымъ преемникомъ его и по должности протоархимандрита. Потому, когда по смерти митрополита Селявы, базиліане на конгрегаціи въ Тороканяхъ (Гродн. г., Кобрин. у. 1656 года) избрали на два года провинціаломъ (вмѣсто протоархимандрита) Бенедикта Терлецкаго, администраторъ митрополіи, Коленда и знать не хотѣлъ этихъ выборовъ, созвалъ изъ своихъ приверженцевъ монаховъ от-

---

[1]) Ibid. 24. 25. 56. Ср. Stebelski—Przydatek do Chronologii: III—275.

[2]) Арх.Сборн. XII. 67. 88. 89.

[3]) Арх. Сборн. XII. 65.

[4]) Ibid. 184.

[5]) Ibid. Арх. сборн. XII. 184.

дѣльную въ Супраслѣ (въ 1661 г.) капитулу и на ней домогался прото-архимандритства, которое оставалось вакантнымъ [1]). Опасность для ордена была такъ велика, что базиліане открыто возстали противъ митрополита, и подъ предсѣдательствомъ своего провинціала Бенедикта Терлецкаго составили въ Вильнѣ частную конгрегацію, на которой протестовали противъ дѣйствій митрополита и вообще противъ Супральской конгрегаціи. Протестовали также и настоятели нѣкоторыхъ монастырей. Тогда же базиліане поспѣшили отправить пословъ къ папскому нунцію съ жалобою на противозаконныя дѣйствія Супральской конгрегаціи [2]). Эти жалобы сильно раздражили митрополита [3]). Онъ передалъ анаѳемѣ своихъ противниковъ, а съ приверженцевъ взялъ клятву прервать общеніе съ противною стороною. Онъ самъ прежде другихъ показалъ примѣръ этого. Какъ проклятыхъ, отверженныхъ, митрополитъ Коленда не принялъ у себя нѣсколькихъ отцовъ базиліанъ, когда тѣ посланы были къ нему съ письмомъ отъ нунція, не принялъ и съ презрѣніемъ отвергнулъ и тѣхъ базиліанъ, которые по дорогѣ зашли къ нему, отправляясь учиться въ Германію [4]). Считая Базиліанъ ослушниками своей власти, онъ, ни сколько не стѣсняясь, направо и налѣво сталъ метать въ нихъ громы и молніи [5]). Онъ нападалъ на ихъ монастыри, на монашествующихъ, всѣ конгрегаціи и частныя собранія ихъ наполнялъ смутою и неистовствомъ (turbinibus et furiis) и различными способами (variis modis) старался прибрать базиліанъ къ своимъ рукамъ, заграбить ихъ монастыри и церкви съ ихъ сокровищами [6].) Положеніе ордена было отчаянное и

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 66.

[2]) Она считается незаконною. Stebelski Przydatek do Chronologii—III—278.

[3]) Этотъ титулъ по отношенію къ Гавріилу Колендѣ мы употребляемъ только для сокращенія его оффиціальнаго названія: администраторъ митрополіи, архіепископъ Полоцкій. Послѣ смерти митропокита Селявы, (1655 г.) каѳедра митрополичья оставалась вакантною до 1664 г., когда администраторомъ митрополіи былъ назначенъ Гавріилъ Коленда, и съ 1666 г. избранъ въ митрополиты. Базиліане упорно утверждають, что вслѣдствіе борьбы съ орденомъ онъ двѣнадцать почти лѣтъ былъ лишенъ митрополіи и только въ концѣ своей жизни удостоился этого титула. Арх. Сборн. XII. 184. Ср. Stebelski,—III. 188.

[4]) Арх. Сборн. XII. 66.

[5]) Y co za fulmina z congregcyei Supraslskiey na Torokanską zakonną przysłał, восклицаетъ списатель базиліанскихъ конгрегацій. Ibid. 66.

[6]) Ibid.

только изъ Рима онъ ждалъ „отцовскаго уврачеванія заданныхъ ему ранъ". Въ эту критическую минуту умеръ проклятый митрополитомъ провинціалъ ордена, извѣстный его поборникъ Бенедиктъ Терлецкій [1]). Базиліане окончательно осиротѣли.

Нельзя было оставаться въ такомъ положеніи: сиротство ордена было въ высшей степени выгодно для стороны митрополита. Орденъ понималъ это и рѣшился на крайнее средство. Имѣя во главѣ своей только консульторовъ, базиліане поспѣшили собрать въ Жировицахъ избирательную конгрегацію (1661 г.), [2]) хотя это было противъ всѣхъ правъ ордена [3]). Осторожно и осмотрительно приступили базиліане къ избранію протоархимандрита, озаботившись напередъ, чтобы эта должность не досталась кому нибудь изъ приверженцевъ митрополита. Приступая, послѣ обычныхъ религіозныхъ приготовленій, къ избранію, базиліане распорядились прочитать напередъ опредѣленіе папы Урбана VIII, [4]) подтверждающее конституціи ордена, договоръ митрополита Селявы съ орденомъ на свободное избраніе протоархимандрита, и по примѣру противной стороны, свой союзъ постановили закрѣпить клятвою: «я, NN,» обязанъ былъ говорить каждый, желающій имѣть на конгрегаціи право голоса, «клянусь Единымъ въ Тройцѣ Богомъ, что по совѣсти, какъ предъ лицомъ Божіимъ, буду искренно, правдиво и чистосердечно совѣтовать только то, что можетъ способствовать хвалѣ Божіей, пользѣ, порядку и свободамъ нашего ордена, не буду выказывать ни малѣйшаго расположенія къ сторонѣ противной, съ ущербомъ для нашихъ вольностей, и никому, ни подъ какимъ видомъ, не открою того, что будетъ говориться, дѣлаться, совѣтоваться, постановляться на этой конгрегаціи» [5]). Приступили къ подачѣ голосовъ. Карточки съ надписью имени кандидата опускались въ потиръ съ произнесеніемъ уже извѣстныхъ намъ словъ: «призываю во свидѣтели Единаго въ Тройцѣ Бога, что избираю въ протоархимандрты того, кого считаю къ этому наиболѣе способнымъ». Указанняя форма избранія, вызванная настоящими стѣсни-

---

[1]) Ibid. 64. Ср. 66.
[2]) Арх. Сборн. XII—63.
[3]) Ср. Ibid. 10. 177.
[4]) См. Арх. Сборн. XII. 3.
[5]) Ibid. 66.

тельными обстоятельствами ордена [1]), была узаконена, сдѣлалась обычною и для послѣдующаго времени. Теперь выборъ палъ на Холмскаго епископа Якова Сушу, и этотъ выборъ былъ очень удаченъ. Яковъ Суша пользовался большою извѣстностію въ Римѣ и расположеніемъ папы за свою ревность къ уніи. Въ оправданіе своего незаконнаго поступка [2]) базиліане заявляли, что Суша, и въ санѣ епископа, ничѣмъ не отличался отъ простаго монаха, жилъ въ монастырѣ вмѣстѣ съ монахами, раздѣлялъ всѣ ихъ труды, подчинялся общему монашескому уставу, и только санъ епископскій возвышалъ его надъ простыми иноками [3]). Напрасно по различнымъ обстоятельствамъ отказывался Суша отъ павшаго на него выбора. Базиліане убѣждали его, что именно теперь, при трудномъ положеніи ордена онъ и можетъ доказать всю свою къ нему любовь. Суша уступилъ настояніямъ базиліанъ, съ тѣмъ, впрочемъ, условіемъ, что если бы настоящее избраніе почему либо не понравилось папѣ, то онъ охотно, въ тотъ же моментъ, готовъ сложить съ себя протоархимандритство [4]). Такимъ образомъ для борьбы съ митрополитомъ орденъ выдвигалъ не простаго монаха, а епископа, съ высшею властію, который рѣшился доставить ему, т. е. ордену, первенство надъ самимъ митрополитомъ. Суша смѣло вступилъ въ борьбу съ человѣкомъ, отъ котораго зависѣлъ, какъ епископъ, съ человѣкомъ, имѣвшимъ огромныя связи съ польскими вельможами, латинскими прелатами и пользовался расположеніемъ и дружбою самаго короля [5]).

Митрополитъ Коленда не думалъ о примиреніи. Пользуясь при дворѣ сильнымъ покровительствомъ, имѣя на своей сторонѣ не мало самихъ базиліанъ, онъ выхлопоталъ для нихъ значительное число привиллегій

[1]) Теперь на каждомъ шагу базиліане опасались, чтобы должность генерала не досталась кому нибудь изъ противной стороны. Нѣкоторые изъ присутствующихъ на настоящей конгрегаціи отцовъ не захотѣли принести присягу, указанную выше, обязательную для членовъ конгрегаціи, такъ какъ они присягали уже на вѣрность митрополиту на Супральской конгрегаціи: имъ отказали въ правѣ голоса. Арх. Сборн. XII. 66.

[2]) Базиліане сами опять противъ конституцій ордена избрали протоархимандритомъ епископа.

[3]) Арх. Сборн. XII. 67.

[4]) Ibid. 68.

[5]) Чт. общ. исторіи и древн. 1871 г. кн. I стр. 134.

на различныя видныя мѣста (съ нарушеніемъ орденскихъ конституцій), старался замѣщать ими различныя должности въ орденѣ, обращалъ въ архимандріи простыя игуменства, назначилъ in malum et damnum zakonney dyscipliny [1]) на Пинскую епископію родственника своего Маркіана Бѣлозора, который, по словамъ базиліанъ, никогда и ни въ чемъ не оказалъ никакой услуги для ордена, и выслалъ его съ манифестаціей противъ упомянутой Жировицкой конгрегаціи (1661 г.), надѣясь парализовать ея дѣйствія [2]). Но Жировицкая конгрегація сама рѣшилась опротестовать незаконныя дѣйствія митрополита, особенно сподручника его Бѣлозора, котораго она называла «exul» (изгнанникъ). Тогда же единодушно базиліане постановили отправить въ Римъ нарочное посольство, «обо всемъ донести св. столицѣ апостольской, съ просьбою упразднить пожизненныя архимандріи, особенно въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ прежде ихъ не было, [3]) подчинить всѣ монастыри, всѣхъ архимандритовъ вѣдѣнію вновь избраннаго протоархимандрита и будущихъ его преемниковъ, а чтобы другимъ не повадно было, сдѣлать выговоръ Бѣлозору за его быстрое возведеніе въ санъ епископскій. [4]) Суша принялъ на себя хлопоты по дѣламъ ордена и лично отправился въ Римъ.

Узнавши о великомъ раздѣленіи и смутахъ, происшедшихъ въ уніатскомъ базиліанскомъ мірѣ, папа поспѣшилъ остановить зло, и такъ какъ за базиліанъ хлопоталъ Яковъ Суша, который, по словамъ папы, сильно

---

[1]) Во зло и вредъ монашеской дисциплинѣ—Арх. Сборн. XII—70.

[2]) На этой конгрегаціи и былъ избранъ Яковъ Суша протоархимандритомъ; въ помощь ему избрали провинціала Пахомія Огилевича. Арх. Сборн. XII—63, 67, 68.

[3]) Нужно имѣть въ виду, что архимандріи по своему положенію не зависѣли отъ протоархимандрита и подчинялись только епархіальному епископу или митрополиту. Потому, въ борьбѣ съ орденомъ, митрополиты каждый разъ изъ простыхъ монастырей создавали новыя архимандріи, чтобы въ базиліанахъ имѣть сторонниковъ и при ихъ посредствѣ вести борьбу съ базиліанами же. А такъ какъ базиліане были очень падки на всякія почести, то это легко удавалось митрополитамъ, и архимандріи были для нихъ большою находкою производить своего рода расколъ въ орденѣ и создавать себѣ приверженцевъ. Этимъ пользовался митрополитъ Коленда и создалъ значительное количество архимандрій, на что и плачутся базиліане въ своемъ посланіи въ Римъ. Арх. Сборн. XII. 69, 70. Ср. ibid. 88, 91.

[4]) Ibid. 69, 70, 76.

упрашивалъ предсѣдателей конгрегаціи распространенія вѣры объявить недѣйствительною первую конгрегацію, т. е. Супрасльскую, ту, на которой митрополитъ провозглашенъ былъ протоархимандритомъ: то, понятно, какая сторона должна была взять перевѣсъ. Особеннымъ бреве на имя своего нунція въ Польшѣ, папа приказывалъ ему, оставивъ какъ бы въ сторонѣ двѣ предыдущія конгрегаціи — Супрасльскую и въ противодѣйствіе ей Жировицкую, созвать новую, подъ его личнымъ предсѣдательствомъ, для избранія „authoritate nostra apostotica“ новаго протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ, а не изъ епископовъ. Получивши бреве, нунцій издалъ окружное посланіе къ архіепископамъ, епископамъ, архимандритамъ, консульторамъ, старшимъ базиліанскихъ монастырей, объявляя неважность двухъ предыдущихъ конгрегацій, незаконность избранныхъ протоархимандритовъ, съ приглашеніемъ ихъ на новую, подъ своимъ предсѣдательствомъ, для возстановленія потрясенной уніи, для примиренія въ мысли и духѣ разрозненныхъ сторонъ. Конгрегація назначалась въ Супраслѣ 11 Октября 1665 года [1]).

Въ назначенное нунціемъ время въ Супрасль явились архимандриты, недавно посвященные Келендою, игумены, делегаты отъ монастырей. По числу съѣхавшихся, конгрегація являлась одною изъ торжественнѣйшихъ [2]). Нѣтъ нужды говорить, что большинство составляла сторона митрополита, во главѣ съ извѣстнымъ Бѣлозоромъ [3]). Изъ среды противниковъ не было даже главнаго—Суши. Сторонники митрополита постановили, во что бы то ни стало, спасти свое дѣло, удержать за нимъ должность протоархимандрита. Обѣ стороны, сильно наэлектризованныя, были теперь лицомъ къ лицу. Ждали только нунція. Ждали день, ждали другой, но несправедливая судьба (sors iniquior, по замѣчанію базиліанъ) не допустила осуществленія этихъ ожиданій. Нунцій не явился [4]). По-

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 78, 79.

[2]) A za łaską Bożą in tanta personarum frequentia zgromadzili się, jakiej drugi raz nigdy by sobie żaden nie obiecywał, говоритъ списатель базиліанскихъ конгрегацій. Арх. Сборн. XII. 80.

[3]) См. подписи на конгрегаціи—ibid.

[4]) Тутъ произошло странное недоразумѣніе. По нетерпящимъ отлагательства обстоятельствамъ и потому, что мѣсто для конгрегаціи въ Супраслѣ

ложеніе противниковъ митрополита, какъ бы оставленныхъ всѣми своими вождями, (избраннаго ими протоархимандрита не было), представлялось довольно печальнымъ. Малочисленные, въ непріязненной средѣ, въ чужомъ монастырѣ, они въ собственномъ смыслѣ были „акефалами“, (не имѣли главы, какъ сами о себѣ они говорили), и терпѣливо должны были выносить ѣдкія шутки, презрительные укоры сторонниковъ митрополита. Современникъ замѣчаетъ, что происходили великія замѣшательства и безпорядки, и истые базиліане съ глубокою скорбію смотрѣли на неурядицы и паденіе ордена, на то, что нѣтъ у нихъ истинныхъ головъ, достойныхъ правителей. *) Безначаліе и раздоры начинали надоѣдать и нѣкоторые стали подумывать уже о томъ, какъ бы по добру по здорову убраться во свояси. Но такое дѣло, по словамъ современника, казалось слишкомъ тяжелымъ: многіе прибыли за миль шестьдесятъ и больше, понесли огромныя путевыя издержки, и уже ли же все это для того только, чтобы домой возвратиться ни съ чѣмъ, совершивъ одинъ пустой переѣздъ? Нужно было сдѣлать что нибудь, и вотъ, по общему голосу рѣшили начать засѣданія безъ нунція. Но о чемъ совѣщаться? Всѣмъ было извѣстно, что настоящая конгрегація, по мысли папы и нунція, назначалась для избранія новаго протоархимандрита. Но кто могъ заявить подобную цѣль теперь, въ присутствіи митрополита **) и огромнаго большинства его сторонниковъ, провозгласившихъ своего патрона на первой Супрасльской конгрегаціи (1661 г.) пожизненнымъ протоархимандритомъ? На предложенный вопросъ: для чего созвана настоящая конгрегація, для свободнаго ли избранія протоархимандрита, или только главнаго его намѣстника, сторона митрополита прямо отвѣчала, что избирать протоархимандрита нѣтъ нужды, потому что на дѣлѣ (actu) таковымъ состоитъ митрополитъ, и необходимо только избрать ему

нунцій призналъ почему то для себя очень неудобнымъ и отдаленнымъ отъ Варшавы, хотя самъ же выбиралъ его, онъ якобы до начала еще конгрегаціи разослалъ по монастырямъ базиліанскимъ отзывныя грамоты; но послѣднія не были своевременно получены и на конгрегацію въ Супраслѣ прибыло отовсюду очень много делегатовъ. Арх. Сборн. XII. 188.

*) Арх. Сборн. XII 80.

**) Котораго противники—базиліане называли intractabilis, т. е. такой, съ которымъ невозможны никакія разсужденія. Ibid. 66.

помощника. Сторона противная возразила указаніемъ различія и самостоятельности двухъ должностей—митрополита и протоархимандрита, какъ особыхъ, и требовала свободнаго избранія не только провинціала, но и генерала ордена. (Съ этого времени уже обычное названіе для протоархимандрита). Присутствующимъ хорошо было извѣстно, что того же желаютъ нунцій и папа, и для противниковъ митрополита это было лучшею поддержкою. Противъ этого не могли возражать открыто сторонники митрополита, если только хотѣли сохранить унію съ Римомъ и не желали привлечь на себя громы отлученія Ватикана. Даже митрополитъ, какъ бы уступая желанію папы, послѣ долгихъ разсужденій, согласился на свободное избраніе протоархимандрита, съ тѣмъ главнымъ условіемъ, чтобы новоизбранный зависѣлъ отъ митрополита въ тѣхъ случаяхъ, которые будутъ обозначены въ имѣющихъ нарочно составиться правилахъ для протоархимандрита. Обѣ стороны примирились на этомъ и, такимъ образомъ, сошлись въ главномъ вопросѣ. Приступили къ подачѣ голосовъ, и, какъ можно было уже напередъ догадываться, выборъ палъ на митрополита. Онъ принялъ эту должность съ особеннымъ изъявленіемъ благодарности ордену и не только какъ верховный пастырь, но и какъ протоархимандритъ, позволилъ поцѣловать у него правую руку, нѣкоторымъ—правое плечо. Избраніемъ генеральнаго викарія и консульторовъ и закончилась эта скромная конгрегація, надѣлавшая на первыхъ порахъ столько шуму *).

Узнавши о торжествѣ стороны митрополита на Супрасльской конгрегаціи, нунцій объявилъ ее недѣйствительною **) и потребовалъ, чтобы базиліане вновь съѣхались въ Брестъ-Литовскій (Гродн. губ.) на новую конгрегацію. Былъ назначенъ срокъ (1-е марта 1666 г.), самый неудобный для переѣзда по Полѣсскимъ дорогамъ, особенно въ то время, когда Полѣсье было извѣстно своими непроходимыми лѣсами и болотами. Почти всѣ Волынскіе и Бѣлорусскіе базиліане должны были отказаться отъ личнаго участія въ назначенномъ съѣздѣ, а малочисленность съѣзда давала возможность повести дѣло по волѣ папы, въ пользу

*) Арх. Сборн. XII. 80—82.
**) Ibidem 82.

базиліанъ. Изъ дѣяній конгрегаціи видно, что на ней присутствовало около десяти человѣкъ *)

Засѣданія открылись подъ предсѣдательствомъ нунція. Онъ объявилъ собранію, что, по волѣ верховнаго пастыря папы, базиліане въ настоящую пору должны избрать своимъ генераломъ одного изъ среды себя, простого монаха, професса, что подобное управленіе базиліанъ св. отецъ находитъ самымъ лучшимъ для нихъ и полезнымъ. На свою рѣчь нунцій услышалъ почти единогласный отвѣтъ, что митрополитъ, конечно, не станетъ удерживать за собою должность протоархимандрита, что она доставляетъ ему одни труды и хлопоты, но для самаго ордена будетъ не хорошо, коль скоро онъ совершенно отдѣлится отъ управленія митрополита; тогда, вмѣсто уніи, явится дизунія, и необходимое на будущее время искреннее всѣхъ единеніе замѣнится разрозненностью: это будетъ громадный вредъ для всей конгрегаціи **). Нунцій отстаивалъ желаніе папы. Базиліане повторяли свои замѣчанія, указывали на трудное современное положеніе ордена, близкое къ совершенной погибели; простой монахъ будетъ не въ состояніи залечить всѣ эти раны. Въ доказательство своихъ словъ, они ссылались на прошедшую практику, когда въ извѣстные промежутки орденомъ управлялъ простой монахъ; по этому, говорили они, крайне необходимо, чтобы теперь управленіе орденомъ ввѣрено было самой вліятельной особѣ въ уніи, его милости митрополиту. Много было высказано различныхъ грустныхъ замѣчаній о темной сторонѣ ордена. Всѣ они изображали мрачную картину внутреннихъ неустройствъ, безпорядковъ, происшедшихъ во время тринадцатилѣтняго управленія орденомъ дряхлаго, слабохарактернаго митрополита Селявы, ослѣпшаго, не владѣвшаго ни руками, ни ногами,—безпорядковъ, которые еще болѣе увеличились отъ того, что потомъ около двѣнадцати лѣтъ ***) не было въ уніатской церкви митрополита. (Гавріилъ Коленда считался въ это время только администраторомъ митрополіи). Пьянство, бродяжничество, неповиновеніе старшимъ и вообще ослабленіе монастырскаго послушанія

---

*) Арх. Сборн. XII. 92.

**) Арх. Сборн. XII. 83, 84.

***) См. Арх. Сборн. XII—184.

дошло до такихъ громадныхъ размѣровъ, что съ монахами нельзя было управиться не только простымъ, обыкновеннымъ настоятелямъ. но даже самому протоархимандриту, и при томъ такому, какимъ былъ Яковъ Суша. „Среди насъ, говорилъ онъ теперь на когрегаціи, много есть такихъ наглыхъ монаховъ, которые презираютъ, бьютъ своихъ своихъ старшихъ. Что могъ бы сдѣлать съ ними протоархимандритъ, простой монахъ, особенно когда они опирались бы на покровительство епископовъ. Мнѣ самому удалось испытать (въ бытность протоархимандритомъ), продолжалъ Суша, когда однажды въ Холмѣ я захватилъ врасплохъ пьянствующихъ ночью монаховъ; схативъ за волосы, они начали бить меня, нисколько не думая о томъ, что имѣютъ дѣло съ епископомъ и протоархимандритомъ *). Монахи никого не слушались, никого не хотѣли знать. Ихъ нельзя было исправить ни угрозами, ни наказаніями; да и самыя угрозы и наказанія для нихъ были нестрашны. При малѣйшей строгости со стороны настоятелей или протоархимандрита, они оставляли свои монастыри, переходили въ различные латинскіе ордена, или же вовсе оставляли монашество и дѣлались свѣтскими латинскими ксендзами **).

Такое бѣдственное состояніе ордена смутило даже тѣхъ, которые еще недавно такъ упорно отстаивали права ордена на свободное избраніе протоархимандрита изъ простыхъ манаховъ. Они увидѣли теперь, что дѣйствительно нѣтъ возможности управиться съ ними простому монаху, и всѣми силами настаивали на томъ, чтобы управленіе орденомъ ввѣрено было митрополиту. «Пусть не удивляется нунцій, говорилъ Яковъ Суша, что теперь и я предлагаю митрополита въ протоархимандриты. Я самъ, въ бытность мою протоархимандритомъ, на опытѣ узналъ, какъ трудно управлять орденомъ въ настоящее время, когда столько накопилось въ немъ зла, столько нанесено ему глубокихъ ранъ, что излечить ихъ въ состояніи одинъ только митрополитъ ***). Послѣ этого нунцій никакъ уже не могъ настаивать на своемъ. Съ обычными церемоні-

*) Арх, Сборн. XII—87, 89—90.
**) Ibid.
***) Ibid. 89.

ями совершили избраніе, и выборъ, конечно, палъ на митрополита. Въ присутствіи нунція, онъ долженъ былъ присягнуть на вѣрность ордену. „Я, Гавріилъ Коленда, говорилъ онъ, по милости Божіей и св. столицы апостольской митрополитъ (теперь уже онъ былъ митрополитомъ) Кіевскій, Галицкій и всея Руси, профессъ ордена св. Василія Великаго и новоизбранный протоархимандритъ, клянусь Единымъ въ Троицѣ Богомъ быть вѣрнымъ и благожелательнымъ ордену св. отца нашего Василія Великаго и особенно конгрегаціи этого ордена св. Живоначальной Троицы, и помѣрѣ силъ моихъ стараться о ея благѣ и распространеніи, должность протоархимандрита, на которую я избранъ свободными голосами, проходить сообразно орденскимъ и протоархимандритскимъ конституціямъ, которыя мнѣ будутъ даны. Въ этомъ да поможетъ мнѣ и проч.[1]). Въ заключеніе митрополитъ благодарилъ все собраніе за оказанное ему довѣріе, просилъ забыть давніе споры, происшедшіе вслѣдствіе недоразумѣній; онъ говорилъ, что никогда не домогался протоархимандритства по какимъ нибудь корыстрымъ цѣлямъ или властолюбію, а единственно изъ желанія блага уніи и ордену. Для большаго удостовѣренія искренности благожеланій ордену, Коленда, по примѣру своего предшественника, по просьбѣ базиліанъ, письменнымъ актомъ обезпечилъ имъ на будущее время право свободнаго избранія протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ[2]).

До конца жизни (1674 г.) митрополитъ былъ вѣренъ данному обѣщанію и, не жалѣя силъ, старался привести въ порядокъ разстроенныя дѣла ордена. Онъ прежде всего озаботился возстановленіемъ новиціата, находившагося въ это время въ совершенномъ упадкѣ[3]). Съ этою цѣлію наложилъ контрибуцію на всѣ монастыри[4]) и постановилъ, чтобы остаточныя суммы въ монастыряхъ отдаваемы были на новиціатъ; предписалъ настоятелямъ монастырей строго наблюдать за точнымъ исполненіемъ монахами общежительнаго устава и правилъ монастырскаго благочинія; многихъ архимандритовъ заставилъ отказаться отъ своихъ титуловъ, равно какъ и отъ привилеевъ, выхлопотанныхъ ими у короля, безъ всякаго на это согла-

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 91.
[2]) Арх. Сборн. XII. 91. 92. Ср. 182. 184.
[3]) Арх. Сборн. XII. 85.
[4]) Ibid. 9?.

сія со стороны представителей ордена [1]): замѣчательно, что митрополитъ заставилъ отказаться отъ архимандрій даже тѣхъ архимандритовъ, для которыхъ самъ выхлопоталъ у короля привиллеи во время своего разлада съ орденомъ. Онъ требовалъ полнаго послушанія своимъ распоряженіямъ и, въ случаѣ неповиновенія, назначалъ взысканія, дѣлалъ открытые выговоры даже епископамъ[2]). Но не конецъ былъ еще борьбѣ митрополитовъ съ орденомъ.

У митрополита Коленды коадъюторомъ cum futura successione (съ правомъ наслѣдованія), состоялъ Кипріянъ Жоховскій; этимъ самымъ уже онъ считалъ себя ближайшимъ законнымъ наслѣдникомъ не только верховнаго митрополичьяго сана, но и другой должности—протоархимандритства. Вначалѣ, въ 1675 году, на конгрегаціи Жировицкой, онъ якобы охотно отказался отъ протоархимандритства и на эту должность былъ избранъ простой монахъ Пахомій Огилевичъ [3]). Но тутъ уже сейчасъ обнаружилось, что базиліане относятся къ митрополиту далеко не съ должнымъ почтеніемъ. Они потребовали, чтобы митрополитъ не увеличивалъ числа архимандрій, чтобы, согласно ихъ желаніямъ, были уничтожены архимандріи въ Вильнѣ, Минскѣ и Череѣ, чтобы никакія назначенія на высшія административныя должности въ митрополіи не совершались безъ предварительнаго на то согласія протоархимандрита и консульторовъ, чтобы митрополитъ усиленнымъ ходатайствомъ въ Римѣ содѣйствовалъ ордену въ соотвѣтственномъ утвержденіи тамъ его представленій и просьбъ [4]). Охотно, якобы, согласился на все это митрополитъ Жоховскій [5]). Но, нужно думать, въ душѣ его зарождались совершенно иные помыслы. Списатель базиліанскихъ конгрегацій замѣчаетъ, что Жоховскій, еще въ бытность свою авдиторомъ при митрополитѣ Колендѣ, *съ величайшею для ордена обидою, припряталъ и скрылъ* тѣ условія митрополита съ орденомъ, данныя и собственноручно подписанныя Колендою, которыми митрополитъ гарантировалъ базиліанамъ

---

[1]) Ibid. 95.

[2]) Арх. Сборн. XII. 104. 106. 107. 108.

[3]) Ibid. 109, 111.

[4]) Арх. Сборн. XII. 110. 116.

[5]) Ibid. 111.

свободное избраніе протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ [1]). Первые шаги базиліанъ съ протоархимандритомъ не митрополитомъ показали Жоховскому митрополиту, что они предъявляютъ къ нему одни только требованія, хотятъ видѣть въ немъ послушное орудіе своей воли, властъ исполнительную. Присматриваясь ближе къ ордену, митрополитъ Жоховскій сталъ замѣчать въ немъ массу безпорядковъ. Настоятели архимандриты давали братіи самую скудную пищу, въ одеждѣ часто чувствовался недостатокъ. Монастырскія имѣнія пришли въ разстройство: отдаваемыя, по усмотрѣнію настоятеля, на откупъ, они не доставляли монастырю никакихъ почти доходовъ. Іеромонаховъ было мало, и одному приходилось служить нѣсколько седмицъ сряду. Богослуженіе отправлялось небрежно: не пѣли всенощной и великаго славословія; за фундаторовъ, въ противность завѣщаніямъ, не совершали панихидъ въ положенное время. Для больныхъ монашествующихъ не было никакихъ врачебныхъ пособій, а умершихъ монаховъ погребали безъ мантій. Стали исчезать изъ монастырскихъ церквей богатыя иконы, дорогіе сосуды. Самъ протоархимандритъ Мартышкевичъ переносилъ свою резиденцію изъ одного монастыря въ другой, отягощалъ ихъ своимъ пребываніемъ, захватывалъ денежныя суммы, присвоивалъ различные цѣнные предметы [2]). Особенно возмущало митрополита Жоховскаго то, что базиліане задумали совершенно освободиться отъ подчиненія митрополиту и епископамъ и, по примѣру другихъ латинскихъ орденовъ, признать свою зависимость только отъ Рима [3]).

Не могъ долѣе терпѣть Жоховскій подобныхъ безпорядковъ и, по примѣру своихъ предшественниковъ, рѣшился удержать за собою должность протоархимандрита. Онъ задумывалъ сдѣлать больше: хотѣлъ обезпечить за митрополитомъ должность протоархимандрита и поставить дѣло такъ, чтобы съ этихъ поръ главное управленіе орденомъ навсегда впередъ оставалось въ рукахъ митрополита. Жоховскій находилъ сочувствіе своимъ планамъ въ средѣ нѣкоторыхъ базиліанъ и даже въ нунціатурѣ [4]).

1) Ibid. 182. 184.
2) Арх. Сборн. XII. 119. 192. 193.
3) Ibidem. 190.
4) Ср. Арх. Сборн. XII. 190. 191. 183.

Въ 1683 году, когда оканчивался срокъ протоархимандритства Мартышкевича (изъ простыхъ монаховъ), Жоховскій самостоятельно созвалъ конгрегацію въ Минскѣ (25 Іюля) и, не смотря на различные протесты о необходимости отложить ее, опираясь на свои митрополичьи права открылъ ее и довелъ до конца. Объявивъ отрѣшенными отъ должности, бывшихъ консульторовъ и секретаря ордена, которые до сихъ поръ были пожизненными и которые, при такомъ положеніи, являлись для ордена своего рода бременемъ и часто его скандализировали, конгрегація постановила названныхъ орденскихъ чиновниковъ избирать на будущее время только на четыре года. Когда собранію было доложено, что базиліане хлопочутъ объ исключительной зависимости своего ордена отъ Рима, среди его раздался страшный шумъ и вопли (clamor et ululatus magnus est auditus) негодованія противъ базиліанъ, наносящихъ этимъ громадный вредъ уніи, нарушающихъ древніе церковные каноны и права митрополита. Не могло быть сомнѣнія, что такое собраніе изберетъ Жоховскаго протоархимандритомъ. Дѣйствительно, 27 іюля, на третьемъ засѣданіи, Жоховскій былъ объявленъ протоархимандритомъ, съ благодарностію за его заслуги для ордена и съ просьбою исправить вкравшіяся въ него злоупотребленія *)

Базиліане, противные митрополиту, возмутились такимъ поступкомъ Жоховскаго. Началась обычная тяжба. Опять пошли протестаціи, жалобы передъ нунціемъ (въ Варшавѣ) и въ Римъ. Сильно ратовали противъ митрополита какъ б. протоархимандритъ Мартышкевичъ, осужденный на этой конгрегаціи за разныя преступленія **), такъ особенно его предшественникъ по должности, Огилевичъ. Послѣдній, по замѣчанію его жизнеописателя, стѣною отстаивалъ орденъ и въ нунціатурѣ, и въ Римѣ, и въ другихъ мѣстахъ, своими письмами постоянно давалъ дѣламъ ордена по этому спору выгодное направленіе, двигалъ ихъ на своихъ плечахъ, Въ глазахъ папы митрополитъ начиналъ являться ослушникомъ воли верховнаго первосвященника, его врагомъ, врагомъ уніи. Папа Иннокентій XI въ своемъ бреве по случаю спора Жоховскаго съ базиліанами

---

*) Арх. Сбобн. 190. 193. 194.
**) Ibid. 192. 193.

(отъ 30 Октября 1683 г.) уже открыто называетъ послѣднихъ главною поддержкою уніи за ихъ благочестіе и ученость. Онъ ни во что ставитъ Минскую конгрегацію, созванную митрополитомъ (25 Іюля 1683 г.), во всѣхъ его распораженіяхъ видитъ огромный вредъ для ордена и для самой уніи: всѣхъ должностныхъ лицъ, новопоставленныхъ теперь митрополитомъ, и другихъ, лишенныхъ имъ своихъ мѣстъ, папа возвращаетъ въ прежнее состояніе: первыхъ отставляетъ, послѣднимъ возвращаетъ потерянныя было должности *).

Не признавая законными этихъ распоряженій папы и желая отстоять достоинство митрополичьей власти, Жоховскій снова созываетъ конгрегацію въ Новогородкѣ и срокъ для нея назначаетъ 19 Марта 1684 года. Напрасно протестовалъ противъ этого возстановленный папою протоархимандритъ съ своимъ консульторіемъ; напрасно посылалъ онъ къ митрополиту особыхъ депутатовъ, уговаривая и убѣждая его не торопиться съ открытіемъ конгрегаціи. Митрополитъ былъ непреклоненъ, и конгрегація состоялось въ назначенное время. Присутствовали на ней почти тѣ же делегаты, которые въ прошломъ 1683 году составляли Минскую конгрегацію. Собравшіеся отцы обязались взаимно клятвою ничего не измѣнять изъ тото, что постановили они на Минской конгрегаціи и не участвовать ни въ какой другой конгрегаціи, хотя бы приглашенія на нее приходили изъ самаго Рима **). Хотя митрополитъ устранялъ себя якобы отъ избранія на должность протоархимандрита, отказался даже присутствовать на конгрегаціи, предоставивъ предсѣдательство Пинскому епископу, тѣмъ не менѣе въ актахъ конгрегаціи записано, что собравшіеся изъ всѣхъ монастырей, въ полномъ составѣ, единогласно, съ особенною любовію и ревностію, опять и опять, тысячекратно (concordi calculo charitativo et zeloso voce elegerunt atque pronuntiarunt *iterum atque iterum millies milliesque*), протоархимандритомъ или генераломъ ордена, какъ въ Минскѣ, такъ и Новогородкѣ, избрали митрополита Кипріана

---

*) Ibid. 186. Ср. ibid. 7.

**) Арх. Сборн. XII. 186 Списатель базиліанскихъ конгрегацій, возмущенный такимъ очевиднымъ непослушаніемъ митрополита папскимъ распоряженіямъ, замѣчаетъ, что капитула, созванная митрополитомъ, отдаетъ схизмою, schizmą pachnie, Ср. ibid. 183.

Жоховскаго, съ покорнѣйшею къ нему просьбою, чтобы, подобно предшественникамъ, онъ не лишалъ орденъ своего высокаго покровительства. [1]) Обрадованный такимъ исходомъ дѣла, митрополитъ съ своими единомышленниками снова подтвердилъ все то, что было ими сдѣлано на конгрегаціи въ Минскѣ. [2]) Но это было уже послѣдняя лебединая пѣсня митрополита въ борьбѣ съ орденомъ.

Когда въ Римѣ получили извѣстіе о дѣяніяхъ конгрегаціи въ Новогородкѣ, папа рѣшилъ окончательно устранить вмѣшательство митрополита въ дѣла базиліанъ и навсегда прекратить ему возможность быть избраннымъ въ протоархимандриты. Объявляя недѣйствительною и настоящую конгрегацію и кассируя всѣ ея постановленія [3]), папа приказываетъ нунцію созвать новую для устройства базиліанскихъ дѣлъ и на ней предсѣдательствовать или лично, или чрезъ своего делегата. Какъ бы для большаго униженія митрополита, конгрегація назначалась 1 августа 1686 года въ томъ же Новогородкѣ—мѣстопребываніи митрополита. Предсѣдательствовалъ на ней, по приглашенію нунція, іезуитъ Ѳома Уейскій, пробощъ іезуитской Виленской коллегіи. Уже въ самыхъ засѣданіяхъ конгрегаціонныхъ выразилось противодѣйствіе митрополиту: консульторы, простые монахи, заняли мѣста сейчасъ послѣ епископовъ, выше присутствующихъ архимандритовъ, игуменовъ [4]) Прочитаны были: бреве Урбана VIII, [5]) подтверждающее Троицкую капитулу, дающее ей право избирать протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ и созывать въ извѣстное время конгрегаціи, а также два бреве папы Александра VII и Иннокентія XI [6]). Предсѣдатель, объявивъ непремѣнную волю папы объ избраніи протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ [7]), обратилъ вниманіе собранія на рѣшеніе нерѣшеннаго еще до сихъ поръ вопроса объ отношеніи ордена къ митрополиту и устраненіи проистекающихъ отсюда всевозможныхъ

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 198.

[2]) Ibid. 186. Ср. 190—200,

[3]) Ibid. 7.

[4]) Арх. Сборн. XII. 120. 121.

[5]) См. Ibid. 5.

[6]) Ibid. 6. Ср. 121. 122.

[7]) Si quis conferret votum suum in illustrssimum dominum metrepolitanum, penitus nullum esset. Ibid. 187.

столкновеній. Тогда же конгрегаціей опредѣлены взаимныя отношенія въ такъ называемомъ «nexus'ѣ» или договорной грамотѣ. Постановлено было, что протоархимандритъ есть лицо самостоятельное, совершенно отдѣльное отъ митрополита, хотя этимъ не уничтожалась надъ базиліанами юрисдикція митрополита. По совершившемся избраніи, каждый протоархимандритъ долженъ былъ впередъ давать присягу, въ присутствіи митрополита, съ особеннымъ выраженіемъ повиновенія протоархимандрита митрополиту. Протоархимандритъ, въ свою очередь, удерживалъ за собою съ этого времени все внутреннее управленіе орденомъ [1]).

Списатель базиліанскихъ конгрегацій очень недоволенъ какъ самою конгрегаціею (въ Новогородкѣ 1686 г.), такъ и особенно nexus'омъ, на ней составленнымъ. Онъ говоритъ, что все здѣсь дѣлалось по внушенію митрополита, съ которымъ втайнѣ соглашался и предсѣдатель конгрегаціи, что, благодаря этому, въ протоархимандриты былъ избранъ Іосифъ Петкевичъ, секретарь ордена, и что nexus составленъ съ очевиднымъ вредомъ для ордена. Хотя предсѣдатель, какъ мы надѣялись, въ силу своего авторитета и апостольской власти и могъ бы, продолжаетъ тотъ же авторъ, предотвратить отъ насъ въ будущемъ всѣ притѣсненія и злоключенія со стороны митрополита, но этого ничего сдѣлано не было, и надежды наши остались обманутыми (et spes nostra delusa). [2]) Отъ себя замѣтимъ, что властолюбивые аппетиты базиліанъ были необыкновенно велики. Въ силу nexus'а, подтвержденнаго Римомъ, протоархимандритъ удержалъ за собою огромную власть. [3]) Безъ его вѣдома митрополитъ никого не могъ возводить на іерархическія должности, и когда епископъ Юрій Винницкій, безъ согласія протоархимандрита и консульторовъ, былъ избранъ епископами сначала администраторомъ митрополіи (послѣ смерти митрополита Льва Заленскаго), а потомъ (съ 1708 г.) и митрополитомъ, Левъ Кишка, бывшій въ это время протоархимандритомъ, протестовалъ противъ этой частной сдѣлки епископовъ и вмѣстѣ противъ нарушенія правъ ордена. Винницкій извинялся незнаніемъ обычаевъ и даже далъ письменное согласіе отложить новое избраніе митрополита до будущей

---

[1]) Арх. Сборн. XII. 122—124. Ср. 116. 117.
[2]) Ibid. XII. 187.
[3]) Арх. Сборн. XII. 122—124.

конгрегаціи. Конгрегація состоялась въ 1709 году, и на ней Винницкій снова былъ избранъ митрополитомъ. [1]) Самъ митрополитъ Жоховскій, подъ конецъ жизни, испыталъ на себѣ сильное давленіе базиліанъ. Въ 1689 году, по смерти архимандрита Супрасльскаго монастыря Михневича, митрополитъ сталъ домогаться, чтобы монахи избрали на вакантную архимандрію его—митрополита, или, по крайней мѣрѣ, его родственника, іеромонаха Дорошевскаго. Братія отказала митрополиту и на архимандритство избрала старшаго Жировицкаго монастыря—Кипріановича. Такое избраніе митрополитъ считалъ неправильнымъ, не утверждалъ Кипріановича и не посвящалъ его въ архимандриты. Братія подала жалобу на митрополита папскому нунцію въ Варшавѣ. Въ 1690 году нунцій въ письмѣ къ митрополиту увѣщевалъ его не стѣснять монастырь въ выборѣ настоятеля-архимандрита. Митрополитъ, въ свою очередь, подалъ въ слѣдующемъ году жалобу на монаховъ папѣ Иннокентію XI и обвинялъ ихъ въ худой жизни. Раздраженные монахи снова подали жалобу на митрополита, но уже въ королевскій трибуналъ. Жоховскій произнесъ отлученіе на непокорныхъ. Но для базиліанъ не страшна была эта пустая, по ихъ мнѣнію, вспышка митрополита. Времена его власти прошли. Не онъ уже былъ главнымъ начальникомъ уніатской церкви [2]). Вѣдь сами же уніаты въ своихъ домашнихъ спорахъ просили Римъ разсудить ихъ и тѣмъ предоставляли ему полную власть вязать и рѣшать [3]) И въ данномъ случаѣ, римская нунціатура сняла отлученіе, подтвердила избраніе Кипріановича и положительно запретила митрополиту вмѣшиваться въ дѣла Супрасльскаго монастыря. Такъ печально для митрополитовъ кончилась борьба ихъ съ орденомъ. Она совсѣмъ обезсилила первыхъ, вы-

---

[1]) Cp. Stebelski—Przydatek do Chronologii—III, 262.

[2]) Въ 1661 году на конгрегаціи Жировицкой въ знакъ полнаго послушанія римской столицѣ и въ благодарность за тѣ милости и заступничества предъ королемъ и рѣчью посполитою, которыя постоянно выказывалъ Ватиканъ къ базиліанамъ со времени образованія ордена и особенно во время послѣднихъ войнъ съ козаками и только, благодаря которымъ, они до сихъ поръ сохранили свое существованіе, базиліане постановили во всѣхъ епархіахъ уніатскихъ, во время церковныхъ службъ, возносить имя папы прежде имени митрополита и мѣстнаго епископа. Митрополитъ Коленда и его преемники стали также писаться: милостію Божіею и *святой столицы апостольской* митрополитъ или епископъ... Археогр. Сборн. XII, 72, 91. Ср. 27.

[3]) Ср. Ibid. 68.

двинула на видное мѣсто базиліанъ и придала огромное значеніе въ уніатской церкви римской политикѣ [1]). Покровительствуемый папою орденъ сдѣлался на самомъ дѣлѣ вполнѣ самостоятельнымъ и готовъ былъ захватить управленіе всею уніатскою церковію.

По мѣрѣ роста и усиленія въ уніи базиліанскаго ордена, сама уніатская церковь все болѣе и болѣе теряла свой первоначальный характеръ и принимала различныя латинскія новшества. Такому явленію особенно содѣйствовали два обстоятельства. Уже съ самаго начала образованія базаліанскаго ордена, его учителями и руководителями назначены были іезуиты [2]). Въ іезуитскихъ коллегіяхъ базаліанамъ предоставлено было двадцать двѣ вакансіи [3]). Къ себѣ въ училища, въ монастыри, базиліане приглашали іезуитовъ [4]). Для іезуитовъ, такимъ образомъ, открывалось обширное поле дѣятельности въ пользу Рима. Это было одно изъ

---

[1]) Къ началу XVIII вѣка власть папы достигла въ уніатской церкви огромныхъ размѣровъ. Въ уніатскихъ книгахъ мы встрѣчаемъ для него обычное названіе: „святѣйшій вселенскій архіерей, папа Римскій". Это были не простыя слова и въ устахъ уніатовъ они имѣли буквальный смыслъ. Митрополитъ Жоховскій только въ признаніи главенства папы видѣлъ средство знать истину, возможность спастись. Папу считали найвысшимъ въ ряду епископовъ. Между епископами, говорится въ „Собраніи припадковъ" (это сочиненіе называется „книгою животною" и составлено было для уніатовъ митрополитомъ Львомъ Кишкою) самый высшій епископъ Римскій... Онъ глава святой церкви, потому что только св. Петру сказалъ Господь: паси агнцы моя, паси овцы моя. „И тому папѣ Римскому вси людіе повинни бытп послушными и все тое вѣрити, что церковь римская повелѣваетъ..." Папа считался какъ бы единственнымъ, истиннымъ епископомъ. „Пресвитеровъ, говорится въ „Собраніи припадковъ", посвятилъ самъ Господь нашъ І. Христосъ, при остатней вечери, при которой причастилъ апостоловъ тѣломъ и кровію своею; на епископство зась посвятилъ самъ только св. апостола Петра, ангеломъ на повѣтри поющимъ трижды: аксіос, аксіос, аксіос". Такимъ образомъ, истинная, апостольская вѣра, по взгляду уніатовъ, была только въ той церкви, которою рядитъ папа Римскій, иныя зась вѣры не могутъ назваться вѣрами, але сектами. Митрополитъ отодвигался на задній планъ; безъ разрѣшенія папы онъ не могъ даже осматривать епархіи, подчиненныя другимъ епископамъ. Всѣ разрѣшенія исходили отъ папы. И въ уніатской церкви, какъ въ р.-католической, онъ имѣлъ primatum ordinis et jurisdictionis, и здѣсь онъ исполнялъ plenam potestatem pascendi, regendi et gubernandi... Собраніе припадковъ... Супрасль, 1722. 63. 64. 66...

[2]) Арх. Сборн. 8, 9.

[3]) Ibid. 10.

[4]) Ibid. 18. 40.

лучшихъ средствъ къ сближенію уніи съ латинствомъ. Стоило только уніату пробыть въ іезуитской школѣ два—три года, и онъ терялъ уваженіе къ своей родинѣ, отрекался отъ прежнихъ вѣрованій и убѣжденій, дѣлался, по крайней мѣрѣ, въ душѣ истымъ латиняниномъ—фанатикомъ. Наглость іезуитовъ скоро перешла всѣ границы. Они открыто стали совращать въ латинство не только мірянъ уніатовъ, но и самихъ базиліанъ. Внушая базиліанскимъ воспитанникамъ презрѣніе и отвращеніе къ обрядамъ уніатской церкви, іезуиты всегда старались отыскать въ нихъ какую нибудь комическую сторону, которую сейчасъ же выводили на сцену въ своихъ религіозно-театральныхъ представленіяхъ, не позволяли базиліанскимъ воспитанникамъ ходить въ уніатскія церкви, заставляли ихъ исповѣдываться и пріобщаться у латинскихъ патеровъ, получая въ то же время для нихъ свидѣтельства (о бытіи у исповѣди) отъ уніатскихъ духовниковъ, по обычаю уніатской церкви. Если эти мѣры оказывались слабыми, іезуиты прибѣгали къ другимъ, болѣе суровымъ. Базиліанскимъ воспитанникамъ отводили самыя худшія помѣщенія, давали имъ скверную пищу, заставляли исполнять въ школѣ низкія должности, чистку, напр., отхожихъ мѣстъ, прислуживаніе свѣтскимъ іезуитскимъ воспитанникамъ изъ благородныхъ польскихъ семействъ и т. под. Въ такомъ родѣ іезуиты обращались не только съ свѣтскими воспитанниками базиліанъ, но и съ монахами, имѣвшими священный санъ *). Замѣтили базиліане эти коварныя продѣлки и намѣренія іезуитовъ и горько пожалѣли, что связались съ такими пріятелями **). Они открыто начали жаловаться нунцію, что іезуиты наносятъ имъ неисцѣльныя раны и физическія,—препятствуя распространенію ордена, отклоняя отъ поступленія въ базиліанскій орденъ не только свѣтскую молодежь, но даже и самихъ базиліанъ новиціушовъ, заманивая въ свое общество, и нравственныя—развращая уніатско-базиліанское направленіе, подставляя вмѣсто него латинство и давая послѣднему преимущество предъ первымъ.

Но эти жалобы не имѣли и не могли имѣть никакого значенія. Жаловавшіеся въ непродолжительное время своей дружбы съ іезуитами вполнѣ пропитались ихъ духомъ, вездѣ и во всемъ какъ бы незамѣтно

---

*) См. жалобы базиліанъ на іезуитовъ Арх. Сборн. XII. 76, 86, 89 и др.
**) Ibid.

для себя до того старались подражать ихъ образу дѣйствій, что съ іезуитскою ревностію распространяли унію, но унію не первичную, временъ Берестейскаго собора, а ту, которой такъ усердно добивались латиняне.

Иначе и быть не могло. Кромѣ образованія въ іезуитскомъ духѣ, базиліанской орденъ, съ самаго начала своего существованія, сталъ наполняться прозелитами изъ различныхъ латинскихъ орденовъ. На первыхъ порахъ, многіе изъ базиліанъ были строгими ревнителями въ уніи остатковъ православія. Но прошло два—три десятка лѣтъ съ основанія ордена, и онъ, по мѣрѣ переполненія его латинянами, имѣя во главѣ людей, получавшихъ образованіе въ Римѣ или въ іезуитскихъ алюмнатахъ, рѣшительно измѣнилъ свое направленіе, сталъ говорить инымъ языкомъ. Прежняя ревность якобы къ сохраненію въ уніи православной обрядности оставалась: объ этомъ свидѣтельствуютъ разсужденія базиліанъ на епархіальныхъ соборахъ, на базиліанскихъ конгрегаціяхъ *), но дѣло въ томъ, что съ какихъ нибудь сороковыхъ годовъ XVII столѣтія сами базиліане, уже далеко, при указанныхъ выше обстоятельствахъ, уклонились отъ православія, слишкомъ олатинились. Наполнившіе орденъ латинскіе ксендзы, дѣлаясь по внѣшности базиліанами, по духу и направленію оставались истыми латинянами и считали своимъ долгомъ вводить въ уніатскую церковь порядки и обычаи церкви римской. Мало по малу базиліане такъ освоились съ латинскимъ направленіемъ, что въ латинскихъ ксендзахъ, переходившихъ изъ своего обряда въ унію съ указанными цѣлями, видѣли своихъ благодѣтелей, единственный залогъ будущаго существованія. «Съ самыхъ давнихъ поръ, говоритъ одинъ базиліанскій провинціалъ, орденъ базиліанъ принималъ въ свое общество лицъ римскаго обряда. Можно сказать даже болѣе (слова тогоже провинціала въ 1821 г.): при распространеніи этого обряда въ польскихъ краяхъ, весь орденъ съ очень малыми исключеніями состоялъ изъ Римлянъ. Два столѣтія наблюдалось въ средѣ базиліанъ такое явленіе и ни откуда не видѣлось ему никакихъ преградъ»... Понятно, что вносили въ уніатскую церковь эти названные прозелиты съ реформаторскимъ направленіемъ. Мало знакомые, или совсѣмъ незнакомые, съ славянскимъ богослуженіемъ и даже русскимъ языкомъ, они, конечно, въ базиліанскомъ

*) См. Арх. Сборн. XII. 20. 30. 48. 74. 96.

одѣяніи въ уніатской церкви продолжали совершать вполнѣ сродную имъ практику церкви римской. И вотъ уже около 40-хъ годовъ XVII столѣтія мы слышимъ со стороны православныхъ упреки уніатамъ, что у нихъ въ одинъ и тотъ же день, на одномъ и томъ же престолѣ, однимъ священникомъ совершается нѣсколько литургій, что они ввели у себя тайную литургію (czytana msza шептуха—по народному, чему особенно содѣйсвовало незнаніе базиліанами изъ латинянъ славянскаго и русскаго языковъ), значительно сократили утреню, вечерню и другія богослуженія, постятся въ субботу, отмѣнили теплоту въ евхаристіи, освященіе воды въ день Богоявленія.

Замѣчательно, что даже тѣ изъ базиліанъ, которые видимо возставали противъ латинянъ и по прихожденію были русскими, охотно допускали и вводили различныя латинскія новшества [1]). Самъ епископъ Суша, главнѣйшій врагъ іезуитовъ [2]), по духу и убѣжденію былъ очень недалекъ отъ нихъ. Вмѣстѣ съ ними, онъ главнымъ образомъ хлопоталъ о канонизаціи Іосафата Кунцевича; по ихъ примѣру устроилъ различныя церковныя торжества; требовалъ, чтобы за богослуженіемъ уніаты возносили имя папы ранѣе имени митрополита и епархіальнаго епископа [3]). Въ символъ вѣры вводится прибавка «и отъ Сына» [4]). Рекомендуются коронки, годзинки, вводится праздникъ Непорочнаго Зачатія [5]). Митрополитъ Коленда приказываетъ священнодѣйствующимъ говорить (при освященіи таинства евхаристіи): «*се* (вм. *сіе* или *сія*) есть тѣло Мое»..., «*се* есть кровь Моя»..., давая знать, что во время произношенія этихъ словъ, согласно римскому ученію, совершается пресуществленіе хлѣба и вина въ тѣло и кровь Христову [6]). «Пусть наши проповѣдники, подражая римлянамъ, рекомендуютъ всѣмъ, разсуждали базиліане на Новогородской конгрегаціи по поводу охраненія въ уніи православныхъ обрядовъ, образъ жизни монашеской и вообще духовной. Мы считаемъ вполнѣ основательнымъ, продолжаютъ они, согласиться съ западною церковію отно-

---

1) Ср. Арх. Сборн. XII. 20. 30. 48.
2) Ibid. 86. 87. 89.
3) Ibid. 71. 72. 74. 75.
4) Ibid. 96.
5) Ibid. 105. 107.
6) Арх. Сборн. XII. 96.

сительно того, чтобы звонить утромъ, вполдень и вечеромъ, какъ бы въ привѣтствіе Пресв. Дѣвѣ, и потому постановляемъ ввести и въ нашей церкви этотъ обычай *)».

Гораздо далѣе этого пошелъ митрополитъ Жоховскій. Онъ такъ высоко ставилъ признаніе главенства папы, что одного этого считалъ достаточнымъ для познанія всѣхъ истинъ вѣры, для полученія спасенія. «Поэтому оставьте, говоритъ онъ русскому народу, гордость Греціи, наклоните свои головы къ погамъ св. отца, сердечно облобызайте ихъ, украшенныя св. крестомъ, и вѣруйте такъ, какъ научитъ васъ св. отецъ. Не ужасайтесь дать поцѣлуй ногамъ св. отца, на которыхъ изображенъ знакъ креста. Его ноги болѣе достойны креста, чѣмъ тѣ многочисленные трупы, собираемые вами по различнымъ лѣсамъ и дорогамъ, отошедшіе изъ этого міра безъ всякаго разрѣшенія; а надъ ними вы ставите очень частые кресты и каменные, и деревянные. Оглянись же народъ русскій, говоритъ Жоховскій, одушевленный своимъ апостольствомъ, и разсуди, что прежде всего необходимо для спасенія, и ты согласишься со мною, что основаніе твоего счастія и вѣчнаго спасенія есть первенство св. отца, папы римскаго; ему отъ Христа поручено раздавать божественныя права, оглашать ихъ міру, такъ какъ онъ Regula или, лучше видимый Canon истинной вѣры. И коль скоро святѣйшему примасу римскому вы отдадите, возобновите поклонъ, уже за нѣсколько вѣковъ должный ему отъ погибшихъ грековъ, у васъ тотчасъ исчезнутъ, убѣгутъ всѣ заблужденія какъ относительно исхожденія св. Духа «и отъ Сына», такъ и относительно календаря (стараго), въ который вы, кажется, уже слишкомъ влюбились»**). Насмѣхаясь надъ этимъ „старичкомъ" календаремъ, отчего являются якобы несообразности въ празднованіи пасхи, Жоховскій хотѣлъ бы окончательно слиться съ римскою церковію, усвоить себѣ весь ея нарядъ, Онъ искренно вѣритъ въ чистилище, отвергаетъ православный обрядъ св. таинства Крещенія, называя его аріанскимъ. „А тутъ, продолжаетъ митрополитъ Жоховскій, я потребовалъ бы уже сильныхъ, горючихъ, кровавыхъ слезъ, чтобы оплакать тебя, народъ мой, осмѣянный, презрѣнный за свой разладъ съ

*) Ibid. 99. 108.

**) Colloquium Lubelskie—Żochowski—Leopoli. 1680 an. 21. 62.

римскимъ костеломъ. Вѣдь ты не знаешь, что такое разрѣшеніе (odpust) полное, большее или меньшее, что такое разрѣшеніе многихъ канонизованныхъ святыхъ, разрѣшенія обыкновенныя и необыкновенныя, что такое septem altaria, altare privillegiatum[1]). А знакомы ли вамъ quadraginta horarum, или частыя процессіи съ святѣйшимъ таинствомъ? Не слѣдъ совершать крестные ходы только съ образами, евангеліемъ; хорошо бы и съ монстранціями (дарохранительницы), пушками (особые сосуды для храненія даровъ для больныхъ), заключающими въ себѣ святѣйшее Тѣло Господа неба и земли (все-латинскія обыкновенія). У тебя. Богъ мой, взываетъ въ заключеніе Жоховскій, я прошу прощенія въ томъ, что греки, для вытиранія чаши. въ которой было Твое святое Тѣло и дражайшая Кровь, употребляютъ губу, какъ бы для чистки коней, или какого нибудь платья. Прошу прощенія и въ томъ, что отщепенцы нисколько не уважаютъ Тебя и не преклоняются, когда священникъ произноситъ эти всемогущія, страшныя Твои слова: *вотъ* тѣло Мое... и *вотъ* кровь Моя..., но стоятъ, какъ врытые столбы, подобно женѣ Лотовой. Между тѣмъ, во время большаго выхода, какъ бы по какому толчку (по всей вѣроятности, по наущенію діавола—слова Жоховскаго) просто мостомъ кладутся, чтобы священникъ, проходя, хотя бы то по нимъ, благословилъ ихъ этимъ простымъ хлѣбомъ, только извѣстыми молитвами приготовленнымъ на проскомидіи для освященія»...[2]).

Такимъ образомъ для Жоховскаго, *уніатскаго* митрополита, очень близко знакомаго съ римскимъ складомъ понятій и не изучившаго практики православной церкви, очень много казалось непонятнымъ, смѣшнымъ, достойнымъ сожалѣнія. Онъ требовалъ слезъ, чтобы оплакать мнимыя заблужденія православныхъ, и рѣшительно отказывается отъ преданій своей прежней матери церкви восточной. Іезуитское воспитаніе, переполненность базиліанскаго ордена латинянами сдѣлали свое дѣло: унія становилась латинствомъ.

---

[1]) Нужно помнить, что базиліане надѣлены были со стороны папъ всѣми тѣми индульгенціями и привиллегіями, которыми пользовались въ церковной практикѣ латинскіе ордена, и на это базиліане были очень падки. Арх. Сборн. XII. 30.

[2]) Colloquium Lubelskie. 15. 27—29, 62.

Изученіе славянскаго языка въ уніатскихъ монастыряхъ было совсѣмъ брошено. Многіе базиліане, даже русскіе по происхожденію, не умѣя читать по славянски, служили только обѣдни и то по тетрадкамъ, въ коихъ литургія св. Іоанна Златоустаго написана была польскими буквами. Подражая такимъ базиліанамъ, многіе изъ шляхты и мѣщанъ латинскаго вѣроисповѣданія, поступивъ въ составъ бѣлаго уніатскаго духовенства, и также не зная по славянски, почти всегда служили шопотомъ по тетрадкамъ, написаннымъ польскими буквами. Хотя на конгрегаціяхъ базиліане и обращали нѣкоторое вниманіе на необходимость знанія славянскаго и русскаго языка [1]), но это ни къ чему не приводило и къ концу XVII ст. русскій языкъ былъ совершенно брошенъ, и какъ базиліане, такъ и вообще уніаты стали произносить проповѣди и писать кой какія книги только на польскомъ языкѣ, иногда съ примѣсью варварской латыни [2]). Около времени Замойскаго собора потребовалось составлять для уніатовъ „Лексиконъ, спрѣчь Словесникъ Словенскій, имѣющъ въ себѣ словеса первѣе словенскія, азбучныя, по семъ же польскія, благопотребный къ выразумѣнію словесъ словенскихъ, обрѣтающихся въ книгахъ церковныхъ“ [3]). Его важность, крайнюю необходимость объясняетъ въ предисловіи къ «Лексикону», по всей вѣроятности, самъ тогдашній митрополитъ Левъ Кишка. «Съ неисчетною болѣстію сердца и язвою утробы неудобь исцѣльною, говоритъ онъ, изобрѣли (т. е. открыли, узнали) искусители или экзаменаторы поставляемыхъ въ іерейство людей, что сотный іерей едва словенскій разумѣетъ языкъ, невѣдяй, что чтетъ въ божественной службѣ, съ погибеліею своею и порученныхъ паствѣ его душъ, кровію Господа Бога нашего І. Христа искупленныхъ; сіе же искусно (узнано) бысть текущагo года, и мнози отриновенни отъ рукоположенія на іерейство сея ради вины изобрѣтошася. Сія вся нерадѣнія да въ Россіи соединеннѣй искоренены будутъ, азбучный Лексиконъ. . . издается» [4]), Дѣло, конечно, хорошее; но поздно уже оно было задумано.

---

[1]) Ср. Арх. Сборн. XII. 43. 48. 88. 96.

[2]) Ср. языкъ конгрегацій въ издаваемомъ XII томѣ. Такъ-же Арх. Сборн. XII. 4. 147.

[3]) Печат. въ Супраслѣ 1722 г.

[4]) Лексиконъ... Супрасль. 1722 г. Предисловіе.

Сами базиліане въ Самуилѣ Пилиховскомъ оплакали погибель славянскаго языка, а самъ онъ, какъ ближе знакомый съ дѣломъ, на опытѣ узнавшій состояніе уніатской церкви, открыто, съ тяжелою грустію въ сердцѣ, долженъ былъ пропѣть „вѣчную память Руси", т. е. не одному уже славянскому языку, но вообще всему русскому, православному, что до сихъ поръ сохранялось еще въ уніи [1]).

Дальнѣйшее разсмотрѣніе затронутаго нами вопроса выходитъ уже за предѣлы содержанія печатаемаго XII тома „Сборника", почему и рѣчь наша должна прекратиться. Мы ограничиваемся указаніемъ только нѣкоторыхъ сторонъ содержанія настоящаго тома; но и изъ сказаннаго видно все его богатство и громадный интересъ въ научномъ отношеніи.

Печатаніемъ настоящаго тома, по порученію г. Попечителя учебнаго округа, завѣдывала Виленская Коммиссія для разбора и изданія древнихъ актовъ; подробные къ нему указатели будутъ составлены и напечатаны при одномъ изъ слѣдующихъ томовъ.

Ю. Ѳ. Крачковскій.

---

[1]) Dypticha patrum et fratrum Ord. S. B. M.—рукопись, подъ словомъ „Pilichowski". Составлять диптихи въ монастыряхъ предписывалось базиліанскими конгрегаціями. Арх. Сборн. XII. 169.

ВАЖНѢЙШІЯ ОПЕЧАТКИ.

Напечатано:	*Читать.*
Въ редисловіи стран. XVI 8 стр. снизу: 1633 г.	1623
10 стран., лѣвый столбецъ 22 стр. сверху: etgo	tego
14 стран., прав. столб., 3 стр. сверху: Szkody	Szkoły
139 стран., прав. столб., 22 стр. снизу: Wiec	Wice

Capitulorum volumen polonicum. Post praefationem ac bullas pontificias, cum decreto S-ae Congregationis de propaganda fide praemissas, continent: 1-mo Ipsa capitula desinentia anno 1709. 2-do Latinas constitutiones monachorum capitulares saepe memoratas. 3-tio. Observanda circa electionem protoarchimandritae et circa capitula. 4-to. Descriptionem status, quo res monasticae sub pluribus metropolitanis olim fuerunt. 5-to. Anticapitula duo. 6-to. Regulas episcoporum a Velamino collectas et indicem.

Laudetur Jesus Christus.

Matka Zakon wita goscia, wstępuiącego do Zakonu.

Witam cię gosciu miły, Matka, Bogu syny rodząca y miłe przywitawszy pytam: czego tu szukasz, synu miły? wczasu, albo wygod swoich? Tych tu nie naydziesz, bo tu codzień czytaią lectią Pawła swiętego, że przez wielkie uciski y utrapienia potrzeba się do nieba cisnąć.

Do ktorego y Sam Dziedzic a Syn Boży szedł nie inszą drogą, tylko krzyżową, barzo ciasną y przykrą, bo aż na krzyżu umarł, dopiero do nieba wstąpił. Chcesz li y ty, synu, tropami patryarchy naszego s-o Bazylego Wielkiego za Chrystusem iść do nieba, chcesz w habicie Bazylianskim y zakonie stan swoy prowadzić? Wiedz że o tym, że trzeba abyś naprzod wolą swoję za fortą zostawił do zgonu żywota swego, ni do czego się wolą swoię nie wiązał, y, nie do czego cię ona prowadzi, ale co starszy rozkaże, czynił, iako Christus Zbawiciel lub Nayswiętszą miał wolą: Nie przyszedłem abym czynił wolą moią, ale wolą Oyca mego, ktory mie posłał.

Wczasow y wygod w tym stanie nie spodzieway się, bo nagiego Xsa (Chrysusa) w ubostwie masz nasladować. Gdyż zakonny stan na trzech slubach stoi: ubostwie, czystosci, posłuszenstwie. Ubostwo: bez pozwolenia nic nie mieć, ani chować. Jesli starszy mieć co pozwoli, wolno mu to, kiedy zechce potym oddać do pospolitosci, a zakonnik temu sprzeciwiać się nie ma y nie może.

Czystość nie tylko ciała, ale y serca do smiercichować. Posłuszęstwo starszym w każdey rzeczy oddawać by naytrudnieysze y. Uważ że sobie przy tym moim przywitaniu, iesli się tobie podoba, iesli wolą masz te rzeczy zachować? Prawda, synu, nim do tych slubow przystąpisz, rok y sześć niedziel ia, Matka, zakon cie, a ty siebie y mnie probować w nowicyacie będziemy. W ktorey probie iesli by się ktorey stronie nie podobało, łatwy rozwod. Ale ia, Matka, tego nie życzę, która dziatki, mlekiem nauki pobożney karmiąc, od swiata y własney woli y do zamiłowania Xtusa (Chrystusa) y pokory iego prowadzę.

Jesli tedy, synu, z tym umysłem przychodzisz do mnie y swiat ze wszystkiemi rzeczoma doczesnemi opusciwszy, zakonny ubior przyiąć pragniesz, y synem moim być chcesz, mile cię przyimuię y do szkoły moiey wprowadzam, w ktorey pilnie masz się uczyć, iako przykładow swiątobliwych masz nasladować.

W tym cię tylko, synu, przestrzegam, że to bez trudnosci, zwłaszcza z początku, być nie może; ale to za łaską Bożą zwyciężysz, kiedy sam zechcesz, pobudzaiąc się wielką zapłatą, ktorą Bog zgotował tym, ktorzy ż ciałem swym przez czystość, z swiatem przez ubostwo, z czartem przez posłuszęstwo mężnie aż do smierci walczyć, podług zakonnego powołania do smierci żyć y tak żyiąc nieodmiennie umierać będą.

Bierz że, synu, w serce swoie to przygotowanie moie, mężnie swiat opuszczay, statecznie kark w lekkie iarzmo Chrystusowe schylay wiecznie, a swiat marny przemiiaiącymi uciechami iego żegnay, w Bogu y Matki iego miłosierdzie pokładaiąc.

Libri Capitulorum *).

Do czytelnika zakonnego.

Od tego czasu, iako s. p. oyca Welamina Rutskiego, metropolitę potym Kijowskiego, Halickiego y wszystkiey Rusi dziwnie przed tym w młodosci iego będący do instawracyey iedności swiętey catholickiey w Ruskim narodzie odszczepieństwa Greckiego żwawie się trzymaiącym, gotuiąc, Opatrzność Boska naprzod do tego nabożeństwa Ruskiego (ktorym się imć Jozef Welamin, osobliwie dla wielkiey prostoty duchownych, brzydził) wezwała, a potym do stanu y habitu zakonu swiętego oyca naszego Bazylego Wielkiego wprawiła. (o czym czytay in Actis Religionis Tomo II), na ostatek na godność metropoliey po zeszłym z tego swiata s. p. Hypacyuszu Pocieju, metropolicie wyniosszy y na skutecznieyszy onemu srzodek instawrowania jedności swiętey w Ruskim narodzie podawszy, to iest instawracyą zakonu s. Bazylego, żarliwą mu chęć na wszytkie prace, trudy około tego w sercu rozżarzyła, tak, że nic nie odwłaczaiąc, extunc, zażywszy rady mądrych y duchownych ludzi, przez rozesłane listy swoie do wszytkich (ktorych barzo na ten czas mało było) starszych z monasterow Bazylianskich, w jedności swiętey będących, do Nowogrodowicz, maiętnosci swoiey zebrawszy, generalną radę o instawracyey zakonu y pierwszą congregacyą uczynił y pierwsze fundamenta tey instawracyey iakoby założył w roku tysiąc sześćet siedmnastym, miesiąca Jula dnia dwudziestego podług starego kalendarza, to iest w dzień swiętego Heliasza Ruskiego. Od tego, mowię, czasu nie przyszedł zakon swięty do tego, aby iak ta congregacya y drugie sześć abo siedm następuiące takowe congragacye, na ktorych sam Józef Welamin praesidował, iako y potym następuiące congregacye wszystkie aż do Bytenskiey inclusive, w roku 1698 odprawioney, dwadziescia y sześć miał porządnie in volumen spisane ięzykiem polskim y w kożdym monastyrzu, abo przynamniey w znacznieyszych conserwowane, (lubo to samo nie raz na dawno przeszłych congregacyach co raz nową constitucyą reassumowano, aby każdy klasztor miał volumen congregationis). Bo chociaż o to usilne niektorych było staranie, co się pokazuie z książek, dawno pisać zaczętych y na wiele charakterow, zwłaszcza po rusku, wszakże to per injurias temporum, a potym też y przez zatargi, ktore były wzniecily się miedzy zakonem y prałatami naszemi, a to po kilka razy wszystko że się wniwecz obrociło, dowodem są fragmenta, tylko w bibliothekach Wileńskiey, Żyrowickiey, Bytenskiey zostałe, a niektoro congregacye, iako to siodma Wileńska, w roku 1642 odprawiona, y po niey osma także Wilenska zgoła zagineły, że ich zakon niema. Aż też około 1676 s. p. ociec Józef Pietkiewicz, starszy Byteński, zostawszy sekretarzem zakonu, w roku 1675 na congregacyey Wilenskiey, zeluiąc o dobro pospolite zakonu y jedności swiętey, wszelkiego starania przykładaiąc, tam y owam exemplarze poiedynkowe congregaciy przed tym byłych, iako też y inne acta jedności swiętey y zakonu pozbierał y, w iedną księgę ingrossowawszy, w też księgę następuiąco congregacye wpisuiąc, conserwował w sekretarij swoiey, tak iednak, iż jakim mu ktora ięzykiem się dostała, takim wpisował, inne zwłaszcza sześć pierwsze ruskim, inne łacienskim, inne polskim, aż do congregacyey, w Żyrowicach roku 1694 odprawioney; na ktorey sekretarzem obrany ociec Jozafat Hutorowicz będąc do congregacyey Bytenskiey w roku 1698 obranemu za sekretarza xiędzu Leonowi Kiszce sekretarią, wstępuiąc na archiepiscopią Smolenską, cedował. Ten tedy pierwszy dowod pracy swoiey y skuteczną urzędu swego sekretarskiego administracyey dał, wszystkie od pierwszey congregacyey aż też do Żyrowickiey, w roku 1694,

*) Подъ этимъ заглавіемъ приписка другимъ почеркомъ: Rękopis x. Juliana Zawadzkiego in a-o 1713, а на полѣ помѣта: VIII. D. 9.

polskim ięzykiem przetłumaczył y reiestr alphabetalny rzeczy znacznieyszych napisał y iedną uczynił księgę, ktorą przed congregacyą immediate Nowogrodzką w 1703 zcorrigowaną z księgą dawnieyszą sekretarską y niektoremi authentycznemi exemplarzami podpisem imć xiędza metropolity, protoarchimandryty y consultorow authentykował. Z ktorey to księgi, tak authentykowaney, w roku 1713 ta księga przepisana, rejestrem obszernieyszym obiasniona dla informacycy następuiącego wieku, dla ufundowania in juribus y udoskonalenia w porządku zakonnym ku pomnożeniu iednosci swiętey w Rusi, a wszytko na chwałę Oyca y Syna y Ducha Swiętego czytay y wykonyway.

Urbanus PP. VIII.

Ad futuram rei memoriam.

Exponi Nobis nuper fecit venerabilis frater Josephus, totius Russiae metropolita, quod alias a venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus negotio propagandae in universum mundum fidei praepositis emanavit decretum tenoris subsequentis.

Decretum sacrae congregationis de propaganda fide, habitae die IIII Octobris MDCXXIIII coram sanctissimo. Sacra congregatio convenientissimum esse censuit, ut monachi Rutheni uniti in congregationem redigantur, quod si fecerint, eisdem facultatem concessit eligendi sibi perpetuis futuris temporibus unum Generalem seu Protoarchimandritam totius Russiae, et singulis quadrienniis capitula generalia congregandi in eisque constitutiones, rationabiles tamen et sacris canonibus, decretis conciliorum ac summorum pontificum constitutionibus non repugnantes, conficiendi, a Romano pontifice pro tempore confirmandas, quae interim tamen, ne disciplina regularis patiatur detrimentum, a praefatis monachis observandae erunt, donec aliter per Sedem Apostolicam fuerit definitum. Cum autem, sicut eadem expositio subjungebat, praedictus Josephus plurimum cupiat decretum hujusmodi quo firmius subsistat, Apostolicae nostrae confirmationis robore communiri. Nos eundem Josephum specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes et a quibusvis excomunicationibus suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium duntaxat consequendum, harum serie absolutos et absolutum fore censentes. Supplicationibus, eius nomine nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati, de eorundem cardinalium consilio decretum praeinsertum huiusmodi apostolica authoritate, tenore praesentium, approbamus et confirmamus, illique inviolabilis apostolicae firmitatis robur adijcimus, ac omnes et singulos, tam juris, quam facti defectus, si qui desuper quomodolibet intervenerint, supplemus, nec non decretem huiusmodi ac praesentes literas valida, firma et efficatia existere et fore dictisque monachis in omnibus et per omnia plenissime suffragi et ita per quoscunque judices ordinarios et delegatos et causarum palatii apostolici auditores judicari et definiri debere, ac irritum ac inane, si quid secus a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingerit attentari decernimus, non constitutionibus et ordinationibus apostolicis caeterisque contrariis quibuscunque. Datum Romae apud sanctam Mariam, sub annulo Piscatoris die XX Augusti MDCXXXI, pontificatus nostri anno nono.

Alexander PP. VII.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

Sollicitudo pastoralis officii, quo catholicae ecclesiae regimini Divina dispositione praesidemus, Nos admonet, ut exortas quoscunque fideles Christi et praesertim illos, qui et fluctibus saeculi in religiosae vitae portum confugerunt, dissensiones oppositionis remediis tollere, et pacem, sine qua non bene colitur

pacis Author, reducere et stabilire satagamus, sicut matura consultatione adhibita conspicimus in Domino salubriter expedire. Cum itaque sicut accepimus, Christi fideles Rutheni, cum sancta Romana ecclesia uniti, variis dissidiis agitentur, et ejusmodi dissensionibus praecipue causam dederit celebratio duorum capitulorum, in quorum uno venerabilis frater archiepiscopus Polocensis cum adhaerentia quorundam paucorum suorum sequacium se in abbatem sive superiorem generalem monachorum Ruthenorum ordinis Sancti Basilii Magni ad sui vitam eligi curaverit, in altero vero reliqui monachi Rutheni venerabilem fratrem episcopum Chełmensem in eorum abbatem sive superiorem generalem elegerant. Memoratus autem episcopus Chełmensis apud congregationem venerabilium fratrum nostrorum eiusdem s. R. e. cardinalium negotiis propagandae fidei praepositorum pluries institerit et primo dictum capitulum nullum declararetur, quippe quod legitimum esse non poterat propter defectum authoritatis, qua dictus archiepiscopus caruisse reperiebatur. Hic est, quod eiusmodi dissidiis et dissensionibus remedium, quantum nobis ex alto conceditur, adhibere, utque monachi praefati sollicite servent unionem spiritus in vinculo pacis providere cupientes, ac de tua fide, prudentia, charitate, integritate et religionis zelo plurimum in Domino confisi, de praedictorum cardinalium consilio discretioni tuae per praesentes committimus, ut minime attentis dictis duobus capitulis, novum capitulum dictorum monachorum Ruthenorum authoritate nostra Apostolica convoces et canonice congregari cures illique eadem authoritate praesideas, ac sedulo procures, ut in eodem novo capitulo electio abbatis seu superioris generalis monachorum praedictorum de persona alicuius monachi expresse professi dicti ordinis, qui ubique partium, quantum fieri poterit, minus suspectus iisque moribus, discretione, prudentia, charitate ac pacis et religionis zelo praeditus sit, ut ad reconciliandos animos concordiamque, quantum Divina bonitas dederit, restituendam et constabiliend amaptus habeatur, fiat. Nos enim de novi capituli hujusmodi nostro et Apostolicae sedis nomine praesidentem cum authoritate, facultatibus, jurisdictione, honoribus et oneribus, similibus praesidentibus competentibus, et aliis solitis et consvetis dicta authoritate, harum serie facimus, constituimus et deputamus, tibique quascunque necessarias et opportunas ad praemissa facultates tribuimus et impartimur, salva tamen in praemissis semper authoritate congregationis praedictorum cardinalium. Caeterum te in Domino hortamur et monemus, ut novum capitulum huiusmodi fideliter regere, ac in illo omnia, quae ad prosperum dictorum monachorum Ruthenorum regimen et gubernium pertinent, decerni, statui et ordinari cures et facias. Mandantes propterea in virtute sanctae obedientiae dilectis filiis, eorundem monachorum superioribus, quocunque nomine nuncupatis, caeterisque monachis et specialiter vocalibus, in praedicto novo capitulo congregandis aliis, ad quos pertinet, ut te eiusdem capituli, nostro et dictae sedis nomine praesidentem reverenter suscipiant tibique in praemissis pareant, obediant et assistant, ac tua salubria monita et mandata humiliter suscipiant et efficaciter adimplere procurent, alioqui sententiam sive poenam, quam rite tuleris seu statueris in rebelles, ratam habebimus et faciemus Authore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus Apostolicis, nec non, quatenus opus sit, dicti ordinis et aliis quibusvis, etiam juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia probatis, statutis et literis Apostolicis, in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum, tenore praesentibus pro plene et sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad praemissorum effectum hac vice duntaxat specialiter et expresse derogamus caeterisque contrariis quibusvis. Datum in arce Gandulphi Albanensis. Die 25 sub

annulo Piscatoris die XXX Maij MDCLXV, Pontificatus nostri undecimo.

Decretum congregationis de propaganda fide, super rebus Ruthenorum habitae die 17 Julii 1684.

Quo ad validitatem convoc. tionis capituli generalis, habiti Novogrodeci, et electionis Protoarchimandritae, consideratis omnibus punctis, quibus nituntur rationes monachorum instantium pro nullitate eiusdem capituli, nec non brevibus pontificiis, decretis sanctae congregationis et constitutionibus generalibus ordinis atque bene perpensis responsionibus, nomine metropolitae exhibitis, et attento, quod desuper aliquibus undequoque deductis plenior requireretur probatio, maxime ex eo, quod non fuerit transmissa ad hanc sacram congregationem epistola domini Nuntii, super qua fundavit metropolita totum robur validitatis convocationis supradictae.

Eminentissimi patres censuerunt habendam esse informationem ab eodem domino Nuntio, de quibus certioretur et requiratur, ut una cum sua relatione proprium proferat votum.

Quo vero ad decretum, habitum in tertia sessione ipsius Novogrodensis capituli, cuius verba sunt infra scripta, videlicet: descensum est ad communem capituli sensum, ut Minscensis congregatio in omnibus punctis et paragraphis confirmaretur, quod enixis precibus Sanctam Sedem Apostolicam, sacram congregationem de propaganda fide et eminentissimum cardinalem Herlium, protectorem Russiae, rogat et praecipue circa consultores et secretarium ordinis statuit, ut ad quadriennium tantum durent. Consultores vero, pater Stephanus, pater Simeon, pater Georgius, pater Bonifacius nullo pacto possunt ad clavum consultorii ordinis, quia nimirum multa damna monasteriis intulerunt. Pater vero Symeon non tantum damna compensare tenebitur, sed voce activa et passiva perpetuo careat subjaceatque poenis, in decreto metropolitano expressis. Pater vero Pachomius, congregatio censuit, illum conservandum esse in officio consultoris ad quadriennium, cui sufficiet alios tres consultores. Secretarius vero ordinis, in eius locum statuemus secretarium capituli et ordinis, idque ad quadriennium patrem Eustachium Wienczyk, insignem theologum.

Eminentissimi patres declararunt supradictam congregationem Minscensem cum omnibus in ea peractis et contentis nullam et invalidam esse. Proinde decreverunt privationes consultorum et secretarii ordinis, in quorum locum alios suffecerunt in eadem tertia sessione, non esse attendendas, tanquam inordinate factas, decernentes propterea, quod praedicti patres consultores et secretarius redintegrentur in suis oneribus, et haec ad eorum vitae tempora durent, non autem ad quadriennium tantum, sicut invalide statutum fuerat. Insuper quod restituatur superioratus Minscensis monasterii patri Symeoni Cypryanowicz redintegreturque voce activa et passiva, qua fuit indebite privatus. Tandem decreverunt injungendum esse metropolitae, prout vigore praesentis decreti iniungitur, ne procedat contra consultores, secretarium aliosque patres supra nominatos, pro quavis causa ad convocationem, neque ad alios actus judiciales irretractabiles sine scitu et approbatione Nuntii.

Et quo ad delicta, de quibus aliqui ex praedictis monachis sunt accusati, Nuntius processum conficiat et procedat per se, vel per alium sibi benevisum, cum facultate mutandi et substituendi unum vel plures, sicut ei in Domino magis expedire videbitur. Datum ex aedibus ejusdem sacrae congregationis die et anno quibus supra. Arch. Seleu. Secretarius (Locus sigilli).

Congregacia Nowogrodowicka 1.

Anno 1617.

W Imie Oyca y Syna y Swiętego Ducha.

1. W roku od norodzenia Syna Bożego tysiąc sześćsetnego siedmnastego byliśmy zwołani ze wszystkich klasztorow, a mianowicie z klasztoru Wilenskiego, Nowogrodzkiego,

Minskiego, Żyrowickiego, Bytenskiego starsi tych monastyrow, a z niektorych oycowie od Jasnie wielmożnego iegomosci xiędza Jozefa Ruckiego do folwarku iegomosci Nowogrodowicz, w dzień świętego proroka Heliasza na dzień dwudziesty Jula miesiąca podług starego, gdzieśmy się ze wszytkich pomienionych monastyrow ziachali w wiliją tego swiętego, to iest, dziewiętnastego Jula w sobotę.

2. Tego dnia przy bytnosci wszystkich nas odprawował się nieszpor według zwyczaiu. Po nieszporze iegomość zaczoł moleben, ktory wszyscy spolnie odprawiliśmy y modlitwa od niego na wezwanie Ducha Swiętego czytana była. Potym z Ewanieliey niedzielney z porządku na zaiutrz przypadaiącey exortę iegomość miał, stosuiąc się do tey sprawy, ktora się na potym odprawować miała. A tak w Imie Swiętey Ożywiaiącey Troycy na cześć pierwszego Patryarchi zakonu swiętego naszego Heliasza pierwszą porządku zakonnego podług ustaw swiętego Oyca naszego Bazylego zaczeliśmy congregacyą.

3. Po exorcie zaraz sposob zasiadania y odprawowania sessiy zakonnych od iegomosci podany iest, a żebyśmy tym sposobnieyszymi byli do porady duchowney, przykazał iegomość, żeby każdy z nas na każdy dzień na służbie Bożey communikował y rozłozenie czasu, co my kazdey godziny czynić mieli, na piśmie wszystkim podał, ktore po tym na pewnym mieyscu do scian przybite iest y ieden z braciey postanowiony na to przez dzwonek dawał znać kiedy iedna zabawa konczyć się, a druga zaczynać się miała.

4. In super tegoż dnia przez karteczki skryte obrani są dwa delegaci, do ktorych by oo. przychodzili, co komu być by się zdało potrzebnego, zeby przed tym zgromadzeniem przekładano było, im przełozyli, a oni napisali y, co by się im zdało do spolney obrady całego zgromadzenia należącego, podali. Tymże sposobem obrany notariusz.

5. *Jezuitow było dwoch na tey congregacyey dla rady, nie dla decyzyey.* Żebyśmy dostateczną wiadomość mieli o tym, co się w innych zakonach porządnych dzieje, otrzymał Jegomość usilną prozbą swoią u Prowincyała oo. Jezuitow, żeby do tey sprawy naszey zesłał nam dwoch głownych Theologow, ludzi dobrze w Duchu cwiczonych, a naszemu nabożenstwu przychilnych, ktorych użyliśmy przy każdey naszey sessiey, żeby byli nie dla tego, żeby się w sprawach naszych z nami interessowac mieli, ale dla tego, żeby zdanie swoie opowiadali, gdy co pytani będą.

Miesiąca Jula dwudziestego dnia.

6. W niedziele po Jutrzni każdy się do swiętey Communiey y do dalszych spraw, iako komu Pan Bog do serca podał, gotował się. A tym czasem, co przed słuzbą Bozą czasu było, spędziło się od Jegomosci z delegatami na spysanie punktow sessiy naszych przyszłych, ktore tym porządkiem spisane były.

1. Początek y postępek sporządzenia nowego monastyrow naszych y do iakiego końca te rzeczy tak przywodzimy.

2. Czy ieden ma być głowny starszy, ktoremu by podlegał wszystek zakon.

3. Kto taki ma być, ktoremu by wszyscy podlegali.

4. Co za reguły między podlegaiącymi.

5. Jesli protoarchimandryta może bydź Biskup.

6. Kto ma obierać protoarchimandrytę.

7. Co za sposob obierania iego.

8. Czy ma bydź dozywotni. O oycach consultorach głownych, przydanych dla rady protoarchimandrycie.

9. Starszego w każdym monastyrze naznaczyć kto ma.

10. Gdzie ma mieszkać protoarchimandryta y skąd koszt na drogi iego.

11. Congregacye głowne kto składać ma.

12. Protoarchimandryty co za porządek w zakonie y kto ma innotestencyie wydawać na obranie nowego.

13. Jaki nexus zakonu będzie z metropolitami y co za pewność o iego dotrzymaniu.

14. Co za nexus będzie z Biskupami zakonu o czynieniu czwartego votum w zakonie.

15. O przypadkach sumnienia zatrzymanych.
16. Co czynić z niekarnemi.
17. Zkąd koszt na przesłania od iednego klasztoru do drugiego braciy, abo na insze mieysce.
18. Ma bydz osobliwa szkoła dla braciey.
19. O upokorzeniu lajkow.
20. O dochodzeniu spadkow, na bracią przypadaiących.
21. O liczbie, iak wiele ma bydź po klasztorach braciey.
22. Fundacya Krasnoborska.
23. Klasztor w Krzemiencu.
24. Klasztor Horodenski.
25. Klasztory Owruckie.
26. Szkoły nasze dla swieckich.
27. Wyprowadzenie łazni z zakonu.
28. Czytanie, obiasnienie y ogłoszenie reguł pospolitych zakonnych.
29. Opisanie odzieży zakonney.
30. Trudnosci do rozsądzania, od braciey podane.
31. Czytanie, obiasnienie y ogłoszenie reguł osobnych urzędnikow klasztornych.

Miesiąca Jula 20 dnia. Sessia pierwsza.

7. *Congregacye głowne do urządu potrzebne. Wątpliwosć niektorych o regułach zakonnych. Koniec zakonu naszego: rozmnożenie chwały Bożey. Srzodek do tego konieczny: poprawa duchowienstwa, a to się dzieje przez restawracyą zakonu Bazylianskiego. Mieli się nasi uczyć w Krakowie u oo. Bosych, lecz do tego nie przyszło. Biskupi rzymscy z Jezuitami pozwolili naszym uczyć się w Kaliszu, Pułtowsku, Wilnie y Brądzbergu. Generał Jezuicki do nowiciatu dwoch Jezuitow naznaczył. Po alumnatach O. Swięty mieysc 22 pozwolił naszym. Reguły x. Rucki czemu pisał, yakie, a nie odstępuiąc od nauki swiętego Bazylego wielkiego.* W niedziele po nieszporze na mieyscu do zasiadania przygotowanym, poklęknowszy przed Panem Bogiem y pomodliwszy się, z obustron zasiedlísmy, maiąc posrzodku nas swiętą xięgą Ewangeliią, a przy tym Arcybiskupa Ruskiey władzy siedzącego, ktory do nas mowił, że do rządu zakonu potrzebne są congregacyie głowne, ktore u nas do tych czas nie były, że ledwie z oycow był, ktory by się ieszcze naukami nie bawił, teraz zaś na dalszy czas odkładać nie podobna y szkodliwa iest rzecz, dla tego, iż niektorzy z nich mieli swoie trudnosci y wątpliwosci, nie wiedząc, co za porządek ma bydź potym w zakonnie naszym. Niektorzy mieli wątpliwosci w regułach zakonnych, niektorzy trwożyli się, nie wiedząc do iakiego konca ma przyysć taki porządek zakonu naszego, inszym insze na pamięć w życiu y sprawach ich przychodziło rozmyslanie trudnosci czyniące. Co wszystko, że pochodziło z niewiadomosci, przeto zwoławszy do gromady tych, ktorych zwołać można było, do wiadomosci nam wszystkim Jegomość podał. Że koniec spraw tych iest chwała Boska, srzodek zaś na rozmnożenie iey od nas postanowiony iest poprawa stanu duchownego; stan duchowny inaczey się poprawić nie może, tylko przez restawracyą zakonu, mianowicie w nabożenstwie greckim, w ktorym do wszelkich w duchowienstwie urzędow większych biorą się osoby z zakonu. Do restawracyey zakonu potrzeba liczby iakiey kolwiek; ta nie mogła bydź z starych, ale z młodych zakon poprawić się nie mogł, aż by im wprzod dana była edukacya y cwiczenie zakonne tak w duchu, iako y naukach. Dla czego o obie te rzeczy było staranie z skutkiem. Naprzod u oo. Karmelitow Bosych w Krakowie, ale to do używania nie przyszło dla tego, iż co innego nam potrzebnieyszego Prowidencya Boska opatrzyła. Powtore na nauki otrzymało się mieysce od o. Jezuitow y od xięży biskupow w Kaliszu, w Pułtowsku, w Wilnie, w Brądzbergu. Nakoniec za ostatnim ieżdżeniem do Rzymu doskonały skutek te obie rzeczy wzieły, bo za roskazaniem starszego ich mieliśmy

dwoch oycow ich w duchu doskonałych, ktorzy mieszkali z nami y mieszkać będą poty, poki wszyscy bracia cwiczenie duchowne porządnie odprawią. Dla nauk zaś mieysc dwadziescia dwie roznych, od oyca swiętego pozwolonych. O spisaniu reguł zakonnych taką dał relacyią, że ie sam przez długi czas zbieraiąc z rożnych pism oyca swiętego spisał y na kilka głownieyszych rozdziałow dla snadnieyszego poięcia y pamięci rozdzielił; y stosowało się to do teraznieyszego naszego zycia, w ktorym z potrzeby gwałtowney dusz, w nabożenstwie naszym ginących, o onych że należy nam staranie duchowne czynić nie tylko o samych siebie, ale y o swieckich, do czego trzeba przyzwyczaiać się rozmaicie y dla tego musieli reguły niektore napisać o tym, ktorych tam-te czasy nie potrzebowały, a teraznieysze potrzebuią. Y w tym iednak od nauki świętego oyca nie odstępuiąc. Co iż obszernie iegomosć pokazał y obiasnił, wszytek czas, ktory na sessią był naznaczony, strawił. Dla etgo nie zdało się tego dnia daley postępować y tylko od notaryusza czytane były punkta, o ktorych dnia jutrzeyszego sessija bydź miała.

Miesiąca Jula 21 dnia. Sessija wtora.

8. Maiąc wzgląd na rząd, ktory iest w niebie, gdzie iest naywyższym Jednym Rządcą sam Bog Wszechmogący, y na rząd, ktory w cerkwi swiętey Pan nasz Jezus Chrystus postanowił na ziemi, gdzie iednego naywyższego pasterza chciał mieć, ten rząd, iako z rąk Pana Boga samego przyiowszy, y my w zakonie mieć chcemy, aby był naywyższym rządczą ieden.

9. *Miały być iakieś reguły metropolitom, aby superintendencya zakonowi nie szkodziła.* Wiedząc, ze metropolicie Kijowskiemu od Boga y namiesnika iego na całym swiecie dany iest dozor nad wszystkiemi nie tylko w diaecesiey iego, ale tez y po diaecezyach wszystkich biskupow Ruskiey ziemi będących, nad biskupami samemi, nad wszystkim duchowienstwem zakonnym y swieckim, dla tegoż y my srpawowaniu iego podlegać chcemy, nie tylko względem błogosławienstwa y porządku cerkiewnego, tyleż za rzecz potrzebną być rozumiemy, żeby miał pewne swoie obowiązki y reguły, od zakonu podane y od niego poprzysiężone, żeby taka zwierzchność zakonowi napotym nie szkodziła, ktore reguły na przyszłey da Bóg congregacyey naszey głowney na pismie podane będą.

10. *Postanawia się, aby oprocz metropolity był protoarchimandryta.* Lubo metropolita będzie naywyższym rządcą zakonu naszego, przecie chcemy mieć iednego z posrzodku siebie, ktory by zawiadywał y opatrował wnętrzne dobro zakonu naszego, nie maiąc inszey żadney zabawy na sobie, tylko iedną, wszytkie monastyry nasze obieżdżać y doyrzeć dobrego rządu tak w starszych, iako y innych bracij, niemniey dochodach klasztornych y we wszystkim tym, co by do utrzymania y pomnożenia dobra zakonnego należało. Temu starszemu imie protoarchimandryta.

Sessija trzecia. Tegoż dnia.

11. *Biskup żaden niema bydź protoarchimandrytą.* Przestrzegaiąc tego, żeby tak starsi, iako y młodsi ze wszelką ufnoscią y bez przeszkody w potrzebach swoich uciekać się mogli do protoarchimandryty, iako do oyca swoiego, postanawiamy, zeby on nie był biskupem, nie tylko takim, ktory by miał własne owieczki swoie, ale nadwornym. Tak też y czeladzi swieckiey oprocz woznicy żeby przy sobie ani na mieyscu, ani w drodze nie miał, tylko iednego z oycow dla pomocy, a iednego z braci łajkow dla posługi. Reguły zaś iemu napisać będzie potrzeba, na przyszłey da Pan Bóg congregacyey głowney wszytkim do wiadomosci podać.

12. *Protoarchimandryta ma być obrany od metropolity, starszych y posłow. Posłow ma obierać starszy z bracią przez kartki. Gdzie zakonnikow 10, tam ieden poseł.* Protoarchimandrytę ma obierać metropolita

z starszymi wszytkich klasztorow, z oo. consultorami generalnemi y z posłami, ze wszytkich klasztorow na to wysłanymi, ktorych posłow ma obierać starszy w każdym klasztorze ze wszystkiemi zakonnikami, professami tegoż klasztoru. Sposob obierania przez karteczki, na kogo ich więcey będzie, ten będzie posłem. Liczba tych posłow według braci professow, gdzie ich będzie dziesięć, albo dwadziescia, wysłać iednego, gdzie trzydziescie albo więcey—dwoch, gdzie pięćdziesiąt—trzeh, choć by sto albo nad sto—cztery, a nie więcey.

13. *Obieraiąc protoarchimandrytę, maią przysięgać, że godnego obieraią. Metropolita ma dwoie vota.* Na początku obierania protoarchimandryty każdy z tych, co do obierania, ma uczynić przysięgę, że tego obierać będzie, ktorego za nagodnieyszego na ten urząd bydź rozumie, a te przysięgę sam wprzod ma uczynić metropolita. Na kogo będzie więcey votow, ten będzie protoarchimandryta.

W tym zgromadzeniu ieden tylko metropopolita mieć będzie moc do dania dwoch votow, a każdy inszy do iednego. Jesli by obiedwie strony rowne były, przy ktorey będzie metropolita, ta będzie przewyzszać.

14. *Protoarchimandryta dożywotni iako ma być zrzucony.* Protoarchimandryta ma bydź dożywotni, a ieżeli by się co cięszkiego pokazało na niego, Pana Bóga y zakon obrazaiącego, co się osobliwie wyrazi w regułach iego, na ten czas metropolita ma wezwać na congregacyą głowną wszystkich klasztorow starszych y posłow z tychże klasztorow sposobem wyżey mienionym y ma go sądzić, a iesli się winnym pokaże bydź, złożyć z tego urzędu y podług winy skarać, a na teyże congregacyey na mieyscu iego inszego obrać.

15. *Consultorowie maią być dożywotni y mogą być starszemi, a ieden z nich przy protoarchimandrycie. Jesli by consultor wyżey postąpił, inszy obrany być ma na consultorium do congregacyey* Ten protoarchimandryta ma mieć przy sobie obranych od tychże starszych dla postrzegania tego, żeby on dosyć czynił urzędowi swemu, a tych ma być cztery dożywotnich, ieden przy nim obecny, a trzey w inszych klasztorach albo pospołu, albo nie podal od siebie, y ci mogądź by starszemi klasztorow, iesliby tego było potrzeba. A iesli by przyszło za rozsądkiem starszego y całego zgromadzenia na inszy urząd im postąpić, ktory by był na przeszkodzie urzędowi ich, tedy protoarchimandryta z consultorium sposobem wyżey pomienionym w obieraniu ich zachować się ma. A iesli by ktory z nich umarł, tedy protoarchimandryta sam z temi trzema pozostałemi ma obierać sobie czwartego aż do czasu congregacyey zwykłey wszystkich starszych zakonnych y posłow klasztornych. Congregacya zaś oycow abo iego potwierdzi, abo inszego obierze.

16. *Starszych ani obierać, ani składać nie może protoarchimandryta bez consultorow.* Jako protoarchimandryta, tak y consultorowie iego maią mieć reguły swoie, ktore także na przyszłey congregacyey głowney do wiadomosci wszystkich podane być maią. Starszego w każdym klasztorze ma obierać y naznaczać protoarchimandryta, poradziwszy się w tym z oycami consultorami głownemi. Tenże protoarchimandryta każdego starszego może odmienić, kiedy mu się w Panu Bogu będzie zdało, poradziwszy się o tym czterech wyżey pomienionych. Pospolicie zaś przez lat cztery każdy być ma; chyba by dla potrzeby iakiey inaczey się zdało w Panu Bogu starszemu; na ten czas y daley może go zostawić.

Miesiąca Jula 22 dnia. Sessija czwarta.

17. *Protoarchimandryta ma bydź starszym klasztoru głownego.* Protoarchimandryta ma bydź starszym iednego głownego klasztoru, na ktorym by naywięcey całemu zakonowi naszemu zależało. A gdy wyiedzie

na wizytę wszytkich innych monastyrow, namiesnik iego tameczny z większą władzą, niżli insi namiesnicy po innych monastyrach, tym monastyrem rządzić będzie.

18. *Na expense drożne y inne dla zakonu maią wszystkie klasztory składać protoarchimandrycie.* Na wikt protoarchimandrycie, gdy na wizytę, albo w potrzebach całego zakonu na pewne mieysce poiedzie, maią się składać wszytkie klasztory według dochodow każdego z nich, o czym na congregacyey głowney przyszłey gruntownieysze postanowienie być ma. A iesli by potrzeba pieniędzy przypadła, wolno będzie wziąć protoarchimandrycie w ktorym kolwiek klasztorze; a iesli by w żadnym monastyrze nie było, pożyczyć, a potym za oznaymieniem iego wszytkie klasztory przez ręce iego oddać powinne będą.

19. *Protoarchimandryta ma składać congregacyie.* Czas y mieysce głowney congregacyey, ktora raz we cztery lata pospolicie być ma, sam protoarchimandryta bez metropolity składać będzie, a wolno mu będzie y prędzey, iesli tego będzie potrzeba. Rokiem zaś przed congregacyą wprzod starszego tego klasztoru, w ktorym ta nasza będzie congregacyia, upewnić ma y osobliwie o oycach, iak wiele ich spodziewać się na tey congregacyey, oznaymi, aby ten starszy zawczasu potrzeby do tey sprawy należące gotował. Ta congregacya iako się zaczynać, odprawować i konczyć będzie, osobliwe postanowienia na congregacyey da Pan Bog przyszłey wszystkim do wiadomosci na pismie podane być maią.

20. *Spowiednik protoarchimandryty ma rządzić, ieżeli by umarł protoarchimandryta, nim inszego obiorą.* Po smierci protoarchimandryty spowiednik iego namiesnikiem generalnym y rządzcą całego zakonu, aż do obrania nowego protoarchimandryty, być ma. Tenże namiesnik o smierci protoarchimandryty bez omieszkania oznaymić będzie powinien metropolicie, a metropolita pewny czas y mieysce w ktorym kolwiek z naszych monastyrow dostatnieyszym na obranie nowego protoarchimandryty złożyć ma, przestrzegaiąc tego, aby ten urząd długo nie wakował. A gdy metropolita na tę naszą congregacyą przyiedzie, rozumiemy obaczeniu iego, że iako ociec do dzieci przyiedzie bez gromady, ktora by klasztorowi ciężka była.

21. *Coadjutora ma mieć metropolita za poradą protoarchimandryty y consultorow. Metropolita może sobie obrać za radą pratoarchimandryty y consultorow coadjutora cum jure successionis na metropolią.* Że zakonowi naszemu wielce na tym zależy, abyśmy metropolitę mieli związkiem scisłym z sobą złączonego y takiego, ktory by miał chęć do rozmnożenia zakonu naszego, dla tego potrzebną rzecz być rozumiemy, żeby z posrzodku od nas był obramy, o co potrzeba by się usilnie starać u iego królewskiey mosci, u ktorego to iest w collacyey. A ieżeli tak łacno do tego przyść nie możemy tymi czasy, ten sposob metropolicie naszemu teraznieyszemu podaiemy, żeby on starał się za życia swego iako naprędzey biskupa mieć nadwornego, ktorego coadjutorem nazywaią. Obierać zaś iego na to ma, poradziwszy się na to z protoarchimandrytą y z temi, ktorzy będą przy nim consultorami, w czym poszanować y biskupow, ktorzy będą zgromadzenia naszego, ażeby ta coadjutoria była z następowaniem przyszłym na metropolią. Za czym on po śmierci metropolity zaieżdżać będzie dobra metropolitanskie, iako sobie należące, y bez wszelkiey przeszkody y następować metropolią, aby na osobę tegoż biskupa nadwornego postarano się o przywiley osobliwy na to, żeby władał biskupstwami wszytkiemi po śmierci biskupow. Ten biskup nadworny, nim się poswięci, ma być obowiązany przysięgą do tego wszystkiego, na co metropolita przysięgać będzie, czego protoarchimandryta ma doyrzeć.

22. *Promotia na biskupstwo iakim sposobem bydź ma. Biskupi nasi maią ochra-*

niać y pomnażać zakon w swoich diaecezyach. Sposob złączenia naszego zakonu z biskupami taki bydź ma. Starać się o przywiley u iego królewskiey mosci na to, żeby biskupstwa ludziom swieckim dawane nie były, tylko ludziom stanu zakonnero tym, ktorzy by w zakonie czas nieiaki znaczny pożyli y od metropolity zalecenie życia pobożnego y godnosci mieli. Do tegoż też takim biskupom przed poswięceniem ich metropolita przełożyć ma, żeby się znał bydź zawsze członkiem zakonu y aby iego był obroncą y rozmnożycielem w biskupstwie swoim. Nakoniec protoarchimandryta każdemu takowemu, ktory z naszego zgromadzenia wzięty będzie na metropolią, lub na episkopią przydać ma iednego oyca dobrze doswiadczonego, ktory by przestrzegał tego, co do żywota zakonnego należy.

23. *Fundamentum voti 4-ti de non ambiendo. Ktoby się starał o honor, caret activitate et est inhabilis aż do smierci. X. metropolita miał doyrzeć czwartego votum.* Iż prawa duchowne y zwyczay dawny w cerkwi naszey iest taki, żeby na dostoienstwa duchowne brani byli z stanu zakonnego, czego nam odmieniać nielza y iako rozumiemy niesłuszna. Z drugiey zaś strony boiazń na nas przypada, żeby tą drogą chęć do urzędow duchownych y starania się o nich do braci zakonu naszego nie wkradła, zabiegaiąc temu postanawiamy y uchwalamy, że każdy na wszytkie potomne czasy, ktory sluby w zgromadzeniu naszym czynić będzie, przy inszych zwykłych slubach y ten czynić ma, że żadnych urzędow tak klasztornych, iako y inszych cerkiewnych, pogotowiu swieckich szukać albo o nich starać się bądź oczywisto y jawnie, bądź skrycie sam przez siebie, ani przez kogo inszego nie ma. A iesli by się tego wazył, tym samym ma bydź odsądzony od wszelkich urzędow monastyrskich, że obierać albo obranym bydź na żaden urząd nie może y tam, gdzie wszyscy bracia professi wolny głos swoy maią, on go mieć nie może aż do smierci swoiey. A żebyśmy sami y inszi oycowie y bracia naszi w domu pozostali od tego excipowanemi nie byli, wszyscy to osobne votum sposobem wyż pisanym na cześć y chwałę Pana Boga y na bespieczenstwo dusz naszych własnych, na ugruntowanie zakonu naszego uczynić naydaley w swięto swiętego Oyca naszego Bazylego Wielkiego blizko przypadaiące mamy, czego doyrzeć podioł się, w niebytnosci ieszcze na ten czas protoarchimandryty, jasnie wielmożny oyciec metropolita. A kto by na ten czas tego slubu nie uczynił, ten y na potym uczynić powinien będzie, inaczey będzie podeyrzanym.

Tegoż dnia 22. Sessija piąta.

24. *Casus reservati.* Wziowszy my wiadomość z dawnych dzieiow cerkiewnych tak też o tym, co się teraz we wszystkich zakonach inszych zachowuie, że są pewne przypadki sumnienia, od ktorych nie może rozgrzeszyć pospolity spowiednik, oprocz samego starszego zakonu, to y my w zakonie swoim mieć chcemy, mianowicie te przypadki wypisaliśmy y w reguły oyca duchownego wpisaliśmy. Co żeby do wiadomości wszystkich braci naszych przyszło, starsi po monastyrach ogłosić maią.

25. *Incorrigibiles maią być wyrzuceni z obligacyią trzech slubow zakonnych. Carceres maią bydź w monastyrach na występnych.* Na niekarnych lub są postanowienia opisane, więc że y z tą uchwałą naszą częscią obiasniamy postanowienia iuż opisane, częscią obostrzywamy: kto kolwiek chce wyniść z zakonu y prosi o pozwolenie z niego, abo przez swowolne postępki swoie stara się, żeby się uprzykrzył zakonowi, a zatym żeby wypędzony był, puszczać go nie mamy; tego zaś, z ktorym wszystkich sposobow podług reguł naszych używano, a nie poprawuie się, znaczne zgorszenie wszystkim daie y niesławę na zakon zaciąga, wypuscić go z zakonu naszego pozwalamy. Jednak to iemu starszi przełożyć maią, ze nie iest wolny od obowiąz-

kow trzech slubow, lubo z nieiakim pomiarkowaniem ubostwa tym sposobem, że może sobie dostawać odzienia y pokarmu, iednak nie iako własnego swego zażywać. Czystosci, ktorą we wszystkim zupełnie powinien zachować. Posłuszenstwo biskupowi temu, w ktorego eparchyey będzie, oddawać powinien. A iesli by ten, ktorego wyrzucić maią, zaszkodził chwale Bożey w pospolitosci abo mianowicie zakonowi, zostawszy apostatą od wiary albo innym swywolnikiem, takiego w więzieniu trzymać poty, poki generalney congregacyey będzie się zdało, y dla tego w monastyrach naszych głównych, a ieżeli można we wszytkich ma bydź więzienie na występnych, wszystkim wiadome.

Miesiąca Jula 23 dnia. Sessija szosta

26. *Laicy iako się maią zachować. Różnica laikow od klerikow.* O laikach postanowienia pisane aby przywiedzione było do skutku, pilno się starać, żeby poznali, w iakim stanie chce ich mieć zakon. Nie dopuszczać uczyć się im, chiba by między niemi był tak kto znaczny, z ktorego by pożytek w naukach mogł być zakonowi; tego iednak starszy pozwalać nie może, aż dołożywszy się w tym protoarchimandryty. Ma się zlekka wprowadzać rozność miedzy klerykami y laikami w ostatnim siadaniu do stołu, rekreacyey osobliwey, w inszym odzieniu, y żeby zabaw swoich, do ktorych kto będzie przystawiony, pilnował, nie mieszaiąc się z klerykami; nawet y w cerkwi nie może bydź, ażeby insze mieysce nie było im naznaczone.

27. *Prawa każdy monastyr ma swym kosztem czynić.* Na każdey congregacyey główney maią bydź porachowani miedzy klasztorami y przesyłani bracia z iednego monastyra do drugiego, tak względem sukień y co do nich należy, iako względem strawnych pieniędzy. Ci zaś, ktorzy się wysyłaią w potrzebie pospolitey całego zgromadzenia, maią mieć d całego zgromadzenia to, co potrzebno iest na takową wyprawę. A prawa każdy monastyr swym kosztem odprawować ma.

28. *Szkody dla braci zakonney maią być w zakonie naszym.* Lubo dobra iest rzecz starszym przy każdym klasztorze mieć ludzi młodych dla cwiczenia tak w rzeczach cerkiewnych, iako w życiu tym duchownym, iednak na rozmnożenie zakonu naszego potrzebną bydź rzecz rozumiemy, żeby osobne gdzie mieysce było, na ktorym by bracia zakonu naszego uczyła bracią swoią nauk tych, do ktorych by kto sposobnym był, y ktore powołaniu naszemu potrzebne są. Sposob braci tego życia szkolnego y wszystko, co kolwiek do cwiczenia ich należy, napisano iest w regułach Oyca swiętego y od nas osobno napisano y obiasniono będzie, według teraznieyszey naszey potrzeby.

Tegoż dnia. Sessija siodma.

29. *Sukcessije, braci po rodzicach etc należących. Dobra braci iść maią na zakon. Gdzie szkoły y nowicyat, tam musi bydź ludny monastyr.* Że do dobrego ugruntowania zakonu naszego pilno potrzebną rzecz rozumiemy, żeby fundacye dostateczne miał monastyr naznaczony na nowicyat do zakonu nowoprzyiętych, gdzie się bracia uczyć będą. Potrzecie monastyr, gdzie życie porządne zakonne y odprawowanie urzędow wszystkich monastyrskich w regułach opisanych będzie, zkąd wzor życia na wszystkie klasztory wychodzić ma, y ten monastyr potrzeba, żeby miał braci wiele, dla tego starać się mamy, żeby monastyrom ni na czym nieschodziło, co do skutku przyprowadziemy, nie tak staraiąc się o nowe nadania, ktore ieszcze w rękach Bożych są, a nam zaraz porządnie żyć trzeba, iako staraiąc się, żeby to nas doszło, co według prawa nam należy, to iest spadki braciy naszych professow, ktore po smierci rodzicow ich na nich przypadaią; jednak w tym tak postępować

potrzeba, żeby y brat ten, na ktorego co spadnie, zrozumiał, że to iest nalepszy szafunek maiętnosci doczesney, gdy odda Panu Bogu samemu. Tak też żeby się to tak dochodziło sposobami łagodnemi bez uprzykrzenia się ludziom swieckim y osławienia zakonu, choć by się co znacnie upuscić mogło. W monastyrze Wileńskim dla wypłacenia długow y dla budowania, bez ktorego się monastyr obeyść nie może, ma być liczba braci piętnastu, a swieckich 10, chiba by zkąd inąd przyszło na wychowanio większey liczby. Także po inszych monastyrach naszych oprocz domu nowicyackiego y domu, gdzie się bracia uczyć będą, ktore ludne bydź muszą, maią bracia do czasu w niewielkiey liczbie być, poki te monastyry nie pobuduią się y ufunduią.

30. *Krasnoborska fundacya, za ktorą potym dał 6000 ip. Chreptowicz na Nowogrodek, ktorey summy metropolitowie pozyczyli y do tąd nie oddali.* Przełożono nam iest imieniem zacnie urodzonego p. Adama Chreptowicza, że w imieniu swoim Krasnym Borze funduie monastyr, w ktorym, iako on powiedział, może się wychować kilkanascie braci, lubo wola nasza nie iest mieć ktasztorow na mieyscach bezludnych, ale że mało abo ledwie co monastyrow porządnie ugruntowanych mamy, dla tego y tego klasztoru odrzucać niezdało się, mianowicie, że tam może bydź do czasu szkoła zakonna, ale przecie to mieysce do końca przyięte nie iest.

31. *W Krzemiencu już była residentia naszych.* Przełożono nam też iest, że książęta Zbarascy potrzebuią nas do dwoch monastyrow swoich, iesli pozwolą, żeby ieden z tych monastyrow w miescie Krzemiencu, gdzie iuż imieniem naszym dwoch braciey mieszka, iesli można będzie, rzecz opatrzywszy, monastyry przyiąć i posłać do Krzemienca inszą bracią, ale taką, ktorzy by byli sposobni do życia zakonnego, zostaiący opodal od starszych swoich.

32. Że na monastyr Horodenski otrzymany iest przywiley na imie iednego brata naszego, potrzebną rzecz bydź rozumiemy, żeby był wyprawiony na całe zgromadzenie nasze.

Miesiąca Jula 24 dnia. Sessija ośma.

33. *Monastyry Owruckie trzy na seminarium Wilenskie ruskie nadane.* Trzy monastyry w Owruczu nadane są na seminarium Wileńskie ruskie, ktorych do tych czas ani sami nie trzymamy, ani kogo kolwiek tam od siebie mamy; uczynić o tym staranie, ażeby to do naszego dzierżenia przyszło; rozumiemy bowiem, że w takim kraju głuchim, gdzie nauczycielow tak cerkiewnych, iako y szkolnych nie masz, wielka chwała będzie Panu Bogu.

34. *Szkoły zaczęte w Nowogrodku y Minsku.* Szkoły dla swieckich, ktoreśmy zaczeli na dwoch mieyscach, Nowogrodku y Minsku, starać się mamy, żeby nie tylko utrzymane, ale y rozmnożone były y dla tego w Minsku być rzecz potrzebną rozumiemy, żeby w szkole łacinskiey było rozdzielenie: iedna wyższa, druga nizsza y dwa professorowie z braciey, a w ruskiey y swiecki bakałarz uczyć może, iednak podlegać ma iednemu z professorow szkoły łacinskiey. Tych szkoł starsi tych monastyrow dopatrzyć maią, nawiedziąc ie y badaiąc się o sposobie uczenia y o postępku dzieci w nauce. A iesli by sam starszy przez się uczynić tego nie mogł, tedy ma to zlecić oycowi ktoremu kolwiek, lub bratu do tego sposobnemu.

35. *Reguły szkolne seu praelectio.* Sporządzenie nauk, to iest, co ma być czytano y uczono w ktorey szkole, przesłano będzie od protoarchimandryty, w czym przestrzegać tego potrzeba, żeby sposob uczenia naszego wszędy był iednakowy, według osobliwych reguł, ktore na przyszłey da Pan Bog congregacyey podane będą.

36. *Łaznia zakazuie się.* Łaznie maią starszi wynieść, opatrzywszy to pierwey w

domu, co zdrowiu y czystosci ciała należy iednak iesli doktorowie oną być potrzebną osądzą, albo iesli sam starszy obaczy z słusznych przyczyn, bronić iey braci nie ma, a myć się maią poiedynkiem.

Tegoż dnia. Sessija dziewiąta.

37. *Piwa dwa tylo kubki kwartowe do stołu nalewać należy, a więcey podpiwku. Do stołu po benedictiey przychodzący klęcząc mowi pacierze, aż każą wstać.* Postanowienia pospolite czytaliśmy, w ktorych o wstrzemięzliwosci w napoiu dał przestrogę iegomość, iż się to między bracią naszą pokazało, ze piiąc po kilka kubkow mocnego piwa przy stole, zarazili się; dla tego w tym takeśmy postanowili, żeby każdemu bratu nalewano po dwa razy w kubki nasze, ktore maią miarę kwarty, a iesli by kto więcey pić chciał, niechay miasto piwa przedniego, będzie dano piwo poslednieysze. Kto po benedikcyey do stołu do refektarza przyydzie, ma klęcząc molidć się poty, poki starszy powstać mu nie roskaże.

38. Pilno przykazuiemy starszemu Wileńskiemu, aby scianę wysoką wywiodł od cerkwi murem, a ieżeli nie można—drzewem.

Tegoź miesiąca 26 dnia. Sessija 10.

39. *Tychżeregul urzędniczych dokonczenie.* Pilno to starszym poruczamy, żeby postanowienia pospolite od wszystkich, a te ktor należą do urzędnikow monastyrskich, były zachowane na wiekopomne csasy. Każdy tak starszy, iako młodszy, żadnego nie excypuiąc, ktory im dość nie czynił, karan bydź ma według ważnosci rzeczy, w ktorey wykroczy.

Jednakowość w odzieniu.

40. *Odzenia iakie maią bydź.* Do zachowania iednakowości w odzieniu dwie rzeczy zachować się maią. Materia, z ktorey odzieża braci sprawować się ma, to iest, na mantiją y na kaptur muchaier prosty, na sutanny y na rasy karazya, a w niedostatku morawskie dobre, z Krolewca wożąc, na czapki falendysz, na rękawiki y ponczochy letne morawskie sukno. Na zimę ponczochi dziane czarne, albo szare mocne, pasy rzemienne proste bez wzorow z prząžką żelazną czarną. Trzewiki y pantofle proste z skory jałowiczey, koszule kużelne, łokieć po dwa grosze, chustki mogą być z płotna kolenskiego. Pluderki na ciało płocienne, kożuchy na zimę pod sutannę baranie po kolana, kapelusze na lato skorą cimcową czarną podszyte, binda y obłożka z taśmy prostey czarna. Kaptury na zimę sukienne, podszyte baranami, dwa albo cztery. Podrożnym rasy starego sukna.

Forma abo kroy sukien.

Mantija. Sutanna. Braci krotsza. Włosy, brody. Mantija zwykłym kroiem bez sznurow, płotnem czarnym obłożona na trzy palce, także y kaptur bez sznurkow, sutanna bez rozporku z kołnierzem na dwa palce z wązkiemi rękawami y czarnemi haftkami, pod pachami y sama w sobie przestronna, długa za kostki troche oycom, a inszym braci krotsze; podszewka z prostego płotna za pas. Czapka podszyta lisami, w ktorey obłożka bobrowa wązka na palec uiziny, na lato kirem czarnym podszyta, tymże kroiem, z takąż obłożką, z uszeczkami małemi, nie ostra, ale mierna y przestronna. Włosy zakonne na głowie maią strzydz nożyczkami nizko, a nie golić, iednak że oprocz lajkow włosy długie choć za kołnierz, ale nie daley. Brody ani strzydz, ani golić, ieno rownać.

Porządek iednakowości w obrzędach cerkiewnych spisany bydź ma w monastyrze Wilenskim. Trudnosci dla krotkosci czasu teraz że są nie rozwiązane, powoli o nich myslić się będzie. Chorego w izbie ciasney bez brata słuchać spowiedzie czy można. Po wsiach nasi muszą iezdzić dla spowiedzi

czy ma to bydź? Tak też modlitwy; poiedynkiem jadaią w cellach oycowie. Po wieczerzy rekreacya y po kolacyey iak długo ma bydź?

Rospis czasu.

Czasu rozłożenie generalne. Osmey godziny na całym zegarzu wstać, na pułzegarzu o czwartey. Przez pułgodziny meditacya, o piątey jutrznia y czas pierwszy y przygotowanie do communiey, o dziesiątey służba Boża, communia y modlitwa; o iedenastey trzeci y szosty czas, przygotowanie do namow z modlitwą ku temu końcowi; dwunastey, trzynastey, czternastey namowa; po namowach pułgodziny odpoczynku y rostrząsnienie rzeczy namowionych; piętnastey obiad; szesnastey obcowanie spolne, na pułzegarzu dwunasta; siedmnasta odeyscie do cell, odpocznienie y przygotowanie się do namow; osmnastey, dziewiętnastey, dwudziestey namowa, dziewiąty czas, nieszpor y koronka ku temu koncowi; dwudziestey pierwszey wieczerza; dwudziestey wtorey, dwudziestey trzeciey rozmowa, nakoniec paweczernia y rachunek sumnienia; dwudziestey czwartey spać, na pułzegarzu osma.

Memoriał.

Reguły metropolicie, biskupom etc. etc. **Reguły maią bydź pisane, iako się odprawować maią congregacye nasze zakonne główne. Reguły metropolicie. Reguły biskupom. Reguły protoarchimandrycie. Reguły consultorom iego. Reguły odzwiernemu. Reguły trapezarzowi. Reguły westiarzowi, professorom szkolnym, kucharzowi.**

Congregacia II.

Ławryszowska 1621 r.

Roku Panskiego tysiąc sześćset dwudziestego pierwszego, dnia trzydziestego Junia zgromadzeni do Ruty postanowiliśmy następuiące punkta.

a) *O spowiedzi y kommuniey. Spowiednik ieden ma bydź wszystkich.* Postanawiamy, ażeby wszystkich był spowiednik ieden y pewny, oprocz ktorego nikomu inszemu spowiadać się nie wolno y braciy naszey, wyiowszy starszego, ktory iednak sam przed ordinariynym spowiednikiem swoie oczyscić ma sumnienie, ktorą spowiedź za daniem znaku przez dzwonek w wiliią kommunij wszyscy nieomylnie odprawić maią we dni sobotnie y solenne swięta. Tą zaś aby należycie odprawili, ma bydź mieysce dane do przygotowania się y czytania xiąg duchownych, a ociec duchowny powinien się starać, aby lajkowie mieli instructią o tych rzeczach, ktore do całosci spowiedzi należą. Potym wszyscy na służbie Bożey wielkiey s. communią przyimą, po ktorey przez pułgodziny namniey na mieyscu spokoynieyszym na meditaciey y dziękczynieniu zabawią się, aż poki znak iaki od starszego, lub wikariego nie będzie dany. Jest bo wiem rzecz wielce pomocna do tego świętego dzieła dobrego dostąpienia, aby były ustawiezne exorty dla braciy, aby były publikowane przypadki reserwowane y aby meditacya dobrze była odprawiona.

b) ***O obserwancyi reguł. Reguły pospolite maią być czytane w refektarzu co tydzień w piątek, a przestępcy podlegać karaniu srogiemu.*** **Ponieważ reguły są nieiaką linią do życia, prosto prowadzić się maiącego, y bez nich żaden zakon zakonem nazwać się nie może, tedy te reguły, iako essencyalne życia zakonnego fundamenta, aby były zachowane, chcemy, daiąc pilną starszym naszym animadwersią, aby wszytkie reguły wszelkich officialistow, a na pierwey starszych, ktorzy przykład dobry drugim dać powinni, scisle obserwowane były; dla czego officialistowie wszyscy reguły swoie opisane maią mieć u siebie. Reguły zaś pospolite maią być czytane każdego piątku publicznie w refektarzu, y ieżeli by w czym kolwiek**

zdarzyło się komu wykroczyć, srodze od starszego niech będzie karany, aby dla starszych conniwencyey nierosły występki onym podległych.

c) *O pomnożeniu braciey w Duchu y napomnieniu.* Po zepsowaniu natury naszey to sobie mamy wrodzono, iakoby, że gdy o rzeczach ziemskich myslić poczynamy, powoli do ziemie bez zmysłu skłaniamy się, opusciwszy te rzeczy, ktore zwysz są, do ktorych ciągnąć powinni iesteśmy; przeto starszi naszy wszelkiemi sposobami starać się maią wstrzymywać bracią w Duchu, ktorego w nowiciacie, lub innych cwiczeniach duchownych dostępuiemy, odtrącać od tych rzeczy, ktore zgubę duszy przynoszą. Niech postanowią każdemu dzień y godzinę, ktorych maią bracia przyiść y rozmawiać z niemi tak o rzeczach duchownych, iako o inszych potrzebach swoich. Tamże niech będą karani y znieważeni, ieżeli by się co w nich znalazło przeciwnego regułom, tak iednak, żeby serca ich ile można ku sobie duchownie skłonić mieli y rożnym complexijom akkomodowali się. Każdego więc tygodnia niech rozmawiaią z każdym z braciy, osobliwie z nowiciuszami, iako uczy swięty ociec nasz Bazyli.

d) *O coroczney slubow renowacyey. Renowacyia slubow y sposob, iakim się ma odprawić 4 votum.* Każdego roku w każdych klasztorach naszych ma być renowacya slubow w swięto swiętego oyca naszego Bazylego wielkiego od wszystkich oycow y braci naszych w ten sposob: zgromadziwszy starszy wszytką bracią do cerkwi y wystawiwszy na ołtarzu nayswiętszy sakrament, ten że sam starszy ma stać w petrachelu, iako wikary Boski, y ma uczynić mowę do braciy, tak do wzruszenia nabożenstwa, iako do większey dispozycyey uczynienia slubow; uklęknowszy potym na kolana, starszy przed nayswiętszym sakramentem uczyni renowacyią slubow, y ieżeli nie uczynił czwartego slubu, niech zaraz y ten uczyni. To uczyniwszy, niech siedzie na iakim kolwiek zedłu przy rogu ołtarza z lewey strony obrazu swiętego oyca naszego Bazylego, niech trzyma kartę w ręku, maiącą w sobie renowacyą slubow, do ktorego maią przystąpić wszyscy oycowie y bracia podług dawnosci w zakonie, renowniąc sluby, y czwarty slub, ieżeli go ktorzy nie uczynili, przydaiąc. Y ta rzecz iest godna pochwały w niektorych zakonach, ze iedną sobie cnotę, w ktorey by się przez cały rok cwiczyli, obieraią, z postanowieniem trwałym na nią po przysięgaiąc.

Starszy ma być stateczny y poważny. Starsi czego się maią strzedz z bracią y iako się sławić. Ponieważ starszy iest głową y osobliwym członkiem całego zgromadzenia, nad ktorym ma przełożeńswo, potrzeba, aby gdy on choruie, całe gzromadzenie słabiało y niszczało, dla czego starsi wszelkiemi siłami maią się starać, aby przykładem, słowem y uczynkiem swiecili inney braci y byli wszytkim wszytko. Ludzie apostolscy, z Bogiem złączeni scisłym, nierozerwanym związkiem, niech umykaią od rozmow z bracią, ktorym niech się pokazuią srogiemi, z dyskrecyią iednak, z innemi zaś niech się strzegą żartow y lekkomyslnosci, z kąd osob wzgarda bywać zwykła, niech maią conferencyie częste z oycami iezuitami, ktorych zakon w towarzystwo nasze przyłączyliśmy dla dobrego rządu. W rzeczach cięszkich niech nic nie czynią bez rady consultorow y przewielebnego protoarchimandryty, abo wikarego iego.

O towarzystwie, uczynionym z oo. Jezuitami. Towarzystwo z Jezuitami. Wiadomo niech będzie wszystkim braci naszym, że dla lepszego y skutecznieyszego postępku w rzeczach naszych obieramy w towarzystwo y pomoc zakon swięty oycow Jezuitow, do krorych przewielebnego generała imieniem całego naszego zgromadzenia pisaliśmy listy, o ym oznaymuiąc y o to prosząc. O tym wiedząc bracia naszi niech się staraią wszytkim miłość, zgodę y benewolentią na każdym mieyscu onym czyniąc y swiadczyć iako społ braci swoim, aby rozumieli nas nie imieniem,

ale rzeczą samą z niemi bydź złaczonemi y dobrze im sprzyiaiącemi, co starsi nasi innym braci maią opowiedzieć.

O rozłożeniu czasu. Rozłożenie pewne niech się stanie we wszystkich klasztorach od przewielebnego wikarego generalnego, podług ktorego wszyscy bracia żyć y uczynki swoie kierować powinni, wyiowszy monastyry nowiciatu y nauk, w ktorych insza dispozicya koniecznie bydź powinna. Przydaiemy też, aby w monastyrze Wileńskim po pierwszym przedzwonieniu na jutrznią, do cerkwi wszyscy bracia na odprawienie meditacyey zeszli się, ktorą skonczywszy, dopiero ma się zacząć połunowszcznica.

O radzie dobra pospolitego. Starsi w swoich monastyrach niech czynią obrady każdego miesiąca pierwszego, a naydaley drugiego dnia, o dobru pospolitym, a naprzod o pomnożeniu zycia zakonnego, o wykorzenieniu występkow braci y wszczepieniu cnot, o porządku domowym y o pozyskaniu dusz bliznich.

O braci niedbale uczącey się. Ponieważ wiele z braci naszey uczącey się nie pilno barzo się uczą, przeto postanawiamy, aby za każdym razem niedbalstwa swego pokutę odprawili y każdego roku o postępku swoim y kilka razy w rok, iesli tego będzie potrzeba, rachunek dali. Starsi zaś niech się staraią ten rachunek od nich odebrać. Jeden z oycow rozsądku statecznieyszego niech ich zawsze doziera, w domu z niemi ustawicznie niech siedzi in musaeo, ktoremu bracia nasi we wszytkich rzeczach, ktore należą do nauk, posłuszni bydź powinni, iako to w examinie tak rocznym, iako codziennym, w repeticyach lekcyiey y pokutach za niedbalstwo naznaczonych. Tenże ociec tak w domu, iako extra ma bydź przy rekreacyach ich zawsze. Ile razy wychodzą do szkoły, niech maią pewnych sociuszow, ktorzy by pilnie doglądali, aby idąc do szkoł y powracaiąc ze szkoł, nie wagowali się.

O niekarnych.

O niekarnych wypuszczeniu. Jako maią bydź poprawowani. O występnych y niekarnych przeszłey congregacyey constitucyią odnawiamy, podług ktorey y teraz z niektoremi naznaczonemi do wyrzucenia koniecznie iak nayprędzey przystąpić uważyliśmy, żeby przez takową ich karę imie dobre zakonowi przywrociło się y wszelkiey swowoli od zgromadzenia naszego korzeń był wywrocony. Sposob zaś w wyniszczeniu swowoli podług każdego inclinatiey bydź może abo przez łagodny z niemi postępek, żeby nie owszeki potym od naszego zakonu aversią mieli, abo przez srogość, abo przez więzienie y pokuty, żeby tym przynamniey sposobem sami ucickszy, zgromadzenie, abo zakon od molestiey uwolnili.

O laikach, ich urzędzie y odzieniu.

Laikow reguły. Laicy nie maią przyięci być do professiey aż po dwu leciech y to 4 votum non ambiendi clericatum. Koron na głowie nie mieć. O laikach przeszłey congregacyey constitucyą tym sposobem przyimuiemy, żeby nie byli przyięci do zakonu, tylo z tą condicyą, w korey ich mieć chce zakon, przeto do slubow niech będą przypuszczeni aż po dwu leciech po dobrey probie. Zaraz gdy professią czynią, niech przydaią votum niestarania się o kleryctwo. Odzienie też maią mieć różne od drugich, to iest suknie krotsze bez mantyey, y każdy niech swego rzemiosła pilnuie y dla tego niech żaden nie będzie przypuszczony ile można, ktory by nie umiał iakiego kolwiek rzemiosła, etc. To bowiem trzeba uważyć w laikach, aby się nigdy nie uczyli. Chcemy zaś, aby wszyscy laicy odtąd koron na głowie nie golili, ani strzygli, ale dłuzsze mieli włosy. Niech nie bywaią na rekreacyach, osobliwie gdy maią zabawy pilnieysze, a jeżeli będą, ostatnie im mieysce ma bydź dane, a z mową

niech się nie wyrywaią. Dla jałmużny ieżeli się poszlą, niech będą posłani w towarzystwie z drugiemi laikami, ale ile można osobami poważnieyszemi y umartwionemi.

O osławuiących y sekreta donoszących. Osławiaiący ma być karany poena talionis. Zabiegaiąc osławienie zakonu naszego, postanawiamy, aby kto kolwiek z braci naszey rzecz iaką w monastyrze uczynioną, lub występek sekretny postronnym abo li też innym monasterom naszym obiawił, teyże podlegał karze, ktorą ten przyiol, co wykroczył.

O iednakowosci w obrządach y innych rzeczach. Ma się opisać iednakowość w nabożeństwie. Reflektuiąc się nad iednakowością iako w innych sprawach zgromadzenia naszego, tak też w obrządach y ceremoniach y odprawowaniu pacierzy, na tę sprawę naznaczyliśmy pewne osoby, żeby ieden pewny sposob opisali na wszystkie monastyry nasze podług pospolitego cerkwie zwyczaiu.

O zbiegach od zakonu naszego y waguiących się. Vagi, zbiegowie z zakonu nie maią być przyięci. Przyięci zaś od urzędow cerkiewnych maią być suspendowani. Postanawiamy, aby tacy, ieżeli by powrocili, nie byli przyięci żadną miarą, chyba by podobno taki był, od ktorego zakon swego czasu osobliwego pożytku z wielką poprawą życia spodziewać by się mogł, na ten czas bowiem za pierwszym razem takiego po naznaczoney srogiey pokucie, przynamniey przez rok ieden przy suspensiey od wszytkich urzędow cerkiewnych, ieżeli ie podobno miał, przez cały rok ieden, może przypuscić zakon; a ieżeli by to drugi raz uczynił, żadną miarą nie ma być przyięty. Tych iednak, ktorzy się teraz waguią z niemałym zgorszeniem między postronnemi, aby byli złapani, postanawiamy, y żeby po zrzuconym habicie wyrzuceni zostali. A ieżeli by już iakie ordines mieli, pierwey degradowani bydź maią. Nakoniec ieżeli by podobno z nich kto miał być nam abo bliźnim zgorszeniem y szkodą, aby okowany do kopania y do innych cięszkich robot był applikowany, postanawiamy.

Jak do zakonu maią być przyięci. Młodź, ktora się prosi do zakonu, nigdzie niech nie będzie przypuszczona, tylo u protoarchimandryty; przypuszczeni zaś chyba w nowiciacie zakonny habit wezmą. Suknie ich swieckie aż do dnia professiey tamże maią być zachowane.

O zakonnikach schyzmatykach. Toż postanawiamy o mnichach schyzmatykach, aby nie byli przyięci do zgromadzenia naszego, chyba by podobno o niektorym z nich była wielka nadzieia przyszłego dobra, przez niego w zakonie pochodzącego etc. Nie ma być iednak przypuszczony zaraz do nowiciatu między młodź naszą, aż poki pierwey między starszemi dostatecznie nie będzie doswiadczony. Do slubow zaś aż po odprawieniu nowiciatu przypuszczony będzie.

O fuuduszach po wsiach, osobliwie gdzie mały dusz iest pożytek, przyimować się nie maiących. Żeby zaś zgromadzenia naszego bracia po wsiach y wioskach w małey liczbie na mieszkanie nie rospraszali się, postanawiamy, aby takowe fundacie, osobliwie gdzie mały dusz pożytek iest, od naszych nie były przyimowane.

Starsi roschodow y przychodow ratią każdego roku maią dać przed wizitatorem, abo samym protoarchimandrytą. Calculować się maią starsi co rok. Postanawiamy też, aby wszyscy starsi wszystkich monasterow, każdego roku roschodow y przychodow ratię dali przed wizytatorem, abo samym, ieżeli się będzie zdało, przewielebnym protoarchimandrytą. Insi zaś officialistowie przed swoim starszym każdy z nich swego czasu podług reguł opisanych niech uczynią.

Ktorzy nie byli w nowiciacie. Nowiciatu ktorzy nie odprawowali, maią odprawić. Chcemy też wszyscy, aby kto kolwiek ieszcze w zgromadzeniu naszym lubo by był profes-

sem, ktory nie odprawił nowiciatu, aby go za pierwszą okazyą odprawił.

Muzyka Wilenska aby była conserwowana. Muzykę w Wilnie ieszcze konserwować y zatrzymać, osobliwie z słusznych przyczyn koniecznie za rzecz słuszną sądziemy, y żeby przez nią zakonowi nie były nieiakie przeszkody, starać się potrzeba, aby spiewakom reguły od nas dane iako naypilniey do skutku były przyprowadzone.

Biblioteka, po innych klasztorach rosproszona, aby była zebrana. To też przykazaliśmy wizytatorowi monastyrow, aby xięgi biblioteki Wilenskiey y rzeczy cerkwi Wilenskiey, po inszych monastyrach rosproszone, zebrał y Wilenskiemu monastyrowi oddał.

O rekreacyey. Obiasniaiąc regułę Swiętego Oyca naszego o rekreacyach daną, z woli wszystkich na teraznieyszey congregacyey naszych oycow sposob ich opisaliśmy, podług ktorego braci naszey postępować należy.

Aby gosci traktować nie ważyli się w celach. Gosci po celach nie maią być przyięci. Znosząc okazie do pianstwa, postanawiamy, aby żaden z braci naszey y sam starszy kogo kolwiek z gosciey, gdy by iak przyszedł do klasztoru, nie ważył się w celi traktować. Jeżeli by iednak była potrzeba takową komu pokazać ludzkość, niech się tstanie za consensem starszego w pospolitym refektarzu, traktuiąc go tym napoiem pospolitym, ktory iest w klasztorze. Zewnątrz zaś klasztoru żadną miarą nie może być taki gość przyięty. Inaczey ma się rozumieć o gosciach na obiad zaproszonych, ktorzy także nie gdzie indziey, tylko w refektarzu traktować się maią.

O studentach ruskich. Szkoła ruska przykazana. Po wszystkich monastyrach naszych w tych miastach, w ktorych są kolegia studentow, niech będzie zawsze ieden z oycow naszych, ktory by miał staranie o studentach ruskich, z ktoremi we dni swięte, osobliwie w pewnym iakim klasztoru mieyscu, duhownie bawić się niech się stara. Tenże ma doyrzeć, aby każdego swięta byli na służbie Bożey y tam zostawali w modestiey y żeby każdego miesiąca spowiadali się y w swięta solenne, y żeby kommunikowali.

O używaniu oręża. Oręże zabronione. Jeżeli kiedy bracia nasi w drogę gdzie kolwiek się puszczą, żadnego oręża, oprocz kija drewnianego, niech nie zażywaią.

O zachowaniu spraw każdego klasztoru. Sprawy klasztorow wszytkich maią być in archivo w Wilnie. To osobliwie postanawiamy, aby wszytkich klasztorow munimenta y przywileje, osobliwie większey uwagi, do monastyra Wilenskiego dla schowania w mieyscu dobrze opatrzonym zawiezione były z skrzyniami każdego monastyra własnemi, do ktorych dwa być klucze maią, ieden u protoarchimandryty, drugi u starszego tego monastyra, ktorego iest skrzynia.

O karaniu upijaiących się y zaproszonych na obiady. Kary upijaiących się. Zaproszeni na obiady iako się maią sprawować. Oddalaiąc od zgromadzenia naszego okazie wielkiego zgorszenia, ktore z pijanstwa pochodzić zwykło, postanawiamy, aby ktoby kolwiek z braci naszey znacznie pijany był, aby za pierwszym razem zamknięty o chlebie y wodzie przez ieden dzień poscił, a ieżeliby się tym sposobem nie poprawił, odesłać go do drugiego klasztoru, gdzie ieżeli by w tymże wykroczył, srodzey z nim się ma postąpić, to iest, aby nie pił miodu y wodki, ani piwa, a to mowiemy o tych, ktorzy w domu priwatnie upijaią się, bo przeciwko tym, ktorzy za klasztorem mieli by się upijać, a osobliwie z zgorszeniem, daleko inaczey postępować należy, to iest, aby za pierwszym razem, maiąc proportią z pierwey naznaczonemi pokutami, przez ieden tydzień poscili o chlebie y o wodzie, za drugim dwie, za trzecim trzy, y przez rok cały od miodu y piwa wstrzymali się. Nakoniec ieżeli by się w tey mierze poprawić nie chcieli, trzeba postąpić z niemi

podług konstitucyey, o występnych y nie karnych napisaney. Z tey przyczyny postanawiamy też, aby bracia nasi na obiady zaproszeni nigdy na nie nie chodzili, a ieżeli by była potrzeba do iakiey osoby wielkiego imienia zaproszonym wyniść, tedy niech będzie deputowanych kilka osob pewnych z poważnieyszych y umartwionych, tak iednak, aby skonczywszy obiad, zaraz po dziękczynieniu Panu Bogu koniecznie odchodzili, inaczey im dłużey gdzie zabawią się, tym w większe kary popadną. Zkąd ile razy powrocą do domu, zawsze się starszemu okazać maią podług reguły pospolitey swiętego oyca naszego. Ponieważ zaś y używanie gorzałki barzo się rozmnożyło, przeto chcemy, aby nigdy do żadnego monastyra nie była noszona, ani się starano o iey noszenie, chyba by podobno dla kogo kolwiek z chorych z rady doktora oney potrzeba była. Ci zaś, ktorzy by się za klasztorem pić ważyli, karę opisaną na upijaiących się niech poniosą.

O kontrybucyey ze wszystkich klasztorow, to iest dwudziestego każdego grosza na pospolitą zakonu potrzebę, to iest na wiwendę y z mieysca na mieysce dla nauk przesłanie braci, na prawa etc. Na szkoły y prawo dwudziesty grosz postanowiony. Maiąc staranie pospolitych ciężarow o wszystkich klasztorach, iako to o wiwędzie y z mieysca na mieysce przesyłaniu braci naszych studentow, tudziesz o sądach y prawach y innych potrzebach pospolitych, za zgodą wszystkich postanowiliśmy kontrybucyą ze wszytkich klasztorow, to iest dwudziestego każdego grosza, za exactora tey contribucyey przewielebnego wizytatora generalnego obieraiąc.

O długach braci. Długi zaciągaiący iak maią być karani. Rzeczy własne wolno mieć zakonnikowi, iako się to ma rozumieć. Jeżeli by się trafiło, że kto z braci naszych bez wiadomosci starszego długi zaciągnoł, a potym, nie wypłaciwszy ich, do inszego się przeniosł klasztoru, na ten czas dla nieutracenia kreditu u ludzi klasztor ten, w ktorym takowy brat mieszkaiąc, długi te zaciągnoł, wypłacić powinien będzie, napominaiąc tego y innych kreditorow, aby nigdy nic bez kartki starszego żadnemu z braci naszych nie wierzyli; brat zaś długi zaciągaiący niech będzie więzieniem karany do przyiazdu lub informacyey protoarchimandryty; interim zaś rzeczy iakie ieżeli są iego, niech się przedadzą dla dość uczynienia rzeczonemu monastyrowi.

O swiętach patronow y primicyach. Bankiety na patronow każdego z braci zakazane y na primicyach chyba to starszy uczyni. W swięta patronow zakonu mogą być obiady solenne, ale nie dla gosci swieckich. Na swięta patronow swoich braci nasi, tudziesz na primicye służb Bożych, żadną miarą swoim imieniem po klasztorach niech nie czynią bankietow tak publicznie w refektarzu, iako prywatnie w celi, ieżeli co iednak na ten koniec od kogo z postronnych ofiarowano będzie, przyiąć się ma, przecie to samo od braci prosić się nie może. Starszych zaś woli zlecamy, aby pod czas prymicyi kapłana solennieyszy przygotowali obiad z modestią zakonną. Toż zachować w inszych swiętach y solennizacyach patronow zakonu osądziliśmy, tak iednak, żeby postronni na te obiady nie byli zapraszani.

O warowaniu się własności. Pieniędzy żaden mieć nie powinien. Kara za to. W ubostwie casus reservaty. Napoy y pokarm priwatny iak się ma obrocić y naczynie. Starsi maią sufficiencyey braci dodawać w iedzeniu y odzieniu jakiey. Fundament y sposob skuteczny dostateczney prowizyey zakonnikom od przełożonego. Taxa monastera y prowentow. Dla obiasnienia reguły swiętego oyca naszego w zniesieniu osobliwosci postanawiamy, aby pieniądze żadnemu z braci naszych do używania prywatnego nie pozwalały się, oprocz pospolitego używania, ktore samemu ekono-

mowi, abo komu innemu pozwolone być ma. Tudzież w drodze zostaiącym y po iałmużnie ieżdżącym, ktorzy skoro powrocą, wszytko to, co będą mieli, starszemu oddadzą, choć by też komu z braci ofiarowano było od dobrodzieia iakiego, abo krewnego, żadną miarą na własny pożytek tego obracać nie maią, ale do starszego donieść, a starszy ma o tey rzeczy disponować, iako mu się w Panu Bogu zdało będzie. Jeżeli by zaś kto w tey mierze wykroczył y pieniądze u siebie lub u drugiego w depozycie w iakiey kolwiek iednego, lub drugiego grosza liczbie miał, tedy ten, ieżeli by był ogłoszony w tey mierze przed starszym, za pierwszym razem dobrze upomniony, publicznie niech czyni pokutę w refektarzu, za drugim razem niech będzie publicznie napomniony, za trzecim razem y następuiącemi razami większą a większą karą iako wzgardziciel zakonu podług woli starszego niech będzie karany. W spowiedziach zaś spowiednicy za pierwszym razem y drugim większą a większą pokutę niech naznaczaią, za trzecim zaś razem do starszego po absolucyą niech odsyłaią. To też co komu kolwiek z oycow dla prywatnego iedzenia lub picia pokaże się być przyniesionego, przy bytnosci iego iednego, abo też innych braciey, napoy abo wylany niech będzie, abo z czeladzi niech komu kolwiek będzie oddany, iedzenie zaś chłopcowi ma się oddać. Jeżeli by w celi znalazł się iaki napoy w naczyniu iakim kolwiek, naczynie przy bytnosci brata tego ma się zgruchotać, sam zaś abo publicznie, abo prywatnie ma być karany. I ci oycowie, ktorym się daią pieniądze do szafowania, abo schowania od kogo postronnego, y tych nie maią przy sobie trzymać, ale u pospolitego rządzcy, za ktorego licencyą zawsze one brać maią. Aby zaś bracia nasi pretextu potrzeby iakiey nie wynalezli, chcemy, aby starsi klasztorow z swoiemi officialistami, ile się tknie viktu y odzieży, podług zakonney modestiey, dostatecznie, ile być może, braci naszey prowidowali. Dla czego, abyśmy tego dostąpili, nie więcey w monastyrach person lokować trzeba nad te, ktore się dostatecznie wychować mogą y z tey przyczyny taxa wszytkich monastyrow aby była uczyniona przez wielebnego oyca wizytatora, exnunc przukazuiemy.

O iednakowosci w obyczaiach y odzieniu wszystkim pospolitym. Mens xiędza Ruckiego była archimandryę znieść. Wszelkiemi sposobami o to starać się mamy, abyśmy w każdey rzeczy lub naymnieyszey tak wnętrzney conversacyey, iako powierzchownego ułożenia się, osobliwie w odzieniu y w obyczaiach y innych wszelkich rzeczach, ktore wwodzą osobliwość y zakon powoli na różne strony y sekty rozdzielaią, do iednakowosci akkomodowali się. Nakoniec nie tylko młodzi, ale też osobliwie starsi y archymandrytowie (ieżeli ieszcze będą podobno) we wszystkich wysz rzeczonych rzeczach pospolitosci zawsze conformować się powinni będą. Ci też, ktorzy procz klasztorow we dworach biskupich, lub innych prałatow zostaią, żadną miarą osobliwego odzienia od odzienia zakonu naszego niech nie noszą y powinni się we wszystkim pospolitosci akkomodować, iako ci, ktorzy są członkami zakonu y ktorzy mogą y ktorych trzeba rewokować do klasztoru.

O zabronieniu weyscia do klasztoru postronnym y o wygładzeniu złodzieystw. Chłopcom osobliwie zakazuie wolnego weyscia do klasztoru. Dla zniszczenia wałensania się po celach braci podług reguły świętego oyca naszego y kradzieży pod czas w nich bywać zwykłych chcemy, aby naypierwey pospolite claustrum w klasztorach exactissime było, żeby żaden z postronnych, chyba za licencyą starszego (co rzadko pozwalać się ma, osobliwie chłopcom) do klasztoru nie wchodził. Jeżeli by też z braciy nad wolą starszego y bez zwyczaynego znaku do drzwi drugiego brata wszedł, publicznie być ma karany, a ieżeli by co bez licencyey wzioł, osobliwie co by kilka groszy stało, niech będzie casus reservatus.

O professyey bez wiadomosci protoarchimandryty nieważney. Professia bez woli y wiadomosci protoarchimandryty nic nie waży. To też postanawiamy, aby wszytkie vota solenne, bez wiadomosci y woli protoarchimandryty od braciy naszey uczynione y czynić się napotym maiące, nieważne y zanic były poczytane.

O ieneralnym kupcu. Zabiegaiąc niesłusznym bez moderacyey expensom klasztorow, naznaczamy pospolitą ze wszystkich klastorow na skupienie od postronnych narodow rzeczy, do wiktu y odzieży należących, contribucyą, ktora za czasem, kiedy będziem mieli pożytecznego kupca, o ktorym za pierwszą okazziją będziemy się starać, onemuż powinna być oddana.

O używaniu mięsa. Używania mięsa zakazuie. Zakazuiąc też serio używania mięsa, postanawiamy w zakonie naszym, aby raz ieden wykroczni przez ieden cały tydzień w celi zatrzymani poscili o iedney, ktora się daie na końcu u stołu, potrawie, za drugim razem przez dwa tygodnie o samym chlebie y wodzie, za trzecim razem przez miesiąc cały w więzeniu także o chlebie y piwie poszcząc, a nakoniec, ieżeli by się nie poprawili, większą a większą karą maią być trapieni. W spowiedziach zaś po iednym razie ma być casus reservatus, osobliwie gdzie by było zgorszenie bliźniego, bo na ten czas y w sądzie zewnętrznym takowi za każdym razem sowicie w większą a większą popadać maią karę, przez wiele miesięcy z rybami od mlecznych pokarmow y innych oprocz piwa napoiow abstinentią maiąc.

O konwersacyey z postronnemi. Jako do spowiedzi słuchania postronnych, tak do konwersacyey z niemi, osobliwie z niewiastami, pewne y umartwione maią się naznaczać osoby, żeby zaś ten urząd braci młodszey nie był naznaczany, pilno strzedz się trzeba.

O nieczęstey odmianie officialistow. Starsi po czterech latach odmieniać się maią. Aby słusznie zawsze y porządnie w rzeczach domowych, byt postępek, za rzecz słuszną osądziliśmy, aby w ekonomach y innych officyalistach, także spowiednikach ludzi postronnych y zakristyanach, a daleko więcey samych starszych monastyrow nie były częste odmiany, aż po czterech leciech.

O prowincyała ieneralnego obraniu. Musiał ktoś być obrany protoarchimandrytą przed tym. Jan Dubowicz obrany za prowincyała, każdego roku wizytować ma. Ponieważ do tych czas przewielebny protoarchimandryta nie był sposobny do ciężaru, ktory należy do doskonałego y zupełnego o braci po wszystkich klasztorach starania y wizytacyey, przeto przy końcu congregacyey naszey, za Boską pomocą, za pospolitą wszystkich sentencyią, za ieneralnego wikariusza przewielebnego Jana Dubowicza na cztery lata obraliśmy, ktory każdego roku każdy klasztor własną osobą wizytować ma y w każdym pilnosć uczynić, aby wszelkie reguły y constitucyie, tudziesz teraznieyszey congregacyey listy upominalne do skutku y exekutiey przywiedzione były; a nakoniec na teyże wizytacyey swoiey podług opisaney od nas instruktiey postąpić ma.

Z punktow blizko przeszłey congregacyey memoriał dla ichmosci. O nieiedzeniu mięsa. O niekarnych. Suprasl incorporowany, zakazuie się im odmieniać ceremonij. Gesta zakonu pisać.

1. O pasach, iakie być maią, niech będzie postanowienie y o czapkach letnich, iak szyte być maią, ponieważ frędzle są zniesione.

2. Ktorzy iadali mięso y insze występk gorszące czynili, niech będą karani podług constitucyey opisaney.

3. Constitucya o niekarnych iako naypierwey do skutku aby była przywiedziona, przykazuie się, co oycom na congregacyey iest srodze przykazano.

4. Klasztor Żydyczynski nie ma być dany w ręce oycu Nikodymowi z pospolitego sentimentu.

5. Należy pisać do Rzymu do przewielebnego generała iezuickiego o potrzebach, zakonu naszego.

6. Ktore dni roczney solennizacyey zakonowi naszemu własne, podług reguł ekkleziarchy odprawować się maią, determinować trzeba.

7. Pieczęci prywatne starszych mieysc czy powinne być?

8. Prosić trzeba dla pomocy o osoby od oyca swiętego z zakonu oycow Karmelitow Bosych abo Jezuitow.

9. Niech będą napomnieni srodze biskupi nasi, aby mięsa nie jadali.

10. Trzeba dać succurs monastyrowi Suprasłskiemu w personach y maią być napomnieni oycowie tameczni, aby w ceremoniach własnych, ktore są ozdobą dawnosci naszey, nie opuszczali, a opuszczone—reassumowali.

11. Koszt dla oyca wizytatora zaraz prowidować.

12. Początki zakonu naszego niech będą pisane.

13. Poprawa reguł niech się skonczy, alias wszytkie reguły będą wątpliwe.

14. Książeczka o cudach Żyrowickich niech będzie na swiat wydana.

15. W Ławryszowie kapłana potrzeba y w cerkwi Zmartwych Wstania Panskiego w Wilnie.

16. Kartki tym podobne y teka z sekretami ostrożniey, niż przed tym niech, będzie chowana y pod czas samego stołu.

17. Nakoniec y to od oycow pilno na congregacyey postanowiono, aby kiedyż tedyż tey congregacyey constitucie do exekucyey były przywiedzione, a nie tak, iak pierwsze, na pismie tylko, a nie w skutku zostawały.

18. Zelatorow w klasztorze potrzeba.

19. Żyrowicki klasztor nie ma starszego sposobnego do conwersacyey z postronnemi y z bracią.

Instrukcya wielebnemu oycu wizytatorowi. Wizytatora ieneralnego, abo prowincyała reguły. Prowincyał powinien do skutku constitucye przywodzić. Obrządkow cerkiewnych iednakowość znowu też przykazuie się. Patrimonie abo successie prowincyał odbierać ma od opiekunow y applikować monastyrom. Congregacya I sessia 7 n. 29. Ponieważ w zakonie naszym prowinciał iest na mieyscu protoarchimandryty, wszystkie prawie reguły, opisane wikaremu każdego klasztoru, do iego urzędu akkomodować się mogą; oprocz tych zaś, y do niego będzie należało, aby każdego roku każde klasztory nasze nie tylko przez listy co częsciey czynić ma, ale też własną osobą y wizytował y onych do wszelkiego reguł y obudwu congregacyi naszych constituciy y ich skutku y obserwancyi przyprowadzał, w roschody y przychody starszych monastyrow weyrzał, y ieżeli ktore będą potrzebne na teraznieyszey naszey postanowione kontribucye, wybrał. Jaki ma być wikt y rozłożenie czasu po wszytkich klasztorach, niech opisze. Księgi biblioteki y sprzęty cerkwie Wilenskiey po różnych mieyscach rosproszone, wziowszy pomienionych sprzętow z monastyra Wilenskiego regestra, ktore są w katalogu, xiąg y inwentarzach cerkwi naszey Wilenskiey (lub o kielichu, ktory iest wzięty z Wilna do Minska, żadney niemasz skryptury), aby były swemu mieyscu przywrocone. Wszystkim ile być można starszym klasztorow niech prowiduie monitorow y innych, ktorych w swoich monastyrach starszy officialistow nie postanowił, niech postanowi. Klawzury klasztorow y ieżeli będzie iakich budynkow potrzeba, niech zordinuie. Obrządek y ceremonie cerkiewne, tudziesz habitu zakonnego braci wszelką iednakowość niech sporządzi, y żeby każdy z braci pewne y ordinariyne miał zabawy, żeby żaden z nich mieysce nie miał do próżnowania, niech pilno przypilnuie. Oprocz tego y to też iemu z niektoremi oycami,

do tego osobliwie naznaczonemi, na teraznieyszey congregacyey naszey naznaczono iest, żeby obrządkow naszych y ceremonij, tudziesz swiąt cerkiewnych pewny porządek y sposob opisał. To też do urzędu iego będzie należało, aby osob w monastyrach zbytecznych nie karmiono y żeby tych osob, ktore są z braci naszych monastyrowi uprzykszone, na te mieysca, gdzie nie takie uprzykszenia uczynią, przeniosł. Żadnego z braci studentow przed professią niech na nauki nie wysyła. Patrimonia braci, podług constitucyey pierwszey congregacyey naszey, od opiekunow niech odbiera y podług woli przewielebnego protoarchimandryty monastyrom niech applikuie. O budynku nad szpitalem Wilenskiego klasztoru niech uczyni dispozicyą. O braci też w cudzych kraiach zostaiących niech ma osobliwe staranie, tak przez listy ich wizytuiąc, ciesząc, po oycowsku napominaiąc, do prac y cierpliwosci animuiąc, iako też ich potrzebom y mizeriey, ieżeliby podobno iaka była, swoiemi sposobami succurs czyniąc. W klasztorach ludnych publicznych zelatorow niech obierze. Groby na pogrzeby braci po wszystkich monastyrach niech wystawić każe. Niech też przypilnuie, aby starszy monastyra Wilenskiego materią na zbudowanie dzwonnicy, od dobrodzieiow ofiarowaną, iako nayprędzey odebrał, y pieniędzy, od tych że złożonych, na insze potrzeby nie obracał, a obrocone za pierwszą okaziją odłożył.

Punkta na listy upominalne. Starszych reguły y innych tak studentow, iako rzemieslnikow. Czasu rozłożenie zaleca się po wszystkich klasztorach. Bracia rzemieslnicy nie maią robot cudzych brać. Na obiady chodzić zakazuie. Chorem czasy odprawować każe po wszystkich monastyrach. Bez palendry do cerkwi chodzić zakazuie. Niech się staraią starsi, aby wszystkie reguły tak pospolite, iako officyalistow, były iako nayscisley obserwowane, y niech uważą pilnie, że ich iest pierwszy urząd mieć staranie duchowne o braci, drugie zaś około ciała prowidować wszelkim sposobem. Dla przykładu młodszych niech się wystrzegaią osobnosci w iedzeniu, a osobliwie w odzieniu y inczych rzeczach, ktore obrażaią miłość. Niech będą ku młodszym iako bracia, po oycowsku miłość oswiadczaiąc, a nie tak, iako ku sługom. Przypadki reserwowane aby były publikowane po wszystkich monastyrach, niech się staraią y żeby bracia należytego czasu spowiadali się. Dla iałmużn niech się nie posyłaią zgorszenia czyniący. Żaden od swieckiey persony do używania prywatnego niech nie prosi tak do odzienia, iako do ziedzenia, y ieżeli by co takiego od kogo było ofiarowano, podług reguły pospolitey niech będzie dano w ręce starszego, a on powinien będzie podług woli swoiey o tey rzeczy disponować. Rozłożenie czasu y insze ordinacye tak od nas, iako y od oyca wizytatora opisane, iako naypilniey niech będą obserwowane. Praczka do koszul y innych szat wszystkim niech będzie, żadnego nie excypuiąc, iedna y pospolita, oprocz ktorey żadney inszey niewolno będzie dać żadney rzeczy tak do mycia, iak do szycia, y o to się starać trzeba, aby podług zwyczaiu innych zakonow bracia coadjutorowie abo słudzy wszystkich braci myli koszuli. O westyarni też postanawiamy, aby koniecznie wszystkim iedna, żadnego nie excypuiąc, była pospolita. Srodze też przykazuiemy, aby bracia nasi rzemieslnicy żadney rzeczy nie robili dla osob postronnych, a osobliwie dla niewiast, z swoiego rzemiosła ani darmo, ani dla proźby. Jałmużn, danych na ubogie do rąk braci naszey, żadną miarą niech nie obracaią na potrzeby klasztorne bez wiadomosci protoarchimandryty. Na obiady do postronnych zaproszeni bracia nasi niech nie idą, a ieżeli by do wyscia pilna przypadła potrzeba, tylko poważne osoby maią się wysyłać. Tak też ani z klasztorow każdego momentu, osobliwie po obiedzie zaproszeni, wychodzić maią, y ieżeli by była iaka potrzeba kupić co dla iakiego brata, ma się zlecić to ekonomowi, lub też osobie, do ktorey ta spra-

wa należy. Chcemy też, aby wszystkie czasy publiczne były odprawowane w chorze, od ktorego niech się nie umykaią za ołtarze bracia, a osobliwie starszi. Ile razy bracia idą do cerkwi y do refektarza, głowy zawsze niech nakrywaią kapturami. Czapki swieckie abo magierki niech koniecznie zniosą. Bez palendry za klasztor y do cerkwi przed ludzmi bracia nasi wychodzić niech nie smieią. Gosciom, osobliwie senatorom y dobrodzieiom, ile kroć do miasteczka lub na to mieysce, gdzie oni mieszkaią, przyiadą, naszi starsi własną osobą niech zawsze wizytę oddadzą. Przykazuiemy też braci studentom, aby się nie absentowali od szkoł y urzędowi własnemu dość czynili, alias za każdym razem maią być karani. Gry szpetnych y chłopskich, tudziesz żartow niepoczciwych, ktore pod czas obrażaią miłość braterską, koniecznie wystrzegać się trzeba y srodze maią być zakazane od starszych. Pięksżenia się zbytnie y swieckie w odzieniu y w obyczaiach, iakie są: włosy kędzierzawe, trzewiki wyniosłe, rękawiczki iedwabiem szyte y inne fraszki swieckie aby zgoła były zniesione od braci naszey. Swarzące się y wadzące bracia pilno aby byli usmierzeni, y gdy by ktory ktorego uderzył, podług wielkosci występku mnieyszemi lub większemi y więzieniem ma być karany; urzędy, osobliwie cerkiewne, nie maią być zlecone lajkom, a osobliwie nowicyuszom y występnym, ktorych chcemy mieć, podług obudwuch congregacyi constitucyey, przy własney wokacyey zachować, w ktorey sprawie wszelkiego niech przyłożą starania starsi. Starać się trzeba, aby iedność z oycami iezuitami y wnętrzna conversacya była zalecona, częscioy zaś starszym, ani też kapłanami naszemi swieckiemi pogardzać maią. Aby łagodniey rząd braci w monastyrach naszych był prowidowany, wielce zależy, aby wszelka doczesna, ile się tknie słusznego wiktu y odzieży braci naszey, od starszych była prowizya; a nadewszytko starać się trzeba, żeby chleb był dobry y piwo dobrze uwarzone, co żeby się stało, kucharz y piwowar maią być dobrzy, a nie pijanicy. Wszytkie urzędy domowe y cerkiewne z reiestrem officialistom niech będą dane y z temiż od nich odebrane. Wszyscy y każdy z braci swoich ordinaryinych niech pilnuią zabaw, ktorych, a osobliwie duchownych, niech namniey nie zaniedbywaią. Postronnych gosci, bez słuszney przyczyny, na obiady, daleko mniey do cel prywatnie niech nie zapraszaią, oprocz osob zakonnych, a osobliwie oycow karmelitow bosych y oycow iezuitow, ktorym zawsze wszelką luckość pokazywać maią. Jako xiąg z biblioteki, tak żadnych sprzętow z cerkwi naszych nigdy żadnemu pożyczać nie maią. To też pilno uwazać, aby ze wszystkich stron kredit u ludzi konserwować. Czytanie po wszystkich klasztorach do stołu pierwszego y koniecznie obserwować y aby było słowienskim, łacinskim y polskim ięzykiem; dla cwiczenia się w tychże ięzykach nam iest rzecz wielce potrzebna.

Congregacya Rutska III.

Anno 1623.

W Imie Oyca y Syna y Swiętego Ducha amen.

Roku od wcielenia Syna Bożego tysiąc sześćset dwudziestego trzeciego, miesiąca Jula dwudziestego osmego dnia.

Na tey congregacyey był s-ty Jozafat.

My pokorni starsi y prezbiterowie zakonu swiętego oyca naszego Bazylego wielkiego, zwołani będąc od iaśnie wielmożnego pana Józefa Welamina Ruckiego, — arcybiskupa metropolity Kijowskiego, Halickiego y wszystkiey Rusi, ze wszystkich monastyrow naszych do wsi Ruty, gdzie zebrawszy się z iaśnie wielmożnym arcybiskupem Połockim panem Jozafatem, po wezwaniu Ducha Swiętego, radziliśmy o dobrych postępkach klasztorow mnichow naszych, a osobliwie o usmierzeniu zwad, ktore powstały miedzy niektoremi w

zgromadzeniu naszym, tą pracę podieliśmy podług nauki constitucycy congregacyi, w roku tysiąc sześćset siedmnastym (1617) mianey.

Sessija pierwsza. Jula 28 dnia.

Reassumowane wszystkie punkta congregacycy Nowogrodowickiey. Wszsytkie postanowienia, zosobna wszystkim osobom, zwłaszcza urzędnikom y podnamiesniczym należące, y wszystkie constitucye, na przeszłych congregacyach naszych napisane, we wszystkich punktach starszym y mnieyszym oycom y braci naszym zachować y im dosyć czynić pilno przykazuiemy, a osobliwie starszych samych obowięzuiemy, aby tego przestrzegali y do skutku przywodzili.

Sessija wtora. Jula 29 dnia.

Przypadki sumnienia, należące do rozgrzeszenia samych tylko nas starszych monastyrow, do ktorych spowiednicy odsyłać, abo od nich władzę osobliwą brać maią na rozgrzeszenie od tych przypadkow, ktore mianowicie są od nas na tey congregacyey obiasnione.

1. Wyscie z klasztoru potaiemnie w nocy z złym umysłem.

2. Zabicie y zranienie, także szkodliwe uderzenie iakiey kolwiek osoby.

3. Bunt przeciwko starszemu, uczyniony ku szkodzie zgromadzenia.

4. Uporne nieposłuszenstwo.

5. Rozsiewanie nienawisci między bracią z umysłu, z szkodą drugich.

6. Grzech cielesny dobrowolny, iakim kolwiek sposobem powierzchownie popełniony.

7. Kradziek rzeczy cerkiewney abo monastyrskiey, także swawolne własney rzeczy mienie przeciwko slubow ubostwa, mianowicie iesliby doszło złotego polskiego.

8. Falszowanie ręki, abo pieczęci starszego y innych urzędnikow monastyrskich ku szkodzie iakiey kolwiek.

9. Odpieczętowanie y czytanie listow starszego do braci y do starszego, także zatrzymanie umyslne onych.

10. Swawolne iedzenie mięsa y pijanstwo z zgorszeniem znacznym.

11. Osławienie y podanie w ohydę zakonu.

12. Staranie się wyrazno o przełożenstwo sam przez się, lub przez kogo inszego.

Sessija trzecia. Jula 30 dnia.

Osławiaiący iako maią być karani. Zabiegaiąc na przyszłe czasy buntom, ktore by były z szkodą znaczną y na zgubę abo iaką kolwiek znaczną szkodę dobra pospolitego zakonu naszego, naprzykład, iesliby ktorzy z oycow y braci naszey ważyli się pismem abo słowy uszczypliwemi zakon wszystek szmarować, za tym pismem lub słowem nie tylko się do innego zakonu przenieść, ale y drugich poturbować, aby zakon opuscili, postanowiamy, napierwiey, aby tacy tym samym popadli w zapryszczenie do tego, aby od żadney osoby, od żadnego grzechu nie mogli być rozgrzeszeni, aż by się wprzod przed metropolitą stawili y zatrzymanego przypadku od iego rozgrzeszenie otrzymali; nad to aby tacy szkodnicy sławie y dobru powierzchownemu zakonnemu, także też na uczciwym y ciele karani byli, to iest aby wiecznymi czasy do przełożenstwa y głosu żadnego nijakiego wstępu nie mieli y przez cały rok więzienie o chlebie y wodzie podieli, a na każdy tydzień w refektarzu, gdy bracia wchodzić y wychodzić będą, pod nogi onych się kładli y grzech swoy wyznawali.

Sessija czwarta. Awgusta 4 dnia.

Sekreta starszego wyiawiaiących kary. Postanawiamy, iż kto by kolwiek ktorego kolwiek starszego sekreta pisane, w celi wziowszy, z umysłu czytał a nikomu nie wyiawił, taki ma być karany zamknięciem przez dzień o chlebie y wodzie, a iesli by kto też sekreta

w celi wzięte, albo znalezione, nie tylko sam czytał, ale y drugim publikował y czytać dawał, takowy ma być karany więzieniem przez tydzień o chlebie y wodzie. Tegoż dnia postanowiliśmy, aby my na wszelkich mieyscach mieli dobrą sławę z całym zgromadzeniem naszym zakonnym, przeto postanawiamy, aby starsi klasztorow naszych, rozsyłaiąc bracią naszą na nauki do alumnatow różnych, a osobliwie do Rzymu, iako naysłusznieyszego y przykładnieyszego wysyłali, dawszy im napomnienie, aby się dobrze według powinnosci swoiey zakonney sprawowali.

Sessija piąta. Awgusta 5 dnia.

Za umarłych oycow być msza powinna we srzodę. Turma iaka być ma. Sekretarza zakonu urząd. Postanawiamy, aby oycowie y bracia nasi każdey srzody za umarłych oycow y braci zakonu naszego iedną służbę Bożą mieli, ktorey wszyscy maią słuchać, a ktorzy by nie byli przytomni, tedy ci, ktorzy umieią czytać, maią zmowić pięć psalmow y modlitwy za umarłych, pisane w połunoszcznicy, a ktorzy nie umieią czytać, niechay odmowią piętnascie razy „Oycze nasz“ y piętnascie razy „Ave Maria“, „a Wierzę w Jednego Boga“ — raz ieden. W każdy zaś czwartek powinni będą wszyscy oycowie y bracia klasztorow naszych, prosząc Pana Boga za pomnożenie y dobro pospolite zakonu naszego, wysłuchać spolnie połunoszcznicy, jutrzni y liturgiey swiętey. A nie przytomni maią toż uczynić, co pomieniono iest za umarłych; miasto zaś modlitew za umarłych, maią odprawić modlitwę Swiętey Troycy: „Всемогꙋщаѧ и животворѧщаѧ свѧтаѧ Троице“ pisaną w pułunoszcznicy niedzielney.

Uważaiąc słowa Chrystusa Zbawiciela naszego „między pszenicą bywa kąkol“, także w zgromadzeniu dobrych bywaią występni, przeto postanawiamy, aby starsi klasztorow naszych mieli mieysca osobliwe zamczyste dla karnosci występnych braci naszych.

Chcąc aby porządnie congregacye nasze były odprawowane, uchwalamy, aby sekretarz ieneneralny obrany będąc, nauczony był od starszych oycow, iako się ma w tym urzędzie sprawować, a osobliwie ma tego z pilnoscią postrzegać sekretarz, aby każdego dnia porządnie spisywał to, co namowiono będzie o postanowieniu od congregaycyey naszey.

Sessija szósta. Tegoż dnia.

Przysięga wszystkich być przy papieżu y ceremoniach ruskich. Protoarchimandryta ma z consultorami procedować. Życząc sobie tego, aby w zgromadzeniu naszym przykładem primicialney cerkwi iedna dusza y iedne serce było, przeto my wzyscy, zebrawszy się na tę congregacyą naszą, zgodnie w obmowie zmowiliśmy się: Ja pokorny Józef Welamin Rucki — arcybiskup metropolita Kijowski, Halicki, ia Leon Krewza — archymandryta Wilenski, ia Anastazius Sielawa, ia Symeon Jackiewicz, ia Jeroteusz Cikowicz, ia Theoktyst Iwanowicz, ia Stefan Wołosowicz, ia Theophil Wielikonty, ia Herwazy Hostyłowski, ia Mikołay Nowak, ia Melety Kopystynski, ia Hilarion Baranowicz, ia Theofil Olszanica, ia Ignacy Szapowicz, ia Jan Dubowicz, ia Theodozy Borowicz, ia Paweł Owłoczynski, ia Pachomi Oranski—starsi y prezbyterowie monastyrow uczyniliśmy obietnicę w te słowa przed nayswiętszym Sakramentem, każdy z nas z osobna: „Ja N obiecuię y słubuię Panu Bogu w Troycy Jedynemu w tym zgromadzeniu naszym zakonu swiętego oyca naszego Bazylego wielkiego, w nabożeństwie greckim, w iednosci z kosciołem rzymskim, do śmierci moiey statecznie w monastyrach pod rządem protoarchimandryty naszego y posłuszenstwem iego trwać, a zakonowi temu y nabożenstwu wiernym y uprzeymym być, tak mi Panie Boże pomoż“. Też obietnicę powinni będą wszyscy oycowie y bracia nasi, w monastyrach pozostali, wykonać w pierwszą niedziele po przybyciu z tey congregacyey

naszey starszych posłow monastyrow naszych, w czym obowiązuiemy starszych, aby to do skutkow przywodzili, oznaymiwszy wprzod oycom y braci. A iesliby ktora osoba nie chciała tego slubu czynić, tedy starszy monastyra ma oznaymić przewielebnemu oycu protoarchimandrycie, a ten, zniosszy się z oycami consultorami, ma z takowym postąpić według namowy spolney.

Postrzegaiąc, aby sekreta teraznieyszey congregacyey naszey y inszych od tych, ktorzy na tych naszych congregacyach byli y potym będą, nie były wynoszone y wyiawiane przed osobami nie należącemi, aby każdy takowy na czasy potomne przez lat 10 nie miał głosu wolnego w radzie spolney duchowney.

Porządek, iako maią zasiadać na congregaciach. Wilno, Minsk y Czeria nie są archimandryie. Naprzod starsi, abo ihumenowie, archimandrytowie, Wileński starszy, Nowogrodzki, Minski, Żyrowicki, Bytenski, Krasnoborski, Czereyski, Mohilewski, po nich consultorowie monastyrscy, abo posłowie Wilenski, Nowogrodzki, Minski, Bytenski, Żyrowicki, Połocki, Czereyski, Mohilewski etc. etc.

Na cześć y na chwałę Panu Bogu w Troycy Swiętey Jedynemu, amen.

Congregacya IV.

Ławryszowska 1626 r.

Uchwały congregacyey zakonney podług reguł swiętego oyca naszego Bazylego wielkiego w porządku czwartey, w swiętym klasztorze Ławryszowskim wtorey. Roku Bożego narodzenia tysiąc sześćset dwudziestego szóstego, miesiąca Awgusta dziesiątego dnia.

W Imie Pana Chrystusa Jezusa prawdziwego Boga naszego.

1. *Za protoarchimandrytę obrany Rafał Korsak, starszy Wilenski.* Napierwey przy początku zasiadania naszego, po dokonczeniu liturgiey Boskiey y po kommuniey wszystkich, słyszeliśmy potrzebną w Panu exhortę, mowioną do nas przez iasniewielmożnego metropolitę pana Józefa Ruckiego, pomienioney congregacyey naszey praesidenta y pierwszego rządcę, gdzie, zrozumiawszy pierwszą y przeduią być przyczynę congregacyey naszey obranie protoarchimandryty, za łaską Ducha Swiętego y pomocą Jego na zaiutrz po rzuceniu losow od każdey osoby, potaiemnie obraliśmy spolnie na to starszenstwo y wszystkim zaraz iawnego uczynili cnotliwie między zakonnikami przewielebnego oyca Rafała Korsaka, starszego monastyra Wilenskiego, ktory podług constituciey y roskazu pierwszey congregacyey Nowogrodowickiey, Imie Panskie używaiąc, przysięgę wykonał y urząd za Boską pomocą na sławę czci godnego Imienia Jego zaczoł.

2. *Urban VIII nadał zakonowi indulgentie wszystkie, ktore maią zakonnicy rzymscy. Indulgentie za umarłych oycow. Urban osmy zakazuie używania mięsa.* Na drugim zasiadaniu tegoż dnia po południu czytano listy różne, od różnych osob pisane do całego zgromadzenia zakonu naszego, a naypierwey całego swiata pasterza nayswiętszego Urbana, ktory z osobliwey przeciwko nam niegodnym synom swoim łaski, a prawie oycowskiey miłosci, we dwoch listach swoich, nazwanych brevia, pozwala y nadaie wszystkie a wszystkie zgoła zakonowi naszemu indulgentia, ktore wszystkim zakonnikom nabożenstwa rzymskiego pozwolone y nadane są od przodka iego Pawła piątego. Punkta ich szczegulne w osobnosci rzetelnie opisane z samego originału czytaiąc, zrozumieć się dadzą. Trzecie breve, abo list w krotce zamyka w sobie indulgentie na poratowanie zmarłych we wszytkich klasztorach naszych przy iednym tylo ołtarzu uprzywileowanym od samego oyca metropolity, ku temu koncu naznaczonym. Ostatni list tegoż oyca nayswiętszego, w ktorym pilno mnichom zakonu naszego zakazuie pokarmow mięsnych. To wszytko mile

y nabożnie przyiowszy, a inszych osob listy, pewne punkta niektore na uważenie y namowę podawszy, na iutrzeyszy dzień odłożyli, y tak wtorey sessiey molitwą y dziękczynieniem, dziękuiąc za wszelkie dobra Bogu, koniec uczynili.

3. *Na seminarium osmą część intrat dawał każdy klasztor.* Jaśnie wielmożny pan, a w Bogu wielebny ociec nasz metropolita, pokazawszy dowodnie y gruntownie wielką y cięszką potrzebę fundowania szkoły pospolitey narodu naszego, abo seminarium, przełożył wszytkim ww. oo. ihumenom wszytkich klasztorow zgromadzenia naszego y żądał od nich złożenia summy, tak na założenie, iako też y wyżywienie pomienionego seminarium, gdzie, po nieiakiey namowie, naypierwey od wielebnego w Panu oyca protoarchimandryty ofiarowana iest z przychodu dorocznego monastyra Wilenskiego osma część przez cztery lata, to iest na kożdy rok kop sto, ktore to pieniądze ukazał zaraz na Papinie od przewielebnego oyca arcybiskupa Połockiego. Za tym dobrym początkiem wielebny ociec starszy Żyrowicki przyobiecał sto złotych, ale ta summa tylko dochodzić ma, iesli się cerkiew budować zacznie, bo iesli by się budowanie nie poczeło, tedy taki, iako insze klasztory, osmą część przychodow z tamecznego klaszoru oddawać będzie. Do tego się przyczyniły y insze klasztory, osobliwie Nowogrodzki, Horodenski, Czereyski, Mohilowski, wyiowszy Minskiego y Bytenskiego, z ktorych pierwszy, to iest Minski, wszytek na tą potrzebę iest obrocony, a drugi, Bytenski, ktory spuscił się na zdanie y uznanie przewielebnego oyca archimandryty, ieżeli co powinien będzie dać, a to względem nowiciatu braci naszych młodszych, ktorzy w nim za łaską Chrystusową odprawnią. Monastyr zaś Połocki, acz kolwiek na początku excipuie się od tey spolney składanki, iednak po dwoch leciech, także iako y drugie dawnieysze, osmą część powinien będzie dawać.

4. *Zakazuie się używanie mięsa. Chorym pozwala się ieść mięso tylko we trzy dni.* Tegoż dnia rostrząsano drugi punkt strony używania mięsnych pokarmow od niektorych braci naszych, w czym obaczywszy wielką niesłuszność y znaczne barzo pogorszenia wielu ludzi, warowało się y pilno przykazało się, aby żaden z oycow, abo braci naszych, bez pewney y cięszkiey przyczyny, a wyraźnego błogosławienstwa przewielebnego oyca protoarchimandryty, lub starszego mieysca, maiącego od niego władzę do rozgrzeszenia na takową potrzebę, pomienionych mięsnych potraw, nie smiał używać pod grozną excommuniką y według zdania oyca w monastyrze przełożonego naznaczoną karą. Więc że iesli by się w ktorym klasztorze niektorzy z braci naszych barzo znacznie słabi y z zdania samych doktorow koniecznie potrzebuiący mięsa znaydowali, takowym dla poratowania cielesnego zdrowia ich do zamierzonego czasu y w pewne tylko dni, a te trzy mianowice— w niedziele, we wtorek y czwartek, a nie więcey. Czego aby starsi klasztoru każdego pilno doyzrzeli, pilna y potrzebna rzecz iest. Obłożnie zaś choruiący nie masz wątpliwosci, aby poki potrzeba, za zdaniem duchownego y cielesnego lekarza, ieść mięsa nie miał, y takowe im iedzenie zabraniać się nie ma, gdyż wyraznie w ustawach naszych abo constitutiach wyrazne na to pozwolenie wszyscy czytamy.

5. *Consultorium może podatki pewne naznaczyć klasztorom.* Piąty punkt, w ktorym uważano, aby uboższy klasztor od możnieyszego był wspomagany, tego iednak czynić znacznym datkiem bez consultorium walnego żaden się nie obowiązuie. A iesli by tego pilna, barzo nagła potrzeba przypadła, tedy za wiadomoscią, rozsądkiem y błogosławienstwem przewielebnego oyca protoarchimandryty zapomoc się ma.

6. *Odzienie iakie być ma.* Pozwala się braci naszey z wszelakiego czarnego sukna odzienia robić, oprocz falendyszu, żeby się y w tym przeciwko iednakowosci życia nie wykroczyło. Niechay sutannę bez sznurka

wszelkiego, a pogotowiu iedwabnego y na kształt swieckiego kroiu z niepotrzebnemi nam pstrocinami, abo iako drudzy nazywaią sztafowaniem, ale poprostu y bez kieszeń szyią y noszą.

7. *Consultorium ma być co rok.* Siodmy punkt zamyka w sobie, aby wielebny ociec protoarchimandryta dla lepszego porządku y snadnieyszego zachowania abo pomnożenia dobra y karnosci zakonney, raz w rok każdy miał głowne consultorium z ieneralnemi consultorami swemi y z iednym sekretarzem, ktorzy powinni będą iemu przypominać, abo oznaymować o wszystkim należącym do dobrego rządu, a z pokorą, gdy by tego potrzeba była, napomnieć.

8. *Posyłanie listow z klasztoru do klasztoru zakazane. Przejężdżaiący się bracia temu starszemu podlegać maią, gdzie przyiadą. Naprawa trebnikow etc. Catechysta powinien być w klasztorze każdym dla czeladzi etc. Protoarchimandryta co rok ma wizitować. Obligacya Wilenska za Fiłonowicza, iako dobrodzieja. Kaplica Korsakowska w Wilnie y obligacya. Brat nie ma być swięcony bez zalecenia swego przełożonego.* Była sessia tegoż dnia po południu. Naypierwey postanowiono, aby w żadnym klasztorze nie chowano strawnikow, iako to do tego czasu w niektorych bywało, chyba by w samych monasterach, wyiowszy naznaczony na seminarium. 2. Aby żaden z braci bez wyraznego błogosławienstwa do folwarkow monastyrskich nie przeieżdżał się. 3. Wznowiona iest z pospolitych constitutij naszych constitutia, w rzędzie szósta, o posłuszenstwie, grozno braci naszym przykazuiąc przesyłanie listow z iednego do drugiego klasztoru, nie wziowszy na to licencyey od starszego, a iesli kto przestąpił ten roskaz, tedy, iako nie karny, znacznym karaniem aby był koniecznie karany, uchwalono tamże tegoż czasu. 4. Rzecz przełożona y do pilnego zachowania przyięta, mianowicie, aby każdy brat nasz do ktorego by kolwiek monastyra, choć y nie na mieszkanie, przyiachał, podlegał starszemu monastyra, w ktorym do czasu przebywać będzie. Ci zaś ktorzy, za licencyą na czas do obcych ludzi wyiechawszy, dla swoich potrzeb, przy nich zabawią się, powinni będą mieć za starszego swego tego monastyra przełożonego, ktory naybliższy iest od tego mieysca, w ktorym na ten czas przebywać będą, ponieważ zakonnikowi wszędzie pod zwierzchnoscią być należy. 5. Jesli by brat ktory, biorąc z kramow nabory w niewiadomosci starszego swego, zadłużył się, tedy takowemu, naznaczywszy godną występkowi pokutę, ma ten klasztor, w ktorym mieszkaiąc zadłużył się, a nie inszy, zapłacić. 6. Naprawa tak trebnikow, iako też y inszych xiąg naszych cerkiewnych odłożona iest na przyszłą da Pan Bóg congregacyą naszą. 7. Bracia, ktorzy się uczyli w szkołach, ktorym z chęci przeciwko im ludzkiey nie co czasem podarkow przynosić się zwykło, nie maią nic sobie z nich przywłaszczać,ale wszytko do szafowania oycu starszemu oddać powinni będą. 8. Rzecz iest potrzebna wielce, aby w każdym klastorze był naznaczony od starszego ieden z braci y przystawiony na podanie nauki o wierze y powinnosci chrzescianskiey w każde swięto, niemniey domowey czeladzi, iako też y inszym ludziom prostego stanu. 9. Aby wszyscy starsi każdego roku wielebnęmu oycu protoarchimandrycie, zwłaszcza gdzie by ktorego roku dla pilnych potrzeb y spraw niektórych klasztorow nawiedzić omieszkał, przez pisanie o stałych rzeczach y powodzeniu braci w sprawach duchownych y cielesnych oznaymowali, także iesli cerkiew Boża pożytek ma z tamecznego klasztoru y czy nie cierpi trudnosci jakiey y przeszkod, aby w czas przypominali, postanowiło się. 10. W cerkwi Wilenskiego monastyra za zmarłe dusze nieboszczyka pana Athanazego Fiłonowicza, raycy Wilenskiego, syna y małżonki iego, iako za osobliwych dobrodzieiow pomienionego klasztoru, w tydzień dwa razy, to iest, w poniedziałek y we srzodę liturgia Boska, a w dzień spomnienia

ich iedna w rok wielka panachyda u wielkiego ołtarza ustawicznie rok po roku odprawowana być ma. 11. W kaplicy ichmosciow panow Korsakow w sobotę liturgią odprawować maią poki fundacya nas doydzie. 12. Iż żaden z braci naszych, bez swiadectwa y zalecenia starszego swego poswięcony, abo na wyższe ordines przypuszczony być nie ma. Co pochwalił y stwierdził, iako y wszystkie insze wyżey położone punkta, iasnie wielmożny iegomość ociec metropolita na cześć y sławę Oycu y Synowi y Duchowi Swiętemu, Bogu w Troycy Jedynemu. Amen.

Congregacya V.

Żyrowicka 1629 r.

Punkta piątey congregacyey naszey w klasztorze Żyrowickim, ktora prętko potym konczyła się w Falimiczach na Wołyniu pod ten czas, gdy iechali oycowie nasi na synod Lwowski,—w Żyrowicach, przy obecnosci iasnie wielmożnego oyca Rafała, biskupa, protoarchimandryty naszego, consultorow iego y innych niektorych oycow congregatiey naszey. A w Falimiczach odprawowała się także przy obecnosci iaśnie wielmożnego oyca y pana naszego Józefa, arcybiskupa, tudziesz przy wielmożnym biskupie Rafale, protoarchimandrycie naszym y inszych wielu oycach roku tysiąc sześćset dwudziestego dziewiątego, miesiąca Septembra dwudziestego dnia.

Sessija pierwsza, w monastyrze Żyrowickim.

1. *Ta congregacya przeniesiona do Falimicz na Wołyń dla synodu Lwowskiego.* Obrano za consultora ienerałnego na mieyscu godney pamięci oyca Jerotheusza przewielebnego oyca Ignacego, a wielebnego oyca Waleriana za sociusza wielebnemu oycu protoarchimandrycie.

2. *Prawo na Rutę oddane od Wilenskiego klasztoru xiędzu Ruckiemu.* Prawo na Rutę y przyznanie oddaiąc iegomosci oycu metropolicie, poddaiemy pod wysoki rozsądek oycowski, czy nie może czego takiego klasztorowi Wilenskiemu naznaczyć.

3. *Żyrowicki fundusz iasniewielmożnego pana Meleszki przyięty.* Przyimuiemy fundusz iegomosci pana Meleszki Jerzego na monastyr Żyrowicki, iednak zleca się wielebnemu iegomosci oycu protoarchimandrycie, żeby się upominał dobremi sposobami tego, co przed zacnemi osobami iegomość pan chorąży obiecał, a ieszcze nie uczynił monastyrowi Żyrowickiemu.

Sessija wtora.

4. *Zbiegli bracia przyimować się nie maią.* Zachowuiąc przy mocy constitutią congregacyey naszey wtorey o zakonnikach naszych zbiegłych y braci, do nas powracaiących, postanawiamy, aby nie wprzod byli przyięci, aż się dobrze wywiemy o życiu ich, bo iesliby dla zbrodni iakich y uchodząc karania do nas przychodzili, żadnym sposobem przyimować się nie ma.

5. Monastyr Żyrowicki potrzebuie pilno pomocy iegomosci oyca metropolity, aby za życia swego ten monastyr w pewnych terminach zostawił, a iegomość ociec protoarchimandryta ma pracy przyłożyć y jurystow poradzić się.

6. *Fundatią Kolędzinską przyięto.* Fundatią iegomosci pana Kolendy, pisarza Wilenskiego przyimuiemy na monastyr Wilenski, a napotym maią być ostrożni starsi w przyimowaniu fundacyi, aby nie były z ciężarem klasztorow. Dług klasztoru Wilenskiego, ktorego rachowano złotych 4000, ma staranie przyłożyć iegomość ociec protoarchimandryta o zapłaceniu.

7. *Mogą poswięcone communikanty rzymskie rozdawać.* W rozdaniu Ciała Chrystusowego od naszych oycow rzymianom posta-

nawiamy, że poswięcone Hostyie maiąc, zawsze mogą to sami uczynić bez przytomnosci xiędza rzymskiego.

8. *Cerkiew Żyrowicką zaczęto murować.* Cerkiew Żyrowicka ma się zacząć tego roku po Wielkiey nocy zaraz, co często kaznodzieie zalecać na kazaniach maią. Toż uczynią y spowiednicy, upominaiąc swoich synow duchownych, aby co według możnosci swoiey w poratowaniu temu murowi z pobożnosci swey uczynili.

9. *Mohilowski fundusz.* Fundusz cerkwie Mohilowskiey ma skonczyć iegomość ociec archimandryta Połocki, a ihumen monastyra Mohilowskiego ma pracy nie litować, wspomagaiąc iegomosci oyca archimandrytę w pracach duchownych miasta Mohilowskiego, bez kosztu swego y nakładu.

10. Brat, gdy się przesyła z iednego klasztoru do drugiego, za wiadomoscią iegomosci oyca protoarchimandryty, ma iegomość xiądz protoarchimandryta informować starszego tamtego mieysca o skłonnosciach iego.

11. *Archimandrya Połocka Hlebo-Boryska zniesiona.* Klasztor za Połockiem Boryso-Hlebski ma być przeniesiony do miasta Połocka, a nim to będzie, ma iegomość ociec protoarchimandryta z consultorami, przynamniey dwiema, ziachać, oglądać y o przeniesieniu postanowić, czas y sposob wynaleść.

12. Mieysce, na ktorym by mieszkali nowiciuszowie, abo w ktorym monastyrze zaraz wyszedszy z nowiciatu, zostawuie się do dalszey uwagi.

13. Z tych złotych pięciuset, ktore wziół iegomość xiądz metropolita od pana Chrebtowicza, ma dać złotych 300 na seminarium Minskie, a złotych 200 na klasztor Nowogrodzki.

14. *Zamiana monastyra Minskiego z mieszczany.* Strony zamiany monastyra Minskiego od oyca starszego Minskiego z mieszczany Minskiemi ma się starać iegomość ociec protoarchimandryta wszelkiemi sposobami, aby była zniesiona, na co ma weyzrzeć w kontrakt nieboszczyka godney pamięci iegomosci oyca Pakosty, ktory on uczynił z niemi, iż ma być gruntu cerkiewnego z iedney strony cerkwie sto trzydziescie dwa łokcie, a z drugiey strony także.

15. O pozwoleniu chowania pieniędzy rewokował iegomość ociec metropolita, że iesli by komu pozwolił, iuż to daley nie waży nic, a iesli by kto na potomne czasy mieć chciał pozwolenie, tedy ma się starać, aby to pozwolenie miał od iegomosci oyca metropolity na pismie.

16. Budynki klasztorow tak oycowskich, iako y panienskich, postanawiamy, aby nie były budowane beż pozwolenia wyraznego iegomosci oyca metropolity, lub coadjutora iegomosci.

Sława Bogu na wieki. Amen.

Congregacia VI.

Wilenska 1636 r.

W Imie Oyca y Syna y Ducha Swiętego.

Roku od narodzenia Chrystusowego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego.

Zwołaniśmy byli ze wszystkich klasztorow starsi zgromadzenia naszego y niektorzy z inszych oycow od iasnie wielmożnego oyca pasterza naszego pana Józefa, metropolity Kijowskiego y całey Rusi, także też y od wielmożnego oyca Rafała, biskupa Pinskiego, protoarchimandryty zakonu swiętego Bazylego wielkiego, oyca naszego, do monastyra Wilenskiego Swiętey y Ożywiaiącey Troycy, w dzień swiętego proroka Heliasza, miesiąca Jula dwudziestego dnia, we srzodę, ktorego dnia, zaraz po nieszporze, uczynił iegomość ociec metropolita nasz do nas wszystkich w cerkwi pomienionego monastyra exortę, do lepszego zakonu naszego w Panu postanowienia należącą. Tamże ogłosiło się, iż na każdy dzień, poki ta nasza congregatia trwać miała, mieliśmy wszyscy do naswiętszych Taiemnic Chry-

stusowych przystępować, wiedząc, iż wszelki dostatek nasz iest w Bogu.

Sessija pierwsza dnia 21 Jula.

Zebrawszy się na mieysce, do rady naznaczone, y uczyniwszy wezwanie Ducha Swiętego, obrani są dwa z posrzodku oycow consultorow na spisanie punktow, o ktorych ma być namowa. Zatym podane iest rozłożenie czasu, ktore tak się w sobie ma:

O trzeciey wstać, ubieranie się y meditatia.

O czwartey jutrznia y przygotowanie się do communiey.

O szóstey służba Boża, communia y dziękczynienie.

O siodmey trzeci czas y szósty y przygotowanie się do namow.

Od osmey do dziewiątey y dziesiątey namowa.

Od dziesiątey rozbieranie rzeczy namowionych.

O iedynastey obiad.

O dwunastey rekreacya.

O pierwszey odpocznienie w celach y przygotowanie się do namow.

O trzeeciey czas dziewiąty y nieszpor.

O piątey namowa.

O szóstey wieczerza.

O siodmey rekreacya, pawieczernia y rachunek sumnienia.

O osmey spać iść.

Także zaraz nakazała się modlitwa z postem, względem szczęsliwego odprawowania teraznieyszey congregacyey naszey, ktorey sposob odprawowania od nas y od wszytkich braci naszych czytany iest w refektarzu, w te słowa. Oznaymuie się wszytkim braci, ktorzy nie będą zasiadać pod czas namow, aby z pilnoscią nabożęnstwo iako naywieksze odprawowali, mianowicie moleben we srzodę, poniedziałek y piątek, a kanon też każdego dnia po nieszporze na ten koniec, aby Pan oswiecał radzących, y dla tego naznacza się post wszystkim nam tak, żebyśmy przez dwie srzody y dwa piątki od kolacyey wstrzymali się, chyba by kto dla słabosci swoiey potrzebował posilić się y na ten czas od chleba y piwa może co mieć.

Consultorowie punkta odbieraią od posłow. Zatym dwa ieneralni oycowie consultorowie przy oycu wikarym ieneralnym ogłoszeni są do obierania punktow, na czym połowę dnia tego pierwszego congregacyey naszey strawili. Punkta zaś, o ktorych by namowa być miała, te są:

Punkta od iegomosci. Księga intrat klasztorow u protoarchimandryty. Suprasl. 4-m votum. Confessarius. Meditatio. Lichtarze Żyrowickie gina. Na congregacyey kto ma zasiadać. Lampa Sapieżynska w Żyrowicach. Biblioteka Żyrowicka. Powracaiący się z nauk niech uczą. Strzelba, psy, ptaki. Czytanie kanouu opusscza się. Składanka na congregatiey. Reguły metropolicie y biskupom ieszcze nie napisane. Carceres. Oyczyzna braci. Nie maią być swięceni bez protoarchimandryty. Rożność habitow y w prałatach vapulat. Odmiana osob nie ma być częsta. Wizyta monastyrow częsta. Biskupi chcą monastyri do swych rządow odiąć po smierci metropolity. Używanie pantofli w drodze zakazane y trzewiki wysokie. Odzienie iakie ma być dane braciey.

Seminarium.

Nowiciat.

Pomoc od oo. Jezuitow w czym by mogła być.

Szkoła zakonna.

Obcowanie z mniszkami.

O występkach braci żeby były spisane w iedzeniu mięsa.

O tych, którzy się poprawić nie chcą, a osobliwie o Józefacie, Timoteuszu y Jeremiaszu.

O tych, ktorzy sobie po miastach zabawek szukaią pod pokrywką potrzeb monastyrskich.

O tych, którzy się biorą do dworow biskupich, także którzy się biorą do dobrodzieiow y przez nich samych staraią się o to.

Księga intraty wszystkich klasztorow aby była u protoarchimandryty y rachunek starszych.

Obowiązki klasztorow niech będą spisane y dozor, żeby się im dość stało.

Przywileie, ktore należą do pospolitosci, żeby były czytane tak od oyca swiętego, iako y od króla iegomosci.

O Czerloney, o Wolney, o Terleckim.

O klasztorach Smolenskich y Siewierskich.

O Ewstachiuszu Chrebtowiczu.

O personach, ktore turbuią zakon, nie czyniąc żadnego pożytku.

Osobliwy dozor panien zakonnych, także o tych zakonnikach, ktorzy zgorszenie daią.

O chowaniu pieniędzy przeciwko ubostwu; tak też o pijanstwie y nieposłuszenstwie. Byteń y Żyrowice aby były oddzielone, żeby u każdego starszego były reguły postanowienia ieneralnego w każdym klasztorze. Przychodzących do zakonu naszych odciągaią.

Nie pomnaża się zakon nasz, y owszem umnieysza się dla wnętrznych przeszkod, ktoremi się obraża Pan Bóg, y dla powierzchownych, to iest nie chęci tak duchownych, iako y swieckich ku nam, a nie umiemy, ani się uczemy pozyskiwać chęci ku sobie. Także y to za powierzchną przeszkodę liczyć się może, że nie pracuią, ani staraią się o dobro pospolite, iawnie mowiąc, że starać sie nie chcą.

O uzywaniu rzeczy opuszczonych.

O iedzeniu mięsa y pijanstwie.

O niewiastach, wchodzących do klasztorow.

O złe udawanie zakonu przed ludzmi od niektorych.

O przypadkach sumnienia do starszego się nie referuią.

Aby starsi mnieyszym potrzeb dodawali.

O pokaraniu excessow.

O czytaniu ustaw zakonnych.

O iednakowosci w iedzeniu y odzieniu.

Za zakon y zmarłą bracią aby modlitw była postanowiona.

O milczeniu y posłuszenstwie.

O pisaniu listow bez starszego licencyi.

O tych, ktorzy z Suprasla do nas proszą się.

Jesli mogą mieć starsi chłopcow po cellach.

O braci w alumnatach nieukontentowaniu.

O chodzeniu na obiady. Congregacya wtora przeciwna.

O nieprzypuszczaniu do professyey przed rokiem czternastym.

O składance na bracią uczącą się y na prawa postanowienie congregacyey wtorey.

Wiadomość o tym, co się postanowi na congregacyey komu należy,—czy wszystkim, abo nie.

Kto raz był starszym, nie chce być mnieyszym.

Lajcy kapłanow znieważaią y w odzieniu ich przewyższaią.

O potwierdzeniu reguł naszych y o tych, ktorzy ich nie zachowuią.

O tych, którzy po czwartym slubie staraią się o godnosci.

O tych, którzy się staraią o dożywotnie starszenstwo przez swieckich.

Ekklezyarcha godnieyszy aby był kapłan.

O kluczniku y szafarzu klasztornym.

Summy monastyrskie pożyczone aby były oddane.

Żeby insi zakonnicy o naszych taiemnicach nie wiedzieli y przypuszczeni do nich nie byli.

Spowiedzi obcym zakonnikom aby nie czynili.

Spraw, praw kupowania cudzych niechay bracia nie odprawuią, przeciwko reguły trzydziestey czwartey swiętego Bazylego.

O bankietach reguła swiętego Bazylego przeciwna.

Rozmyslanie zawsze wespoł, bo w cellach spią.

Żeby starsi prawa y gospodarstwa zlecali inszym, a sami ducha pilnowali.

Skarbow cudzych nie przyimować.

Lichtarze Żyrowickie żeby ratować.

Lepiey przy soborney cerkwi trzymać się, niżli osobną cerkiew mieć.

Reguły swiętego Bazylego krotsze y pierwsze po prostu przełożyć.

Osoby bez zmazy maią zasiadać na soborze podług reguły o czystosci.

Usprawiedliwiaiący się przed iegomoscią y przed wszystkiemi winni są, y wiadomo iest.

Komedie, ratowania utrapionych rozrywaią bracią.

Jałmużna, dana od dobrodzieiow prywatney osobie, iesli bez wiadomosci starszego może być dispowana.

O fundacyinym liscie iegomosci pana Sapiehi na lampę do cerkwi Żyrowickiey.

O zakristianie Żyrowickim aby był kapłanem y rewidowaniu cerkwie Żyrowickiey.

O kaznodzieystwie Żyrowickim względem nabożeństwa ruskiego y polskiego.

O spowiednikach Żyrowickich aby dosyć czynili przypadkom, stolicy swiętey apostolskiey reserwowanym. O pilnosci muru cerkwie Żyrowickiey.

O handlach koronkami y książkami.

O przykupowaniu ksiąg do monastyra Żyrowickiego każdego roku.

O sklepie murowanym na przywileie.

O Mohilowskim monastyrze y cerkwi.

O nadgrobnym Wilenskim.

O prozbie paniey Tyszkiewiczowey.

O mniszkach w Grodnie, proszących o prowizią; także tych, co w Minsku.

O upomnieniu mniszek za niektore ich niedostatki, ieżeli się pokażą.

O paniey pisarzowey strony Minskich panien.

Na nauki aby tylko zakonnicy posyłani byli.

O kontribucyey na uczących się.

O skorygowaniu reguł y citowaniu mieysc swiętego Bazylego.

O dożywotnich consultorach y mieszkaniu ich przy protoarchimandrycie.

O naznaczeniu czasu na indulgentie.

Nowiciat czy może być na dwoch, abo trzech mieyscach.

Aby starsi sami nic nie czynili, co należy do dobra klasztornego w rzeczach cięższych.

Oycowie y bracia aby przyiachawszy z nauk uczyli do woli starszych.

O swiętach apostolskich y inszych rowne zachowanie y o męczenikach Wilenskich.

O srogosci y grozie niezwyczayney starszych.

Starsi aby nie mieli prywaty, aby zgorszenia młodszym nie było.

Niechay Kaminski, brat nasz bywszy Efrem, wroci się do klasztoru.

Z monastyrow bogatszych aby udzielano.

Przez klasztor Wilenski gosciniec żeby nie był.

Strzelby, psow, ptakow niektorzy zażywaią.

Ksiąg z monastyrow żeby nie brano y pobrane wrocono osobliwie na synod Lwowski.

Sędziowie, na congregatiey deputowani, od kogo się maią naznaczyć.

Opuszcza się kanonu czytanie.

Opuszcza się modlitwa przed wchodem do celi.

Obiasnić y naznaczyć, co za materia być ma na sukni y na mantiey.

Gołych y nie odzianych braci żeby nie wysyłano do drugiego klasztoru.

Według przychodow liczbę braci aby posyłano.

O trudnosciach klasztoru Ławryszowskiego y o kapłanie.

O trudnosciach klasztoru Wilenskiego.

Taxę wieczną uczynić, poczemu składanki przywozić na congregatią.

O klasztorze dla chorych y dla starych.

Ustawy iegomosci oycu metropolicie y ichmosciom oycom biskupom ieszcze nie są napisane podług obietnicy na pierwszey congregatiey.

Więzienia po wszystkich klasztorach na występnych nie masz podług postanowienia trzeciey congregacyey.

Część oyczyzny, po bracie spadła, do ktorego klasztoru ma należeć, a mianowicie po nieboższyku Herkiewiczu.

Bracia sami różne potrzeby swoie opatruią

O odszukaniu y karaniu zbiegow naszego zakonu.

O żądzy wniesioney od iegomości pana podskarbiego o archimandriey w Byteniu.

O tych, o ktorych iest sława, że wielką summę pieniędzy zebrali.

Listy sekretne aby do rąk swieckich y braci młodszey nie przychodziły.

Szkolni professorowie nasi nie maią sobie reguł opisanych.

Że na godnosci cerkiewne nie zasłużonych promowuią.

Na ordines cerkiewne nie promowować bez wiadomosci protoarchimandryty.

Obiasnić urząd namiesnika y goscinnika.

Naydują się niektorzy godni odłączenia od społecznosci zgromadzenia naszego.

Niektórzy prałatowie zakonu naszego w różnym barzo habicie od nas chodzą, a niektorzy nie przyiachali na congregacyą.

Kathalogu braci nie masz y forty monastyra Wilenskiego, iako bywało.

Nie oddali niektorzy uchwaloney summy namiesnikowi na congregatiey przeszłey względem drogi iego.

O dożywotnich starszych.

O odmianie oycow y braci z mieysca na mieysce żeby była nie częsta y o wizycie częscieyszey monastyrow.

Biskupi y archybiskupi odgrażaią się, że po smierci metropolity chcą monastyri z władzy zgromadzenia Wilenskigo wyrwać.

Rekreacyia po stole według upodobania bywa bez dzwonienia.

Niektorzy pantofli zażywaią y w drodze, przeciwko dawnemu zwyczaiowi, y trzewikow wysokich.

Nie daią sprawy o sumnieniu przed starszym.

O determinowaniu czasu, ktorego bracia nasi sluby czynić maią.

O obraniu posła do Warszawy strony kaplicy pana Szuyskiego.

Suknie iesli według czwartego, czyli też pierwszego zgromadzenia y congregacyey maią się sprawować braci.

Sessija wtora. Jula dnia dwudziestego wtorego.

Ktoś uczynił 4 votum, bo nie był przypuszczony ad consilia. W Minsku starszy nie archimandryta. Wczesnie na congregatią punkta nie maią być pisane. Na początku tego zasiadania naszego ieden z oycow uczynił odnowienie slubow, przydaiąc do trzech slubow y czwarty o nie pożądaniu żadney godności, bo inaczey do rady przypuszczony by nie był. Za tym zaraz była namowa o tym, iako by się miało zabieżeć nierządowi, ktory się stał w klasztorze naszym Minskim przez starszego tamecznego, ktory, będąc wezwany na congregatią, nie przyiachał, y wynalazł się srzodek taki, aby, nie czekaiąc końca congregacyey, wysłany był inszy z oycow naszych na starszenstwo. Tamże zaraz přełożona była skarga na niektorą bracią pewnego klasztoru, że, nie porządnie unosząc się gorliwoscią, na congregatią przed czasem punkta spisywali, na dokazanie tego, co się im zdało być potrzebnego, y z temi do podpisow inszych monastyrow bracią przywodzili. Więc staneła zaraz rada, aby się to im zganiło y pokuta im zadana była.

Sessia trzecia. Tegoż dnia po obiedzie.

Jegomość xiadz Korsak chce renuntiować protoarchimandrytę, że iest biskupem. Congregatią pierwszą na tey czytaią y approbuią wszyscy. Dla wznowienia pamięci naszey y zaostrzenia chęci do wykonania wszystkiego, co się na pierwszey congregatiey naszey postanowiło, czytało się wszystko wszystkim w głos od oyca sekretarza, co się y iak tam postanowiło. A gdy przyszli do onego punktu, ktorym w sessiey trzeciey pomienioney congregacyey postanawia się, żeby protoarchimandryta zakonu naszego nie był biskup, wielmożny ociec biskup Pinski, protoarchimandryta nasz, otrzymawszy sobie wolny głos do mowienia od iasnie wielmożnego oyca

metropolity, miał mowę, przez ktorą kilka poważnych przyczyn przywodząc, usilnie się domawiał, aby od urzędu protoarchimandryczego był wyzwolony. Lecz iegomość ociec metropolita nasz y wszyscy z nim oycowie wzieli to sobie na uwagę, chcąc, pierwey Pana Boga dobrze się poradziwszy, pomyslić, iaką by odpowiedź na te ządanie iegomosci dać mogli. A tym czasem pomieniona congregatia czytana była do końca, ktora od wszystkich iest pochwalona y wdzięcznie przyięta.

Sessija czwarta, dnia 23 Jula.

Posłowie nie maią się mieszać do porady, ale tylo do elekcyey protoarchimandryty. Spowiednikow biskupskich y panienskich nie używaią na congregcyą, ale mogą bydź przypuszczeni. W sobotę rano, po uczynieniu odnowienia slubow od drugiego oyca podobnym sposobem wczorayszemu, to, co iest w pierwszey congregacyey naszey o obieraniu y wysyłaniu posłow z klasztorow naszych na congregatią, złożoną dla obrania protoarchimandryty, wątpliwość urosła. Pierwsza. Jeżeli takowi posłowie nie tylko na congregatiey dla obrania protoarchimandryty, ale y na każde insze głowne radynasze obierać się maią; wtora—iesli iest potrzebna, czyli nie pomienionym posłom, od braci wysłanym, nie tylko rzeczy, ktore z sobą przyniesli, oznaymić, ale też y zasiadać na radach wespoł z drugiemi radzącymi na congregatiach naszych.

Na pierwszą trudność powiedziało się, że tylko na tę congregatią, ktora bywa dla obrania protoarchimandryty, oprocz starszego, maią się posłowie w klasztorach obierać, podług tego, iako opisano iest na pierwszey congregatiey, a na insze zgromadzenia nasze głowne przyiedzie starszy z bratem, lub kapłanem na pomoc tylko, a nie na radę z sobą wziętym

Na wtory punkt odpowiada się, że ponieważ congregacya, na ktorą posłowie pryieżdżaią obrani od braci, składa się nie tak dla rady, iako dla obrania starszego w zakonie, nie należą własnie do porady. Gdzie by była tam przyczyna o sprawach zakonnych namowiona, iednak teraznieyszym posłom na ten czas tylko zdało się pozwolić radzić z nami.

Tamże zaraz pytano się, iesli spowiednicy panienscy y biskupscy maią bydź używani y przypuszczani do kongregaciy naszych głownych. Pokazało się, że używani bydź nie maią, iesli by się iednak trafiło im bydź na tym mieyscu, gdzie się congregacya odprawuie, mogą bydź przypuszczeni.

Sessia piąta. Tegoż dnia.

Czereia ihumenstwo, a nie archimandryia. Tegoż dnia po południu czytano list do iegomości oyca metropolity od ieymosci pani Heleny Sapieżanki Kuncewiczowey strony uspokoienia Hołubickiey cerkwi, nam należącey, podług opisu na testamencie sławney pamięci iegomosci pana Ewstachiusza Korsaka, woyskiego Połockiego. A po przeczytaniu uradzili, aby pomiarkowanie w tey sprawie ieymsci z nami zlecone było iegomosci oycu archybiskupowi Połockiemu y iegomosci oycu biskupowi Pinskiemu, na ten czas tey congregacyey przytomnym, y dwom z posrzodka oycow teraznieyszey congregacyey naszey, mianowicie iegomosci oycu ihumenowi Połockiemu y wielebnemu oycu ihumenowi Czereyskiemu, a namowę o tym, iesli iest słuszność y potrzeba rzeczy, uczynili.

Wyzwolenie od urzędu protoarchimandryczego wielmożnego iegomości oyca biskupa Pinskiego y obranie inszego na iego mieysce odłożyliśmy do poniedziałku, blisko następuiącego.

Sessija szósta. Dnia 25 Jula.

Confirmowany iegomość xiądz Korsak na protoarchimandrytę. W poniedziałek rano po namowie o przełożoney rzeczy y proźbie, wniesioney od wielmożnego oyca protoarchimandryty naszego o wyzwolenie iego z urzędu protoarchimandryczego, prosiliśmy, żeby

sam iegomość xiądz episkop ustąpił, iakoż przez wszytek czas rad w tym akcie nie był, nim słuszność osądziła, aby ieszcze iegomość został, przy biskupstwie swoim, na tymże urzędzie protoarchimandriczym.

Sessija siodma. Tegoż dnia.

Jezuici aby nie byli w seminarium, determinuie się. Po południu, przełożywszy potrzebę scisłego związku nam z oycami iezuitami, ieżeli iest potrzeba zażyć nam na pomoc ich sobie dwoch osob z posrzodku ich tak do nowiciatu, iako y do seminarium naszego? Pierwszą rzecz na zaiutrz odłożywszy na uwagę, drugą determinowali, postanowiaiąc, aby z swoich naznaczeni byli, którzy by uczyli seminarium. Przy tym postanowiło się, aby szkoła dla braci naszey małey, ieszcze początki nauk maiącey, taż co dla swieckich seminaristow była, mieszkaiąc w monastyrze Minskim.

Sessija osma. Dnia 26 Jula.

Jezuici użyci do nowiciatu. Miensa używanie się pod karą głosu wolnego y odsądzenia od wszelkich starszenstw przez lat ośm. We wtorek rano, uznaliśmy potrzebę zażyć ww. oo. Jezuitow dwoch do nowiciatu naszego, który ieszcze w Byteniu ma bydź. Jednak w Wilnie ieszcze gotować się ma mieysce na nowiciat zakonu naszego. Przytym tegoż zaraz ranku po przeczytaniu punktu o używaniu mięsa, ktorego w tych czasach niektorzy z naszych pilno domagali się, czytano nam list oyca swiętego papierza Urbana VIII, za rozkazaniem iasnie wielmożnero oyca metropolity naszego, w ktorym z pilnoscią zakazuie ieść miensa zakonnikom naszym. Do czego przytoczył ociec metropolita y to, iż w pospolitych regułach wiekuista wstrzemieźliwość przykazuie się, y sam nasz stan postny powściągnienia od mięsa wyciąga y inszymi dowodami iasnie to dowodził, że żadną miarą zakon nasz starożytnosci swiętey, starey wstrzemięźliwosci naruszać niema, y owszem, iako na wtorey y czwartey congregacyach, tak y na tey groznie barzo zakazał, mowiąc, iż kożdy taki, ktory by publice miensa zażywać smiał swawolnie, niema mieć głosu wolnego w zakonie naszym, ani do obierania starszego, ani do przyięcia starszenstwa przez lat osm. Braci zaś młodszey za takową swawolą, oprocz naznaczonego karania na congregaciey naszey wtorey, naznacza się discyplina przez psalm pęćdziesiąty, przy obecności wszystkiey braci.

Sessija dziewiąta. Tegoż dnia.

Archimandria Wilenska do lat czterech tylo. Lampa Sapieżynska pana Kazimierza, pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, w Żyrowicach na Szydłowiczach. Po południu czytano przywiley, od krola iegomosci wyprawiony, na archimandrią Wilenską temu z oycow, ktorego by zakon podał, do lat czterech. Czytano potym list wielmożnego iegomosci pana Kazimierza Sapiehi, pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, w ktorym czyni wieczną fundacyą na niezgasłą przez dzień y noc lampę przed cudownym obrazem cerkwie Bożey Żyrowickiey, pewny dochod opisuiąc na maiętnosci swoiey Szydłowiczach. Co my, wdzięcznie przyiowszy, daliśmy iegomosci rewersał. Jeszcze czytano list ieymosci pani Wiazowiczowey, pisarzowey ziemskiey Minskiey, w ktorym prosiła iegomosci oyca metropolity naszego y wszytkich oycow zgromadzonych o naznaczenie kapłana, ktory by w cerkwi Swiętey Troycy Minskiey odprawował dwa razy w tydzień liturgią swiętą, względem domu fundowanego od ieymosci na bractwo Nayswiętszey Panny, ale widząc trudność w chodzeniu z monastyra aż do cerkwi pomienioney, nad ieden raz w tydzień odprawowania w niey więcey oycowie nie pozwolili, y to tylko do życia ieymosci. Od teyże dobrodzieyki naszey była wniesiona prożba o kapłana, który by słuchał spowiedzi panien zakonnych, dopiero nowo od ieymosci w Min-

sku fundowanych, w czym widząc słuszną ieymosci żądzę, łacnośmy pozwolili. Jeszcze czytano list, pisany do iegomosci oyca metropolity naszego od ieymosci pani Heleny Sołohubowey Tyszkiewiczowey, podstoliney, ktora prosi o pozwolenie mieszkania w domu, od siebie zbudowanym przy cerkwi Żyrowickiey, do życia swego z zapisaniem summy trzech tysięcy złotych, na obligu mianowanych, monastyrowi pomienioney cerkwi naszey Żyrowickiey. Na co my, szanuiąc proźby ieymosci, iako dobrodzieyki zakonu naszego, zezwolili, y list, pozwalaiąc ieymosci, napisać zlecili wielmożnemu oycu protoarchimandrycie, byle by ta summa była prawnie przyznana.

Sessija dziesiąta. Miesiaca Jula dnia 27.

We srzodę, tego dnia, ktorego miała bydź sessia od deputowanych oycow z congregacyey naszey, sądy odprawowały się, co kto z kim miał, sami między sobą rozsądzaiąc.

Sessija iedynasta. Dnia 28 miesiąca Jula.

Za Hołubicze dano 3000 na klasztor Wilenski. Gdzie nie masz dziesiąciu, nie przyimować funduszu. Czerloney fundacia. Wolney fundacia. Archimandryta Czernihowski pisze na congregacią. We czwartek rano w sprawie fundacyey Hołubickiey postanowiono iest, aby monastyr Wilenski wzioł trzy tysiące złotych od iegomosci pana Korsaka, chorążego Połockiego, a zatym zakon nasz wyrzecze się wiecznemi czasy funduszu Hołubickiego, na co oblig ma bydź przyznany, iednak ni w czym sobie prawa nie naruszaiąc do Zalesia. A pieniądze pomienione trzech tysięcy, nie maią się ni na co inszego obrocić, tylko na kupienie maiętnosci na klasztor nasz Wilenski.

Tegoż czasu była namowa y o fundaciey w Czerloney, iesli ią przyiąć, czyli nie. Gdzie, po różnym zdaniu, na to zezwolili, żeby zaraz teraznieyszego czasu nie przyieli, ponieważ swiętego oyca naszego dawna reguła iest nie przyimować mieysca dla braci, na ktorym by nie mogło bydź dziesięć. Do tego, iż zaszła constitucia wtorey congregaciey naszey, gdzie wyraznie zakaznie się przyimowanie klasztorow na wsi. Jednak dla ukontentowania iegomosci pana podkomorzego Witebskiego, dobrodzieia naszego, postanowiono iest, aby dwoch oycow zakonu naszego przy nim obecnie mieszkali dla pożytku duszy iego. Żeby dwa z oycow, naznaczonych od iegomosci oyca protoarchimandryty, ziachali na dostatecznieysze opatrzenie mieysca y sposobnosci na fundowanie klasztoru w pomienioney maiętnosci Czerloney, iesli by mogła bydź.

Fundacia zaś iegomosci pana Kaminskiego w Wolney, że iuż nie teraz z częsci obięta iest od oycow naszych, postanowiono iest przyiąć ią zaraz w tym roku doskonale. A żeby tym doskonaley y lepiey konczyła się sprawa, zdało się, aby się prawem rospierali z panem synem pana collatora tey ponienioney fundacyey.

Jeszcze postanowiliśmy obrać z posrzodka nas posła na blizko przysły seym dla dokonczenia sprawy o residencyią w Warszawie, od teraznieyszego krola iegomosci nam łaskawie przyobiecaną, przy kaplicy kniaziow Szuyskich.

Jeszcze naznaczyli się dwa oycowie, ktorzy by przepatrzyli y skorigowali reguły nasze pospolite z samym originałem reguł swiętego oyca naszego Bazylego wielkiego. Także żeby constitutie ieneralnych congregacyi naszych porządnie były spisane.

Na ostatek pod czas tey sessiey czytano list do nas od przewielebnego archimandryty Czernihowskiego, w ktorym prosi, abyśmy mu byli na pomocy u krola iegomosci w tym, co od niektorych krzywdę monastyrowi swemu ponosi.

Tegoż dnia po obiedzie było nam barzo pilne y potrzebne przełożone pytanie o tym, co by była za przyczyna, dla czego zakon nasz nie bierze pomnożenia w duchu pożądanego y w liczbie osob, koło czego tam sze-

roce się zabawili, uważaiąc tak, iż nie dokonczywszy wszyscy radzący mowy swoiey w tey materiey, dokonczenie odłożyli aż na dzień jutrzeyszy.

Sessija dwanasta. Miesiąca Jula dnia 29.

W piątek ostatek oycow radzących wynalezione od siebie przyczyny, dnia wczorayszego przełożone, opowiedzieli.

Tegoż dnia po południu.

Od sędziow, naznaczonych przy congregacyey, idzie apelacyia na samą congregatią. Protoarchimandryta czynił kalkulacią. Summa kop 1000, ktorą wzioł xiądz Korsak, episkop Pinski. Niekarni. Była przełożona sprawa wielmożnego iegomosci oyca biskupa Pinskiego z wielebnym oycem Gerwazym, ihumenem Mohilowskim za apelacyią, gdzie dekret od deputowanych oycow uczyniony, iest potwierdzony od iasnie wielmożnego iegomosci oyca metropolity, o powinnosci oddania reszty czterech set złotych na seminarium Minskie, według opisaney uchwały na czwartey congregacyi; iednak maiąc wzgląd iegomość ociec metropolita na pogorzenie klasztoru Mohilowskiego darował tę summę pieniędzy oycu ihumenowi.

Przy tym zaraz sam dobrowolnie wielmożny ociec protoarchimandryta nasz czynił porachunek z summy, wziętey z monastyra Wilenskiego za starszenstwa swego, wyliczaiąc przychody y roschody, czemu nikt się nie sprzeciwił. A summę Nowogrodzką tysiąca kop, ktorą wzioł był do siebie, postanowił temuż klasztorowi oddać.

Jeszcze tegoż czasu uważyło się, co z niektoremi barzo występnemi uczynić należy, y postanowiło się, aby się tak w karaniu z nimi obchodzić, iako na congregacyi naszey pierwszey sessiey piątey napisano iest.

Nad to była mowa o czasie professyey braci naszych, w czym acz kolwiek poważaiąc my sobie wielce traditią swiętego oyca naszego Bazylego wielkiego, ktory o tey rzeczy naszey nie zakłada rzetelnie pewnego czasu, ale tylko przykazuie na sposobność natury y doyrzałosci rozsądku patrzać, iednak my od tego czasu abyśmy bespiecznieyszymi w sprawie tey tak poważney byli pod te czasy, iuż przez wielkie zepsowanie natury dbać mamy, aby przed szestnastym rokiem życia swego nowiciusz nie czynił professyey, nic przeszłych czasow professom wagi nie uymuiąc.

Nakoniec czytano punkta nieiakie, między ktoremi zalecało się pilno braci naszym oznaymowanie o sumnieniu swoim przed starszym, ktory powinien będzie odkrywaiącego się przed sobą duchownie, obowiązać się sekreta zachować.

Sessija trzynasta. Dnia 30 Jula.

Consultorowie z protoarchimandrytą karać maią występnych. Niekarny może bydź wzięty przed władzę swiecką. Taxa przychodow od protoarchimandryty ma bydź spisana na wizitach. W sobotę czytano list, od iednego z niekarnych braci naszych pisany, wymawiaiąc się, po przesłuchaniu zaś y wyliczeniu występkow iego, odłożono do osobliwey namowy iegomosci oyca metropolity y oyca protoarchimandryty z oycami consultorami zakonu naszego o sposobie, ktorym by skarany bydź miał.

Potym czytano punkta, między ktoremi był ieden o zbudowaniu więzienia w każdym klasztorze naszym, czego z wielką barzo pilnoscią żądał y życył praesident congregacyey naszey iaśnie wielmożny iegomość ociec metropolita, aby podług tego, co opisano iest na pewney congregacyey zakonu naszego, do skutku uchwała o tey rzeczy przywiedziona była. Przytym zaraz y to się obiasniło, iż wolno wziąć brata niekarnego y osadzić go przez ramie swieckie, gdy władzą swoią ociec starszy dla sprzeciwienstwa iego przywieść do skutku karania nie może. Tudzież posta-

nowiono iest, aby za blizko przyszłą wizytą samego oyca protoarchimandryty abo wysłanego od niego wizitatora na dozor klasztorow naszych uczyniła się taxa dochodow y była wpisana w xięgę, na to zrobioną, a według iey żeby się roskazał roschod na potrzebę dobra pospolitego.

Sessija czternasta. Awgusta 1 dnia.

Derman incorporowany. Za Rutę dano Wilnowi Swirany. Pieniędzy nie mogą bracia chować. Summa Papinska, do Wilna należała, do życia xiędza metropolity na ten czas będącego wniesiona na monastyr Mohilowski. Kop 500 papinskich. W poniedziałek czytano incorporatią, abo przyłączenie klasztoru Dermanskiego z zgromadzeniem congregacyey Wilenskiey, z podpisem ręki iaśnie wielmożneego iegomosci oyca metropolity naszego, starszego y inszych oycow tamecznego klasztoru, ktory zaraz dano ad archivum commune przez ręce iegomosci oyca protoarchimandryty naszego. Potem postanowiło sie, żeby zrzeczenie Ruty dla danych na odmiane Swiran od iaśnie wielmożnego iegomosci oyca metropolity, uczynił monastyr Wilenski na przyszłym trybunale Nowogrodzkim. Potrzecie postanowiło się, aby pod sumnieniem grzechu smiertelnego, każdy, ktory by zatrzymywał xięgę iakiego kolwiek klasztoru bez wiadomosci protoarchimandryty naszego, oddał do ktorego należy. Do tego żeby każdy z braci naszych, ktory by smiał xięgę iaką brać potaiemnie, bez wiadomosci oyca protoarchimandryty, z klasztoru iakiego, tym samym w klątwę popadał, od ktorey żaden rozgrzeszyć nie może, tylko protoarchimandryta sam. Te zaś xięgi, co się nabywaią od braci naszey przez darunki, abo przez pieniądze, postanawiamy, czy to przez pieniądze, na iałmużnę dane, kupione nie mogą się trzymać bez wiadomosci protoarchimandryty.

Poczwarte, pieniądze iakie by kolwiek kto z oycow y braci smiał chować na osobne potrzeby y obeyscie swoie bez wiadomosci pomienionego oyca protoarchimanpryty, także pod sumnieniem obowiązuie grzechu smiertelnego, żeby oddał na dobro pospolite, przez ręce wielebnego oyca protoarchimandryty, za niedziel dwanascie.

Piąta rzecz postanowiona, żeby summa Papinska na monastyr Mohilowski wniesiona do życia iegomosci xiędza metropolitey teraznieyszego, nigdzie indziey, tylo do monastyra Wilenskiego należała.

Szósta — aby każdy przyiachawszy z nauk pierwey do woli starszych w szkołach naszych uczył. Siodma—aby w budowaniu, co ieden starszy uczyni, drugi następuiący nie znosił y nie odmieniał bez woli protoarchimandryty.

Po południu tegoż dnia sądy tylo odprawowały się y była sprawa za apelacyią iegomosci oyca protoarchimandryty z wielebnym oycem Gerwazym o pięćset kop Papinskich zatrzymanych. Stwierdzono, iż ma wielebny ociec Gerwazy oddać.

Sessija piętnasta. Miesiąca Awgusta 2 dnia.

Rewizią skarbow Wilenskich naznaczono. Bracia nie maią się spowiadać inszego zakonu kapłanom bez licencyey starszego. We wtorek czytał iegomość ociec metropolita szeroko punkta, od braci ku uważeniu podane, między ktoremi przedni zdał się bydź, ktory iest o potrzebie używania od nas ięzyka ruskiego w mowach naszych, a mianowicie y osobliwie w cerkwiach. Dla tego pilno barzo iegomość z drugiemi oycami postanowił, aby oycowie y bracia zakonu naszego w cerkwiach nie inszym, ale tylko ruskim ięzykiem opowiadania słowa Bożego czynili.

Drugi, o dozorze skarbow cerkiewnych, ktory że barzo iest potrzebny, postanowiono iest, żeby dwa z oycow, od przewielebnego oyca protoarchimandryty naznaczeni, prentko głowną rewizią uczynili wszystkich cerkwiey naszych, a mianowicie y napierwey skarbow cerkwie Wilenskiey y Żyrowickiey.

Trzeci, że się nie maią bracia nasi spowiadać zakonnikom inszego zakonu bez licencyey starszego, co uchwalono y postanowiono iest, za zdaniem oycow zgromadzonych.

Na ostatek uchwalono, abyśmy się starali, ile bydź może, o wyprowadzenie iedzenia mięsa z refektarzow y dla gości, gdzie do tego czasu takowych pokarmow częste było używanie.

Tegoż dnia po obiedzie sądy się odprawowały.

Sessija szestnasta. Miesiąca Awgusta 3 dnia.

Dekret na wolne obieranie protoarchimandryty z Rzymu y na celebracyą co cztery lata congregacyi. Congregacye maią bydź potwierdzone z Rzymu. Przyczyny, dla ktorych zakon swięty nie bierze pomnożenia w Duchu y w osobach, obszernie xiądz metropolita przywodzi tak z strony przełożonych, iako y z strony poddanych braci. Starszy nad trzy razy nie ma się potwierdzać na starszenstwie. Nowiciuszom professowie zgorszenie daią y dla tegoż zakazuie się professom, przyieżdżaiącym choć też na exercitia duchowne, konwersować z nowiciuszami. Szkoda zakonowi z braci studentow, nie maiących grozy. Bracia studenci maią bydź karani, jako? W Wilnie studia. Szalenstwo braci z urodzenia popisować się. Pijanstwo zguba zakonu. Do miasta bieganie z klasztoru zakazane. Ciało Swiętego Kazimierza przenoszą. Mieysce xiędza metropolity w processiey między suffraganami Wilenskim y Żmudzkim, inszym zaś episkopom naszym czytay in textu. Congregacyie dwie, utaione Wilenskie in archivo metropolitano, barzo potrzebne zakonowi. We srzodę, czytano punkta od bractwa Wilenskiego Strytenia Pana Boga Zbawiciela naszego Jezusa Chrystsusa, w ktorych, trudnosci zawarte rostrząsaiąc przez czas nieiaki, zlecił przewielebny ociec metropolita przewielebnemu oycu protoarchimandrycie, aby wziowszy z sobą dwoch oycow zgromadzenia, odpowiedź braci pomienionego bractwa uczynił. Potem, czytano dektret congregacyi Rzymskiey de propaganda fide, w ktorym na prożbę iaśnie wielmożnego oyca metropolity naszego pozwala się zakonnikom naszym wolne obieranie protoarchimandryty zakonu swego, na ustawicznie trwaiące potomne czasy. W tymże pozwala się nam od swiętey pomienioney congregacyey czynienie congregacyi ieneralnych we cztery lata, na ktorych byśmy mogli ustawy, zgadzaiące się z wyrokami s. synodow y ustawami naywyższych oycow ieneralnych pasterzow zdaniem potwierdzone, stanowić.

Tegoż dnia zgodnym oycow zgromadzonych zdaniem potwierdzony iest za consultora ieneralnego przewieleby ociec Sylwester. Nastąpiło zatym nabożne y gorliwe zamknięcie w Panu teraznieyszey congregacyi naszey z napomnieniem pilnym od iasnie wielmożnego iegomosci oyca y pasterza naszego czynionym, ktorego suma taka iest.

Naprzod, przypominaiąc przyczyny różne dawne od oycow zgromadzonych w sessiey, dla ktorey zakon nasz nie bierze pomnożenia w duchu y liczbie osob, powiedział, iż z strony niektorych starszych nie dość się dzieie częścią, że szukaią swoich rzeczy, a nie tego, co Chrystusowego iest; częścią, że nie odprawuią urzędu swego w pokorze ducha; częścią, że nie oddaią się od nich potrzeby braci według słusznosci, z miłosci oycowskiey należące; częścią, że exhort duchownych do braci zaniechywaią, abo, żeby przez drugich odprawowały się, nie staraią się. Także też, aby ustawy pospolite każdy urzędowi swemu należące mieli, książki duchowne czytali, meditacyie odprawowali, niedbaią; częścią, że niektorzy z starszych staraią się o promotią na praelatury dożywotne, ktorych pilno potrzeba się warować y owszem słowka tego — „promo-

cya"—obawiać się potrzeba. Jednak, iż bywaią przypadki, dla ktorych niegdy to musi się pozwolić, przetoż dziwować się y za złe mieć niepotrzeba. A co na episkopiie z stanu zakonnego brani bywaią, to w cerkwi Bożey wschodniey zawsze y do tych czas bywało, o czym w pierwszey naszey congregacyey pisano iest. A co się tknie mnieyszych przełożenstw zakonnych dożywotnich, też temuż protoarchimandrycie y tymże prawem podlegać maią, ktorym y doczesne. Ku temu y to słuszna iest, aby starsi klasztorow naszych, nad trzy razy więcey nie potwierdzali się, żeby nie było okaziey pogardzenia y obmow. A lubo takie y tym podobne niedostatki znayduią się w starszych, iednak czuyność starszych y coroczna wizyta ich od przełożonych ieneralnych naprawić to może, tylko potrzeba, żeby, co sporządzą starsi ieneralnieysi, zachowali y do skutku przywodzili starszi mnieyszi mieysc.

Potem z strony mnieyszych, iako się dobro zakonne narusza, tym się pierwey pokazało, że niektorzy z dawnieyszych braci, przychodząc do nowicyatu, bywali przyczyną zgorszenia nowym w zakonie. Dla czego wyraznie zakazał iegomość obcowania dawnych braci z młodszemi w nowicyacie, y owszem staneło na tym, aby pomienioney braci naszey dawnieyszey niewolno było do nowicyatu naszego przyieżdżać na mieszkanie, nie tylko dla inszych potrzeb potocznych, ale ani dla samego odprawowania duchownego cwiczenia. Powtore, że młodzi bracia nasi nie maią zachowania y pomnożenia ducha nabytego w nowiciacie; przetoż postanowiło się, abyśmy się postarali o takowy klasztor, w ktorym by osobno od drugich dawnieyszych z nowiciatu wysłani żyli przez lat kilka. Jeszcze szkoda zakonu naszego y z tych miar bydź się okazała, że młodzi bracia nasi, ktorzy się naukami bawią, niemaią dozoru y potrzebney grozy; zkąd za słuszną rzecz poczytamy,—rzekł iegomość,— zażyć sposobu karania za ich niedbalstwo y postepki niezakonne, iakiegośmy zażywali na początkach rozmnożenia zgromadzenia naszego, co starsi maią przełożyć tym, ktorzy się do nauk biorą.

Tamże przypominał iegomość y z pilnoscią przykazał, aby congregatia, albo bractwo młodych studentow naszych w Wilnie, uczących się przy klasztorze naszym Wilenskim, odnowiło się, abowiem nie ieden by się z nich mogł pociągnąć do zakonu naszego.

Przypominał y to, iako nieznosną hardość iest tych braci y szalenstwo, ktorzy szlacheckim się urodzeniem popisuią, inszemi słowy y rzeczą gardząc, co srodze zganiwszy, mowiąc, iż nie znaią ci, iako stan zakonny wysokim y wszelki stan swiata tego przewyższaiącym iest.

Ganił y tych barzo, którzy maiąc znamienite talenta wysokich nauk, przez zaniechanie używania własnie iako by w ziemię pozakopywały ie, przez co, że nadder się wielka szkoda dzieie w zakonie iasnie, każdy widzi.

Strofował y tych barzo, ktorzy, o starszych y mnieyszych zle mowiąc y pisząc, zakon ohydzaią y że za to srodze karani bydź maią, mowił.

Nad to zgubę zakonu naszego powiedział bydź znaczne przebieranie w piciu od wielu z braci naszych, ponieważ złość pijanstwa iest drogą do wszystkiego złego, zkąd życzył y przykazał, aby, gdy się trafi bydź na obiedzie u swieckich, zaraz po dokonczeniu stołu wracali się do klasztoru, a gdy wychodzą gdzie, okrom obiadu, od napoiu u nich aby nic nie używali, radził.

Jeszcze zalecał oycom y braci naszym, aby dla uwarowania się od prożnowania, zawsze zabawy stanowi swoiemu przyzwoite mieli, od rozerwania się też sprawami ludzi swieckich stronili y biegania po miescie pilno wystrzegali. A żeby tym łacniey to do skutku przyszło, ten podał srzodek iegomość: mieć iednę osobę, ktorą graecy „protendyk", łacinnicy „syndikiem" zowią, a ten może bydź swiecki, dla sprawowania rzeczy, ktore by nam koniecznie do sprawowania należały, jakie są naprzykład sprawy monastyrskie.

Nakoniec przywodził nam barzo pilno chowanie trzech slubow, zalecaiąc, czego wszystkiego ieżeli by sam protoarchimandryta przez się doyzrzeć nie mogł, dla zabaw swoich, niechay do skutku przywodzi przez namiesnika, lub wizytatora swego, a mianowicie y naypierwey, aby wykraczaiących karano, y po napominaniu częstym nie poprawuiących się z zakonu wyrzucano, według tego, co Zbawiciel nasz mówił: Jesli ręka twoia gorszy cię etc. y daley.

Bogu naszemu sława teraz y zawsze y na wieki wiekow, amen.

Po szczęsliwym za łaską Bożą dokonczeniu tey congregacyey naszey, szliśmy zaraz do cerkwi, gdzie soborem liturgią swiętą wielmożny protoarchimandryta nasz odprawował, a po dokonczeniu służby Bożey, spiewaliśmy: Te Deum laudamus.

Na zaiutrz zaś, w dzień przeniesienia ciała Swiętego Kazimierza, proszono nas na odprawowanie processyey z zamku, z kosciola Swiętego Stanisława, przez rynek y ulicy miasta Wilenskiego, przy bytności iego królewskiey mosci y wielu pp. senatarow, gdzie zaraz przed ciałem pomienionego Krolevicza swiętego dano mieysce iaśnie wielmożnemu oycu metropolicie między dwoma suffraganami Wilenskim y Żmudzkim; wielmożnemu arcybiskupowi Połockiemu z iegomoscią xiędzem proboszczem Trockim, infułatem, a wielmożnemu oycu episkopowi Pinskiemu, protoarchimandrycie zakonu naszego, z iegomoscią xiędzem proboszczem Widiniskim, także infułatem, potym przed ichmosciami xiężą kanonikami tuż szli nasi oycowie archimandrytowie y ihumenowie, potym xięża parochialni, po ihumenach szli przed xiężą diaecesiey Wilenskiey oycowie y bracia nasi wszyscy ubrani w swięte apparaty.

Na sławę Bogu Oycu y wszytkim swiętym Jego, amen.

Tu miały bydź dwie Wilenskie congregatie: edna roku 1642, dnia 14 Julij, na ktorey za protoarchimandrytę był obrany xiądz Antoni Sielawa metropolita, y ta congregatia iest confirmowana decretem sacrae congregationis de propaganda fide, roku 1643, dnia 28 7bris habitae coram Sanctissimo.

Druga także była w Wilnie roku 1646. Obie te congregacyie w zakonie nie znayduią się, ale muszą bydź in archivo metropolitano utaione, bo w nich są opisane reguły metropolitom y episkopom, cum depedentia ich od zakonu.

Congregacya VII.

Wilenska 1650 r.

Roku od narodzenia Panskiego tysiąc sześćset pięćdziesiątego. Ziachaliśmy się do Wilna w wigilią Pentecostes, podług kalendarza starego, na odprawowanie congregatiey naszey zakonney, przy obecnosci przeoswieconego y przewielebnego iegomosci oyca metropolity Kijowskiego etc. y wszytkiey Rusi Antoniego Sielawy, protoarchimandryty zakonu naszego swiętego Bazylego wielkiego y przewielebnego iegomosci oyca Andrzeja Kwasinskiego Złotego, archiepiskopa Smolenskiego, archimandryty Czereyskiego, y przy wielu inszych przewielebnych archimandrytach y wielebnych ihumenach różnych klasztorow zgromadzenia naszego.

Sessija pierwsza. Dnia 12 Junia.

Przewielebni archimandrytowie y wielebni ihumenowie, na ten czas przytomni będący w Wilnie, wezwani byli od przeoswieconego metropolity y protoarchimandryty na sessią do swiętey Przeczystey, gdzie proponowano było, iesli by się zdało wszystkim, abyśmy congregatią (ponieważ wiele się innych starszych absentowało) zaczeli. Gdzie tedy upraszali przeoswieconego metropolity, aby continuiąc urząd swoy protoarchimandryczy, ktory

ma bydź dożywotni, na dzień iutrzeyszy gongregatią intimował, na co, lubo w słabym zdrowiu swoim zostaiąc, iednak, pro zelo et vigilantia pastorali, nie chcąc deesse potrzebom zakonnym, pozwolił, y na dzień trzeci Pentecostes congregatią zaczynać w cerkwi swiętey Troycy odwołano.

Sessija wtora. Dnia 13 Junij.

W cerkwi Przenayswiętszey Troycy, po służbie Bożey et post invocationem Spiritus Sancti była czyniona do wszystkich od przeoswieconego iegomości oyca metropolity exhorta. Po exhortatiey punkta są proponowane, abychmy radzili de ritu et unione sancta, która maximam patit violentiam a schismate, et vix subsistere potest. Potym o zakonnym porządku. Tego dnia posłowie z monastyrow swoie legatie odprawowali.

Sessija trzecia. Dnia 14 Junij.

U swiętey Przeczystey, we dworze przeoswieconego iegomosci oyca metropolity, gdziechmy wszystkie sessie następuiące (folguiąc słabemu zdrowiu iegomości oyca metropolity) odprawować postanowili. Było na tey sessiey, co przynależy do pierwszego punktu. Obebranį są posłowie wprzody do ichmosciow pp. senatorow, ktorzy na ten czas przytomni byli w Wilnie, a mianowicie do iegomosci xiędza biskupa Wilenskiego z punktami pewnemi namowionemi.

Sessija czwarta. Dnia 15 Junij.

Na tey sessiey odprawowały się sądy monastyra Wilenskiego y Żyrowickiego.

Sessija piąta. Dnia 16 Junij.

Theofil Olszanica y Konstanty Witopolski obrani za konsultorow. Proponował przeoswiecony metropolita y protoarchimandryta, ieżeli by się zdało wszystkim, abychmy na mieysce zmarłych consultorow dwu drugich obierali. Pozwolili na to wszyscy zgodnie. A tak, konfirmowawszy pozostałych na consultorstwie, to iest wielebnego oyca Symeona Jackiewicza starszego Bytenskiego, wielebnego oyca Mimonskiego, spowiednika panien zakonnych Nowogrodzkich, przewielebnego oyca Theofila Olszanicę, archimandrytę Połockiego y wielebnego oyca Konstantina Witopolskiego, na ten czas ihumena Minskiego, daiąc to w moc przeoswieconemu protoarchimandrycie, aby on abo z tych czterech consultorow, abo li też kogo inszego zgodnego ex exigentia rei et commoditate co rok na wizitacyą monastyrow wysyłał. Na teyże sessiey postanowiło się, aby po wszystkich monastyrach wstrzemieźliwość od mięsa (iako z dawnych czasow w zakonie naszym postanowiono) zachowana była, w czwartey y szóstey congregacyey opisana.

Sessija szósta. Dnia 17 Junij.

1. *O niekarnych. Proprietarstwo zakazane. Oręża zakazane congregacyą VI. Jednakowość w odprawowaniu mszy.* Consultowano o niektorych występnych y niekarnych zakonnikach, y postanowili, aby żaden starszy vagos et excessivos, ktorzy by byli od starszego swego wyszli, iako incorrigibiles, z monastyra do drugiego monastyra swego, bez wyrazney obediencyey przeoswieconego protoarchimandryty, nie przyimował, tym samym pod straceniem starszenstwa swego.

2. Aby praesentes excessivi et incorrigibiles byli karani, a nieprzytomnych wysłany od przeoswieconego iegomosci oyca protoarchimandryty wizytator ma sądzić y karać, w głownieyszych iednak rzeczach ma się z przeoswieconym protoarchimandrytą znosić.

3. Pytanie było u niektorego z starszych, czemu by incorrigibiles et vagabundos do siebie przyimował? Exskusował się, że poprawę obiecowali. Decisum est, aby in futurum tego nie czynił, a tych, ktorzy na ten czas

przy monastyrze onego się nayduią, od zakonnikow precz odłączył, ktorych imiona na osobliwey karteczce są spisane y podane.

4. Ponowiła się pierwszey, wtorey y czwartey congregacyi constitutia, aby każdy starszy na karanie występnych oycow y braci więzienie osobliwe miał, a iesli by ktory nie miał, aby exnunc starał się one na mieyscu sposobnym y od ludzi oddalonym wybudować.

5. Wizytator każdy, do ktorego kolwiek był by zesłany monastyra, ma pilną inkwizicyą czynić o depozytach y summach oycow y braci, aby proprietarstwa przeciw ubostwu zniesione były. Dla czego ma się tez starać o to, aby wszystkie szkatuły odebrane y wygubione były.

6. Aby po monastyrach oycowie y bracia w celach swoich . żadney broni żelazney, to iest, ani kordow, ani rogatynek, ani rapirow y granatow nie chowali, ani też wszelakiey strzelby y w drodze nawet, aby oney nie zażywali, surowie przez constitutie innych congregacyi iest zakazano.

7. O habicie lajkow y nienoszeniu koron constitucya pomowiła się y postanowiła, aby lajcy mantiy z materiey nie nosili y koron na głowach nie mieli. Suknie im maią się dawać z paklaku lepszego, według uwagi starszego.

8. Każdy starszy, przyiachawszy do monastyra swego, powinien będzie opowiedzić, aby się wszyscy na przyszłą da Bóg congregatią (ktorzy kolwiek paszkwile na zakon, abo na starszych swoich pisali) staneli y uczynić rigorosam inquisitionem, a iesli by się takowy w iego monastyrze nie naydował, a znalaższy, aby z sobą na congregacyą przyprowadził.

9. Aby żaden nie ważył się listow, a zwłaszcza do przeoswieconego protoarchimandryty, abo do starszych pisanych, odpieczętywać, pod klatwą, w ktorą ipso facto ma popadać.

10. Ponieważ od niektorych naszych zakonnikow, a ile simplicioribus wniosły się abusus w odprawowaniu służb Bożych czytanych, w ktorych ceremoniy niepotrzebnych, accomoduiąc się ceremoniom rzymskiego mszału, zażywaią, przeto nakazuiemy każdemu starszemu y wizytatorowi, aby te wszystkie abusus wykorzenili y nie dopuszczali onych zażywać, konformuiąc się do starodawnych ceremoniy greckiego nabożeństwa, w czym ieżeli by nie byli posłuszni, surowie wsyscy maią bydź karani.

11. Konstitucya o przypadkach sumnienia, do rozgrzeszenia samym tylko starszym należących, ktore są opisane w congregacyey trzeciey, aby była zachowana, postanawiamy.

12. Młodsza bracia nasza, ktora barzo występna, pro gravitate excessus ma bydź biczowaniem, ludziom młodym zwyczaynym, karana.

Sessija siodma. Dnia 18 Junij.

1. *Starsi iacy bydź maią y tylo do lat czterech.* Postanowili sub praecepto formali, aby każdy, skoro by ociec abo brat naszego zakonu y zgromadzenia zszedł z tego swiata iako naprędzey do bliższego starszego iakiego kolwiek monastyra dawał znać, a ten do drugiego bliższego; a skoro do ktorego monastyra wiadomość przyidzie, każdy kapłan za duszę zmarłego powinien będzie w prętkim czasie trzy służby Boże odprawić, a diakonowie y bracia po trzy koronki, według tego, iako iest w inszych congregacyach opisano.

2. Aby w głowieyszych monastyrach starszy miał czterech consultorow, z ktoremi by się w rzeczach zakonnych y potrzebach klasztoru swego radził, y żeby nic bez rady ich nie czynił.

3. Iż w niektorych monastyrach więcey przychodu, a niżeli roschodu, postanowilichmy, aby każdego roku każdy starszy liczbę przed wyiazdem, ktorego by kolwiek przeoswiecony protarchimandryta wysłał, czynił.

4. Ponieważ doswiadczyliśmy, że wielkie szkody w skarbie Żyrowickim działy się, zabiegaiąc temu, postanowiliśmy, aby każdy starszy y zakrystian, ktorzy maią skarbem zawiadywać, przysięgę pro fidelitate teraz będący wykonali y w potomne czasy aby ich

sukcessorowie toż czynili. Do tego ma bydź skrzynia uczyniona na schowanie skarbu ze trzema kluczami, z ktorych ma bydź ieden u starszego, drugi u zakrystiana, trzeci u namiesnika poróżnie, aby ieden bez drugiego do skarbu abo do skrzynie skarbowey nie chodził.

5. Starszych aby takowych podawano, ktorzy by byli pożytecznemi zakonowi y o pomnożenie się onego starali. Aby też nad cztery lata nie byli, ale po wyściu lat czterech aby z starszenstwa ustępowali y pod drugim starszym rok iaki zmieszkali.

Sessija osma. Dnia 19 Junij.

Rano w cerkwi Swiętey Troycy gdy się zebrali na konkludowanie congregacyi naszey, zgodnie obraliśmy posła do iego krolewskiey mości y nunciusza wielebnego oyca Alexego Dubowicza, archimandrytę Wileńskiego, z namowionemi punktami. Na drogę przeoswiecony iegomość ociec metropolita pewną summę założyć obiecał, ktorą da Pan Bóg na przyszłey congregacyey wkładaiąc na każdego starszego ducta proportione bonorum rependere obligowaliśmy się.

Conclusio.

Potym czytane były przez wielebnego oyca Mikołaia Korsaka, starszego na ten czas Żyrowickiego, iako obranego na tę congregatią pisarza, wszystkie na tey congregacyey uchwalone constytucye, na ktore zgodnie wszyscy pozwolili. Lecz że się nie mało starszych od tey congregacyey absentowało, ktorych imiona wszytkich były czytane, obviando, aby na potym tego bez wielkich y gwałtownych przyczyn nie czynili, postanowili in futurum, iż iesli by ktory z archimandrytow, abo ihumenow, za wyniesieniem uniwersału od przeoswieconego metropolity y protoarchimandryty, na congregacyey nie stawił się y nie dał by o sobie wiedzieć, abo przez posła swego, abo przez list, ma bydź karany paena arbitraria ducta, proportione dobr do monastyra swego należących.

Za tym obwołano, że się congregacya skończyła.

Na cześć y chwałę Bogu wszechmogącemu, amen.

Congregacya VIII.

Mińska 1652 r.

W Imie Pańskie, amen.

Roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt wtorego, dnia pierwszego Octobris et sequentibus. Wezwani będąc od przeoswieconego w Bogu y nayprzewielebnieyszego iegomości oyca Antoniego Sielawy, metropolity wszytkiey Rusi, zakonu świętego Bazylego wielkiego protoarchimandryty, przewielebni ichmość oycowie episkopowie, wielebni archimandrytowie y starsi wszyscy do Mińska na congregacyą, dla zniesienia się o dobro zakonne et ad serio occurrendum urgentibus ritus et ordinis nostri necessitatibus, ziechali się na mieysce y czas naznaczony, kędy po odprawieniu służby Bożey y po wezwaniu Ducha Swiętego na pomoc, naprzod.

Sessija pierwsza. Dnia 1 Octobris.

Archimandryta Onufreyski spustoszył archimandrią. Punkta, o ktorych na congregacyey miała bydź namowa, proponowane od iegomości xiędza metropolity y czytane były.

1. O rezydencyey rzymskiey, ktora ustaie, iako iey prowidować y iako długi od oyca Philippa maią bydź zapłacone.

2. O seminarium Mińskim aby kiedyż tedyż postanowione było y sporządzone podług intencyey antecessorow naszych.

3. Wysyłania bracij na nauki do Rzymu y na inne mieysca, lub do alumnatow papiezskich, żeby znowu wzniecone były, iako pro-

widować, bo iuż prawie wszytkie mieysca od naszych opuszczone są y ogołocone; więc starać się trzeba, aby znowu naszym otworzyły się.

4. Nowicyat naszego zakonu zgoła ustał, iako znowu go restawrować y gdzie persony, które z niego wychodzą, zgoła ani do starszeństwa, ani do kaznodzieystwa, ani nakoniec na inne wszelkie mnieysze urzędy są sposobne, podziać, iako teraz w Wilnie, a niedawno w Żyrowicach przytrafiło się, barzo bowiem przez częste smierci liczba naszych, która y tak mała była, umnieyszona iest.

5. O legacyey Mednickiey od Ignacego Dubowicza, burmistrza Wileńskiego, ktora iest uczyniona y potwierdzona od Alexego, archimandryty Wilenskiego, syna iego, co teraz po śmierci iego czynić uważać y sposob ma bydź wynaleziony, aby nam z rąk nie wyszła.

6. O występkach. Tudziesz o inszych także monastyrach mniszek Grodzienskim y Wilenskim, zgoła iarzmo starszych odrzuciły y dziwne zgorszenia czynią.

7. O klasztorze Suprasiskim, co w tey sprawie woiewody Wilenskiego czynić, żeby w ręce swieckich, osobliwie pana kasztelana Wilenskiego, dobra iego nie dostały się, na podobieństwo innych klasztorow na Wołyniu, od różnych xiążąt y panow fundowanych, przez sukcessorow ich oderwane nie były.

8. O rosporządzeniu monastyra Wileńskiego y o opatrzeniu starszego czułego w nim, który by dobra iego gotowe bronił, a zaniedbane y utracone prawem odszukiwał.

9. O monastyrze Onofriyskim, od archimandryty swego spustoszonym y opuszczonym, który ani sam choć iedną osobą nie rezyduie, ani zakonnikow w nim nie trzyma, ale tylko miasto chwały Boskiey, ktorą w tym monastyrze promowować miał by, wielkie pieniądze zbieraiąc, siebie y nas osławia, iako niedawno pisze do mnie iaśnie wielmożny iegomość xiądz biskup Wilenski w sprawie burmistrza Wilenskiego Rzepnickiego.

Po czytaniu y skończeniu tych punktow iegomość xiądz metropolita ziazd ten chciał, aby nie tak „congregacyą“, iako „consilium“ był nazwany.

Sessija wtora. Dnia 2 Oktobra.

1. *Xiądz Terlecki uczynił 4 votum. Contributia na Rrzymska residencyą*. Zrania sluby ponowił y do zgromadzenia naszego iest przyięty ociec Benedikt Terlecki y czwarty slub uczynił w ręku iegomości xiędza metropolity.

2. Proponowane były długi, w których się nayduie Rzymska rezydencya. Uchwalona contributia, aby ichmość oycowie episkopi tak z kapłanow pod swoią jurisdikcyą będących, rzuciwszy po złotym polskim na iednego, iako też ex parte sua, także wszyscy wielebni, oycowie archimandrytowie y starsi z monastyrow swoich summa, quisque sibi infra assignatam conferrent, assignacya iest zaś taka, computowawszy w iedne wszytko, co kolwiek lubo z kapłanow, lubo z własnych episkopskich y monastyrskich dochodow ma każdy dać.

		złote
Jegomość xiądz metropolita z metropoliey y archiepiskopiey Połockiey od siebie		620
Jedgomość xiądz arcybiskup Smolenski	flor.	100
Jegomość xiądz coadiutor metropoliey	flor.	300
Jegomość xiąd coadiutor Połocki z Berezwecza	flor.	24
Jegomość xiądz episkop Chełmski	„	300
Jegomość xiądz episkop Włodzimirski	flor.	500
Jegomość xiądz episkop Przemyski ratione devastationis	flor.	100
Wielebny xiądz archimandryta Wilenski	flor.	50
Wielebny xiądz archimandryta Połocki	flor.	24
Wielebny xiądz archimandryta Mscisławski	flor.	24
Wielebny xiądz archimandryta Bytenski	flor.	10

Wielebny xiądz archimandryta Sancti Onufry . . . . flor. 24
Wielebny xiądz archimandryta Grodzienski . . . . flor. 24
Monastyr Suprasliski . . . . . . „ 100
Wielebny xiądz archimanndryta Kobrynski . . . . flor. 24
Wielebny xiądz archimandryta Smolenski . . . . flor. 24
Wielebny xiądz archimandryta Dermanski . . . . flor. 24
Monastyr Dubienski y Dorohobuzki. „ 24
Monastyr Dubienski Czesnokreski. „ 24
Wielebny xiądz starszy Żyrowicki. „ 24
Wielebny xiądz starszy Nowogrodzki . . . . flor. 24
Wielebny xiądz starszy Brzescki . „ 10
Monastyr Bracławski . . . . „ 24
Monastyr Czerlonski absente ejus superiore . . . . flor. 100
Monastyr Wolnenski . . . . . . „ 10

Z tey contrybucyey ma bydź expediowano y na inne gwałtowne potrzeby zakonne, osobliwie na wyprawę bracij na nauki y na odyskanie. Termin odyskania tych pieniędzy 1 Januarij proxime sequentis, a maią wsyscy odsyłać do iegomości xiędza archimandryty Msciławskiego do Minska, a skoro wyprawa będzie summa sufficiens ad tollenda debita Romana, na tych miast ma bydź posłana do Rzymu z tą przestrogą, aby długi one sam xiądz Stefanowicz, paenitencyariusz Sancti Petri, znosił y nas kwitował.

Sessija trzecia. Tegoż dnia po południu.

1. *Białozor wysłany do Rzymu kosztem zakonnym. Archimandrytą Wilenskim Korsak.* Braci do Rzymu na nauki naznaczono brata Białozora y brata Martyszkiewicza y wiatyk im z teyże contrybucyey uchwalono.

2. Do nowicyatu magister novitiorum naznaczony przewielebny Theophanes Bieda y aby nowicyat ieszcze w Byteniu zatrzymany był, ordinatum.

3. In archiman'ritam Wilnensem suffectus omnium votis et electione libera wielebny iegomość xiądz archimandryta Połocki Mikołay Korsak.

Sessija czwarta. Dnia 3 Octobris.

1. *Licencya na archimandrią Trocką.* Czytano list od xięcia iegomości marszałka wielkiego xięstwa Litewskiego do congregacyey, w którym ofiarował się nową w Swierzniu fundacyą na sześciu osob zakonnych zakonu naszego y o osoby prosił, obiecuiąc successu temporis augmentum numeri adjectione majoris fundationis. Acceptowana fundacya, missia osob zatrzymana, aż de fundatione certa et sufficienti constabit. Wszakże skoro by iuż co pewnego było, starszy do Swierznia naznaczony wielebny ociec Theodor Chocianowski. Interim deputowane osoby, ktore by ustny dały respons iego xiążęciey mości et conferen la conferent wielebny iegomość xiądz Simeon Jackiewicz, archimandryta Bytenski, y wielebny xiądz Konstanty Witopolski, starszy Żyrowicki, obay zakonu swiętego consultorowie.

2. Namiesnik naznaczony do Bytenia o. Gedeon.

3. Skarżono na xiędza starszego Nowogrodzkiego y na oyca Barthłomieia Wolnienskiego; inkwizycya concludowana, komisarze naznaczeni wielebny xiądz starszy Żyrowicki y wielebny xiądz Piotr Mimonski.

4. Wielebny ociec Paszkowski licencyą otrzymał, żeby się o przywiley mogł na archimandryą Trocką starać y archimandrya ta iemu conferowana.

Sessia piąta. Dnia 4 8-bra.

Xiądz Korsak za konsultora obrany. Obrany per calculos za consultora zakonu naszego wielebny iegomość xiądz Mikołay Korsak, archimandryta Połocki, nominat Wilenski.

Sessija szósta. Dnia 5 8-bra.

1. *Seminarium otworzyło się.* Produkowana sprawa zakonniczek Minskich swiętey Troycy; naznaczyli, ktorzy by w tym z ieymością panią Wiażewiczową, pisarzową Minską, rozmowili, iegomość xiądz arcybiskup Smolenski y iegomość xiądz archimandryta Mscisławski.

2. Czytany list od iegomości pana podkanclerzego do iegomości xiędza metropolity; wiedzieć chce o mieyscu y czasie translacyey błogosławionego męczennika. Czas złożony na Gromnice da Pan Bog przyszłe secundum stylum nowum, abo na swięty Michał, iesli by co poważnego nie zaszło, a mieysce depositionis in medio ecclesiae Połocensis, w ktorey leżey.

3. Seminarium nasze otworzyć na nowe lato secundum vetus; praefectus scholarum pr. Benedictus Terlecki. Magister ma mu bydź przydany ieden, ktory by po-łacinie, a drugi po-rusku uczył.

4. Teraz z początku ma bydź przyiętych tylko seminarystow pięć, maią clericali habitu incedere, a bez listu iegomości oyca metropolity, abo protrarchimandryty nie ma bydź żaden przyimowany. Na samym do seminarium przyięciu jnramentum fidei et status sacerdotalis suscipiendi praestabunt.

Tegoż dnia y miesiąca na cześć y na chwałę Bogu w Troycy Jedynemu y swiętemu oycu naszemu Bazylemu Wielkiemu iest zakończona ta congregacya.

Congregacia IX.

Torokańska 1656 r.

Na cześć y na chwałę Boga w Troycy Jedynego y niepokalanie zaczętey Bogarodzice Panny.

Wyrażaiąc my niżey mianowani z innemi od nas uwiadomionemi, że y iedności swiętey y zakonowi naszemu w niedawno z tego swiata zeszłym swiętey pamięci iaśnie przewielebnym Antonim Sielawie, Bóg odebrać raczył pastorem primatem et protoarchimandrytam, obmyslaiąc iakoby sieroctwu naszemu zabiecde communi nas niżey mianowanych y od nas uwiadomionych consensu, złożyliśmy w Toro, kaniach pro sexta Februarij, anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi sexti congregacyą zakonną na elekcyą prowincyała y inne tractanda, gdzie od Boga wszystko zaczynaiąc, die sexta Februarij celebrował liturgią swiętą o Duchu Swiętym reverendissimus dominus Joannes Pociey, protothronius episcopus Władimiriensis et Brestensis.

1. *Na zaiutrz to się działo. Pro praeside obrany iegomość xiądz Złoty episkop Pinski. Trzech uczyniło 4 votum. Obrany za prowincyała na dwie lecie xiądz Terlecki. Prowizia z Bytenia prowincyałowi. W Byteniu była archimandria. Za consultorow obrani Josafat Dubieniecki, Pachomi Ohilewicz, Sebestian Kaczynski.* Celebrowano przed sessią liturgią swiętą o niepokalanym poczęciu Bogarodice Panny.

2. Dyrektorem tey congregacyey obraliśmy, iako virum dierum et meritorum plenum, reverendissimum dominum Andream Złoty Kwasinski, archiepiscopum Smoleuscensem, episcopum Pinscensem et Turoviensem, archimandritam Czerejensem, który przełożywszy potrzebę pilną tey congregacyey, adhortavit wszystkich, aby z miłości szczerey ku matce zakonowi takiego sobie prowincyała obrali, iakiego by według sumnienia godnego bydź rozumieli.

3. Wielebni oycowie Benedykt Pryharewicz‘ Serafion Bohdanowicz, Klemens Krukowski 4-tum votum cum renovatione votorum uczynili et ad congregationem nostram admissi.

4. Na tę congregacyą obraliśmy notarium wielebnego oyca Serapiona Bohdanowicza.

5. Communi consensu obraliśmy na dwie lecie prowincyałem wielebnego oyca Benedykta

Terleckiego z wykonaną od iego przysięgą et alijs consvetis temu aktowi ceremoniis.

6. Temuż wielebnemu oycu Terleckiemu, aby słuszną mogł mieć prowizyą, sua sponte, z miłości ku zakonowi, ustąpił wielebny ociec Kaczynski, starszy Brzeski, zewszystkim cale archimandrią Bytenską, a myśmy wszyscy na to unanimiter zezwolili y wielebnego oyca Konstantego Witopolskiego, consultora zakonu naszego, starszego Żyrowickiego, aby tę archimandrią wielebnemu oycu Terleckiemu podał, deputowali.

7. Że nam dwuch consultorow nie dostawało, a trzeciemu, to iest wielebnemu oycu Piotrowi Mimonskiemu, vires decrepitae et exhaustae laboribus urząd consultorski przyciężkim czynił, obraliśmy na mieyscu dwuch reverendissimum patrem Josaphat Dubieniecki, archimandritam Polocensem et reverendissimum patrem Pachomium Ohilewicz S. Theologiae doktorem; na mieyscu trzeciego (si iste non sufficere vel nolle sufficere videbitur) obraliśmy wielebnego oyca Sebestiana Kaczynskiego, starszego Brzeskiego.

8. Protestował się przed nami reverendissimus ptr. Josaphat Dubieniecki, archimandrita Polocensis, contra reverendissimum ptrm Barlaamum Kozinski, archimandritam Mscisłaviensem y przeciwko wielebnym oycom Wincentemu Kosowieckiemu y Benediktowi Pryharewiczowi, o nie ukazanie ostatniego testamentu illustrissimi et reverendissimi primatis avunculi sui et de damnis, quae inde patitur. Tę protestacyą, ustnie do nas zaniesioną, przyieliśmy.

Ultimo, że w inne sprawy zakonne cale weyrzeć czas pełny niebespieczenstw et mora non patiens nie dopuscił, Boguśmy y Matce Jego swiętey podziękowawszy, tę congregacyą skonczyli.

Andrzey Kwasniewski Złoty archiepiskop Smolenski, Pinski y Turowski episkop, director tey swiętey congregacyey.

Serapion Bohdanowicz pro hac congregatione notarius.

Congregacya X.

Byteńska 1657 r.

W Imie Boga w Troycy swiętey Jedynego, amen.

Terlecki nominat archimandriey Wileńskiey y prowincyał intimatorias na congregacyą wydaie. Lublin in corpore religionis. Roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego pięćdziesiąt siodmego, na dzień dwudziesty pierwszy Czerwca, według starego kalendarza, za obwieszczeniem y intimacyą reverendissimi in Christo patris Benedicti Terlecki, ordinis divi Basilij Magni provincialis, nominati archimandritae Vilnensis.

Zgromadziliśmy się do Bytenia ia Paweł Korsak, archimandryta S. Onufrij, w osobie mey, Barlaam Kozinski, archimandryta Mscisławski, y przez delegata swego wielebnego oyca Grzegorza Bierkowskiego, Benedictus Glinski, w osobie mey, Piotr Mimonski, ordinis sancti Basilij Magni protoconsultor; constantinus Witopolski, przełożony Żyrowicki y consultor zakonu; Pachomius Ohilewicz, consultor zakonu; Sebestianus Kaczynski, przełożony Brzescki, zakonu consultor; Michał Paszkowski, przełożony Nowogrodzki; Adrianus Mozer, przełożony Lubelski; Joachim Hostyłowski, przełożony Czerlonski; Clemens Krukowski, rezydent Rożanski etc. etc. y inni, juxta constitutiones ordinis do tego należący, przy assistencyey przeoswieconych w Bogu oycow: oyca Andrzeia Kwasninskiego Złotego, archiepiskopa Smolenskiego in persona y iegomosci oyca Gabryela Kolędy, archiepiskopa Połockiego, administratora metropoliey Kijowskiey, przez delegata swego wielebnego oyca Krzysztofa Milenkiewicza, namiesnika monastyra Suprasłskiego, ktorzy sami tylo ex episcopis pod te czasy sine discrimine vitae przybyć mogli in hunc scopum, abychmy upadaiącym zakonu naszego y iedności swiętey rzeczom, przez zniesienie się z sobą y spolną namowę zdrową radą obmyslić mogli. Ktore

dzieło, iako ku chwale Bożey szczegulney tendens, od Boga zaczynaiąc.

1. Dzień pomieniony Czerwca dwudziestego pierwszego (ktory incidebat in diem Dominicam) oddalichmy nabożenstwu spiewaniem wielkiey liturgiey o Duchu Swiętym y reflexiey albo wczesnieyszemu przygotowaniu się kożdego do przyszłey congregacyey.

Sessija pierwsza. Dnia 22 Czerwca.

Za sekretarza obrany Krzysztof Milenkiewicz. Rada, co czynić z schyzmatykami, którzy na ten czas woiowali. Po odprawioney ranney liturgiey swiętey spiewaney o niepokalanym poczęciu Panny przenaswiętszey, zasiedliśmy pierwszą sessią, na którey naprzod partes directora następuiących conferencyi sunt delatae uno omnium ore wielebnemu oycu pierwszemu consultorowi; ultimata zaś decisio reverendissimo patri provinciali ex vi officij iego. Na mieysce zeszłego czwartego consultora suffectum wielebny ociec Sebestianus Kaczynski, przelożony Brzeski. Za sekretarza zakonu obrany wielebny ociec Krzysztof Milenkiewicz.

Zarazem przystąpiliśmy ad principale punctum praefixum temu ziazdowi naszemu, iako salva fide catholica et conscientia mogli bychmy y przy monastyrach, prawach y dobrach naszych in libero religionis exercitio zostawać. Postanowiliśmy wysłać ad regiam Maiestatem, szukaiąc panskiey protekcyey y o deklaracyą, iako my z naszey strony postąpić mamy, upraszaiąc o toż do iegomości xiędza nuncyusza, a przezeń ad sanctissimam sedem apostolicam, ktorey też supplikować o intercessyą do panow chrzesciańskich y magnates Poloniae et Litvaniae za nami. Co wszystko, aby maturius praestari mogło, wprzody poradzić się ichmościow xięży biskupow rzymskiego nabożeństwa, którzy prędzey et facilius adiri będą mogli; tak też ichmościow pp. comisarzow Wilenskiey z Moskwą commissiey. Do króla iegomości et nuncium apostolicum ofiarował się reverendus pp. archimandrita Cobrinensis, non parcendo proprio sumptui na tę drogę proposse w tym swoim teraznieyszym niedostatku, subsidia a confratribus discretioni ichm. relinquendo. Jegomości xiędza biskupa Wilenskiego adibit wielebny ociec Pachomius Ohilewicz, insi ichmościowie literis adeundi. Listy ad sacram sedem apostolicam, ad serenissimam Regiam majestatem, ad nuntium apostolicum expedient z podpisem rąk własnych, si possibile erit, ichmościowie oycowie episkopowie congregacyey naszey zakonney. Interea patroni monastyrow naszych petendi, aby w uniwersałach, ktore pro securitate samych siebie y maiętności swoich biorą, raczyli y nas z dobrami naszemi dokładać y sub praesidio załog swoich mieć. Nam też ex parte nostra tak załogi, iako duchowieństwo tamtey strony, quantum fieri potest, officiose tractate y głaskać, tak iednak, aby ludzkości naszey pateat constantia fidei nostrae et obedientiae erga ecclessiam Romanam; wielebny ociec Heliasz Brylinski multum interest, aby resideat w Brzesciu et est informandus, iako ma dextre nostra agere s osobami tam sobie wiadomemi.

Sessija wtora po obiedni. Tegoż dnia.

W Torokaniu powinno mieszkać osob 13. Skrzynka pod czas kazania y obwencye parochialne etc. do regestru pospolitego wchodzą. Episkopowie nie maią wagusow przyimować bez protoarchimandryty. Druga była sessia poobiednia. Na tey de bono ordine monasteriorum mowiło się, a osobliwie iakoby in tanta frequentia zbiegow zakonnikow żaden monastyr non patiatur gravius onus nad drugie.

W Grodzienskim tedy monastyrze chcemy mieć liczbę zakonnikow czterech, oprocz iegomosci xiędza archimandryty. W Kobryniu, oprocz iegomosci xiędza archimandryty, powinne cztery. W Czerlony, oprocz starszego, dwoch. W Torokaniach, oprocz starszego,

dwunastu. W Żyrowicach, oprocz starszego, dwudziestu, któremu też mieyscu swiętemu reverendissimus pater provincialis ex officio et conscientia ma obmyslić osoby tam zgodne y przykładne.

Skrzynka, z ktorą pod czas kazania chodza, ma absolute należeć communitati, tak też reditus parochiales wszytkie tak pieniądze, iako alterius cuiuscunque generis, y iałmużna ktoremu na spowiedzi będzie dana. A wielebny ociec starszy Żyrowicki ma providere unicuique sufficientiam in victu et amictu necessariam, a żadnemu z oycow, ani z braci zkądże kolwiek mieć pieniędzy nad złoty sub casu reservato samemu starszemu.

Do Wilna starać się posłać kogo. Tentare Minsk. Do Rożaney na rezydencyą wielebnego oyca Klemensa Krukowskiego z drugiema dwiema zakonnikami wysłać. Czterech zakonnikow wzioł na się reverendissimus pater provincialis providere locum praeter Bythenium.

Na teyże sessiey proposuit reverendissimus pater provincialis ciężar rzeczy Wilenskich y spraw całego zakonu, które ma na ręku swoich, upraszaiąc o radę y pomoc do uwiezienia ich ad secretiora, ofiarował się caeteris nihil concedentibus wielebny ociec starszy Żyrowicki, dla czego protestatus est reverendus pater provincialis se tanto oneri bez pomocy drugich non sufficere.

Na wyprawy braciey na nauki wielebny ociec starszy Żyrowicki ma dać, skoro tego potrzeba ukaże, z summy in hunc finem destinowaney od swiętey pamięci iegomości oyca Antoniego Sielawy metropolity Kijowskiego.

Pisać do ichmościow oycow episcopow, aby, sine scitu obedientialibus iegomości oyca provincyała, nie przyimowali zakonnikow błądzących się, ani ad ordines promoveant.

Sessija trzecia. Dnia 23 Czerwca.

Heroiczna resolutia zakonnikow przeciwko przesladowaniu od schyzmatykow. Pieniędzy mieć nie pozwalaią inaczey, tylko za wiadomością mieyscowego przełożonego. Na trzecią sessią przybył illustrissimus ac reverendissimus dominus archiepiscopus Smolenscensis. Repetita przed iegomością punkta supra scripta, na ktore my się wszyscy na przeszłych sessiach dwuch zgodzili, ktorym ultro subscripsit iegomość. Tenże in particulari przekładał, iako bychmy salva fide et conscientia mogli postanowić zgodę iaką z duchowieństwem Kijowskim. Nie nalazszy takiego sposobu, unanimiter zgodziliśmy się wszyscy na to facere facienda wprzody y modos tentare, ktorechmy postanowili na przeszłey sessiey, a zwłaszcza na pierwszey, a in reliquo, iesliby pomienionemi sposobami non proficeremus, przy wierze swiętey katholickiey statecznie stać, by przyszło od monastyrow, od dobr y ab ipso ritu odpadać, a na ostatek a patria exulare et vita privari.

Na teyże sessiey wniosł prozbę do zakonu reverendus pater Arsenius Łaskowski, aby mogł część oyczyzny na się przypadaiącą sprzedać, a pieniędzy za tę część wziętych, zniozszy niektore długi, reliquum na apparat kapłanski, abo na inną potrzebę zakonną obrocić, interea in casu smierci swoiey rezignuie tę część zakonowi cum onere zniesienia długow, iesli by iakie były. Concessum, byle by to zawsze za wiadomoscią każdego, pod ktorym będzie mieszkał, starszego działo się.

Tamże constitutum, aby żadni z monastyrow naszych nie trzymali starsi zakonnikow na ordinaryey.

To wszytko sporządziwszy, a to co do prawowania się należy do sekretarza odesławszy, dobry zaś porządek y inne rzeczy do zakonu należące przewielebnemu oycu prowincyałowi zostawiwszy, skonczona iest congregacya.

Congregacia XI.

Żyrowicka.

W Imie Troycy przenayswiętszey.

Prowincyał congregacyą składa Żyrowicką. Roku tysiącznego sześćsetnego pięćdziesiąt osmego, dnia szóstego Februarij secundum vetus. Dla wielu poważnych przyczyn, na prożbę przewielebnego oyca Benedykta Terleckiego, prowincyała zakonu swiętego Bazylego Wielkiego, ziachali się do Żyrowicz iaśnie oswieceni iegomość xiądz Gabriel Kolęda, arcybiskup Połocki, administrator metropoliey; iegomość xiądz Andrzey Złoty, archiepiskop Smolenski; tamże na intimacyą przewielebnego oyca prowincyała byli przytomni wielebny ociec Konstanty Witopolski, starszy Żyrowicki, wielebny ociec Sebastian Kaczynski, starszy Brzescki, wielebny ociec Pachomi Ohilewicz, s. Theologiae Doctor ord. divi Basilij Magni, consultores; wielebny ociec Krzysztof Milenkiewicz ordinis s. sekretarius, iegomość ociec Eustachius Pieszkowski, archimandryta Grodzienski, który ważne pokazawszy przyczyny odiazdu swego, zlecił postulata swoie wielebnemu oycu Ohilewiczowi, który nomine iegomości congregationi proponeret; iegomość ociec Paweł Korsak, archimandryta Onufryiski, iegomość ociec Barlaam Kozinski, archimandryta Minski per delegatum wielebnego oyca Grzegorza Bienkowskiego, wielebny ociec Herman Hosciłowski, starszy Wilenski, wielebny ociec Joachim Kołusowski, starszy Czerlonski, wielebny ociec Theodor Chocianowski, nominat na starszeństwo Swierznienskie. In capite zaś nomine totius religionis y sam reverendissimus pater Benedictus Terlecki provincialis, który ad effectum, aby naywyższy assistentiam spiritus sancti in hoc opere sancto largiri digneretur, roskazał, aby wszyscy kapłani służbę Bożą tego dnia odprawili, a którzy by nie mogli, sacram synaxim per communionem recipiant, iakoż initium diei od nabożeństwa spiritui s. należąca poczęło się, ktoremu wielkiey przydał ozdoby zelo et amore religionis iaśnie oswiecony iegomość xiądz Gabriel Kolęda, administrator metropoliey, ktory in persona zaraz po iutrzni, ktore praecesserunt vesperae pridie pontificaliter służbę Bożą de spiritu sancto odprawował.

W godzinę po ktorey we dzwonek, jubente reverendo patre provinciali, zadzwoniono, gdzie za drugim dzwonieniem omnes supra dicti in loco designato na tę functią comparuere, gdzie praemissa invocatione spiritus sancti,

Sessija pierwsza zaczeła się.

W sobote rano iegomość xiądz administrator pytał się rationem et necessitatem tego ziazdu, a gdy przewielebny prowincyał powiedział, że naprzod dla tego, żeby prowincyalstwo oddał in manus religionis, od ktorejem miał, bo iuż mi czas na nim exspirował. Potem propter multas graves causas religionem concernentes, zrozumiawszy seriem rei, iegomość xiądz administrator gratiarum actorias in solenni forma reverend. patri prowinciali pro munere expleto bene czynił, toż y wszyscy przytomni, tam ex persona sua quisque praestiterunt.

Na teyże sessiey unanimi omnium consensu liberis votis obrany iest direktorem tego swiętego consessu iaśnie oswiecony iegomość xiądz administrator, tamże juxta statuta przeszłych congregacyi deputatus pro notario actorum ad praesens wielebny ociec Benkowski y bedelus tamże naznaczony wielebny ociec Mikołay Sachowski.

W tym admissi sunt posłowie od klasztorow, to iest, od Wilenskiego wielebny ociec Eufimius Tuczko, ww. oo. Bonifaciusz Puczkowski, Jozeph Pietkiewicz od Żyrowickiego, od Supraslskiego wielebny ociec Jozafat Tuszewicki y Dionyziusz Wielikonty, od Bytenskiego wielebny ociec Marek Maluszycki y wielebny ociec Mikołay Sachowski, ktorych przyiowszy, mieysce im według starożytności do siedzenia monastyrow naznaczone, listy odebrane y finita sessia.

Sessija wtora.

Terlecki protestuie się na Kozinskiego, że się podpisał nominatem Wilenskim. Przybył na nią przewielebny ociec Benedikt Glinski, archimandryta Kobrynski, w niedziele rano die 7-ma Februarij. Jegomość xiądz direktor, odprawiwszy służbę Bożą pontificaliter, z drugiemi ichmosciami do tego actu należącemi, zasiadł. Czytany list od przewielebnego oyca Barlaama Kozinskiego, archimandryty Minskiego, na ktorego subskripcyey, że się mianuie nominatem archimandryey Wilenskiey, iegomość ociec Terlecki protestował się o usurpatią tytułu, ktory onemu nie należy, maiąc sobie z łaski iego królewskiey mosci przywileiem archimandrią conferowaną. Protestatio suscepta est. Eodem tempore iegomość xiądz direktor protestował się itidem de absentia confratrum y zakonnikow, ktorzy nie tylko nie przybyli na congregacyą intimowaną, o ktorey dano wiedzieć wszystkim, ale też y przyczyny swoiey niebytnosci nie przysłali.

Sessija trzecia.

Summa na Kasinowie tysięcy siedm wyderkafowym prawem panu Kędzierzawskiemu danym. Xiądz starszy Żyrowicki nie pozwolił na defalkę panu Kędzierzawskiemu. W poniedziałek rano dnia osmego Februarij od wielebnego oyca Paszkowskiego, starszego Nowogrodzkiego, delegatus przyiachał wielebny ociec Serafion Bohdanowicz, ktorego dnia, po odprawieniu służby Bożey ranney, stawił się in consessum s. congregationis z listem, ktory przeczytawszy, uznano słuszną przyczynę nie przybycia pomienionego oyca starszego y obmowę przyięto.

Na teyże sessiey wnosił instancyą iegomość pan Stefan Kazimierz Kiędzierzawski, sędzia ziemski Słonimski, względem fruktu od summy do monastyra Żyrowickiego iemu na wyderkaf daney, aby respektu pod te czasy nad nim zażyli, przywodząc injuriam temporum et desolationem, osobliwie od trzech tysięcy u żydow będących, za ktorych iegomość przeioł się płacić, to iest, aby za przeszłe lata, co był winien y znowu przez cztery lata nic nie płacił przyszłe, aby tym czasem mogł interessem wybrać trzy tysiące, a potem te trzy tysiące ma łączyć z drugiemi czterma tysięcoma, od tegoż monastyra Żyrowickiego sobie danemi, y tak iuż oraz od siedmiu tysięcy ma płacić osmdziesiąt złotych od tysiąca, na co ichmosciow będących consens otrzymał, excepto adm. r. patre superiore loci, ktory, mieniąc to bydź cum praejudicio sobie y successorom, na to zezwolić nie chciał. Po odprawieniu tego czytane były constitucye na obieranie protoarchimandryty y co przy należy do takowey solennizacyi, y na tym się skonczyło.

Sessija czwarta.

Prowincyałem obrany xiądz Terlecki na lat cztery. Jurisdictią bierze nad archimandrytami. W poniedziałek po południu iegomość xiądz director proponował, iesli ma bydź obrany pod ten czas protoarchimandryta dożywotni, czyli też doczesny prowincyał. Wszyscy się zgodzili, ażeby na lat cztery był doczesny. Jednak że wielebny ociec Glinski, przypadaiąc na to, prosił, aby było inserowano. Stanoł interim omnium consensus na przewielebnego oyca Benedykta Terleckiego, ktory, ex quo de novo obrany, nie na więcey, ieno na trzy lata hoc munus prowincyalstwa akceptował, przydawszy te klawzuły, żeby miał jurisdictionem super archimandritas; potym, żeby sumptus prowincyałowi y sustentatia była obmyslona. His non obstantibus iegomość xiądz director promulgował y ogłosił obranego prowincyała, bo też przypozno było.

Sessija piąta.

Summa 7000 na Kasinowie pana Kędzierzawskiego. Prowincyał ma jurisdictią

nad archimandrytami. Secretario puncta posłow oddaią się. Februarij dziewiątego we wtorek rano znowu ztrutinowana była sprawa wielebnego oyca starszego Żyrowickiego z iegomością panem Kędzierzawskim, ktora pro meliori esse immutowana, to iest, aby iegomość ze trzech tysięcy żydowskich wybrał sobie interess trzech tysięcy przez tak wiele lat, iako kalkulacya wyniesie wybrana, na co zezwolono. Interea o tych czterech tysięcy, ktore ma u siebie wyderkafowym prawem od oycow klasztoru Żyrowickiego, ma płacić na kożdy swiętey Marcin po osmdziesiąt złotych od tysiąca. Termin płacenia poczyna się od swiętego Marcina roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt osmego, a po wybraniu trzech tysięcy fruktu ma złożyć te trzy tysiące z temi czterma tysiącami, iuż simul od siedmiu płacić salva integritate prawa, w ziemstwie Słonimskim przyznanego wielebnym oycom Żyrowickim.

Uznana interim jurisdictio reverend. pat. provincialis supra archimandritas względem regiminis personarum, pod onymi znayduiących się. Co się tycze individua archimandritarum, maią suis gaudere immunitalibus et privilegijs, salva tantum authoritate reveren. patris provincialis.

Tu też y sposob iegomości oycu prowincyałowi ukazano, to iest legacyą tysiąc złotych u iegomości pana Sylwestra Oranskiego, to iest, na monastyr Wilenski legowane iegomość xiądz prowincyał, iako archimandryta Wilenski, licite ma odyskiwać. Interea iegomość xiądz prowincyał totaliter suscepit onus regiminis religiosi ad triennium, za co mu iegomość xiądz director dziękował y religio. Tamże za słuszną rzecz było poczytano pisać o subsidium iegomosci oyca prowincyała do niektorych ichmosciow oycow prałataw ordinis nostri. Na tey sessiey collatum est munus protectoris seminarij ruthenorum unanimiter przewielebnemu w Bogu iegomosci xiędzu Benedyktowi Bakowieckiemu, archimandrycie Żydyczynskiemu.

Punkta internuntiorum praesentowane są iegomosci xiędzu direktorowi y oddane do rąk adm. reverendi patris secretarij ordinis sancti Basilij Magni, o ktorych ibidem quaeratur responsio.

Tu nastąpiły litigiosa o pewną summę specifikowaną w lisciech alias agitatum prawo utwierdzone, vigore congregationis cum subscriptione iegomosci xiędza direktora y iegomosci xiędza prowincyała, y kazano, aby wielebny ociec starszy Żyrowicki dosyć czynił, iako in facie totius congregationis przyobiecał.

Sessija szósta. Dnia 10 Februarij.

U paniey Tyszkiewiczowey summa Żyrowicka pięć tysięcy złotych. Paena pecuniaria absentuiących się od capituły idzie na bracią studentow. Sine scitu prowincyała ordines nie mogą conferri. Promowować nikogo nie godzi się sine scitu superioris. We srzodę rano unamini consensu postanowiono, ażeby puniantur paena pecuniaria, ktorzy nie przybyli na congregacyą, a ta ma się obrocić pro fratribus, ad studia mittendis. Tamże wielebny ociec starszy Żyrowicki otrzymał consens na wzięcie tysiąca złotych od ieymosci pani Izabelli Ladzkiey Chodkiewiczowey, mozyrskiey y błudzienskiey starosciney, a to z tych piąciu tysięcy iednego na pogrzeb y na wszytkie potrzeby, do do tego aktu służące, a tą summą ma znieść długi, zaciągnione na pogrzeb ieymości paniey Tyszkiewiczowey.

Tamże produkowana była sprawa wielebnego oyca Marka Maluszyckiego z wielmożną panną Mitrodorą Kozłowicką o zatrzymanie rzeczy, przez wielebnego oyca Patnucego Kobylinskiego sobie powierzonych y z Wilna securitati consulendo wziętych y danych ad fideles manus wysz rzeczoney pannie. Ex parte panny Kozłowskiey causa devoluenda do iegomości xiędza administratora y ma delegar

commissarius; względem zaś oyca Pafnucego commissum reverend. pat. provinciali.

Proponowany był abusus, że niektorzy z ichmosciow oycow episkopow, inscio superiore religionis, ordines naszym zakonnikom daią. Jegomość xiądz administrator improbavit to y deklarował się, że w takowych okkurrencyach nie miał conferować y listownie ichmosciom to donieść do wiadomosci, aby in posterum tego nie czynili. O apparatach, ktore są u przewielebnego oyca Glinskiego, decisum, aby ie oddał w ręce iegomosci xiędzu administratorowi metropoliey, a iegomość ich w cale obiecuie dochować.

Prosba przewielebnego oyca archimandryty Grodzienskiego non tantum valet, inquantum może sobie providere de omnibus tam ad victum, quam ad amictum. Tamże decisum, że lepiey oycom y braci provisią dać in omnibus tam ad victum, quam ad amictum, a niżeli onym iurgielt pieniędzy pozwalać.

Zkąd, że u iegomosci xiędza archiepiskopa Smolenskiego iest summa wielebnego oyca Benedykta Pryhorowicza, a bywszego arcydyakona pie defuniti iegomosci xiędza Antoniego Sielawy, metropolity, tedy łancuch złoty valoris sto dwadziescia czerwonych złotych wolnym zostaie, względem złotych szesciuset, od iegomosci oyca provincyała wziętych na wyprawienie braci do Rzymu.

Na teyże sessiey serio przykazano, aby żaden sine scitu superiorum nie był promowowany na godnosci.

W przyimowaniu posłow osobliwą swięta congregacya miała consolacyą z przybycia ww. oo. posłow suprasiskich, ktorzy według dawnego zwyczaiu, ad matrem religionem spectantes, przybyli y w swoich postulatach respons otrzymali.

1. *Puncta monastyra suprasiskiego są te:* Tegoż wielebnego oyca prowincyała upraszać, aby ten urząd na się na dalszy czas przyioł. Satisfactum.

2. A iesli by go tak poważne przyczyny od tego uwolnić dopusciły, tedy upraszamy y na to vota nasze daiemy zgodne, a żeby zakonnik był obrany nasz brat.—Idem.

3. O spowiednika przykładnego usilnie y pokornie upraszamy.—Providebitur.

4. Także o kaznodzieię pewnego. — Providebitur.

5. Instantissime supplikuiemy, żeby seminator dissidiarum koniecznie z tego mieysca alienowany, inaczey całość y miłość braterska zawżdy obrażać się szkodliwie musi, a ten iest wielebny ociec Poniatowski. Removebitur; wzięto do Żyrowicz.

6. Informacyą y słuszne opatrzenie dla swoich oycow y braci. Superiori loci committitur.

7. O magistra dla cwiczenia braci młodey pokornie upraszamy. Superiori committitur.

8. Wielebnego oyca namiesnika, iesli się będzie zdało ichm. z congregacyey podać, albo nie, na uwagę podaiemy ichmosciom. Superior loci providebit.

9. O ciężar na się drew rąbania proponnią y o folgę upraszaią. Prosić starszego, aby stroża provideat.

10. Aby czasu cięszkich mrozow według dawnego zwyczaiu w kaplicy trapezney odprawowali nabożenstwo. Superior facile concedat.

11. O opatrzenie odzienia y białych chust Hoc factum et fiet, quantum można.

12. A ponieważ chcemy, aby iako w inszych monastyrach, tak y ten monastyr był inclaustrum, słuszna aby forta zwyczayna, drzwonek y ianitor z braci był. Arbitrio superioris. Tamże serio od iegomosci wszystkim inculcatum, ażeby, bracią z monastyra odsyłaiąc, religiose wyprawili. Sprawa pana Franciszka, mieszczanina Żyrowickiego, totaliter committitur reverendo patri provinciali cum consultoribus et secretario ad praesens.

Et his decisis atque ita actis iegomosci xiędzu administratorowi protunc directori congregationis in solenni forma dziękowali pro felici directione.

A tak skonczyła się congregacya ad maiorem Dei gloriam, amen.

Gabriel Kolęda, archiepiscopus Polocensis, director huius congregationis.

Benedictus Terlecki, provincialis.

Andreas Złoty, archiepiscopus Smolenscensis, episcopus Pinscensis.

Christophorus Milenkiewicz, secretarius ordinis.

Gregorius Bienkowski, protunc notarius congregationis.

Congregacya XII.

Żyrowicka 1659 r.

Roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiątego, dnia osmego Julij.

Przykazano, aby gotowano sprawy na comissią z schyzmatykami. Zakonnicy y swiecki kler defenduią. Contribucya xiędzu Ohilewiczowi do Rzymu. W pewnych punktach częścią dla iaśnie przewielebnych oycow archiepiskopow y episkopow, do zakonu dewolwowanych, częścią quae occursura erant, ut infra, za obwieszczeniem reverendissimi in Christo patris Benedicti Terlecki, ordinis divi Basilij magni per Russiam et Litvaniam provincilis. Ziachawszy się do Żyrowicz pro termino supra scripto capita religionis y inne osoby zakonne, do tego należące, przy obecnosci illustrissimi et reverendissimi domini, domini Gabrielis Kolęda, archiepiscopi Polocensis, administratoris metropoliae Kijoviensis, totiusque Russiae etc., te rzeczy nominowali.

1. Dnia osmego odprawiły się praeliminaria, invocato spiritu sancto. Tamże relacyą czynił iaśnie przewielebny iegomość xiądz administrator de statu unionis sanctae z seymu blisko przeszłego Warszawskiego, y staneło na tym, aby kożdy z starszych monastyrow naszych miał się pogotowiu, y osobę z monastyra swego, do tego sposobną, przed czasem po sporządzeniu munimentow y spraw z swego monastyra upatrzył y naznaczył, y sam się o to pilnie starał, iakoby naylepiey y nayporządniey na przyszłey naznaczoney z pomienionego seymu commissiey ctanąć mogli.

2. Dnia dziesiątego Julij podał iegomość xiądz administrator ad trutinam zgromadzonym, iakoby servare clerum saecularem y ich cerkwie ab imminentibus periculis. Oprocz sposobow, ktore kożdemu occurrebant y od iegomosci nanotowane są, z swey strony ofiarował się zakon stawać przy kapłanach swieckich w pewnych osobach zakonnych godnych, ktore z pobliższego uniuscuiusque diaecesij kapłanow swieckich monastyrow naznaczyć ma, abo y sam, gdzie tego potrzeba ukaże, w osobie swey stawać.

3. Dnia iedenastego Julij tractatum negotium legationis do Rzymu pewney osoby zakonney imieniem iegomosci oyca archiepiskopa, także całego zakonu pro contestatione fidei y imploratione auxilij od stolicy swiętey apostolskiey rzeczom zamieszanym uniey swiętey; subscripseruut pro legatione wszyscy unanimiter osobie przed tym ieszcze naszey nie akceptowaney od samych ichmosciow oycow archiepieskopow, episkopow wielebnemu oycu Pachomiuszowi Ohilewiczowi, sacrae theologiae doctori, ordinis nostri consultori, tuż summam necessitatem rati, aby oraz y residens na rzymską ad ecclesiam et monasterium ss. Sergij et Bacchi rezydencyą był posłan, zgodzili się także unanimiter pro hac functione na w. o. Innocentium Terpiłowski, artium et philosophiae magistrum. Wiatyk obudwum y praedicto internuntio ipsi praevisis na zmieszkanie in praedicto negotio w Rzymie naznaczony iest per communem contributionem tak ichmosciow oycow episkopow y archiepiskopow y monastyrow hoc compacto:

Iasnie przeoswiecony iegomość xiądz administrator ofiarował	120
Wielebny ociec prowincyał	180
Wielebny ociec starszy Żyrowicki	120
Religiosissimus dominus archimandrita Cobrinensis	60

Wielebny ociec starszy Nowogrodzki . 60
Wielebny ociec starszy Brzeski 50
Wielebny ociec starszy Czerlonski . . . 24
Wielebny ociec starszy Wolnienski . . 12
Reverendissimus dominus archimandryta Grodnensis 30

Drudzy ichmość tak archiepiskopowie, iako y episkopowie y przełożeni zakonu, tu na ten czas absentes, conferent każdy z swey strony, co według sumnienia dobrego będzie mogł. Ktorey summy wszystkiey ma bydź flor. tysiąc dwiescie.

To postanowiwszy, zakonczona iest congregacya w Imie Tego, w ktorego zaczęta była, amen.

Congregacia XIII.

Torokanska 1660 r.

Na cześć y chwałę Pana Boga, a na porządane augmenta y sporządzenie zakonu swiętego. R. ku Panskiego tysiąc sześćset szećdziesiąt pierwszego, Februarij szostego, secundum vetus.

Prowincyał intimuie congregacyą. Na ntimacyą reverendi in Christo patris Benedicti Terlecki, ordinis divi Basilij Magni per Russiam et Litvaniam provincialis, zgromadzilismy się na odprawienie congregacyey naszey zakonney y elekcyą głowy zakonowi naszemu, exspirante praedicto reverendissimo patri provinciali provincialatus tempore pro praedicto Februarij sexta termino, my infrascripti zakonu officiales y monastyrow przełożeni y posłowie, ja idem, qui supra, in persona mea Benedictus Terlecki, provincialis, archimandrita Vilnensis, Bytenski ihumen; venerabilis et admodum reverend. pater Petrus Mimonski, ordinis consultor et zelator, przez list daiąc legalitates absencyey swoiey; ja Pachomius Ohilewicz s. theologiae doctor, consultor ordinis, socius in officio reverendissimi patris provincialis in persona mea; ja Sebestyan Kaczynski, monasterij Biteniensis superior in persona; ja Krzysztof Milenkiewicz, ordinis secretarius, monasterij Żirowiciensis superior in persona; ja Michał Paszkowski, archymandryta Trocki, monasterij Novogrodensis superior in persona; ja Theodor Chocianowski, in ordine sancti Basilij novitiorum magister, in persona; ja Arsenius Łastowski, monasterij Volnensis superior per literas z obmową absencyi; ja Abraham Kłoskiewicz, scholasticus Vladimiriensis in persona; ja Martynian Bykowski, residentiae Rożanensis superior, in persona. My Jozef Pietkiewicz, bractwa Matki Miłosierdzia Żyrowickiego ociec bracki, z tegoż monastyra Konstantyn Hłasko; Brestensis monasterij kaznodzeia, y Pafnucy Kobylinski, actu sacerdos tegoż Brzesckiego monastyra; Marek Maluszycki, ekonom Bytenski z tegoż samego swego monastyra; Daniel Korytynski, actu presbiter z monastyra Kobrynskiego; Arsenius Skirmont, namiesnik rezidencyi Rożanskiey, z teyże residencyey od braci posłowie in personis nostris a caeterorum monasteriorum legatis ipsis eorundem superioribus supplentibus.

Sessija pierwsza.

Pomienionego tedy dnia szóstego Februarij dawszy poranek nabożenstwu, po obiedzie zaczeliśmy w Imie Panskie pierwszą sessią. Na ktorey religiosissimus pater provincialis urząd z siebie prowincyalski w ręce zakonu oddał. Gratia acta solenniter od wszytkich nas za prace odważne y trudy, athlanticis humeris podięte na tym urzędzie, soluta sessio.

Sessija wtora.

Za direktora obrany przewielebny Ohilewicz. Nazaiutrz Februarij septima, invocato spiritu sancto, per missam de eodem cantatam, zasiedliśmy wtorą sessią, na ktorey munus directoris całey tey congregacyi unanimiter detulimus venerabili et admodum reve-

rendo patri Pachomio Ohilewicz, ordinis consultori; notarius congregationis naznaczony admodum reverendus pater Abrahamus Kłoskiewicz, scholasticus Vladimiriensis. Czytane są listy posłow.

Sessija trzecia.

Obrany za prowincyała na lat dwie xiądz Terlecki. Socius provincialis Martyszkiewicz. Na mieyscu Witopolskiego obrano za konsultora Michała Paszkowskiego. Tegoż dnia na sessyey trzeciey instantibus votis et precibus uprosiliśmy wielebnego oyca Benedykta Terleckiego, aby munus provincialis, ktore przez pięć lat laudabiliter y z odwagą siły, zdrowia dzwigał, ieszcze na dwie lecie admitteret, admisit et si aegre et hac praecise lege bijennij; secretarius a latere przydany iest eidem admodum reverendus pater Stephanus Martyszkiewicz, monasterij Żyroviciensis vicarius, na mieyscu zeszłego w Bogu oyca Konstantego Witopolskiego, zakonu consultora. Suffectus consultor venerabilis admodum reverendus pater Michael Paszkowski, archimandrita Trocensis, superior Novogrodensis.

Sessija czwarta.

Prowincyałowi sumpt obmyslaią, pro victu, amictu, comitatu etc. Dnia osmego Februarij rano deliberowało się o mieyscu rezidencyi prowincyalskiey, o poiezdzie, o drogach, de comitatu, de amictu et de sumptu na to wszytko, zkąd go wziąć, decizya odłożona do drugiey sessiey.

Sessija piąta.

Na listy do congregacyey odpisuie secretarius ordinis. Tegoż dnia po obiedzie czytano różne listy y instancye na congregacyą. Respondebit nomine congregationis, to co ona respondebit na tey sessij, venerabilis pater secretarius ordinis. Mianowicie wielmożna ieymość pani Izabella Lacka Chodkiewiczowa, staroscina exposuit przez wielebnych oycow Pachomiego Ohilewicza, consultora, y Krzysztofa Milenkiewicza, sekretarza zakonu, a starszego Żyrowickiego, desiderium swoie, konczenia z nami sprawy legowanego Bytenia na klasztor Bytenski, iako by to tandem confici mogło, iak z naywiększą chwałą Bożą y ex voto nostrum, ukazuiąc z swey strony pewne sposoby tego. Naznaczono, aby w tey sprawie ziachał do imsci wielebny ociec Mimonski, protoconsultor zakonu, cum socio, iakiego res exiget.

Dziękowaliśmy y dziękuiemy reverendo patri provinciali za prace, zaraz po powrocie swoim z nauk cum plausu podięte około seminarium Minskiego, y nauki tam a rudimentis literarum ipsis, aż do filozofiey inclusive, wzbudzone, y aby skoro czasy spokoyne powrocą, eosdem labores, choć przez drugich, (maiąc iednak przy sobie curam omnem seminarij, iako zaś ią oraz od swiętey pamięci oyca metropolity, a na on czas protoarchimandryty zakonu, Antoniego Sielawy miał sobie osobliwym listem ad vitae tempore dane y poruczone, ex vi praesentis sessionis stwierdzamy) continuet; dobr y assignacyi, tak od stolicy swiętey apostolskiey, krola iegomosci, całego zgromadzenia Rusi, iako y skąd inąd do tegoż seminarium należących, dochodził y upominał się liczby u tych, którzy kiedy kolwiek dobra seminaryiskie w zawiadowaniu swym mieli, seminarium y nauk do skutku nie przywodząc, upraszamy. I, ex quo cały teraz reprezentuiemy zakon, serio upominamy w Panu do wszytkich iuż rzeczonych rzeczy.

Sessija szósta.

Mieysce, assistencya y poiazd prowincyałowi w Żyrowiczach. Contribucye według uwagi consultorow ze wszytkich monastyrow na potrzebę zakonu. A wizyta ma być sumptem z monastyra do monastyra

prowidowaniem. Staremu zasłużonemu xiędzu Mozerowi religio providet uspokoienie. Dnia dziewiątego Februarij rezumowalichmy sessią czwartą praesentis congregationis, deliberacyie tam agitowane konkluduiąc. A tak residentiam patri provinciali naznaczyliśmy perpetuam w monastyrze Żyrowickim, brata, kolasę, y parę koni, czeladnika z koniem y woznicę, sustentatią osobom y koniom na sześć niedziel pierwszych ma opatrzyć monastyr Żyrowicki; toż per vices consequenter praestabunt insze monastyry, posyłaiąc na sześć niedziel suo tempore kożdy prowizyą, na to uważoną od consultorow, do Żyrowicz, aż wszytkie obeydą, a potym zasie ducendo initium od Żyrowic ta resumi tenże prowizyey sposob. De amictu ipsi patri provinciali cum socio, także woznicy, a temuż y zapłatę, item na drogi w exigentiach zakonu contribuent starsi monastyrow wszytkich według uwagi consultorow. O czeladniku quo, ad amictum y zapłacic temuż, sam ultro wiedzieć podioł się pater provincialis. Wizytacye sumptu iednego monastyra do drugiego maią się odprawować.

Monastyrowi Bytenskiemu, że daley pater provincialis eam curam mieć na sobie nie chciał, praefectus superior est Theodor Chocianowski, novitiorum magister, na lat cztery. Wielebny cciec Sebestyan Kaczynski, ordinis consultor, monastyra Brzesckiego superior upraszał o uwolnienie z starszenstwa Brzesckiego, y o celę w monastyrze Żyrowickim; uproszony iest y confirmatus na lat cztery ieszcze do tegoż starszenstwa.

Wielebnemu oycu Adryanowi Mozerowi, iako ufatygowanemu znacznie y zdebilitowanemu, na szczegulnych pracach w pozyskaniu dusz ludzkich, naznaczylichmy odpoczynek ad reliqua vitae tempora y celę w Żyrowicach, uwalniaiąc go ab omni demum monasterij onere, y liberum vacandi Deo otium zostawuiąc mu, a po kożdym w. o. starszym monasterij pro tempore serio in Domino mieć chcąc, aby wielebnemu oycowi wszelki wczas y wygoda zakonna była, mianowicie w cieple, amictu et refectione.

Sessija siodma.

Protestacya przeciwko congregacyey Supraslskiey. Sądy do sekretarza odłożone są. Tegoż dnia po południu posłom respons dany był. Protestowalichmy się y protestamur contra congregationem, ut dicitur Suprasliensem, iako nie należycie, przeciwko prawom, zwyczaiom y wolnosciom zakonu na dzień wtory Februarij podług starego kalendarza niedawno w roku teraznieyszym tysiącznym sześćsetnym sześćdziesiątym pierwszym konwokowaną y odprawioną. Kary nie przytomnych bez żadney przyczyny od teraznieyszey congregacyey naszey niech będą pieniężne, ktore rezydencyey rzymskiey wspomożeniu applikowane bydź maią. Jak zaś ich wiele trzeba wybierać, wola oyca prowincyała deklarować ma.

Te rzeczy, ktore do akt nie należy inferować, y te ktore są sporne, do sądow sekretarskich odłożywszy,—rospuszczona iest congregacya.

Congregacia XIV.

Żyrowicka 1661 r.

Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, dnia dziewiętnastego Decembra.

Intimacye na tę congregacyą wyszły od oycow consultorow. Monastyry Wołynskie za protoarchimandrytę tego uznaią, ktory obrany od Litewskich. Na chwałę Boga w Troycy swiętey Jedynego, na cześć swiętego Bazylego wielkiego y zakonu iego, w iednosci swięt y z kosciołem Rzymskim zostaiącego, w tych czasiech, woynami Rzeczy pospolitey zatrudnionych, od nieprzyiacioł wiary swiętey uciążonego, pod porą w roku

terazniejszym tysiącznym sześćsetnym sześćdziesiątym pierwszym, na samo święto niepokalanego nayświętszey Panny poczęcia starego kalendarza stylu, ktore dziewiętnastego Decembra przypadło, po zeysciu przewielebnego oyca Benedykta Terleckiego, zakonu tegoż prowincyała, od wielebnych oycow consultorow na elekcyą zakonnych starszych nakazana y celebrowana w Żyrowicach congregacya, na ktotą praecurrentibus intimatorijs przybył iasnie przewielebny iegomość xiądz Jakub Susza, episkop Chełmski y Bełzki, archimandryta Żydyczynski; przewielebny ociec Piotr Mimonski, Pachomius Ohilewicz, Sebestianus Kaczynski, starszy Brzescki, Michał Paszkowski, starszy Nowogrodzki, consultorowie; Christophorus Milenkiewicz zakonu secretarius, starszy Żyrowicki; Theodorus Chocianowski Bytenski, Arseni Łastowski Wolnienski, Marcyan Bykowski Rożanski, wielebny ociec Jozef Pietkiewicz Wilenski, Stephanus Martyszkiewicz Żyrowicki wikariuszowie; Bonifacius Puczkowski, Innocenncius Terpiłowski, posłowie monastyra Żyrowickiego; Serafion Bohdanowicz, vicarius y poseł Nowogrodzki; Abrahamus Kłoskiewicz, Kassyan Sobolewski, Klemens Lewkowicz, Samson Boreysza, Mikołay Szachowski, Jan Korzeniewski, Warsonofij Kobylinski, Chełmskiego, Brzeskiego, Żydyczynskiego, Bytenskiego, Rożanskiego monastyrow posłowie. Ci wszyscy, na dzień pomiemiony zebrani, służby Bożey wysłuchawszy, ktorą iegomość ociec Chełmski celebrował, onegoż po skonczeniu nabożenstwa, po parze idąc z cerkwie, do stancyey zaprowadzili, y za przybyciem do Żyrowicz na ten akt wszelką przystoynoscią podziękowali. Na tę congregacyą że sami przewielebni ichmość oycowie Prokopi Chmielewski, episkop Przemyslski y Samborski, Dermanski y Dubienski archimandryta z innemi z Wołynia starszemi nie przybył, list swoy do iegomosci oyca episkopa Chełmskiego y patentes imieniem wszystkich zakonnikow starszych y mnieyszych przysłał, który się tu naprzod kładzie y tak się w sobie ma.

Prokop Chmielewski, z Bożey łaski y stolice apostolskiey episcop Przemyslski y Samborski, administrator dieceziey Łuckiey, ostrogskiey, Dubienski, Dermanski archimandryta.

My zakonniey monastyrow na Wołyniu będących, Dubienskiego, Dermanskiego y Dorohobuskiego y innych przyległych, oznaymuiemy, komu by o tym wiedzieć trzeba było, iżeśmy, posłyszawszy o smierci wielebnego iegomości oyca Benedykta Terleckiego, prowincyała swiętego oyca naszego Bazylego Wielkiego, spolnie y zgodnie wszyscy na elekcyą naszego starszego zakonnego zezwolili, y tym listem naszym otworzystym zezwalamy, y tego starszego obieramy, ktorego wielebni oycowie consultorowie y starsi monastyrow, w Litwie będących, według zwyczaiu, rzymskich zakonow y według prawa oyca swiętego, zakonowi naszemu nadanego, obiorą. Którą naszą wolą y deklaracyę listowną takiey wagi mieć chcemy, iakobyśmy przytomni będąc głosami własnemi starszego zakonnego obrali. Na co dla lepszey wiary przy pieczęci rękami się własnemi podpisuiemy. Działo się w Dubnie, miesiąca Decembra siedmnastego dnia, anni 1661. U tego listu pieczęć iegomości oyca episkopa Przemyslskiego, a podpisy takie w sobie ma: Prokop Chmielewski, Przemyslki, Samborski episkop, ręką własną. Gennadi Mieckiewicz, archimandryta Dorohobuski. Gennadiusz Żuchowski, starszy monastyra Dubienskiego swięto Krzyżskiego. Matthaeus Karpatenus Stachowski, Stezericensis superior. Antoni Terlecki, wikary monastyra Dermańskiego, ordinis divi Basilij Magni, imieniem conwentu Dubieńskiego.

Tota communitas podpisuie się y pozwala imieniem conwentu Dermańskiego.

Tota communitas concedit et subscribit.

Sessija pierwsza. Dnia 19 Decembra.

Za przezydenta xiądz Susza obrany. Tegoż dnia po nieszpornym nabożeństwie zszedszy się do izby, capitulo naznaczoney, po wezwaniu Ducha Swiętego przez piosnkę zwy-

czajną nabożeństwu greckiemu (Caru nebesny), ktorey y przed kożdą sessią zażywano, za direktora congregacyey przewielebnego oyca episkopa Chełmskiego zgodnym głosem obrali, tudziesz pisarza y bedelusza. A iegomość ociec episkop za tę ku sobie miłość braterską wszytkiemu zgromadzeniu podziękowawszy, według upodobania wszystkich postanowił, aby nazaiutrz rano za zeszłego w Bogu oyca Benedykta Terleckiego, prowincyała bywszego, wielką panachydę y exekwie odprawiono. Więc, że iuż przypózniey było, pieniem hymnu: „Sub Tuum praesidium“ po słowiensku do nayswiętszey Panny (o którey też po kożdey sessiey co raz hymn inszy spiewano) sessia pierwsza soluta.

Sessija wtora. Dnia 20 Decembra.

Antoni Sielawa zachorował, że go nie chcieli obrać za protoarchimandrytę. Assekuracya xiędza Sielawy dana zakonowi, że elekcya iego nie miała praeiudicare religiosis electionis liberae prostego zakonnika za protoarchimandrytę. Przysięgaią electores de non prodendis secretis. Tego dnia solenni ritu funebria zeszłemu dobrey pamięci oycu prowincyałowi odprawił przewielebny iegomość ociec episkop Chełmski z assistencyą wszytkich na ten czas zakonnikow w Żyrowiczach będących, którzy y do consilium congregacyi nie należeli. A po odprawieniu, dato signo, zeszli się wszyscy na mieysce naznaczone, praemissa Spiritus Sancti invocatione. Jegomość ociec director to wprzód proponował, iesli by oprocz consultorow starszych y posłow pomienionych inni dawni zasłużeni zakonnicy mogli bydź do spolney rady przypuszczeni. Zgodzono się na to y przypuszczono tych wielebnych oycow Jozafata Klimowicza, penitencyariusza Żyrowickiego, Tomasza Migowskiego ekklezyarchę, Elizeusza Ilkowskiego, regenta muzyki, Marka Maluszyckiego ekonoma, Wiktora Czarneckiego ustawnika, Hilariona Skarczyńskiego, Leoncynsza Chodosewicza. A żeby się fundamentalna elekcya starszego zakonnego czyniła, z perswazyey wielebnego oyca direktora y consultorow czytany list dekret S. congregationis de propaganda fide a sanctissimo Urbano VIII approbowany, który się kładzie na początku congregationum.

Dla teyże przyczyny, czytany iest warunek od iaśnie przewielebnego iegomości swiętey pamięci xiędza Antoniego Sielawy, metropolity Kijowskiego y wszytkiey Rusi, zakonowi dany, a od różnych prałatow y starszych zakonnych podpisany, na wolną elekcyą protoarchimandryty zakonu swiętego Bazylego Wielkiego. Który warunek dla tego stawił, że iegomość ociec metropolita roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego czterdziestego wtórego na swięto swiętych apostołow Piotra y Pawła veteri stylo, pod czas wiazdu swego na metropolią w Wilnie, wielce zachorzał o to, że zakonnicy nie chcieli go mieć za protoarchimandrytę. A widząc zdrowia iegomości periculum, na elekcyą onegoż samego zezwolili, z takim iednak warunkiem, który extraktem z xiąg episkopskich Chełmskich autentice iest produkowany, y wyiowszy samą susceptę do akt zwyczayną, a in actis praesentibus iuż iest fol. 2, thomo 1-mo. Ten warunek listowny przewielebny ociec Benedykt Terlecki, prowincyał zeszły, podał do akt Chełmskiego episkopstwa roku tysiącznego sześćsetnego pięćdziesiąt ośmego, Januarij dwudziestego czwartego dali, tegoż wszytkiey congregacyey naszey direktor, który ręką swą ten warunek pisał, a od antecessora swego swiętey pamięci oyca Methodiusza Terleckiego episkopa Chełmskiego na ten wiazd z Chełma był zesłany, y wielebni oycowie Piotr Mimonski, Sebestyan Kaczyński, consultorowie, tak też wielebny ociec Pachomiusz Ohilewicz, eiusdem religionis consultor, który ten oryginał w ręku swoich tak wiele razow miał.

Po skonczeniu tego, uradzono iest zgodnie, aby przed zaczęciem elekcyey każdy z zasiadaiących in capitulo de non prodendis secretis przysięgę wykonał, iakoż y wykonali ieden pod drugim wszyscy sigillatim słowy następuiącemi.

Ja NN przysięgam Panu Bogu w Tróycy swiętey Jedynemu, iż według sumnienia y Boga, co kolwiek do chwały Bożey y pożytku zakonnego, porządku y wolności iego należy, będę szczerze, prawdziwie y niezmyslnie radzić, ani przeciwney stronie żadnego faworu, co zakonnych naszych wolności należy, pokazywać, y tego, co się na tey congregacyey mówić, czynić, radzić y stanowić będzie, nie będę nikomu żadnym sposobem wyiawiać. Tak mi Boże dopomoż y swięta męka Jego.

To skończywszy, że czas upłynoł, po zaspiewaniu hymnu iednego o Nayświętszey Pannie, rozeszli się.

Sessija trzecia. Tegoż dnia.

Xiądz Kolęda intractabilis. Insza to iest protoachimandryta, a insza prowincyał w zakonie. Tegoż dnia, po obiedzie, post preces ad Spiritum Sanctum, fusius deliberatum, ieżliby wielebny ociec Korsak archimandryta Mscisławski swiętego Onufrego, wznieconych niezgod w zakonie pars magna, a na ten czas po odstąpieniu od przeciwney strony w Byteńskim monastyrze communitatis religiosae noviciatum dobrowolnie mieszkający, y sam przez pewne osoby aby mogł bydź na congregacyey proszący, miał bydź ad concessum przypuszczony y uradzono, aby był przypuszczony z tym dokładem, iesli by przysięgę, którą wszyscy uczynili, chciał uczynić y wykonać; a to dla tego, że iuż przysięgą przeciwney stronie przed tym obowiązał się; na co że nie przyzwolił, nie był admissus. Wniesli potym niektórzy wielebni oycowie, czy nie mogł by się iaki sposob zgody z stroną przeciwną znaleść? Y gdy ad considerationem przyszło, tedy w tey materiey occurrerunt wielkie trudności y niepodobieństwa zgody. Naprzod, że strona przeciwna zakonnikow swego prawa postrzegaiących, cale od siebie przed Supraslską congregacyą odtrąciła, a w tym się iegomość ociec archiepiskop zasadził, aby tylko za starszą metropolitańską y protoarchimandrycką głowę uznany był, czego y władza oyca swiętego y prawa zakonne, y sumnienie samo pozwolić nie może. Powtóre, że iegomość ociec archiepiskop Połocki iest intractabilis: ani do niego accedere, ani z nim conferre spokoynie podobna. Probatum est, gdy byli oycowie do Suprasla z listem iegomości xiędza nunciusza przeszłego, a potym kardynała iegomości posłani, y gdy drudzy iadąc na studia do Prus do iegomości wstąpili, ktorych iako wyklętych nie przyioł y cudownie znieważył, nawet y samego iegomości oyca prowincyała nieboszczyka y wszytkie zgromadzenie zakonne y do tych czas ma za wyklęte. A iakież by z nim conferencye bydź mogły, doznano na różnych congregacyach, congressach prywatnych, że wszytko turbinibus et furiis replebat. Y co za fulmina z congregacyey Supraslskiey, na Torokańską zakonną przysłał congregacyą! iako durante eadem monastyr Żyrowicki zaiachał był y varijs modis chciał iako zakonnikow, tak y monastyr z cerkwią y z skarbami pod siebie podgarnąć. Przetoż wszytko to stolicy swiętey apostolskiey recomendari zlecono iest, aby ona vulneribus nostris oycowsko chciała mederi.

A przystąpiwszy do elekcyey, założono pytanie, iesliby protoarchimandryta miał bydź obrany tylko, abo prowincyał, abo też tylko prowincyał y protoarchimandryta osobno, abo na ostatek żeby obadwa urzędy ieden na sobie nosił? Różne w tey mierze były consideracyie, iednak że, stosuiąc się do congregacyey Nowogrodowickiey tysiąc sześćset siedmnastego roku odprawowaney y drugich, y do prawa od nayswiętszego oyca Urbana Osmego nadanego, nakoniec do warunku listownego wyżey opisanego, na tym staneło, aby generalis wszystkich monastyrow superior, abo protoarchimandryta był obrany, także prowincyał dependens a protoarchimandryta.

Więc gdy na upatrowaniu osob na tak wysokie godności przyszło, tedy mature w tym postępuiąc, inhaerendo constitutiom zakonnym congregacyey Nowogrodzkiey nakazano, aby na zaiutrz wszyscy praemissa confessione, lub

divinum odprawili officium, lub kommunikowali y do samey elekcyey pościli, constanter Panu Bogu polecaiąc, aby tego koždemu do serca podał, kogo by sam widział bydź godnieyszego.

Sessija czwarta. Dnia 21 Decembra.

Obrano za protoarchimandrytę xiędza Susze, biskupa Chełmskiego. Protoarchimandrytą obrany ma bydź zakonnik prosty. Xiądz Susza na episkopiey zakonnikiem zostaie, czemu? Dnia dzisieyszego, iedni zrania spowiedz swiętą y służby Boże odprawiwszy, drudzy ciało y krew Pańską przyiowszy, na mieysce zwyczayne zeszli się y wezwawszy pieniem Ducha Swiętego, sposob obierania protoarchimandryty z congregacyey wyżey rzeczoney przez wielebnego oyca Milenkiewicza zakonnego sekretarza, starszego Żyrowickiego, przeczytać wskazano. Rozdano potym kartki między oycow, y serio upomniono, aby bez wszelakich respektow, na kogo by Bóg y sumnienie wskazywało, na tego imie iego na karcie napisawszy, wotować chcieli. Gdy czas przyszedł vota przez kartki podawać, dla większey powagi, według teyże congregacyey postanowienia, w Kielich Pański kożdy kartkę swą abo votum wkładał z temi słowy: „Wzywam na swiadectwo Boga w Tróycy swiętey Jedynego, iż tego obieram protoarchimandrytę, kogo rozumiem naysposobnieyszym bydź“. Czynili to wszyscy, nemine excepto; Kielich potym z kartkami sekretarz y pisarz congregacyi odebrawszy, y vota zrewidowawszy, wszytkiemi zgodnie głosami iaśnie przewielebnego iegomości oyca episkopa Chełmskiego, archimandrytę Żydyczynskiego, electum proclamowali.

1. Wymawiał się długo iegomość z tego urzędu stanu swego episkopskiego cięszkiemi zabawami, którym y bez tego ciężaru iako y perturbatione Reipublicae pod czas persekucyi od schyzmatykow nie może dość uczynić.

2. Ku temu odległością swego episkopstwa od tak daleko rozłożonych monastyrow.

3. Wymawiał się y swoią szczupłością intraty, którey na tym urzędzie będącemu na usługi zakonu udzielać potrzeba.

4. W ostatku, że zmiędzy zakonnikow mieli by obrać sobie zakonnicy protoarchimandrytę y innemi sposobami, ale na to communitas replikowała, iż nie tylko sam iegomość będzie dzwigał ten ciężar, ale y którego obiorą prowincyała, tudziesz insi substituti. Koszty iegomości w różnych okazyiach dla zakonnikow podięte wyznawali zakonnicy, y żeby daley w tymże affekcie ku matce swoiey zakonowi y braciey sobie życzliwey nie ustawał, upraszali, obiecuiąc to y usługami y modłami przed Bogiem zawdzięczyć, Który może niewidomie te koszty na potrzebę dobra pospolitego podięte nagrodzić. Oddalenie episkopstwa nie takie bydź wielkie, iako inszych sedes generałow od swoich zakonnikow assekurowali. A że nie mere z zakonnikow protoarchimandrytę obieraią, dali tego przyczynę, że iegomość, iako zakonnik, habitu zakonnego nie wstydząc się, onego ustawicznie zażywa, w monastyrze żyie z zakonnikami y wszytkie wspołu z niemi ciężary ponosi, samym tylo urzędem episkopskim od nich się różni; więc też że nie obieraią go dożywotnie ale tylo na cztery lata, póki providebit religio regimini iaką zacną mere zakonną osobę. W ostatku suppliciter wszyscy prosili, aby iesli kiedy miłość miał ku zakonowi, teraz ią przeciw niemu tak od obcych, iako od swoich utrapionemu, oświadczył, y regimen onego na siebie przyioł, necessitate ipsa urgente dla samey szczegulney protekciey.

Temi tak gorącemi prożbami zwyciężony iegomość xiądz episkop ciężarowi temu poniewolnie schylił głowę, a za affekt sobie zakonny toti communitati prolixe et cum lacrymis podziękowawszy, według sił swoich pracować y kosztu własnego według możności in functione sua dodawać przyobiecał. Ale to samo dołożył, iż ten urząd na się do upodobania

stolicy apostolskiey bierze, którey gdyby się ta elekcyia nie podobała, gotow ten urząd momento złożyć. Za co wszytko communitas ze wszelkim iegomości podziękowawszy weselem, hymn do Nayswiętszey Panny po słowiensku: Podayże utiszenie („Подай же утѣшеніе“) zaspiewała. Nakoniec na nieszpor wszyscy poszli, a o godzinie piątey refekcyą mieli.

Sessija piąta. Dnia 22 Decembra.

Za prowincyała obrany xiądz Ohilewicz. Torokanie przy Brzesciu ustąpione na prowincyała. Na tey sessiey praemissa solita ad Spiritum Sanctum cantione pierwey przewielebny iegomość ociec episkop Chełmski przysięgę na urząd protoarchimandryczy według constitucij zakonnych wykonał, potym namowę de eligendo prowincyała czynili. A gdy przyszło ad calculationem liberi suffragij, obrany iest zgodnie przewielebny ociec Pachomi Ohilewicz, religionis consultor, który wszelakiemi sposobami, a naywięcey zdrowia niedostatkiem, dla którego y inszych przed tym starszenstw y urzędow nigdy nie podeymował się, y że drogę rzymską od różnych ichmościow prałatow y od wszytkiego zakonu miał sobie naznaczoną, wymawiał się. Jednak, hisce non obstantibus, dla proźby wszytkich y dla potrzeby zakonu swiętego rad nierad ten urząd na się musiał przyiąć. Po którego obraniu, gdy de modo congruae sustentationis adinveniendo obranemu, który nie miał ani starszeństwa, ani żadnego prowentu, trudność nie mała zachodziła. Tedy wielebny ociec Sebestyan Kaczyński, człowiek w siedmdziesiąt leciech będący, a w zakonie iuż więcey niż czterdzieście lat zasłużony, z affektu swego ku zakonowi, ultro citroque starszeństwa Brzesckiego z Torokaniami y z ich należnościami cedował, to sobie tylko waruiąc y pokornie upraszaiąc, aby mu celę w monastyrze Żyrowickim przy cudownym Nayswiętszey Panny obrazie pozwolono, y iako na staruszka dobrze w zakonie swiętym zasłużonego wzgląd miano, a na potrzebki podeszłym iego latom z Torokańskiey wioski, Cieszkowey nazwaney, należącą intratę quotannis dawano. Na co przy podziękowaniu swoim za tę uczynność, cała congregacya chętnie przypadaiąc, za słuszną rzecz to uradziwszy, pomienioną pensyą wydawać co rok wielebnemu oycu Kaczyńskiemu nakazała, a wielebny ociec prowincyał, miawszy tę stanowi swemu prowincyalskiemu assignowaną od zakonu prowiziią, iuramentum według postanowienia zakonnego na swóy urząd uczynił.

Sessija szósta. Dnia 23 Decembra.

Miromin Żyrowiczom miano zapisać od pana Tyszkiewicza, kasztelana Smoleńskiego. Mińska archimandrya przywileiami umocniona. Barlaam Kozinski sam pierwszy Mińsk w archimandryą obrócił. Beneficia curata multyplikować zakon nie pozwala. O to protestowała się cała congregatia. Protestatia do ksiąg sekretarskich zaniesiona. Wolna elekcyia archimandryty Wileńskiego. W Połocku, w Czerei y Dubnie nie były archimandryie. W Grodnie, w Brasławiu, w Mińsku, w Mścisławiu y Pustynkach ustały. Rutski przywileie odbierał y karał. Przywileie potaiemnie wyprawione na archimandryie odbiera xiądz Rucki y karze za to. Przeciwnie xiądz Kolęda nowe archimandryie czyni y swięci kogo chce. Białozor swawolnie otrzymał przywiley na Pińską episkopiią. Smoleńskiemu archiepiskopowi daią Pińską episkopią, iako wygnańcowi. Archimandryie dożywotnie aby zniesione były instat congregatio. Po dewocyey należytey czytano list iaśnie wielmożnego iegomości pana Tyszkiewicza, kasztelana Smoleńskiego, do congregacyey pisany, w którym na monastyr Żyro-

wicki wioskę Miromin nazwaną fundować obiecuie, y oraz kopią fundusza przysyła. więc że fundusz nieprawnie był koncypowany y obligacye niezwyczayne opisane były, zlecono wielebnemu oycu starszemu Żyrowickiemu, aby ustnie z iegomością znosł się y iusto cum onere łaskę tę przyiął. Na tey że sessiey expostulowano przeciw wielebnemu oycu Barlaamowi Kozińskiemu, archimandrycie Pustyńskiemu, który prawa zakonne y przywileie od nayiaśnieyszych królów ichmościów zakonowi nadane propria połamał authoritate. Naprzod bowiem, monastyr Miński w rynku samym stoiący, y swoie niektóre przez zakonników nabyte dobra maiący (do którego archimandrya Mińska Ascensionis Domini za miastem będąca, y z dobrami do niey służącemi za przyczyną świętey pamięci metropolity Kijowskiego y wszytkiey Rusi Józefa Ruckiego przywileiem iego królewskiey mości świętey pamięci Zygmunta Trzeciego, roku 1617 iest inkorporowana, na który królów ichmościów felicis recordationis Władysława IV y Jana Kazimierza szczęśliwie panuiącego zaszły konfirmacye), wyprawiwszy sobie prywatny y ad male narrata przywiley, w archimandryą lat temu ośm sam obrócił, a iuż ten monastyr za trzech ichmościów swiętey pamięci oycow metropolitów, Józefa Ruckiego, Rafała Korsaka y Antoniego Sielawy był in usu et possessione religionis y starszego pro libitu religionis superiores podawali y odmieniali. Nad to tenże wielebny ociec Barlaam contrarius nie tylko patria de incompatibilibus, ale y constitutionem canonu, maiąc duo beneficia curata, obadwa monastyry Pustyński y rzeczony Miński, 60 mil od siebie odległe, trzecie beneficium także curatum, to iest monastyr archimandryey Wileńskiey, na którą elekcya privilegiorum principum na zakon bez tey elekcyey ieszcze za żywota dobrey pamięci wielebnego oyca prowincyała archimandryty Wileńskiego przywiley na przywiley wyprawił, a nie maiąc tego ponowienia przywileiu, na archimandryą nulliter in damnum zakonu zaiachał, rzeczy swiętey pamięci Terleckiego prowincyała, y konie y totam supellectilem z prawami y różnemi zakonnemi munimentami zabrał y zagrabił, ciało nieboszczykowskie bez pogrzebu zakonnego y chrześciańskiego, sine ullo honore, z samey nienawiści zostawił. O co wszytko solennis od całey congregacyey nomine całego zakonu zaniesiona iest przeciw niemu protestacya y do akt zakonnych sekretarskich podana. Nad to expostulowano y protestowano się przeciwko temuż oycu Barlaamowi o dobra seminaryskie, które on częścią przed tym wiele lat na uszczerbek zakonny y fundatora intencyi trzymał y na swóy pożytek obracał, częścią po śmierci xiędza prowincyała w też dobra wiachał y na swoią prywatę obraca, o co druga do tych że xiąg zaniesiona iest protestacya. Produkowane są za tąż okazią przywileie królów ichmościów Władysława Czwartego, Jana Kazimierza nam szczęśliwie panuiącego, na archimandryi Wileńskiey elekcyą, tak też Sigismunda III na wolną archimandriey y wszytkich prelatur. A stosuiąc się do praw pomienionych y zwyczaiu wprowadzonego w elekcyey na archimandryctwo Wileńskie, gdyż y przed tym wielebnego oyca Alexyusza Dubowicza za archimandrytę przez suffragia zakonnicy obrali y wielebn. o. po nim Mikołaia Korsaka na Mińskiey congregacyey, na ostatek wielebnego oyca Benedykta Terleckiego, zeszłego prowincyała, obrano za archimandrytę Wileńskiego zgodniemy głosy, wielebnego oyca Chrystofora Milenkiewicza starszego Żyrowickiego y do dworu iegomości pana naszego miłosciwego elekcya, ut moris est, posłana dla otrzymania przywileiu, a pozwolono tym czasem wielebnemu oycu Milenkiewiczowi, aby poty starszenstwa Żyrowickiego z siebie nie składał, poki by do tego archimandryctwa nie przyszedł. Pod ten czas querelas zakonnicy swoi y protestacyie zanosili przeciwko nowowznieconym, a zwłaszcza za żywota iegomości, swiętey pamięcy, Antoniego Sielawy metropolity, archimandrytom, iako to w Połocku, w Czerei, w Berezweczu, Dubnie, gdzie nigly nie by-

wały; a w Grodnie, Brasławiu, Mińsku, Mscisławiu, Pustynkach y innych, gdzie były iuż ustały; wydali swoie testimonia, wielebny ociec Piotr Mimonski, protoconsultor od lat pięciudziesiąt y kilku w zakonie, wielebny ociec Sebestyan Kaczyński consultor od lat cterdziestu, iako tych archimandryi nie było y przewielebny iegomość ociec episkop Chełmski od lat czterdziestu, iako tych archimandrij nie było y iako swiętey pamięci ociec Rutski nie iest passus onych, iako przywiley na archimandryą Wileńską iegomości swiętey pamięci xiędzu Kreuzie archiepiskopowi Smolenskiemu, że on bez woli iego y braci wyprawił. Jako na Grodzienską oycu Makaremu Orlinskiemu, na Kobryńską wielebnemu oycu Włoszczynskiemu episkopowi Samborskiemu, na Trocką, oycu Bokieiowi, y inne inszym przywileie obierał, y ich samych cięszko za to karał, a to wszytko, żeby zakonnikow in communitatem mogł redigere, czynił. Zaniesione też manifestacye przeciw iaśnie przewielebnemu iegomości oycu archiepiskopowi Połockiemu, że się różnie, nie należycie, in regimen religionis wdzierał y wdziera, y że nie maiąc iurisdictionem od oyca swiętego contra voluntatem religionis archimandrytow naswięcił: Połockiego Józefa Grodzickiego y wielebnego oyca Barlaama na Wileńską investiował, wielebnemu oycu Grzegorzemu Bienkowskiemu (którego sinu suo fovens, za excessa w Rzymie poczynione zakonowi karać nie dopuszcza) na archimandryą Smolenską y Pustynską przywiley wyprawił. A że wielebny ociec Białozor przed tą sessią będący przytomny w Żyrowiczach, manifestacyą przeciw zebraney congregacyey zaniosł, y zapytany czyim by to imieniem czynił, iż swoim, odpowiedział. Congregacya oney, post deliberationem, ut temerariam, manifestacyą swoią przeciw onemuż zaniosła, że nigdy ni w czym by namniey zakonowi swiętemu nie przysłużywszy się, sola promotione adiutus od iegomości archiepiskopa Połockiego, wuia swego, in damnum et malum zakonney discypliny exemplum pierwey archimandryą Grodzienska, potym gdy chorował iegomość ociec archiepiskop Smolenski, episkop Pinski, (ktore to episkopstwo onemu iako exuli per administrationem dano), coadjutorią sobie Pinską per privilegia in sua religione otrzymał. Prosiła k temu communitas o to, aby obrani przełożeni stolicy apostolskiey wszytko doniesli, y żeby dożywotnie archimandrie, zwłaszcza gdzie nie bywały, aby ustały, y penitus zniesione były. A pod iednym obranym teraz protoarchimandrytą y potym będącymi wszytkie monastyry y archimandrytowie zostawali. A wielebny ociec Białozor za tak prętkie swoie promocye, od stolicy swiętey apostolskiey odniosł naganę, y żeby to napotym drudzy nie czynili, dekretem teyże stolicy definitum było. W ostatku ponowiono są proźby y reassumowane postanowienia zakonne przed lat dwiema uczynione, aby, non obstante provincialatu, wielebny ociec provincyał recens electus, iako był zdawna destinowany do Rzymu, pro internuncio chciał tey pracy owszeki podiąc się, około dobrego pospolitego u stolicy apostolskiey pracować, którą drogą iako sam wielebny ociec prowincyał od prowincyalstwa zakładał się, tak dla miłości zakonney y proźby teyże drogi tym chętniey podioł się.

Sessija siodma. Dnia 24 Decembra.

Żydyczyn incorporowany y Chełm; do Chełma należą swięty Spas y Kulemczyce. Idem confirmowali krolowie, y oraz przysądzili obraz cudowny S. N. zakonnikom oddali wiecznie. Nayswiętsze Panny poczęcie przez oktawę celebrować postanowiono, zawdzięczaiąc osobliwą od schyzmatyckiego przesladowania protekcyą. „О всепѣтаѧ“ *co tydzień spiewać każą. Pierwszy raz poczęto wspominać oyca swiętego pod czas służby Bożey na przenosie et w Żyrowiczach na perswazią xiędza Suszy, episkopa*

Chelmskiego. Na tey sessiey przwielebny iegomość ociec episkop Chełmski y Bełzki, protoarchimandryta zakonu, monastyr Żydyczynski, iako archimandrita tameczny, sam y imieniem braci swoich communitati inkorporował, poddaiąc go pod zakonny zwyczayny regimen. Także y monastyr Chełmski, niegdy od swiętey pamięci iegomości oyca Metodiusza Terleckiego episkopa Chełmskiego na dawnym mieyscu monastyrskim, przy katedralney cerkwi Chełmskiey erigowany, z folwarkami y cerkwią swiętego Spasa nazwanym niegdy monastyrem, y z Kulemczyckim monastyrem y ze wszytkiemi do nich przynależnościami.

Produkował y przywiley iego królewskiey mości swiętey pamięci Władysława IV przez nieboszczyka beatae memoriae Methodiusza Terleckiego, episkopa Chełmskiego, na erekcyą monastyra Chełmskiego y szkoł przy nim, y swiętego Spasa folwark otrzymany, y od krola iegomości Jana Kazimierza pana naszego miłościwego na Kulemczyce y inne mieysca przez sibie wyprawiony. Na ostatek y obraz Nayswiętszey Panny cudowny Chełmski w dispozyciią zakonnikom przy teyże katedralney cerkwi podał, który obraz y iego królewska mość pan nasz miłościwy Jan Kazimierz pomieniony, gdy schyzmatykom katedrę Chełmską po Zborowskich paktach trzymaiącym, pod czas wygnania zakonnikow unitow y kapłanow swieckich y samego przewielebnego iegomosci oyca episkopa Chełmskiego teraznieyszego per commissionem był odebrał, po expedicyey Beresteckiey mere zakonnikom unitom per privilegium suum przywrocił. Co mile communitas zakonna akceptowawszy, iegomości oycu episkopowi, iako zakonu swiętego propagatori, uniżenie podziękowała, y żeby to wszytko sedis apostolicae authoritate confirmowano było upraszała.

Tu pytanie przewielebny ociec episkop Chełmski uczynił, iakim sposobem maią zakonnicy ex parte sua zawdzięczyć Panu Bogu y Nayswiętszey Pannie za to samo, że właśnie za protekcyą oney do tych czas salwowała się od schyzmatykow unia swięta. Abo wiem cale wielkie xięstwo Litewskie ex eo, że w Żyrowicach nie wymownie cudowny iest Naswiętszey Panny obraz, tedy wszytkiemu unitow w Litwie zgromadzeniu litewskie państwo iest życzliwe, y dla tego samego omnibus modis unitow od nieprzyiacioł swoich, tam gdzie należy ochrania, koronni zaś panowie, a zwłaszcza wszytkie rycerstwo, doznawszy przy boku iego królewskiey mości pana naszego miłościwego pod Beresteczkiem Nayswiętszey Panny przy obrazie Jey cudownym Chełmskim znamienitey protekcyey y inszych różnych czasow, fawor swoy przeciwko unitom w koronie obrocili, y od tychże nieprzyiacioł wszytkiemi siłami bronią. Przetoż widząc iawną Nayswiętszey Panny nad iednoscią z kościołem swiętym rzymskim protekcyą, że ieszcze do tych czas w tak niewypowiedzonych od schyzmatykow oppressiach całą prawie y nienaruszoną zostaie. Pytanie wniosł iegomość ociec episkop Chełmski, iakim by sposobem mieli zakonnicy, co do nich szczegulnie należy, tę Nayswiętszey Panny wysoką od Pana Boga zawdzięczyć protekcyą. Gdy różne w tym zdania były, wielebny ociec prowincyał te podał, — aby niepokalanego poczęcia Nayswiętszey Panny swięto było per octavam we wszytkim zakonie celebrowane, które lubo od niepomnych wiekow in ritu graeco przyięte iest, ale że tylko dzień ieden one celebrowano, na tę protekcyey Nayswiętszey Panny pamiątkę osmodniewne tego swięta odprawowanie fusius perswadował. Podobało się to iednostaynie wszytkim, a nad to przydano, aby w ten dzień którego w iaki rok to swięto przypadnie, iako pod tę congregacyą było w poniedziałek, co tydzień przez cały rok po ranniey służbie Bożey przed wielkim ołtarzem wszyscy po wszytkich monastyrach zakonnicy, stanowszy rzędem Nayswiętszey Pannie ostatki hymu akafistu „O wsepitaia Mati“ („О всепѣтая Мати“) zaspiewali. Co też z wszelką ochotą od całego zgromadzenia acceptatum, y proszono, aby to specialiter sedi apostolica referowano y approbationi recommendowano.

Przełożył potym przewielebny ociec episkop Chełmski całey congregacyey y perswadował, aby starodawny u grekow zwyczay, którego ieszcze przed oderwaniem się Grecij od naywyższego biskupa rzymskiego zażywano, y na służbie Bożey osobliwie imie iego, na znak naywyższego pasterstwa iego, wspominano, był wznowiony. Bo lubo od od łaney stolicy świętey obediencyey, arcybiskup metropolita Rusi, na służbie Bożey y innych zwyczaynych modłach nabożeństwu greckiemu, oyca świętego, zawsze testando swoie ku niemu posłuszeństwo, a episkopowie samego archiepiskopa metropolitana, episkopow zaś tak swieccy kapłani, iako y zakonnicy w iakiey kolwiek diaecezyey przemieszkiwaiąc, wspominali, y tym samym sub ordinationem swego posłuszeństwa gradatim aż do oyca swiętego oswiadczali. Lepszą iednak rzecz bydź mienił, aby wszyscy zakonnicy pierwey naswiętszego oyca, potym ordinarium loci wspominali we wszystkich nabożeństwach, iako Grekowie y schyzmatycy w Rusi, pierwey swego patryarchę, potym ordinarij commemorationem czynią, a zwłaszcza żebyśmy oycu swiętemu teraznieyszemu y na potym będącym, iako wierni onych w duchu poddani, wdzięczność naszą oswiadczali za to, że pod tak zamieszane czasy, y iedności świętey od schyzmatykow y kozakow oppressiie, niemniey u iego królewskiey mości pana naszego miłościwego, iako też y u całey Rzeczy Pospolitey za nami unitami, iako dobrotliwy ociec za niegodnemi zastawiał się synami, ażebyśmy nie byli zniesieni. Ku temu lubo nigdy niebylichmy y nie iesteśmy podeyzrzanemi unitami (cośmy iesli kiedy, tedy teraz, nie udaiąc się ani do kozakow, ani do Moskwy, ani do swoich schyzmatykow y krwią braci naszey za wiarę świętą przelaną pokazali). Przecie iednak, że różni naszych rzeczy y ceremonij nie swiadomi, dla czego byśmy przy służbach Bożych y inszych nabożeństwach naszych oyca Swiętego nie wspominali, częstokroć nie bez posądzenia dziwowali się. Tedy y te nie potrzebne ludzkie opiniie cale zniesione będą, gdy iawno oyca świętego wspominać będziemy. Nad to iegomość xiądz episkop Chełmski toż samo perswadował swoim przykładem, że y swieckim kapłanom w swoiey diaecezyci, aby taż commemoracya oyca świętego in praxim wprowadzona była, roskazał, y na przyszłym tegorocznym kapłanow swoich synodzie wszytkim ogłosić przyobiecał. Wszytkiemu temu congregacya iakoby namniey nie kontradikowała, tak też to z chęcią akceptowała. Jakoż zarazem w Żyrowiczach durante ieszcze congregatione tę przy służbach Bożych y innych obrządkach commemoratią poczęto praktykować, y toż czynić po wszytkich monastyrach postanowiło się.

Sessija ośma. Dnia 25 Decembra

Klasztor Żyrowicki nie należycie zakładany, że bez porady consultorow y starszych to się stało. Zakristyan przysięgły w monastyrach niektórych. Apparata kosztowne Żyrowickie stracone z Lachowicz wywożąc, przez xiędza Arseniego Łastowskiego. Boreysza y Maluszycki salvuią monastyr Żyrowicki od Moskwy. Starszym zasłużonym uspokoienie y wygody zakon obmysla y czyni. Xiądz Piotr Mimoński, dobrze zasłużony zakonowi, mianowicie Żyrowiczom. Cerkiew Żyrowicka od Mimońskiego proconsultora skończona. Ociec Skrażyński na bibliotekę Żyrowicką dał dwa tysiące y pięćset złotych. Jednakowość w obrządkach cerkiewnych. Tego dnia przełożył przewielebny iegomość ociec episkop Chełmski o starszych zakonnych, że oni wiele, bez wiadomości y porady wyższych starszych consultorow zakonnych, w zawodzeniu dobr abo summ, w wystawianiu budynkow, w szafowaniu skarbow y inszych rzeczach zakonnych czynią, y tak iako się im podoba, onemi disponnią, zkąd wielkie urastały communitati szkody, y co inszego, iako to w Żyrowicach, w zruinowaniu murow sta-

rey cerkwie y założeniu fundamentow monastyra nie według słuszności y nie na słusznym mieyscu et id genus. Czemu zabiegaiąc, radził iegomość ociec episkop y wszyscy tego potrzebowali, aby kożdy starszy był przysięgły, miał czterech albo dwoch według potrzeby którego monastyra sowietnikow, bez których by nic nie czynił. Tak też żeby w zakonnikach pod sobą będących dyscypliny zakonney postrzegał. Tudziesz aby zakrystyani, zwłaszcza w tych monastyrach, w których tego potrzeba wyciąga, byli przysięgłemi. Na co wszyszy zgodziwszy się, o formę przysięgi, y aby tę wszyscy starsi wykonali, upraszali, które to wykonanie praesentibus na tey congregatiey na drugi dzień iest odłożone. Declaratum też y to iest, żeby starszy tylko do congregacyey czteroletniey na starszeństwie zostawał. Nastąpiła różnych skarga na wielebnego oyca Arseniego Łastowskiego, starszego Wolnienskiego, który pod czas niebespieczeństw moskiewskich, iakoby per suam incuriam, nie mało apparamentow kosztownych Żyrowickich, z fortecy Lachowickiey wywożąc, przez nieprzyiaciela stracił; w czym gdy się wymierzał, iż mu nieboszczyk ociec Konstanty Witopolski, starszy Żyrowicki, roskazał z Lachowicz wywieść, a potym na drodze nie z iego przyczyny, ale tak ferente casu nieprzyiaciel one zaskoczył y zabrał, a sam ledwie ze zdrowiem uszedł, tedy o tym inkwirować, y iesli winien by był, według słuszności karać roskazano. Dziękowano potym wielebnemu oycu Samsonowi Boreyszy za podięte prace y wierne usługi, które on, pod czas moskiewskiey na kraie Słonimskie, consequenrer na same Żyrowice, inkursiey, czynił; a to gdy dexteritate sua w Żyrowicach szlachty y różnych ludzi pod cztery tysiące z dobrami ich przed Moskwą salwował, gdy zruinować klasztoru nie dopuscił, gdy skarby Żyrowickie z wielebnym oycem Markiem Maluszyckim, w pracach pod ten że czas zakonnych w monastyrze Byteńskim odważnie zostaiącym, własnie iako z posrzodku ognia z wielkiego od nieprzyiacioł niebespieczeństwa wyrwał. Naostatek gdy kapłanow rzymskiego y greckiego nabożeństwa unitow, iako też y pospolity gmin przestrzegał, aby gdzie mogli uchodzili, żeby ich Chowański, Moskiewski hetman, pod mury Lachowickie do szturmu nie pędził, co mu sam Chowański uniwersałem swoim czynić roskazał, a ow eadem dexteritate osoby pomienione ochronił, a tym barziey, gdy przed tym wszytkim poimanym będąc od Chowańskiego, unionem sanctam publicznie przed nim y drugą Moskwą wyznał, a też wiarę swiętą ni w czym nie naruszywszy, w wyliczonych okazyach tak sobie postępował: tedy za to wszytko iako Boga, wiarę, zakon y oyczyznę miłuiący kapłan za wiekopomne odwagi swoie od wszytkiey congregacyey pochwałę odniosł.

Przyięta tegoż czasu supplicatio listowna wielebnego oyca Adriana, starszego Chełmskiego monastyra, staruszka, od lat czterdziestu nauką, pobożnością y pracami różnemi w zakonie wielce zaleconego, y co iuż na przeszłey congregacyey onemu pozwolono, to na tey konfirmowano, aby mogł spokoynie ze wszelką wygodą w monastyrze Żyrowickim, przy Nayswiętszey Panny obrazie cudownym do żywota przemieszkiwać.

Wniosł też prozbę za sobą wielebny ociec Piotr Mimoński, protoconsultor, aby mogł przy tymże świętym mieyscu ostatek szędziwego wieku swego spokoynie dopędzić; który że się znayduie w zakonie nadawnieyszym, a prawie oycem wszytkich zakonnikow, y tak wiele starszeństw chwalebnie odprawił, Żyrowicki monastyr od nienależytych wtrącaiących się collatorow prawnie a pracowicie eliberował, cerkiew tegoż monastyra czasu swego starszeństwa murowaną po wielkiey częsci, za pilnym swoim staraniem, przystoynie dokończył; inszym zaś monastyrom y samym ichmościom oycom metropolitom, w Panu Bogu zeszłym, ustawicznie y szczęsliwie z utratą zdrowia swego przysługował się. Na ostatek w zakonnych pracach, kazaniach, spowiedziach y innych indefessus znaydował się, a postępkami swemi pobożnemi od młodości swoiey

do zgrzybiałey prawie starości z wielkim wszystkich zbudowaniem swiecił y swieci, tedy wszyscy temuż wielebnemu oycu Mimońskiemu chętnie takież, iako y wielebnemu oycu Adrianowi, przy Żyrowicach mieć pożycie pozwolili. Upraszał potym wielebny ociec Hilarion Skrazyński, regent muzyki Żyrowickiey, iż ponieważ gotowego grosza z oyczyzny iego pułtrzecia tysiąca złotych polskich na xięgi do biblioteki Żyrowickiey starsi obrócili, aby na tych xięgach imie iego napisane było, żeby za żywota y po śmierci iego oycowie y bracia tych ksiąg na chwałę Bożą y zbawienie bliźnich zażywaiący, mogli też onego przed Panem Bogiem w modłach swoich nie przepominać, co też z pewnych respektow y consideracyi pozwolili.

Przy dokonczeniu sessij przewielebny ociec episkop upominał serio y szeroce wszystkich, aby dla zbudowania dyzunitow y obserwancyey statutow veterum patrum w służbach Bożych, iako spiewanych, tak czytanych, y inszych obrządkach cerkwie origentalney antecessorow swiątobliwych, niedawno w iedności swiętey zeszłych, ile można przestrzegali uniformitatem w przygotowaniu do służby Bożey, w ofiarowaniu, przy poswięceniu, w podnoszeniu kielicha, y inszych obrządkach wszyscy iednostaynie zachowali, co też starodawnieysi oycowie promowuiąc gorąco zakonowi kommendowali y zarazem ad praxim postanowione rzeczy reducere w Żyrowicach roskazali.

Sessija dziewiąta. Dnia 26 Decembra.

Musieli bydź starsi na congregacyey obrani. Przysięga ich. Przysięga zakrystiana Żyrowickiego. Nowicyat pozwolony w Wilnie, Żyrowicach y Chełmie. Obraz Nayświętszey Panny Grodzieński cudowny bernardynom się dostał po moskalach. Rożańskie obrazy Moskwa pobrawszy dominikanom Nowogrodzkim dała. Żyrowice liberowane od consistencyi. Akafist Nayswiętszey Panie co tydzień odprawował się w Żyrowicach y co swięto. Summa Żyrowicka siedm tysięcy na Kasinowie. Kasowano to, na co consultorowie nie podpisali się y starszy Żyrowicki protestował się. Jezuici od spowiedzi y kommuniey naszey studentow odwodzą, do cerkwi chodzić zakazuią. Zaraz po wezwaniu Ducha Swiętego, iako postanowiono na przeszłey sessiey, starsi na tey congregacyey confirmowani przysięgę na urząd swóy wykonali temi słowy: „Ja NN przysięgam Panu Bogu w Tróycy Swiętey Jedynemu, iż dyscipliny zakonney w monastyrze moim, ile można będę postrzegał, dochodow żadnych, okrom iako zakonnikowi trzeba, na moią potrzebę nie będę obracał, ale na potrzeby cerkiewne y pospolitości, także ani skarbami cerkiewnemi nie będę szafował, ani co poważnego budował, ani dobr monastyrskich leżących y ruchomych oddalał, ani zawodził bez woli wyższych starszych moich, tak mi Boże dopomoż, y niewinna męka Jego“.

A zakrystian Żyrowicki tenore sequenti: „Ja NN przysięgam Panu Bogu, w Tróycy Swiętey Jedynemu, iż skarbami y dochodami cerkiewnemi nie będę sam przez się szafował, ani na swoie prywaty obracał, bez woli starszego mego, tak mi Boże dopomoż y Jego niewinna męka“. Które przysięgi, aby y drudzy iako zakrzystiani, tak y starsi, gdzie potrzeba będzie, wykonywali, nakazano.

Monastyr cwiczenia młodzi zakonney abo nowicyat, iż iest zrzodłem y matką naszą, a w tych czasiech woiennych z swoiey wypadł kluby, maią obrani zakonu naszego przełożeni, z sobą znioższy się y upatrzywszy osoby, do tego mieysca potrzebne, na cwiczenie nowicyuszow w Byteńskim monastyrze przełożyć, y wszytkim, co do dobra duchownego należy, opatrzyć. Tak też maią kogo zesłać, abo sami do Bytenia ziachać y z wielmożną ieymoscią panią starościną Mozyrską około

fundacyey iaśnie wielmożnych dobrodzieiow naszych ichmościow panow Tryznow znieść się y co statecznego postanowić, o co y sama ieymość toties y przed tym, y na tey congregacyey solicitowała, a co się postanowi, to congregatio pro rato et grato będzie miała.

Pozwala też congregatio dla dobra pospolitego zakonnego przyimować do zakonu nie tylo w monastyrze Byteńskim, ale y Wileńskim y Żyrowickim y w Chełmskim, iż od iegomości świętey pamięci Antoniego Sielawy, metropolity Kijowskiego y zakonu naszego na on czas protoarchimandryty dawno było to czynić pozwolono, tudziesz na Mińskiey congregacyey ta licencya iegomości a tota communitate iest stwierdzona, tedy y teraznieysza congregacya iegomości oycu episkopu Chełmskiemu y monastyrowi tamecznemu iterato pozwala.

Obraz Nayswiętszey Panny cudowney Grodzienskiey, per iniuriam bellorum od Moskwy kapłanom unitom w Grodnie wydarty, że po zdaniu się Moskwy, przez iaśnie wielmożnego iegomości pana hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego wielebnym oycom bernardynom Grodzieńskim iest do czasu dany, a to, że cerkiew unitow od Moskwy ogniem zniesiona, congregatia wszytka supplikować iegomości panu hetmanowi roskazała, aby ten święty obraz unioni sanctae nie zginoł, gdyż nie maiąc wielebni oycowie bernardyni nam unitom, na których naywięcey schyzma z moskalem sprzągła się, iako utrapionym, większego dodawać utrapienia, a zwłaszcza za to, że y Bogu y oycowi swiętemu wiary swiętey, i iego krolewskiey mości, panu naszemu miłościwemu y Rzeczy pospolitey wierności dotrzymalichmy. W czym, iesli by wielebni oycowie bernardyni nie byli nam życzyliwi, y tego swiętego obrazu wydać nie chcieli, oycowi nayswiętszemu supplikować zleciła congregatia. A że y z Rożańskiey cerkwie, przy którey zakonnicy nasi zostaią w possessiey samegoż iegomości pana hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego, naszego miłościwego pana y dobrodzieia, moskwa, niektóre pobrawszy obrazy, wielebnym oycom dominikanom Nowogrodzkim oddała, prosić ichmościow oycow dominikanow, aby do teyże cerkwi przywrócić chcieli, o co u iegomości pana hetmana o przyczynę upraszać postanowiono.

Doznawszy miłościwey iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego łaski y wszytkiey Rzeczy pospolitey, a mianowicie ichmościow panow obywatelow wielkiego xięstwa Litewskiego y specialiter powiatu Słonimskiego, iż względem cudownego obrazu Nayświętszey Panny monastyra Żyrowickiego, miasteczko nasze od wszelkich exakcij y consistencyi żołnierskich in perpetuum, a od podatkow y ciężarow reipublicae do lat czterech constitucyą roku tego uwolnili, a ichmość panowie sędziowie Trybunału skarbowego, iako z senatu, tak y koła poselskiego w Nowogrodku, do teyże constitucyey przychylaiąc się, y od czopowego pomienione miasteczko dekretem swoim do lat czterech ochronili. Tedy in testificationem powinney wdzięczności, procz inszych zwykłych za króla iegomości pana naszego miłościwego y Rzecz pospolitą zawżdy odprawuiących się dewocyi, postanawiamy, aby po iego królewskiey mości dobrodzieiu którzy w tey materiey osobliwie pracowali nominatim, wszyscy generatim przy proskomidiach, służbach Bożych y inszych nabożeństwach, przez cały rok wspominani byli, y akafist Nayswiętszey Pannie, co tydzień y co swięta Nayswiętszey Panny odprawuiący się, cale za ichmościow był odprawowany. Summa Żyrowicka y oney krescencya w ręku iaśnie wielmożnego iegomości pana Kędzierzawskiego, kasztelana Mińskiego, y teraz zostaiąca, aby uszczerbku nie miała swego, oo. na congregacyey teraznieyszey uchwalili, a którą darowiznę y defalkatę niektórzy przełożeni lat temu kilka także na congregacyey zakonney iegomości panu kasztelanowi uczynili, za nieważną poniekąd uznali, gdyż na nią consultorowie nie podpisali, y przełożony Żyrowicki teraz protestował się; maiąc tedy u iegomości pana Mińskiego oycowie, którym z congregacyey zlecono, oznay-

mić y upraszać pokornie iegomości, aby tę summę z crecencyą monastyrowi Żyrowickiemu, zwłaszcza dla tak cięszkiego od nieprzyiacioł mieysca tego zruinowania. przywrócić raczył, w czym iednak justum moderamen respektuiąc, na czasy może adhiberi.

O dobra y seminarium Mińskie, od nieprzyiacioł zniesione, w którym by według intencyi fundatorow studia dla młodzi, naywięcey ruskiey, traktowane bydź mogły, congregacya upraszała, aby wielebny ociec protoarchimandryta z wielebnym oycem prowincyałem starali się, y oycu swiętemu o tym, iesli by trudności iakie zachodziły, doniesli. Także y strony spraw na seminarium, od wielebnego oyca Barlaama zabranych. Wniesli wielebni oycowie Nowogrodscy na congregacyą, iż ichmość oycowie Societatis Jesu, ktorą młodź unitow w szkołach swoich cwiczą, do spowiedzi y communiey do siebie przywodzą, y w niedziele, iako też y swięta roczne nasze bywać w cerkwi zakazuią, przez co unitowie maleią, a schyzmatycy w błędzie swoim confirmuią się, iako by unitowie umyslnie z swiętym rzymskim kościołem dla tego złączyli się aby o Ruś niedbaiąc, onę wyniszczyli. Przetoż nomine congregationis do ichmościow oycow Societatis Jesu pisać nakazano, aby nasza młodź do spowiedzi y kommuniey zakonnikow naszych, iako też y w swięta do cerkwi naszey odsyłali, a karteczki tylo swiadeczne od spowiedzi według dawnego ichmościow między nami zwyczaiu od naszych spo wiednikow brali.

Przy końcu tey sessiey prożbę swoią wniosła cała communitas, aby przewielebny iegomość ociec Chełmski, zakonu swiętego protoarchimandryta, petita do stolice apostolskiey od congregacyey sobie zlecone na memoriale wielebnemu oycowi prowincyałowi imieniem zakonu posłał, a wielebny ociec prowincyał u stolice apostolskiey o łaskawą starał się resolutią.

Sessija dziesiąta. Dnia 27 Decembra.

Torokanie na prowincyała. Rezydencya y assisteńcya prowincyałowi. Wizyta co rok bydź powinna. A visitatione wolno apelować. Reguły czytać często pospolite. Alienacya bez consultorow nic nieważy. Swowolnie z monastyra wyszły nie ma być nigdzie przyięty, ale powracać do swego przełożonego. Rzeczy po odumarłych bracij nie ma żaden sobie applikować. Targaiący się na przełożonego nie ma bydź ni od kogo absolwowany, choć też maiącego pro reservatis. Nieposłuszny co?

Przy dokończeniu congregacyi niektóre agitowane są rzeczy, do dobrego porządku należące y postanowione.

1. Wielebny ociec prowincyał ordinarie w Żyrowiczach ma rezydować, amictus zaś y inne potrzeby z Torokań maią dochodzić, a dla potrzeby iego determinatus aby miał przy sobie oyca y brata, czeladnika y chłopca, y z parą koni kolasę dla poiazdu swego. Tenże ma y powinien będzie monastyry co rok wizytować, y odebrawszy inwentarze od starszych rachunku słuchać. Tenże w przełożonym iakiego klasztoru winę upatrzywszy, ma go nie odwłocznie karać, a gdzieby apelować chciał do iegomości oyca protoarchimandryty w niesłuszney rzeczy, nie ma tego dopuszczać, ale agere agenda, praetendenti iednak iniuriam wolne forum do iegomości oyca protoarchimandryty bydź ma.

2. Reguły swiętego oyca naszego aby często, według zwyczaiu dawnego, u stołu po monastyrach czytane były, y według onych wielebni oycowie starsi poddanych sobie w duchu oycow y bracią rządzili, są napomnieni, żeby potym Panu Bogu za dusze ich rachunku nie oddawawali.

3. Wielebni oycowie starsi dobr monastyrskich y maiętności, bez wiadomości iegomości oyca protoarchimandryty y wielebnego oyca prowincyała y consultorow, nie maią nikomu arendować, ani sami zawodzić, a iesli by się tego nad postanowienie teraznieysze ważyli, maią bydź serio lub od iegomości oyca proto-

archimandryty, lub od wielebnego oyca prowincyała za to paenowani, y kontrakty pro nihilo miane.

4. Wielebni oycowie starsi przy odmianie oycow abo braci z monastyra do monastyra, za obedientią wielebnego oyca prowincyała, dobrze odzianych y we wszytkie potrzeby opatrzonych odsyłać maią.

5. Ponieważ pod te woyny wiele monastyrow nie tylo męskich, ale y panieńskich od nieprzyiacieł zruinowano, a drugie ieszcze pod Moskwą zostaią, zkąd przychodzi zakonnikom naszym po swiecie tułać się, tedy dla zbawienia dusz onych congregatio postanowiła, aby od zakonu podług możności o nich staranie było czynione, nie tylko względem dusze, ale y względem powierzchownego opatrzenia, y iesli które lub u krewnych, lub u dobrodzieiow przemieszkiwaią, o nich pieczołować się wszyscy wielebni oycowie starsi powinni, a mianowicie iegomość ociec protoarchimandryta y wielebny ociec prowincyał zakonu naszego, żeby do monastyrow, iuż od nieprzyiaciela wolnych, zgromadzili sie, abo też iesli monastyry ich ieszcze nie są restawrowane, żeby przy dobrodzieiach według swego żyli powołania.

6. Oycowie y bracia przed ekspiracyą czterech lat bez poważney przyczyny z monastyra do monastyra pociągani bydź nie maią, gdzie by który z nich swawolnie z monastyra wyszedł, okrom inszych cięszkich pen, nigdzie nie ma bydź przyimowany, ale do swego wracać monastyra.

7. Którzy by culpabiliter rzeczy cerkiewne abo monastyrskie gubili, oprocz słuszney kary, z miseczką u drzwi cerkiewnych poty żebrzeć maią, poki by szkodę nagrodzili.

8. Włocęgowie y którzy by, włocząc się, na imie iakiego klasztoru questy, zgorszenia pełne, czynili, surowie od wszytkich starszych, który by z nich takowego zaskoczył, a nawięcey od przełożonych zakonnych maią bydź karani.

9. Niektórzy tymi czasy po zmarłym oycu abo bracie rzeczy iego zacierali, y na siebie samych bez woli starszych obracali, przeto postanowiono, aby żaden spadkow, abo rzeczy, pozostałych po zakonnikach naszych, sobie przywłaszczać nie ważył się, a to nie tylko ma się rozumieć o rzeczach inszych, ale y o księgach, pismach y kazaniach ktorego kolwiek zeszłego zakonnika; o wszytkim zaś sam starszy mieysca, w którym kto umrze, ma wiedzieć, et in usum communitatis obracać.

10. Kto by kolwiek z zakonnikow naszych na wielebnych oycow starszych targnąć się smiał, iako excommunicatus, ni od kogo nie ma bydź absolwowany, chyba in casu summae necessitatis, tylko od samego iegomości oyca protoarchimandry, by też kto inszy procz iegomości miał licentią a sede apostolica absoluendi, a iesli by się nie targnoł, ale tylko nieposłusznym y krnąbrnym był, postem, odłączeniem y inszym karaniem ma bydź paenowany.

11. Iż miasteczka Żyrowickiego mieszczanie pretendowali sobie od wielebnego oyca starszego Żyrowickiego nieiakie praeiudicia, tedy iegomości oyca protoarchimandrytę congregatio upraszała, aby w ich wolności y dolegliwości chciał weyrzeć, y zniosszy się z którymi należy, co do dobrego będzie porządku, postanowić.

12. W ostatku przewielebny iegomość ociec episkop wszytkiemu zakonowi za odprawioną szczęsliwie congregacyą powinszował, y do zachowania rzeczy postanowionych gorąco upominał, a communitas wzaiem, ochotę swoią do tego oswiadczaiąc, za podiętą pracę iegomości pro debito podziękowała. Co wszytko ku chwale naywyższego, a pożytkowi zakonnemu w miłey zgodzie dokonczywszy, do cerkwi wszyscy poszli y „Тебе Бога хвалимъ“ zaspiewali y inszą dewocyą odprawili, upraszaiąc Pana Boga, żeby to, co operatus est, in nobis z miłościwey łaski swey raczył confirmare—amen.

Слѣдують подписи предсѣдателя и членовъ конгрегаціи:

Jakub Susza, episkop Chełmski y Bełzki, protoarchimandryta zakonu swiętego Bazylego

Wielkiego zgromadzenia swiętey Tróycy, director tey congregacyey m. p.

Pachomius, divi Basilij Magni per Russiam et Litvaniam provincialis.

Petrus Mimoński, ordinis divi Basilij Magni protoconsultor m. p.

Michael Paszkowski, ordinis divi Basilij Magni consultor, monasterij Novogrodensis superior m. p.

Christophorus Milenkiewicz, ordinis divi Basilij Magni consultor et secretarius, superior monasterij Żyrovicensis.

Arsenius Łastowski, superior Volnensis ordinis divi Basilij Magni m. p.

Martinianus Bykowski, superior Rożanensis ordinis divi Basilij Magni m. p.

Stephanus Martyszkiewicz, vicarius Żyroviciensis m. p.

Josephus Pietkiewicz, vicarius monasterij Vilnensis ordinis divi Basilij Magni m. p.

Seraphion Bogdanowicz, praedicator et vicarius monasterij Novogrodensis m. p.

Innocentius Terpiłowski, concionator ordinarius Żyroviciensis m. p., generalis procurator causarum religionis etc.

Bonifaciusz Puczkowski, poenitentiarius Żyroviciensis ordinis divi Basilij Magni m. p.

Helizeusz Ilkowski ordinis divi Basilij Magni m. p.

Wiktor Czarnecki m. p.

Leontius Chodorowicz ordinis divi Basilij Magni m. p.

Thomas Migowski, zakrystian Żyrowicki ordinis divi Basilij Magni m. p.

Marek Maluszycki, ekonom Żyrowicki ordinis divi Basilij Magni m. p.

Hilarion Skazyński ordinis divi Basilij Magni m. p.

Warsonoffj Kobylinski zakonu swiętego Bazylego Wielkiego.

Kassian Sobolewicz ordinis divi Basilij Magni.

Abrahamius Kłoskiewicz, notarius congregationis, imieniem własnym y inszych, którzy zaraz po odprawieniu congregacyey roziachali się, m. p.

Congregacya XV.

Suprasلska.

Relatia o tey congregatiey czytay niżey na karcie (152). Czekaią na bytność iegomości xiędza Nunciusza w Supraslu. Obrany za protoarchimandrytę metropolita Kolenda. Suspendowawszy jurament do rescriptu Sedis apostolicae super validitate actus. Za wikarego ieneralnego obrany Pachomi Ohilewicz. Za consultorow obrano Glińskiego, Pawła Korsaka, Kaczyńskiego y Martyszkiewicza, za sekretarza Kłoskiewicza. Bielska residentia była. Intimacya igomości xiędza nunciusza. Antoni Pignatelli, z Bożey y apostolskiey stolicy łaski arcybiskup Laryssenski, nayswiętszego pana naszego Aleksandra, z Bożey opatrzności papieża siodmego prałat domowy y assistent, do nayiaśnieyszego Jana Kazimierza, Polskiego y Szwedzkiego króla naypotężnieyszego y do całego królewstwa Polskiego z mocą wysłany od boku nunciusz apostolski.

Jasnie wielmożnym y przewielebnym pp. arcybiskupom, biskupom tytuł archimandrij monastyrow trzymaiącym, archimandrytom, tudziesz consultorom y starszym y innym każdym zakonnikom zakonu swiętego Bazylego Wielkiego unitom, w obszernym królewstwie Polskim, tudziesz wielkim xięstwie Litewskim y innych mieyscach mieszkaiącym, a na congregacyą generalną podług prawa y zwyczaiu przyieżdżać zwykłym, nam w Chrystusie miłym, zdrowie w Panu.

Wczesnie początkom złego zabiegaiąc, trzeba y pilnie to konserwować, co pobożnie y na wiekuiące wieki szczęście chwalebnie trawało. Gdy więc swięta iedność nasza, w związku swiętego pokoiu kwitnąca y wielce zalecona, z okazyiey niedawnych dwuch, ale nienależycie y niesłusznie (iako declarowano iest) odprawowanych congregacyi, a

przeto nieważnością obranych protoarchimandrytow, w różnych zostaie niesnaskach. Przeto nayswiętszy pan nasz z urzędu naywyższego rządu, od Pana Boga sobie w kościele powierzonego, pieczołuiący się, iako by przypadaiącym, iako w kościele wszytkim, tak teraz osobliwie iedności waszey, mogł zabieżeć złym y zachować w trwałości to, co pomnożeniem chwały Bozskiey y zbawienia dusz było, po deklaracyey, z przyczyn, w liście do mnie przesłanym wyrażonych, iż te congregacyie y obranie protoarchimandryty niesłuszne y nienależyte są y nic nie ważą. Mnie osobliwie tym że listem zlecił y przykazał, abym powagą apostolską, nie uważaiąc na te miane congregacyie y elekcyie, nową ieneralną congregacyią na ieneralnego starszego zakonu swiętego Bazylego Wielkiego unitow obranie, tudziesz do skleienia znowu iedności swiętey y mysli w duchu związku złączenia zwołał, za danymi do tego mnie urzędu prawami y zupełną mocą do wszytkiego potrzebną; przykazuiąc y to, abym na tey congregacyey sam w osobie praezydował, a żeby tym lepiey, słuszniey y sprawiedliwiey podług opisow kanonow ta elekcya skończona była. Więc, stosuiąc się do roskazow nayswiętszego pana naszego, powagą apostolską mnie pozwoloną, wam wyż rzeczonym wszytkim y kożdemu z osobna, kędy kolwiek zostaiącym, ieneralną congregacyą na dzień iedenasty Oktobra, roku teraznieyszego, podług nowego kalendarza w klasztorze Suprasľskim, ninieyszym listem, koniecznie odprawować się maiącą, naznaczamy, oznaymuiemy y intimuiemy, y wam wszytkim wyż rzeczonym, do których by elekcyia należała, w mocy posłuszeństwa przykazuiemy, abyście się na tenże dzień iedenasty Oktobra, roku teraznieyszego podług nowego kalendarza do rzeczonego klasztoru, kożdy iednak z należytą prowiziią, dla respektu klasztoru spustoszonego mianą, na tę congregacyą ieneralną, koniecznie odprawować się maiącą, stanowili. Co aby miało większą wiarę ręką naszą podpisaliśmy. Datt w Warszawie 23 Awgusta, roku tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego piątego. Antoni, arcybiskup Larisseński m. p. Locus sigilli.

Quod felix faustumque sit, na chwałę Bożą y iedności swiętey pomnożenie, a Bazylego swiętego zakonu amplius incrementum, destinowana iest a sede apostolica walna congregacya ordinis divi Basilij Magni, w Suprasľskim monastyrze celebranda anno millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, pro octobris undecima secundum novum. Gdzie ad intimatorias illustrissimi ac reverendissimi Domini Antonij Pignatelli, archiepiscopi Larisseni do nayiasnieyszego Jana Kazimierza, szczęsliwie nam panuiącego króla Polskiego, nuntij apostolici, ziachali się obsequenter osoby następuiące.

Illustrissimus et reverendissimus Dominus GabrielKolenda, Dei et apostolicae sedis gratia metropolita Kijoviensis et totius Russiae, archiepiscopus Połocensis, Supralsliensis, Berezvecensis archimandryta.

Reverendissimus Dominus Martianus Białozor, nominat episkopiey Pińskiey y Turowskiey, archimandryta Wileński.

Reverendissimus Dominus Barlaam Koziński, nominat archiepiscopiey Smoleńskiey, Miński y Mscisławski archimandryta.

Reverendissimus Dominus Antonius Terlecki, nominat episkopiey Przemyslskiey y Samborskiey, archimandryta Dermański.

Reverendissimus Dominus Paulus Korsak, archimandryta Onufriensis.

Reverendissimus Dominus Josephus, archimandrita Połocensis.

Reverendissimus Benedictus Gliński, archimandryta Kobryński.

Reverendissimus Dominus Gregorius Bierekowski, archimandryta Grodzieński, starszy Czerloński.

Reverendissimus Dominus Rafael Chociatowski, archimandryta Dubieński.

Revendissimus Dominus Michael Paszkowski, archimandryta Ławryszowski, starszy Nowogrodzki.

Venerabilis pater Pachomius Ohilewicz, consultor religionis.

Venerabilis pater Sebestianus Kaczyński, consultor religionis.

Venerabilis pater Christophorus Mileńkiewicz, consultor et secretarius religionis, starszy Byteński.

Admodum reverendus pater Bonifacius Puczkowski, starszy Żyrowicki.

Admodum reverendus pater Stephanus Martyszkiewicz, starszy Brzescki.

Admodum reverendus pater Arsenia Łastowski, starszy Wolnieński.

Admodum reverendus pater Josaphat Brazycz, starszy Chełmski.

Admodum reverendus pater Martinianus Bykowski, rezident Rożański.

Admodum reverendus pater Gennadius Żochowski, starszy swiętego Krzyża Dubieński per delegatum.

Admodum reverendus pater Matthaeus Karpelin, starszy Stożeński, per delegatum.

Admodum reverendus pater Josaphat Tuszewicki, legatus monasterij Vilnensis.

Reverendus pater Abraham Kłoskiewicz, legatus primus monasterij Żyroviciensis.

Reverendus pater Ignatius Kamiński, legatus monasterij Bitenensis.

Reverendus Arsenius Skirmont, legatus monasterij Brestensis.

Reverendus pater Josaphat Klimowicz, legatus Kobrinensis.

Reverendus pater Sergius Wosiński, residens Bielski.

Reverendus pater Macharius Białostocki, legatus monasterij Żydiczinensis.

Reverendus pater Ephrem Mieczkowski, legatus monasterij Chełmensis.

Reverendus pater Macharius Armosewicz, legatus monasterij Czerlonensis.

Reverendus pater Daniel Korytinski, legatus residentiae Rożanensis.

A ci wszyscy tu opisani, iako naywyższemu oycu y pasterzowi posłuszni synowie, gdy się na termin złożony aktu namienionego, ieden kilka dni ante, drudzy pridie in Domino zgromadzili, y miłe a oycowsko od iaśnie wielmożnego iegomości oyca metropolity, iako tamecznego klasztoru archimandryty, przyięci, na szczęsliwe przybycie illustrissimi ac reverendissimi domini nuntij apostolici dzień y drugi wyglądali, życąc sobie tego, aby według woli y zlecenia stolicy apostolskiey congregationi praesideret, y wysoką osoby swey powagą tractandis in ea waloru dodawał. Więc że sors iniquior doczekać się iegomości niedopusciła, propter legalitates, które sam iegomość missis ad illustrissimum metropolitam literis expressit, tedy petita ultro od iaśnie wielmożnego iegomości oyca metropolity licentia et benedictione, o tym radę uczyniono y mature deliberowano, iesliby infectis rebus mieli się zgromadzeni rozieżdżać, abo też etiam in absentia iegomości xiędza nunciusza ad electionem capitis religionis przystąpić?

Nastąpiły zatym różne trutiny, y niemało pro et contra difficultates; z iedney bowiem strony szło wiele o to, żeby ten proces congregationis nie był contra intentionem sanctae sedis apostolicae, z drugiey strony wiele trudności przynosiła ta rzecz, roziachać się ni w tym, ni w owym, zwłaszcza że drudzy za sześćdziesiąt mil y daley się przetłukli, koszt niemały na to łożyli, a za łaską Bożą in tanta personarum frequentia zgromadzili się, iakiey drugi raz nigdy by sobie żaden nie obiecował. Ba y to z wielką by hanbą zakonną było acephalami interea zostawać, y na nierząd a ruiny zakonne bez należytych głow y rządcow z żałoscią patrzać.

His ergo utrinque perpensis staneło na tym omnium unanimi concludente voce, aby y w niebytności iegomości xiędza nunciusza apostolskiego ad actum electionis przystąpiono, a co by się dobrego postanowiło, to ad sedem apostolicam defferetur, iakoż y tak się stało. Bo na zaiutrz, postquam iegomości oycu metropolicie wola zebranych osob per delegatos innotuit, nieodwłocznie rzecz tę od Pana Boga zaczynaiąc, missam de Spiritu Sancto solennem miał, w samy dzień Pokrowy Nayswiętszey Panny, którego na ten czas fest przyszedł podług nabożeństwa greckiego, przy assistencyey celebruiących prałatow infułatow,

na którey sakrę stolicy apostolskiey, na metropolią iegomości przysłaną, czytał, y przy bytności wszytkich, z dziękczynieniem, należytą stolicy apostolskiey za taką łaskę swiadczył wdzięczność, wszelką rewerencyą y posłuszeństwo, iako nayswyższemu oycu obiecuiąc. Potym na teyże mszy dwuch archimandrytow consekrował, iegomości oyca Antoniego Terleckiego, nominata Przemyslskiego, na Dermańską, a iegomości oyca Rafała Choiatowskiego na Dubieńską. Po skończeniu zaś cerkiewnego nabożeństwa, praecedentibus binis et binis od wszytkich ad aedes rezidencyey metropolitańskiey, qua par erat honorifice deductus, a tam mu dostąpioney metropoliey godnosci gratulowano y wszelkiey szczęśliwości apprekowano; co iegomość, peramanter od wszytkich przyiowszy, wzaiem pasterskie staranie, czułość y oycowską łaskę przyobiecał.

W następuiący dzień, gdy się spolnie wszyscy przez dzwonek przed południem na mieysce naznaczone zeszli, następuiąca kwestija urosła. Po co nas na to mieysce zwołano? iesli dla wolnego obrania zakonu protoarchimandryty, abo też głównego namiestnika iego? Na to strona iaśnie oswieconego metropolity zrazu odpowiedziała, iż protoarchimandryty obierać nie potrzeba, gdyż iuż iest actu metropolita, zaczym o namiestniku iego radzić przysłuszna.

Lecz strona zakonna, distinctią miedzy metropolitą y protoarchimandrytą allegowawszy, nie tylko do wolnego obrania wikarego lub prowincyała, ale samego protoarchimandryty prawo y zwyczay pokazowała; tym dobrowolnie iaśnie wielmożnego metropolitę szanuiąc, aby obrany wolnie protoarchimandryta od zakonnikow, od iegomości iako pasterza w naszych kraiach, y w nabożeństwie naszym naywyższego, w niektorych rzeczach miał dependencyą. A tak po długich rozmowach contrapositis hinc inde rationibus, do tego per aequitatem przyszło, iż iegomość na stronę zakonnikow y assertią ich pozwolił, z tym się deklaruiąc, że pretensiey swoiey ustąpiwszy, wolną elekcyą zakonnikom tak protoarchimandryty, iako y wikarego ieneralnego pozwala, y na kogo by kto chciał, na tego calculum wolnie podawał, byle by podany protoarchimandryta w kondicyach, które się ordinować y postanowić maią, dependentią miał od iegomości. Przypadli na to wszyscy chętnie, y przystąpiwszy do samego elekcyey actu, na karteczkach vota podali, iako się komu y na kogo zdało y sumnienie diktowało. A że zgodne wszytkich vota tak prałatow, iako y zakonnikow padły na iaśnie przewielebnego oyca metropolitę, aby zostawał zakonu swiętego protoarchimandrytą, tedy to iegomość wdzięcznie przyiowszy, tym żarliwiey oycowskiey miłości ku zakonowi wniosł deklaratią: wielebni zaś oycowie konsens, nie tylko iuż iako pasterza, lecz y miłosnego oyca synowsko do obłapienia y swiętego pocałowania ręki przystąpiwszy y wszelkiey nakoniec życząc szczęśliwości, należytą przyobiecał venerацyą y posłuszeństwo, zachowawszy interea zwyczayny iurament na ten urząd do swiętey stolicy apostolskiey rescriptum super validitate actus.

Tym sposobem obrawszy protoarchimandrytę, postąpiono do elekcyey prowincyała; więc że ten tituł prowincyalstwa minus sonat, quam potestatis habet, bo nie do iedney prowincyey, lecz ad plures extenditur, zdało się wszytkim w Panu, aby raczey wikary ieneralny protoarchimandryty był obrany, y tak mianowany, podług pierwszych zakonu konstitucij.

A za tego wikariusza ieneralnego spolnemi głosami obrany iest multo venerabilis pater Pachomius Ohilewicz, consultor religionis: a lubo to z przyrodzoney sobie modestiey y cnoty vires extenuando, od tak wielkiego ciężaru uwolnienia żądał, uproszony iednak podał pod ciężar ramiona do lat czterech.

Po elekcyey prota y wikarego ieneralnego postąpiono do obierania consultorow zakonu, których upatrzono dwoch z prałatow, a dwoch z zakonnikow; z prałatow pierwszego iegomosci xiędza Benedykta Glińskiego, archimandrytę Kobryńskiego, dru-

giego iegomości xiędza Pawła Korsaka, archimandrytę Onufreyskiego; z zakonnikow zaś venerabilem patrem Sebastianum Kaczyński(ego) y wielebnego oyca Stefana Martyszkiewicza, a wielebnego oyca Abrahamiego Kłoskiewicza za sekretarza actuum religionis et congregationis.

Po takowey dispositiey czytane są każdego klasztoru punkta y prożby przez legatow zesłane, tak też listy od różnych osob y poselstwa a variis personis prezentowane, co wszytko do dispositiey y ordinacyey przewielebnego oyca vikarego ieneralnego iegomość xiądz protoarchimandryta z całą congregatią dokonczyli, a Te Deum laudamus wdzięcznie zaspiewawszy, in osculo pacis wszyscy roziachali się, za co niech będzie chwała Bogu naylepszemu na wieki amen.

Слѣдуютъ подписи вышепоименованныхъ лицъ:

Gabriel Kolenda, archiepiscopus metropolita Kijoviensis, Haliciensis, totiusque Russiae, protoarchimandrita ordinis sancti patris nostri Basilij Magni m. p.

Pachomius Ohilewicz, s. Theologiae Doctor, ordinis sancti Basilii Magni vicarius generalis superior monasterii Brestensis.

Martianus Białozor, nominatus episcopus Pinscensis, Turoviensis, archimandrita Vilnensis m. p.

Basilius Barlaam Koziński, nominatus archiepiscopus Smolensccnsis, Czernihoviensis, archimandrita Mscisłaviensis.

Antonius Terlecki, nominatus episcopus Premisliensis, Samboriensis, archimandrita Dermanensis.

Josephus Grodzicki, archimandrita Polocensis m. p.

Benedictus Gliński, archimandrita Kobrinensis, consultor ordinis sancti Basilij Magni m. p.

Paulus Korsak, archimandrita Onufriensis, consultor religionis.

Gregorius Bieńkowski, archimandrita Grodnensis, superior Czerlonensis.

Rafael Chociatowski, archimandrita Dubnensis. Sebastianus Kaczynski, consultor ordinis sancti Basilij Magni.

Stephanus Martyszkiewicz Businski, superior Brestensis, ordinis divi Basilij Magni consultor et vicarius generalis episcopatus Brestensis m. p.

Abraham Kłoskiewicz, secretarius religionis.

Christophorus Milenkiewicz, superior Bitenensis ordinis divi Basilij Magni.

Josaphat Brażyc, ordinis divi Basilij Magni, superior monasterij Chełmensis.

Theodorus Chocianowski, instructor novitiorum ordinis sancti Basilij Magni m. p.

Arsenius Łastowski, residens Volnensis ordinis divi Basilij Magni.

Martinianus Bykowski, ordinis divi Basilij Magni residentiae Rosanensis residens.

Sergius Wosinski, residens Bielscensis ordinis divi Basilij Magni.

Josaphat Tuszowicki, legatus monasterij Vilnensis ordinis divi Basilj Magni m. p.

Simeon Cyprianowicz, ordinis divi Basilij Magni legatus monasterij Żyroviciensis.

Ignatius Kaminski, ordinis divi Basilij Magni legatus Bytenensis.

Macarius Armosewicz, ordinis sancti Basilij Magni, legatus Czerlonensis m. p.

Artemius Skirmont, ordinis divi Basilij Magni monasterij Brestensis legatus.

Daniel Korytinski, ordinis sancti Basilij Magni legatus residentiae Rozanensis.

Josaphat Klimowicz, ordinis divi Basilij Magni legatus Kobrinensis.

Joachimus Ohylewicz, legatus monasterij Dermanensis ordinis divi Basilij Magni.

Macarius Białostocki, legatus monasterij Żydiczynensis ordinis divi Basilij Magni.

Ephremus Mieczkowski, ordinis divi Basilij Magni legatus monasterij Chełmensis.

Ta congregatia iest annihilowana, a tym czasem za intimacyą od iegomości xiędza nunciusza wydaną na inszą congregacyą, insza była naznaczona congregacya w Brzesciu, następuiąca.

Congregacia XVI.

Brzeska 1666 r.

Nunciusz presidentem congregacyey Pignatelli, który był potym papieżem, nazwany Innocentiusz XII. Przed iaśnie wielmożnym iegomością xiędzem nunciuszem apostolskim odprawowana y iego ręką podpisana piątego Marca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstego pod aney przez intimatorie wiadomości do iaśnie wielmożnych y przewielebnych biskupow y prałatow, z świętym kościołem rzymskim ziednoczonych, y do wszystkich klasztorow zakonnych unitow, gdzie kolwiek będących, od iaśnie wielmożnego y przewielebnego pana Antoniego Pignatellego, z Bożey y stolicy swiętey apostolskiey łaski arcybiskupa Larissenskiego, naswiętszego pana naszego Alexandra z Boskiey opatrzności papieża siodmego, do nayiasnieyszego Jana Kazimierza Polskiego y Szwedzkiego krola, nunciusza apostolskiego, od tegoż nayświętszego pana naszego z władzą extraordinarijną do rzeczy niżey napisanych determinować się y obserwować maiących, osobliwie delegowanego, odprawowana iest congregatia elekciey protoarchimandryty abo generała zakonu Bazylego Wielkiego z swiętym, kościołem rzymskim ziednoczonego, w Brzesciu, w wielkim xięstwie Litewskim, w klasztorze tegoż zakonu.

Sessija pierwsze. Marca 3 dnia.

Controversia iegomości xiędza nunciusza z biskupami y zakonnikami o elekcyey protoarchimandryty. Infert Nuntius pro religiosis a respondetur pro metropolita. Metropolita ma być protektorem dobrodziejem zakonu. Metropolita y biskupi za zakonnikami professami. Nunciusz koniecznie radzi obierać prostego zakonnika. Nowe archimandrie wzniecone. Wiatyk na alumnow ma być y zwykł z monastyrow. Respons xiędza metropolity na racye nunciusza. Czemu prałaci niektórzy czynili, co chcieli. Skarga na iezuitow. Jezuici zle w alumnatach traktuią. Jeść niedaią iezuici. Jezuici w Mińsku szkoły eriguią a nasze ruinuią. Seminarium Mińskie, sumptem Urbana VIII papierza y metropolity z biskupami erigowane, przez moskiewską woynę ginie. Są wolni alumnowie od przysięgi, deklaracyia iegomości xiędza nunciusza. Ceremonij cerkiewnych aby nie odmieniano. Xiądz nunciusz koniecznie metropolity obierać za protoarchimandrytę nie pozwala. Był Marca pierwszy dzień przez intimatorie tegoż iaśnie wielmożnego nunciusza do odprawowania congregacyey naznaczony, kiedy dla rozlania rzek, osobliwie na ten czas przeiazd tamuiących, gorące instantie zakonnikow przystąpiły, aby iaśnie wielmożny nunciusz odłożył na inszy dzień pogodnieyszy trzeci Marca, którego by większa przybyła liczba. Y przybyli iaśnie wielmożni biskupi y insi prałaci, odlegleysi zaś chyba by przez listy wymawiaiące się racye niebytności dali. Na słuszną prożbę zezwolił iaśnie wielmożny, na trzeci dzień Marca congregacyą odkładaiąc. Przyszedł y trzeci dzień, a gdy ani tego dnia ziachali się wszyscy, tedy iaśnie wielmożny postanowił, aby interim czyniono około zewnętrzynych potrzeb zakonnych. Essencialne zaś aby były z pilnością traktowane na ten czas, gdy będą naznaczeni dwa, podług listu nayswiętszego pana, wiadomi rituum. Dla tego dnia tego trzeciego Marca przed sessią odprawowana była służba Boża soborem, ięzykiem słowieńskim, o Duchu Swiętym, od iaśnie wielmożnego wrzewielebnego pana Benedykta Glińskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzeskiego, protothroniego, mieysca ordinariusza, w cerkwi swiętych Piotra y Pawła zakonu swiętego Bazylego Wielkiego, przy bytności iaśnie wiel-

możnego nunciusza apostolskiego y innych, na ten czas na congregacyą zgromadzonych. Po którey odprawieniu, tenże iaśnie wielmożny nunciusz odprowadzony iest do klasztoru na mieysce, do odprawowania congregacyey przygotowane, od iaśnie wielmożnego y przewielebnego pana Gabriela Kolendy, arcybiskupa metropolity Kijowskiego y całey Rusi, y od iaśnie wielmożnych panow biskupow Włodzimirskiego y Pińskiego, tudziesz od przewielebnych archimandrytow, starszych zakonu y inszych zakonnikow, zgromadzonych na congregacyą. Na mieyscu wezwany iest poklęknowszy Duch Swięty przez pieśń słowieńską „Caru nebesny" („Царю небесный"). Potym z iaśnie wielmożnym nunciuszem wszyscy porządkiem swoim zasiedli. Tam napierwey iaśnie wielmożny nunciusz od wszytkich tak prałatow, iako zakonnikow z należytości iest przywitany. Zatym iaśnie wielmożny nunciusz, krotko nieco przemowiwszy, opowiedział, że z powagi naswiętszego pana naszego y swiętey stolicy apostolskiey iest tey congregacyey prezidentem y roskazał, aby dwa listy naswiętszego pana naszego, które do tey powagi y congregacyey należały, od iego czytane były sekretarza. Po których przeczytaniu ufundował swoię jurisdikcyią, y uczyniwszy radę ze wszytkiemi, podług zwyczaiu zakonu, porządku odprawować się maiącey congregacij dispozitią uczynił.

Czytano zatym rejestr przytomnych prałatow y zakonnikow, potym listy nieprzytomnych, w których iaśnie wielmożny pan arcybiskup Smoleński Michał Paszkowski chorobą swoią od tey congregacyey siebie mieć wymowionym chciał. Jaśnie wielmożny pan Przemyslski, że w swoię Przemyslską diaecezią gorącemi prozbami od diecezanow prezbiterow solicitowany odiachał, chciał aby, go poczytano za wymowionego. Z monastyrow zaś, na Wołyniu zostaiących, iako to Dubieńskich dwoch, Dermańskiego iednego, Dorohobuszkiego y innych zakonnicy przez listy exkuzowali się, że nie tylo dla rezolucyey po zimie rzek, ale też nawięcey dla różnych chorob, powietrzu podobnych, z ucieczki od tatarow zaciągnionych przybyć nie mogli. Tymże sposobem klasztory, na Białey Rusi zostaiące, mieli swoie exkuzacye; niektóre bowiem były pod nieprzyiacielem, iako to: Bracsławski, Połocki, Mscisławski, Pustyński, Smoleński; inne, ktore żadnym sposobem zakonnikow na tę congregacyą wysłać nie mogli, iako Berezwecki, Miński, Czereyski wysłać nie mogli, y dla rezolucyey zimy y dla odległości mieysca przybyć nie mogąc. Wszyscy iednak nieprzytomni tak prałaci, iako y zakonnicy, przez listy na congregacyey tey, na wszytkie rzeczy uchwalone, podług zwyczaiu zakonnego, zezwolili, y co by kolwiek oni postanowili, za rzecz słuszną y wdzięczną akceptować obiecali.

Te rzeczy gdy się tak stały, iaśnie wielmożny pan nunciusz, przeczytawszy listy oyca swiętego, mówił, iż wola iest naswiętszego pana naszego, aby mnisi zakonu swiętego Bazylego Wielkiego ruscy unici obrali sobie za generała z samych zakonnikow, który by nie był arcybiskup metropolita, ani żadnym biskupem, dla tego, iż taki zakonnikow rząd naswiętszemu oycu zdał się być lepszy y pożytecznieyszy, niżli gdy by przez prałata takiego zakon miał być rządzony.

Na tę mowę, szerzey od iaśnie wielmożnego nunciusza mianą, odpowiadaiąc, tak iaśnie wielmożni biskupowie na ten czas przytomni, iako też zakonnicy wnieśli, iż wiedząc dobrze, że iaśnie wielmożny metropolita honoru tego nie affektuie; co by mu bowiem za pożytek ztąd mogł urość, chyba tylko pracy y expensy większe, a przeto dla dobra pospolitego y iedności swiętey trzeba, aby iemu rząd był konferowany; abowiem, ieżeli by się rozdzielił zakon od rządu metropolitańskiego w iedności, była by iedna dizunia y szczera w postępku rzeczy na potrzeby iedności swiętey stała by się dissolutia, a wiele szkod całemu zgromadzeniu ztąd by pochodziło, iako iuż z swoim utrapieniem wszyscy sprobowali.

Na co iaśnie wielmożny nunciusz odpowiedział, iż to z dobrem zakonnym będzie, ieżeli obiorą sobie za generała professa zakonnika,

a metropolita arcybiskup był by dobrodzieiem y protektorem zakonnikow.

Znowu odpowiedzieli iaśnie wielmożni biskupi y zakonnicy, co by iaśnie wielmożny nunciusz rozumiał przez to słowo: professi y zakonnicy? y co by szkodziło, ieżeli by metropolita, lub biskup iaki był protoarchimandrytą, wżdyć wszyscy iesteśmy professi zakonnicy y daleko sposobnieysi do rządu, niż zakonnicy, przecie nie affektuiemy y mowiemy, że nie może prosty zakonnik, osobliwie pod czas teraznieyszych zakonu utrapień, być dostatecznym do takiego ciężaru, y niemoże zgubionemu prawie zakonowi dodać lekarstwa. Widzieli wszyscy, iaki przeszłych czasow był rząd zakonu, kiedy im rządził prosty zakonnik; przeto trzeba, aby teraz nad zakonem była iaka naypoważnieysza osoba, która by takim zabiegła utrapieniom. To mowiąc, przydali wszyscy przytomni tak zakonnicy, iako prałaci, że sama potzeba przymusza, aby rząd zakonu na ten czas nie komu innemu, tylko iaśnie wielmożnemu metropolicie był conferowany.

A gdy różni różne tey sentencij raciie dawali, iaśnie wielmożny pan nunciusz apostolski koniecznie radził prostego zakonnika elektią nad zakonnikami, aby szczerzey utrapieniom zakonu zabiegał; mówił bowiem, iż dobrze wie, iaka temi czasy zakonowi Bazyliańskiemu stała się dezolacya, iako monastyry prałaci pod tytułem archimandrij trzymaią, iako nowe wzniecone są archimandrie, iako ieden prałat wiele trzyma klasztorow y ztąd pochodzi, że zakonnikow mało trzymaią, ustaie chwała Boska y staranie się około zbawienia dusz umnieysza się dla tego, ze wszytkie klasztory nie na zakonnikow, ale na prałatow obracaią się.

Przydał y to, iż nowicyat iest zgubiony dla tego, ze z klasztorow zwyczayney nie ma pomocy, nowiciuszowie nie cwiczą się, y ieżeli którzy są, do alumnatow y seminariow nayswiętszego pana, dla defektu wiiatiku, nieposyłaią się. Dla czego zniosszy nowicyat, zniosszy nauki (któremi iako dwiema zrzodłami zakon napaia się y rosnie) tenże sam zakon zniszczeć będzie koniecnie trzeba.

Odpowiedział iaśnie wielmożny pan arcybiskup Kijowski y panowie biskupi, kożdy z nich poiedynkiem, iż to nie pochodziło z nich, ale podobno z antecessora starego, który y na oczy slepy, y z rąk y nog władzy ogołocon, niemogł rządu dobrego nad zakonnikami prowadzić, po śmierci zaś iego upłyneło dziesięć lat y więcey, iako wakowała stolica metropolitańska. Nie dany zaś był metropolita, częścią dla boiaźni kozakow, częścią dla niezgod naszych wnętrznych, z którey okaziey prosci zakonnicy rząd swóy trzymali, y iaki był pożytek, niech sami obaczą. Zkąd poszło, iż niemogł arcybiskup metropolita promowować y prezentować iego królewskiey mości osoby godne na biskupstwa y prelatury (ten bowiem urząd do metropolity arcybiskupa ze zwyczaiu y prawa przywileiami królestwa roborowanego należy), przeto insi, z woli swoiey do senatorow uciekszy się, iego królewskiey mości recomendowani są y przez przywileie tegoż maiestatu zostawszy prałatami, czynili to, co chcieli.

Nowicyat przez rząd zakonnikow iest zepsowany y prawie zniszczony. O sobie zaś mówił metropolita, iż y temi czasy tak subiecta do nowicyatu posłał, iako subsidia na sustentacyą czynił, lubo ieszcze nie był metropolitą, iednak wiele z woyny klasztorow zabrania y desolatiey przez nieprzyiacioły y samego nowicyatu zniszczenia przybyło. Ile się tknie nauk y alumnatow naswiętszego papieża, osobliwie w oyczyznie naszey zostaiących, iż nie są posłani zakonnicy, przeciwna iest rzecz, abowiem seminarium Wileńskie, abo alumnat, naswiętszego pana naszego dotąd wakował' potym zaś kiedy wznowiony iest, chcieliśmy do niego posłać czterech młodzi, aby się w wyższych naukach cwiczyli, ale wielebni oycowie iezuici przypuscić żadną miarą niechcieli, osobliwie że mowili, że nie zwykła przyimować alumnow do szkoł wyższych lubo innych swieckich do tychże szkoł przyieli, y osobliwie obligowali do przysięgi sacrae congregation

de propaganda fide wykonania. Y dla tey przyczyny w Brundbergu w Prusiech iednego z phiziki, drugiego theologiey słuchaiącego studentow y zakonnikow naszych w pułtora lata z alumnatu wyslali, dla tego, iż bez wiadomości swoich przełożonych przysięgi wykonać niechieli. W której materiey wszyscy suplikowali do iaśnie wielmożnego nunciusza apostolskiego, aby do swięty congregacieij suplikował, ażeby od tey przysięgi zakonnicy uwolnieni byli, bo oprocz inney inkonwencij mogł by który z zakonnikow, tak obowiązanych, głowy niespokoyney, turbować zakonu naszego starszych, mówiąc, że iest excipowany od posłuszeństwa starszych, y iako missionarz ma dependencyą od swiętey congregacyey de propaganda fide.

Z teyże okaziey skarżyli się wszyscy zakonnicy, prałaci y biskupi o to, iż wielebni oycowie iezuicy w alumnatach naświętszego pana naszego, w królestwie polskim zostaiących, zakonnikow naszych, by też w kapłańskim stanie zostaiących, barzo szpetnie traktuią y opprimuią, y utrapiaią, ludziom familij szlacheckiey, a pod czas y senatorskiey, podłe y smrodliwe czynić usługi roskazuią, nie bez wstydu stanu zakonnego y kapłańskiego, y z posmiewiskiem swieckich współalumnów. Oprócz tego barzo mizerny wikt daią, barzo mizernie odziewaią, lubo dobrze wiedzą, iakie naswiętszy pan nasz koszty na to łoży, które nie na alumnów, ale na insze potrzeby obracaią się, o czym święty kościoł rzymski lub iaśnie wielmożni nunciuszowie ani wiedzieć mogą dla odległości mieysc, przeto suplikowali, aby takowych rzeczy wielebnym oycom zakazano.

Znowu iaśnie wielmożny pan archiepiskop metropolita, zaczowszy mowę, opowiedział, iż y w tym krzywda od wielebnych oyców iezuitów zakonowi swemu y świętey iedności dzieiesię, że w Mińsku, w miescie ruskim, gdzie prawie centrum iest rusi unitow zmieszanych z schyzmatykami, wielebni oycowie iezuici, nie wiedzieć iakim duchem wzruszeni, szkoły tego roku wystawuią, y szkołom zakonnikow unitow przeszkodę czynią; abowiem w Mińsku zaraz przed Moskwą wspaniałe były unitów szkoły, y przewielebny ociec Benedykt Terlecki, zakonu świętego Bazylego unit, s. congregacyey de propaganda fide alumnus, odważnie one mądrością swoią z innemi zakonnikami promowował. Tamże było wzniecone seminarium Rusi kosztami niegdy naswiętszego oyca Urbana ośmego, wielkiego xięstwa Litewskiego panow y wszytkich biskupow ruskich gorliwą uczynioną contribucyą, y iuż to seminarium pięknie postępowało, ale za inwazyą Moskwy na Litwę, y miasto Mińsk, ponieważ cerkiew unitow y klasztor zakonnikow, tudzież zakonnic tegoż zakonu naszego dobrze były ochronne y murem opatrzone, nieprzyiaciel z nich sobie fortecę uczynił y w nim się, aż do ostatniey zguby, bronił; przeto klasztor z szkołami y seminarium ogniem y prochem y minami iest zniszczony y rozwalony, oycowie zaś wielebni iezuici, widząc, iż my nie możemy tak prętko restawrować, iak się rzekło, szkoły wzniecaią, aby naszym przeszkodę uczynili: odpowiedział, iż mamy przywileia Zygmunta trzeciego, Władysława czwartego, Jana Kazimierza teraznieyszego na szkoły y seminarium, iż mamy naiaśnieyszego pana confirmacyą szkoł, y erekciią seminarij, ale że wielebni oycowie nic nie dbaią, wielkie zaprawdy zgorszenie y nam y schyzmatykom czynią; dla tego trzeba świętey congregacyey de propaganda fide prosić, aby ich tak uskromiła y szkoł im zakazała. Tamże wielebni oycowie młodź ruską, którą nasz zakon napełnić by się mogł, od nabożeństwa greckiego do łacińskiego różnemi sposobami, których to się czynić nie godzi, iako to nasmiewaniem się z swiętego nabożeństwa greckiego pociągaią, inszych zaś lubo by do naszego zakonu wstąpić chcieli, do swego odwabiaią. Tak też postępuią z szlachtą, mieszczany ruskiemi y inszemi ludzmi tegoż nabożeństwa różnego stanu, aby do łacinnikow przeszli, przeciwko wyraznym dekretom świętey congregacyey, od Urbana ośmego naywyższego pasterza approbowanym, które aby

były odnowione od świętey stolicy, wszyscy pokornie prosili, y żeby były promulgowane po Litwie y Polszcze, a oraz pod karą klątwy obserwowane, upraszali. To zaś dla tego wnosili y mówili panowie biskupi y zakonnicy, aby się zrozumieć mogło, z iaką powagą miał by być generał zakonu, aby temu zabieżeć mogł złemu, y dać odpor, co prosty zakonnik żadną miarą uczynić nie może.

To usłyszawszy, iaśnie wielmożny nunciusz, na prożbę o promocyach we dworze iego królewskiey mości do prelatur y godności, iż ma rozmowić z maiestatem iego królewskiey mości, obiecał. Alumnaty naświętszego pana iuż są otwarte dla mnichow ruskich z łaski świętey stolicy, y są wolni od przysięgi, o czym iuż pisał do oycow regensow alumnatow, y znowu będzie pisał. O opressiach w nich zakonnikow, o szkołach, o seminarium Mińskim, o przeyściu od nabożeństwa greckiego do łacińskiego, iako zakazanym, tak zakazać się maiącym, do naświętszego pana y świętey congregaciey de propaganda fide, że ma pisać, przyobiecał. Potym barzo tenże iaśnie wielmożny nunciusz z woli naświętszego pana wszytkich upominał, do obserwancyey ceremonij świętey, w cerkwi greckiey katholickiey zażywanych, dla których odmiany nabarziey gorszą się schyzmatycy y od iedności świętey odtrącaią się. Także wszytkich tak prałatow, iako zakonnikow napominał, aby własnego odzienia, którego zdawna zażywali, y teraz używali. Potym roskazał, aby były czytane prawa zakonne pierwszey congregacyey unitow, któremi się opisuie sposob obierania generała, a że w nich czytano, iż generał zakonny od arcybiskupa metropolity inszy, iednak nie obcy ma być y z pewnych sposob y racyi y władzy metropolitańskiey iest podległy. Wielce chwalił iaśnie wielmożny nunciusz takowe prawa y przymuszał, aby podług ich prosty zakonnik za generała był obebrany.

Tu sami zakonnicy iaśnie wielmożnemu nunciuszowi odpowiedzieli: iest wprawdzie zakonnikom prawo na elekcyą zakonnika, ale za potrzebą wielokroć przypadaiącą był obebrany za protoarchimandrytę metropolita; teraz zaś daleko więcey potrzeba, aby tenże samy był obrany, y te są teraz okoliczności y trudności, że prosty zakonnik nie iest dostateczny do rządu zakonu, z wszelkiey pomocy ogołoconego. Dla czego pokornie do iaśnie wielmożnego nunciusza suplikowali, aby dobrey y wolney mnichom wolności w elekcyey iaśnie wielmożnego metropolity condescendere raczył. Ale iaśnie wielmożny nunciusz prożbom ich być posłusznym nie chciał, y żeby elekcya była postanowiona przez taiemne skrutinium za rzecz potrzebną osądził, a interim mówił, że się dziwuie, iż tak barzo zakon w osoby ogołocony, że nie ma który by był do rządu zakonu sposobnym.

Zatym pokornie znowu odpowiedzieli zakonnicy, iż niezbywa całe zakonowi przynamniey na kilku osobach, które by do tego rządu wziąć się mogły, ale te są teraznieysze trudności zakonu, które przewyciężyć lub odtrącić całe y pewnie nie były by dostateczne. Temi mowami wielce fatygowany iaśnie wielmożny nunciusz, y że iuż ciemny wieczor nadchodził, aby była solwowana sessia, za rzecz słuszną osądził. Jakoż, po przespiewanym zwyczaynym hymnie słowieńskim ięzykiem, solwowana sessia.

Sessija wtora. Dnia 4 Marca.

Ceremonij cerkiewnych aby nie odmieniano. Ceremonie popsowane, inne z rzymskimi pomieszane. Archimandrie nowowzniecone xiądz Susza wygubić usiłuie. Xiądz Susza skarży na iezuitow o szkoły Nowogrodzkie erigowane y o przymuszaniu rusi do nabożeństwa rzymskiego z nienawiści nabożeństwa greckiego. Dziesięciny rzymianie swawolnie poczeli odbierać, y niesłuchali dekretu rzymskiego w Chełmie. Ceremonij cerkiewnych nie odmieniać. Maieysi starszych oprimuią. Gdy się zeszli

wszyscy na mieysce congregacyey, iaśnie wielmożny nunciusz przybył. Zatym odprawiwiwszy dewocyą do Ducha Swiętego, zdało się przewielebnym prałatom y oycom zakonnikom, aby nim przystąpią do elekcyey, rozdziały, abo constitucye zakonu przeczytano, to iest o własnościach maiącego być protoarchimandryty, o sposobie iego obierania, o władzy nad zakonem, o iego dependencyey od zakonu y o inszych rzeczach, które by do tego urzędu, należycie sprawować się maiącego, należały. Po których przeczytaniu, nieco rzekł iaśnie wielmożny nunciusz y pochwalił czytane constitucye, ażeby były obserwowane, pilnie napominał. Tym czasem oznaymiono, że przybył iaśnie wielmożny biskup Chełmski, który po pozdrowieniu wszytkich, przyczynę nie prętkiego przyiazdu swego dał, że żadnym sposobem dla odległości mieysca archimandryey Żydyczyńskiey y potrzeby tam cerkiewne wielkie y zamieszanie, a osobliwie po trzech leciech niebytności swoiey, ieżdżąc do Rzymu, przybyć prędzey nie mogł; wymawiał też inszych klasztorow na Wołyniu zostaiących przez posłow nie przytomność, że nie podobna rzecz była przebyć tak wiele rzek przy rezolucyey zimy. Zatym zrozumiawszy rzecz, która się toczyła na tey congregacyey, prosił, aby elekcya do czasu odłożona było, aż by póki nie proponował, co proponować ma, y mówił o wielu inconvenientiach, które aż do tych czas wprowadzone były, aby onym mocną ręką y wielką gorliwością zabieżono. A najpierwey zaraz o swiętych ceremoniach greckich, aby były zupełnie obserwowane, wiele proponował, osobliwie przy Boskiey ofierze, w którey zakonnicy priwatną swoią powagą wiele rzeczy uieli y wymyslili, tak że ani swiętych ceremonij greckich, ani łacińskich mieć nie zdarza się, lecz swoie własne, niektóre zaś łacińskie przysposobili do greckich, lubo w samych ceremoniach graecy są różni od łacinnikow, co się staie nie tylko z obrazą Boską, ale też z zgorszeniem y odwracaniem się schyzmatykow od unitow, y owszem unitow od swoich. Co by się poprawiło, ieżeli nie będzie protoarchimandryty powagę y władzę maiący większą niz prosty zakonnik, żaden nie będzie dostatecznym. Starał się też mocno o wygubienie nowowznieconych archimandriy, gdzie nie barzo dawno żadnych nie było archimandriy, ale starszeństwo, y wiele tamże znaydowało się zakonnikow, a zatym większa usługa bliźnim, y dostateczniejsza chwała Boska pomnażała się. Które archimandrye ieżeli by chciał znieść protoarchimandryta, który by był prostym zakonnikiem, ani by go dwor słuchał, ani by archimandrytowie o iego dbali. Proponował nakoniec o discyplinie zakonnikow rospuszczoney, która przez rząd zakonnikow iest wprowadzona, który by zabieżeć y dać lekarstwo nie może żaden prosty zakonnik. Y gdy wiele rzeczy referebat, które by należały do poprawy, iaśnie wielmożny nunciusz tegoż przewielebnego biskupa Chełmskiego, iako dobrze wiadomego zakonu swiętego y dawnieyszego z oycow wielebnego oyca Krzysztofa Milenkiewicza, zakonu sekretarza deputował, aby oni co by było pomocno dobremu pospolitemu zakonu y elekcyey protoarchimandryty, ze wszelką szczerością otworzyli. A tak od tey sessiey wtorey dnia czwartego Marca, że się prawdziwie congregacya zaczeła, ma się rozumieć.

Tedy przewielebny biskup Chełmski podług roskazu iaśnie wielmożnego nunciusza z wielebnym oycem sekretarzem proponował te rzeczy, które by dobra całey iedności promocyey były naypożyteczinieysze, potym które do dobra samego zakonu należały; ponieważ bowiem zakon y iedność złączone, iednego dobro z drugiego dobra pochodzą, y złe iednego iest drugiego złe. A napierwey mówił o opressiey iedności od rzymian, wtrącaiących się w iurisdikcyą iaśnie wielmożnych biskupow unitow do różnych sakramentow, małżeństwa, którym ma Ruś błogosławić, o opressiach kapłanow przez kapłanow rzymskich, o zabieraniu dobr cerkiewnych iedności, tak od swieckich laikow, iako duchownych, bez żadnego prawa, z samey potencyey, o przeszkodach szkołom Mińskim, o których wyżey

y inni też mówili o szkołach Nowogrodzkich unitow, którym oycowie iezuici przez erekcyą swoich szkoł opressią uczynili, lubo unici mieli na nie przywileie. A iako młodź Nowogrodzką unitow do rzymskiego nabożeństwa, raczey by sobie nawracali schyzmatykow y heretykow, a niżeli unitow katholikow do katholickiey nawracać wiary; bo to szpetna rzecz iest, tym bowiem samym nas nieprawdziwemi katholikami być rozumieią; a to wszytko z nienawiści samey ku nabożeństwu greckiemu czynili. Proponował też o zakonnikach niektórych nieposłusznych, którzy gdy nie chcieli być od swoich starszych karani, do nabożeństwa rzymskiego bez żadney licencyey stolicy apostolskiey przeszli, którzy iuż na różnych mieyscach, niektórzy zakonny habit maiąc rzymski, a drudzy kapłanami swieckiemi zostaiąc, mizernie pomarli; ale aby temu co podobnego nie trafiło się, srodze przez stolicę swiętą ma się zakazać, bo się to staie przeciwko wyraznym dekretom iey. Mniszki też, które pod czas teraznieyszych woien u swoich krewnych mieszkaią, z których iest iedna u panien brygitek na Wołyniu w Łucku, a druga u benedyktinek w Litwie, y nie chcąc do klasztorow powrócić, przeszli do zakonow rzymskich, aby były przymuszone o powrócenie się, przez iaśnie wielmożnego nunciusza prosił. Proponował do tego o obrazach Rożańskiego klasztoru y cerkwi, od Moskwy wziętych, które oycowie zakonu swiętego Dominika, w Nowogrodku w Litwie pod opieką Moskwy na ten czas mieszkaiąc, iako łupy z unitow od tych że moskalow odebrali, ani wydaią, osobliwie obrazu Nayswiętszey Panny, y prosiemy iaśnie wielmożnego nunciusza, żeby z roskazu swiętey congregacyey de propaganda fide ie wydać przymusił. Przydał tenże, aby iaśnie wielmożny nunciusz swiętą iedność u iego królewskiey mości maiestatu y u senatorow promowować y ochraniać raczył, bronić od nieprzyiacioł, tak schyzmatykow, iako katholikow rzymian, osobliwie od duchowieństwa rzymskiego strony dziesięcin, które za niedawną pamięcią w niektórych dyeceziach unitow bezprawnie y przez gwałt swawolnie odbierać poczeli z rusi unitow. Tenże uskarżał się o nieposłuszeństwo duchowieństwa rzymskiego Chełmskiego roskazowi manutenentiey sacrae rotae strony dziesięcin z rusi przeszłych płacić się, a przyszłych oddawać się maiących sobie, iako biskupowi, y duchowieństwu swemu Chełmskiemu.

Potym proponował rzeczy należące do dobra zakonngo o wielu beneficiach zakonnych, które prałaci unici trzymaią, aby ich ustąpili, chyba by podobno pod ten nagorszy czas dla woien dostateczney y poważney edukacyey iednego beneficium nie dość było. O reformacyey unitow zakonnikow w klasztorze discypliny, tudziesz y zakonnic. O wstrzymaniu się od mięsa, które zdawna obserwowali zakonnicy bazylianie. O veneracyey y należytey obserwanciey biskupowi od zakonnikow, y żeby w ich dyeceziach nic przeciwnego nie czynili władzy ich. Znowu potym o ceremoniach przypomniał, aby statecznie obserwowane były, dla których złamania wyraznie doznał, iż Bóg na zakon y iedność gniewa się, że y zakonnicy tak wiele y takich głow stracili y schyzmatycy od nawrócenia się wzdrygaią. A ni się niech nie dziwuie iaśnie wielmożny nunciusz, że do rządu zakonu metropolitę arcybiskupa proponuie; doswiadczył bowiem sam, gdy był protoarchimandrytą, iak wiele złego w zakonie, iakie potrzeby, iakie trudności, iak wiele od mnieyszych starszych opressyi y wzgard. Trzeba bronić zakon y dobra iego od możnych nieprzyiacioł, tak swieckich, iako duchownych, y od potenciey żołnierzow, trzeba mieć konferencyą o dobrze pospolitym z naiaśnieyszym iego królewską mością y z senatorami, na sądach y naywyższych trybunałach mieć powagę, y owszem wielkie koszty na promocye spraw y obronę praw zabieżeć ambicyą maiącym tak swieckim, iako zakonnym osobom, żeby na prelatury niegodni nie byli promowowani, czemu wszytkiemu nie uczyni żadną miarą dosyć prosty zakonnik, y owszem od wszytkich będzie wzgardzony y uciemiężony, abowiem taka

iest u nas teraz dispozicya rzeczy, wiele bowiem iest srodze swawolnych zakonnikow, którzy gardzą y biją starszych, którym ieżeli by się uciekli pod protekcyą biskupow, co uczyni prosty zakonnik starszy? Powiadał, że mu się to samemu trafiło, że gdy mnisi, w nocy pijąc w Chełmie, od niego napomnieni byli, do włosow y bicia porwali się, ani dbali, że był biskupem y protoarchimandrytą. Więc trzeba mieć takiego starszego, aby takie swawoli y duchowną, abo wnetrzną y powierzchowną uskramiał władzą.

Przydał też nieco wielebny ociec sekretarz potrzebnego do dobrego rządu w zakonie zachowania. A gdy dzień do wieczora się brał, solwowana iest sessia.

Sessija trzecia. Dnia 5 Marca.

Protoconsultor y sekretarz de jure są scrutatores na elekcyey protoarchimandryty. X. Kolenda obrany za dożywotniego protoarchimandrytę. Dał metropolita skrypt, że ta iego elekcya nie ma uwłaczać zakonnikow wolney potym electiey na ten urząd prostego zakonnika. Przysięga xiędza Kolendy. Za prowincyała obrany xiądz Ohilewicz, za sociusza Dąbrowski, za consultorow obrani Mileńkiewicz y Cyprianowicz, za sekretarza Małachowski. Consultorstwo dożywotnie, nie do czterech lat. Archimandrie znieść. Aby xiądz metropolita nic nie czynił bez rady consultorow, osobliwie w promocyach. Aby biskupi archimandriy ustąpili. Aby ciż kilku beneficiy nie trzymali. Administratia biskupstw po zmarłych biskupach metropolitom dana. Jednak dopiero nunciusz miał się o to u papieża starać, niewie, że ieżeli się starał, abo otrzymał. Synod co cztery lata być powinien. Podług zwyczaiu wczoraysze duchowieństwo usiedli. Ten iaśnie wielmożny nunciusz starania swego o wszytkich iedności y zakonowi potrzebach przyłożyć, y o wszytkich rzeczach do swiętey stolicy pisać przyobiecał, y zaraz wniosł, aby do elekciey wszyscy przystępowali, y napominał, aby dla obrania starszego zakonu dobrego y sposobnego przez sekretne kartki byli gotowi. Zatym wezwawszy Ducha Swiętego, przewielebny ociec Pafnucy Ohilewicz, zakonu protoconsultor y wielebny ociec Krzysztof Milenkiewicz, zakonu sekretarz, podług opisu zakonu powstaią, karteczki kożdemu rozdaią, oni zaś imie obranego piszą, kartki skłądaią y z temi słowy od każdego wymowionemi: „Wzywam Boga w Tróycy Jedynego, że tego obieram za protoarchimandrytę, który się mi nabarziey zda być sposobny“—w kielich mowiąc rzucaią; toż samo wszyscy uczynili y sami przerzeczeni, ci którzy kielich nosili, do iaśnie wielmożnego pana nunciusza z kielichem przystępuią, y z nimi wszytkich vota zgodne na iaśnie wielmożnego metropolitę znayduią, y głosem publicznym wszyscy podług constitucyey, roku tysiąc sześćset siedmnastego na congregacyey unitów ferowaney, iż dożywotniego obrali protoarchimandrytę, ogłosili. Wielkiey takowey wszytkich zgodzie na iaśnie wielmożnego metropolitę iaśnie wielmożny nie przeczył, ale z swego oycowskiego affektu y iaśnie wielmożnemu obranemu y zakonnikom powinszował. A iaśnie wielmożny metropolita za takowy affekt podziękowawszy zakonowi y zakonnikom, iż dobra pospolitego czułym miał być rozmnożycielem, obiecał y protestował się, że nigdy honoru tego w zakonie nie potrzebował, aby z iakiego prywatnego pożytku, abo ducha do panowania chętnego mogł mieć preeminencią, ale żeby dobru iedności y zakonu pomoc mogł, osobliwie, że widział tak barzo upadłe rzeczy zakonne.

Zakonnicy oycowską tę iaśnie wielmożnego metropolity ku zakonowi propensiią wdzięcznym y pokornym umysłem przyiowszy, od tegoż prosili, aby bespiecznych przez skrypt ich uczynił, podług przykładu antecessora swego świętey pamięci Antoniego metropolity,

iż ta elekcija nic nie ma uwłaczać prawom y przywileiom zakonnikow, a iaśnie wielmożny metropolita uczynić, o co prosili, obiecał y skryptem podobnym potym, iako iego antecessor, roborował. Potym przysięgę od zakonu opisaną na urzędzie swoim w ręku iaśnie wielmożnego pana nunciusza apostolskiego wykonał, którey tenor taki iest:

„Ja Gabriel Kolenda, z Bożey y apostolskiey stolicy łaski arcybiskup, metropolita Kijowski, Halicki y całey Rusi, zakonu świętego Bazylego Wielkiego profes y obrany protoarchimandrita, przysięgam Panu Bógu Tróycy Swiętey Jedynemu, że zakonowi świętego Oyca naszego Bazylego Wielkiego, mianowicie congregacyey tegoż zakonu Wileńskiey nayświętszcy y ożywiaiącey Tróycy, będę wiernym y faworizuiącym, o dobro y pomnożenie iey podług sił moich starać się, y urząd prytoarchimandriczy, na który wolnie od wszytkich iestem obrany, podług constitucyey zakonnych y protoarchimandriczych, podpisy maiących, administrować będę, y podług ich wszytkim sprawię się. Tak mi Boże dopomoż, y ta święta Boska Ewanielia.

Po wykonaney przysiędze iaśnie wielmożny nunciusz apostolski podał iaśnie wielmożnemu metropolicie constitucye zakonne, które odebrawszy, usiadł na mieyscu po iaśnie wielmożnym nunciuszu apostolskim y subiectią z posłuszeństwem, którą kiedy przystępuiąc poculowaniem ręki swiadczył, oycowskim przyjął obłapieniem.

Zatym podobnym sposobem obrany iest za wikarego generalnego zakonu przewielebny ociec Pachomi Ohilewicz do lat czterech. Sociusz urzędowi iego prowidowany y naznaczony wielebny ociec Marcian Dąbrowski; obrani są, przytym per scrutinium, trzeci y czwarty, których nie dostawało zakonu. consultorowie, wielebny ociec Krzysztof Milenkiewicz, dotąd zakonu sekretarz, y wielebny ociec Cyprianowicz Symeon, kaznodzieia Wileński, za sekretarza zakonu wielebny ociec Jan Małachowski, kaznodzieia Żyrowicki, ale że obrany wikary do lat czterech był oraz y protoconsultorem dożywotnim zakonu, a nie mogł być razem wikarym y protoconsultorem, urzędu protoconsulotra do lat czterech ustąpił, y obrany iest na mieysce iego także do lat czterech wielebny ociec Stefan Martyszkiewicz Busiński, starszy klasztoru Wileńskiego.

Co wszytko szczęsliwie skończywszy, iaśnie wielmożny pan nunciusz napominał wszytkich, osobliwie iednak iaśnie wielmożnego metropolitę, do wzaiemnego napotym obserwowania pokoiu, miłości y mysli iedności, mówiąc, iż tym sposobem stanie się, że iedność święta będzie postrachem wszytkim, którzy ią przesladnią. Do nowowznieconych zniesienia archimandrij, dawnieysze conserwowawszy. Do restawracyey klasztorow y wprowadzenia do nich zakonnego cwiczenia. Aby iaśnie wielmożny metropolita w rzeczach cięszkich zakonu nic nie czynił bez porady biskupow y consultorow y inszych poważnieyszych zakonnikow, osobliwie w promocyey person na biskupstwa y prelatury, abowiem ztąd będzie, że zasłużeni dobrze w zakonie promować się będą. Aby przewielebni biskupi tych monastyrow ustąpili, które trzymaią pod tytułem archimandritow. Nakoniec, aby żaden z prałatow wielu urzędow nie trzymał, co przewielebni biskupi y prałaci koniecznie obiecali uczynić pro exigentia czasu.

Do tych rzeczy wnosił iaśnie wielmożny metropolita, iż y to należy do skarania, że niedawno iegomość xiądz biskup Przemyslski wielebnego oyca archimandritę świętego Spasa Dubieńskiego, powagę metropolitańską postponowawszy, z delomanem wyrzucił y sobie tenże przez kolatora swieckiego przywłaszczył. Jaśnie wielmożny nunciusz apostolski odpowiedział, że się to zle stało y że należy w tę sprawę weyrzeć, y rzecz sądzenia sprawy należy do iaśnie wielmożnego metropolity, o niewinność windikować y występek karać trzeba.

Znowu iaśnie wielmożny metropolita mówił dobru iedności świętey rzecz zgodną, ieżeli by po śmierci każdego biskupa metropolita sam, przykładem swoich metropoliy ante-

cessorow, zawsze biskupstwa wakuiące administrował, póki cerkwi tey pasterza prowidować nie będzie, a taż rzecz iest potrzebna dla zachowania praw cerkiewnych, y żeby dobra z sprawami abo od collatorow, abo od innych których kolwiek nie były rosproszone, a osobliwie żeby nie były zabrane od schyzmatykow, którzy wiele złego uczynić mogą y czynią z niebespieczeństwem zatrzymania przez nich dobr, poki iaki unit na iakie biskupstwo nie będzie prowidowany. Nakoniec wielu innym złym rzeczonych biskupstw, samych niebespieczeństw tym się sposobem zabieżeć że może, uznawał; a iaśnie wielmożny nunciusz odpowiedział, iż dla iedności będzie się o to starał u stolicy apostolskiey, aby metropolita do czasu wakuiące administrował biskupstwa.

A gdy przewielebny biskup Chełmski o poprawie ceremoniy powiedział, że to dzieło nie iest iedney godziny, abo dnia, y abstinentiey od mięsa po klasztorach wprowadzenie, y nne rzeczy dla dobra zakonnego y iedności obserwować się maiące, nie mogą tak w krotkim czasie zakończyć. Za konsensem wszytkich odłożyć one wszytkim podobało się do synodu prowincyalskiego, ktorego conwokacyey co cztery lata z przywileiu świętey stolicy prawo iest przy metropolicie, tudzież do congregacyey zakonney w krotce przypadaiącey, ostatek zaś iaśnie wielmożny nunciusz sobie w Warszawie sekretnie podać roskazał. Nakoniec przewielebni prałaci y zakonnicy iaśnie wielmożnego pana nunciusza prosili, aby listy naswiętszego pana naszego, in archivo zachowane, pamięci elekcyey uczynioney przy bytności iaśnie wielmożnego nunciusza apostolskiego zostawione były, co też iaśnie wielmożny pan chętnie uczynił.

A gdy iuż nic nie było do czynienia, iaśnie wielmożny metropolita imieniem całego zakonu nayświętszemu panu naszemu y świętey stolicy apostolskiey, za oycowskie staranie y pobożność ku małey gromadzie zakonu bazyliańskiego ziednoczonego, deklarowano iaśnie wielmożnemu nunciuszowi apostolskiemu, za prace, w drodze y na congregacyey zakonney dla dobra iedności świętey podięte y przewyciężone, iako nawiększe oddał dzięki y swoią gorliwość, pieczołowanie pasterskie y skuteczne uczynić rzeczy, pilność około spraw zakonnych sobie zleconych przyobiecał.

Nakoniec do cerkwi swiętych apostołow Piotra y Pawła niżey wspomnianey, przy bytności iaśnie wielmożnego pana nunciusza, iaśnie wielmożnego pana metropolity y inszych, tudzież panow biskupow, prałatow y zakonnikow, wesola ona pieśń, napierwszy pokoy znacząca, „Te Deum laudamus“ słowieńskim ięzykiem spiewana była, po którey skończeniu iaśnie wielmożny pan nunciusz, po daney benedikcyey wszytkim, do swego pałacu odiachał.

Co na większą Boską chwałę, błogosławioney Panny, niepokalanie poczętey, honor w samy dzień sobotni roku y miesiąca ut supra skończyłosię (Locus sigilli).

Antonius, archiepiscopus Larissenus, nuntius apostolicus.

Gabriel Kolenda, arcybiskup metropolita, zakonu świętego Bazylego Wielkiego protoarchimandrita m. p.

Pachomius Ohilewicz, ordinis divi Basilj Magni consultor. Simeon Cyprianowicz, ordinis divi Basilij Magni consultor. Bonifacius Puczkowski, ordinis Sancti Basilij Magni protoconsultor, superior Żyroviciensis m. p.

Stephanus Martyszkiewicz, ordinis divi Basilij Magni consultor.

Joannes Małachowski, sekretarz ordinis divi Basilij Magni.

Cyprianus Żochowski, ordinis sancti Basilij Magni s. Theologiae doctor.

Congregacia XVII.

Wileńska 1667 r.

W Imie Tróycy Przenaświętszey Nierozdzielney.

Przy cerkwi, ku czci y chwale Jey poswięconey w Wilnie, w monastyrze zakonu S.

Bazylego W-o, roku od zbawienia naszego tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiątego siodmego, w miesiącu Wrzesniu odprawowała się tegoż S. Bazylego W-o zakonu generalna congregacya w ośmy według starego kalendarza dzień; z idącemi po nim dniami aż do szestnastego strawiony iest na obradzie mieysca, rządcow y prowiziey nowicyatowi, miedzy którémi niektóre dni wakować musiały, częścią dla chwalebney introdukcyey ciała Błogosławionego męczennika Jozafata cum rara solennitate et summo totius orbis jubilo, częścią dla expositiey Nasw. Sakramentu z codziennemi a mało nie ustawicznemi processyami do ciała tegoż B. męczennika. Gdzie illustr. protoarchimandryta dla ustawicznych zabaw swoich, lubo in absentia sua sui loco praesidentem congregationi multum venerabilem patrem vicarium generalem zostawił, nic iednak konkludować bez imci nie chcąc, aż do pomienionego dnia wzwyż namienione punkty agitować musiały.

Sessija pierwsza.

Na mieyścu Kaczyńskiego za consultora obrany Martyszkiewicz. Po wezwaniu na pomoc Ducha Przenaśw. przez zwyczayną modlitwę, zasiadłszy podług zwyczaju, na innych congregacyach opisanego, czytano cathalog praesentium y absentium, personaliter à congregatione requisitarum, na którey sessiey obrany iest za consultora na mieysce pie defuncti patris Sebastiani Kaczyński w. o. Stefan Martyszkiewicz, a in locum venerabilis patris vicarii w. o. Bonifacius Puczkowski, Tamże pro notario praesentis congregationis destinatus w. o. Cyprian Żochowski. To odprawiwszy, ad praenominata puncta przystąpiono.

W Wilnie mogą przyimować, ale do Bytenia odsyłać. Naprzod mieysce na nowicyat naznaczono Byteń, poty, póki w Wilnie na nowicyat destinowane kamienice dobrze się nie opatrzą, z tym iednak dokładem, że tym czasem y w innych klasztorach, mianowicie w Wilnie, nowicyuszowie przyimować się mogą, a potym do Bytenia posyłać. Starszym nowicyatu obrany iest w. o. Martyszkiewicz, ordinis consultor.

Na nowicyat contributia z dymu po połzłotego. Prowizyą ichmć opatrzyli praeeunte w tym zelo et intimo in religione affectu, illustrissimus metropolitanus aby ichmć prałaci, iako y każdy klasztor według proporciey przychodow nakształt dymow, iak wiele by miał poddanych, tyle połzłotych contribuendo, tą contributią co rok zakon wspierali, wspieraiąc wyniszczony nowicyat, ale osobliwie niemało z przytomnych z dobrego affektu przydali nad to.

Jaśnie wielmożny y przew. imć xiądz metropolita z dymow 556 . . . . zł. 283.

Praeterea ex bono affectu zboża różnego beczek 20, syrow kopa 1, masła faska 1, a to swemi podwodami odesłać obiecał, daiąc zaraz ordynans do starosty Rutskiego.

Jaśnie wielm. arcybiskup Smoleński ż dymow 50 . . . . zł. 25.

Ex bono affectu słodu beczek dwie swemi podwodami odesłać.

A za w. o. Symeona Cypryanowicza, termin na Boże Narodzenie . . . zł. 5.

Jaś. wielm. imć xiądz Włodzimierski ex bono affectu . . . . zł. 50.

A potym iak wiele pokaże się abjurat. Termin na Nowe Lato roku przyszłego ma oddać do rąk oyca wikarego zakonu.

Jaś. wielm. imć xiądz biskup Chełmski z dobrego affektu. Termin na Boże Narodzenie . . . . zł. 150.

Jaś. wielm. imć. xiądz biskup Piński z dymow 266 . . . . zł. 133.

Ex bono affectu . . . . zł. 17.

Zbożem dołożyć, także dwie beczki ryb słonych swemi podwodami odesłać obiecał.

Tenże imć xiądz biskup Piński za wielebnego oyca Jeremiasza. Termin po pogrzebie pp. rodzicow imci . . . zł. 30.

Jaś. wielm. imć xiądz biskup Przemyslski nie

był, tak od imci, iako y od innych klasztorow Wołyńskich requirować podobnego wsparcia braterskiego zlecono imci x. Chełmskiemu.
Przew. ociec wikary generalny z dymow 120 . . . . zł. 60.
Zbożem dołożyć obiecano y swemi podwodami odesłać.
Tenże imć. o. wikary generalny za w. o. Maluszyckiego . . . . zł. 20.
Za wieleb. oyca Dombrowskiego . . zł. 10.
Przewielebny archimandryta Połocki . zł. 10.
Przewielebny archimandryta Mscisławski . . . . zł. 20.
Na Trzy Króle teraznieyszego roku do Wilna do rąk starszego tamecznego.
Przewielebny archimandryta Grodzieński, teraznieyszy Czereyski, z dymow 12 . zł. 8.
Nad to ex charitate beczkę żyta, ienczmienia dwie, sanną drogą swemi podwodami.
Przewielebny archimandryta Bracławski, teraznieyszy Grodzieński . . . . . zł. 10.
Przewielebny archimandryta Dubieński z dymow 18 . . . . zł. 9.
Ex bono affectu parę beczek żyta, przenicy beczkę przedawszy, do pierwszych dziesiąciu przydać y iaś. w. biskupowi Chełmskiemu do rąk przyiachawszy zaraz przesłać przyobiecał.
Przewielebny archimandryta Trocki ex bono affectu na s. Michał . . . . zł. 6.
Przew. ociec consultor, to iest o. Krzysztof Milenkiewicz . . . . zł. 10.
Wielebny ociec starszy Wolnieński z piąciu dymow . . . . zł. 2.
Ex bono affectu zaraz za powrotem obiecał . . . . zł. 7.
Wielebny ociec starszy Czereyski z dymow 30 . . . . zł. 15.
Ex bono affectu . . . . zł. 5.
W. o. Cypryanowicz, consultor oprocz tego, co iaś. w. arcybiskup Smoleński, ma pięć złotych za tegoż przyłożyć . . . . zł. 3.
W. o. Stefan Busiński wszytko, co ma, nowicyatowi ofiaruie, oprocz tego . zł. 30.
W. o. starszy Żyrowicki z dymow 80 . zł. 40.
Ex gratia tenże w. o. starszy Żyrowicki . . . . zł. 20.
Termin na s. Marcin. A co by successu temporis przybyło Żyrowicom dymow, tedy juxta quantitate onych, tak własnie iako podymne, pomienioną wyda contributią.
Wielebny ociec Małachowski, sekretarz . . . . zł. 10.
W. ociec Żochowski, auditor czerwony złoty facit. . . . . zł. 13.
W. o. starszy Berezwecki ut supra, jas. wielm. imć xiądz Piński za niego.
Wielebny ociec Czerłoński, teraz zaraz 3, a potym 3 obiecał . . . . zł. 6.
Wielebny ociec arcydyakon illustrissimi . . . . zł. 10.
Namilszy brat Jozafat Michniewicz . zł. 100.
Wielebny ociec Abramowicz na Boże Narodzenie . . . . zł. 10.

Monastyri Wołyńskie.

Za siebie y za karę nieprzytomności.
Jaś. wielm. imć xiądz biskup Przemyski oraz y za Dermań y za penę, że niebył na congregacyey . . . . . zł. 500.
Przewielebny archimandryta Dorohobuzki . . . . zł. 200.
W. ociec Dubieński swiętego Krzyża . „ 500.
W. ociec namiestnik Dermański . . „ 100.
W. o. zakrystian Dermański . . . . „ 100.
Od tych odebrać zlecono iest, iako wyżey, jaśnie wielmożnemu biskupowi Chełmskiemu.
Z Litewskich monastyrow nieprzytomni.
W. o. Rezydent Rożański . . . . . zł. 30.
W. o. Alexander Kraskiewicz . . . „ 30.
W. o. Samson Boreysza . . . . . . „ 10.
W. o. Warsonofi . . . . „ 30.
W. o. Klimowicz . . . . „ 10.
W. o. Sergius Wosiński . . . . . . „ 30.
W. o. Dominik Wosiński . . . . . . „ 30.
W. o. Knurowicz . . . . „ 30.
W. o. Sylwester Brażyc . . . . . . „ 30.
W. o. Gennadi zakrystian Nowogrodzki . . . . „ 30.

W. o. zakrystian Żyrowicki co wola.
W. o. Ilkowski co wola.

Praeterea głownieysze monastyry pod czas wizyty gdy się pokaże, że sufficiunt alendo majori numero personarum, to wszytko attribuent na nowicyat, aż numerum determinatum będą miały osob. Co pozostało po oycu Kaczyńskim, oprocz apparatow, do Brzescia należących, wszytko nowicyatowi cedere ma. Oyca Pryharowicza wszytek zbior temuż monastyrowi nowicyatu applicari debet. O. Palamon także. Pomienionych zaś iesliby się co znaydowało u swieckich ludzi, superius locorum zaaresztować maią a na klasztor odebrać. Executor horum multuum venerabilis pater vicarius generalis. Drudzy pro bono affectu in religionem, quantum hic suadebit, uczynią.

Sessija wtora.

Obmysliwszy na przeszłych sessiach takową prowizią, intulit imć xiądz metropolita, aby sumę lokowaną od s. pamięci niebożczyka antecessora swego na nowicyat, ale zawiedzioną, a przez imci teraznieyszego z niemałym kosztem in bonis positam terminis, zakon odyskiwał.

Białozor archimandriey Wileńskiey resignuie. Tamże imć xiądz episkop Piński y Turowski deklarował się, że pro bono communi archimandriey Wileńskiey z dobrami należącemi y tytułem wespoł, z miłości ku zakonowi s. matce y dla erekcyey nowicyatu w Wilnie, ustępuie, resignuie y w ręce zakonowi s. oddaie, a zatym żeby y szpital monastyr Wileński swoiemi spezami dochodził, monastyr Wileński przestrzega.

Xiądz Gliński resignuie archimandryą Kobryńską. Tą gorliwą wzbudzony ochotą imć xiedza Pińskiego naywielebnieyszy imć xiądz Benedykt Gliński, episkop Włodzimierski, znaiąc się do tego, iż iaś. wielm. imć xiądz metropolita niechiał go swięcić na episkopstwo, ażby wprzody zrzekł się archimandriey Kobryńskiey, ponieważ y przed imć legatem w Brzesciu toż samo uczynić obiecał, tedy teraz solenniter pomienioną archimandrią resignuie temu, ktorego łaska i. k. mci przez przywieley y pasterska władza będzie inwestiowała y introdukowała do wyż mianowaney archimandriey Kobryńskiey.

Archimandrie radzi znieść xiądz Kolenda. Generaliter i. w. imć xiądz metropolita iako pochwalił, że się ichmć iedności s. praelatita abrenuntiatia beneficiorum do woli stolicy apostolskiey conformowali, tak też pastoraliter exhortował inszych ichmć co pluralitate archimandriarum gaudent, żeby ią iako naprendzey zniesli, wiedząc dobrze, iż na congregacyey Brzesckiey imć xiądz legat xiędzu Chełmskiemu Żydiczyńską archimandrią deklarował retinere, dla tego samego, że Żydiczyński archimandrita ma być per legem patriae episcopus, y mnie metropolicie też plura listem pozwolił (co in continenti cała congregacya teraznieysza przyznała y przyznawa) z tych miar, że dla iedności s. publik rzeczypospolitey nie omieszkiwam, y spezy nie małe, tak dla cerkwi Bożey, iako y dla godności metropolitańskiey, na mnie włożoney, ważę.

Zalesie oo. Wileńskim dane, ale xiądz Kolenda prosił, aby mu zaarendowali. Na teyże sessiey wniesiono prozbę do imć x. metropolity od ww. oo. Wileńskich, aby Zalesie, monastyrowi Wileńskiemu należącą maiętność, onemu w dzierżenie oddać raczył. Namniey w tym non contradixit imć, ukazawszy wprzody to, że ze czterech tysięcy, na Zalesie danych, propter hostilitatem, nic nie wybierał; iednakże ex bono suo in religionem affectu y tego odstępował; tylkoż przydał, że ponieważ pomieniona maiętność opodal od klasztoru y dobr innych onego, a przyległeysza maiętności imści, satius by y expens uchodząc, ktore by się na urzędnika ważyć miały, y innym inconweniencyom zabiegaiąc, ktore by mogły przytrafić się dla takiey odległości, imści na dłuższy czas puścili, przyobiecuie,

że co by od kogo innego spodziewać się mieli, że to ieden praestabit.

Łukiszek zbyć nie pozwolono. Ciż oycowie upraszali o licentią Łukiszki zbyć, a tym kosztem kamienicę Piatnicką restawrować, z którey się więcey pożytku spodziewać mogli, ale nie pozwolono perpetuis temporibus abalienować. Jesli by się iednak kto taki obrał, kto by chciał one pobudować swoim kosztem do wytrzymania, lubo na czas iak nadłuższy, pozwala się, byle iednak zawsze płacono propter retinendum onych in possessione monasterii.

Alienatia srodze zakazana. Żyrowicką summę na Czerloney od p. Wilczka windikować każą. Także y Wileńską na kaplicę Kolendzińską. A z teyże okazyey serio przykazano wszytkim starszym, aby żaden się nie ważył tak placow y innych iakichże kolwiek przynależytości, iako y sumy pieniężney z possessiey klasztorow wytrącać. Pozwala się iednak, iesliby potrzeba tego ukazowała, wyderkafowym kontraktem komu zawieść. Także roskazano, aby wszyscy przełożeni cum onere conscientiae dochodzili y odyskowali sumy, co by należało klasztorom ich, a mianowicie w. o. starszemu Żyrowickiemu injunctum est to, zwłaszcza od imć. p. Wilczka, kasztelana Smoleńskiego. Także y w. o. starszemu Wileńskiemu legowaney na kaplicę, Kolendzińską nazwaną, od ieymci pani rodzicielki ichmcw.

Obligacyom dość czynić kazano, jakim? y jak? Obligacyom aby wszytkie klasztory dość czynili, których pia legata dochodzą ad proportionem proventuum.

W. o. starszy Żyrowicki prosił o consens, aby Buła, która na przeszłym seymie consensu reipublicae klasztorowi Żyrowickiemu iest oddana, salvo iednak jure advitalitio possessorum, za ukontentowaniem ieymci paniey Dynofowey, possessorki na ten czas tey maiętności, iakową sumę cale in possessionem klasztoru recepi mogła. Pozwolono, z tą iednak klawzulą, że co by się na to łożyło, z teyże maiętności reponeretur, cale bez żadnego uszczerbku summy.

Sprawa z panem Bykowskim Żyrowicka y z Przecławskim. Temuż pozwolono przez ugodę continuare sprawę z panem Przecławskim y z panem Bykowskim, aby quod melius judicaret, to uczynił. Na teyże sessiey pozwolono plac Grodzieński, do monastyra Byteńskiego należący, zbyć imci panu Chrebtowiczowi. Polecono imci panu Bienkowskiemu.

W. o. starszy Żyrowicki uskarżał się na mieszczan swoich: odłożono poskromienie ich ad illustrissimi adventum do Żyrowicz, y taxę tamże postanowić miano, ażeby przyieżdzaiący ludzie tym łatwiey na czasik iaki przy cudowney Matce Bożey residować mogli.

Sessija trzecia.

Lubo y innych sessiy przeszłych, osobliwie iednak tey, agitowały się rozmaite sprawy, y aż do kilku przedłużyły się godzin, a w tym soluta sessio.

Sessija czwarta.

Jednakowość w ceremoniach odłożono do synodu. Kazano przydawać y od Syna. Proponowano, iakoby niektórym zwyczaiom, przeciwnym w ceremoniach, zabieżeć się mogło, y iednostayność się w nich postanowić, także abstinentiam carnium w monastyrach wznowić. Co do pierwszego punktu, odłożono do do synodu, który się złoży, skoro da Bog trochę się uspokoi. Correctio Missalium et Euchologiorum iednakże cum approbatione synodali zlecono imć x. Chełmskiemu, z w. o. wikarim generalnym, a protunc to kazano obserwować.

Naprzod, żeby wszyscy im Credo przydawali y *od Syna* per omnes dioeceses. Poswięcaiąc zaś kielich, abo krew Pańską nie *Sija* ale *Se* mówili. Nad to Proskomidią żeby kożdy sam personalnie odprawował, y żeby według Mamoniczowskiego Służebnika odprawowano.

Carskie drzwi in cantato sacro zawierać według dawnego zwyczaiu.

Mięso ieść pozuolono w niedziele, wtorek y czwartek. Co do wtorego punktu, lubo imć x. życzył, aby w refektarzach całe mięsa nie iadano, iednakże widząc y koszt sowicie większy, y inne inconvenientia, które by przytrafiać musiały z dwoiakiey kuchni y dwoiakiey prace, kiedy by dwoiakie potrawy kupować y gotować się musiały: statutum tedy przez trzy dni w tydzień że się może pożywać mięsa (krom iednak nowicyatu y tych klasztorow, gdzie ryb dostatek), insze zaś cztery dni zachować powinni, srzode y piątek zwyczaynym sposobem, poniedziałek y sobotę z masłem. Dispensuie się iednak w drodze y gościnie będącym.

Post s. Piotra przykazano pościć. Pacierze kazano wszytkim odprawować. Wszytkie też posty, od cerkwie postanowione, zachować, iako Bożego Narodzenia, do świętego Piotra, do Nasw. Panny, dzień Scięcia s. Jana y Podwyższenie s. Krzyża obserować roskazano. Tamże postanowiono, aby nie tylko kapłani, ale y klerycy horas canonicas odprawowali, czego starsi pilno doglądać maią, pod grzechem śmiertelnym.

Sessija piąta.

Czytano rozmaite puncta; lubo się czytać poczeły były na początku, iednakże odłożyły się aż dotąd. Napierwey punkta podane od iaś. wielm. imć xiędza metropolity samego, które te są.

Punkta imści xiędza metropolity.

1-mum. Nowicyat gdzie ma być? y ieżeli po wszytkich klasztorach przyimować y w swieckim habicie zatrzymanych probować? Bez pozwolenia starszych nie przyimować. Tamże o skromności, o noszeniu kaptura abo kłobuka, o ręcznych zabawach, o naznaczeniu cwiczenia duchownego.

2-dum. Swawolnych karać. Więzienia w każdym klasztorze wybudować, żeby iednemu klasztorowi przykro nie było. O poskromieniu niektórych swawolnych osob w zakonie. Spowiednikow pannom sposobnych obierać.

3-tium. Żeby nie wychodzono z klasztoru bez pozwolenia starszego, y żeby nie wchodził ieden do drugiego celi bez pozwolenia starszego.

4-tum. Jednostayność w habicie, co do sukna, trzewikow y inuych rzeczy, żeby francuzkim wymysłem żaduemu nie robiono, pilno postrzegać. Suknie paklakowe, mantye harusowe.

5-tum. Kto nie przyidzie do trapezy ieść, żadnym sposobem niech nie ie w celi, chyba by starszy słuszną przyczynę obaczył, dla niesposobnego zdrowia, abo inney poważney racyey.

6-tum. Prałaci aby nie przyimowali rospustnych bez przyzwolenia, ani żeby się poważali ich ochraniać, daleko mniey na stopnie duchowne podwyższać. A któby bez obedienciey starszego przyiachał, iako za zbiega mieć takiego.

7-mum. Obmowcom y mruczącym przeciwko starszym karanie ma być obmyslone ad libitum superioris.

Casus reservati.

8-vum. Przypadki sumnienia po słowieńsku spisać y z podpisem ręki protoarchimandryty na należytym mieyscu zawiesić. Przypadki zaś sumnienia sporządzą się tak dla zakonnikow, iako y prałatow. Zkąd spowiednicy klasztorni, co postrzegą z przypadkow zachowanych, zaraz niech odsyłaią do przew. wikarego generalnego, abo do samego imci xiędza protoarchimandryty. A sporządzenie tych przypadkow xiędzu wikaremu zlecono.

Spowiadać się zakonnicy nie mogą, tylko swemu naznaczonemu od starszych.

9-num. Zakonnicy żadnemu spowiadać się nie maią, oprocz spowiednikowi, na to osobli-

wie obranemu, y na to od starszych naznaczonemu, ani niech się ważą spowiadać którému kapłanowi rzymskiego nabożeństwa, lub swieckiemu unitowi.

Kłobuk iak ma być noszony.

10-mum. W trapezie niechay siedzą kapturami dobrze nakryci, oczy spusciwszy na to, co przed niemi postawiono, a nie obracać ich dokąd inād. Żaden niech się nie waży nigdzie bez kaptura wychodzić, iesli do cerkwi idzie, abo do trapezy, na głowie go niechay ma; ieżeli za monastyr wyniść ma, na plecach niech go trzyma. Ręce złożone ze wszelką skromnością, ani siać onemi po schyzmatycku.

11-mum. Mińskiemu y Byteńskiemu klasztorom starsze opatrzyć.

Proprietarstwo zakazane pod excommuniką.

12-dum. Aby pieniędzy żaden nie chował, daleko barziey żeby onych nie zbierał pod excommuniką, w którą samą rzeczą wpadnie, ani go kto rozgrzeszyć może, chyba sam protoarchimandryta.

13-tium. Niechay nie powracaią z nauk, aż będą wokować, abo aż skonczywszy nauki.

14-tum. Po nowicyacie zaraz wyprawować na nauki, y to sposobne osoby, żeby mieysca nie wakowały y zakon żeby się mogł ztąd spodziewać pożytku.

15-tum. Młodzi żadną miarą nie pozwalać samym wychodzić do miasta, ale z towarzyszem starszym y doswiadczonym.

16-tum. Starać się, aby w kożdym klasztorze młodsi przynamniey w rudimentach cwiczeni byli.

17. Listow do żadnego nie pisać, ani przyimować, daleko barziey od białych głow, bez pozwolenia y błogosławieństwa starszego.

18. Spowiedzi słuchać, tak swieckich iako y duchownych osob rzymskiego nabożeństwa y greckiego ludzi żadnemu nie wolno, krom tych spowiednikow, którzy od starszego na to naznaczeni są.

19. Archimandrije koniecznie zwizytować y dochody zreiestrować, aby według intrat liczba zakonnikow chowana była u nich.

20. Na tych, którzy się na nauki wysyłaią, contributia spolna wszytkich ma być, co zawsze było we zwyczaiu.

21. Odnowić zwyczay, aby ci, którzy na congregatią zieżdżaią, starszemu tamtego klasztoru na sustentacyą swoią złożyli, a on powinien będzie spolnie z drugiemi ieżdżącym y mieszkaiącym potrzeby prowidować.

22. Wyrazny kathalog mieć tych, którzy maią do congregacyey wchodzić. Posłow ponotować, ażeby sposobni byli obierani, starać się.

23. Sekreta zachować pod excommuniką, w którą samą rzeczą popadnie przestępuiący, y takowym srogie karanie ma być naznaczone.

24. Listow starszych nie czytać, ani ich przeymować.

25. Starsi tak w monastyrach, iako za monastyrem w drogach żeby hoynie nie żyli, ani żeby za pieniądze klasztorne wina y miody kupowali, chyba by z łaski czyiey darmo, abo wielka potrzeba posilenia wyciągała. Żeby też przy napoiach muzyki y instrumencistow żadnych nie zażywali y w klasztorach niechay nazbyt nie będą szczodremi: według swiętego oyca Bazylego niechay się odziewaią y drugim odzienia y pokarmu dodaią.

26. Skromne y zakonne obiady y wieczerze być maią, aby prze zbytnią rozrzutność na ieden bankiet nie trafiło się ono pospolicie: „Dziś żyi, iutro miey"; bo młodzi nie patrzą na ostatni bankiet przyszły, ale na niedostatek, którego doznaią y uskarżaią się; lepiey miernie, a zawsze.

27. Miodu chyba w większe swięta w refektarzu dać, abo znaczną iaką pracą komu osłabiałemu, iesli by się tak starszemu zdało.

28. Swiętych patronow uroczystości zakonnik nie bankietem, ale modlitwą y przyiemnemi Bogu ofiarami niechay się stara uszano-

wać. Wykorzenić ten zwyczay, samym patronom swiętym przemierzły.

29. Posłuszeństwo prałatow, które wyrządzali swiętey pamięci Ruckiemu, koniecznie wznowić: wezwani niechay przebywaią. Zakonnikow swoich wizytować niechay nie bronią, zwłaszcza ci, co tytuł archimandrij noszą.

30. Prałaci żadnym sposobem niechay się nie wscibiaią w drugiego diaecesią, ani niech się ważą dawać professij zakonnikom, wprzod iegomości xiędza metropolity nie uwiadomiwszy.

31. W klasztorach żadnego na stopnie duchowne nie promowować, chyba by się tak starszym zdało, y to uprzedzić ma należyty examen.

32. Kto raz przyięty będzie do zakonu za laika, zawsze w tym stanie trwać ma, a kto by klerikiem być mogł, na zdaniu to starszych zawisło.

33. Ekkleziarchowie y którym srebro, abo złoto cerkiewne powierzone, nikomu tego niech nie daią, krom starszemu samemu. Także o reliquiach swiętych niech z ostrożnością strzegą.

34. Maią się conformować w ceremoniach wszyscy, tak przy służbie Bożey, iako y w innych obrządkach cerkiewnych.

35. Rzemieslnicy żeby żadną miarą niekasali się ad ordines być promowowani, gdyż y z rzemiosłem dostąpią zbawienia wiecznego.

36. Monastyrowi Nowogrodzkiemu starszego obmyslić.

37. Czterdzieście godzin nabożeństwo pod czas congregacij.

38. Zaboycow srodze karać.

39. W Kredzie, abo „Вѣрую во Единаго Бога“ przydawać: „y od Syna“ po wszytkich episkopstwach, ut supra.

40. Psalm „Вознесу Тя, Боже мой“ etc. aby był czytany przed obiadem.

41. Apparaty, kielichi kto by miał przy sobie, niech pod nogi apostolskie podda, to iest starszego sporządzeniu y rozsądkowi. Toż się rozumieć ma y o innych rzeczach drogich, o reliquiach swiętych, metallach złotych y pieniądzach, a to pod excommuniką.

42. Z summy oyca Joba Zakrzewskiego liczba aby czyniona była od wielebnego oyca Milenkiewicza.

43. Przewielebnemu oycu wikaremu generalnemu poleca się, aby co kto ma na kogo, lub zakonnik przeciwko zakonnikowi, lub swiecki przeciwko ich, vel contra, przełożył na congregatiey.

44. W sprawie paniey Slizniowey inquisitia, przez swieckich uczyniona, tym samym żadney wiary nie ma. Oyca B. skarać, ale żeby się o tym nie dowiedział pan Slizień.

45. Na peticyie wysyłać osoby doswiadczone w pobożności, y to za dozwoleniem starszych większych, a ci niechay się staraią mieć swiadectwo: wiele od kogo czego wzieli, to iest aby y ten, co dał, wyraził y podpisał.

46. Aby wszyscy episkopowie czeladkę swoię y poddanych, toż y o klasztorach rozumieć, w tym, co do wiary należy, instruowali y o to się starali, żeby chociay obiter taiemnice wiary swiętey, zwłaszcza we dni swięte po obiedzie onym tłumaczone były. Prostakow pacierzy uczyli.

47. Drukarnia, cathechizm, poprawa ksiąg y trebnikow y służebnikow w kożdym klasztorze niechay postrzega starszy; aby nie miał chłopiąt do usług; młodsza bracia niechay starszym usługuią, a to się zakazuie dla wiela ztąd przypadkow, które się przytrafiać pod czas zwykły z sypiania chłopiąt w cellach zakonnych.

48. Regestra przychodow y roschodow w kożdym monastyrze niechay sporządzone będą, tak, żeby na wszelką starszych requisitią gotowe były. Każdy starszy, na iakim kolwiek dignitarstwie zostaiący, niech się nie waży absentować od klasztoru swego bez osobliwey licentiey protoarchimandryty.

49. Exhortacye częste aby czynione były od którego z oycow.

50. Wszytkie prawne instrumenta y co do tego należy, aby do archiwum spolnego złożone były.

51. Ociec Milenkiewicz z tysiąca y czterechset złotych polskich, które iuż wydał (iako powiada) na księgi, które pieniądze od iednego zakonnika wzięte, swiętey pamięci nieboszczyk Sielawa applikował Żyrowicom.

52. Westyarnia y infirmaria.

53. Aby tak po napoy, iako po żadną inną rzecz nie posyłano z klasztoru bez wiadomości starszego. Także żeby żadney rzeczy, dobrowolnie ofiarowaney sobie, bez dołożenia się starszego nie brali. Eidem reservata. Tamże balnea publica interdicta.

54. Wszytkim rozkazuie się, aby zbiegowie pod excommuniką łapani byli.

Potym czytano punkta monastyra Wileńskiego na Brzescką congregatią podane. Punkt specialnieyszy, żeby na archimandrią Wilenską non nisi od zakonnikow obrani podawani były, podług zwyczaiow dawnych. Odłożono to do przyszłego synodu.

Inne punkta iuż przed tym determinowane, iako to: o Zalesie y Łukiszki, drugie, że dostatecznie deklarowane nie były, tu się nie kładną.

Punkta Żyrowickie.

Y te po większey części wyżey iuż się determinowały; z tych iednak na niektore:

Ad 2-dum. O seminarium Mińskiego odnowienie. Probatum, iesli będzie można.

Ad 3-um. Aby mieysca w alumnatach opatrzono. Jam provisum, kiedy naznaczono charissimum fratrem Josaphatum Michniewicza do Wiednia z bratem Więczkiem; brata Smogorzewskiego do Rzymu, wielebnego oyca Daniela Korytkę y wielebnego oyca Innocentego dokąd by, nie determinowano. Tamże oycu Malejewskiemu y oycu Babińskiemu z Rzymu powrócić postanowiono.

Ad 4-tum. Zabiegaiąc, aby proprietarstwa okazyia żadna dana nie była, serio przykazuie się starszym wszystkim, aby wszelkim potrzeby, ile można wszytkie dodawane były. A zatym, kto by miał co mieć własnego, lub w pieniądzach, lub w innych rzeczach, casus reservatus samemu iegomości xiędzu metropolicie, neque talis provideatur necessariis. Oyca Heliasza polecono wielebnemu oycu starszemu Żyrowickiemu, żeby tego dochodził, co na przeszłych congregacyach stwierdzono.

Punkta residentiey Rzymskiey.

Ad 1-mum. Circa causas examinandas in congregatione 6-ta, położone ku końcowi, czemu zakon nie rosnie, czytano y acceptowano przywodzić do skutku ten punkt.

Ad 2-dum. Do przyszłey congregacyey: gdzie wszytkie congregacye nasze być maią?

Ad 3-tium. Placet, aby w klasztorach gromadnieyszych co rok cwiczenia duchowne od kożdego odprawowane były.

Ad 4-tum. Placet, aby był ieden, który by spisywał rok, miesiąc y dzień y godzinę, których kto z tym się swiatem pożegna z zakonnikow naszych, żeby nam tego dnia za niego była commemoracya, tak na służbie Bożey y w lityach iutrznich y wieczornych.

Ad 5-tum. Metryki krztu y slubow żeby sporządzone były; także w kożdych klasztorach tak przychodow, iako y roschodow porządne rejestra były, zkąd mogł by kożdy starszy kożdego roku requisitus reddere rationem villicationis suae.

Ad 6-tum. Opatrzenie mieycca Rzymskiego odkłada się do drugiey congregacyey.

Ad 7-mum. Summa Dubowiczowska recommendata iegomości xiędzu Chełmskiemu, aby o nię agerent z oycami karmelitami bosemi. Co ad personam reverendi patris residentis, Romam listownie consolandus, y aby onus sibi impositum pro amore religionis dzwigał, cohortandus. A dla większey przysługi u pana Boga obedientiales sibi mittantur.

Z innych klasztorow nie były punkta.

Sessija szósta.

Ta niemal wszytka poszła in negotio iegomości pana podstarościego Żmudzkiego cum charissimo fratre Michniewicz. A sequens na

sprawie iegomości oyca Sokolińskiego, archimandryty Brasławskiego z wielebnym oycem Korzeniewskim.

Sessija siodma.

Przewielebny ociec wikary generalny intulit, że w Żyrowicach niedość się pod czas staie obligacyom, które się przez iałmużny, na mszy dane, zaciągaią, a zatym żeby insze klasztory w tym juvare chcieli. Placuit.

Pani Lampartowiczowa ratione trzynastu tysięcy na trzy służby Boże domawiała się satisfactiey, y odpowiedziano, żeby pierwey documentaliter to pokazała. A pro interim iednę służbę Bożą odprawować rozkazano.

Dziewiątkowski prezbyter do Żyrowicz ma interess. Jegomość ociec episkop Chełmski za oycem Dziewiątkowskim, częścią że z cerkwie tameczney do Żyrowicz dzwon wzięto y dotąd ieszcze nie wrocono, częścią że pomienionego kapłana należyta quota z Żyrowicz nie dochodzi, nakazano y dzwon wrócić y exnunc co mu powinno, aby mu dawano.

Tenże iegomość xiądz Chełmski institit de juvandis monasterijs Volinensibus; obiecano pro posse.

Monstrancyą Wileńską ukradziono. Deklarowano casum, reservatum samemu iegomości xiędzu metropolicie, który wiedział co o monstrancyey Wileńskiey, którą z cerkwie ukradziono, a nie oznaymił. Także kto by wiedział co kolwiek y iakim kolwiek sposobem należącego do którego kolwiek klasztoru, abo cerkwi, iako to: złoto, srebro, księgi, apparata y co kolwiek być może, aby o nim starszym oznaymił, a iesli by ie u siebie miał, pod excommuniką, należytemu mieyscu restituere.

Rzeczy zakonnicze u swieckich będące aresztuią y na pospolitość applikuią. Znow tamże ponowiono, aby rzeczy zakonnikow naszych, które by się u swieckich ludzi znaydowały, zaaresztować, a potym na pospolitość odebrane były, mianowicie rzeczy oyca Pryharewicza, oyca Palemona, oyca Knurowicza, upomnieć się z Więzowca wielebnego oyca Palemona sztuczka srebrna, abo puszeczka podrożna, w którey nayswiętszy sakrament do chorych zwykł się nosić, y cum pertinentiis do tego, aby klasztorowi Wileńskiemu oddał. Ewangelią Wileńską, którą w jazdzie zastawił ociec Maluszycki na potrzeby Byteńskie, aby był tenże klasztor rekuperował y onemu oddał.

Na lichwę dawać pieniądze casus reservatus. Tuż statutum było, ktoby z braci naszey na lichwę dawał, aby był casus reservatus samemu iegomości oycu protoarchimandrycie.

Ku końcowi teyże sessiey czytano supliki mularza Żyrowickiego o pewne pieniądze, należące od iegomości oyca Włodzimierskiego, ratione niedopłacenia za pokrycie cerkwie Brzeskiey soborney y za expensy de proprio ważone na to, za co mu od nieboszczyka antecessora iegomości non satisfactum. Obiecał iegomość xiądz Włodzimierski satisfacere.

Druga suplika mieszczan Nowogrodzkich o srebro cerkiewne, od iegomości xiędza arcybiskupa Smoleńskiego zawiedzione, y ten submittował się w tym acquietare.

Sessija ósma.

Agebatur długo, iako by obmyslić osobę, która by całego zakonu wszytkiemi sprawami zawiadowała, abo prokuratorem generalnym był. A ponieważ między zakonnemi osobami trudno o takową osobę było, decisum providere takową osobę swiecką, która by zakonne sprawy piastowała.

Sessija dziewiąta y ostatnia.

O tytułach. Ichmościom oycom episkopom od samego iegomości oyca metropolity—illustris, od innych—illustrissime.

Ichmościom oycom archimandrytom od iegomości—venerabilis et admodum reverende

domine, a vicario generali y od innych— reverendissime domine, abo — reverendissime pater.

Consultorom od iegomości — venerabilis et reverende in Christo pater, od innych—także. Starszym — admodum reverende in Christo pater.

Kapłanom—reverende pater.

Braci—Charissime frater.

Jako zasiadano na congregatiey. W posrzodku iegomość xiądz metropolita, po prawey ręce iegomość xiądz Włodzimierski, iegomość xiądz arcybiskup Smoleński, iegomość xiądz episkop Chełmski, iegomość xiądz episkop Piński, iegomości xiędza episkopa Przemyslskiego nie było; po nich ichmość oycowie archimandrytowie; po lewey ręce iegomość xiądz wikary generalny z consultorami.

W processiach. Ichmość oycowie archimandrytowie assotiati officialibus ordinis.

Skończyła się congregatia teraznieysza oycowską exhortatią iegomości xiędza metropolity, który napominał wszytkich do obserwanciey zakonney, za którey defektem karze Pan Bóg ruiną zakony. Tey sam Pan Jezus niechay ustrzeże zakon swiętego oyca naszego.

Y to wszytko na wieczną rzeczy pamiątkę y chwałę Bożą cedat.

Tu iuż na requizicyą zakonu y consultorow iego niżey podpisany sekretarz tę congregacyą ekstraktem wydałem z podpisem ręki mey własney y pieczęcią zakonną. Wydano w Wilnie miesiąca Awgusta siodmego dnia, roku tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiąt osmego.

Podpisy w tey congregatiey. Gabriel Kolenda, metropolitanus totius Russiae, ordinis divi Basilii Magni protoarchimandryta.

Pachomius Ohilewicz, vicarius generalis.

Joannes Małachowski, secretarius ordinis divi Basilii Magni.

Cyprianus Żochowski notarius, ordinis divi Basilij Magni m. p.

Congregacya XVIII.

Nowogrodzka.

Roku tysiącznego sześćsetnego siedmdziesiątego pierwszego, ab undecima Maij odprawowana.

Podług wydanych uniwersałow ab illustrissimo et reverendissimo Domino patrono et patre Gabriele Kolęda, Dei et apostolicae sedis gratia totius Russiae metropolitano, archiepiscopo Kijoviensi, Halicensi, Polocensi, archimandrita Suprasliensi, Beresuecensi, bonorum vacantium ritus graeci per universum Poloniae regnum perpetuo administratore, ordinis divi Basilij Magni protoarchimandryta.

Sessija pierwsza. Dnia 11 miesiąca Maja.

Po wezwaniu na pomoc Ducha Swiętego y po odprawieniu liturgiy swiętey, proposita sunt officia ordinis vacantia, videlicet secretariatus et notariatus, co też dla nieprzybycia wielu osob odłożono na dzień jutrzeyszy.

Sessija wtora. Tegoż dnia.

Summa na Kasynowie u pana Kandzierżawskiego. Prezentowano listy, do congregacyey pisane od wielmożnego iegomości pana referendarza y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego za siostrą swoią iaśnie wielmożną ieymość panią Kądzierżawską, kasztelanową Smoleńską, w sprawie summy, wyderkafowym prawem iegomości daney, Żyrowicom należącey, gdzie czynił instantią, aby wielebni oycowie Żyrowicey u żyda dwoch tysięcy upominali się. Decisum y kazano deklarować iegomości panu referendarzowi y ieymości pani Smoleńskiey, iż iesli by się żyd sam stanowszy personaliter znał się do tego długu y wypłacić submittował się, acquiescere maią. Tamże dla wysłuchania liczby starszych, wikariuszow, ekonomow naznaczono admodum reverendos venerabiles: patrem Martyszkie-

wicz, consultorem ordinis, patrem Anselmum Czyż, vicarium Vilnensem, patrem Marcum Maluszycki, vicarium Brestensem; tych samych, esli by który z nich miał dawać liczbę, destinatus est do słuchania admodum reverendus pater Malejewski.

Sessija trzecia. Dnia 12 miesiąca Maja.

Mieysca, iako zasiadaią episkopi titulo archimandritali na sessiach. Za sekretarza obrany Michniewicz. Uznano, aby podług zwyczaiu dawnego mieysca swego koźdy pilnował, to iest, między ichmościami xiężą episkopami nie podług episkopiey, ale podług dawności archimandriey zasiadali, toż samo pure zostaiącym archimandrytom, przełożonym y posłom; a iesli by kto z nich omieszkał na sessią, odmowiwszy, flexis genibus, Anielskie pozdrowienie, archimandrita po archimandrytach, starszy po starszych, poseł po posłach, nie dyskomoduiąc żadnego, usiędzie.

Zgromadzonym na congregacyą spowiednikow dwoch naznaczono, to iest, w Bogu wielebnego oyca Milenkiewicza, consultora ordinis, y wielebnego oyca Pietkiewicza, kaznodzieie Żyrowickiego. Bedellus tamże naznaczony, którego powinność awizować, komu według porządku mszą swiętą spiewaną odprawować będzie należało.

Każdy, do tey congregacyey należący, tacto pectore ma przystąpić in haec verba: „Obiecuię Bogu w Troycy Swiętey Jedynemu, swiętemu oycu Bazylemu Wielkiemu y temu zakonnemu zgromadzeniu, iż żadnych sekretow, ani transakcyi, tu między sobą namowionych, niemam przed żadnym tak swieckim, iako y zakonnym wyiawiać, tak mi Boże dopomoż“.

Tamże per vota, oretenus lata, y secretarius ordinis obrany pater Benedictus Michniewicz, pro notariatu pater Malejewski. Protunc visum, aby ante electionem vicarii generalis czytano punkta, podane od iegomości xiędza protoarchimandrity, na które wszyscy zgodnie zezwolili.

Punkta iegomości xiędza protoarchimandrity.

1. Starsi czy są oycami przeciw zakonnikom, czy prowiduią, czy karzą, czy nie dissimuluią lub dla boiaźni, lub dla respektow?

2. Discoli czy są karani, czy iest poprawa, iesli nie, co za remedium takowych, boday nie lepiey cogere wszytkich takowych do iednego klasztoru, iako się więc dzieie we Włoszech.

3. Czy przybyło za starszeństwa każdego, czy ubyło y z czyiey przyczyny, czy incuria superioris?

4. Odzienie iakie ma być zakonnikom, podług przeszłych congregaciy, iesli by się to zachowało?

5. Magistri novitiorum powinni dawać wiedzieć, kogo przyimuią do zakonu, opisać osobę, iaka iest.

6. Każdy starszy ma przez list informować protoarchimandritę o postępkach mieszkaiących pod sobą zakonnikow.

7. Fabryka Żyrowicka czemu nie skończyła się y dla czego materie wczesnie nie były gotowe?

8. Zabieżeć temu, żeby bez licenciy starszych znaczne rzeczy z szkodą y z uszczerbkiem klasztoru nie działy się, iako to: przeiazdzki, dedykacye obrazkow, xiążeczek, et id genus.

9. Listy aby nie były pisane bez licencyey starszych, ani tez przyimowane, y żeby od starszych były otwierane. Życzył bym, ile można, listownych correspondenciy w prywatnych swoich interessach do swieckich y zakonnych osob aby nie mieli.

10. Po monastyrach przyimować, ale przyiętych odsyłać no nowiciatu.

11. O summach, iesli ma który zakonnik, denunciet starszym.

12. Nowicyat prowidować.

13. Sprawy aby do archivum oddane były, lepiey że in archivo znaydą się, abo per extractum wyimo się, co inculcatur tak ichmościom prałatom, iako y klasztorom.

14. Nie wyiawiać tego swieckim osobom, daleko barziey nie pisać, co w zakonie et in unione dzieie się.

15. Jako starszy chory ma się kurować, tak y zakonnik mieszkaiący pod nim.

16. Kaznodzieie iako gotuią się na kazanie? Czy nie zbywaiąc tylko każą, y ieżeli nie scomatice.

17. Magister novitiorum ma być naznaczony, co by iuż pilnował tey młodzi exacte y nie myslił ni o czym, tylko de instituendis recte novitiis.

18. Archimandrije nie maią się pozwalać takowey osobie, tak w koronie, iako y w Litwie, która w Byteńskim non comparebat nowicyacie; są też diplomata królow, panow,— żadnemu nie conferować prelatury, aż kogo zaleci iegomość xiądz metropolita.

19. Archimandrici aby podług intrat monastyrow swoich zakonnikow chowali, onych prowidowali, y archimandrie restawrowali, sub paena utracenia archimandriey.

20. Druk continuare w Wilnie, iednak każdą rzecz, która do druku idzie, dać przeyrzeć iegomości xiędzu Ohilewiczowi.

21. Aby prokuratora zakon miał, który by imieniem zakonu y monastyra priwaty trybunałow pilnował.

22. Różnych dobrodzieiow legacije gdzie się podziewaią y na co się obracaią?

23. Wielebni oycowie consultorowie aby przynamniey raz w rok ziachali się do protoarchimandryty, tamże radzili o zakonie.

24. Od schyzmy nie przyimować, chyba za licencyą protoarchimandryty, y wprzod sprobować dobrze.

25. Proprietarzom nic z monastyra nie dawać, aż cale spuszczą na wolą starszego.

26. Starsi, którzy z starszeństwa zieżdżaią, maią wszytko porządnie nowo naieżdżaiącemu zdać y rejestr z podpisem ręki swey oddać.

27. Chłopiąt aby zakonnicy nie chowali.

28. Spowiednik aby w klasztorach był naznaczony, y żeby się iemu tylo spowiadali.

Sessija czwarta. Tegoż dnia.

Starszeństwo zdawać ma ieden drugiemu z rejestrami, inwentarzami, przy comisarzu. Kartę, od xiędza Sielawy daną, że się nie ma metropolita do protoarchimandryey mieszać, inserowano. Hactenus od tego czasu kazał iegomość xiądz metropolita inserować ad acta, aby to było per modum legis. Że się nie dobrze działo, gdy ieden starszy drugiemu ustępuiąc nie zdawał starszeństwa podług rejestrow, ani inwentarzow, statutum, aby przełożeni z rąk do rąk in praesentia testis, na to wystawionego, zdawali, zkąd by się mogło ich augmentum pokazać, a nie detrimentum religionis. Wszytkich starszych do kożdego monastyra, tak też wikariuszow y zakristaynow przysięgłych iegomość xiąd protoarchimandryta ma podawać, iuxta antiquas congregationes; quo ad liberam futuram, post sera fata iegomości xiędza protoarchimandryty, electionem, że nie inserowano ad acta congregationum zrzeczenia zeszłego iegomości xiędza Antoniego Sielawy, totius Russiae metropolitani y protoarchimandryty zakonu, tedy illustrissimus modernus protoarchimandryta, paterne annuit per modum legis inserendam mile acceptowawszy propensionem animorum zakonu na Brzeskiey congregacyey in elekctione iegomości xiędza na protoarchimandrytę, gdy duplicatis votis et viva voce et charatulis, unanimiter na iegomości consentientibus, zezwolili.

Sessija piąta. Dnia 13 miesiąca Maja.

Przysięga sekretarska. Pokutę naznaczoną należy odprawić, choć by się zdała niesłusznie być naznaczona, a potym wolno skarżyć się. Poczęto tę sessią ab explendo juramento obranego sekretarza, iakoż zaraz, poklęknowszy przed krucifiksem, in praesentia omnium, explevit tali forma:

Przysięgam Panu Bogu w Troycy Swiętey Jedynemu, iż taiemnic zakonu naszego mam wiernie dotrzymać y akta congregacij, tak iako się dziać będzie, szczerze y wiernie ad archivum zakonu wnosić, ani żadnemu ich in praejudicium zakonu zwierzać się, ani obiaobiawiać. Tak mi niech Pan Bóg dopomoże y ta swięta Boża męka.

Czytano list od iegomości xiędza Włodzimierskiego, iako archimandryty Kobryńskiego, którego była mens, aby ta congregacya, która się za łaską Bożą odprawowała, na inszy czas odłożona była. Ta requisitia iegomości nie przyięta, gdyż wcześnie uniwersał odebrał, iako się pokazało z powieści wielebnego oyca Maluszyckiego y z daty listu iegomości xiędza Włodzimierskiego.

Ante electionem vicarii generalis proponowana konfuziia rozdawania obedienciy, które sobie niektórzy starsi monastyrow blankietami bierali; propter quam vitandam uchwalono: Vikariemu generalnemu mieć małą pieczęć, ktorą będzie wydawał obediencye, a onych co rok iegomość xiądz protoarchimandryta avizował.

Consensem wszytkich uradzono, aby koždy zakonnik starszego słuchał we wszytkim y pokuty naznaczone odprawował, by niesłusznie zadane, a potym wolno mu się będzie skarżyć iegomości xiędzu protoarchimandrycie lub wikaremu generalnemu.

Sessija szósta. Tegoż dnia.

Wizyty vicarius generalis vel per se, vel per alios, ad hoc munus assignatos, w głownieyszych monastyrach intra spatium niedziel czterech ma expediować, mnieyszych klasztorow vizita dexteritati et conscientiae committitur.

Respektem archimandriey Żydiczyńskiey, od iegomości xiędza Chełmskiego siestrzanowi conferowaney, y czytano punkt secundae congregationis, że y professia nieważna sine licentia protoarchimandryty, a tym barziey archimandrija, sine consensu iaśnie przewielebnego iegomości xiędza metropolity u króla iegomości wyprawiona.

Przy tym iegomość xiądz metropolita obiecał to z miłości ku zakonowi żadnego na prelaturę nie inwestiować, który nowicyatu w Byteniu nie odprawował.

Tamże decisum, aby contribucyą na nowicyat uchwaloną w Wilnie, kto czego według obietnicy nie oddał, to teraz do Bytenia reddere tenetur. Statutum, aby klasztory, maiące curam animarum, dali y napotym starali się dawać de nomine et cognomine rejestr nawróconey schyzmy y heretykow.

Sessija siodma. Dnia 14 miesiąca Maja.

Za zmarłych oycow trzy mszy, a co tydzień we srzodę za wszytkich iedna. Vagi nie maią być przyięci od biskupow. Poswięceni być nie maią. Serio starać się maią wielebni oycowie przełożeni, aby o śmierci kożdego oyca y braciy wszystkie klasztory certiorare nie omieszkiwali, aby się za nich zwykłe suffragia po trzy mszy od kożdego kapłana, a od braciy po trzy koronki odprawowały, za tychże oycow y bracią zmarłych, podług dawnych constituciy statutum, aby raz w tydzień we srzodę msza swięta odprawowała się iedna.

Kaznodzieie, imperfectiores w nauce, aby kazanie swoie ad calamum pisali y one przed mędrszemi na się czytali, inaczey aby się nie ważyli kazać.

Wszyscy ichmość xięża prałaci, superiores, residentes, aktykowawszy oryginały, legacye, fundusze, extraktem przy sobie zostawiwszy, originały aby ad archiwum illustrissimi metropolitani oddawali.

Ichmość xięża biskupi discolos ne recipiant, aby ich nie swięcili y owszem ani probos bez licencyey iegomości xiędza metropolity, protoarchimandryty zakonu ad sacros ordines nie promowowali, a promoti suspendentur ipso facto. Vagabundi zaś ne acceptentur ad monasteria.

Sessija ósma. Tegoż dnia.

Secretarius powinien być scrutator. Za prowincyała obrany Ohilewicz. Na którey postąpili do elekcyey vicarii generalis, a nabarziey ad modum, quo conclusum, że dziś, a nie jutro eligendus. Sposob per chartulas nie do kielicha, w którym venerabile servatur, ale w inne naczynie podobne składać, które karteczki consultori cum secretario odbieraiąc w naczynie przed iegomością protoarchimandrytą kładli, a sam iegomość czytaiąc notował y do drugiego naczynia podobnego składał, y tak faventibus et consentientibus superis votorum venerabilis et admodum reverendus pater Pachomius Ohilewicz confirmatus został.

Jegomość xiądz Przemyslski, że miasto pomocy zaszkodził archimandriey Leszczyńskiey, na instantią iegomości xiędza Cypriana Żochowskiego, coadjutora archiepiskopa Połockiego, a oraz archimandryty Leszczyńskiego y posła teyże archimandryey wielebnego oyca Buszkowskiego, dla szkod uczynionych w podymszczyznie circiter dwuchset złotych, sancitum, aby to, co ex charitate iegomość xiądz Żochowski iegomości xiędzu Małachowskiemu uczynił, że na krotki czas archimandryey swoiey pozwolił, decisione congregationis nazad iegomości xiędzu Żochowskiemu powrócił, iako temu, któremu własnie y podług przywileiu należy.

Sessija dziewiąta. Dnia 15 miesiąca Maja.

Torokanie w dispozycyey protoarchimandryty, który z nich ma dać 1500 na nowicyat, xiędzu prowincyałowi 500, na Brześć, na bracią na nauki y na wiatyk residentowi rzymskiemu. Xiędza Glińskiego determinowano zrzucić z archimandryey Kobryńskiey, że non juxta proportionem intrat postępował. De eodem, dla tego, że obawiano się, aby krewnym dobr zakonnych nie wscibił, blizkim tego klasztoru, aby krewni dobr archimandriey nie odebrali y że żaden episkop Włodzimierski nigdy nie trzymał archimandriey żadney. Zalecenie xiędza Białozora archimandryię Ławryszowską odiąć mu. Archimandrya ta przez sto lat była prostym ihumeństwem, pierwszy ią sobie wyprawił subreptitie Michał Paszkowski, a Białozor bez przywileiu trzyma. Co swięto uroczyste Nayswiętszey Panny consolacya oycom y braci w Byteniu. Cathechizmu powinni uczyć w klasztorach w swięto dzieci. Przewielebny ociec vikary generalny proponował swoią prowizyą, która z Torokań dotąd dochooziła. Conclusum ab illustrissimo protoarchimandrita, omnibus consultoribus et officialibus et delegatis, aby z tych Torokań na nowicyat Byteński połtora tysiąca złotych szło co rok; przewielebnemu oycu wikaremu generalnemu pięćset złotych; reliquum intraty z Torokań na Brześć, na wiatyk rezydenta rzymskiego, braci na nauki iadących y powracaiących, oycowskiey iegomości xiędza protoarchimandryty commendatum est dispositioni, ducta proportione fructus y urodzaiow. Inhaerendo cała congregacya dziewiętnastemu punktowi, na sessiey trzeciey postanowionemu y acceptowanemu, gdzie sancitum to iest, aby archimandrytowie podług intrat monastyrow swoich zakonnikow chowali, onych prowidowali y archimandrie restawrowali, sub paena utracenia teyże archimandrij. Jegomości xiędza Benedykta Glińskiego, episkopa Włodzimierskiego, censuit privandum achimandria Cobrinensi, ex quo nihilo melior facto, całą archimandryą na pożytek swoy obróciwszy, nie tylko zakonnika iednego dla służby Bożey w cerkwi monastyrskiey nie chowa, y cale pustą cerkiew trzyma, ale y monastyr tak sławny, różnemi swieckiemi osobami napełniony, takowym mieszkaniem musiał się sprofanować. Tedy dla obięcia pomienionego

monastyra za obediencyą iegomości xiędza protoarchimandryty zakonnikom pozwala co naprędzey ziachać, którzy tam mieszkaiąc postrzegać będą, aby w cerkwi przykładem inszych klasztorow nabożeństwa się odprawowały.

Nie mnieyszą ma teraznieysza congregatia consideracyą, iż non expediebat więcey xiędza episkopa Włodzimierskiego cierpieć na tey archimandryey dla tego, że dobra iego oyczyste y krewnych tego są pobliższe pomienioney, tedy wielkie instabat periculum oddaleniu tych dobr przez krewnych iegomości, ponieważ zakonnik żaden nieznaydował się w monastyrze y prowizya żadna penitus penitusque non currebat na zakonnikow. Niech się iegomość xiądz Włodzimierski trzyma słowa swego y cessiey, którą uczynił tey archimandryey in manus religionis na congregacyey Wileńskiey. Nakoniec to congregacya uważa, iż episkopowie Włodzimierscy nigdy z władyctwem intratnym y dobrym nie trzymali archimandryey ullo titulo w zakonie. A fortiori też congregatio censuit iegomości xiędza Marcyana Białłozora, episkopa Pińskiego y Turowskiego, privandum monasterio Lavriszoviensi et Novogrodensi. Dobrze bowiem uważa, iż post regimen iegomości w archimandryey Wileńskiey to detestandum: żadna melioratia nie pokazała się, owszem za incorporowaniem zakonnikow dwóch tylko mieszkaiących przy cerkwi kathedralney metropolitańskiey Nowogrodzkiey monastyr nie tylko został pusty, ale przez wprowadzenie na urząd dobr Ławryszowskich pana Białozora z małżonką y różnemi ludzmi swieckiemi cale sprofanowany. Tu zaś, gdzie miasto Nowogrodzkie całe iest ruskie in unione, dla zbudowania większego majorem numerum zakonnikow, y dla restawrowania cerkwi intus forisque spezy, osobliwie z dobr Ławryszowskich, potrzebuie. A do tego, iż w tym miescie trybunał odprawuie się, tedy unice przy kilku zakonnikach dwóch albo trzech uczonych potrzeba chować. Czego się ani spodziewać żeby uczynił iegomość xiądz Piński, ponieważ na swoy pożytek brata swego, urzędnika swieckiego, obrócił dobra monastyrskie. Niemniey y to praesentis congregationis consessus uważa, iż lubo od dawnych czasow monastyr Ławryszowski zwał się archimandryą, iednak że cale reductus był od sta lat nie mal na ihumenstwo, y przeszły iegomość archiepiskop Smoleński Michał Paszkowski subreptitie sobie wyprawił przywiley na monastyr Ławryszowski, czego przez sto lat non practicatum. Zaczym iegomość xiądz Piński, nie będąc promowowanym, ani zaleconym królowi iegomości od iegomości xiędza metropolity, iako niesłusznie trzymaiący te dobra, ma być od onych oddalony. Gdyż tam ihumeństwo przez sto lat, a nie archimandrija była, y lepiey zakonowi, gdy trzyletny ihumen, a niżli dożywotni (iako sobie pretendował iegomość xiądz Piński) będzie rządził.

Trzysta złotych od ieymości panny Łankowskiey na ręce wielebnego oyca Martyszkiewicza, consultora zakonu y starszego Byteńskiego, dane, aby w każde swięto Nayswiętszey Panny, to iest: Poczęcia, Ofiarowania, Zwiastowania, Gromnic, Nawiedzenia, w Niebowzięcia y Pokrowy służba Boża czytana, a przy niey officium niepokalanemu poczęciu z himnem pod czas elewacyey przed tak wielkim sakramentem y modlitwa zwyczayna za duszę zmarłey, za daniem znaku przez dzwonek, approbowano. Waruiąc y sumnieniem wielebnego oyca starszego teraznieyszego, tak też y sukcessorow iego obowiązuiąc, aby te pieniądze za pewne ręce były dane, z których pieniędzy odbieraiąc kwotę, aby na consolatią wielebnym oycom y braci na te swięta obracali, za którą by ochotniey pomienioną pełnili obligacyą.

Namilszy brat Czaplic, nowiciusz w zakonie naszym, partem haereditatis, na się po rodzicach spadaiącą, którą mieni około cztերech tysięcy, odyskawszy, prosił, aby mogł Żyrowicom applikować y tam ad vitae tempora sub obedientia superiorum mieszkać. Także mobilia, które będą w koniach, w bydle, na nowicyat oddać. Pozwolono y na to mu

list z pieczęcią y z podpisem rąk do tego należących dano.

Aby kaznodzieje wszyscy po skończeniu kazań swoich zalecali stan duchowny y swiecki, iako zwyczay u rzymian. Po ranney służbie Bożey oycowie abo bracia, osobliwie dyakoni, nauczać maią chłopiąt pacierza y innych rzeczy, do wiary swiętey catholickiey y zbawienia należących, more catechistico.

Rzecz słuszną widząc zgadzać się z cerkwią zachodnią we dzwonieniu na pozdrowienie Nayswiętszey Panny, ranne, południowe y wieczorne, statutum, aby miasto pobudki y uspokoienia się wieczornego dzwoniono.

Sessija dziesiąta. Tegoż dnia.

Magister novitiorum ma mieysce na capitule po starszych klasztorow. Panny Wileńskie dla czego swiece przedaią w cerkwi. In proconsultorem wielebny ociec Bonifacius Puczkowski zgodnemi głosami praesentium confirmatus.

Magistro novitiorum mieysce po starszych monastyrow głownieyszych, prokuratorowi zakonnemu po kaznodzieiach głownieyszych naznacza się.

Panny zakonne Wileńskie że są pewne tysiąca złotych, wziętego przez iegomości xiędza Małachowskiego, starszego na ten czas Wileńskiego, na maiętności nazwaney Możeykow, iako prętko okupią wielebni oycowie Wilenscy, a nim tę realną summę odbiorą pomienione panny zakonne, kwotę w swiecach, abo gotowych pieniędzy złotych osmdziesiąt odbierać maią.

Tegoż dnia ponieważ conclusum zgodnie we wszytkich punktach, pretensyach y w różnych trudnościach, od każdego libere proponowanych, judicarunt non restare amplius et neque posse inferri quidquam, tylko słuchać punktow, na tey congregacyey generalney zgodnie postanowionych, a żadnych innych rudności nie przynosić, ponieważ wszytkie inne pretensye, które dotąd od kogoż kolwiek zamilczane abo przełożone nie były, iuż na ten cas, tempore exspirante, nie maią się wnosić, kto by się na tey sessiey do czego nie przypowiedział, do przyszłey da Bog congregacyey zgodnie odłożono.

Sessija iedynasta. Dnia 16 miesiąca Maja.

Białozor że, nie przybył, racyey nie dał. Na tę sessią przybyli ichmość xięża biskupi iegomość xiądz Włodzimierski y iegomość xiądz Piński, którym paterne iegomość xiądz protoarchimandryta lubo iuż wszytkie negotia, praesentem congregationem concernentia, sopita były, non obstantibus his przypowiadać się iegomość xiądz Włodzimierski pozne swoie przybycie aegra valetudine excusavit y oraz skarżył się na wielebnego oyca Kupalskiego, na którey quaereli decizyą deputowani iegomość xiądz wikary generalny y wielebny ociec Symen Cyprianowicz, consultor ordinis. Nastąpił iegomość xiądz Piński z rzeczą swoią, w którey przybycia swego poznego żadney przyczyny słuszney nie pokazował.

A zatym po napomnieniu oycowskim, iaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita y protoarchimandryta całego zakonu, obłapiwszy każdego aż do ostatniego, y dawszy swoie oycowskie y pasterskie wszytkim błogosławieństwo, szczęsliwie et cum emolumento magno totius ordinis odprawuiącey się congregacyey coronidem superimposuit.

Gabriel Kolęda, archiepiskop, metropolita wszytkiey Rusi, zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego protoarchimandryta m. p. (Locus sigilli). Benedictus Michniewicz, ordinis divi Basilij Magni secretarius nomine totius congregationis m. p.

Congregacia XIX.

Żyrowicka 1675 r.

W Imie Oyca y Syna y Ducha Swiętego w Troycy Jedynego amen.

Sessija I.

Roku tysiącznego sześćsetnego siedmdziesiąt piątego, miesiąca Maja dnia dwanastego. Zebrani my niżey mianowani praelati, consultorowie, przełożeni y posłowie zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego ad intimatorias iegomości xiędza Cypriana Żochowskiego, iaśnie przewielebnego metropolity Kijowskiego etc. y wszytkiey Rusi w Żyrowicach na elekcyą protoarchimandryty, głowy zakonu naszego, do którey elekcyey tym sposobem przystąpiliśmy. Naprzod dnia naznaczonego, który był niedziela piąta po Wielkiey nocy o Samarytanie, solenną liturgią o Duchu Swiętym miał sam iegomość xiądz metropolita z assistencyą iegomości xiędza episkopa Smoleńskiego y drugich przełożonych y posłow zakonu. Po którey, wzywaiąc Ducha Swiętego, zasiedliśmy super praeliminaribus, gdzie iegomość xiądz metropolita uczynił mowę, w którey krótkiemi słowy fundował iurisdikcyą. Ozwał się iegomość xiądz protothroni imieniem ichmościow xięży episkopa Chełmskiego y xiędza Pinskiego, upraszaiąc praemissis legalitatibus o prolongacią congregacyey y elekcyey protoarchimandryty. Respons na to wzięty iest na deliberacyą na drugi dzień et soluta sessio.

Sessija II. Dnia 13 Maja.

Dla słusznych przyczyn sessia z poranku na po obiedzie odłożona iest. Zgromadziwszy się tedy na naznaczony czas y zasiadszy pro more solito iegomość xiądz metropolita deklarował ex paterno suo affektu swoie ku zakonowi propensije y gotowość do poratowania onego wszelkiemi sposobami, a o głowy elekcyą protoarchimandryty wolnym wokalistow głosem, uchylaiąc swą od konkurrencyey do tego nad zakonem przełożeństwa osobę, na osobę zakonną, która by na sobie episkopiey nie miała, zostawił. Zaczym przytoczył desiderium wczoraysze iegomości protothroniego o odłożenie congregacyi na dalszy czas y podał do deliberacyey.

Wyrozumiawszy tak powolną y skłonną ku zakonowi iegomości xiędza metropolity deklaracyą y concurrencyey swoiey do protoarchimandryey cessiją, nie daiąc przystępować ad vota, ultro sam z swoiey osoby y imieniem drugich ichmościow: iegomości xiędza Chełmskiego y iegomości xiędza Pińskiego, przystąpił y annuit ad prosecutionem actus, deklaruiąc się y sam swoim y drugich tychże ichmościow itidem imieniem, że tak że chcą być extra candidatos protoarchimandriae, samym one zostawuiąc zakonnikom, y oraz ze wszytkiemi zgromadzonemi podziękował iegomości xiędzu metropolicie. W tym wszczeła się zmianka, że nie podług constitucyey z kożdego monastyra stawali posłowie; bo gdzie niemasz liczby dwudziestu osob, dwóch było; zgodnie iednak pro hac vice pozwolono, aby nie byli odrzuceni, ponieważ przyiachali. Obrawszy zatym bedella reverendum patrem Procopium Mor, nastąpiła elekcya sekretarza zakonu, na którą, podług zwyczaiu, przez karteczki obrany iest reverendus pater Józephus Pietkiewicz, superior Bytenensis, który exnunc po obraniu taki uczynił jurament.

Przysięga sekretarska.

Ja Józef Pietkiewicz, zakonu Swiętego Bazylego wielkiego profes y kapłan, zgodnemi głosami od vocalistow generalney congregacyey zakonu naszego, roku 1675, Maja 12 dnia odprawioney, na sessyey trzynastego dnia Maij obrany będąc za sekretarza generalnego tegoż swiętego zakonu naszego, przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Tróycy Swiętey Jedynemu, że mam y powinien będę wiernie się zachować w urzędzie moim y powie-

rzonych mi od zakonu swiętego taiemnic lubo na congregacyach tak generalnych, iako y partikularnych, lubo oprocz congregacyey dochować w statecznym milczeniu, y co kolwiek na congregacyach y oprocz ich będzie się działo, ordynowało abo decydowało, connotować y wydawać. To iako przysięgą stwierdzam, tak mię Panie Boże wspomoż y Jego swięta męka.

Po uczynieniu tamtego iuramentu oyca sekretarza, wniosł iegomość xiądz metropolita requizycyą swoią do zakonu, chcąc wiedzieć od niego, iaki związek życzy mieć sobie z metropolitą, gdy onego tę przeciwko sobie widzi powolność, y czego chce od niego, a co iemu deferuie. Odpowiedzieli na to zebrani, potrzebuiąc y upraszaiąc oycowskiey miłości, protekcyey y pomocy iegomości we wszytkich zakonu trudnościach. Ostatek w osobności, o co mieli żądać, do namysłu wzieli, na przyszłey obiecuiąc sessicy wnieść votorum suorum summam y proponere one per puncta. O toż upraszali iegomości, aby iegomość też z swoiey strony swoie zakonowi obiasnił requizycye, czego chce po zakonie.

Berezwecz dano iegomości xięдzu Żochowskiemu. Jegomość, non differendo swoich requizicyi, zaraz żądał zakonu, aby przy tym teraznieyszym szczupleniu fortun swoich mogł mieć wsparcie do lepszych czasow postąpieniem iegomości od zakonu Berezwecza ze wszytkiemi przynależytościami, do przyszłey generalney congregacyey, obiecuiąc zakonnikow tam chować y na nowicyat co rok złotych 600 oddawać na trzy raty, to iest: na swięty Piotr w roku teraznieyszym złotych dwiescie, na Boże Narodzenie—drugie dwiescie, a na Wielkanoc reliquum. Annuerunt wszyscy, referendo do stolicy apostolskiey, aby u niey iegomość postarał się o dispense ad retinendum hoc beneficium, ex quo a pio legato fundatora te dobra mere są destinowane zakonowi. Acceptował iegomość y ofiarował się, że gdy do lepszych fortun przyidzie, ultro zakonowi cedet. Domawiał się nakoniec iegomość xiądz metropolita, aby wizytacya monastyrow iego Wołyńskich Dermańskiego y Dubieńskiego cum scitu iegomości była.

Sessija III. Dnia 14 Maja.

Archimandrije: Wileńska, Mińska, Czereyska zniesione. Bez consultorow rady y protoarchimandryty porady metropolita nie ma nikogo promowować. Powracaiący z nauki do prac accomodentur. Obrany za protoarchimandrytę xiądz Ohilewiez. Jurament xiędza Ohilewicza. Po zasiadaniu requirował iegomość xiądz metropolita, aby też strony związku zakonu z iegomością namowienie było. Respondit na tę requizicyą venerabilis pater Symeon Cyprianowicz, consultor, naprzod za wszelką ku zakonowi propensią dziękuiąc iegomości y też do scisleyszego związku podaiąc sposoby.

1. Aby iegomość przykładem swiętey pamięci Józefa Ruckiego nie rozmnażał archimandriey, dokładaiąc, annihilować one nie iest nie podobna, ponieważ za przeszłych królow y możnych pieczętarzow zniosł Rucki nieboszczyk archimandrije, nad to y nie są w takiey consideracyey archimandrye nasze u króla iegomości y pieczętarzow, a co in contrarium było za wstawieniem się nunciusza y stolicy apostolskiey, łatwo mogą się znieść, a tym czasem zagasił by się pruritus do archimandriy.

2. Upraszał tenże xiędz consultor iegomości xiędza metropolity, aby iesli nie wszytkie, ad interim Wileńską, Mińską y Czereyską, które kiedy archimandriami zwali się, abo kto pretendował ich, zniesione były y więcey do tego tytułu nie przychodziły.

3. Upraszał też o to iegomość, aby na iakie kolwiek officia nie pomykał person bez porady protoarchimandryty, a tego z consultorami zakonnemi, bo tak według potrzeby godne nadstawią osoby.

4. Upraszał iegomość, aby, żarliwą swoią nad zakonem wszędy maiąc protekcyą, prospiceret incrementis zakonu y z Rzymu, czego by zakon potrzebował, aby wyprawił iegomość.

Wysłuchawszy to iegomość y za rzecz słuszną do związku zakonu z iegomością uznawszy, na wszytko ochotnie pozwolił y iako wyżey wspomienione tytuły archimandriy Wileńskiey, Mińskiey y Czereyskiey zgodnie ze wszytkim zgromadzeniem uchylił y cale umorzył, także y to salwował, aby ichmć, którzy teraz actu possessorami y consekrowani archimandrytami są, dożywocia mieli.

Wnoszono potym instancye, aby ichmość oycowie episkopowie dignas personas do zakonu swiętego traherent y do nowicyatu provisos posyłali. Item wnoszono, aby ci, którzy z nauk powracaią, do pracy, a nie do przełożeństwa applikowani byli, dawszy iednak onym z drogi odpocznienie.

Zatym zdało się wszytkim w Bogu przystąpić do elekcyey protoarchimandryty, która nim się zaczeła, czytany był sposob obierania, podług którego zgodnie wszyscy obraliśmy przewielebnego w Bogu iegomości xiędza Pachomiego Ohilewicza, bywszego administratora protoarchimandryey zakonu naszego, który podług opisanego porządku, taki wykonał jurament:

Ja Pachomius Ohilewicz, zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego profess, kapłan, przysięgam Panu Bogu w Trόycy swiętey Jedynemu, iż urząd protoarchimandriczy, na mię z posłuszeństwa swiętego wolnemi zakonu głosy włożony, chcę odprawować według wszytkich powinności urzędu mego wiernie y szczerze, staraiąc się o pomnożenie w tymże swiętym zakonie chwały Bożey iako nawiększey, poki na tym urzędzie zostawać będę, to iest do lat czterech. Tak mi Panie Boże wspomoż y Jego swięta Ewanielia.

Po uczynieniu takiey przysięgi podług zwyczaiu, tak od iegomości xiędza metropolity, iegomości xiędza protothroniego y też iegomości xiędza Smoleńskiego, iako y od wszytkich oycow zebranych, iest obłapiony y za głόwę zakonu przyięty, a za tym y sessia skończyła się.

Sessija IV. Dnia 15 Maja.

Ławryszow odięty od Nowogrodka przez Białozora. Starszy, biorąc starszeństwo, ma się oswiadczyć, co z sobą przywiozł, żeby potym nie mόwił, że to, a to z sobą przywiozł. Stari bez pozwolenia protoarchimandryty ani budować, ani co przedawać z monastyra nie maią. Zasiadszy mieysca swoie poranu, iegomość xiądz protoarchimandryta pytał się, zkąd ma iść prowizya onemu. Na co iegomość xiądz metropolita zgodnie ze wszystkiemi odpowiedział, że z tychże Torokań, iako y przed tym, dokładaiąc iednak, aby z tychże Torokań, podług potrzeby y możności, udzielał y na nowicyat.

Zatym iegomość xiądz metropolita opowiadał, że iegomość pan Adam z Brusiłowa Kisiel, pisarz ziemski woiewodztwa Witepskiego, funduie na czterech zakonnikow zakonu naszego monastyr przy cerkwi soborney w Witebsku, ku czci swiętego męczennika Józafata y krwie iego tam wylaney. W tym że Witebsku ku czci swiętego męczennika Józafata mieysce, gdzie ciało swiętego z gόry zrzucone y w Dzwinie utopione było, ex pio zelo, kupił, a do auctiey fundacyi applikuie.

Potym iegomość xiądz protothroni metropolij Kijowskiey, episkop Włodzimierski, wniosł to, że we Włodzimierzu kupił plac, gdzie się urodził swięty Jozafat, y tam chce zakonnikow naszych fundować, te folwarki, które około Kobrynia z iegomością panem rodzonym swoim nabył, do teyże fundacyey applikuiąc.

Nad to przydał iegomość, że do teyże fundacyey iego przystąpił iegomość pan Jerzy Krasicki, ktory maiąc znaczną u siebie zdawna reliquią swiętego Jozafata, obiecuie dziesięć tysięcy, zaczym aby exnunc dana była mu

iaka zgodna osoba zakonna, której by mogli ichmość zażyć y zlecić fabrikę mieysca tego.

Tenże iegomość xiądz protothroni declarował, że zaraz chce tysiąc złotych na monastyry nasze podzielić, aby post sera fata iegomości exnunc po wszytkich monastyrach nie tylo z powinności braterskiey zakonney, ale też ex vi gratitudinis za duszę iegomości suffragia były. Za to wszytko mile podziękowawszy, affekty ichmościow y devotią ku swiętemu męczennikowi akceptowali wszyscy. Na co assekuracyey potrzebował od iegomości xiędza protoarchimandryty, consultorow y przełożonych pro tempore zostaiących. Co obiecano.

Odezwał się z tym wielebny ociec Józafat Michniewicz, nominat archimandryey Suprasłskiey, prezentuiąc bogaty aparat czerwony ku czci swiętego męczennika, w Rzymie proprio sumptu ex patrimonio suo sprawiony, tudziesz korony złote do alby tego aparatu, który to aparat zakonowi swiętemu rezignował y do ręki iegomości xiędza protoarchimandryty y dispozycyey exnunc oddał.

W tym czytano list iegomości pana Hutorowicza, który iako żarliwy unit, widząc wielki niedostatek zakonnikow naszych Nowogrodzkich, za odięciem od nich Ławryszowa, który był od swiętey pamięci oyca Ruckiego na prowiziją oycow Nowogrodzkich aplikowany, ofiaruie złotych pięćset iegomości xiędzu Pińskiemu, aby pomieniony Ławryszow oycom Nowogrodzkim przywrócił y z niego ustąpił, iako by zakonnicy w liczbie większey, niż teraz, ztamtąd wyżywienie maiąc, chwałę Bożą w cerkwi soborney promowować y zbawieniu ludzkiemu służyć mogli. W czym całe zebranie iegomości xiędza protothroniego o instancyą w tym do iegomości xiędza episkopa Pińskiego upraszało, a iegomość ex amore religionis ochotnie to na się wzioł y pracy nie żałować obiecał. Potym od różnych osob w różnych sprawach listy czytane były. Y tak skończyła się sessia poranna.

Tegoż dnia po obiedzie, podług zwyczaiu zasiadszy, wniosł iegomość xiądz metropolita, że wikarego ieneralnego nie możem obierać dla sumptow y nowey prowiziey dla niego. Kto ma wizyty odprawować? ponieważ niepodobna, aby sam iegomość protoarchimandryta miał temu wydołać. Tedy staneło, aby ex consilio oycow consultorow na wizytę posyłać.

W tym zaczęto punkta monastyrow od posłow odbierać y czytać, z których między inszemi staneło to, aby starsi, naieżdżaiąc na starszeństwo, deklarowali communitati, abo przynamniey wyższym przełożonym, aby wiedzieli, z czym przyieżdżaią na przełożeństwo, żeby potym zieżdżaiąc nie mówił kto, żem tak wiele przywiozł y swego na monastyr ważył, przez co wielką szkodę y uszczerbek w monastyrze ponieść mogą. Także żeby żaden starszy bez wyraznego pozwolenia iegomości xiędza protoarchimandryty nie ważył się ani budynkow, ani żadnych rzeczy, które zastał w monastyrze, przedawać, abo darować. Toż się ma rozumieć o aparatach, o perłach, kielichach y inszych rzeczach złotych y srebrnych, aby z nich nie ważył się żaden przedawać, zastawować, przerabiać y iakim kolwiek sposobem odmieniać.

Dnia 16 przed południem adunati traktowali nieco w różnych dezideriach posłow monasteriorum. Tamże iegomość xiądz protothroni deklarował zakonowi summę, na pewney osobie zakonney należącą. Toż praestitit wielebny ociec Januszkowski, wlewaiąc swoy tysiąc złotych, winny od iegomości pana Kociołkowskiego, pisarza Wiłkomirskiego, na zakon wniesiony na maiętność iegomości, nazwaną Kurkle.

Do consultorow y sekretarza wszytko odrzucono. Post haec wszytkie desideria, pretensije, interessa, sprawy, responsa na listy imieniem całey congregacyey activitati decyziey y należytey exekucyey iegomości xiędza protoarchimandryty, collato consilio z ichmościami oycami consultorami y sekretarzem, poruczyliśmy y zupełną moc daliśmy, coronando tym tę naszą obradę zakonną, iż iako

nas miłość ku zakonowi swiętemu zgromadziła, tak w teyże miłości y zgodzie swiętey rozieżdżamy się. Dla lepszey wiary w głos przed wszytkiemi in consessu akta congregacyey przytomnym przeczytawszy y zgodnemi głosy potwierdzenie tego wszytkiego odebrawszy, przy pieczęciach iegomości pana metropolity y ichmościow oycow episkopow przytomnych, tudziesz protoarchimandryczey, rękoma własnemi podpisuiemy się, uti iam sequitur.

Cyprian Żochowski, metropolita wszytkiey Rusi m. p. (Locus sigilli metropolitani). Metrophanes Sokoliński, archiepiskop Smoleński, archimandryta Grodzieński (Locus sigilli iegomości xiędza Smoleńskiego). Benedictus Gliński, episcopus Vladimiriensis, protothronius metropoliae (Locus sigilli illustrissimi protothronii). Pachomius Ohilewicz, Theologiae Doctor, ordinis divi Basilij Magni protoarchimandryta. (Pieczęć zakonna). Christophorus Milenkiewicz, ordinis divi Basilij Magni consultor. Stephanus Martyszkiewicz, consultor ordinis divi Basilij Magni, superior Vilnensis m. p. Simeon Cyprianowicz, consultor ordinis divi Basilij Magni. Bonifacius, ordinis divi Basilij Magni proconsultor m. p. Josephus Pietkiewicz, ordinis divi Basilij Magni secretarius, superior monasterii Bytenensis. Confirmacya tey congregacyey od swiętey stolicy apostolskiey. Dekret swiętey congregacyey generalney de propaganda fide, mianey dnia trzynastego Apryla, roku Pańskiego 1675.

Confirmacya tey congregacyey z Rzymu. Gdy referował eminentissimus cardinalis Nerli o instancyey wielebnego oyca Cypriana Żochowskiego, metropolity wszytkiey Rusi, dla confirmacyey elekcij, uczynioney na congregacyey generalney mnichow ruskich unitow zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego persony oyca Pachomiego Ohilewica za protoarchimandrytę y generała tychże mnichow, tudziesz dla approbacyey kilku niektórych constituciy teyże congregacyey generalney, w Żyrowicach odprawowaney miesiąca Maja roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt piątego, swięta congregacya, stosuiąc się ad vota tegoż iaśnie oswieconego Nerliusza (któremu od teyże congregacyey za approbaciją naswiętszego pana naszego supliki takowe z należytemi przywilejami zlecone były) postanowiła, aby elekcya y wszytkie acta congregacyey wyż rzeczone były confirmowane. Jakoż confirmowała y od wszytkich, do których należy, aby przyięte y zachowane były, przykazała. Datt w Rzymie dnia trzynastego Apryla, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego. (Locus sigilli). P. Cardinalis de alterijs, praefectus v. Cenus, secretarius.

Congregacya XX.

Żyrowicka 1679 r.

Na którą taki uniwersał wyszedł.

Cyprian Żochowski, z Bożey y stolice swiętey apostolskiey łaski metropolita Kijowski Halicki y wszystkiey Rusi, archiepiskop Połocki, episkop Witebski, Mscisławski, Orszański, Mohilowski, archimandryta Dermański y Dubieński, ihumen Swiętego Krzyża etc. et e

Jaśnie wielmożnym nayswiętszym w Bogu ichmościom xięży biskupom, iako archimandryami zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego władaiącym, abo tytułu onych zażywaiącym, naywielebnieyszym oycom archimandrytom, przewielebnym consultorom, hegumenom y starszym monastyrow korony Polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego y wszytkim tegoż zakonu, do aktu elektiey protoarchimandryczey legitime należącym, przy błogosławieństwie naszym archipasterskim, oznaymuiemy, iż postrzegaiąc, aby na czułym naszym pasterskim staraniu, osobliwie około zakonu swiętey matki spolney nas wszytkich (których tak pieszczenie wychowała et primis honoribus w cerkwi Bożey ozdobiła), nie schodziło ile in decursu protoarchimandryctwa zakonu całego, które naywielebnieyszy w Bogu iegomość xiądz Pachomiusz Ohilewicz, sacrae Theo-

logiae Doctor ad imminentem congregationem administrat, tedy podług praw zakonnych, naszey metropolitańskiey osobie y iurisdictiey służących, na obranie nowego protoarchimandryty zakonu wolny ziazd, abo congregacyą zakonu w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym, miesiąca Jula dnia dwudziestego piątego, podług nowego kalendarza, w monastyrze Żyrowickim, przy cudownym obrazie Matki Bożey, dla skutecznieyszego pomocy macierzyńskiey do tego świętego dzieła otrzymania, naznaczamy y składamy, nie mogąc złożyć pro duodecima praecise Maij, iako termin quadriennalis capituli incidebat, dla poważnych spraw iednosci świętey, w Trybunale koronnym y wielkiego xięstwa Litewskiego przypadaiących y nas pasterza do attendentiey przymuszaiących. Na który termin abyście tak sami osobami swemi, iako y z posłami, de medio communitatum obranemi, raczyli przybyć, w należyty prowiant y sufficientią victu, alias pro more consueto et religionis lege opatrzeni, żeby durante hoc conuentu mieysce to swięte, aktowi temu naznaczone, obciążone nie zostawało, tym pasterskim obwieszczeniem naszym serio mieć chcemy et in Domino monemus. A dla lepszey wiary, przy pieczęci metropolitańskiey, ręką się naszą własną podpisuiemy. Datt dwunastego Apryla, roku tysiącznego sześćsetnego siedmdziesiątego w Połocku. Cyprian, metropolita wszytkiey Rusi m. p. Józef Pietkiewicz, sekretarz zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego, starszy Byteński m. p.

W Imie Tróycy Przenaswiętszey Oyca y Syna y Ducha Swiętego, ku czci Matki przenaswiętszey y Swiętego Oyca naszego Patriarchi Bazylego Wielkiego, a dla pomnożenia zakonu matki naszey.

Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, dnia dwudziestego piątego Lipca odprawowana

Sessija pierwsza.

Xiądz Żochowski winszuie zakonowi pratoarchimandryty zakonnika, nie prałata. Tenże siebie sponte excludit od elekciey za protoarchimandrytę. Xiądz Białozor burdy czyni. Xiądz Białozor nie miał się wtrącać we wnętrzne rządy klasztoru Wileńskiego. Białozor o archimandryą transaktią swoią dawnieyszą obiecał zachować. Poseł nie ważny, obrany bez kartek. My, do congregatiey generalney należący prałaci, iako monasteria y osoby pod sobą maiący, my protoarchimandryta, consultorowie, przełożeni y posłowie monastyrow zakonu swiętego oyca naszego Bazylego Wielkiego na intimatią iaśnie przewielebnego iegomości xiędza Cypriana Żochowskiego, metropolity wszytkiey Rusi, na congregacyą generalną y elekcyą nowego protoarchimandryty w Żyrowicach dwudziestego czwartego Julij zebrani, gdzie pridie actus po wieczerni molebien iegomość xiądz metropolita o Duchu Swiętym odprawił y mowę, do tego aktu należącą, cum praeliminaribus do nas wszytkich uczynił; a nazaiutrz rano liturgią swiętą o Duchu Swiętym tenże sam iegomość xiądz metropolita z assistentią należytą odprawiwszy, na mieysce naznaczone congregatiey z nami wszytkiemi przyszedł. Po przespiewaniu „Царю небесный“ zaczoł iegomość xiądz metropolita mowę od affektu swego ku matce zakonowi, szczycąc się, że go pieszczenie wychowała y na pierwszą godność całey Rusi wystawiła. Tudziesz gratulował matce zakonowi, że podług congregacyey pierwszey y postanowienia, cieszy się z protoarchimandryty y głowy zakonu, zakonnika, nie prałata, którzy y bez rządu nad zakonem maią swe trudności. A zatym z wielkim affektem od tey elektiey spote siebie samego y reverendissimum protoarchimandritam (którego usilnie o to prosił) exkludował, y żeby żaden votum na nich nie dał, upraszał.

W tym czytany był sposob zasiadania, a gdy przywołano starszego Wileńskiego, odezwał się iegomość xiądz Piński, że przybyć niemogł. O co wszyscy z przewielebnym oycem protoarchimandritą uieli się, nie znaiąc

za starszego tego, kogo iegomość xiądz Piński sam sobie w Wilnie obrał, ale uznali wielebnego oyca Martyszkiewicza, consultora zakonu, że on iest legitimus superior Vilnensis, praesens na tym akcie, a nie kto inny. Obiecit iegomość xiądz Piński, że nigdy by rządu w monastyrze Wileńskim nie odbierał, gdy by się wielebny ociec Martyszkiewicz do Połocka nie ruszył. Ten zaś respondit, że to musiał uczynić de assensu iegomości xiędza protoarchimandryty, kiedy iegomość Piński, immemor uczynioney po tak wielu przed nuntiuszem apostolskim y naznaczonymi od niego comissarzami controwersiach, wszytkie wnętrzne rządy za siebie zabrał, ekonoma zakonnika, contra mentem iegomości xiędza protoarchimandryta, officio privavit, a swieckiego od siebie praefecit w Swiranach y innych folwarkach. Zadano iegomości xiędzu Pińskiemu, że translatią swoię, z zakonem uczynioną strony archimandrij Wileńskiey, naruszył, co fortiter negavit, daiąc różne ratie niewtrącania się w rządy wnętrzne monastera Wileńskiego. Nakoniec transaktią pomienioną in suo esse zachować obiecał.

Czytano potym posłow, y ten z Wilna znalazł się illegitime (bo nie przez karteczki, ale voce za podaniem pierwszego iegomości xiędza Pińskiego) obrany, przetoz mieysca mu denegowano. Ale chcąc pociągnąć serce ku zakonowi iegomości xiędza Pińskiego, lubo modo, juri praescripto in constutionibus, derogatum, iednakże że się to ex ignorantia legis stało, do posłow iest przyięty. Y na tym soluta est sessio.

Sessija wtora. Dnia 26 miesiąca Lipca

Uniwersały wyszły na Lubelskie colloquium. Na tę przybył iegomość xiądz episkop Chełmski Jacobus Susza, któremu sam iegomość xiądz metropolita przeszłey sessiey relatią czynił. Podziękowawszy za to iegomość xiądz Chełmski, czynił relatią, iako był u króla iegomości y iako wychodzą do nas uniwersały y dizunitom na ziazd generalny circa unionem sanctam do Lublina, y na tey przydłuższey, a mile słuchaney narratiey sessia skończyła się.

Sessia trzecia.

Posłow te tylo punkta maią czytać, które do obrania protoarchimandryty należą. Protoarchimandryta bez consultorow nic nie ma czynić. Tegoż dnia po obiedzie czytano constitutie dawne o celebrowaniu congregatij y obieraniu protoarchimandryty. Po czytaniu constitutiey, domawiali się posłowie, aby punkta, przez nich posłane, czytane były.

Pozwolono te tylo czytać według constitutiey, które należą do protoarchimandryty y osoby iego. Jakoż czytano y między inszemi, aby nie był ciężki żadnemu monastyrowi; żeby nie zabierał na się zabaw mnogich y żeby in gravibus nic nie czynił sine consilio czterech consultorow, ale żeby suo officio dosyć czynił.

Pokładano przywiley na archimandrią Trocką, wielebnemu oycu Benedyktowi Michniewiczowi dany, który ex modestia religiosa przez posłow Żyrowickich przy oddaniu przywileiu w ręce zakonne zrzeka się praelatury, na którą był poswięcony, y iako zakonnik prosty na ręce się oddaie pod wszelkie posłuszeństwo zakonne.

Dnia 27 Lipca.

Dla pogrzebu illustrissimi Domini Benedicti Glińskі, protothronij episcopi Vladimiriensis, solennissime odprawowanego, żadney sessiey nie było.

Sessija czwarta. Dnia 28 Lipca.

Berezwecz ustąpiony na protoarchimandrytę za Torokanią dożywocie od xiędza Żochowskiego, na co iest skrypt osobliwy. Fundacia Witebska przyięta y Piskowacik

do niey dany. Suprasl iest in gremio zakonu. Po odprawieniu exequij y daniu znaku przez dzwon, szliśmy na sessią, gdzie zaraz zasiadszy, wniesiono iest, skąd ma być prowizya obranemu protoarchimandrycie? Jegomość xiądz metropolita podał sposob, aby z Berezwecza był prowidowany. Który to monastyr sponte et libere et proprio motu iegomość xiądz metropolita w ręce zakonu y protoarchimandrytow resignavit y ius suum omne tak ex vi fundationis tego monastyra, ile ma nad starszym, iako ex dispensatione sanctae sedis apostolicae, tenże monastyr titulo archimandriae retinendi et administrandi ad vitae suae tempora concessum, perpetuis temporibus ustąpił, tak że zakon przez swego protoarchimandrytę od tego czasu ma moc y authoritatem disponendi w pomienionym monastyrze Berezweckim, wizytować, starszych podawać y odmieniać, kiedy tego potrzeba ukaże, tak, iako y w innych wszytkich monastyrach congregacyey naszey Wileńskiey.

Wniesiono potym, iako rzecz szkodliwa być może, iesli by iegomość xiądz metrpolita, tak teraznieyszy nasz miłościwy pan y dobrodziey, iako y sukcessorowie onego, ad libitum suum, mieli zakonnikow in dignitates promovere et consecrare. W tym deklarował iegomość xiądz metropolita, że ani promowować, ani święcić żadnego nie ma bez rady y woli oyca protoarchimandryty y consultorow głownych. Zatym wniesiona iest suplika wielebnych panien zakonnych Wileńskich przez samegoż iegomości xiędza metropolitę, iako pasterza, które się upominały tysiąca złotych, na klasztor Wileński od iegomości xiędza Małachowskiego, na ten czas starszego Wileńskiego, a teraznieyszego episkopa Przemyslskiego, wziętych, w których tysiącu złotych congregacya Nowogrodzka nakazała iegomości puscić wolne swiec przedawanie w cerkwi Swiętey Tróycy, który punkt y teraznieysza congregacya stwierdziła, aby im tych swiec nie odeymowano, aż do oddania ten należyty tysiąc.

Potym iegomość xiądz metropolita, postępuiąc daley w affekcie swoim ku matce zakonowi swiętemu, deklarował Szeszoły (które przed tym fundowane były na swieckich kapłanow, przy cerkwi kathedralney Wileńskiey mieszkaiących) oddać w ręce zakonne, aby cterech kapłanow zakonnikow ustawiczenie przy kathedrze we dworze metropolitańskim w budynkach, podle dzwonnicy murowanych, pod directią iednak starszego Wileńskiego zostawali y z tey maiętności prowidowali się.

Czytano zatym fundacyą Witebską na cześć swiętego Józafata męczennika, od iegomości pana Kisiela, pisarza Witebskiego, na czterech zakonnikow nadaną, która ieszcze na przeszłey congregatiey proponowana, a teraz omnium consensu iest akceptowana. Do którey fundacyey iegomość xiądz metropolita, iako na przeszłey congregatiey obiecał, tak y na tey w possessią zakonowi podać deklarował folwarek, Piskowacik nazwany.

Wniosł też iegomość xiądz episkop Piński pytanie, czemu tu, in congressu wszytkich, nie masz przewielebnego oyca archimandryty Supraslskiego? przydaiąc, że mu snadź intimatorias nie posłano? Na to iegomość xiądz metropolita odpowiedział, że lubo intimatorias nie posłano, ale priwatnemi listami był inwitowany, na które odpisuiąc, expresse przybyć obiecał, alias, gdy by nie ten respons zaszedł, tedy by iegomość xiądz metropolita nniwersał pewnie był posłał.

Sessija piąta. Dnia 29 miesiąca Julij.

Posłom nie pozwolono czytać żadnych punktow, oprócz tych, które należą do elekciey protoarchimandryty. Protoarchimandryta nie ma nic czynić bez rady consultorow. Alienować nie wolno pod utratą urzędu. Za protoarchimandryta obrany Martyszkiewicz. Przysięga xiędza Martyszkiewicza. Za consultora na mieyscu xiędza Milenkiewicza obrany xiądz Malejewski. W Czerei nie archimandria. Po zasiadaniu wniosł iegomość Piński y do-

mawiał się serio, aby punkta monastyrow, wczora zaczęte, czytane były, do czego y posłowie przymowili się, ale iako wczora, tak y dziś conclusum, aby tylo te czytane były, które spectant ad electionem et officium protoarchimandryty, a tak z punktow nie których statutum, aby protoarchimandryta nic nie czynił sine consilio consultorum, iako w przeszłey sessiey conclusum. Tak też starsi monastyrow aby fabryki nie zaczynali, ani starych budynkow psowali, a bardziey aby nie przedawali sine scitu protoarchimandryty et consultorum, a to sub amissione officii.

W tym od iegomości xiędza Jana Małachowskiego, episkopa Przemyslskiego, przybył pan rodzony iegomości y oddał list ichm, także y do congregatiey, w których się szeroce ekskuzuie, wywodząc legalitates, dla których na tę congregatią przybyć nie mogł.

Wniosł przy listach y petita do congregacyey całey, osobliwie żeby mogł za consensem zakonu episcopatum suum resignować y za drugim godnym aby instantia do króla iegomości y ad proceres regni wniosł, co wszytko na inszy czas odłożono.

Przystępuiąc iuż do elekcyey, czytano sposob obierania, podług którego wszyscy spolnie, libere y zgodnie, nemine contradicente, obraliśmy na cztery lata za protoarchimandrytę przewielebnego w Bogu oyca Stefana Martyszkiewicza Busińskiego, consultora zakonu, starszego Wileńskiego, który podług formy swiętey pamięci Ruckiego w te słowa przysięgę wykonał:

Ja Stefan Martyszkiewicz, kapłan profes, przysięgam Panu Bogu w Tróycy swiętey Jedynemu y zakonowi Swiętego Oyca naszego Bazylego Wielkiego, a osobliwie zgromadzeniu tegoż zakonu Wileńskiemu Swiętey y Ożywiaiącey Tróycy życzliwym y wiernym być, o dobro y pomnożenie iego podług sił moich starać się mam, będąc w iedności z kościołem rzymskim, y posłusznym będąc we wszytkim panu y oycu moiemu iaśnie wielmożnemu metropolicie Kijowskiemu, Halickiemu y wszytkiey Rusi, panu Cypryanowi Żochowskiemu y sukcessorom iego. A ten urząd protoarchimandryczy, na który iestem sobornie obrany, odprawować mam podług constitutij, mnie teraz od pana mego y oyca metropolity, tudziesz od zakonu zgromadzenia naszego podanych, y według nich we wszytkim sprawować się. Tak mi Panie Boże pomoż.

Po wykonaniu tey przysięgi y zwyczaynym sposobem odebrawszy reguły tak pospolite, iako y urzędu swego y różnych urzędnikow z pieczęcią wespoł zakonną z ręki iegomości xiędza metropolity, in pontificalibus siędzącego, od tegoż, iako y od innych ichmościow oycow episkopow obłapiony, na mieyscu swoim usiadł y tak od consultorow, iako y od wszytkich elektorow debita cum reverentia obłapiony y przyięty iest.

A że wakowało post mortem venerabilis patris Milenkiewicz consultorstwo, tedy na mieysce iego obrany venerabilis pater Georgius Malejewski, przełożony Czereyski, a na mieysce reverendissimi za proconsultora venerabilis pater Bonifacius Puczkowski, vicarius Żyroviciensis, obrany iest. Y na tym soluta sessio, która się w dzień swiętey matki Makryny odprawowała.

Dnia trzydziestego Julij.

O archimandriey Wileńskiey z Białozorem transaktia nowa. Xiądz Białozor Bieliczany y Białozorowszczyznę dożywotnie excipował. O restawracyą po śmierci komuż kolwiek upominać się niedopuszcza. Była conferentia między iegomością xiędzem biskupem Pińskim y zakonem ratione transactiey wyżey wspomnioney, którą iegomosć lubo we wszytkim chciał inviolabiliter zachować, iednak zachodziły niektórze differentie ex utraque parte. Przetoż zakon, chcąc y sam tytuł archimandriey Wileńskiey zgasić y cale pokoy w tym monastyrze mieć, y dla tego podług następuiącey transaktiey umarzaiąc

pierwszą, zgodził się z iegomością, którey normy iest taka:

My niżey na podpisach mianowani czyniemy wiadomo, komu by wiedzieć należało, a mianowicie całemu zakonowi swiętego Bazylego Wielkiego, w iedności swiętey będącemu, iżeśmy z iaśnie wielmożnym iegomością xiędzem Marcyanem Białozorem, biskupem Pińskim y Turowskim, archimandrytą Ławryszowskim, postanowili pewną y nieodmienną zgodę, ratione monastyra Wileńskiego, w ten sposob, iż iegomość xiądz biskup Piński, ustępuiąc dobrowolnie archimandriey Wileńskiey y dobr, do niey należących, y samego tytułu archimandrictwa Wileńskiego, excipował sobie dożywotnie Bieliczany, wieś y Białozorowszczyznę, do tegoż monastyra należące, sobie tylo samemu, a nie komu inszemu żadnego prawa do onych nie zostawuiąc, ani też stancyey żadney y rządow w klasztorze sobie przywłaszczaiąc. Na co samo całą congregatią zakon wszytek, roku teraznieyszego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, Julij dnia 25 w swiętym mieyscu zgromadzony Żyrowickim, zezwolił y pro rato et grato akceptował y acceptuie. Co się zaś tycze wsi Zalesia y wszytkich attinentij, do niego należących, tedy tey wsi usus fructus ma należeć per medium na instawratią nowicyatu w Wilnie, da Pan Bóg przyszłego, a medietas intrat ma cedere Wileńskiemu monastyrowi Przenayswiętszey Tróycy, a to poty, póki Bieliczany y Białozorowszczyzna ad possessionem monastyra Wileńskiego non redibit, a potym Zalesie całe ma cedere in usum fructum nowicyatu pomienionego, salva obligatione fundatoris, którą subibit nowicyat. Na co dla lepszey wiary to pismo nasze, będąc na teyże congregacyey naszey, rękoma naszemi podpisaliśmy y pieczęcią zakonną stwierdziliśmy. Datum w Żyrowicach dnia 30 Julij, anno 1679. Michał Marcian Białozor, biskup Piński, m. p.

Leon Załęński, protothroni, episkop Włodzimierski y Brzescki m. p.

Cypryan, metropolita wszytkiey Rusi m. p.

Jakub Susza, episkop Chełmski y Belzski, archimandrita Żydiczyński.

Stefan Martyszkiewicz Busiński, protoarchimandryta ordinis divi Basilij Magni m. p.

Pachomius Ohilewicz, protoconsultor ordinis divi Basilij Magni.

Symeon Cyprianowicz, consultor ordinis divi Basilij Magni, superior Żyroviciensis m. p.

Georgius Malejewski, ordinis divi Basilij Magni consultor.

Josephus Pietkiewicz, secretarius ordinis divi Basilij Magni, superior Bytenensis.

Sessija szósta. Dnia 31 Julа.

Archimandriey Wileńskiey tytuł znosi się. Nowicyatowi subsidium od 100 florynow siedm kożdy monastyr. Suprasl in gremio religionis. Summę Włodzimierską wzioł iegomość xiądz Załęski. Congregatie y constitutie xiędza Ruckiego reassumuntur. Percussores tylko a protoarchimandrita absolvuntur, do którego pieszo ma iść by naydaley. Pani Chodkiewiczowa za fundatorkę Byteńską przyięta od zakonu. Czereia nie archimandria, ale starszeństwo pisze. Jegomość xiądz metropolita zaczął mowę o wczorayszey z iegomością xiędzem episkopem Pińskim transaktiey y uwolnieniu monastyra Wileńskiego, pytaiąc, ieżeli wszytkim to podoba się. Na co unanimiter wszyscy zezwolili y ichmościom za mediatią w tey sprawie dziękowali. A tak podług przeszłey congregacyey ordinis, od swiętey stolicy apostolskiey stwierdzoney, już ten tytuł archimandriey Wileńskiey całe się wiecznemi czasy znosi, a Zalesia aby połowa na monastyr Wileński, a połowa na nowicyat szła, naznaczono.

Uważano zatym co za obligatią wnieść na zakon w monastyrze Witebskim nowofundowanym. Po długiey deliberacyey statutum,

aby służb Bożych czytanych . . . *) co tydzień, a na początku kożdego miesiąca . . . odprawić. Przypuszcza też zakon wyż pomienionego fundatora y dobrodzieia ad omnia merita sua.

Potym wniosł sam przewielebny ociec protoarchimandryta pytanie, zkąd prowidować nowicyat, ponieważ tak szczupła person liczba w zakonie, iż trudno a prawie niepodona wszytkie monastyry potrzebnemi y godnemi osobami opatrzyć. Zaczym zgodnie statutum takie subsidium, aby kożdy monastyr od sta złotych prowentow swoich po siedmiu złotych płacił. Osobliwie iednak z affektu swego ku zakonowi przewielebny ociec protoarchimandryta z persony swoiey we czterech lecieeh obiecał wypłacić tysiąc złotych.

Na monastyr też Suprasłski cała congregacya authoritate sua (którą ma nad tym monastyrem) włożyła, aby na nowicyat kożdego roku 150 złotych dawał.

Pytał potym reverendissimus pater protoarchimandryta, kto ma zawiadować Zalesiem, ponieważ na dwie częsci pożytki z niego dzielone być maią. Zdało się wszytkim, aby samże ociec protoarchimandryta y Berezwecz y Zalesie miał immediate sub cura sua. Tu przekładał iegomość xiądz protothroni, aby summa, od nieboszczyka antecessora iegomości położona gdzie była, żeby census z niey co rok szedł zakonowi, dokładaiąc, że ponieważ na pogrzeb y insze potrzeby swoie iuż część z tey summy odebrał, żądał, aby wszytka u niego zostawała, obiecuiąc tenże doroczny pożytek dawać zakonowi, który by insi dawali. Co iegomości pozwolono.

Zatym staneła reassumptia constitutionum et congregationum ordinis swiętey pamięci iegomości oyca Ruckiego, metropolity Kijowskiego, oyca y dobrodzieia zakonu naszego, których cale zakon swięty trzymać się y według nich rządzić chce.

Potym czytano punkta różne, z których zdało się wszytkim lege prohibere, aby starsi rzeczy, do cerkwi ofiarowanych, nic sobie ni przywłaszczali; iesli się co u kogo znaydzie, aby było mieyscom restitutum, gdyż pietas hominum nie osobom, ale mieyscom swiętym sprawnie y nadaie.

De percussoribus reassumunt constitutiones przeszłych congregatij, przydaiąc y ten punkt, aby percussor nie był od żadnego absolwowany, ale żeby szedł do samego protoarchimandrity pieszo, by też naydaley był, po rozgrzeszenie.

Tegoż dnia czytany był list od wielmożney ieymości paniey Izabeli Lackiey Chodkiewiczowey, staróściney Mozyrskiey, w którym instabat, aby oycowie y braci klasztoru Byteńskiego postanowienie, na pismie dane y od protoarchimandryty z consultorami zakonu stwierdzone, ratione odmowienia: ave Maria, za wybijaniem godzin zegarza za zdrowie ieymości odprawiali. Tak też drugie postanowienie, którym się zakon obligował ieymości dla wielkich prac y kosztow, łożonych w utwierdzeniu prawa, na Byteń zakonowi służącego, przysięgą ieymości w trybunale uczynioną zmocnionego, po długim życiu za duszę ieymości pospolite od wszytkich zakonnikow naszych prowincij suffragia odprawować, aby authoritate praesentis congregationis te oboie sancita confirmowane były. Przetoż my zakon, zawdzięczaiąc ieymości dobrodzieyce tę ku nam życzliwość, a na dalsze fawory y łaski ieymości zarabiaiąc, chętnie te oboie nasze y zakonnikow naszych obowiązki wkładamy y mocą tey swiętey congregatiey in toto approbuiemy. Chcąc mieć po przewielebnym oycu protoarchimandrycie naszym, który na ten czas będzie, aby za wzięciem wiadomości o śmierci ieymości po wszytkich klasztorach zakonu naszego listy rospisał y mszy swięte za duszę ieymości kapłanom y braci zakonney koronki odprawiać nieodwłocznie roskazał. A monastyr Byteński nad to powinien będzie imie ieymości między fundatory, iako fundatorki, włożyć.

Pokazało się y to z punktow, że niektóre monastyry są aggrawowane długami zaciąg-

*) Число не указано.

nionemi y delatami w skarbie Rzeczy pospolitey za nieoddaniem starszych wybranego od chłopow podymnego, przeto stanowiemy, aby przy odmianie swoiey kożdy starszy pokazał karty wydanych do skarbu podatkow y długi, nim ziedzie, wypłacił.

Czytana była w głos wszytkim ta congregatia. Po którey przeczytaniu, iegomość xiądz metropolita dziękował ichmościom oycom episkopom, że na tę congregatią przybyć raczyli, tudziesz błogosławił wszytkich et solvit congregationem.

Cyprian Żochowski, metropolita wszytkiey Rusi (Locus sigilli metropolitani).

Leon Zalęski, protothroni metropoliey Kijowskiey, episkop Włodzimierski y Brzescki. Jakub Susza, episkop Chełmski y Bełzki, archimandryta Żydiczyński m. p.

Michał Marcian Białozor, biskup Piński m. p.

Stefan Martyszkiewicz Busiński, protoarchimandryta ordinis divi Basilij Magni (Locus sigilli religionis).

Pachomius Ohilewicz, ordinis divi Basilij Magni consultor.

Symeon Cyprianowicz, consultor ordinis divi Basilij Magni, superior Żyroviciensis.

Georgius Malejewski, ordinis sancti Basilij Magni consultor, superior Czerejensis.

Bonifacius Puczkowski, ordinis divi Basilij Magni protoconsultor m. p.

Josephus Pietkiewicz, ordinis divi Basilij Magni superior Bitenensis, ejusdem ordinis secretarius. Joachimus Kuszelicz, ordinis Sancti Basilij Magni praesentis congregationis generalis notarius m. p.

Congregacya XXI.

Nowogrodzka 1686 r.

W Imie Swiętey y nierozdzielney Tróycy Oyca y Syna y Ducha Swiętego.

Praesident xiądz Uieyski, iezuita. List papiezki czytaią. Na dzień pierwszy Augusta, roku 1686 z powagi swiętey stolicy apostolskiey przez swiętą congregatią de propaganda fide iaśnie wielmożnemu naywielebnieyszemu Opitiuszowi Pallawicinemu arcybiskupowi Epheskiemu,(od) nayswiętszego pana naszego Innocentiusza papieża XI y swiętey stolicy apostolskiey do nayiasnieyszego Jana III króla y królewstwa Polskiego z przywileiami wysłanemu, od boku nuntiuszowi apostolskiemu delegowaney, od tegoż iaśnie wielmożnego pana delegata naywielebnieyszemu w Chrystusie oycu Thomaszowi Uieyskiemu, societatis Jesu proboszczowi Domus professae Vilnensis zupełnie y ze wszytkiemi pomienionem do delegatiey okolicznościami subdelegowaney y tegoż za intimatora y praesidenta tey congregatiey w mocy teyże subdelegatiey postanowiaiącey przez intimatorie tegoż dopiero rzeczonego subdelegata zwołana iest congregatia mnichow zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego Rusi, generalna na obranie protoarchimandryty, abo generała tegoż zakonu w Nowogrodku.

Którego to pierwszego Awgusta, gdy wszyscy czyniący corpus capituli y do niego legitime należący na głos dzwonu, z woli przewielebnego oyca praesidenta wydany, w cerkwi kathedralney metropolitańskiey dla niesposobności y szczupłości mieysca w monastyrze, które by do tego aktu należało, zeszli się, przewielebny praesident czytać naprzod kazał list nayswiętszego pana naszego powagi apostolskiey delegauiącey y rzeczy traktować się y kończyć maiących; potym listy subdelegatiey teyże powagi, sobie daney od iaśnie wielmożnego y naywielebnieyszego nuntiusza apostolskiego, które przeczytawszy, fundował iurisdictią.

Sessija wtóra. Godziny poobiedniey, dnia trzeciego Awgusta.

1. *Prywatne conferencye uprzędzaią obrady. Consultorowie zaraz maią mieysce po biskupach. Jakieś klasztory incorporowane. Musiały być Witebski y Łyskow-*

ski klasztory, bo Witebski introducowano w roku 1683, a Łyskowski w 1682. Że tak długo prolongowana była sessia, dał ratią przewielebny praesident, abowiem żeby łacniey szły rzeczy na publicznych sessiach, pierwey prywatne konferentie zakonu przez consultorow z iaśnie wielmożnym metropolitą uprzedzać miały, aby na nich uspokoiwszy trudności, skuteczniey publiczne sessie odprawowały się, które conferentie y w drugie dni będą się continuować.

2. Zgodnym wszytkich głosem obrany iest za notariusza na ten akt congregatiey generalney wielebny ociec Symeon Ohurcewicz, swiętey Theologij Doctor, poseł Żyrowicki.

3. Czytano było iak maią zasiadać na congregatiey starsi y posłowie, consultorowie zaś po biskupach pierwsze otrzymali mieysce nad archimandritow, podług dawnieyszych praw.

4. Ponieważ niektórzy byli starsi y posłowie z nieincorporowanych ieszcze klasztorow congregatiey naszey, a przez to głosu niemaiące, iaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita dla większey zgody y umysłow iedności, chciał incorporować dotąd nie incorporowane klasztory y ich starszych y posłow y do głosu y wolnego zasiadania przypuścić, poddaiąc ich we wszytkim prawom y constitutiom naszey congregatiey y wizycie protoarchimandriczey, y ztąd ich starsi y posłowie do głosu y zasiadania przypuszczeni.

5. Czytano listy Urbana VIII, Alexandra siodmego dwa, a Innocentiusza iedenastego miano za czytany, gdzie daie się władza mnichom ruskim obierać sobie mnicha professa za protoarchimandrytę y składać congregatią we cztery lata. A zatym solwowana iest sessia.

Sessija trzecia. Godzin poobiednich, dnia 5 Awgusta.

1. Czytane są listy naiasnieyszego króla Polskiego y iaśnie wielmożnego pana kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, napominaiąc, aby w żadney rzeczy prawa iego królewskiey mości majestatu nie były naruszone, na które ma odpowiedzieć przewielebny praesident.

2. Obrani są na rostrząsnienie punktow klasztornych, które proponować się maią na publiczney sessiey całey congregatiey, dwa consultorowie y dwa posłowie.

3. Czytane są reguły, iaki ma być obrany za protoarchimandrytę, y napominał przewielebny ociec praesident, aby podług praw, które były czytane, gotowali się wszyscy do electiey protoarchimandryty, poszcząc y gorąco modląc się. Która elektia naznaczona iest na dzień siodmy Awgusta.

Sessija czwarta. Godzin poobiednich, dnia 6 Awgusta.

1. *Metropolita y biskup nie może być protoarchimandritą. Xiądz metropolita resignuie electiey na protoarchimandryctwo. Anno 1624 papież Urban VIII pozwala bazylianom ruskim zgromadzić się, generała obierać y constitucye stanowić. Item toż się ponawia znowu Anno 1648. Papież chce ruskich bazylianow zgromadzić pod rządem protoarchimandryty, alias generała, z pod biskupow. Protoarchimandryta ma rząd zupełny wnętrzny zakonu. Consultorowie co rok maią pisać ad illustrissimum metropolitanum w potrzebach ordinis. Intimatoriae capituli protoarchimandryty, poradziwszy się metropolity o mieysce y czas. Wizytuie wszytkie klasztory, y archimandrycze, y biskupie. Xiądz metropolita za radą protoarchimandryty y consultorow stanowić ma archimandritow y ihumenow dożywotnych. Patrz cap. XV, tam rewokuią ten punkt. Xqidz metropolita promowować chcąc, ma się*

znieść z protoarchimandrytą y consultorami. Cong. I. Też y degradować kiedy się przyda kogo z archimandriey, abo starszeństwa. Zakrystiani przysięgli. Mogą być consultorowie starszemi. Consultorow klasztornych protoarchimandryta naznacza. Rejestra. Drukarnia. Xiądz metropolita ma ratować z Torokań Brześć. O summie Włodzimierskiey u iegomości xiędza Załęskiego. Dwoie starszeństwa żaden niemoże mieć. Gdzie zakonnikow siedm—tam poseł. Przewielebny praesident, dla nieskończonych potrzebnych przed electią prywatnych conferenciy zakonu, przez consultorow z iaśnie wielmożnym iegomością xiędzem metropolitą przeniosł electią protoarchimandryty, naznaczoną dnia siodmego Augusta, na dzień osmy tegoż.

Ogłosił przewielebny praesident, iż iest wola nayswiętszego pana naszego y swiętey congregacyey de propaganda fide, aby za protoarchimandrytę congregacyey naszey szczery był obrany mnich profess. Co rozumieiąc iaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita contestował, iż certo omine trzymał, że vota braci łaskawe mieć by mógł sobie pomocne do dostąpienia tego urzędu, iednak dla należytey swiętey stolicy apostolskiey y iey roskazow obserwancyey y zachowania, resignował samowlonie y samochcąc sam przez się y tey braci swoiey ku sobie woli y propensiey. Co zupełnym aplawsem y z należytą submissią wdzięcznie przyieła cała congregacya zgromadzonych z przytomnemi biskupami.

3. Nakoniec, aby większym złączył się związkiem y scisleyszą iednością zakon z iaśnie wielmożnym metropolitą, czytany iest nexus zakonu z tymże iaśnie wielmożnym metropolitą tego tenoru:

Nexus między iaśnie wielmożnym y nayprzewielebnieyszym panem iegomością xiędzem Cyprianem Żochowskim, metropolitą całey Rusi, y zakonnikami zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego ruskiemi, y tych od tegoż iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity dependentia, ugruntowana pod czas aktu congregacyey abo capituli generalnego w cerkwi kathedralney metropolitańskiey w Nowogrodku (bo w klasztorze mieysca na sessie nie było sposobnego) roku tysiąc sześćset osmdziesiąt szóstego, dni pierwszych Augusta przy praesidentiey nayprzewielebnieyszego w Bógu Thomasza Uieyskiego, societatis Jesu proboszcza Wileńskiego, y z powagi apostolskiey od iaśnie wielmożnego y nayprzewielebnieyszego pana iegomości xiędza Opitiusza Pałławianiego, arcybiskupa Efezkiego, nunciusza apostolskiego, miasto siebie na tego aktu wypełnienie subdelegata, który następuiące ma punkta:

1. Czytany iest dekret swiętey congregacyey de propaganda fide, roku tysiąc sześćset dwudziestego czwartego, dnia czwatego Oktobra wypadły y od Urbana osmego przez breve apostolskie roku tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, dnia dwudziestego Awgusta confirmowany, daiący mnichom moc zgromadzić się w iedną congregatią, y to uczyniwszy, obierać sobie w wieczne następuiące czasy iednego generała, abo protoarchimandrytę całey Rusi, y co cztery lata congregatie generalne zgromadzać, a na nich constitucye, rozumowi nie przeciwne y swiętym canonom, dekretom, synodom y nayswiętszych papieżow constitutiom nie sprzeczne, postanawiać, od rzymskiego biskupa na ten czas będącego confirmować się maiące, a tym czasem, aby discyplina zakonna szkody nie cierpiała, od mnichow przerzeczonych obserwować się powinne, aż póki inaczey przez stolicę apostolską nie będzie decidowano.

Znowu czytano inszy dekret teyże swiętey congregacyey de propaganda fide, roku tysiąc sześćset czterdziestego osmego, dnia piętnastego Junia wypadły, ponawiaiący blizko pomieniony dekret, z przydanym dokładem następuiącym y wszytkie rzeczy wyż rzeczone niech będą rozumiane bez uszczerbku ordinaryney jurisdictiey, która z prawa lub zwyczaiu metropolicie Rusi y na ten czas będą-

cemu należy na mnichow przerzeczonych y ich ihumenow, archimandritow y samego protoarchimandritę; czemu święta congregatia żadnym sposobem przez dekret przerzeczony uwłaczać, ani iey umnieyszać nie mysli. Tamże przydaiąc: congregacyey zdało sie przydać przerzeczoną okoliczność, abowiem mnisi greccy w całey Greciey nie są od jurisdictiey metropolitańskiey wyięci. Znowu czytana iest tegoż wyż rzeczonego dekretu deklaracya Urbana ósmego, roku tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego pod dniem dwudziestym osmym Septembra uczyniona, którą deklaruie sanctitas sua, że intencya iego była mnichow przerzeczonych w congregacyą pod generałem, abo protoarchimandrytą złączyć, aby zakon przerzeczonych mnichow lepiey rządzony był, a metropolicie na ten czas zostaiącemu nie uwłacza w tych rzeczach, które iemu z prawa należą y na przyszłe czasy należeć będą. Które dekreta teraz na ninieyszym akcie congregacyey reassumuiemy.

2. Protoarchimandryta po swoiey elekcyey wykona w ręku metropolity przysięgę, opisaną od Józefa Welamina Ruckiego, metropolity, z wytłumaczeniem dokładu, w teyże przysiędze położonego, który znaczy obediencyą metropolicie we wszytkim, tak, aby się rozumieć miało we wszytkim, podług nexum, na teraznieyszey congregacyey opisanego.

3. Jaśnie wielmożny metropolita zostawuie zakonowi y iego głowie, protoarchimandrycie zupełnie rząd wnętrzny zakonny, reserwowawszy sobie to, co należy do ordinaryney jurisdictiey, podług opisu, niżey dać się maiącego.

4. Z reguły protoarchimandryty rozdz. 6 liczby 2 to prawo reassumuie się: co rok ma oznaymić protoarchimandryta hierarsze o tym wszytkim, co się staie w zakonie, y iesli by dla pomnożenia iemu pomocy było potrzeba, od swego hierarchi ma prosić, oycowie też consultorowie iego raz przynamniey w rok będą pisać do hierarchi, ieżeli w iakiey rzeczy iego pomocy potrzeba by była; tudziesz innym też wolno będzie uciekać się w swoich potrzebach. Do którego prawa przydać zdało się, aby iesli by kto podobno był uciemiężony od protoarchimandryty y consultorow w rzeczy cięszkiey, rekurs miał do metropolity, a iesli by niesprawiedliwie apelował, cięszko będzie karany.

5. Congregacye intimować będzie protoarchimandryta, poradziwszy się metropolity o czasie y mieyscu; do biskupow iednak intimatoriae dadzą się, metropolity, oraz y protoarchimandryty rękoma y pieczęćmi stwierdzone.

6. Protoarchimandryta wizytować będzie lub przez się, lub przez drugiego wszytkie klasztory, incorporowane naszey congregatiey, na którą wizytacyą wezmie od metropolity expedicyą do panow biskupow, tytuły archimandrytow maiących, na ten czas, gdy iemu opowie o rzeczach zakonnych.

7. Doda metropolicie operarios, dignos na synody po diecezyach dla poratowania pieczołowania pasterskiego y wspomożenia prac iego.

8. Do protoarchimandryty należeć będzie wizytacya cerkwiy parochialnych, pieczołowaniu zakonnikow podległych y iemu do rozdania olea sacra, y oznaymi temuż o sprawach parochyalnych kożdego roku około przypadkow małżeńskich y innych, w prawie opisanych.

9. Protoarchimandryta będzie rozdawał podług praw swoich wszytkie starszeństwa, wyiowszy Połockie kathedralney cerkwi y Kasuckiego, tudziesz archimandrie y insze ihumenstwa dożywotne, które będzie dawał metropolita, poradziwszy się protoarchimandryty y consultorow. Klasztory zaś od protoarchimandryty conferować się maiące, te są: Żyrowicki, Byteński, Nowogrodzki, Berezwecki, Witebski, Wolnenski, Czerlonski, Chełmski, Brzescki, Rożański, Łyskowski y ieżeli by które przez nowe fundacye do naszey congregacyey przystąpili.

10. Klasztor Berezwecki z Wierzbiłowskiemi y inszemi przynależytosciami y pożytkami wszytkiemi exnunc aplikuią się nowicyatowi, w tymże samym klasztorze wzniecać się maiącemu, y oddaie się protoarchimandrycie, który starszego w nim naznaczy, y, gdy bę-

dzie otrzymana licencya od nayprzewielebnieyszego oyca generała societatis Jesu, będą wprowadzeni dwa oycowie ex eadem societate dla instructiey nowicyuszow.

11. Metropolita, promowować się maiących na biskupstwa y inne godnosci dożywotne prezentować maiący maiestatowi iego królewskiey mości lub collatorom o promowować się maiących przymiotach, ma mieć conferencyą z protoarchimandrytą y consultorami.

12. Kupowania, przedawania, arendy, zastawy y insze abo dostawaiące, abo oddalaiące contrakty za konsensem metropolity niech będą.

13. Składania przełożonych doczęsnych przy protoarchimandrycie będą, dożywotnych zaś przy metropolicie, protoarchimandrycie y consultorach, w oboygu przypadkach.

14. Mieszczanom y innym poddanym klasztorow w cięszkich pretendowanych krzywdach wolna apelacya do metropolity, a ieżeli niesprawiedliwie swego sędziego nabliższego oskarzą, będą karani.

15. Jeżeli by umarł protoarchimandryta, pierwszy consultor za wiadomością metropolity rządzić będzie zakonem; na congregatią zaś pszyszłą zgromadzi metropolita.

16. Ekklezyarchowie abo zakrystiani Żyrowicki, Wileński, Połocki y Miński niech będą przysięgli.

17. Spowiednika, theologa y innych do boku swego assistentow potrzebnych, których requirować będzie metropolita, prowidować należytemi przymiotami na te urzędy opatzonych.

Które to wszytkie y każde z nich wzaiemney ugody punkty, z obu stron od stron postanowione, obie strony stale, trwale y nienaruszenie z obu stron obserwować się maiące chcąc ie być confirmowane, do swiętey congregacyey de propaganda fide y swiętey stolicy apostolskiey referuią y, aby im moc apostolskiey powagi przydana była, iako napokorniey suplikuie, siebie iednak samych do oney że woli iako nayposłuszniey we wszytkich tych rzeczach conformuiąc.

Potym czytane są punkta posłow y resolwowane. Et quidem:

1. Protoarchimandryta niech będzie prosty mnich, a nie prałat podług nexu, opisanego z iaśnie wielmożnym metropolitą.

2. Powracaiący z nauk protoarchimandrity dispozycyey podlegać będą powinni, ci zaś, którzy iadą do Rzymu na nauki, listy zalecaiące będą mieli od iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity.

3. Consultorowie mogą być starszemi klasztorow podług dawnieyszego prawa, ieżeli by była tego potrzeba.

4. Jaśnie wielmożny arcybiskup Smoleński prosił, aby do iego klasztorow Pustyńskiego y Onufryskiego byli dani zakonnicy od nayprzewielebnieyszego protoarchimandryty, naco zezwoliła cała congregacya.

5. Summa Sielawińska osmnaście tysięcy złotych polskich aby nie gineła, starać się trzeba ile można będzie.

6. Aby darmo nie poszło zabicie wielebnego oyca Jana Korzeniewskiego, wikarego Leszczyńskiego, przykazano iest teraznieyszemu wikaremu Leszczyńskiemu, aby czynił prawnie przeciwko zboycy.

7. Będzie się pisać do iaśnie wielmożnego biskupa Przemyslskiego, aby dobra, należące do klasztoru Leszczyńskiego, wyzwolił od swoich krewnych.

8. We wszytkich klasztorach naznaczy reverendissimus protoarchimandryta consultorow klasztornych w klasztorach, które trzymaią biskupi, dołożywszy się ich.

9. Aby starsi mieli rejestra przychodow y roschodow, ani żadnych długow zaciągali, przynamniey bez wiadomości consultorow.

10. Ponieważ wielce iest potrzebną drukarnia ięzyka ruskiego, obiecał iaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita y insi iaśnie wielmożni ichmość xięża biskupi na synodach swoich ogłosić kapłanom swoim contribucyą na nią, przynamniey iednego złotego od persony, osoby zaś do tego dzieła zgodne prowidować będzie reverendissimus protoarchimandrita.

11. Jaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita obiecał ratować klasztor Brzescki z Torokań.

12. Od całey congregacyey napisze się do iaśnie wielmożnego iegomości xiędza biskupa Włodzimirskiego, aby dość uczynić raczył pobożney intencyey antecessora swego y summę, na monastyr Włodzimierski destinowaną, aby na dobra klasztoru tegoż obrócił.

13. Incorporatia klasztoru Chełmskiego confirmuie się y tą congregatią ostatek się odkłada do conferentiey iaśnie wielmożnego iegomości metropolity z coadjutorem iaśnie wielmożnego biskupa Chełmskiego.

14. Z naszych zakonnikow żaden dwóch starszeństw trzymać nie może.

15. Niebespieczeństwu cerkwie Żyrowickiey iako nayprędzey zabieżeć starszemu tegoż mieysca przykazuie się.

16. Zakrystian Żyrowicki, Wileński, Połocki y Miński niech będą przysięgli.

17. Prawo dawne o posyłaniu posłow na congregatią generalną z klasztorow poprawione, abowiem gdzie iest siedm, z tego mieysca starszy z posłem przybyć ma.

18. Aby z biblioteki bez licencyey protoarchimandryty nie były brane księgi do inszych klasztorow, pod karą odsądzenia od urzędu, ieżeli by był officialistą, ieżeli by zaś nie, pod karą suspensiey a divinis. Et soluta sessio.

Sessija piąta. Godzin rannich dnia 7 Awgusta.

Jaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita declarował, że iest content z nexu zakonu z nim y dependencyey tegoż od onego. Potym upraszał, aby wielebny ociec Józef de Camillis był confirmowany na lat cztery w residencyey Rzymskiey y na urzędzie prokuratora generalnego. Na co pozwolili wszyscy oycowie zgromadzeni, y zdało się, aby iemu był przydany sociusz, który by był biegły w iężyku ruskim.

Sessija szósta. Tegoż dnia, godzin poobiednich.

Contribucya na protoarchimandrytę. Uważano, iakaż ma być prowizya protoarchimandryty, y conkludowano na residencyą iego klasztor Byteński. Na insze zaś expensa aby każdego roku była contributia od klastorow płacona dnia iedenastego Oktobra.

Jaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita	florynow	100.
Jaśnie wielmożny iegomość xiądz biskup Piński	florynow	200.
Jaśnie wielmożny iegomość xiądz arcybiskup Smoleński	florynow	40.

Do inszych zaś iaśnie wielmożnych biskupow, aby na takową contributią zezwolili y złożyli się, napisze iaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita, tudziesz y do archimandryty Suprasłskiego.

Archimandryta Trocki	złotych	30.
Archimandryta Bracławski	„	30.
Klasztor Żyrowicki	„	100.
Klasztor Miński	„	60.
Klasztor Czereyski	„	100.
Klasztor Nowogrodzki	„	10.
Klasztor Byteński	„	50.
Klasztor Połocki Hlebo-Boryski	„	50.
Klasztor Połocki katedralny	„	30.
Klasztor Dermański	„	50.
Klasztor Dubieński	„	30.
Klasztor Swiętego Krzyża	„	10.
Klasztor Brzescki	„	5.
Klasztor Leszczyński	„	30.
Klasztor Witebski	„	20.
Klasztor Rożański	„	10.
Klasztor Czerloński	„	5.
Klasztor Kasucki	„	10.
Klasztor Łyskowski	„	10.
Klasztor Wołnieński	„	10.
Klasztor Berezwecki	„	100.
Archidyakon iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity	złotych	10.
Summa wszystkiego	złotych	1100.

To skończywszy, solwowana sessia.

Sessija siodma. Godzin rannich dnia 8 Awgusta.

Za protoarchimandrytę obrany xiądz Pietkiewicz. Po skończoney mszy o Duchu Swiętym od iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity, na którey wszyscy oycowie zgromadzeni z ręki tegoż celebruiąc swiętą communią przyięli. Gdy wszyscy na swoich mieyscach usiedli, reverendissimus ociec prezident napomniał wszytkich, aby takiego obierali męża do tak poważnego urzędu, za którego by urzędu mnożyła się chwała Boska y zakon odbierał pomnożenie.

Zatym ogłoszono, aby żaden nie wchodził do tey elekcyey, który by nie miał prawa. Potym dana iest wszytkim absolucya od iaśnie wielmożnego prezidenta od wszelakiego związku przeszkody in ordine ad canonicam elektionem, y obrani za scrutatorow dwa consultory y sekretarz, a dwa connotatorowie, sociusz nayprzewielebnieyszego presidenta y notariusz congregatiey. Zatym skończywszy szkrutynium, obrany iest mało nie przez wszytkich vota przewielebny ociec Josephus Pietkiewicz, sekretarz zakonu, którego nayprzewielebnieyszy president promulgował y proclamował za protoarchimandrytę, abo generała zakonu.

Po promulgacyey y deklaracyey novo obrany protoarchimandryta wykonał przysięgę przed iaśnie wielmożnym iegomością xiędzem metropolitą na ugodzie niżey specifikowaney y na constitucyach y na regułach, sobie od zakonu podanych. To skończywszy, wszyscy oycowie zgromadzeni szli na znak posłuszeństwa do obłapienia y pocałowania ręki nowego protoarchimandryty.

Sessija ósma. Godzin rannich dnia 9 Awgusta

Jednostaynym y zgodnym wszytkich consensem obrany iest za protosekretarza wielebny ociec Symeon Ohurcewicz, Sacrae Theologiae Doctor, y wykonał przysięgę na wierność dotrzymania tych rzeczy, które mu będą communikowane. Przystąpiono do wtórego punktu, w intimacyey opisanego, to iest, do recognicyey reguł y constitucyey zakonu, których czytanie ieszce nie skończone, przeciągnione iest do blisko następuiącey sessiey.

Sessija dziewiąta. Tegoż dnia godzin poobiednich.

Constitucyi sporządzenie consultorom poruczone. Kontinuowało się czytanie constitucyi, y gdy nie można ich było rosporządzić, nayprzewielebnieyszy ociec prezident pozwolił, aby do consultorow takowe rosporządzenie odłożyło się. Ci zaś rzecz skończywszy z iaśnie wielmożnym iegomością xiędzą metropolitą aby conferencyą mieli, a tak sporządzone przerzeczone constytucye y podpisane rękoma iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity y nayprzewielebnieyszego oyca protoarchimandryty y consultorow, aby były odesłane do nayprzewielebnieyszego prezydenta dla podpisu. Rzeczy inne, które wniesione były, odłożone są do nayprzewielebnieyszego protoarchimandryty, y solwowana iest sessia.

Sessija ostatnia. Godzin rannich dnia 10 Awgusta.

Czytane są akta tey congregacycy generalney y approbowane od wszytkich.

Dla wiary tego wszytkiego nayprzewielebnieyszy ociec prezident y iaśnie wielmożny, a nayprzewielebnieyszy xiądz metropolita z iaśnie wielmożnemi przytomnemi biskupami, tudziesz nayprzewielebnieyszy ociec protoarchimandryta z całym consultorium rękoma się własnemi podpisali y pieczęci przyłożyli.

Thomas Uieyski, societatis Jesu subdelegatus, praesidens, m. p. Locus sigilli subdelegati.

Joannes Bereırt, societatis Jesu secretarius ad actum m. p.

Cyprianus Żochowski, archiepiskopus totius Russiae. Dermanensis, Dubnensis archimandrita m. p. Locus sigilli metropolitani. Michael Marcianus Białozor, episcopus Pinscensis, archimandrita Vilnensis, Laurisovicnsis m. p.

Jozephus Pietkiewicz, ordinis divi Basilij Magni protoarchimandryta. Locus sigilli religionis.

Symeon Cyprianowicz, consultor ordinis divi Basilij Magni, superior Minscensis. Georgius Malejewski, ordinis sancti Basilij Magni consultor, praeses Czerejensis.

Metrophanes Drucki Sokoliński, archiepiskopus Smolenscensis, archimandrita Pustinensis, Onufriensis, Grodnensis, m. p.

Pachomius Ohilewicz, sacrae Theologiae Doctor, ordinis divi Basilij Magni consultor. Stephanus Martyszkiewicz Rusinski, consultor ordinis divi Basilij Magni.

Symeon Ohurcewicz, ordinis divi Basilij Magni swiętey Theologij Doctor, protosecretarius ordinis ac notarius capituli generalis m. p.

Congregacya XXII.

Mińska 1690 r.

Na którą wyszły takie intimatorie: Józef Pietkiewicz zakonu swiętego Bazylego Wielkiego protoarchimandryta, starszy Byteński.

Nayprzewielebnieyszym, przewielebnym, wielebnym consultorom całego zakonu, archimandrytom, ihumenom, starszym, zakonnikom zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego, w koronie lub w xięstwie Litewskim będącym, a prawo do generalney congregacyey podług constitucyi zakonu naszego maiącym, pokoy Chrystusow y od niego wszelkie błogosławienstwo.

Wychodzi czas czteroletniey generalney congregacyey naszey, w Nowogrodku odprawioney, anno praesenti 1690, pierwszego dnia Awgusta podług nowego kalendarza; z postanowieniem przeto in nexu tamże inito, expraesso do urzędu naszego protoarchimandryczego, na nową elektią protoarchimandryty y weyrzenia należytych porządkow zakonnych spectat convocare generalną congregacyą naszą, wydawać na nią innotescentiales; jakoż respondendo officio nostro, y dość czyniąc obligacyey, na nas włożoney, znioszy się pierwey z iaśnie wielmożnym, w Bogu przewielebnym iegomością xiędzem metropolitą y venerabilibus consultoribus ordinis, de loco et tempore następuiącey generalney congregacyey, onęż w klasztorze Mińskim Swiętego Ducha anno currenti tegoż dnia pierwszego Awgusta według nowego kalendarza naznaczamy y w mocy posłuszeństwa swiętego po przewielebnosciach y wielebnosciach waszych mieć chcemy, abyście za wzięciem harum intimatoriarum nostrorum na determinowaną generalną congregacyą naszą do Mińska przybywali kożdy z swoią podług dawnego zwyczaiu prowizyą, wzgląd maiąc na szczupłą tameczznego klasztoru intratę. A że podług observanda circa capitulum ma być od nas dzień naznaczony na elekcyą posłow lubo posła, tedy odlegleyszym klasztorom koronnym Wołyńskim y Białoruskim naznaczamy pierwszy dzień Jula secundum novum, a drugim pobliższym klasztorom Litewskim dzień ośmnasty tegoż miesiąca Jula podług nowego kalendarza. Dla lepszey wiary tych innotestencyi naszych przy pieczęci zakonney własną podpisuiemy się ręką. Pisan w Byteniu dnia iedenastego Maja, tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego. Josephus Pietkiewicz,protoarchimandrita, idem qui supra m. p. Locus sigilli. W niebytności sekretarza zakonnego Symeon Cyprianowicz, consultor zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego, starszy Żyrowicki m. p.

W Imie Nayswiętszey y nierozdzielney Tróycy Oyca y Syna y Ducha Swiętego.

Na dzień pierwszy Awgusta, roku teraznieyszego tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego na generalną congregacyą do Mińska za innotestencyą iaśnie wielmożnego, w Bógu nay-

przewielebnieyszego iegomości xiędza metropolity wespoł z nayprzewielebnieyszym iegomością xiędzem protoarchimandrytą, według nexum postanowionego, z pieczęciami z obustron, do ichmościow xięży biskupow, archimandrye dzierżących, wydaną, do innych zaś przewielebnych, wielebych oycow consultorow, archimandrytow, starszych, szczegulnie od samego tylko iegomości xiędza protoarchimandryty innotestencye są rozesłane. Za ich tedy odebraniem wszyscy z swoich abbacyi y klasztorow na naznaczony czas do Mińska przybyli, gdzie, assistente gratia Divina, tym sposobem congregacya się zaczeła.

Sessija pierwsza. Dnia pierwszego Awgusta, godzin rańnich.

Wiedząc, że wszelkie początki y dzieła incrementum swoie fortunnie odbieraią, gdy caelitus do onych progressow imploratur auxilium, ztąd iednostaynym wzywaniem Ducha Przenaswiętszego ad feliciter obeunda futura munia swoie exordium ta sessia wzieła. Gdzie oycowskie przywitanie w przedmowie iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity odebrawszy, zgromadzeni wszyscy reverendi patres vocales mile podziękowali, atque nomine totius ordinis przewielebny iegomość xiądz Symeon Cyprianowicz, zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego protoconsultor, omnem fortunatissimum euentum zaczętey congregacyey sprzyiaiąc, iegomości xiędzu metropolicie za wszelkie łaski oycowskie podziękował. Na którey sessiey za notariusza congregacyey voce unanimi obrany iest reverendus pater Josaphat Hutorowicz, zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego wikary y poseł Żyrowicki. Prezentowane były potym listy od iaśnie wielmożnych, w Bogu przewielebnych ichmościow xięży biskupow: iegomości xiędza Włodzimierskiego y iegomości xiędza Chełmskiego, y one czytane były. Subsecutae sunt literae od iaśnie oświeconego xięcia iegomości pana Karola Stanisława Radziwiła, podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, ratione fundacyey w Białey. Potym naznaczeni zostali pro spiritualibus patribus zgromadzonym na congregacyą religiosissimus pater Josephus Babiński, religiosissimus pater Martianus Kulczycki, religiosissimus pater Alexius Serhikiewicz. Za bedela naznaczony iest naymilszy brat Heliasz Brodzki, y na tym skończyła się sessia.

Sessija druga. Dnia wtórego Awgusta, godzin porańnich.

Biała incorporowana iest. Czytany iest rejestr wszytkich klasztorow. Inquirowano de legalitate posłow, tu zebranych. Potym incorporowana została do innyh monastyrow fundacia nówa iaśnie oświeconego xięcia iegomości pana Karola Stanisława Radziwiła, podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, w miasteczku, Białey nazwanym, w diecezyey iaśnie wielmożnego, w Bogu naprzewielebnieyszego iegomości xiędza biskupa Włodzimierskiego.

Sessija trzecia. Tegoż dnia po południu.

Elekcya consultorow ma być przed elekcyą protoarchimandryty. Za consultorow obrani xiądz Pietkiewicz y xiądz Symeon Ohurcewicz, za sekretarza xiądz Hutorowicz. Po zgromadzeniu na tę sessią wszytkich, propositum fuit pp. congregantis od iegomości xiędza metropolity, ut eligantur consultores. In contrarium tedy produkowano tak nexum, iako y inne congregacye, antea odprawowane, ale że in supra praedicta materia nic dostatecznie determinowanego nie nalazło się, tenore tedy praesentis congregationis to postanowiono et lege firmatum, że non praejudicat wprzod elekcya consultorow elekcyey pośledniey protoarchimandryty, y owszem convenientius deklarowano, abowiem zupełne consultorium obierać powinne protoarchimandrytę. Post statutam tedy legem

obrani naprzod są consultorowie, ad duo vacantia haec obeunda munia, venerabilis admodum reverendus pater Josephus Pietkiewicz, drugi zaś consultor venerabilis admodum reverendus pater Symeon Ohurcewicz. Post promotionem zaś ex secretariatu ad consultoratum iegomości xiędza Pietkiewicza, in locum eius eadem sessione obrany iest in secretarium venerabilis et admodum reverendus pater Josaphat Hutorowicz, który tamże omnibus praesentibus pp. consultoribus solitum juramentum wykonał, y na tym skończyła się sessia.

Po którey iegomość xiądz metropolita wszytkim legitime zebranym triduum do namowy zobopolney zlecił y dzień piątkowy, to iest 4 Augusti na elekcyą protoarchimandryty naznaczył.

Trzeciego dnia Awgusta wakowała sessia dla namow miedzy zebranemi posłami, ratione przyszłey elekcyey dignae personae in protoarchimandritam.

Sessija czwarta. Dnia czwartego Awgusta, godzin porannich.

Na pierwszym zaczęciu tey sessyey zaszła protestacya od iegomości xiędza metropolity, iako od iegomości xiędza Symeona Cyprianowicza, protoconsultora zakonu naszego, którzy obay protestowali się et libere, sua sponte, ab electione suarum personarum na protoarchimandryctwo excludowali się, subjungendo iegomość xiądz protoconsultor, że nie tylo protoarchimandriey, ale y żadnego starszeństwa radby nie znał, y dla tego o celę zakonną dla mieszkania upraszał. Po którey mowie y protestacyey czytany iest nexus od sekretarza zespołem cum legibus de eligendo protoarchimandryty. Y na tym skończyła się sessia, deputowawszy inquisitores na wysłuchanie punktow, podanych sobie od różnych monastyrow, na którą funkcyą był uproszony iegomość xiądz Stefan Busiński Martyszkiewicz, zakonu Swiętego Bazylego Wielkiego consultor y archimandryta Połocki, iegomość xiądz Gedeon Orański, rector collegij Vladimiriensis, iegomość xiądz Joachim Kuszelicz, swiętey Theologij Doctor, ordinariusz y poseł Żyrowicki. Y natym conclusum est.

Tegoż dnia godzin poobiednich.

Starszych nie może stanowić protoarchimandryta bez consultorow. Apostatow incarcerować. O zmarłych starsi maią dać znać, a imiona onych protoarchimandryta do sekretariey podaie. Niekarnych y zgorszenie czyniących odziać nie trzeba. In locum sessiey zebrani reverendissimi patres vocales między sobą namowę mieli, inquiruiąc dignam personam na ten urząd protoarchimandrictwa. Po którym immediate ichmość xięża inquisitores na diskussiey punktow sobie podanych zasiedli, wypisuiąc y combinuiąc one, potym w ten sens do akt congregacyey naszey podali:

1. Aby protoarchimandrita żadnego starszego po klasztorach nie stanowił y żadney inney poważney rzeczy bez porady y consensu consultorow nie ważył się determinować, alias factum sit irritum et nullum.

2. Cura habeatur nad temi duszami zakonnemi, którzy ubiegaią z klasztorow y, apostatami będąc, zakonowi swiętemu wstyd czynią, aby takich goniono, łapano, incarcerowano.

3. Kóżdy starszy po zmarłym oycu, abo bracie ma dawać wiadomość o śmierci za pierwszą okazyią do iegomości xiędza protoarchimandryty; ten zaś wszytkim klasztorom, a pod czas congregacyey, imie y przezwisko na iedney karcie spisane zmarłego oyca y brata napisawszy, do sekretariey poda, aby tam wszytkich imiona zmarłych mogł kóżdy przeczytać y, przy roziezdzie congregacyey na osobliwą kartę przepisawszy, do swego zawiozł klasztoru, żeby za nich swięte ofiary y suffragia od tamecznych rezydentow były odprawione.

4. Aby żaden starszy z klasztoru swego nie wysyłał, dobrze nie odziawszy, zakonnika (wyiowszy niekarnych y wielkie zgorszenie czy

niących); dla tego z obediencyey niech pierwey rezidnie, aż rok w klasztorze zakonnik wybędzie y na suknią zasłuży.

Sessija piąta. Dnia piątego Augusta, godzin rańnich.

Chomsk fundowany. Pani Chodkiewiczowa 2000 złotych dała na cerkiew Byteńską. Po przedmowie iegomości xiędza metropolity exhortatione do elekcyey protoarchimandrity, aby secundum nexum był obrany, domawiali się od nas uproszeni ichmość xięża inquisitores o zachowanie nexum, co religioni justum. Et tutis pectoribus adinvicem bez naruszenia wszytkim on zachować przyobiecali, tak iegomość xiądz metropolita, iako ichmość xięża consultorowie; a zatym observatis omnibus solennitatibus, ad hunc actum electionis praescriptis in congregationibus, descensum est ad suffragia, y podług zwyczaju solenni ritu obrany iest za protoarchimandritę przewielebny ociec Symeon Ohurcewicz, który aby correspondował statui honorique suo ac religionis, ma associatus z iakim poważnym zakonnikiem iezdzić, y dla tego naznaczony est dla residencyey klasztor Berezwecki y Wierzbiłow, z których dochodow ma reverendissimus protoarchimandrita viaticum providere, promittendis et revocandis fratribus ad studia.

Dane są responsy na listy xiążęcia podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego y samey archixiężnie ieymości, dobrodzieyce y fundatorce naszey z dziękczynieniem za oswiadczoną w tym łaskę zakonowi naszemu, inscriptione nominum tak iegomości xiędza metropolity, iako wielebnych pp. consultorow. Dano replikę similiter iaśnie wielmożnego iegomości pana Dolskiego, marszałka nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, insinuando ie do dalszey łaski ku temu mieyscu swiętemu w Chomsku, sumptibus imć erigowanemu. Responsum est na list iaśnie wielmożney ieymości paniey Izabelle Lackiey Chodkiewiczowey, starościney Mozyrskiey, dobrodzieyki naszey, y wszytkie instancye, w liscie wyrażone, a tota congregatione przyięte zostały, tak ratione włożenia do pominnika expresso nomine ieymości dobrodzieyki perpetuis temporibus na conductach rannych y wieczornych, iako y ratione obligacyey, specifikowaney od swiętey pamięci paniey Sapieżyney, córki ieymości. Na co in vim gratitudinis ieymość pani starościna Mozyrska wyliczyła klasztorowi Bytenskiemu dwa tysiące złotych na fabrykę cerkwie swiętey.

Przyszło potym ad osculum manus et amplexum przy wykonaney juxta solitum in manibus metropolitani przysiędze od niego obranego protoarchimandryty, który assistentibus duobus vv. pp. consultoribus na mieysce sobie należyte introdukowany będąc y odebrawszy pieczęć zakonną cum legibus religionis, wszytkim zgromadzonym pp. consułtoribus dał accessum, którego, iako caelitus sobie danego oyca, cum debita reverentia przywitali. A ten akt coronidem odebrał z należytym Bogu dziękczynieniem w hymnie *Tebe Boha chwalim* (Тебе Бога хвалимъ). Na co dla lepszey wiary, przy pieczęci metropolitańskiey y zakonu naszego, rękami własnemi podpisuiemy się. Datt w Mińsku piątego Awgusta, roku tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiątego.

Cyprian, metropolita wszytkiey Rusi. Locus sigilli.

Symeon Ohurcewicz, ordinis divi Basilij Magni protoarchimadrita. Locus sigilli.

Stephanus Martyszkiewicz Busiński, ordinis sancti Basilij Magni consultor, archimandrita Polocensis.

Symeon Cyprianowicz, protoconsultor ordinis, superior Żyrovicensis.

Josephus Pietkiewicz, ordinis divi Basilij Magni consultor m. p.

Josaphat Hutorowicz, ordinis divi Basilij Magni secretarius, m. p.

Congregacya XXIII.

Żyrowicka 1694 r.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt czwartego, dnia pierwszego Awgusta celebrowana.

W Imie Przenaswiętszey y Nierozdzielney Tróycy, Oyca, Syna y Ducha Swiętego.

Po wydanych od nayprzewielebnieyszego protoarchimandrity zwyczaynych denuncyaciy y innotestenciy podług nexum, zgromadzona iest congregacya mnichow zakonu swiętego Bazylego Wielkiego generalna Rusi na elekcyą protoarchimandryty, abo generała tegoż zakonu, na mieysce y czas przerzeczony.

Sessija pierwsza. Awgusta pierwszego po obiedzie.

1. Jaśnie wielmożny y nayprzewielebnieyszy praesident, administrator metropoliey całey Rusi, biskup Włodzimierski y Brzescki, gdy wszyscy do takowego aktu zwołani zeszli się, ufundował jurisdykcyą.

2. Obrany iest za bedela congregacyey ociec Irineusz Zaleciło, starszy Czerloński. Potym naznaczeni są za spowiednikow oycow, na congregacyą zgromadzonych, przewielebny ociec Prokopi Kołaczyński, starszy Witebski, y przewielebny ociec Marcian Kulczycki, rektor szkoł Włodzimierskich. Y na tym skończyła się sessia.

Sessija wtóra. Awgusta wtórego dnia zrana.

1. *Consultorium starsze ma mieysce od archimandrytow. Incorporuią Chomsk, Uszacz, Pustynki. Pierwey sądzić, potym zrzucić z przełożeństwa. Suprasl swoie desiderium wnosi ad capitulum.* Na teraznieyszy akt congregacyey generalney obrany iest za notariusza przewielebny ociec January Ohurcewicz, wikary y poseł Żyrowicki.

2. Czytano, iakim porządkiem zasiadać maią na congregacyey persony, na nią wezwane. A tak podług dawnieyszych praw consultorowie po biskupach pierwsze otrzymali mieysce nad archimandrytow. Tamże czytane są listy iaśnie wielmożnego arcybiskupa Smoleńskiego, któremi, że się absentuie od congregacyey, niezdrowiem wymawia się. Że zaś niektórzy starsi, wezwani na congregacyą, nie przybyli, ani się exkuzowali, iako to Połocki y Kasucki, dla tego Poło. kiego, ponieważ go niektórzy raciami słusznemi danemi wymówili, odkładaią y czekaią. Kasuckiego zaś, iako nieposłusznego, paenami podług rozsądku karać deklaruią.

3. Ponieważ byli niektórzy starsi z nieincorporowanych ieszcze congregacyi naszey klasztorow, iako to Chomski, Uszacki y Pustyński, dla tego deliberowano o nich, czy maią być do congregacyey przypuszczeni, czyli nie? Żeby mniey potrzebne kwestie czasu nie traciły, naznaczeni są z congregacyey do rozsądzenia y osądzenia tey sprawy czterzey sędziowie: nayprzewielebnieyssy ociec consultor Stefan Martyszkiewicz, a przewielebny ociec protoconsultor Joachim Kuszelicz, przewielebny ociec starszy Witebski Procopius Kołaczyński, wielebny ociec Marcian Iwanowicz, kaznodzieja y poseł Żyrowicki.

4. Uskarżał się przewielebny ociec Stefan Szelużyński, niegdy archimandryta Bracławski, na nayprzewielebnieyszego archimandrytę Bracławskiego Pafnutego Sawickiego, iż nienależycie na tę archimandrią wstąpił, bo ani po śmierci antecessora swego, ani przez cessią od niego onę otrzymał; a do tego, iż tenże przewielebny ociec Szelużyńki ani sądzony, condemnowany y z przerzeczoney archimandriey Bracławskiey strącony był. Odpowiedziano— iż wielebny ociec Szelużyński od swiętey pamięci Cypriana, metropolity był przypozwany y sądzony y przez dekret złożony, a tak na mieysce zrzuconego teraznieyszy archimandryta nayprzewielebnieyszy Sawicki nastąpił. Tamże iaśnie wielmożny praesident congregacyey przydał: ponieważ swiętey pa-

mięci metropolita przewielebnego oyca Szelużyńskiego sądownie złożył z archimandriey Bracławskiey y na tąż archimandrią przewielebnego oyca Sawickiego confirmował, akta pobożnie zmarłego metropolity (aby ztąd wiele nie pochodziło złego) nie maią być reprobowane, a tak w tym punkcie confirmuią się.

5. Czytane są listy iaśnie wielmożnego kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, Józefa Służki, do całey poważney congregacyey ordynowane, w których deklaruie, iż chce nową fundacyą w dobrach swoich, Terespol nazwanych, nakształt fundaciey Bialskiey, na czterech zakonnikow wzniecić, bylebyśmy z strony naszey przerzeczone cztery osoby onemu prowidować chcieli, którym listom iaśnie wielmożnego od congregacyey aby był dany respons y za pobożną dobroczynność podziękowano, conferentią o tym z iaśnie wielmożnym do przysłego protoarchimandryty odkładaiąc, święta congregacya postanowiła.

6. Staneli na congregacyey dwa mnisi Supraslscy y praesentowali poważney congregacyey listy, imieniem wszystkich mnichow Supraslskich pisane, w których suplikowano, aby tych dwóch, z posrzodku ich deputowanych, chcieli cierpliwie w potrzebach swego klasztoru wysłuchać. Obiecała venerabilis congregatio, y to do przyszłych sessyi odłożyła. Y na tym sessia solwowała.

Sessija trzecia. Awgusta trzeciego po obiedzie.

1. *Archimandryta, contra nexum promowowany, przeprasza capitulum. Drukarnia Supraslska y Wileńska. Suprasl co szkodował przez xiędza Dorożkowskiego. Co przez iegomości xiędza metropolitę 74550 złotych. Na nowicyat Byteński suplement z Berezwecza y sumy s. p. Ohurcewicza naznaczony. Sakos Sielawiński Żyrowicom legowany, xiądz metropolita deklaruie oddać y obicie xiędza Kolendy. Summa Sielawińska u iegomości pana Wołowicza. Resignata xiędza Martyszkiewicza rzeczy używania swego na nowicyat Byteński. Congregacya aby się odprawowała dnia 13 Junia.* Ponieważ ieszcze w liczbie naydowali się głosu niektórzy nie maiący, iako to wielebny ociec Babiński, starszy niegdy Połocki, y wielebny ociec Kiszka, prefekt szkoł Włodzimierskich, dla tego iaśnie wielmożny prezydent congregacyey prosił za wielebnym oycem Babińskim, aby, lubo niema weyscia do congregacyey tytułu zakonnego, miał iednak tytuł osobliwy zasług swoich ku matce zakonowi swiętemu. Podobnym sposobem za wielebnym oycem Kiszką prosił iaśnie wielmożny biskup Chełmski, aby dla prac, łożonych w uczeniu szkoł, te otrzymał łaskę. Tak wielkim więc prożbom posłuszna stała swięta congregacya y obudwom głos pozwoliła.

2. Nayprzewielebny archimandryta Bracławski Pafnuty Sawicki, że na archimandrią swoią postąpił przeciwko nexum, uczynionego z metropolitą swiętey pamięci, bez consensu zakonu, dla tego pokornie o przerzeczony consens zakonu na personę swoią upraszał y otrzymał.

3. Pozwolono suplikuiącym delegatom od klasztoru Supraslskiego mnichow swoie przełożyć potrzeby. Którzy napierwey pytali, ieżeli by się kto do drukarni, od swiętey pamięci metropolity z Wilna do Suprasla przeniesioney, interessował? Y rzekli nayprzewielebnieyszy ociec sekretarz zakonu, starszy Wileński, iż ta drukarnia iest Wileńska z osobliwey y większey części, iako z summy Wileńskiego klasztoru sprawiona, iż są Wileńskie matrices, poncony, prasa iedna y w wielkiey części druku materya, y dla tego tey drukarni, iako swoiey własney, klasztor Wileński upomina się. Która requisitia klasztoru Wileńskiego na inszy czas iest odłożona. Potym uskarżali się ciż oycowie Supraslcy na przewielebnego archimandritę Leszczyńskiego

Meletiusza Dorożkowskiego o szkody, poczynione pod czas rezydencyey w klasztorze Supraslskim, że z niego wziół koni trzynaście, wołow siedmnaście, z szpichlerza Tykocińskiego różnego zboża beczek ośmdziesiąt sześć; tudzież praezentowali rejestr, którym pokazywali, iż swiętey pamięci metropolita uczynił szkody monastyrowi Supraslskiemu na siedmdziesiąt cztery tysiące y pięćset pięćdziesiąt złotych. Odpowiedział przewielebny archimandryta Leszczyński, iż koni żadną miarą nie brał, ale brat iego temi końmi na roskaz swiętey pamięci metropolity w potrzebie iego na Ruś iezdził, y dla tego powiedziano, aby oycowie Supraslcy od brata przewielebnego archimandryty Leszczyńskiego ich pozyskiwali. Ile się tknie wołow y zboża, odpowiedział, że to wszytko z roskazu y mandatu pobożnie zmarłego metropolity czynił, y na iego pożytek obracał, y dla tego odpowiedziano mnichom Supraslskim, aby tych y innych sobie zadanych krzywd od pobożnie zmarłego metropolity na dobrach iego dziedzicznych, ieżeli by iakie były, dochodzili.

4. Ponieważ fundament zakonu y zrzódło robotnikow w winnicy Pańskiey iest nowicyat, dla czego iemu to wczesnie prowidowano y deklarowano, aby zaraz w Byteniu było dwadzieścia nowiciuszow, albowiem wiadomo iest, że z prowentu tylko Byteńskiego iako naydostateczniey mogą, a przeto y powinni, dziesięć sustentować się nowiciuszow, oprocz professow; na innych dziesięć będzie prowizya zkąd inąd, to iest nayprzewielebnieyszy protoarchimandrita kóżdego roku z klasztoru Berezweckiego wypłaci trzysta złotych. Ten, któremu summa Ohurcewiczowska dwudziestu tysięcy zlecona będzie, kóżdego roku, iako postanowiono, na nowicyat sześćset złotych wyda, a także wiele do Wilna wypłaci.

5. Casula metropolitańska, alias sakos koloru czerwonego, perłami y złotem przeszywana, legowana od iaśnie wielmożnego pana Antoniego Sielawy Beatissimae Pannie Maryey Żyrowickiey, iako też obicie od iaśnie wielmożnego Gabryela Kolędy, na toż mieysce legowane, prosiła congregacya, aby od iasnie wielmożnego praezydenta przywrocone były. Odpowiedział: niech do pierwszey intencyey funduiącego y leguiącego te rzeczy stosuią się.

6. Respektem summy swiętey pamięci metropolity Sielawy dwudziestu piąciu tysięcy, iaśnie wielmożnemu panu oboznemu wielkiego xięstwa Litewskiego Wołłowiczowi pożyczonych, proponował przewielebny ociec protoconsultor, iż iaśnie wielmożny obozny przyobiecał dla łacnieyszego wypłacenia przerzeczoney summy kóżdego roku po pięć tysięcy wypłacać, aż póki całego długu nie odda. Pozwoliła na to congregacya, z tym iednak dokładem, iż iesli obietnicy nie spełni, protoarchimandryta prawnie z nim o tym ma postąpić, a iesliby było wypłacenie, roczna kwota na nowicyat ma iść.

7. Przewielebny ociec Stefan Martyszkiewicz,zakonu consultor y archimandrita Połocki, w oczach całey congregacyey prosił, aby był wolnym od wszelkich godnosci y urzędów, y dla tego na archimandrią swoią przywiley w ręce swiętey matki zakonu złożył y, żeby godnemu była dana, upraszał. Tudzież, co kolwiek do używania swego, za licencyą starszych, dotąd służyło, wszytko swiętemu zakonowi zlecił. Dla confirmacyey czego instrument, własną ręką pisany y ręką nayprzewielebnieyszego protoarchimandryty a urzędu pieczęcią stwierdzony, pokazał, gdzie do trzech tysięcy złotych, sukkurs czyniąc nowicyuszow defektowi, w ręce zakonne oddał. Do tegoż nowiciatu przewielebny ociec consultor zakonu kołnierz, na dnie srebrnym, kwiatami złotemi phrygio opere wyrobiony, petrachel teyże roboty, perłami sadzony, dwa kielichi z przynależnościami pozłacane z ampułkami, wiecznie daruie, y inne wszytkie rzeczy, w swoim instrumencie wyrażone, temuż nowicyatowi wiecznie ofiaruie. Która iego wola, iuż a reverendissimo confirmowana, od iaśnie wielmożnego praezydenta congregacyey aby była stwierdzona, prosił y otrzymał.

8. Czas congregacyi, który się pospolicie pierwszego Awgusta naznaczać zwykł, że zda

się być niewczesny, dla tego na przyszły czas dzień trzynasty Junia naznacza się.

9. Pod koniec tey sessiey przybył przewielebny ociec starszy Połocki, który pytany, czemu by tak długo od congregacyey absentował się, słuszną dal racyą, y dla tego roskazano, aby zasiadł swoie mieysce. A potym skończona iest sessia.

Sessija czwarta. Awgusta czwarteego zrana.

1. *Chomsk, Uszacz y Pustynki incorporowane. Elector obranego tylko imie ma pisać na kartce, a nie swoie.* Oycowie komisarze do osądzenia sprawy starszych klasztorow, nie incorporowanych, maią li być do congregacyey przypuszczeni, abo nie? — Naznaczeni oznaymili, iż ich taki dekret iest, aby byli przypuszczeni, dla tey przyczyny, iż przybyli na congregacyą nie swawolnie y z własniey woli, ale posłusznemi będąc roskazowi protorchimandryty, y tak słuszna iest, aby ci mieli głos na conggregacyey, którzy usłuchali głosu pasterza. Zezwoliła na ten dekret congregacya.

2. Prosił reverendissimus, aby iaśnie wielmożny praesydent czas elekcyi protoarchimandryty naznaczył. Uczynił tak y napomniawszy elektorow, aby godnego protoarchimandrytę sobie prowidowali, naznaczył czas piąty dzień Awgusta, y dla tego pierwey czytać kazał reguły obserwowania, maiące około elekcyey protoarchimandryty.

3. Obserwacyą tę, między inszemi obserwacyami znayduiącą się, to iest, aby elektorowie nie tylko pisali na kartce imie obranego, ale też imie swoie własne, zganili, y tylko imie obranego pisać, opusciwszy imie elektora, kazali y sessią solwowali.

Sessija piąta. Awgusta czwartego po obiedzie.

Punkta, na congregatią przywiezione, wprzod cerudować się maią. Lubo ta część druga na murmur y prywatne conferencye o obieraniu protoarchimandryty naznaczona była, iednak, że skrutatorowie y sędziowie punktow ieszcze nie byli naznaczeni, iaśnie wielmożny praezydent congregacyey zwołał y obrać roskazał. Na ktory urząd obrano czterech: przewielebnego oyca consultora Józefa Pietkiewicza, przewielebnego oyca protoconsultora Joachima Kuszelicza, wielebnego oyca notariusza congregacyey Januarego Ohurcewicza, wielebnego oyca Marciana Maskiewicza, posła Chełmskiego.

Sessija szósta. Awgusta piątego zrana.

Apostatowie od starszeństwa odsądzaią się. Osławiaiący iako maią być karani. Protoarchimandryta ani obierać, ani zrzucać nie może starszych bez cousultorow sub nullitate actu. Laycy maią golone głowy y suknie krotsze nosić. Protoarchimandryta konie, wozy etc. ma zostawić sukcessorowi. Za protoarchimandrytę obrany xiądz Symeon Ohurcewicz. O Torokanie, pretendowane od iegomości xiędza biskupa Chełmskiego, odłożono do iegomości xiędza metropolity.

1. Czytano punkta posłow y rachowano: 1, aby apostatowie, zbiegowie y wagusowie, którzy bez obediencyey od klasztoru do klasztoru wałęsaią się, byli karani, y aby do starszeństwa nie byli przypuszczeni. 2. Osławiaiący, uwłaczaiący tak zakon swięty in genere, iako persony zakonu z osobna, ustawicznie zgoła ze wszytkimi wadzący się y bez żadney daney przyczyny, że zakon opuscić chcą, chlubiący się, niech będą karani paenami, opisanemi na congregacyey trzeciey, roku tysiąc sześćset dwudziestego trzeciego, sessiey trzeciey, to iest: wzaiemnie niech będą karani na honorze y ciele, od wszytkich starszeństw wiecznemi czasy odsądzeni y voce activa et passiva na congregacyach priventur. 3. Aby protoarchimandryta nie stanowił, ani składał starszych, nieużywszy rady consultorow, pod karą nie ważności aktu. 4. Aby o klasztoru Żyrovickiego restawracyey radzono y prowido

wano było. 5. Księgi klasztoru Dermańskiego y Dubieńskiego na requizicyą nayprzewielebnieyszego archimandrity tych klasztorow klasztor Żyrowicki powrócić powinien będzie. 6. Aby była różność łajkow od innych zakonnikow, do poswięcenia naznaczonych, postanawia się, aby laicy z ogoloną głową chodzili y suknie krotsze mieli. 7. Cerkiew Berezwecka ruinuiąca się aby była poprawiona y wczesnie temu zabiegać.

2. Przeczytawszy punkta, przewielebny ociec protoconsultor proponował dubium, ieżeliby ubogi iaki zakonnik za protoarchimandrytę był obrany, który by dla odprawowania drog koni y wozow kupić nie mogł, zkąd by iemu to się prowidować mogło? Odpowiedziano, aby ten, którego obiorą, protoarchimandryta dla sukcessora swego z kosztow prowizyey protoarchimandriczey co kolwiek kupił, czego by y sam używał y sukcessorowi swemu zostawił. A tak przez to powoli protoarchimandrytowie, aby y o inszych rzeczach potrzebnych z dobr sobie pozwolonych prowiduiąc, swoim sukcessorom zostawowali.

3. Czytano listy iaśnie wielmożnego marszałka oszmiańskiego Zienowicza, w których prosi od congregacyey o czterech zakonnikow do nowey fundacyey, w dobrach swoich, nazwanych Spiakło, wznieconey, którym iegomości listom aby od congregacyey odpowiedziano, conferencyą o tym z tym że do przyszłego protoarchimandryty odkładaiąc, postanowiono iest.

4. Przystępuiąc do elekcyey protoarchimandryty, iaśnie wielmożny praesydent upominał wszytkich, aby obierali takiego, któremu by przymioty opisane w obserwancyach służyły. Potym tenże dla skutku kanoniczney elekcyey wszytkich elektorow od exkommuniki rozgrzeszył. Sekretarz zaś zakonu imieniem całey congregacyey protestował się, iż niechce żadnego do elekcyey przypuscić, który byz prawa nie należał. Zatym obrani za skrutatorow przewielebny protoconsultor Symeon Cyprianowicz, przewielebny consultor Stefan Martyszkiewicz, przewielebny sekretarz zakonu Józafat Hutorowicz.

5. Po skończonym skrutynium znaleziono, iż nayprzewielebnieyszy protoarchimandryta Symeon Ohurcewicz więcey maiąc nad wszytkich votow elektorow, y dla tego iaśnie wielmożny praesydent tegoż na protoarchimandriey confirmował y za protoarchimandrytę, abo generała zakonu, deklarował y promulgował.

6. Obrany protoarchimandryta wykonał przysięgę przed iaśnie wielmożnym administratorem metropoliey całey Rusi, praesydentem congregacyey na konstitucyach y regułach, sobie od zakonu podanych, y podług nexum. Po wykonaniu oney, wszyscy oycowie zgromadzeni szli na znak posłuszeństwa do obłapiania y pocałowania ręki obranego protoarchimandryty.

7. Przewielebny ociec protoconsultor zakonu Joachim Kuszelicz prosił, aby był uwolniony od ciężaru protoconsultorstwa, ale głosami wszytkich był proszony, aby tenże ciężar znosić nie lenił się, y tak posłuchał proźby.

8. Proponował też iaśnie wielmożny y nayprzewielebnieyszy biskup Chełmski z swoiey strony materyą o dobrach, nazwanych Torokanie, mówiąc, iż z wielu przyczyn one należą do archimandriey Żydyczyńskiey, y ponieważ wyżey rzeczone dobra są w manutenencyey zakonu, przeto odłożona iest cała controwersya do przyszłego iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity z obustron.

Te wszytkie rzeczy, na ostatniey sessiey uczynione, czytane y approbowane od wszytkich były. Dla wiary tego wszytkiego rękoma naszemi podpisuiemy się y pieczęcią urzędu naszego ztwierdzamy. Roku iako wyżey, dnia zaś piątego Awgusta, tey congregacyey koniec daiącego.

Leo Szlubicz Załęski, protothronius et administrator metropoliae totius Russiae, Vladimiriensis et Brestensis ritus uniti graeci episcopus, praesidens capituli m. p. Locus sigilli.

Simeon Ohurcewicz, ordinis divi Basilij Magni protoarchimandrita m. p. Locus sigilli.

Gedeon Woyna Orański, episcopus Chelmensis m. p. Locus sigilli.

Stephanus Martyszkiewicz Busiński, consultor ordinis divi Basilij Magni, archimandrita Polocensis.

Joachimus Kuszelicz, ordinis divi Basilij Magni protoconsultor, superior Łyscoviensis.

Januarius Ohurcewicz, ordinis divi Basilij Magni notarius congregationis generalis m. p.

Symeon Cyprianowicz, protoconsultor ordinis divi Basilij Magni, superior Żyroviciensis.

Josephus Pietkiewicz, consultor ordinis divi Basilij Magni, superior Bitenensis m. p.

Pr. Josaphat Hutorowicz, ordinis divi Basilij Magni secretarius, superior Vilnensis m. p.

Congregacya XXIV.

Byteńska 1698 r.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, dnia dwudziestego piątego Awgusta.

W imie Oyca y Syna y Ducha Swiętego, Jednego w Tróycy świętey Boga. Amen.

Imć xiądz Załęski praesidował. Roku, miesiąca y dnia, wyżey specifikowanych, podług innotestencij, wydanych od iaś. wielmożn. im. xiędza Leona Szlubicz Załęskiego, metropolity Kijowskiego, Halickiego y całey Rusi etc., y nayprzew. im. x. Symeona Cyprianowicza, archimandryty Supraslskiego, protoconsultora y wikarego generalnego zakonu s. Bazylego Wielkiego, prawnie w Bogu na elekcyą protoarchimandryty głowy zakonu naszego w Byteniu, na terminie naznaczonym, stanowszy, do aktu elekcyey wyżey mianowaney tym przystąpiliśmy sposobem.

Naprzod w naznaczony zaczynaiącey się congregaciy dzień miał iaś. wielm. im. x. metropolita solenną o Ś. Duchu liturgią, po którey odprawieniu, gdy krótką do zebranych na należytym mieyscu uczynił praefacyą, imieniem całego zakonu podziękował im. x. Symeon Cyprianowicz, archimandryta Supraslski, protoconsultor y wikary generalny zakonu s. Bazylego W-o. Co skończywszy, ad praeliminaria przystępuiąc, obrany iest za bedela w. o. Ireneusz Zaleciło, starszy Czerloński, za spowiednikow zaś przew. Marcian Kulczycki, officyał Włodzimirski, starszy Zimeński, przew. o. Demetriusz Zankiewicz, starszy Nowogrodzki y prew. w Bogu Stefan Szelużyński, wikary Berezwecki, są obrani; po których obraniu solwowano sessią z odkładem oneyże na godzinę ósmą dnia jutrzeyszego.

Sessija pierwsza. Dnia dwudziestego szóstego Awgusta.

Godziny ósmey zrania, na którey przy przywołaniu starszych y posłow od sekretarza zakonnego, aby na należytych podług zwyczaiu zasiadali mieyscach, gdy ieden miał być z Wileńskich posłow alienowany, dla nieznayduiących się w Wileńskim monastyrze dwudziestu osob zakonnych, przez interposicyą im. x. matropolity iest przypuszczony, któremu activitatem dano.

1-mo. Czytano listy iaś wielm. Marciana Białozora, arcybiskupa Połockiego y iaś. wielm. im. x. Gedeona Woyny Orańskiego, biskupa Chełmskiego, w których, publicznemi excusuią się zabawami, że na naznaczoną in termino nie przybyli congregacyą. Zatym czytano listy imć p. Benedykta Łuszczyka, woyskiego Połockiego y imć p. Daniela Paszkiewicza, obywatela Wileńskiego, z których pierwszy uprasza o satisfakcyą w. o. Osipowicza z. s. Bazylego W. ratione zajazdu y wiolencyey prze(ze)ń uczynioney w Wierzbiłowie. Drugi zaś o restitucią trzechset tynfow, różnemi czasy zaciągnionych y do tych czas dłużnych od ś. p. im. x. Symeona Ohurcewicza, zakonu ś. B. W. protoarchimandryty. Zatym obrany iest pro notario congregacyey przew. w Bogu o. Leon Kiszka, starszy Wileński, po

którego obraniu przez zupełność votorum obrani są za sędziow przew. w Bogu o. Pietkiewicz, starszy Żyrowicki, przew. w Bogu Joachim Kuszelic, starszy Witebski, consultorowie, y przew. o. Demetriusz Zankiewicz, starszy Nowogrodzki.

2-do. *O archimandriey Wileńskiey.* Przełożył in conspectu całey congregacyey przew. w Bogu Leon Kiszka, starszy Wileński, uszczerbki y krzywdy archimandriey Wileńskiey, ztąd pochodzące, iż dla dwóch archimandrytów, to iest, iaś. wiel. im. x. Marciana Białozora, archiepiskopa, y iaś. wiel. imć. x. Antonina Żołkiewskiego, biskupa Pińskiego, o tey że archimandriey miedzy sobą certuiących, żaden ani wewnątrz, ani zewnątrz klasztorowi, to iest w dobrach, do teyże należących archimandriey, być nie może porządek; którą illacyą wysłuchawszy y skutecznie wyrozumiawszy, deklaracya staneła, aby imieniem całey congregacyey był list pisany do xiędza arcybiskupa Połockiego ratione ustąpienia z teyże archimandryey vigore wstąpienia na wyższy urząd archiepiskopiey Połockiey, et vi przywileju, od i. k. mści conferowanego na tąż archimandrią iaś. wielm. biskupowi Pińskiemu. Jaś. wielm. zaś im. x. biskup Piński, że otrzymaney archimandriey, w dobrach do niey należących, żadney nie ma czynić krzywdy, in praesencia całey congregacyey przyobiecał.

3-tio. *Alenacya nie iest wolna.* Dobra, Wierzbiłow nazwane, zaarendowane ód ś. p. im. x. Symeona Ohurcewicza, zakonu ś. Bazylego W-o protoarchimandryty, im. x. Benedyktowi Łuszczykowi, aby odtąd komu kolwiek iakim kolwiek sposobem po expiraciey kontraktu nie śmiał, ani się ważył onerować, chyba za wielką potrzebą a za licencyą im. x. metropolity, consensem całey obwarowano congregacyey.

Sessija wtóra. Godziny trzeciey po południu.

Na którey po nakazanym ustąpieniu w. o Izydorowi Janowiczowi, wikaremu Czereyskiemu, czytano listy ww. oo. Boruńskich, uskarżaiących się na p. Jana Pieslaka, collatora Boruńskiego, o niedość uczynienie potrzebom y o różne zniewagi onychże, którym dla nie komparycyey oskarżonego, że exnunc odpowiedzieć było niepodobna, do ustney ta materya in omnibus punctis w Borunach z iaś. wielm. im. x-dzem metropolitą odłożona conferencya, a zatym deklarowano:

1-mo. *Summa Ohurcewiczowska samemu Wilnowi.* Aby summa dwudziestu tysięcy złotych polskich, od ś. p. im.p. Jana Ohurcewicza, burmistrza Wileńskiego, monastyrowi Wileńskiemu wiecznemi czasy zapisana, do żadnego innego klasztoru nie była oddalona y alienowana, podług dispozycyey ostatniey onegoż, o którey uwiadomienie było, częścią z listów im. p. Andrzeia Ohurcewicza, burmistrza Wileńskiego, częścią z attestacyey ustney im. x. Marciana Kulczyckiego, officyała Włodzimierskiego, duszę onegoż w drogę wieczności disponuiącego, a przy dispozycyey na sąd straszny pozywaiącego tego, któryby śmiał wyżey rzeczonų sumę do innego klasztoru przenosić. A że ta suma bez żadnego pożytku dotąd iest zatrzymana u im. p. Piotra Minkiewicza, burmistrza Wileńskiego, przeto całey na to był consens congregacyi, aby pisane listy były do onegoż, żeby na requizicyą im. x. protoarchimandryty y przełożonego monastyru Wileńskiego, za wynalezieniem dobr, tey sumie korresponduiących, ni w czym nie piennych, bez żadney trudności oddana y na tychże dobrach, stosuiąc się do pobożney intenciey fundatora, lokowana była.

2-do. *Suma Włodzimierska u pana Załęskiego ma się odebrać.* Sumę dziesięć tysięcy złotych polskich, lokowaną u im. p. Konstantego Załęskiego, chorążego Czernihowskiego, na dobrach, nazwanych Gnoyno, w woiewodztwie Wołynskim, a powiecie Włodzimierskim leżących, odebrać y rekuperować collegio Vladimiriensi iaśn. wielm. im. x. metropolita obiecał, za otrzymaniem listu od całey con-

gregacyey w teyże materyey do im. p. chorążego. Actae gratiae. Soluta sessio.

Sessija trzecia. Godziny ósmey zrania.

1-mo. Dnia dwudziestego siódmego Awgusta comparuit przew. w Bogu o. Domician Chodziewicz, zakonu ś. Bazyłego W-o, kaznodzieja jaś. wielm. im. x. Innocenciusza Winnickiego, biskupa Przemyskiego, niebytność onegoż y absencyą congregacyey exkuzuiąc, częścią chorobą, częścią niedostatkiem, przy dalekości drogi, częścią zobopolną, pod ten czas we Lwowie naznaczoną conferencyą z iaś. wielm. Józefem Szumlańskim, episkopem Lwowskim, do iedności świętey garnącym się, in negotiis unionis, imieniem iednak onegoż to wszytko, co by na congregacyey postanowiono było, chętnie akceptować obiecuiąc. Actae gratiae ab illustrissimo metropolitano.

2-do. *O świec przedawaniu y dochodach na Narodzenie Nayśw. Panny.* Czytano listy monastyra Nowogrodzkiego, suplikuiącego, aby siedm poddanych Szczorskich z Ławryszowa oddane były na suplement klasztorowi Nowogrodzkiemu, od im. x. episkopa Pińskiego, który libentissime na to pozwolił, waruiąc sobie, aby grunta y sianożęci nie były komu innemu obcemu zawiedzione, dla wariacyey gruntow w szachownicach. Czytano insuper list monastyra Chełmskiego, w którym upraszaią o restitucyą dziesięciu czerwonych złotych, wziętych od im. x. Symeona Ohurcewicza, protoarchimandryty z. ś. Bazyłego W-o, o powrócenie przywilejów, wziętych od iednego z zakonnikow, y o list instancyalny do im. x. biskupa Chełmskiego, aby przy uroczystości Naśw. Panny Narodzenia samym tylko zakonnikom, odtrąciwszy kapłanow świeckich, wolno było jałmużny, przy cudownym conferowane obrazie, odbierać. Ratione pierwszego punktu deklaracya do Żyrowic zachowana. Ratione drugiego starszemu mieysca, ut agat w tey materyey, designatum. Ratione trzeciego, aby zwyczay w odebraniu jałmużn, sine discretione person, był zachowany, sacra decydowała congregacya.

3-tio. *Jeden nie ma mieszkać.* Aby w. o. Holaczyński nie śmiał więcey solitarie w Kulemczycach mieszkać, ma być proszony, ratione rewokacyey do pospolitości, imć x. biskup Chełmski.

4-to. Czytano list im. x. biskupa Przemyskiego, w któym exkuzuie się z nieprzybycia swego na congregacyą, że nie był od im. x. metropolity przez innotescencye vokowany; e converso imć x. metropolita dwóma listami, do onegoż pisanemi, per copiam praesentowanemi, demonstravit, że był vocatus od onegoż im. x. biskup Przemyski.

5-to. Czytany był nexus, to iest zobopólna ugoda miedzy iaśn. wielm. ichmm. x. metropolitami z iedney, a miedzy zakonem z drugiey strony, po którego przeczytaniu naznaczony iest dzień dwudziesty ósmy Awgusta na elekcyą consultorow y sekretarza zakonu.

6-to. Spólnie wszyscy prosili im. x. Józafata Hutorowicza, nominata archiepiskopiey Smoleńskiey, o deklaracyą, czyliby chciał raczey ustąpić przywileju na archiepiskopią Smoleńską, trzymaiąc się przy zakonie, czyli być póswięconym na pomieniony honor. Po deklaracyey, na dzień jutrzeyszy odłożoney od im. x. Hutorowicza, in crastinum soluta sessio.

Sessija czwarta. Godziny ośmey zrania

1-mo. Dnia dwudziestego ośmego Awgusta deklarował iaś. wielm. im. x. metropolita za archimandrytę Czereyskiego, im. x. Jana Chrysostoma Fząckiewicza Radzimińskiego, mieysce onemu należyte naznaczaiąc.

2-do. *Consultorowie dożywotni.* Przy wszczętey quaestiey, jesliby consultorowie z sekretarzami mieli być dożywotni, a nie do lat czterech, czytany był dekret s. congregationis de propaganda fide, nakazuiący, aby byli dożywotnemi; po którego wysłuchaniu advitalitas consultorum y sekretarza iest przypuszczona.

3-tio. Im. x. Józafat Hutorowicz, nominat archiepiskopiey Smoleńskiey, sekretarz zakonu ś. Bazylego W-o, starszy Połocki, archimandryta Onufryiski y Pustyński, solennissime urząd sekretarstwa zdał, składaiąc pieczęć, do tegoż urzędu należącą, w ręku im. x. metropolity.

4-to. Im. x. Jan Frąckiewicz, nominat archimandriey Czereyskiey, gdy chciał uiąć activitatem w. o. Konstantemu Bułhakowi, starszemu Uszackiemu, przeto iż nie miał funduszu y incorporacyey monastyra swego ad corpus zakonu ś-o, przez pokazanie per extractum funduszu, activitatem na congregacyey nie tracił.

5-to. *Za consultorow obrani x. Kuszelicz, x. Marcian Kulczycki, a za sekretarza x. Kiszka.* Consensem wszytkich obrani są za consultorow przew. w Bogu Joachim Kuszelicz, starszy Witebski, y przew. w Bogu Marcian Kulczycki, officyał Włodzimirski, za sekretarza zaś przew. w Bogu o. Leon Kiszka, starszy Wileński, który w ręku im. x. metropolity zwyczayną wykonał przysięgę.

6-to. *Nieincorporowani przypuszczeni być nie mogą.* Stawaiącemu na congregacyey im. x. Dominicianowi Chockiewiczowi, posłowi iaśn. wielm. im. x. biskupa Przemyskiego, y upraszaiącemu, aby pod tytułem delegata tegoż imci mogł mieć activitatem na congregacyey, odpowiedziano: Iż lubo w iedności świętey zostaie, iednakże monastyry, iego jurisdictiey podlegli, nie są incorporowane, przeto ad secretiora, które na congregacyey agitantur, przypuszczony być nie może.

Sessija piąta. Godziny trzeciey po południu.

1-mo. Czytano listy im. p. Anny Iwanowiczówny, zakonnicy reguły S. Bazylego W-o klasztoru Wileńskiego, w którym uprasza całey congregacyey, aby nakazała przywrócenie tysiąca złotych polskich y innych sprzętów, pozostałych po śmierci im. x. Mariana Iwanowicza, starszego Chomskiego, rodzonego swego. Ile się tknie ruchomości, te są in instanti przywrócone. Ile się tknie zaś tysiąca złotych, ponieważ o nich żadney nie było informacyey, do comisarzów tę sprawę, in fundo designacye maiących od im. x. protoarchimandryty, determinowało capitulum.

2-do. *Pozwolono framugę murować pp. Wileńskim.* Czytano list przew. p. Konstancyey Studnickiey, zakonu S. Bazylego W-o starszey Wileńskiey, w którym imieniem całego conwentu swego dla wygody o licencyą na murowanie framugi, przez którą z klasztoru swego mogły by mieć wygodnieysze przeyście przy niewczasach zimnych y jesiennych do cerkwie Swiętey Tróycy. Który punkt uważywszy, dano licencyą na murowanie framugi, byle by bractwo młódsze przyzwoliło przez oratorium swoie tęż murować y rzemieslnicy uważyli przy prezencyey bractwa starszego, iż bez żadney szkody y ruiny cerkwie S. Tróycy może mur być wybity na wyprowadzenie pomienioney framugi.

3-tio. *Wiec prowincyał na Wołyniu ma być.* Aby na Wołyniu oprócz protoarchimandryty był viceprovincyał, co rok z wizytacyey y rządu w tamecznych klasztorach ścisły protoarchimandrycie oddaiąc rachunek.

4-to. Czytano punkta y desideria monastyra Wileńskiego, z których postanowiono:

Capitula ma mieć koždy klasztor przepisane. Aby congregacye y constitucye koždy klasztor miał dla informacij in archivo.

Aby za protoarchimandrytę był obrany, który by obyczajami zakonnemi, miłością ku zakonnikowi y zakonnemi postępkami był zalecony.

Wizyta co rok y rewizya rejestrów. Aby co rok były wizyty, rewizija rejestrow przychodów y roschodów. Aby były sumy zaniedbane windikowane, złe obyczaie wykorzenione, klawzura zakonna zachowana, dawne fundacye uczynione, a nowe, osobliwie Lwowska y Sokalska, erigowane, y ażeby się starał protoarchimandryta o Kroński, Jewski y

Markowski monastyr u kolatorow, ratione przywrócenia z schyzmy do iedności świętey.

O sumie Wileńskiey w. p. Wołłowicza. Aby na sumę Sielawińską dwudziestu pięciu tysięcy złotych, lokowanych u im. p. Wołowicza, oboźnego w-o x-a L-o, starosty Feydańskiego, zatrzymane w Żyrowicach, prawa były przywrócone monastyrowi Wileńskiemu.

O sumie u Omelanowicza. Aby starszy Wileński trzech tysięcy złotych polskich, po śmierci im. p. Sofronowicza lokowanych u ichmm. pp. Załęskiego y Omelanowicza, in foro competenti upominał się.

X. Białozor dilapidator, co winien Wilnowi. Aby iaśn. wielm. im. x. Białłozor, arcybiskup Połocki, uczynił restitucyą dwóch tysięcy zł. polskich, po im. x. Korzeniewskim wziętych. Lichtarzów srebrnych y innych cerkiewnych aparamentów z cerkwi S. Tróycy, u siebie zatrzymanych, inhaerendo od siebie samego danym w tey materyi reversom y scriptom, integra congregatio submittowała się compellere imc. osobliwym listem.

Aby srebro, zastawione od ś. p. im. x. Małachowskiego, biskupa Przemyskiego, było wykupione z prowentów monastyra Wileńskiego.

Aby kożdy klasztor miał consultorów, radą zdrową wspieraiących przełożonego swego.

Aby przełożony zawsze z oo. y bracią w refektarzu iadał, wyiowszy trudności y zabawy cięszkie przeszkadzaiące.

WW. oo. y bracia aby byli sufficienter od przełożonego odziani.

Reguły pospolite czytać co czwierć roku w refektarzu. Aby reguł, które są fundamentem zakonności, była należyta obserwancya, przeto maią się czytać co czwierć roku reguły w refektarzu dla uwarowania się conwersacij, mogących causare zgorszenie y dla innych przyczyn.

5-to. Czytano punkta y desideria klasztoru Żyrowickiego, z których postanowiono:

Aby congregacya przyszła d. 25 Awgusta podług nowego kalendarza na mieyscu, naznaczonym od im. x. metropolity y im. x. prowincyała, bez wariacyey terminu odprawiona była.

Aby post śś. apostołów Piotra y Pawła wszędy był obserwowany, by też do 6 niedziel był przedłużony.

Aby starszy Żyrowicki tysiąc zł., po im. p. Kiersnowskim, sędziu ziemskim Nowogrodzkim straconych, starał się powrócić Żyrowickiemu klasztorowi.

Aby ci, którzy bez licencyey biorą sacros ordines et inscio protoarchimandryta, srodze byli karani.

Aby socius protoarchimandrycie, nauką y pobożnością conspicuus, był przydany.

Aby dwie osoby zakonne dla spowiedzi oo. w Żyrowicach z należytą do tego urzędu nauką naznaczone były.

Aby chorzy oo. y bb. z miłości chrześciańskiey y zakonney wszelką mieli wygodę.

Aby bracia, powracaiąca z nauk, nie byli aplikowani zaraz do starszeństw od protoarchimandryty, aż póki na kaznodzieystwie lub innych urzędach naznaczonych nie przysłużą się przez czas znaczny zakonowi swiętemu.

Aby starsi monastyrów co rok czynili przed protoarchimandrytą calculacyą z szafowania swego.

Sessija szósta. Godziny ósmey zrania.

1-mo. Dnia 29 Augusta czytane są punkta klasztoru Byteńskiego, z których postanowiono:

Aby starzy Byteński bez żadney odwłoki odszukał prawa, należące monastyrowi Byteńskiemu od ieymci p. Pacowey, starościney Żmuydzkiey.

O n. bracie Alfonsie Wołłowiczu ratione przyięcia do zakonu ma conferre przełożony Byteński z im. p. Wołłowiczem, sędzią ziemskim Wileńskim, rodzicem onegoż n. brata.

O n. bracie Sankiewiczu ma rozmówić im. x. archimandryta Leszczyński z rodzicielką iego.

Nowiciuszowie nie powinni mieć trzewików na korkach, ani sukień długich, ale tylko po kostki, którym gdy po professiey z nowicyatu wyprawieni będą (a powinni zaraz po professiey wyprawować) ma doyść od przełożonego Byteńskiego sutanna, rasa, kaptur y inne należytości.

Ekonom aby był wierny y doświadczony w dobrach monastyra Byteńskiego, ma się starać protoarchimandryta.

Kożdy monastyr ma mieć więzienie dla swywolnych oyców lub braciey zbudowane.

Nowicyuszowie przed przyięciem habitu y professiey maią upraszać ww. oo. Byteńskich o intercessią y zalecenie, aby być mogli przyięci.

Przełożeni ci, którzy w nadzieię odmiany swoiey niedbale postępuią za swego przełożeństwa, sukcessorowi swemu mało abo nic nie zostawuiąc, maią być srodze karani.

Kożdy z nowicyuszow przed professyą ma disponere ratione patrimonii sui, aby ztąd vitium proprietarstwa, z którego wszelkie złości pochodzą, nie urosło.

2-do. W. b. Jeremiasz Orański, dyakon actu, aby do klasztoru był rewokowany y żeby tysiąc złotych, onemuż in vim posagu dane, na który iest skrypt osobliwy w Żyrowicach, były od protoarchimandryty rekuperowane, całey consensem congregacyey deklarowano.

3-tio. Cerkwi Dziewiątkowskiey upadaiącey, którey conwent Żyrowicki powinien co rok wypłacać złotych pięćdziesiąt, ponieważ aż dotąd nie było żadnego dość uczynienia, aby należyty dochodził sukcurs, decisum.

4-to. Piatnicka cerkiew w Wilnie y Berezwecka aby były restawrowane tychże mieysc przełożonym pilno roskazano.

5-to. Ze wsi Choroszczy roczna intrata czemu do monastyra Żyrowickiego nie doszła, ma odpowiedzić im. x. Józef Pietkiewicz, starszy Żyrowicki, im. x. protoarchimandrycie.

6-to. Incorrigibiles oo. y bracia po wszelkich napomnieniach przez półrocze w monastyrze ścisłym według constituciy maią mieszkać, gdzie ieżeliby w tychże trwali występkach, maią być z zakonu w siermiendze z ogoloną głową wypuszczeni na świat.

7-mo. Czytane są desideria iaśn. wielm. im. x. Gedeona Orańskiego, biskupa Chełmskiego, skarżącego się na w. o. Barnabę Swidnickiego, praefecta quondam collegii Vladimiriensis, że go słowy uszczypliwemi zelżył, czego gdy się taił w. o. Swidnicki, y owszem że go im. x. y bił, y słowy uszczypliwemi lżył, affirmował y wnosił, naznaczona iest inkwizycya osobom tym, które maią być designowane od im. x. protoarchimandryty. Temuż w. o. Swidnickiemu zarzucono iest, iż od w. o. Sylwestra Żylewskiego, starszego Nizkinickiego, odebrawszy skrypta awthentyczne, na odebranie quoty od pewney sumy, na kahale Włodzimierskim lokowaney, y kwoty odebraney nie oddał, y same oryginalne prawo z sobą zawiozł, które że oddał, gdy przed całą congregacyą tenże opowiedział, y na to inquisitia naznaczona. Tenże im. x. biskup Chełmski uskarżał się na w. o. Jakowickiego o potaiemne wzięcie od onegoż strzelby y innych sprzętów, który że ad praesens był w Żyrowicach personalis, nazajutrz nakazana comparitia.

W. zaś. o. Mieczkowski, ponieważ iest cięszki im. x. Kuleszy, archimandricie Dorohobuzkiemu, aby był przeniesiony do innego monastyra, całey w tym consens iest congregacyey.

8-vo. Suma Włodzimierska dwóch tysięcy złotych aby była klasztorowi Włodzimirskiemu od conventu Żyrowickiego we dwie lecie oddana, y przykazano, y podpisem ręki sekretarza zakonnego potwierdzono.

9-no. Alienacya wszelkich rzeczy zakonnych aby nie była, statuitur, przykazuiąc im. xiędzu Babińskiemu, archimandrycie Połockiemu, aby Naśw. P. cerkwi alienare ww. oo. Jezutom nie ważył się.

10-mo. Czytano suplikę pana Franciszka Kwasnowskiego, mieszczanina Żyrowickiego, upraszaiącego o donacyą stu złotych, które mniey juste exiguntur od przełożonego tameczznego, którey suplice libenter indultum.

11-mo. Czytane są (punkta) Dermańskiey y Dubieńskiey archimandriey, z których postanowiono, aby ponieważ poddani archimandriey Dermańskiey y Dubieńskiey do sołtystwa, za roskazaniem xiężny ieymci Ostrowskiey Lubomirskiey, marszałkowey nadworney koronney, z poddaństwa wyłamuiąc się, przechodzą, byli przywróceni pomienionym archimandriom, przez listy instancyalne całey congregacyey u xiężny ieymci upraszać.

Aby księgi, w Żyrowiczach zostaiące, a do Dermania y Dubna należące, od ś. p. im. x. Pachomiusza Ohilewicza pożyczone, oddane były.

12-mo. Czytano listy klasztoru Wołnieńskiego oyców, uskarżaiących się na przełożonego swego o to, iż ieymc. p. Łopotowey nieostróżnie dał membran, na którym zapisała sobie dwa tysiące zł. polskich, winnych od klasztoru Wołnieńskiego, do których się nie zna klasztor Wołnieński. 2-do. Iż tenże wzioł dwie parze wołów gwałtownie u poddanych, którzy z tych miar uciekać myslą dla opressiey. Trutinowawszy iuż te listy, congregatia odpowiedziała, aby dwie parze wołów były przywrócone poddanym, y membran dany, sub privatione vocis activae y passivae y odsądzeniem od starszeństwa, od w. o. Hryniewskiego, starszego Woleńskiego, był rekuperowany.

13-tio. Czytana była informatia, iakich przymiotów ma być protoarchimandryta, iaka około elekcyey onegoż ma być obserwancya.

Sessija siódma. Godziny ósmey zrania.

Dnia 30 Awgusta, na którey po odprawioney liturgiey o Duchu S. od im. x. metropolity, przy zasiadaiących na mieyscu należytym ww. oo. y po przeczytaniu dla informacyey punktów na elekcyą protoarchimandryty, oprócz należących szkrutatorów ex officio p. o. Józefa Pietkiewicza y p. o. Leona Kiszki, sekretarza z. s. B. W-o, obrany iest za trzeciego szkrutatora y dozorcę votorum im. x. Melecius Dorożkowski, archimandryta Leszczyński, ktorzy vota ww. oo., oraz z im. xdzem metropolitą zrewidowawszy, ogłosili zgodnemi głosy być obranego za protoarchimandrytę im. x. Joachima Kuszelicza, consultora, starszego Witebskiego. Który, podług zwyczaju po uczynioney denuntiatiey, przysięgę w ręku im. x. metropolity wykonał, po którey wykonaniu cum sonitu campanarum spiewany był hymn Ambrożego S. „Te, Deum, laudamus". Po którego skończeniu, protoconsultora naznaczono im. x. Prophyrego Kulczyckiego, starszego Byteńskiego.

Sessija ośma. Godziny trzeciey po południu.

1-mo. Na którey czytano desideria bractwa Rożańskiego, z których *pierwse* było to, aby o. Sylwester Pieszkiewicz, starszy Rożański, sedes krzyża srebrnego, valoris sto siedmdziesiąt złotych, przywrócił cerkwi Rożańskiey. *Wtóre.* Aby z sumy, od żydow Chomskich rekuperowaney, nie ważył się więcey przełożony Rożański prowizyey, bractwu należącey, odbierać. Oboie te punkta na decizią commisarzom, którzy maią być zesłani od im. x. prowincyała, odesłane.

2-do. Czytano suplikę Marianny Pawłowskiey pierwszego, Abramowiczowey wtórego małżeństwa, obywatelki Żyrowickiey, upraszaiącey, aby sto złotych polskich, odprzysiężonych po dekrecie, ktorych się ad praesens, non obstante juramento, upominaią, były kondonowane, który punkt także ad commissarios odłożony.

3-tio. Szlachetny im. p. Pawłowicz, rayca, ratione tysiąca złotych bractwu Wileńskiemu S. Tróycy y ratione pięciuset złotych w. o. przezbiterowi Woskresenskiemu, tudziesz o niemurowanie sklepu w Wilnie za zł. 1500, legowanych od s. p. im. p. Pawłowicza Jerzego, burmistrza Wileńskiego, rodzica swego, ut compellatur osobliwym listem congregationis, injunctum est.

Sessija dziewiąta. Godziny ósmey zrania.

1-mo. Dnia 31 Awgusta cytany był list im. p. Pieslaka, suplikuiącego o restitutią 50 talarow bitych, wziętych od im. x. Symeona Ohurcewicza, protoarchimandryty, które że wzioł na własnę potrzebę bez wiadomości zakonu, że tenże zakon non tenetur do wypłacenia, y odpowiedziano, y odpisać eodem stylo nakazano.

2-do. Przez consens całey congregacyey dana iest licentia tylko consultorom z sekretarzem traktować in negotio Torokań z iaśn. wielm. im. x. metropolitą y Gedeonem Woyną Orańskim, episkopem Chełmskim.

3-tio. Czytana była cała congregatia, po którey przeczytaniu postanowiono, aby pewne mieysce w Uszaczu, kupione za tysiąc złotych klasztornych, na którym teraz są osadzeni żydki od ieym. p. Frąckiewiczowey, za conferentią ustną im. x. protoarchimandryty, klasztorowi Uszackiemu było przywrócone.

4-to. Oprócz zwyczaynych postow srzody y piątku, aby był obserwowany post poniedziałkowy y sobotni po wszytkich klasztorach cum lacticiniis.

5-tio. Czytana była suplika poddanych Berezweckich, oraz z punktami ww. oo. tamecznego mieysca przeciwko w. o. Stefanowi Szelużyńskiemu, wikaremu Berezweckiemu, o to, że zbyt srogo postępował z onymiż. Która surowość usmierzona przez odmianę mieysca gdzie indziey naznaczonego.

Które wszytkie punkta, odprawione w Byteniu dnia trzydziestego pierwszego Awgusta roku teraznieyszego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmego, rąk naszych podpisami z należytemi pieczęciami roboruiemy y stwierdzamy. Leon Szlubicz Załęski, metropolita Kijoviensis, Haliciensis totiusque Russiae, congregationis seu capituli protunc praesens (L. S.). Antoninus Łubicz Żołkiewski, episcopus Turoviensis, archimandrita Dermanensis, Dubnensis, Lavriszoviensis m. p. X. Józafat Hutorowicz, nominat archiepiskopiey Smoleńskiey m. p. Joachim Kuszelicz, s. Theol. doctor, ordinis d. Basilij M. protoarchimandryta. Symeon Cyprianowicz, protoconsultor ord. divi Basilij M., abbas Suprasliensis m. p. Porphyrius Kulczycki, ord-s. divi Basilij M. protoconsultor m. p. Josephus Pietkiewicz, ordinis divi Basilij M. consultor, superior Żyroviciensis m. p. Pr. Marcianus Kulczycki, consultor ordinis divi Basilij Magni m. p.

Te wszytkie congregatie, któych iest in numero dwadzieście cztery, że się zgadzaią z originałami swemi, rąk naszych podpisami stwierdzamy. Datt. w Żyrowicach dnia 4 Maij, anno 1703.

Josephus Pietkiewicz, ordinis divi Basilij Magni protoconsultor, superior Żyroviciensis m. p. X. Porphyri Kulczycki, ordinis divi Basilij Magni protoconsultor, superior Bytenensis, Borunensis, officialis generalis, nominatus Pinscensis m. p. Martianus Kulczycki, ordinis divi Basilij Magni consultor, superior Vilnensis m. p. Leo Lucas Kiszka, ordinis divi Basilij Magni secretarius, superior Polocensis m. p.

Congregatia XXV.

Nowogrodzka 1703 r.

W imie Swiętey Nierozdzielney y ożywiaiącey Tróycy Oyca y Syna y Ducha Swiętego.

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiącznego siedmsetnego trzeciego, miesiąca Awgusta dwudziestego szóstego dnia.

My episkopowie, archimandrytowie, consultorowie y starsi y posłowie monastyrow do Nowogrodka praeviis innotestentialibus iaśn. wielm. im. x. Leona Szlubicz Załęskiego, całey Rusi metropolity, Włodzimierskiego y Brzesckiego episkopa, tudziesz nayprzew. w Bogu im. x. Joachima Kuszelicza, zakonu s. Bazylego W-o protoarchimandrity, starszego Berezweckiego, posłuszni s. oyca naszego Bazylego W-o należytey zwierzchności synowie, tym sposobem do odprawienia sessiy elekciy głowy zakonu naszego przysiąpiliśmy.

Sessija pierwsza. Dnia dwudziestego szóstego Awgusta.

W dzień w Niebowzięcica Panny Maryey stylo vetere za szczęsliwy w obradach o całości zakonu postępek przez solenną o Duchu Swiętym liturgią in assistentia iaśn. ww. im. xx. arcybiskupa Połockiego Marciana Białozora, Gedeona Woyny Orańskiego, biskupa Chełmskiego, tudziesz ichmcw xży archimandrytow, Boski błagał w bezkrewnych ofiarach Majestat iaśn. wielm. x. metropolita całey Rusi, który po odprawionym nieszporze, gdy w cerkwi kathedralney Nowogrodzkiey gorliwą o zgodzie serc różnionych, o miłości ku zakonowi swiętemu y pomnożeniu iego uczynił exortatią, za gorliwość y miłość pasterską reverendissimus protoarchimandryta cum venerabili consultorio podziękowawszy, o dalszey prosecutią łaski upraszał. A żeby następuiące swoim należytym szły torem sessie, za bedella obrany iest w. o. Iryneusz Zaleciło, starszy Czerlońskі.

Sessija wtóra. Dnia dwudziestego siódmego Awgusta zrania.

1-mo. Gdy venerabilis ordinis sekretarz, Leo Kiszka, po wezwaniu Ducha S., ex ordine czytał, kto by miał po kim zasiadać, a ex regestro ad capescendum locum vocatus był przew. im. x. Benedykt Godebski, archimandryta Dorohobuzki, zatamowana mu iest activitas od w. im. x. Demetriusza Zankiewicza, starszego Bialskiego y innych hoc titulo, że contra nexum, absque consilio protoarchimandritae et consultorum, archimandritą został, za uczynioną iednak toti consultorio deprecatią pro vocali agnitus został.

2-do. Zatym lubo nie iest incorporowana lawra Suprasiska congregationi Vilnensi SS. Trinitatis, iednak, magnis meritis zakonowi s-temu, reverendo Joanni Floriano Wołk Łaniewski unanimi consensu indultum est, aby dla prac łożnych na różnych mieyscach, congregationi nostrae incorporowanych, sub titulo metriorum nomine archimandriae Suprasliensis, którey praesidem agit, pro vocali agnoscentur.

3-tio. Ex incidentia regestrorum przełożony Chełmski gdy był wołany, absentiam onego dla murowania cerkwie Chełmskiey disponowania excusavit venerabilis Athanasius Jaszewski, poseł Chełmski, sobie adinvenire locum sub titulo z tamecznego mieysca poselstwa upraszaiąc, dała controwentią prożbie ex defectu legitimae electionis pod w. x. Jozefem Lewickim, na Chełmskim przełożeństwie sine obedientialibus reverendissimi zostaiącym, inhaerendo statutis Nowogrodowickiey congregacyi.

4-tio. Ceprski monastyr, do iedności s. przywrócony ex zelo iasn. oświeconego xcia imsci Radziwiła, incorporatur congregationi S. Trinitatis, admisso ad vocalitatem reverendo patre Sylvestro Koczarski, superiore loci.

5-to. Niebytności swciey słuszne gdy dał racye w. o. Mikołay Grotuz, starszy Uszacki, na mieyscu iego przyięty iest w. o. Theofil Sidorowicz, wikary tameczny; który gdy prosił, aby folwark, nazwany Puhaczewszczyznę, należący do klasztoru Uszackiego, za licencyą illustrissimi metropolitani, juxta nexum, dla ustawiczney od miasteczka Uszackiego w gruntach dokuki, mogł być przedany, nie pozwolono.

6-to. Pretenduiący vocalitatem w. o. Małachowski, poseł Żydiczyński, vocalitate iest odsądzony dla defektu siedmiu osob w klasztorze Żydiczyńskim.

7-mo. W. o. Arapinowicz, ponieważ na starszeństwie Łyskowskim zostawał bez obediencyey reverendissimi protoarchimandritae, ustąpił e congressu capituli, a na iego mieysce zasiadł w. o. Hilarion Marcinkiewicz.

8-vo. Czytano list iaśn. wielm. im. x. Jerzego Winnickiego, biskupa Przemyslskiego, swoią niebytność exkuzuiącego, częścią legalitatibus dyecezyi swoiey, częścią restawracyą Dermania, upadłego prawie, y żeby sub titulo posła Dermańskiego był akceptowany w. o.

Korbus upraszaiącego. Indultum est libenter postulatio illustrissimi.

9-no. Gdy czytano fundusz xcia im. Kazimierza Sanguszka w Rakowie y list pp. Sudakiewiczow, mieszczan Rakowskich, in eadem materia, a pokazała się szczupłość fundaciey, decisum est pisać imieniem congregaciy do xcia im., o melioracyą funduszu upraszaiąc.

10-mo. Starszy Illuksciański w. o. Konstantyn Kaszczyc, lubo intimatoriis reverendissimi protoarchimandritae na congregacyą był vocatus, iednak że był dla innych przyczyn, ut retulit reverendissimus protoarchimandrita, wokowany, a ten klasztor słusznego ieszcze niema funduszu, pro avocali iest uznany.

11-mo. Czytano listy ichmć pp. Stefana Rzeczyckiego y Jakuba Kostrowskiego, z których pierwszy w maiętności Wierchach, a drugi w Turkowicach fundacią naszemu czyni zakonowi. Po przeczytaniu totum negotium odesłano ad reverendissimum proto., tak respektem odpisania do ichmcw, iak też weyrzenia in quantitatem funduszow.

12-mo. W. o. Jan Oleszewski, prokurator y poseł Wileński, wniosł, że klasztor nie jest, ani może się nazwać archimandrią et ad bonum effectum, gdy wszytkim rozdał „Obronę“ drukowaną tego klasztoru, a oraz o ich akceptacyą y approbacyą upraszał, do innych ta materyą iest odłożona sessiy. Interim zaś pro judicibus ad litigiosa y na rewizyią punktow obrani są reverendissimus Jan Chryzostom Radzimiński Frąckiewicz, Czereyski y Józef Babiński, Połocki archimandritowie, tudziesz w. Cyrill Epimach Szypiłło, Chomski y Demetryusz Zankiewicz, Bialski starszi. Pro paenitentiariis oraz patrum designati reverendissimus Józefus Babiński, archimandrita Polocensis, venerabilis, admodum reverendus pater Martianus Kulczycki, consultor, superior Vilnensis, et admodum reverendus pater Diodorus Makarewicz, superior Rozanensis.

Sessija trzecia. Dnia dwudziestego osmego Awgusta.

1-mo. Zrania proponowana była quaestia, aby oprocz trzech slubow zakonnych poprzysiężonych przydawano potym votum quartum niestarania się o żadne honory, y od wszytkich exnunc ostensa alacritas do przysięgi, ale na to, obawiaiąc się, sub tempus corrupti saeculi, malas perjuriorum eorum sortes, nie zezwolono.

2-do. Klasztor Sokalski fundacyi ś. p. im. p. Szczęsnego Potockiego, woiewody Krakowskiego, że iest quo ad reditus, ex legatione provenientes, barzo szczupły, reiicitur do uwagi reverendissimi protoarchimandritae et consultorii.

3-tio. Ex occasione quarti voti, które się na tey promowowało sessiey, roskazał illustrissimus metropolitanus, aby wszyscy, co, et religione inscia, na archimandryą wyprawili sobie u króla imci przywileje, reponere ad manus illustrissimi chieli. Mandatis parieruiąc reverendissimus dominus Florianus Łaniewski, archimandrita Suprasliensis, na Grodzieńską, a w. o. Bazyli Procewicz na Leszczeńską wyprawione, reposuerunt przywileie in universi facie capituli.

4-to. Fundacya w Niecieczy wznowiona przez im. p. Kołusowskiego, aby nie była przyjęta poty, aż póki mienionego funduszu przed należytym sądem ieym. p. Kałusowska, małżonka im., dobr tych possessorka, oraz z imscią respectu starszeństwa małżeńskiego, nie przyzna, decisum est.

5-to. Czytana była suplika wielebney im. p. Aleksandry Iwanowiczowey zakonu ś. Bazylego W-o klasztoru Wileńskiego, przez którą upraszała o restitucyą na swoią osobę kolaski francuzkiey, parę koni y sukień, od s. p. rodzonego iey Aleksandra Borysowicza, starszego Uszackiego, darowanych przed smiercią. Po przeczytaniu którey, lubo zakonnicy powinni być intestati; jednakże iż siostra iest tegoż zakonu supplikuiąca, oddać w. o. Miko-

łaiowi Grotusowi, starszemu Uszackiemu, ktory te rzeczy detinet, przykazano.

6-to. Czytano suplikę przewieleb. im. p. Hilariey Sawickiey, z. s. Bazylego W-o starszey Nowogrodzkiey, upraszaiącey o suplement na prawo do Trybunału, którey suplice odpowiedziała łaskawa każdego podług możności na ten klasztor ubogi contribucya, do rąk w. bedella oddana.

7-mo. Czas poobiedni naznaczony iest pro causis litigiosis y na czytanie punktow, które z sobą posłowie ww. od klasztorow przywiezli.

Sessija czwarta. Dnia dwudziestego dziewiątego Awgusta.

1-mo. Zrania czytano list im. p. Andrzeja Ohurcewicza, burmistrza Wileńskiego, upraszaiącego, aby synowiec iego p. Murmiński, slepotą od niemowlęctwa zarażony, mogł, habit zakonny przyiowszy, mieszkać ad vitae tempora w klasztorze Wileńskim, za co obiecał dać złotych polskich tysiąc; ale congregacya chcąca operarios, non mercenarios, ile parvae quantitatis, nie zezwoliła.

2-do. Wniesiona była de publico consensu ad illustrissimum metropolitanum suplika, aby ci, którzy nie są activi, ustąpili. Responsum datum, aby godne, lubo non vocales, osoby dla przysłuchania się et ad exponenda sua desideria nie ustępowały, salvo iednak debito abscessu e consessu capituli sub tempus electionis protoarchimandritae, że przecie ieszcze admodum reverendi patres Jacobus Kizikowski, rector Sokaliensis, et Giermannus Drobiszewski, concionator illustrissimi metropolitani avocales byli, datum est meritis eorum, aby, y przy samey elekcyey protoarchimandryty zostawszy, vocis activae et passivae capaces byli.

3-tio. Czytano list bractwa młodszego Wileńskiego z suplikacyą o to, aby oltarz noviter wystawiony s. Krzyża oraz z sklepem pod nim authoritate illustrissimi metropolitani przy pomienionym zostawał bractwie. Tudziesz aby mogli mieć beneficium indulgentiarum, którym z Rzymu wyprawionym brevi czas wychodzi. Nakoniec aby ichmć pp. Sulczyc y Koczarski, raycy wileńscy, zelo pastorali coerceantur, aby nie krzywdzili w odprawowaniu votivy pod czas elekcyey burmistrzow y pod czas solennizacyi Bożego Ciała, dla ubierania ołtarza w rynku, na sto trzydziescie złotych bractwa uymuiąc pomienioney confraternii. Wszytkie te punkta pro solutione odesłane są ad illustrissimum metropolitanum za szczęśliwym do Wilna przybyciem.

4-to. Propter recognitionem obrazu Wileńskiego cudownego, cerkwi s. Przeczystey należącego, aby co rok w pierwszy dzień Zesłania Ducha S. podług dawnego zwyczaju, z pomienionym obrazem od cerkwi s. Tróycy do cerkwi s. Przeczystey była processia, serio injunctum est.

5-to. Czytano list imć p. Andrzeja Hutorowicza, skarbnika Bracławskiego, instancialny za klasztorem Nowogrodzkim, aby mu Ławryszow, inhaerendo antiquiori consvetudini et statutis s. memoriae imć x. Ruckiego, metropolity, był przydany ad sufficientiam adimplendam ubostwa klasztoru tego. Przystąpiły do tego in universum suplikacye totius capituli do iaśnie wielm. imć x. Porfirego Kulczyckiego, nominata Pińskiego, aby Ławryszowa, na który już in personam imć emanavit i. k. mci przywiley, ustąpił Nowogrodkowi, habita facultate ab illustrissimo metropolitano starania się w zamian o archimandrię Leszczyńską, przyległą episkopiey Pińskiey, u majestatu i. k. mci. Annuit z dawney gorliwości swoiey illurstrissimus protunc nominatus Piscensis, a iaśnie wielm. imć xdz metropolita in facie capituli przyobiecał tak im. x. nominatowi Pińskiemu protectią u x-cia imć kanclerza w. x. Lit., ne haec archimandria Leszczynensis signetur cuiquam, oprocz imć za wyprawionym przywileiem, iako też klasztorowi Nowogrodzkiemu patrocinium za odebraniem in possessionem klasztoru Nowogrodzkiego, sub titulo patrocinii Ławryszowa. Ad interim iednak, poki imć x. nominat Piń-

ski ad realem possessionem archimandryey Leszczyńskiey nie przidzie, in possessione Ławryszowa zostawać ma, któremu ad hoc effectum sprawy zatrzymane za possessiey swoiey aż dotąd jaśn. wielm. im. x. Marcian Białłozor, arcybiskup Połocki ultronee restituere przyobiecał.

6-to. Renowata quaestio de 4-to voto non ambiendi honores takową ab illustrissimo cathegoriczną wzieła resolucyą, aby dla wyżey opisaney przyczyny non innovetur hoc quartum votum, ale reducatur do slubu posłuszeństwa s-o, które in terminis idem sonat. Y dla tego sancita est lex in perpetuum, aby kożdy, który by się ważył absque scitu illustrissimi metropolitani, reverendissimi protoarchimandritae et venerabilis consultorii wyprawować przywiley, praeter repositionis ejus in manibus illustrissimi, był srodze juxta canones karany. Actum gratiae.

7-mo. *Przywiley na archimandrie cum consensu illustrissimi et consultorum otrzymany valet. Alias reponitur.* Na archiepiskopią Smoleńską otrzymany przywiley za consensem illustrissimi metropolitani, gdy x. Cyrill Szypiło, starszy Chomski, ultronee reposuit, od tey siebie samego excludendo praelatury, godney ex meritis osobie za postposicyą honoru, a kontentowanie się superioris voluntate, należyte dano dzięki y o takową z resolucyą reverendissimum Gedeonem Szumlanski, archimandritam Minscensem, respektem otrzymanego na tęż archimandrią przywileju y przew. o. Konstantego Bułhaka, maiącego na archimandryą Bracławską, signatam principis gratia, upraszano, ale gdy pierwsty deduxit, że to było za consensem illustrissimi metropolitani et totius consultorii, a drugi że się nigdy nie starał, ale mu ultronee z Lublina krewni przywiezli nec prae manibus, quod deponeret privilegium ma, iednak gotow iest eo habito ad repositionem, probavit dostatecznie, de repositione privilegiorum quaestia ustała.

8-vo. *Posłowi drugiemu tamuią activitatem, że osob tyle nie było w klasztorze, ile ich być ma do dwóch posłow.* Interess o archimandrią Wileńską wszczęty przez jasn. wielm. imć. x. Marcyana Białłozora, archyepiskopa Połockiego, archimandryty Wileńskiego, odłożywszy do pierwszey sessij po elekcyey protoarchimandryty, aby były punkty klasztoru Wileńskiego czytane, nakazano. Przed ktorych czytaniem drugiemu posłowi Wileńskiemu zatamowana iest activitas ex defectu osob dwudziestu w Wilnie, ale częścią propter princeps illud in unione ś. monasterium, częczęścią że prawo o posłach zda się być przez congregacyą Nowogrodzką w roku 1686 poprawione z restrictią, iż gdzie osob siedm, ieden ma być obrany poseł, adeoque gdzie osob czternascie, tam dwa expediri maią posłowie, y drugi poseł Wileński, de quo controvertebatur, przypuszczony iest, w rekompensę iednak neganti activitatem posłowi Wileńskiemu, aby poseł Chełmski, któremu activitas była adempta, zasiadał cum exercitio vocis activae et passivae, a tota indultum est congregatione.

Za tym czytane punkty Wileńskie, z których postanowione rzeczy następuiące. Aby protoarchimandryta podług dawnych zwyczaiow aż po przeczytaniu punktow y pretensij wszytkich klasztorow był obierany.

Aby w pisaniu congregacyi po polsku, nie po łacinie, dawny był wzniecony zwyczay, y w potomne czasy zachowany, które maią mieć sobie per extractum wydane przynamniey głownieysze klasztory.

O Torokanie, których restitutionem zelavit in punctis klasztor Wileński, odłożony ad 1-mam sessionem po electiey.

Interesse de studiis philosphicis w zakonie innovando rejecta materia bydź itidem post electionem protoarchimandritae.

W Berezweczu aby był nowicyat, dla residentiey protoarchimandryty nie pozwolono, żeby iednak w Wilnie, Byteniu, Chełmie y Włodzimirzu przyjęte osoby post professionem

iisdem privilegiis, quibus gaudent ci, co w Byteniu nowicyat odprawowali, gaudere mogli, nec sit abhinc quidquam alienationis in voce activa et passiva w nich fautum est et indultum.

O Borunach quo ad personas ma providere reverendissimus protoarchimandrita, y żeby to mieysce nie upadało, ma conveniri seymik Oszmiański, literis sub nomine congregationis dziękuiąc za wszelką dotąd swiadczoną protekcyią, o dalszą upraszaiąc, a osobliwie o subsidium charitativum na restawracyą tego mieysca y dokończenie cerkwie, y o instancyą do jaśn. osw. xcia im. Michała Wisniowieckiego, hetmana w. x. Lit-o ratione restitutionis obraza cudownego Nasw. P., uwiezionego pod czas inkursiy Szwedzkiey, bez którego obrazu ponieważ żadne, abo barzo szczupłe currunt jałmużny w Borunach. Compelletur xże imć hetman polny a tota congregatione, praevia gratiarum actione, za protekcyą zakonu, tuitią tego cudownego obrazu y ochronę dobr iedności swiętey, aby, sic volente hac constitutione zakonu y całego powiatu Oszmiańskiego requisitione, ten s. cudowny obraz pristino redintegrare loco y honorifice reinducere roskazał. Ile się zaś tknie violenciy y kryminałow, od Pieslakow popełnionych przeciwko osobom zakonnym, w Borunach mieszkaiącym, w tych compellare Trybunał M. Ducatus Lith-ae cała congregacya, o patrocinium upraszaiąc, za rzecz słuszną osądziła.

9-no. Odłożywszy na inszą sessią punktów Wileńskich continuacyą, była czytana suplika w. o. Hrehorego Welmowickiego, protoprezbytera Sokolniańskiego, przy którey y sam będąc, o remedium prosił, co by miał czynić z im. p. Kurczem, wojewodzicem Bresckim, który go niemiłosiernie więził y tyrańsko zbił za to, że detulit im. pp. Sielawom, iż przew. o. Theodor Sielawa z skaleczenia y z zbicia, od tegoż im. p. Kurcza sobie zadanego, z tego swiata zszedł; po którey kwerulacij intulit im. x. arcybiskup Połocki, że ma o takową wiolencyą zbitego kapłana, iako sui dioecesiani, agere. Zakon zaś ma vindicare jure per procuratorem ordinis smierć niewinną ordinis sui kapłana, wyż pomienionego.

Sessija piąta. Tegoż dnia po obiedzie.

1-mo. Intuitu meritorum reverendissimi Floriani Łaniewski, archimandritae Suprasliensis, y mieysca Grodzieńskiego, które, in meditullio prawie turbulentiarum regni zostaiąc, nie może facilius et felicius salvari et conservari, za instantią totius capituli monastyr Grodzieński ad vitae tempora ab illustrissimo metropolitano iest onemuż konferowany, a reverendissimus archimandrita Suprasliensis in vim gratitudinis zakonowi s-temu maswoim kosztem dwie zakonne osoby na nauki wysłać, iedną do Rzymu, drugą do Olomulca, które po skończonych naukach nie do Suprasla, ale sub regimen et dispositionem protoarchimandritae powracać powinni będą.

2-do. Jaśn. wielm. im. x. Marcian Białłozor, archiepiskop Połocki, zatamował activitatem venerabili patri Leoni Lucae Kiszka, secretario ordinis, Połocensi superiori, objiciendo onemu incursam od niego poenam excommunicationis bullae „*Caenae Domini*“, dla tego, że in actionibus criminalibus dekret w grodzie Połockim otrzymał contra illustrissimum Połocensem, ut praetendebat idem. Ten iednak praepeditus interess odłożony in crastinum, spe habita, że się dissidentes ab utrinque animi uspokoić mogą, y dla tego continuata sunt puncta Wileńskiego klasztoru.

3-tio. Aby po elekcyey protoarchimandryty byli naznaczeni przysięgli komisarze na rewizyją klasztornych dobr, inventarzow, intrat, z zakonnikow, nie z prałatow, kosztem de monasterio in monasterium, a ta komissya, przez nich sporządzona, ma być oddana protoarchimandrycie, dla lepszey po klasztorach wizyty czynienia. O Czereyski klasztor in assensu imć x. Frąckiewicza na urząd wyższy salve sobie zakon z imscią ratione ustąpienia pomienionego klasztoru y dobr iego reserwuje. Post ascensum zaś na archiepiskopią Smoleńską im. x. Szumlańskiego, aby Mińską

archimandrye cedat z klasztorem y dobrami zakonowi, gdy upraszano, odłożony iest ten interesse do innych następuiących sessiy.

Aby niezasłużeni w zakonie na żadne urzędy nie byli promowowani.

Przeciwko zaś zbiegom, waguiącym się, y innym swawolnym dawne reassumuntur konstitucije.

Aby płaszcz tylko kaznodziejom był dawany, inne zaś odzienie ad sufficientiam et decentiam religiosae honestatis.

Aby zakonne osoby nie ważyły się handlować, y dla tego wysłani są przew. Marcian Maskiewicz, Witebski y Diodor Makarewicz, Rożański starszi do w. o. Izydora Janowicza, starszego Pustyńskiego, aby się u niego wybadali o długach, od niego zaciągnionych et vice versa iemu winnych, którzy od chorego przybywszy relaciją uczynili, iż on w Krolewcu y Rydze żadnych nie zaciągnoł długow, a co od kogo onemu winno iest, miał notificare.

Aby przełożeni, zieżdżaiąc z starszeństwa, nie wybierali się z taką wyprawą, która by klasztor zwyciężyć miała, ani zostawowały zakonnikow bez habitow, nieodzianych, ciężar na przyszłych zostawuiąc przełożonych.

Aby archivum spraw swoich kożdy miał u siebie klasztor, które maią być aktykowane dla bespieczeństwa, ażeby in actis exstare mogły, gdyby, broń Boże, quo casu zginąć miały.

Aby kożdy przełożony zmarłych pod sobą braci rejestr na kongregacyą przywoził, za których by suffragia currere mogły, ieżeli komu do wiadomości o śmierci kogo nie przyszło. Zatym continuacya punktow Wileńskich do jutra odłożono.

4-to. Wniosła instancyą cała congregacya do iaśnie wielm. im. x. metropolity, aby na zasłużonego undequoque respiciatur w zakonie swiętym.

Imć. x. Porfirego Kulczyckiego, proconsultora zakonu, starszego Byteńskiego, chciał imć w przyszłą niedzielę na episkopią Pińską consecrare. Justis petitis indulgenti illustrissimo metropolitano et assistentiam promittenti illustrissimo domino Gedeoni Woyna Orański, episcopo Chełmensi, gratiae datae.

5-to. Gdy institit reverendissimus archimandrita Czerejensis, aby były oddane sprawy, klasztorowi Czereyskiemu służące, zatrzymane od w. o. Janowicza, ad hunc effectum posłany iest do niego choruiącego reverendus pater Spiridion Nowosielski, rezydent Kryzborski, któremu że żadnych spraw nie ma, gdy odpowiedział, eadem relatio capitulo data.

6-to. Palladiusz Rogowski, bazylian na missiey w Moskwie umarł anno 1702, otruty od schyzmy. Za duszę zmarłego Palladiusza Rogowskiego w Moskwie in missione aby każdy po trzy służby Boże odprawił, serio injunctum est.

Sessija szósta. Dnia trzydziestego Awgusta.

Dla uspokoienia dissydenciy miedzy iaśnie wielm. imć x. Marcianem Białozorem, arcybiskupem Połockim, y przew. im. x. Leonem Łukaszem Kiszką, sekretarzem zakonu, starszym Połockim, gdy rano być nie mogła sessia, na po obiedniey z punktow Wileńskich kontinuowanych to tylko postanowiono: aby się żaden nie ważył alienować dobr cerkiewnych klasztornych, pod karą juxta canones, a potym dla wszczętych pomienionych dissidentiy solwować się sessia musiała.

Sessija siódma. Dnia trzydziestego pierwszego Awgusta.

Aby ten dzień nie był bez sessiey, zesłany iest na nią przew. im. x. Herman Drobiszewski, kaznodzieja illustrissimi metropolitani, od tegoż, aby ią in crastinum solwował, spe uspokoienia niesnasek miedzy im. x. arcybiskupem Połockim y im. x. sekretarzem zakonu. Soluta więc dla tey przyczyny sessio.

Sessija ósma. Dnia pierwszego Septembra.

Kontinuowano punkty Wileńskie, z których to postanowiono:

Aby pisano nomine congregationis ad reverendissimum provincialem Soc. Jesu, żeby authoritate ejus interdicatur coactio transeundi po maiętnościach ichmcw a ritu graeco ad ritum latinum poddanych swoich.

Aby w sprawach funduszow, legacyi nie byli przełożeni ospali, ale jure agere et avulsa vindicare chcieli. Zatym soluta sessio.

Sessija dziewiąta. Dnia trzeciego Septembra.

Dzień wtóry Septembra był niedzielny, consecrowany aktowi consecracyey iaśnie wielm. im. x. Porfirego Kulczyckiego na episkopią Pińską. Dnia zaś trzeciego po odłożeniu praetensiy klasztora Wileńskiego o archimandryą Wileńską na inną sessią y po deciziey pozwalaiącey, aby przew. x. Jan Oleszewski, prokurator Wileński, si ei placuerit, starał się o archimandryą Trocką; gdy znowu takoweż, iako y na przeszłych sessiach, miedzy imć. x. arcybiskupem Połockim y im. x. sekretarzem powstały scissie, solwowana iest sessia do iutra.

Sessija dziesiąta. Dnia czwartego Septebmbra.

1-mo. Renovavit przez kilka sessiy im. x. Białozor, arcybiskup Połocki, wspomnioną contra venerabilem secretarium ordinis praetensią, quatenus careat voce activa et passiva, instando iednak congregatio tota nullam esse hanc objeectionem, uznawszy z tych osobliwie przyczyn, 1-ma: że venerabilis secretarius ani iest publicatus, ani denuntiatus per sententiam judicis, adeoque nie może vitari, ut docetur 2. q. I. C. Statutis generalibus (Legum Ecclesiasticarum C. Nemo episcopus. C. De illicita excommunicatione. Et in sexto de sententia excommunicationis C. Cum medicinalis), któremi znać się daie kanonami, że nie dana per scripturam sententia sententią nie iest, y kto ią tak feruie, w suspensią podana przez miesiąc et eo contempto in irregularitatem, od którey a solo Summo Pontifice absolvi może. 2-da. Iż lubo by (co non conceditur) Bullae *Caenae Domini* excommunicationem incurreret przew. ordinis sekretarz in foro conscientiae, żeby iednak in foro externo incurrere miał, potrzebne były citacije, za niemi post controversias judicis declaratio, monitio et publicatio, a zatym privatio a communione fidelium, czego że dotąd nie było, daremna obiectio. 3-tia. Im. x. arcybiskup Połocki sam popadł satius w tę, którą obijcit, karę przez to, iż nie stanoł per plenipotentiarium suum cum exceptione fori, ale z obmową większości sprawy y remissiey do przyszłych roczek proszeniem, a nakoniec do trybunału ex decreto sobie przeciwnego apelował, recognoscens super se forum saeculare in praejudicium stanowi duchownemu, pod sąd swiecki poddaiąc się. 4-ta. Illustrissimus Polocensis (iako retulit iustifikuiąc się venerabilis secretarius) nigdy od niego nie był in criminalibus zapozwany przed sąd swiecki, iako się znać daie z samego dekretu grodzkiego Połockiego, contra mentem venerabilis secretarii od patrona terminowanego, w którym się resolwuie salve in criminalibus do dochodzenia in foro competenti, ale w controwersiey od patrona nieznaiącego jus canonicum, a w wyroku dekretu od jaśn. wielm. imć. pana woiewody Połockiego, juxta allegata sądzącego sine distinctione personarum, criminaliter konwinkowany sic praxi violente per conniventiam nad sobą samegoż imć in causis intentatis od obywatelow woiewodztwa Połockiego, bez żadney namowy, woli, roskazania y consensu przew. ordinis sekretarza. 5-ta. Imć xiądz arcybiskup Połocki przez lat pięć nie odzywał się, ani o to pozywał imć x. sekretarza y vetitam excommunicationem, cum fideli ecclesia X-ti przez pomienione lata miał communionem, na seymie pacificationis będąc, o tym coram illustrissimo

domino nuntio apostolico, lubo scriptum delatorium podał, nie wzmiankował, liturgiom s., kazaniom et id genus officiis divinis, przez onegoż celebratis, bez contradictiey, będąc ordinarius loci, interfuit; pozwany de gravaminibus illatis klasztorowi Połockiemu ad illustrissimum metropolitanum ex persona et pro persona sua respondit, interponendo appellationem ad S. Sedem Apostolicam, a devocatione extra forum spirituale żadney zmianki nie czyniąc, przez cztery sessie congregaciey Nowogrodzkiey activitatem nie tamował, y aż dopiero przeciwko przew. sekretarzowi na piątey sessiey, chcąc go privare voce activa et passiva, odezwał się. Na congregaciey konsekrowanemu iaśn. wielm. im. x. Porfiremu Kulczyckiemu super episcopatum Pinscensem astitit, praebendo assistentiam illustrissimo domino metropolitano in ordine ad hunc actum y słuchaiąc na ten czas mianego kazania od przew. ordinis sekretarza sine ulla contraventione, adeoque eum recognovit pro fideli et non abscisso a communione fidelium membro. 6-ta. Imć x. arcybiskup Połocki by też winnego im. x. sekretarza iuxta statutum canonum, iako notorius clericorum percussor, accusare nie może, in excommunicatione bullae *Caena Domini* zostaiący y iuż ad illustrissimum dominum metropolitanum zapozwany et sub deliberatione eiusdem existens. 7-ma. Ta ad activitatem przeszkoda ztąd pochodziła, aby się nie kontinuowały sprawy kryminalne in Nuntiatura, aby imć x. Białozor in continuato capitulo nie mogł redargui de dilapidatis in suo archiepiscopatu bonis et de illatis gravaminibus Połockiemu y Wileńskiemu klasztorom. A przeto na stronę tę uchyliwszy objectią, cała congregacia upraszała iaśn. wielm. metropolitę, aby nie słuchaiąc tych obiekciy, czasu tak długo z niemałym wszytkich kosztem nie trawiąc, a obumarłe prawie zgromadzenie dla takowey niesłuszney protestacij do ostatku nie morząc, chciał, reflektuiąc się super cautionales literas, a tota congregatione sub die trigesimo primo Augusti imci datas na to, że ma evincere, ubi necesitas exegerit, sumptibus et expensis propriis charitativi na to subsidii et tutelari w tey mierze honorem illustrissimi metropolitani progredi in acta capituli na niesłusznie illustrissimi Polocensis archiepiskopi nie zapatruiąc protestatije; na które słusznie universi capituli prożby gdy zezwolił illustrissimius metropolitanus, a imć x. arcybiskup Połocki abscessit a gremio nieukontentowany, nakazano ut procedatur. Et ex nunc

2-do. Czytana była suplika klasztoru Brzesckiego oycow, upraszaiąc o suplement z Torokań indigentiae klasztoru tamtecznego. Rejectum do rozsądzenia sprawy, komu będą należały Torokąnie.

3-tio. Czytano suplikę żydow Byteńskich, proszących, aby byli konserwowani penes antiqua jura przy szkole, placach, okopisku na grzebienie ciał y innych wyrażonych w dawnieyszych im danych prawach. Consensit capitulum, przyięcia nieco gruntu na okopisko ad feliciora iednak tempora pozwalaiąc.

4. Drukarnia, którey pretendował klasztor Wileński, zostaiąca w Supraslu, że teraz bez pożytku wakuie, feliciori committitur tempori hoc alias Divinum praetermissum opus.

Sessija jedynasta. Tegoż miesiąca y dnia.

1-mo. X. *Białozor damnificator Wileńskiego klasztoru. Inhibetur znowu, aby po smierci x. Białozora nikt nie ważył się przywileiu wyprawować na Wileńską archimandryą. Zakrystyan w Wilnie przysięgły ma być. Bibliotekarz ma być przysięgły. Konstitucye maią być czytane w refektarzu. Księgę biorący z biblioteki w klątwę popada. Zakonnik gospodarz aby na folwarku nie mieszkał.*

Po obiedzie nakazano kończyć punkty klasztoru Wileńskiego, z których decydowano:

Aby klasztoru Wileńskiego praetensye przeciwko imci xiędzu arcybiskupowi Połockiemu o zabrane srebra cerkiewne, aparaty, sumy potracone, tudziesz klasztoru Połockiego, mieściły się inter praetensiones w teraznieyszey coniuncturze illustrissimo Nuntio Apostloico contra eundem, ieżeliby tego potrzeba była, exponendas; sin secus, ma być imć compellatus de restitutione unicuique, quod suum est, ab illustrissimo metropolitano. Ażeby tak ten interess, iako inne wszelkie felicius terminari mogły, molliendo imć xiędza arcybiskupa Połockiego, posłani są do onegoż reverendissimus Florianus Łaniewski, archimandrita Saprasliensis, et admodum reverendus Josephus Suporowicz, officialis Novogrodensis, cum persuasione, aby interesse całości zakonu chciał praeponere interessowi swemu. Actum egerunt przez pracę swoią posłani ichmć, y dla tego proceder nakazany quo ad puncta monasterii Vilnensis, które continuando, sub seriis injunctum est poenis, aby post tempora vitae imć xiędza Białozora żaden się nie ważył otrzymywać przywileia na archimandrią Wileńską, absque scitu illustrissimi metropolitani, a kto by się tego ważył, et poenas luere, et privilegium reponere ma.

2-do. Z tychże punktow Wileńskich przykazano: Aby przełożony Wileński, ile można, starał się o restawracią kopuły, dzwonicy, dachu cerkiewnego, Łukiszek y innych budynkow, a mianowicie kaplicy Skuminowskiey. Porachunki zaś y kalkulacye intrat szpitalnych y bractwa rejiciuntur ad illustrissimum metropolitanum.

Aby zakrystian Wileński był przysięgły y żeby miał w zakrystiey rejestr sporządzony obligaciy fundatorskich.

Aby bibliotekarz tak w Żyrowicach, iako y w Wilnie był przysięgły, podług potrzeby exigentibus ksiąg księgi daiąc.

W. o. Szaszkiewicz aby kalkulacyą z administracyi Zalesia przed przyszłym uczynił protoarchimandrytą.

Aby suma sześciu tysięcy Sielawińskich ruszona dla Szweda y windykacyi capitum poddanych za zabitego Suraża, była reposita z prowentow kamienicy Buchnerowskiey, a tysiąc sześćset złotych z włości Swiranskiey y Zaleskiey.

Nakoniec alia minutiora punkta częścią ad superiorem loci, częścią ad visitationis actum odłożone. Po którey remissiey venerabilis, admodum reverendus pater Martinus Kulczycki, consultor, superior Vilnensis, na odłożenie ruszoney Sielawińskiiey sumy złotych dwieście, sobie należących, sacro Vilnensi aplikował loco, acta a capitulo gratia.

3-tio. Czytano punkty Żyrowickie, z których conclusum est:

Aby występni, sine discretione personarum, quacunque praefulgeant dignitate, byli karani.

Aby obediencyey, daney od protoarchimandryty, żaden nie zatrzymywał, ani też bez obedientiey kogo kolwiek przyimował.

Aby respekt był miany nad zasłużonemi w sukniach charitati przełożonych et proventibus caenobiorum descendendum.

Aby konstitucye congregacyi były spisane y w refektarzu, iednak absentibus calienigenis, dla informacyey, czego się mamy trzymać, czytane.

Aby przełożony Żyrowicki co rok celę iedną wymurować starał się.

Aby uciemiężonym od protoarchimandryty y consultorow był wolny rekurs do imć xiędza metropolity.

Aby kto cudzą, a osobliwie klasztorną księgę na swoy pożytek furtivo modo weźmie, lub wzioł, subiaceat ipso facto excommunicationi et restutioni.

Ile się tknie instrukcyi domowey o odzieniu y iedzeniu, rejicitur ad protoarcimandritam et visitationem ejus.

W. o. ekonom Żyrowicki aby zdał, kalkulacyą czyniąc, reiestra y inwentarz Choroszczy; y sam się podioł, y przykazano.

Punkt zaś o konsultorach, aby byli lub nie byli po klasztorach przełożeni, na dzień jutrzeyszy iest odłożony.

4-to. Czytano punkty Byteńskie, z których conclusum est:

Aby zakonnikom zbierać, chować pieniędzy licencyey nie dawano, dla tego ma być od przełożonych in victu et amictu sufficyencya dana.

Aby wizyty co rok odprawowane były, a na nich kalkulacya przełożonych prowentow klasztornych.

Aby zakonnicy ekonomowie po folwarkach nie mieszkali.

Aby studia philosophica w zakonie zaczęły się, de quorum loco et mediis consulet cum illustrissimo metropolitano reverendissimus protoarchimandryta et consultorium venerabile.

Sessia dwanasta. Dnia piątego Septembra.

1-mo. *Byteńscy bojarowie. Meditacye y examiny maią być po wszech klasztorach. Szpital Byteński ma fundacyą. X. Przemyski inkorporuie klasztory Podgurskie, ale potym nic z tego nie było. Fest b. Jozafata ma się celebrować d. 26 Septembris po nowemu. Wagusowie capiendi etiam brachio saeculari. Dermań y Dubno visitantur a reverendissimo protoarchimandrita.* Zrana czytano list imści p. Karola Korsaka, czesznika Połockiego, upraszaiącego, aby mu maiętność Cerkiewne nazwaną, należącą do archimandriey Połockiey, była dana per commutationem za kamienicę iego, w Wilnie będącą, na co congregatio non consensit, pozwoliła iednak starać się imć o takową in qualitate odmianę w maiętności pobliższey w woiewodztwie Połockiem, y o konsens stolicy swiętey Apostolskiey circa alienationem.

2-do. Interess boiarow Byteńskich supplikuiących, aby nie byli aggrawowani frequentią drog, odłożono ad decisionem consultorii.

3-tio. Czytano list Franciszka Kwasniewskiego, mieszczanina Żyrowickiego, upraszaiącego o oddanie obligu na zł. sto, darowanych mu na przeszłey Byteńskiey congregacyey. Consulendo extremae onego paupertati, injuncta est redditio obligu superiori loci. A interesse Józefa Ledziewicza, także obywatela Żyrowickiego, proszącego o wydanie zatrzymanego złodzieja y o restitucyą zł. czterdziestu, za wosk winnych, do protoarchimandryty bytności y, żeby odtąd woyt Żyrowicki był bene posessionatus, nakazano.

4-to. Continuata puncta Byteneusia y resoluta:

Aby po klasztorach były meditacye, rachunki sumienia y lekcije u stołu.

Aby do ichmć xięży regensow alumnackich częściey pisał reverendisimus protoarchimandrita.

Aby w ceremoniach swiętych, osobliwie u służby Bożey, była uniformitas, służebnikom akomoduiąc się.

Aby ad mentem swiątobliwych fundatorow funduszom szpitalow Wileńskiego y Byteńskiego przełożeni tameczni dosyć czynili.

Aby reverendissimus weyrzał w fundacyą Byteńską y fruktyfikacyą oney. Reliqua generaliora, ad bonum ordinem spectantia, reassumpta.

5-to. Czytano list iaśn. wielm. imć x. Winnickiego, biskupa Przemyskiego, po którego przeczytaniu decisum est pisać nomine capituli do księżny ieymsci marszałkowey koronney Lubomirskiey, prosząc o łaskę restitutionis occupatorum bonorum. Tudziesz do samego imć x. biskupa Przemyskiego de vindicatione in conscientia dobr, od Dermania y Dubna odiętych, aby za pokazaniem listu tego księżnie, imsć deducere mogł, że adigitur ad strepitum juris z ieymscią. Temuż imć x. biskupowi za incorporacyą wszytkich klasztorow Podgurskich, iako za zaczętą klasztoru Dermanskiego restauracyą acta gratia et ad hoc idem in literis ad eum datis wyrazić się ma. Rekuperacya dobr Dermańskich activitati committatur imsci. Aby zaś sołtysow miał adcitare

illustrissimus metropolitanus, non videtur dla urazy xiężny imć et officii ejus castrensis.

Oycu Piminowi facultas agendi z imścią skasowana et liberum erit imć poscignionego remittere ad religionem, która go coercebit ab ausibus contra illustrissimum.

Modus vivendi antiquus incorporowanym Podgorskim klasztorom relinquitur.

Ile się tknie festu s. Józafata, ten, quo ad officia canonica, observetur dnia dwudziestego szóstego Septembra, juxta bullam; quo ad populum zaś, licitum erit do konkursu dispensare illustrissimo Premisliensi in sua dioecesi, aby ten fest był obserwowany w niedzielę.

6-to. Wałensaiący się cum ludibrio zakonu intercipiantur od starszych etiam per brachium saeculare, iesli by tego była potrzeba. Tales sunt Juszkiewicz, Pogorzelski y inni.

7-mo. Czytane są Dermańskiego y Dubieńskiego klasztorow punkty, z których decisum:

Aby currant instantiae do wielm. im. x. episkopa Przemyskiego, Dermańskiego y Dubieńskiego klasztorow archimandryty, respectu sufficientiae victus et amictus.

Aby tamteysze klasztory, quo ad actus visitationis, a protoarchimandrita nie były uposledzone.

Aby iaśn. wielm. imć x. biskupowi Przemyskiemu był obmyslony operarius dignus in vinea dioe esis ejus.

Aby w. o. Hieronim Bielakiewicz, hegumen Swięto-Krzyszki, jurisdictiey illustrissimi metropolitani, non illustrissimi Premisliensis podlegał; bo advitales hegumeni ad solum metropolitanum spectant juxta nexum.

Sessia trzynasta. Tegoż dnia po obiedzie.

1-mo. Ponieważ nie tylko nasi zakonnicy, ale sub titulo ich schyzmatycy ludibrium czynią, zakon swięty szpecąc y habit swięty przez wałęsanie się sine ullo sancto voto, dla iedyney swawoli, do Rzymu; przeto aby w. o. prokurator Rzymski za przybyciem takowych do Rzymu, brachio tam solito, contra vagos adhibito, chciał procedere, serio eiusdem activitati to swięte committur negotium.

2-do. Czytane są punkty klasztoru Chełmskiego, którym respondendo, capitulum to postanowiło:

Aby w. o. Józef Lewicki, o którego konfirmacją B. Chełmenses upraszali, subjectus jurisdictioni protoarchimandritae, czekał in materia suae confirmationis onegoż deciziey. Interim imć xiędzu Florianowi Łaniewskiemu, archimandrycie Suprasiskiemu, za dobrą przełożeństwa Chełmskiego administracyą actae ab universo capitulo gratiae.—Aby derelicto loco Chełmensi provideri mogł verbi Dei praedicator Że kapituła Chełmska interessuie się za wolą loci ordinarii ad eleemosynas przy fescie Narodzenia Naśw. Panny, gratiae illustrissimi domini Chełmensis, non decissioni capituli takowe committur negotium.

Przez lat kilka niedoszłe zł. sto sedmicznego requirantur od poddanych klasztornych, bo za nich z tych pieniędzy założył illustrissimus episcopus Chełmensis.

W. o. Holaczyński redeat ad communitatem, a inszy na iego mieysce substituatur, same zaś Kulemczyce sponte et ultronee dispositioni przełożonego klasztoru Chełmskiego, salva successorum super eadem jurisdictione, za co imć ab universo capitulo actae gratiae.

Monastyr Podhorecki ieśli ma należeć do klasztoru Chełmskiego, nec ne, decidet łaska illustrissimi domini episcopi Chełmensis.

Ile się tknie w. o. Bazylewicza, fient instantiae do iaśn. wielm. im. x. Józefa Szumlańskiego, episkopa Lwowskiego, aby go cum damnis illatis Chełmskiemu klasztorowi y Turkowickiemu resarcitis restituere chciał z Krechowa, gdzie ad praesens in dioecesi mci reziduie.

3-tio. Przy czytaniu punktów Żydyczyńskich, dziękowano ea, qua par erat, submissione jaśn. wielm. im. x. Gedeonowi Orańskiemu, biskupowi Chełmskiemu, za już wszczętą cerkwie Żydiczyńskiey restawracyą, y o dalszą prosekucyą, in quantum fieri poterit przy

teraznieyszych nieszczęśliwościach, upraszano. Kaznodzieja klasztorowi Żydiczyńskiemu providebitur. O Torokanie interesse do dalszych odłożony sessij. Reliqua zelo et activitati iaśn. wielm. im. x. episkopa Chełmskiego commissa et relegata.

4-to. Czytano punkty Grodzieńskie, w których były desideria o zabrane cegielnię y grunta przez różne osoby. Totum negotium magnae activitati, facta super alienantes protestatione, im. x. archimandrycie Supraślskiemu commissum.

5-to. Czytano punkta klasztoru Połockiego, w których includowane punkty przeciwko im. x. arcybiskupowi Połockiemu o zabranie gruntow, kielichów, aparatów cerkiewnych. Odłożono ad publicas przeciwko imci pretensiones.

Strony tysiąca złotych Rodziewiczowskich, które praetendit klasztor u przew. ordinis sekretarza; te są założone za poddanych recentissime przed wyiazdem z Połocka, et in instanti, za przybyciem restituentur.

Oblig na żydów Wileńskich super summam sex millium octingentorum florenorum iest, ale że sine ullo fructu, compelletur iaśn. ośw. xiąże im. hetman polny w-o x-a Lit-o circa patrocinium in hac causa.

Księgi Połockie ad revisionem xiąg, prae timore Moskwy y Kozaków wywiezione, restituentur a venerabili secretario konwentowi Połockiemu. Za konia fiet satisfactio poddanemu Sudziłowskiemu od w. o. Kaparskiego, ieśli być onego, a nie im. p. Dowmonta deducetur. Fundusże szczupłe nie maią być przyięte. Celnikami zakonnicy być nie maią. Reliqua ad protoarchimandritam reijciuntur.

6-to. Decisum est, aby iaśn. wielm. im. x. metropolicie a religione były wydane omnia acta dla informacyey a rudimentis iedności świętey et omnibus monasteriis eadem acta requirentibus.

7-mo. Gdy się upominał przew. im. x. Innocencyusz Piehowicz, rektor Włodzimirski, o sumę dwóch tysięcy, winną collegio Vladimiriensi od klasztoru Żyrowickiego, respondit venerabilis, admodum reverendus pater Josephus Pietkiewicz, protoconsultor, superior Żiroviciensis, obiecując oddać, ieśli mu będzie oddany dług półtora tysiąca na Torokaniach klasztorowi Żyrowickiemu, pięćset zaś złotych ma dołożyć klastor Żyrowicki; a tak ten dług wzięty ad comissionem unius e consultorio, przy bytności iaśn. wielm-o im. x. Porfirego Kulczyckiego, biskupa Pińskiego. In crastinum czas poranny naznaczony pro conferentiis patrum, a po obiedni pro electione consultoris.

Sessia czternasta. Dnia szóstego Septembra, po obiedzie.

1-mo. Causa admodum reverendi patris Antonii Zawadzki, vicarii Bitenensis, w różnych circumstancyach y objekcyach, relegata est ad futurum cum consultorio protoarchimandritam.

2-do. Po wystąpieniu wszystkich, którzy byli avocales, decisum est, aby przew. imć x. Herman Drobiszewski, sub titulo kaznodzieja illustrissimi metropolitani, zasiadł mieysce post secretarium ordinis et, ut hoc in perpetuum servet, cautum.

3-tio. Obligowała się religio illustrissimo metropolitano, że in causa illustrissimi Polocensis archiepiscopi et venerabilis secretarii per se solam, quo ad litis expensas, procedere miała y ma, exigente necessitate.

4-to. Przez sekretne kartek scrutinium obrany iest in consultorem ordinis venerabilis adm. rever. pater Leo Lucas Kiszka, secretarius, superior Polocensis, a na mieyscu iego adm. rever. pater Jacobus Kizikowski, rector Sokaliensis, za sekretarza, praestititque in manibus illustrissimi metropolitani solitum fidelitatis juramentum super servanda secreta Zatym designata in crastinum electio protoarchimandritae przez exhortacyą ad corpus capituli, ab illustrissimo metropolitano czynioną, aby sine affectibus, respectibus et spe promotionum utilem ordini, habilem ad hoc

munus scientia et pietate conspicuum za protoarchimandrytę obierali.

Sessia piętnasta. Dnia siódmego Septembra.

1-mo. Zrania po odprawieniu liturgiey świętey przez jaśn. wielm. im. x. metropolitę o Duchu Ś., zasiadszy, czytano informacyą, qualis eligi debeat protoarchimandrita; zatym in ordine ad canonicam electionem protoarchimandritae illustrissimus praesidens absoluit omnes et ab omni excommunicatione et aliis censuris ecclesiasticis. Sekretarz protestował się, że nieche nikogo przypuścić ad electionem, kto by avocalis, oprócz zwyczaynych votorum in protoarchimandritam szkrutatorów; trzeci ex votis congregatorum obrany przew. Nicefor Konstantinowicz, starszy Nowogrodzki, którzy vota in calicem missa odebrawszy, oraz cum illustrissimo metropolitano gdy zrewidowali, compererunt electum esse in protoarchimandritam ordinis vener. adm. rev. patrem Leonem Lucam Kiszka, ordinis s. Basilij Magni secretarium, superiorem Polocensem, którego in facie capituli za protoarchimandrytę illustrissimus metropolitanus promulgavit. Juramentum solitum, ab eodem in manibus ejusdem illustrissimi emissum, excepit. Po przysiędze et osculo manus, universi obedientiam testati sunt electo protoarchimandritae, zatym spiewano: Te Deum laudamus, cum sonitu campanarum.

2-do. Unanimi consensu za proconsultora obrany iest admodum reverendus Germannus Drobiszewski, concionator illustrissimi metropolitani. Soluta sessio.

Sessia szesnasta. Dnia ósmego Septembra.

1-mo. Czytano tę całą congregaciją, odprawioną w Nowogródku.

2-do. Klastor Wileński S-tey Tróycy conserwowany penes antiqua privilegia, a mianowicie przy przywileju najaśn. Władysława Czwaatego, circa liberam electionem archimandritae.

3-tio. Post actum hujus capituli, aby się żaden nie ważył sine scitu illustrissimi metropolitani starać o przywiley na archiepiskopią Połocką, statuitur.

4-to. Provisio protoarchimandritae pro mittendis ad studia ponieważ nie może ex tenuitate Berezweckich prowentów currere et sufficere, przeto co po kalkulaciey przez komisarzow de reditibus klasztorów, in commodum ich non erogatis, zostanie, ma cedere pro mittendis ad studia, et hoc totum negotium reijcitur ad subsequens immediate consultorium.

5-to. Socium protoarchimandritae obmyśli consultorium, który in futura congregatione ma mieć beneficium votis activae et passivae.

Te wszytkie punkty in toto podpisami rąk naszych przy pieczęciach metropolitańskiey y zakonney ztwierdzamy. Pisan w Nowogrodku dnia 8 Septembra anno 1703.

X. Leon Szlubicz Załęski, archiepiskop, metropolita wszytkiey Rusi, praesident tey congregatiey ręką. X. Porphyrius Kulczycki, episcopus Pinscensis, ac Turoviensis archimandrita. X. Gedeon Woyna Orański, episkop Chełmski archimandryta Żydyczyński m. p. X. Gedeon Szumlański, nominat archiepiskopiey Smoleńskiey, Miński, Pustyński archimandrita. Leo Lucas Kiszka ordinis divi Basilij Magni protoarchimandrita, superior Berezvecensis m. p. Józef Pietkiewicz, ordinis divi Basilij Magni protoconsultor, superior Żyroviciensis. Pr. Germannus Drobiszewski, ord-s divi Basilij Magni protoconsultor. Pr. Joachim Kuszelicz, ordinis divi Basilij Magni consultor, superior Vilnensis m. p. Pr. Jacobus Kizikowski, ordinis divi Basilij Magni secretarius m. p.

Congregacia XXVI.

Białska 1709 r.

W Imie Świętey Nierozdzielney y Ożywiaiącey Tróycy, Oyca y Syna y Ducha Świetego.

Roku od narodzenia Syna Bożego tysiąc siedmset dziewiątego, miesiąca Awgusta dwudziestego siódmego dnia.

My episkopowie, protoarchimandryta, archimandrytowie, consultorowie, starsi y posłowie monastyrów, w koronie Polskiey y w. x. Lit. będących, praeviis innotestencialibus literis od iaśn. wielm. im. x. Jerzego Winnickiego, administratora metropolij całey Rusi, episkopa Przemyskiego, tudziesz nayprzew. w Bogu imć. x. Leona Kiszki, zakonu S. Bazylego W-o protoarchimandryty, starszego Berezweckiego, extraditis, przybywszy do Białey, iako posłuszni ś. oyca naszego Bazylego W-o reguły należytey zwierzchności synowie, tym sposobem do obrad publicznych y elekcyey protoarchimandryty, głowy zakonu naszego, przystąpiliśmy.

Sessia pierwsza. Dnia 26 Awgusta,

w dzień Uspenia Nayświętszey Panny za szczęśliwy w obradach o zakonney całości postępek solenną miał liturgią jaśn. wielm. im. xdz administrator metropoliey całey Rusi, przy kazaniu, mianym od iaśn. wielm. imci xdza Dionizego Żabokrzyckiego, episkopa Łuckiego, exarchi metropoliey. Po odprawionym zaś niesporze y po ufundowaoney jurisdikciey, obrany za bedella w. o. Athanazy Mołochowiec, starszy Pustyński.

Sessia wtóra. Dnia 27 Awgusta, zrania.

1-mo. Tangendo nieco merita sua, w. o. Jan Szpyrkiewicz, starszy Rożański, o Grodzieńską upraszał archimandriją; ale że oną prostym mienił być starszeństwem w. o. Karol Matuszewicz, starszy Grodzieński, ad revisionem munimentorum tę sprawę do sędziów odłożono.

2-do. Klasztor Boruński, ob honorem iconis thaumatugae, klasztor Rakowski dla uczynioney w funduszu melioracyi od imci paniey Sudakiewiczowey, tudziesz klasztory Werchowski, Mirski, Dobryhorski, Darowski, są inkorporowane perpetuum congregationi nostrae, y ww. superiores mieysc pomienionych pro vocalibus admissi.

3-tio. Ww. oo. Athanazy Szaszewski, starszy Tumiński, dla zadania zdezolowanego przez się klasztoru Tumińskiego, od iaśn. wielm. im. x. Gedeona Orańskiego, episkopa Chełmskiego, Ignacy Radkiewicz, starszy Kluksztiański, ob defectum funduszu, nie są przyięci ad sacrum gremium congregationis.

4-to. W. o. Symeon Wiszniarzewski przy inkorporacyey nowego funduszu Darowskiego, gdy się upominał o to, aby klasztor Wolniański był wolny od kontribycyi za wioskę, quondam do klasztoru Wołniańskiego, a teraz do monastyra Darowskiego należącą, naznaczeni są ad recognitionem dymów ww. oo. starzy Miński y starszy Nowogrodzki, in qua materia y list iest dany a generali capitulo Bialensi do seymiku woiewodztwa Nowogrodzkiego, aby klasztoru Wolniańskiego ad exolutionem prowiantów nie pociągano.

5-to. W. o. Theodozy Łoszukiewicz, starszy Rohaczewski, ex regestro wołany, agnitus est pro avocali, ex quo tamował activitatem w. o. Pieszko, prezbiter, pretenduiący, że ma na cerkiew Rohaczewską sobie należące y służące prawo, dla tego ten interess ad judices delegatos iest odłożony.

6-to. Fundusz i. w. im. p. Marciana Wołłowicza, marszałka w. x. Lit., w Przyszychostach, tysięcy pięćdziesiąt na osób dwanaście leguiącego, tudzież fundusz i. w. imci p. Jana Biegańskiego, starosty Starodubowskiego, w Postawach, tysięcy dwadzieścia leguiącego, akceptowany iest. O fundusz zaś Mikuliński w. im. p. Wolińskiego, starosty Lityńskiego, ad conferentiam protoarchimandritae z imć. reservata actio.

7-mo. Venerabilis pr. Polycarpus Filipowicz ob merita in religione sacra, lubo był avocalis, przypuszczony iest ad vocem activam et passivam, po którego przypuszczeniu obrani są za spowiedników ww. oo. Demetryusz Zankiewicz, Boruński, Hilarion Marcinkiewicz, Nowogrodzki starszi y Polikarp Filipowicz, theologus illustrissimi domini administratoris metropoliae, za sędziów zaś perillustres domini ac patres Benedictus Godebski, Dorohobuzensis, Joannes Chrysostomus Frąckiewicz Czerejensis, Michael Grotuz, Polocensis archimandritae, tum venerabiles patres Josephus Saporowicz, Lavriszoviensis, Joannes Oleszewski Minscensis et Josophus, Chełmensis superiores.

8-vo. Venerabili fratri Joachimo Ciechanowicz pozwolona iest a generali capitulo advitalitas na dobrach Dorohiczynie, Żabczycach y Slochach, a oraz przyięta y akceptowana legacya onegoż czterdziestu tysięcy złotych polskich, na szkoły, kędykolwiek one będą, na tychże dobrach zapisana, ea conditione, aby dóbr pomienionych, ad usum sobie poruczonych, nigdy nie arędował absque scitu et approbatione reverendissimi protoarchimandritae, a daleko więcey, w żadne zastawne prawa lub zrzeczenia się in detrimentum sacri ordinis nie wchodził.

9-no. Aby iaśnie oświeconemu x-ciu imć Karolowi Radziwiłowi, W-u W-o Lit-o kanclerzowi należyta mogła currere pro omnibus munificentiis gratiarum actio, uproszeni są aśn. w. w. ichmć o. o. Dionizy Żabokrzycki, Łucki, Porphyry Kulczycki, Piński episkopowie, perillustris Michael Grotuz, archimandrita Polocensis et venerabiilis pater Benedictus Sienkiewicz, ordinis consultor, superior Żyrovicensis, y na tym soluta sessio.

Sessia trzecia. Dnia 28 Awgusta, zrania.

1-o. Illustrissimi ablegati do x-cia im. kanclerza w-o W. X. Lit., powróciwszy od niego, tę uczynili relacią, iż x-że imć wdzięcznym iest, że sub alis protectionis jego zakonna odprawuie się congregacya y wszelką obiecał zakonowi protekcyą.

2-do. Venerabiles patres Demetrius Zankiewicz, Brunensis et Carolus Matusewicz, Grodnensis superiores, gdy upraszali, aby Kobryńska y Grodzieńska archimandrye zniesione były, do rewiziey spraw y originalnych funduszów ta sprawa odłożona.

3-tio. Venerabilis pater Jacobus Solikowski, starszy Wileński, aby privilegium pro archimandriae Kobrinensi reponere chciał, ursit generalis congregatio, y, żeby opuściwszy locum, archimandriae debitum, na które praecipitanter pospieszył, na swoie, ex quo ieszeze y rządu sekretarskiego nie zdał, powróciłmieysce, injunxit.

4-to. Czytany list im. p. Baranowicza, półkownika i. k. m., funduiącego zakon nasz w Jatwiesku y ad effectum tey swoiey fundacyi sześć tysięcy daiąc, których gdy sacra congregatio nie przyieła, subbmitował się reverendissimus protoarchimandrita flectere animum im. p. pułkownika, aby tę sumę klasztorowi oddał Czerlońskiemu.

5-to. Aby w. o. przełożony Witebski na żadne potrzeby nie ruszał złotych pięciusetlegowanych od ieym. p. Łukomskiey, złotych czterechset dwudziestu osmiu od im. p. Juszyńskiego, złotych dwuchset od im. p. Czaplica, talarów dwuchset od im. p. Bufała, zł. stu od im. Bohomolca, talarow stu y sześciu na dobrach Iholnikowskich, serio generalis injunxit congregatio. Im. zaś panu Żabie za legacyą trzech tysięcy talarow bitych na maiętności Ryzinie klasztorowi Witebskiemu gratiae a capitulo przez list actae.

6-to. W. w. o. o. Marciana Maskiewicza, starszego Byteńskiego, zł. polskich tysiąca na mury Byteńskie, y Ewgeniusza Jakowickiego ekonoma Torakańskiego, zł. polskich czterechset na erekcyą ołtarza ś. Onufryusza w cerkwi Byteńsskiey legacye et acceptavit et approbavit generalis congregationis coetus.

7-mo. Obrany iest na tey sessiey uniformibus votis za sekretarza venerabilis pater

Demetryusz Zankiewicz, superior Borunensis, et explevit in manibus im. x. administratora corporale juramentum super fidelitatem. Po którego wykonaniu, obrani są za konsultorów w. p. p. Policarpus Filipowicz, theologus illustrissimi administratoris metropoliae, Joannes Olszewski, Minscensis et Antonius Zawadzki, Vitebscensis superiores, po których elekcyey, przypuszczeni są pure tylko dla przysłuchania się obradom publicznym w. w. alumni, reducentes z nauk, Jacobus Białłozor, Augustinus Lubieniecki, Firmianus Wołk et Florianus Grebnicki.

8-vo. Venerabilis pater Barnabas Swidnicki, superior Liskoviensis, tarditatem adventus sui excusans comissiją o różne krzywdy z im. x. plebanem Łyskowskim, po przyięciu przerzeczoey exkuzacyi, mieysce swoie zasiadł.

Sessia czwarta. Tegoż dnia po obiedzie.

1-mo. Inkorporowany iest klasztor Zahorowski in perpetuum congregationi nostrae ss. Trinitatis y ablegatus pomienionego monastyra wzioł mieysce in capitulo po wszytkich posłach.

2-do. Perillustri domino Michaeli Grotuz, archimandrytae Polocensi, expetenti, aby z praw swoich sztuk dwie, klasztorowi niepotrzebnych, oddał parti requirenti—im. p. Wieliczce, respons dany, aby ten interess komisarzom, a reverendissimo naznaczonym, exponere chciał, ob interventionem, factam od w. o. Lawrencjusza Kaporskiego starszego Połockiego, pretenduiącego, że Uroda y Otoki, na które pomienione dwie sztuki są spraw, przy sprawach Połockich Hlebo Boryskich należą do klasztoru Połockiego zamkowego.

3-tio. Czytano list im. p. Malawskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, w którym quaerulebatur na w. o. Symeona Wisniarzewskiego, starszego Wolnianskiego, o wyolencyą y odebranie gruntów pewnych dworu Wolnianskiego, na których rozmiar, ut satisfiat quaerulanti, naznaczeni są za komisarzow w. p. p. Joannes Oleszewski, superior, et Maximianus Wietrzyński, concionator, Minscenses.

4-to. Rybakom Grodzieńskim, którzy zł. dwieście na aparata do Kołoży złożyli, aby była satisfakcya ex mobilibus post fata ś. p. im. x. Floriana Łaniewskiego, archimandryty Supraslskiego y Grodzieńskiego, który tę sumę stracił, nakazano.

5-to. W. o. Homolickiego, protoprezbytera Nieswiżskiego, potrzebuiącego restitucyi budynkow, od siebie w Mirze pobudowanych, maią ukontentować decyzią swoią w. w. o. o. komisarze, Wolniański y Darowski przełożeni.

6-to. Żydzi Byteńscy z supliką swoią o restitucyą długow, od klasztoru y włości winnych, remittentur ad judices. Na illacyą zaś v. p. Marciani Maskiewicz, superioris Bitenensis, aby żydom arenda była podwyższona, venerabile respondebit capitulum.

7-mo. Na suplikę imć p. Teressy Omelanowiczowey, upraszaiącey o restitucyą długu, winnego od w. o. Izydora Janowicza, responsum est, aby w. o. starszy Wileński agat z z nią o zmnieyszenie sumy ex eo respectu, że się nic po iego śmierci nie zostało, interea iednak, aby na duszy niebożczyka ten dług nie zaległ, z krzyża pozostałego, ieśli się nie da wyperswadować, nagrodzić kazano.

8-vo. Interesse w. o. Filipa Pieszki, upraszaiącego o restitucyą parochij y cerkwi Rohaczewskiey Kozmo-Demiańskiey, ad judices odłożony.

Sessia piąta. Dnia dwudziestego dziewiątego Awgusta, zrania.

1-mo. Venerabili patri Cirillo Szumlańsk ob merita ś. p. im. x. Gedeona Szumlańskiego, archiepiskopa Smoleńskiego, dana y pozwolona iest vox activa in capitulo, po którey pozwoleniu, gdy zasiadł post illustres archimandrytas, czytano list w. w. p. p. Mińskich, exkuzuiących się, że zesłanych na wi

zytę klasztoru swego komisarzow, ex quo podług zwyczaju sam ich metropolita wizytować powinien, nie przyieły. Który interess ad privatum cum reverendissimo consilium odłożył illustrissimus administrator, obowiązuiąc venerabiles superiores locorum, na których się panieńskie znayduią klasztory, aby bez żadnego obowiązku ullius stipendii w. pannom spowiednikow dawali, ob depauperatione klasztorów.

2-do. Za upomnieniem się v. p. Benedicti Sienkiewicz, superioris Żyrovicensis y w. o. Maximiana Wietrzyńskiego, kaznodzieje Mińskigo, o zł. siedmset, klasztorowi Żyrowickiemu y Byteńskiemu winnych, gdy się w. oi Wietrzyński do dalszych, że nic nie winien, zabierał dowodów, ad judices iest ta sprawa odłożona.

3-tio. Im. p. Kasper Radzi(mi)ński Frąckiewicz, ciwon Wieszwiański, potrzebuiący zamiany gruntów klasztornych, o które zawsze ciężkie bywaią jurgia, y obiecuiący sowitą zamianę, do komisazów, to iest ad reverendissimum ipsum, tum ad venerabilem superiorem Polocensem, którym plenaria datur concludendi in hoc puncto facultas, odsyła się.

4-to. Po przeczytaniu funduszu Kobryńskiego, z którego deductum est, że tam ihumenia, a nie archimandrya iest ufundowana, gdy pro et contra rationes były, illustrissimus administrator ad futurum metropolitanum ten interess odłożył, deklaruiąc to po sobie, że inhaerento nexui nieda żadney prelatury nikomu, absque scitu et praesentatione reverendissimi protoarchimandritae et venerabilis consultorii.

5-to. Za odezwaniem się venerabilis patris Lucae Przewłocki, superioris Uszacensis, o repozycyą przywileju na archimandryą Kobryńską, in personam venerabili spatris Jacobi Solikowski, superioris Vilnensis, wyprawionego, reposuit venerabilis Jacobuas Solikowski, consignando go, in manus tertias illustrissiimi domini Porphyrij Kulczycki, episcopi Pinscensis.

6-to. W. w. posłowie konwentu Mieleckiego gdy upraszali, aby dekret i. w. im. x. Alexandra Wyhowskiego, biskupa Łuckiego, comisarza celsissimae Nuntiaturae, którym exdiwizya dobr na zakonnikow staneła, był akceptowany, i. w. im. x. Orański, episkop Chełmski, archimandryta Mielecki, poeny na nich za uczyniony do nunciatury rekurs, postposito primae instantiae foro, upraszał. Generale capitulum, nie wchodząc w diskwizicyą dekretu, ani mogąc karać oskarżonych, ob manutentionem Sedis Apostolicae, decrevit, aby uproszony a generali capitulo do im. x. Nunciusza inter alia puncta y to exponere chciał, żeby onym manutencyą skasował y nie był facilis ad simplices lada osoby requisitiones do wydawania wizyt, tudziesz aby pozwolił condignas extendere poenas na takowe osoby.

Sessia szósta. Tegoż dnia po obiedzie.

Czytano punkty Wileńskie, z których haec sunt conclusa et observari jussa:

1-mo. Aby cerkiew, Skuminowska kaplica, dzwonica, bursa y dachi klasztorne, si adsit possibilitas, reperowane były. 2-do. Aby prowizorowie szpitalu Wileńskiego adacti byli do restawracyey szpitala pogorzałego ad commoditatem ubogich ludzi. 3-tio. Aby dawno już zniesiona archimandrya Wileńska nie była perpetuis temporibus wzniecana, ad quem effectum zakazano, aby o tym klasztor Wileński nigdy punktów nie pisał, tanquam de re judicata, decisa et stabilita. 4-to. Aby należyta każdego dochodziła in victu et amictu prowizija, co żeby gruntowniey było, reverendisimus protoarchimandryta cavebit częstych, ile bez potrzeby, odmian osób. 5-to. Aby suma Sielawińska nie leżała bez pożytku, ale na pewną y niepienną dana maiętność. 6-to. Aby o kupienie maiętności Kuny starał się konwent Wileński z wielebnym przełożonym. 7-mo. Aby zakristyan Wileński wszytkie prowenty do rąk przełożoego odda-

wał. 8-vo. Aby ktokolwiek był ad Nuntium Apostolicum ordinowany cum expostulatione na konsistorz Wileński, że unitów agrawuie, do swych sądow pociąga od administraciey woytowstwa, hoc solo titulo, że iest unit, im. p. Gilewski, burmistrz Wileński, arcet, śluby daie, y nie tylko osobom świeckim, ale też y duchownym forum przed sobą uznaje. 9-no. Aby nowicyat był w Wilnie, stante insufficientia klasztora Byteńskiego do opatrzenia wszytkich klasztorów osobami zakonnemi. 10-mo. Aby illustrisimus dominus Porphyrius Kulczycki, episcopus Pinscensis, absque mora do Wilna dla diskwizycyey osadzonego tamże zbóycy kapłana świeckiego y degradacyey onego ziachał, iako administrator Połocki. 11-mo. Aby Buchnerowska kamienica tym była zawodzona, którzy większy czynić mogą pożytek. 12-do. Aby się w. przełożony starał per quadriennium urzędu swego cokolwiek przybudować. 13. Aby nowe inwentarze w Beliczanach, Swiranach, Zalesiu były sporządzone. 14. Aby kapella, z którey znaczny idzie klasztorowi pożytek, chowana była. 15. Aby panny zakonne, beż żadney obligacyey dawania sukni, mieli czułego y dowcipnego spowiednika.

2-do. Czytane są punkty Żyrowickie z których haec conclusa, sancita et stabilita: Aby protoarchimandryta był kreowany conformiter ad bullam summi pontificis Urbani VIII. Aby professyey zakonney nikomu nie dawano przed odprawieniem zupełnego nowicyatu przez rok y niedziel sześć. Aby cerkiew, klasztor y staw pod klasztorem były reparowane juxta possibilitatem. Aby klasztor Przyszychostski klasztorowi Chomskiemu zł. 200, pozostałych post fata w. o. Cyrilla Szypiły, starszego Chomskiego, a na klasztorną Przyszychostską potrzebę wydanych przez w. o. Klemensa Rozniatowskiego, oddał. Aby klasztor Żyrowicki xięgi post decessum v. p. Germani Drobiszewski, żadnemu onych nie daiąc konwentowi, w swoiey konserwował bibliothece. Aby o sumę na Prusowszczyznę lokowaną, ut vindicetur, przew. przełożony Żyrowicki starał się. Aby studia philosophica et minora w Żyrowicach kontinuowały się, którym zechcą przeszkodzić rr. pp. Soc. Jesu, introducti recenter do Słonima, ut obicem ponant, celsissima Nuntiatura compellanda. Aby sumy Żyrowickie, legowane od im. p. Nowickiego y innych, tudzież pozostałą post decessum im. x. Joachima Kuszelica, reponere chciał zaraz po congregacyey in facie consultorii v. p. Benedictus Sienkiewicz, superior Żyroviciensis, co nie tylko przyobiecał, ale insuper piętnaście tysięcy, lubo tylko połtrzynasta tysiąca odebrał, oddać ad manus venerabilis consultorii spopondit. Aby v. superiores donosili co naprędzey o zeyściu oo. y bb. po klasztorach swoich reverendissimo protoarchimandritae.

Aby reguły co miesiąc w refektarzu czytane były, ut per reductionem earum ad memoriam facilius observari possint.

3-tio. Przy tych punktów czytaniu, w. o. Demetryusz Swietlicki, starszy Brzescki, przyobiecał dać na restawracyą klasztora Brzesckiego zł. pol. sześćset, y żeby tenże klasztor przez suplement z Torokań był ratowany, upraszał; na którego rekwizicyą generale capitulum pro nunc nie zezwoliło, ale cały ten interesse do consultorium odłożyło, gratiae nihilominus datae za ofiarowane złotych sześćset konwentowi Brzeskiemu.

4-to. Czytane są punkta Byteńskie, z których są te rzeczy in perpetuum postanowione. Aby examen conscientiae był odprawowany po wszytkich klasztorach, meditacyie zaś tam tylko, gdzie commode odprawować się mogą. Aby po klasztorach nad prowenta osoby nie były konserwowane, ale tak ich wiele w kożdym klasztorze mieszkało, iak wielu konwent iaki wysustentować może. Aby westyarz był osobliwy, który sub tempus visitationis ma dać zawsze kalkulacyą urzędu swego. Aby ludzi godnych y uczonych tylko, a nie tych, którzy ani porusku, ani po łacinie nie umieią, przyymowano do nowicyatu. Aby niepozwalano nikomu puszczy Byteńskiey ruinować, dla tego skrypt a toto capitulo ma być dany venerabili p. superiori Bitenensi na to, aby się zło-

żyć mogł mandato capituli w niepozwoleniu puszczy magnatibus id apetentibus, żeby się na iego nie urażali. Aby grunta Byteńskie y sianożenci nie były obcym ludziom rozdawane ob periculum popsowania granic absque scitu venerabilis superioris loci, ad quem effectum aby nowy był inwentarz sporządzony, generale iniunxit capitulum. Tenże klasztor Byteński incusavit i. w. im. x. Porfirego Kulczyckiego, episkopa Pińskiego, starszego quondam, y w. o. Antoniego Zawadzkiego, consultora, starszego Witebskiego, wikarego quoandam—Byteńskich, o to, iż za rządow ichmćw zgineło sumy Skorulskiey zł. polskich tysiąc czterysta czternaście y groszy trzy. Tudziesz obligi trzy, ieden na zł. 200, drugi na złotych ośmset, trzeci na złotych tysiąc ośmdziesiąt są wydane im. p. Awgustynowi Jundziłowi y pieniądze są potracone. Nakoniec o to, iż sto talerow bitych za tychże rządow kędy są obrócone? y gdzie się podziały pieniądze za dwie przedane wiciny? nescitur. W których interessie gdy się i. w. im. x. Porfiry Kulczycki, episkop Piński, ad juramentum zabierał, litigiosa haec legalitas do dnia jutrzeyszego odłożona, oraz z pretensią, tymże ichmcm zadaną, iakoby przy spławach rzeką Szczarą lesnych towarów do Królewca, (w czym y w. o. Chryzant Swiacki, wikary Wileński, quondam ekonom, y Porfiry Prudzicki, quondam wikary Byteński, culpabantur) zaciągneli y klasztor Byteński diskreditowali.

Sessija siódma. Dnia 30 Awgusta, matutino tempore.

1-mo. Litigia per judices composita. Po obiedzie zaś reverendissimus pater Leo Kiszka, protoarchimandryta, oddał skrypt im. p. Karpia, podskarbiego iaśn. oswiec. xcia im. Radziwiła, kanclerza w-o x-a Lit-o, tudziesz v. p. Benedictus Sienkiewicz, superior Żirovicensis, na wzięcie obrazu cerkiewnego y różnych splendorów cerkwie Czereyskiey y Uszackiey do skarbu pomienionego x-cia imści, imści x-dzu archimandrycie Czereyskiemu.

2-do. Kontinuowane są punkta klasztoru Byteńskiego, y dla rozsądzenia sprawy szkod Byteńskiego klasztoru, oprócz uproszonego komisarza, i. w. imć x. Dionizyusza Żabokrzyckiego, episkopa Łuckiego, naznaczeni są za komisarzów ww. oo. Polycarpus Filipowicz, theologus illustrissimi administratoris, ordinis consultor, et Laurentius Kaparski, superior Polocensis.

3-tio. Ex punctis Bithenensibus haec quoque statuta: Aby ktokolwiek miał xięgi Byteńskie, sub ponena excommunicationis, protoarchimandritae reservata, powrócił do monastyra Byteńskiego, wyiowszy tych ksiąg, które są w Żyrowicach, bo te nie maią być oddane, aż za oddaniem pieniędzy, za one danych Szwedom. Aby placy, które darmo żydzi trzymaią, były w Byteniu rewidowane y certum quantum z nich juxta proportionem klasztorowi Byteńskiemu dochodziło. Aby nowiciuszowie do posług klasztornych y gospodarstwa nie byli aplikowani, ale pure tylko pospolitey izby y cerkwi pilnowali z tych miar, że do gospodarstwa aplikowani, gdy się potym do innych wysyłaią klasztorów, ani do choru, ani do żadney inney rzeczy prorsus nie są sposobnemi. Aby Dzietkowicze, privata authoritate do arendy Byteńskiey przyłączone, od oneyże odstrychnione były. Aby z westiarni w. westyarz póty nie przedawał, aż póki nowicyusz zakonney nie wykona professyey.

4-to. Czytane są punkta klasztoru Ławryszowskiego, z których haec decisa. O commutacyą pewnych gruntów z iaśn. oświec. x-ciem imścią Karolem Radziwiłem, kanclerzem w-o x-a Lit-o. O dislimitacyą z tymże y innemi sąsiadami, aby był proszony x-że im. kanclerz o designacyą komisarzow, statutum. O sumy zaległe y dziesięciny z Turca aget jure v. p. superior loci. Ablegatus zaś nasz ad celsissimam nuntiaturam toż samo oneyże exponet. O kielich Ławryszowski, zostaiący

w Nowogródku, altissimum indicitur silentium wiecznemi czasy. Denique o samy Ławryszów, czy archimandrya, czyli proste tam być ma starszeństwo? reijcitur controversia ad futurum metropolitanum. Interea jaśn. wielm. im. x. Pofiry Kulczycki, episkop Pinski, vigore przywileju, sobie na to mieysce służącego, domagaiącysię Ławryszowa, częścią dla tego, że to iest fundusz nie królewski, ale zakonników naszych, xiążąt Litewskich Woysiełka y Ławrasza, częścią że wzamian dana iest imci archimandrya Leszczyńska, dla którey zrzekł się Ławryszowa, częścią ob amorem sacri ordinis, odstąpił wszelkich do monastyra Ławryszowskiego ex persona sui praetensij. Za co imści gratiae actae.

5-to. Czytano punkta klasztoru Grodzieńskiego, z których patuit: że klasztor ten przez archimandrytów niesłusznych (ex quo ten klasztor ex primitiva sua fundatione mieć powinien przełożonych) iest wniwecz obrócony. Ale y ten punkt o zniesienie archimandryey na tamecznym mieyscu iest odłożony ad futurum metropolitanum.

6-to. Czytano punkta klasztoru Mińskiego, z których to się postanowiło: Aby ten, który poiedzie do nunciatury, doniosł im. x. Nunciuszowi, że fideles ritus graeci coguntur ad ritum latinum, osobliwie a pp. Societatis Jesu. Aby erectia kapliczek zmyślonych y cudów falszywych ob turpem quaestum zniesiona była. O Choynickim zaś na sosnie obrazie ma uczynić scrutinium i. w. im. x. biskup Piński. Aby drukarnia była resuscitata, upraszano reverendissimum protoarchimandritam, na co de facili zezwolił. O wieś Kuliki y o kielich zastawione jure aget v. p. superior Minscensis, ponieważ dobra duchowne zastawom nie podlegaią. O Przylepy, których de jure primitivae fundationis requisivit conwent Miński, ad futurum metropolitanum odłożony interesse. Aby sumę dwóch tysięcy złotych, po im. x. Witopolskim pozostałą, windikował klasztor Miński. Aby przełożony przełożonemu należyte y porządne zostawował regestra. Aby ad proportionem intrat klasztornych zakonne osoby były do konwentów posyłane, ne graventur monasteria personis nad prowenta. Aby pro honore religionis były dawane w lat cztery mantye zakonne harusowe y żeby była uniformitas w habitach, kapturach, strzyżeniu włosów, a daleko więcey w odprawowaniu służb Bożych, podług służebników wydanych, a osobliwie aby pod czas lekt spiewanych liturgij interruptim tenże sam, który ma lektę, nie odprawował; o czym y i. w. im. x. administrator fusius conferre przyobiecał. Wizyty aby co rok de more antiquo odprawowane były tak per simplices superioratus, iako per monasteria. Aby protoarchimandryta obmyślił prokuratora jeneralnego do przypilnowania spraw w Trybunale. Aby cerkiew Woznesenska była reparowana, która już od lat wielu niepokryta stoi, cum ludibrio unionis. Aby funduszów na mało zakonnikow liczbę nie przyimowano, ani akceptowano.

7-mo. Czytano list ww. pp. Bazylianek Mińskich święto Trojeckich, którym upraszały illustrissimum administratorem o renowacyą skryptu, sobie służącego na collacyą cerkwie Mińskiey, ponieważ skrypt, na toż samo dany od im. x. Sielawy, metropolity, przy inkursyey nieprzyiacielskiey zginoł. Ten interes iest odłożony ad disquisitionem, ieżeli panny miały takowy skrypt, która disquizycya ma być pod czas wizyty pomienionego klasztoru.

8-vo. Gdy illustrissimus administrator exposuit, aby o cerkiew Rohaczewską czyli w. o. Pieszce, czyli zakanowi należeć ma? sądziło judicium compositum z swieckich popów y zakonnych kapłanów, universzaliter wszyscy, osobliwie zaś perillustres atchimandritae na to nie zezwalali; do dnia tedy jutrzeyszego ta spawa odłożona.

Sessija ósma. Dnia 30 Awgusta, horis pomeridianis.

Czytane są punkta Berezweckie, z których te są rzeczy postanowione: Aby w monastyrze Żydiczyńskim była exdiwizia dóbr na zakonników y im. x. archimandrytę; na co

facimillime zezwolił illustrissimus d. Gedeon Woyna Orański, episcopus Chełmensis, y pomienioną exdiviziją przyobiecał uczynić za przybyciem do Żydiczyna reverendissimi protoarchimandrytae, lub zesłanych od niego komisarzow. 2. Constitucye nasze zakonne, a osobliwie na congregacyey Nowogrodzkiey postanowione, aby były confirmowane a s. Sede Apostolica. 3. Aby nowicjuszowie przed professią dobra swoie lub zakonowi oddawali, lub krewnym swoim rezignowali. 4. Aby reverendissimus protoarchimandrita postarał się o inhibicyą apud Sedem Apostolicam, żeby illustrissimi episcopi de bonis, acquisitis ex proventibus suae sponsae ecclesiae, nie ważyli się krewnym one zapisuiąc testari. 5. Aby suma collegii Włodzimirskiego, lokowana u ichm. ww. oo. Teatynow we Lwowie, na pewnym cum fructu zostawało mieyscu, y żeby o Szczytyn, collegio Vladimiriensi zapisany, jure agere chciał v. p. rector Vladimiriensis. O Kotowkę y Kadzilnicę, należącą ad collegium Vladimiriense, jure agere ma v. p. superior Cobrinensis, któremu lub za wygraną, lub za przegraną refundet sumptus collegium Vladimiriense, na który to folwark ponieważ desunt jura, benignissime pozwolił illustrissimus administrator szukać ich między sprawami, ad quem effectum naznaczony iest v. p. Joannes Oleszewski, consultor ordinis, superior Minscensis. 6. Wieś Janow, niesłusznie od monastyra ś. Spasa odięta y capitule Włodzimierskiey dana, in perpetuum applicatur collegio Vladimiriensi, oraz z placami dziedzicznemi ś. Jozafata y z gruntami, do monastyrkow dawnych ś. Spasa, ś. Onufrego, ś. Michała należącemi. Ob commoditatem zaś szkół perpetua sit donatio całey arei, na którey teraz klasztor y szkoły stoią, collegio Vladimiriensi. 7. Aby reverendissimus protoarchimandryta postarał się apud Sedem Apostolicam, żeby ta summa, która idzie na alumnów naszych Wileńskich, szła na zakon pro studiis. 8. Aby tenże starał się apud Sedem Apostolicam, a osobliwie apud eminentem cardinalem Franciscum Pignatelli o seminarium Lwowskie, żeby in dispositionem zakonu naszego oddane było. 9. Inkorporacyą monastyrow Lwowskiey, Przemyślskiey y Łuckiey dyecezyi przyobiecali mieć osobliwą cum hegumenis congregacyą illustrissimus d. administrator et exarcha metropoliae, na którey efficaciter agere o złączenie się cum provincia nostra monastyrów tamecznych spoponderunt. 10. Aby o śś. Antonim, Theodozym Pieczarskich, Pietrze, Alexim, metropolitach, y o Janie Soczawskim, iako o tych, którzy stante unione Roxolanae ecclesiae cum Romana żyli y znayduią się in Anno Coelesti, odprawowane było officium Divinum, gdy ich święto przypadnie. 11. Aby połustawy y inne księgi cerkiewne, a osobliwie trebniki ad usum communem były drukowane. 12. Aby reverendisimus protoarchimandrita, captata occasione, ziachawszy do Wilna, rewiziją dóbr szpitalnych y kamienic uczynil, tudziesz kalkulacyey z prowentów y expens ichm. pp. rewizorów uczynił y wysłuchał. 13. Aby v. pater Josephus Saporowicz, któremu dana iest archimandrya Trocka, chciał w Trybunale Litewskim avulsa od tamecznego mieysca jure vindicare. 14. Aby metropolitanus futurus żadnemu nie dawał sive episcopalem, sive abbatialem dignitatem, bez praesentacyey y wiadomości protoarchimandryta et consultorii, juxta nexum. 15. Aby w monastyrach, provinciae nostrae incorporowanych, była uniformitas w odzieniu y noszeniu włosów. 16. Aby mąiętność Papin zastawną rekuperować chchiał futurus archiepiscopus Polocensis, y oną, ieżeli się pokaże być zakonna ex documentis, zakonowi restituat. 17. O maiętność, Torokanie nazwaną, ieśli tam ma być erigowany klasztor, nec ne? consultorium decidet, sprawy zaś na nie, które obiecał oddać illustrissimus d. Gedeon Orański, episcopus Chełmensis, odbierze do rąk swoich v. p. Josephus Lewicki, superior Chełmensis. 18 Sumę dwòch tysięcy złotych, u im. p. Hrehorego Stefanowicza, raycy Wileńskiego, zaległą, post fata w. o. Alexandra Borysowicza, vin-

dicare ma klasztor Wileński. 19. Kamienicę zaś Kondratowską y Homszieowską, odięte od szpitala Wileńskiego, aby ichm. pp. prowizorowie prawnie windykowali, listem gorliwym illustrissimi d. administratoris conveniendi. 20. Z tychże punktów Berezweckich postanowiono, aby starszy w. o. Postyński upominał się prawnie o dwanaście włok na Kakowszczyznie y o cztery tysiące złotych, legowanych od im. p. Hermanowicza. 21. Aby w. starszy Ceperski upominał się prawnie w Trybunale u bractwa Wileńskiego Święto-Duskiego o restitucyą spraw, służących klasztorowi swemu. 22. Aby v. p. superior Zimnensis starał się o przywrócenie wsi Kropiwszczyzny do klasztoru od i. w. x-a im. Czartoryskiego, do którego instantiales literae maią currere a generali capitutlo. 23. Aby v. p. superior Vitebscensis polanki, zabrane od różnych osób tak duchownych, iako y swieckich, folwark, od im. p. Sklotowskiego za pięćset talarow bitych kupiony, y inne grunta windykował. O przymuszenie fidelium ritus graeci ad ritum romanum y o wypędzenie niektórych kapłanow przez różne osoby conferet z im. x. Nunciuszem ablegatus noster ad celsissimam nuntiaturam.

2-do. Illustrissimus administrator dla uspokoienia dissidenciy pozwolił, aby judices delegati absque assistentia cleri saecularis, rozsądzili sprawę między w. o. Filipem Pieszko y zakonem, komu ma należeć cerkiew Rohaczewska Kozmo-Demiańska.

3-tio. Ponieważ dla utrzymania szkół Żyrowickich requiruntur dialogi, deklamacyie et id genus szkoły zdobiące akty, przeto sumpt na nie ma subpeditari od przewielebnego przełożonego Żyrowickiego.

4-to. Do osądzenia Joachima Pieszki, proffessa monastyra Supraślskiego, za różne venerabilibus patribus zadane zniewagi, oprócz uproszonego i. w. im. x. episkopa Pińskiego, uproszony iest za sędziego venerabilis Innocentius Pichowicz, auditor illustrissimi administratoris metropolitae.

Sessija dziewiąta. Dnia drugiego Septembra zrania.

Kontinuowane są punkty, z których postanowiono: Aby v. p. superior Łyskowski dozierał vigilantissime spraw, w Trybunale Litewskim agituiących się, aby Szpaki, folwark nie odpadł od klasztoru, tudzież aby młyn spalony restawrował y prowiziey coroczney, na habity niedochodzącey, jure dochodził. Jeśliby zaś między sprawami Byteńskiemi znalazł się skrypt iaki na dwanaście set, danych im. p. Kuncewiczowi, woiewodzicowi Brzesckiemu, in vim Szpakow, ten in subsidium causae o Szpaki ma być oddany klasztorowi Łyskowskiemu. Aby Żyrowickie y Byteńskie dobra miały takich ekonomów, z których by te klasztory miały pożytek. Aby folwarki, nazwane Zamoronkowszyzna y Białolachowszczyzna, w powiecie Mozyrskim leżące, ani na iedne osobę nie wystarczaiące prowiziją, były sprzedane, a suma na szkoły obrócona. Łancużek szczerozłoty obiecał i. w. im. x. ediskop Chełmski oddać na obraz Naśw. Panny Chełmskiey, ieśli zezna v. p. Sylwester Tyrawski, że go odszukał imć u w. Hostyłowskiego. Aby poszukał v. p. Joannes Oleszewski, consultor, superior Minscensis, spraw, monastyrowi Kobryńskiemu należących, in archivo metropolitano, pozwolił illustrissimus d. adminisirator. Tenże illustrissimus administrator przyobiecał pisać do w. o. Dołmackiego, aby sprawy wszytkie należące klasztorowi Darowskiemu, oddał. Aby v. p. superior Żyrovicensis jure agere chciał o szkody, od Szwedow poniesione, przeto iż rejest włożył między swoie deposita, w Żyrowicach lokowane. w którym inserował takie splendory, iakich nigdy nie było, a za nie musiał klasztor Żyrowicki płacić Szwedom. Osoba ta nazywa się im. p. Tomaszewski.

Circumscriptio victus et amictus non est stabilita dla złych czasów, dla których ad praesens postanowić się y determinować nie

może. Aby w Łukomlu paroch był postawiony do cerkwi Piatnickiey, z którey im. x. pleban koło ośmiuset złotych nienależycie fruktifikuie co rok. Zelus administratoris Polocensis evincet, aby do konsistorza zapozwał. Aby sumę, legowaną Wilnowi dziesięciu tysięcy złotych polskich ab illustrissimo Martiano Białłozor, archiepiscopo Polocensi; tudzież sumę trzech tysięcy, legowaną od ieym. p. Rosochackiey, v. p. superior Vilnensis; sumy zaś od ichm. pp. Rabiejów, małżonkow per testamentum nuncupatorium klasztorowi Dobryhorskiemu legowane, v. p. superior loci vindicat, injunctum est. O sumę denique, klasztorowi Pustyńskiemu zapisaną od im. Jozefata Hutorowicza, archiepiskopa Smoleńskiego, na erekcyą cerkwie Pustyńskiey, agere ma superior loci praefati jure z im. p. Stanisławem Korsakiem, czesnikiem Nowogrodzkim. Aby v. p. Basilius Procewicz, superior Chomscensis, zdał in consultorio wszytkie rzeczy Boruńskie, takżē które są u niego, iako też y te, które są u imć x. Pińskiego, przykazano. Za blachę też, z Borun do Żyrowicz na podbicie kopuły pożyczoną y wziętą, ma Boruńskiemu klasztorowi oddać konwent Żyrowicki zł. 500, które maią oddane być Byteniowi na okupienie srebra Boruńskiego, w Byteniu zostawionego. Aby v. p. superior Chomscensis zapozwał do konsistorza im. x-dza Friderika, plebana Horodeckiego, o strącenie marszałkowskiey laski Borunskiey y różnych splendorów cerkwie Chomskiey, injunctum est.

Z tychże Berezweckich punktów statutum: Aby reverendissimus protoarchimandrita starał się apud Sedem Apostolicam o licencyą pro excipiendis confessionibus fidelium ritus Romani, osobliwie w Żyrowicach y Borunach. Aby ten, który będzie trzymał Torokanie, agere chciał o Rzeczycę, należącą do Torokań, injunctum est. Suma klasztoru Nowogródzkiego, wzięta na beatifikacyą ś. Jozafata przez Im. x. Rafała Korsaka, metropolitę, od kogo resarciri ma—quaestio reiecta ad futurum metropolitanum. Maiętność Lewkowicze monastyrowi Brzeskiemu legowana od iaśn. wielm. im. p. Wołowicza, oboznego W. X. L., obiecał jure vindicare reverendssimus protoarchimandrita. Aby miał socium v. p. procurator Romanus y długi powoli spłacał, regestra proventuum et expensarum quotannis ad revendissimum przysyłał y przy ordinacyey swoiey osoby do Rzymu corporaliter, że się nie ma starać o żadne praelatury, ale pure ma invigilare ordinis sacri integritati, poprzysiągł, lex est lata in perpetuum. Pro redeuntibus ex collegio graeco ut provideat sacra congregatio de propaganda fide viaticum, compellabit ablegatus noster im. x. Nunciusza; któremu y to exponet, że vacantes dignitates są w wielkim niebezpieczeństwie, stante praesenti emergentia w oyczyznie, którym alio modo succurri nie może, chyba tym sposobem, aby dataria illustrissimo administratori conferowana była. Aby każdy klasztor miał porządne xięgi regestrów maiętności, summ, gruntów, placów, spraw, zakristiynych splendorów et id genus, nakazano. Na Syrocin dany skrypt ichm. pp. Boguckim cassabit reverendissimus in sacra nuntiatura; o restitucią zaś obrazu jure agere ma v. p. superior Polocensis in consistorio Romano Vilnensi. Z temiż ichmmi ww. panny konwentu Połockiego, aby były ab illustrissimo loci administratore przeniesione do innych konwentów, statutum est, na których prowizyą Dziahotki maią być odszukane, y sześć tysięcy u im. p. Kaspra Frąckiewicza windykowane. Maiętność Żochi obiecał reverendissimus protoarchimandrita vindicare za oddaniem sobie do rąk spraw na nie ab illustrissimo metropoliae administratore. O Rydoml zaś, należący do klasztoru Czereyskiego, agere ma perillustris pater archimandrita Czerejensis. Prazki alumnat zaniedbany ut resuscitetur na nasze zakonne osoby celsissimus d. nuntius, Emaus zaś aby był religioni oddany, augustissimus Imperator conveniri maią. Aby im. p. Ozierow conwentowi Połockiemu chciał restituere obraz cudowny, od siebie wzięty, petendus est i. w. im. p.

Adam Sieniawski, hetman w. koronny, o interpozicyą do Najaśnieyszego cara imci. Aby o rozgraniczenie w Dmitrowszczyznie starał się reverendissimus protoarchimandrita, obligatur in conscientia. Kielich Berezwecki, za prowiant Szwedom oddany od klasztoru Wileńskiego, resarciri ma Berezweczowi. Aby osoby zakonne, sub poenis inhabilitatis ad officia et beneficia, nie intresowały się do administracyey czopowego y szelężnego. Denique aby sub gravissimis poenis cura infirmorum adhibeatur a superioribus, injunctum est.

2-do. Ablegatus do im. x. nunciusza ma exponere onemu rationes, dla których v. p. Sylwester Pieszkiewicz nie tylko nie może być archiepiscopem Połockim, ale co większa, ex procuratoria Romana, którą sobie inscia religione advitalitio jure wyprawił, alienari ma.

3-tio. Stabilitum est, aby klasztory Wileński y Połocki odpowiadali w Trybunale sukcessorom im. x. Białozora, biskupa Połockiego, ieśliby mieli adcitare reverendissimum protoarchimandritam de restitutione derelictorum, które za szkody zadane pomienionym klasztorom debentur.

4-to. Illustrissimi domini Chełmensis et Pinscensis, oraz cum reverendissimo protoarchimandrita, ordinowani są do jaśn. oświec. xcia imsci Radziwiła, kanclerza w-o x-a Lit-o cum gratiarum actione pro conservatis lipsanis beati Josaphat, a oraz cum expostulatione, aby oddane zakonowi były, które ad requisitionem xcia imsci pacata republica będą in perpetuum lokowane w Białey, ieśli seym na to zezwoli y klasztor Połocki conservabitur przy Czerstwiaczu y Sudziłowiczach. Za to zaś, że x-że imć magna solicitudine sua uwoził pomienione lipsana od nieprzyiacioł, unanimi omnium consensu admissus est ad suffragia ordinis nostri z całym iaśnie oświeconym domem swoim.

5-to. Czytany list im. x. Alizego Zyberka, kanonika Inflanskiego, którym oznaymił, że dla cięszkich od nieprzyiaciela aggrawaciy, nic dać nie może Iłukszciańskiemu klasztorowi; dla tego upraszał o sprowadzenie osob zakonnych y przysłanie swieckiego kapłana. Ad haec omnia de facili consensit generale capitulum.

6-to. W. o. Kalichewicz, starszy Turkowicki, gdy exposuit tenuitatem funduszu, statutum est lub o podwyższenie funduszu, lub o przeniesienie do Sokala sumy trzech tysięcy listownie upraszać im. p. Rostkowskiego.

7-mo. Czytano punkta Boruńskie, z których conclusum est: Aby reverendissimus pokazał superiori Borunensi mieysce, na którym conservantur srebra Borunskie. 2-do. Pozwolono spieniężyć srebro y maiętność za toż kupić. 3-tio. Aparaty co naylepsze, w Byteniu lokowane, maią być przez w. o Arapinowicza wydane. 4-to. O przedane kanaki y pierścionki decident judices z Matysem, żydem Byteńskim, który je przedał. 5-to. Trzy dukaty, wzięte post obitum v. p. Seraphionis Arapinowicz, restituet monasterium Żyrovicense. 6-to. Łańcuch złoty, zegarek złoty, konewkę, obuchi y inne supellectilia ma oddać exnunc illustrissimus d. episcopus Pinscensis. 7-mo. Dano iest prawo mieszczanom Boruńskim, aby się w Borunach budowali, eo pacto, żeby budynki gontami lub dranicami kryli. 8-vo. Sokalskiemu monastyrowi że nie dochodzi prowizya od szesciu tysięcy, compellat literis universi capituli wielm. im. p. starosta Bełzski. Bractwo zaś pro gravamine illato klasztorowi ma być sądzone a venerabili superiore Vladimiriensi, tanquam ab officiali.

Sessia dziesiąta. Tegoż dnia po południu.

1-mo. Czynił relatią illustrissimus d. episcopus Luceoriensis, redux od iaśnie wielm. im. pana Jana Sapiehi, hetmana W. X. L., deferendo, że omnem facilitatem pokaże w zniesieniu jeneryki Połockiey archiepiskopiey

y klasztorowi, byleby na to pokazane były prawa, że te dobra wolne są od generiki.

2-do. Imć p. Glińskiemu, umawiaiącemu się o oddanie Kotowki y Kadzielnicy, responsum, że zakon nie może teraz respondere, ponieważ sprawy post fata im. x. Załęskiego, metropolity są zabrane od im. p. Jakuba Załęskiego, z którym iest actio intentata w nunciaturze o to.

3-tio. Czytano punkta Chełmskiego klasztoru, z których haec conclusa et stabilita:

1-mo. Tenuitati prowentów providebit magna industria v. p. Josephi Lewicki, superioris Chełmensis. 2-do. Nowicyatowi Chełmskiemu tegoż activitas providebit. 3-tio. O synody generalne kapłańskie, aby były w Chełmie odprawowane, y żeby illustrissimus episcopus Chełmensis dawał do klasztoru sedmiczne y kaznodzieyskie pieniądze, obiecało capitulum instare do imści, ponieważ na tey sessiey nie był praesens. 4-to Zakrystian Chełmski ma być przysięgły 5-to. Dla lepszego porządku w odległości mieysca providebit reverendissimus protoarchimandryta osobę, która by miała superintendencyą nad Wołyńskiemi klasztorami.

4-to. Czytane są punkty klasztoru Połockiego, z których te są rzeczy postanowione: 1-mo. Restawracya zdezolowanego mieysca ad feliciora tempora rejecta. 2-do. Mieszkać w zamku Połockim pro periculo agnitum. 3-tio. O rekuperacyą sumy czternastu tysięcy na Dołżanach agere ma w Trybunale v. p. superior loci. 4-to. Tenże na seymie aget tak o włożenie w konstitucyą Borkowszczyzny, iako o zniesienie generyki. 5-to. Interesse o obicie, legowane od im. x. Kolendy, metropolity, Połockowi, reijcitur ad futurum metropolitanum. 6-to. Ogrod z placem w Połocku applicatur in perpetuum klasztorowi Połockiemu. 7-mo. Śmierć w. o. Theodora Sielawy, prez im. p. Kurcza, Brzeskiego woiewodzica zadaną, vindicabit v. p. Jozephus Saporowicz. 8-vo. O pięćset talarow na Suszy y trzy tysięcy na Plinie y Sieliszczczach jure aget v. p. superior Polocensis. 9-no. Wieś Sanniki komu maią należeć? czy archimandryey Połockiey, czyli klasztorowi Połockiemu, docebunt jura, które judices delegati maią rewidować. 10. Constitutiones capitulorum aby miał każdy klasztor. postanowiono. 11. Grunta Świętokrzyskie y Uspenskie w Plinie są inkorporowane in perpetuum klasztorowi Uszackiemu. 11. Interesse o spustoszenie klasztoru Czereyskiego przez im x. Chryzostoma Frąckiewicza, archimandrytę iest odłożony ad consultorium, które ma finaliter decidere in hac causa.

5-to. Czytano punkty klasztoru Lepiesowskiego, z których haec conclusa: 1-mo. O wzięte tysiąc tynfow z tegoż klasztoru przez im. x. Załęskiego, metropolitę, interess odłożony do przyszłego metropolity. 2-do. O kielich y księgi cerkiewne Lepiesowskie pozabierane od im. p. Chaleckiego, starosty Nowosielskiego, compellatur tenże im. Li....*) capituli ut restituat.

5-to. Tempus matutinum dnia następuiącego na murmur naznaczono. Czas zaś poobiedni zagaiła disputa ex Theologia, i. o. xciu imści kanclerzowi wielkiemu W-o X-a Lit-go ofiarowana a patre Floriano Hrebnicki, alumno Vilnensi.

Sessia Jedynasta. Dnia czwartego Septembra, zrania.

1-o. Czynił relacyą reverendissimus, że xiąże im. kanclerz naznaczonym a capitulo komisarzom odda lipsana ś. Josafata et aget o to na seymie, aby ciało iego było przeniesione do Białey absque alienatione od klasztoru Połockiego Czerswiad y Sudziłowicz.

2-do. Post exhortationem illustrissimi administratoris, aby godnego obierano protoarchimandrytę, obrany iest in scrutatorem votorum perillustris pater Benedictus Godebski, archimandryta Dorohobusensis. Denique obrany

*) Обозначенныя точками мѣста въ подлинникѣ вырваны.

iest in protoarchimandritam unanimibus votis reverendissimus pater Leo Kiszka, przeszły protoarchimandryta, który emisit corporale juramentum in manibus illustrissimi administatoris, po którego wykonaniu et post testationem obedientiae per osculum manus śpiewano Te Deum laudamus.

3-tio. Zgodnemi głosy obrany za prokonsultora v. p-r. Laurentius Kaparski, superior Polocensis, po którego obraniu injunctum est klasztorowi Czerlońskiemu, aby ztamtąd więcey nie posyłano kapłana do Hołowaczow.

4-to. Illustrissimus administrator przyobiecał dać monitoriales literas bractwu Rożańskiemu, aby sumy zaległe wysłało klasztorowi Rożańskiemu.

5-to. Powtórnie illustrissimus d. Gedeon Woyna Orański, episcopus Chełmensis,(obiecał) exdivisionem dóbr na zakonnikow w archimandryey Żydiczyńskiey za przybyciem na Wołyń reverendissimi protoarchimandritae, lub zesłanych od niego komissarzow.

6-to. Uproszony iest pro ablegato ad celsissimum nuntium do Oprawy reverendissimus protoarchimandrita, który gdy się podioł tey funkcyey, wzniecił quaestią i. p. Gliński o srebro różne, upominaiąc się post fata im. x. Załęskiego, metropolity; ale gdy żadnego na to dokumentu originalnego, oprócz extraktu z grodu Lidzkiego, nie pokazał, odłożona iest ta sprawa ad futurum episcopum Vlodimiriensem.

7-mo. Illustrissimus d. episcopus Luceoriensis gdy upraszał o repozicyą przywilejów pro episcopatibus vacantibus, obtentis absque scitu protoarchimandritae et illustrissimi administratoris, perillustris pater Frąckiewicz obiecał reponere ad manus reverendissimi protoarchimandritae przywiley na archiepiskopią Połocką, inni zaś ponieważ nie odważyli się, uproszono illustrissimos dd. episcopos Luceoriensem et Chełmensem, perillustrem archimandritam Polocensem, aby przy podziękowaniu x-ciu im. kanclerzowi za wszytkie dobrodzieystwa, badali się u tegoż, komu? na co? dany iest przywiley; a to in ordine ad repositionem, na przyszłey sessiey faciendam.

Sessia dwanasta. Dnia piątego Septembra.

Поминники *alias dyptycha maią być pisane.*

1-mo. Statutum est wiecznemi czasy, aby po zmarłym bracie naszym były odprawowane trzy liturgie, a za wszytkich in genere zaraz po elekcyey protoarchimandryty nazaiutrz śpiewana liturgia z panachydą; y to additum, aby w pominniki patres et fratres byli wpisywani, co illustrissimi episcopi ex zelo suo uczynić przyobiecali. Religio zaś, wdzięczna wielkich zasług ś. pamięci im. x. Innocentiusza Winnickiego, episcopa Przemyślskiego, y w pominnik go wpisać, y po trzy mszy za onegoż odprawić obiecała y tę deklaracyą in actis capituli konnotować kazała.

2-do. Czytano list iey mści p. Johanny Tyszkowskiey, uskarżaiącey się na im. x. episkopa Chełmskiego o to, iż iey skrzynio pozabierał y do niey, po rzece Turiey iadącey, strzelać kazał. Falsa haec esse omnia asseruit illustrisimus episcopus Chełmensis. Illustrissimus autem administrator metropoliae powiedział: że to criminalis quaerulatio, do sądów imsci nie należy.

3-tio. Uczynił publiczną deprekacyą w. o. Wietrzyńskiemu v. p. Martianus Maskiewicz o to, iż in facie capituli zadał mu to, iż nie miał assekuracyey sobie oddaney od i. m. p. Bucholca y nie przywiozł oney.

4-to. Cavit sobie perillustris frater Frąckiewjcz Chrysostomus, że nie dla tego ma reponere in consultorio przywiley na archiepiskopią Połocką, że się go miał zrzec, ale dla tego, aby swoią całą sprawę teneritudini conscientiarum venerabilis consultorii polecił.

5-to. Venerabilis pater superior Minscensis upraszał o konnotacyą, szkod Wilnowi poczynion(ych przez) im. x. Białozora, archiepiskopa

Połockiego, które eiusmodi sunt: 7,000 wziół z zakrystyi z sumy Możeykowskiey, 2500 sumy akafistowey, 3000 legacyi brata swego nie wypłacił, szablę valoris . . . *) we złoto oprawną, drogiemi kamieńmi sadzoną, w kilku tysięcy zastawił; księży Michniewiczow: aparaty Michniewiczowskie y kielichi pozabierał, za co wszytko illustrissimus Leo Załęski, metropolitanus nie chciał go investire na archiepiskopią Połocką, aż póki nie dał na się skryptu, że to wszytko ma restituere klasztorowi Wileńskiemu in praesentia na ten czas w Warszawie v. patris Martiani Maskiewicz, superioris Bitenensis, który to zeznał in facie capituli.

6-to. Czynił relacyą illustrissimus d. episcopus Luceoriensis, zeznaiąc, że x-że imć kanclerz w. x. Lit-go gratissimus iest z odprawioney w mieście swoim Białey congregacyi y wszelką przyobiecał protekcyą. Detulit insuper, że dla parochiey prowentów znacznych w Mirze z iarmarków nie może y nie chce umnieyszyć osób nad te, które są opisane w funduszu danym. Oznaymił y to, że xże imć deklarował, aby klasztor Kamieniecki z tych gruntów, które maią ex primitiva fundatione oycowie Kamienieccy nie płacili generiki; do teyże iednak płacenia ex bonis et fundis regalibus acquisitis należeć będzie klasztor Kamieniecki. Denique oznaymił, ze x-że imć nie chce wchodzić w ugodę z icymcią panią Tyszkowską o sumę 16000 złotych na Szczytynie, należącą do collegium Włodzimierskiego, ex quo ta pani ardua do ugody miedzy nią y miedzy im. p. Sapiehą, woiewodą Mińskim. Nakoniec retulit, iż occulto powyprawiali przywileje: illustrissimus Pinscensis na metropolią, drugi ma przy sobie na tęż in personam illustrissimi administratoris, trzeci na episkopią Pińską in personam perillustris Floriani Łaniewski, czwarty na archiepiskopią Połocką in personam reverendissimi Leonis Kiszka, protoarchimandritae ordinis, ale go nie chciał przyiąć, piąty denique na episkopią Włodzimierską in personam illustrissimi Gedeon Woyna Orański, episcopi Chełmensis.

7-mo. Tenże illustrissimus dominus episcopus Luceoriensis detulit o skończoney Byteńskiey sprawie miedzy iaśn. wielm. imć x. episcopem Pińskim y przewielebnym Antonim Zawadzkim, consultorem, y że klasztor Byteński iest acquietowany in suis praetensionibus.

8-vo. De episcopatibus vacantibus interess odłożony iest ad venerabile consultorium una cum illustrissimis episcopis, ad hoc capitulum congregatis, na którym ma być respekt super merita et calamitates im. x-dza episkopa Łuckiego.

9-no. Czytana iest ta cała congregacya, po którey przeczytaniu illustrissimus administrator pożegnał całą generalną congregacyą zakonną. Nomine zaś totius congressus podziękował za wszelkie prace illustrissimus dominus episcopus Luceoriensis, exarcha metropoliae, illustrissimo domino administratori eiusdem.

10-mo. Tę całą congregacyą naszą zakonną w Białey felicissimis auspiciis sub praesidentia illustrissimi administratoris salvis per omnia juribus metropolitanis, osobliwie in nexu, sancito w roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt szóstym dnia siódmego Awgusta w Nowogrodku, rąk naszych podpisami stwierdzamy. Datt w Białey dnia piątego 7-bra anno millesimo septingentesimo nono.

Jerzy Winnicki, episkop Przemyski, metropoliey administrator m. p. Dionyzi Żabokrzycki, episkop Łucki y Ostrogski, exarcha metropoliae, archimandrita Owrucki m. p. Gedeon Woyna Orański, episkop Chełmski, Bełzski, Żydiczyński, Milecki archimandryta. Petrus Porphyrius Kulczycki, episkop Piński y Turowski, archimandryta Leszczyński m. p. (Locus sigilli). Leon Kiszka, zakonu świętego Bazylego Wielkiego protoarchimandrita m. p. Polycarpus Filipowicz, ordinis d. Basilii Magni consultor, superior Bytenensis. Jan Oleszowski, zakonu ś-o Bazylego W-o consultor, starszy Boruński. Antonius Zawadzki, o. divi Basilii Magni consultor, superior Vilnensis m. p.

*) Здѣсь пропускъ.

Laurentius Kaparski, ordinis divi Basilii Magni protoconsultor, superior Połocensis m. p. Demetriusz Zankiewicz, z. s. B. W. sekretarz.

Constitutiones

monachorum ordinis s. Basilii Magni Ruthenorum, a Josepho Velamin Rucki, metropolita Russiae, instauratorum, ex congregationibus generalibus, ab anno 1617 celebratis, excerptae et postrema congregatione generali Novogrodeci 1-ma Augusti 1686 recognitae ac in ordinem redactae.

I. Contemplantes ordinem, qui est in coelo, ubi unus est Supremus Arbiter omnium, ipse Deus Omnipotens; similiter et hierarchiam ecclesiae militantis, in qua Dominus noster Jesus Christus unum in terris pastorem universalem esse voluit, hunc ipsum ordinem tanquam e manibus Dei amplexi, nos quoque in religione nostra metropolitanum totius Russiae agnoscimus unicum et supremum religionis nostrae hierarcham et moderatorem.

II. Quamvis autem metropolita supremus sit futurus religionis nostrae moderator, necesse est tamen omnino unum esse ex religiosis, qui curet interne administretque immediate religionem nostram, nullo implicatus munere aut officio, nisi hoc uno, ut omnia monasteria nostra visitando obeat attendatque ad bonum ordinem tam in praesidibus, quam in aliis fratribus, tum in proventibus monasteriorum, omnibus demum iis invigilet, quae conservando atque augendo bono religionis inserviunt. Huic religionis administro nomen erit protoarchimandrita.

III. *Nullus episcopus potest esse protoarchimandrita.* Providentes, ut tam majores, quam minores omni fiducia absque obice in suis necessitatibus ad protoarchimandritam recurrere possint, tanquam ad patrem suum statuimus, ut is, qui protoarchimandrita futurus sit, non sit episcopus, non solum ordinarius, qui oves habet proprias, sed neque titularis.

IV. *Qui sunt electores protoarchimandritae.* Protoarchimandritam eliget metropolita cum consultoribus et praesidibus omnium monasteriorum, ac legatis, ex monasteriis ad id missis. Quos legatos eliget praeses in quolibet monasterio cum omnibus fratribus professis sui monasterii. Modus eligendi erit per chartulas; qui plura habuerit suffragias, is erit legatus. In qua electione praeses quilibet duorum suffragiorum potestatem habebit. Numerus legatorum pro numero erit fratrum professorum: ubi fuerint septem, mittetur legatus unus; ubi vero viginti, aut triginta-duo; ubi quinquaginta aut plures, etiam si centum aut supra-tres, nec plures.

V. *Protoarchimandrita debet esse ad quadriennium; quod si scandalosus, privabitur officio.* Protoarchimandrita erit ad quadriennium, juxta breve Urbani VIII, Alexandri septimi, Innocentii XI. Quod si grave quidpiam de eo innotesceret, Deum Dominum religionemque offendens, tum primus consultor, consulto metropolita, convocabit pro congregatione omnes praesides monasteriorum et ab uno quoque monasterio legatos, modo dicto superius, judicabuntque eum, et si comperiatur esse reus, deponetur ab hoc gradu, et pro ratione culpae punietur. In eodem vero congressu in locum ipsius alter eligetur.

VI. *Consultores advitalitii.* Idem protoarchimandrita habebit penes se electos ab iisdem praesidibus, qui attendant, ut ipse muneri suo satisfaciat. Hi vero erunt numero quatuor advitalesque, sicut per breve Innocentii XI et per decretum eminentissimorum cardinalium de propaganda fide statutum est. Hi in principalioribus degent monasteriis, sive

simul, sive non longe unus ab alio, possuntque esse praesides monasteriorum, si necessitas poscat. Quod si accidat, ut eorum quispiam, ex sententia congregationis ejusque praesidentis, ad alium ascendat munus, quod non consistat cum ejus officio, tunc protoarchimandrita cum eadem congregatione, modo, qui eis eligendi superius praescriptus est, eliget in locum illius alium. Si vero aliquis eorum vita fungatur, tunc ipse protoarchimandrita cum reliquis tribus eliget sibi quartum, donec solita adveniat congregatio omnium praesidum et legatorum ab unoquoque monasterio, et tunc congregatio patrum aut confirmabit ipsum, aut alterum substituet electum.

VII. *Superiores designare eosque movere protoarchimandritae est cum consultoribus.* Praesidem ad unumquodque monasterium deliget assignabitque protoarchimandrita, collata re cum patribus consultoribus generalibus, observato nexu. Idem protoarchimandrita mutare quoque quemcumque praesidem, quando ipsi ita in Domino videbitur, consultis super hoc quatuor memoratis. Communiter vero per quadriennium perdurabit quisque in officio praesidis, nisi ob necessitatem quampiam aliter videbitur in Domino altiori, superiori, tunc in ulterius etiam tempus poterit officium prorogare.

VIII. *Protoarchimandrita poterit esse praeses alicujus principalis monasterii.* Protoarchimandrita poterit esse praeses alicujus principis monastererii, in quo majus religionis nostrae momentum positum est. Quando vero discedet ad visitanda omnia alia monasteria, vicarius ejus in eo monasterio majori potestate, quam reliqui vicarii per alia monasteria, gubernabit id monasterium. Sumptum vero protoarchimandritae pro visitandis monasteriis, sicut et pro aliis religionis negotiis promovendis, omnia monasteria providebunt, pro ratione proventuum uniuscujusque eorum.

IX. *A quo congregatio indicenda.* Tempus locumque congregationis generalis, qui semel quolibet quadriennio fiet, communiter ipse protoarchimandrita, conscio metropolita, indicet licebitque ipsis eam acceleratius indicere, si necessitas exigat. Mature ac illum praesidem monasterii, in quo congregatio celebranda erit, praemonebit de numero patrum, quem affore illi congressui sperat, significando, ut opportune in tempore ab eodem necessaria pro illo actu comparentur.

X. *Post obitum protoarchimandritae primus consultor indicet congregationem.* Ab obitu protoarchimandritae primus consultor, conscio metropolita, vicarium generalem moderatoremque totius religionis aget, et cum aliis consultoribus usque, dum novus eligatur protoarchimandrita. Metropolita vero certum tempus locumque in aliquo nostrorum monasteriorum, quod sit opulentius, eligendo, novo protoarchimandrita designabit, cavens, ne id officium diutius vacet.

XI. *De promotionibus ad episcopatus et archimandrias.* Promotiones sive episcoporum, sive archimandritarum, ex quo e religione debent assumi, fiant ex consilio protoarchimandritae et consultorum, qui personas ad talem dignitatem idoneas praesentabunt metropolitae, is vero serenissimo regi et collatoribus aliis.

XII. *De discolis.* Quicunque vult exire, petitque dimitti e religione aut, discolus suis moribus ex destinato protervum se reddit religioni, ut ab ea pellatur, talis non est dimittendus; illum autem, cui corrigendo omnia media juxta regulas nostras adhibita sunt, nec tamen emendatur ingenti omnium scandalo ac infamia religionis, juxta regulam s. patris nostri Basilii Magni et recentia decreta sacrae congregationis de regularibus apostatis et ejectis, Romae 21 Septembris anno 1624 edita, dimittendi erunt, tamen proponent ipsi superiores eum non esse solutum a vinculo trium votorum.

XIII. *De laicis.* Ad religionem non admittantur, nisi ea conditione, quam ipsis

religio praescribet, habitum quoque diversum ab aliis habebunt, hoc est, vestimenta breviora, pallia non deferent, quisque suae arti, quam novit, attendet, non permittendum, ut student literis scientiisque, nisi inter eos sit quispiam adeo insignis, ut fructum religionis per doctrinam afferre possit, neque tamen tali permittet praeses, donec consulat protoarchimandritam. Quod si quis eorum furtim surriperet clericatum, talis captivandus est, atque usu muneris clericalis ad mortem abjudicandus. Volumus quoque, ne laici coronas in vertice radant tondeantque.

XIV. *Tria monasteria ordinatissima esse debent, e quibus norma derivetur in alia.* Ad bene stabiliendam religionem nostram admodum necessarium esse censemus, ut fundationes habeant sufficientes haec monasteria: *primo*, monasterium designatum noviciatui; *2-do*, monasterium, in quo fratres tractabunt studia; *3-tio*, monasterium, in quo vita ordinata religiosa muniaque omnia monasterii, in regulis circumscripta, exacte observetur, unde exemplum vitae in omnia monasteria dirivetur, quod quidem monasterium oportet, ut fratres habeat plures, id circo adhibenda est cura, ut ejusmodi monasteriis nihil desit.

XV. *De consotiatione nostrum facta cum patribus Soc. Jesu.* Notum est omnibus fratribus nostris, quod prospiciendo meliori rerum nostrarum progressui, adsciverimus in amicitiam opemque religioni nostrae reverendos patres Societatis Jesu, qua in re compellavimus literis nostris nomine congregationis nostrae reverendissimum eorum patrem generalem, id ab eo implorando. Quod scientes nostri, curabunt omni loco erga reverendos patres amorem reventiamque testari, tanquam erga confratres suos, ut agnoscant nos, non nomine tantum, sed re ipsa cum ipsis conjunctos eisque depotos, quod etiam aliis fratribus praesides ordinis nostri diligenter promulgabunt commendabuntque.

XVI. *De distributione temporis per monasteria.* Praescribetur certa temporis distributio in quolibet monasterio a protoarchimandrita, juxta quam omnes fratres vivent suasque actiones peragent.

XVII. *De consultando prima cujusque mensis die in monasterio.* Praesides singulis mensibus, prima aut secunda die mensis, consultationem facient de bono communi, ac imprimis de promovenda vita religiosa, extirpandis vitiis fratrum prolantandisque virtutibus, de ordine domestico, deque lucrandis animabus proximorum. In rebus vero gravioribus nil citra consilium patrum consultorum et protoarchimandritae agent.

XVIII. *De iis, qui infamant religionem, proferendo ex monasteria arcana.* Occurrendo, ne religio nostra infamia quapiam denigretur, statuimus, ut quicunque fratrum nostrorum rem quampiam in monasterio patratam, delictumve occultam saecularibus aut etiam aliis monasteriis propalet, eadem poena, qua ipse delicti patrator, mulctetur.

XIX. *De monachis schismaticis.* Statuimus de talibus, ne admittantur ad congregationem nostram, nisi certa de quopiam spes sit, quod emolumento religioni sit futurus, talis si instanter supplicet, admittendus erit, tamen ad novitiatum nostrum inter juniores fratres non statim admittetur, donec inter maturos exacte exploretur probeturque. Ad vota vero exacto novitiatu admittetur.

XX. *De confessariis.* Casuum reservatione prudenter ac moderate utendum. Proinde superiores in singulis monasteriis deputent duos, tres, aut plures confessarios pro subditorum numero majori vel minori, iique sint docti, prudentes ac charitate praediti, qui non a reservatis eos absolvant, et quibus etiam reservatorum absolutio committatur, quando casus occurrerit, in quo eam debere committi, ipse imprimis confessarius judicaverit.

XXI. *Quo loco, qui ad religionem veniunt, admittendi?* Juvenes, qui ad religio-

nem contendunt, recipientur nisi apud ipsum protoarchimandritam, recepti vero a novitiatu habitum religiosum induent; vestes ipsorum saeculares, donec profiteantur, asservabuntur.

XXII. *Praesides rationes villicationis suae temporariae reddere debent.* Statuimus, ut omnes omnium monasteriorum praesides singulis annis ex redditibus expensisque rationes reddent visitatori, aut ipsi protoarchimandritae; alii vero ipsorum officiales coram suo quisque praeside idem singulis mensibus praestabunt.

XXIII *De usu armorum.* Fratres nostri, profecturi in viam, nulla deferent arma, praeter consvetum bacillum, nec in monasterio ulla serventur arma.

XXIV. *De universali omnium in omnibus conformitate.* Totis viribus contendendum est, ut in re qualibet, etiam minima interni externique cultus, praesertim in vestitu et moribus, iisque omnibus, quae particularitati obnoxia sunt, servetur conformitas. Idcirco non minores tantum, sed praesides quoque et archimandritae in praedictis omnibus communitatem servabunt. Item ii, qui in aulis episcoporum, praelatorum et magnatorum degunt, non praesument diverso habitu moribusve uti, sed in omnibus conformabunt se communitati.

XXV. *Confirmantur leges, praeteritis congregationibus statutae, et praecipiuntur servandae.* Omnia statuta, omnes in communi singulosque in particulari, tam officiales, quam subditos, concernentia, omnes regulas, in praeteritis congregationibus nostris praescriptas, in omnibus punctis a maioribus minoribusque patribus et fratribus servandas diligenter praecipimus. Praesertim vero praesides ipsos obstringimus, ut in id incunbant, ad effectumque omnia deducant.

XXVI. *Ordo, quo considere debeant fratres capitulares in congregationibus generalibus.* Post protoarchimandritam et consultores generales considebunt praesides seu hegumeni ordine antiquitatis fundatorum monasteriorum.

XXVII. *De fratribus venientibus ad aliquod monasterium.* Quicunque frater ad aliquod monasterium venerit, etiamsi non ibi mansurus, suberit monasterii praesidi, in quo ad tempus demorabitur; is autem, qui, de licentia superiorum ad externos ad aliquod tempus profecti necessitatum quarumpiam causa suarum, apud illos commorabitur, praesidem agnoscet suum eum, qui viciniori monasterio praeest, cum religioso ubique sub potestate esse conveniat.

XXVIII. *Praesides singulis annis significabunt protoarchimandritae de statu rerum monasterii.* Singuli praesides quolibet anno, eo praesertim, quo ob graviora impedimenta non posset aliquod monasterium visitare protoarchimandrita, per literas ei significabunt de statu rerum fratrumque succesibus, tam spiritualibus, quam temporalibus; item quem ecclesia Dei fructum percipiat ex quolibet monasterio, et an non difficultates quaspiam patiatur ac impedimenta.

XXIX. *De captivatione fratris discoli.* Declaratum est quoque posse fratrem discolum captivari incarcerarique etiam adhibito brachio saeculari, quando protestate sua praeses ob violentam renitentiam discoli poenam exequi non potest.

XXX. *De admittendis fratribus ad ordines.* Nemo fratrum nostrorum absque testimonio commendationeque sui praesidis admittetur ad ordines.

XXXI. *De conscribendis proventibus monasteriorum.* Statutum denique est, ut prima monasteriorum nostrorum secutura visitatione ab ipso protoarchimandita, aut visitatore ab ipso misso facienda sit taxa omnium cujusque monasteriorum proventuum, inscribaturque libro singulari, ad id praeparato, secundum quam praecipiatur provisio pro necessitatibus boni communis.

XXXII. *De non extrahendis libris de monasterio.* Statutum est, ut sub poena excommunicationis quicunque citra scitum protoarchimandritae nostri retineret librum quempiam alicujus monasterii, eum restituat monasterio, ad quod spectat, utque quicunque fratrum audeat librum quempiam inscio protoarchimandrita e monasterio quopiam extrahere, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua eum nemo absolvere possit, nisi ipse protoarchimandrita. Ii vero libri, qui acquiruntur a fratribus nostris per donationes, aut pecunia monasterii, aut pecunia donata, retineri non debent absque facultate scituque protoarchimandritae.

XXXIII. *De redeuntibus e studiis.* Qui e studiis redeunt, primo in scholis doceant, quousque velit superior, et exerceantur in officiis monasteriorum privatis, donec ad publica applicentur.

XXXIV. *De aedificiis extruendis.* In aedificiis exstruendis curandum omnino, ut neque ulla nova inchoentur, nec quae ab uno praeside exstructa sunt, a successore destruantur, vel immutentur, inconsulto protoarchimandrita.

Adnotationes aliquot exceptivae a praemissis regulis, sanctae Sedi Apostolicae proponendae, a qua supplicant monachi Sancti Basilii in iis benigne sibi condescendi indulgerique.

Ad titulum: Paupertas.

Numero VI. Ne pelles quae caro constant In primaevis exemplaribus, ut ea ab Josepho relicta accepimus, ita habetur. Ne pelles aliae, quam ovillae sub vestimentis, sub pileis tamen admitti poterunt vulpinae. Verum hoc tempore passim apud religiosos hujus patriae in usu iam sunt alia quoque pellium genera, uti lupinarum, ursulinarum, quae sunt interioris pretii, ideo hanc regulam non duximus ad particulares pelles restringendo.

Ad titulum: Castitas.

Numero VIII. Ex hoc numero expunximus quae sequuntur. Interim cum accidet considere insimul, non ita anguste sedebant fratres, ut ne quid inter eos possit interponi. Ratio expunctionis est, quod inevitabile id sit, et frequenter accidat casus, quam exceptio, uti in consessibus, tum ad mensam, tum aliis in locis, tam domi, quam foris, in curru etc., quare non videtur sub regulam cadere, quae universaliora respicit.

Numero XIV. Intermittendum censuimus legem sequentem: Si quando etiam contingit, ut aegrota foemina praesente fratre seu socio, confiteri minus possit, ei aurem non praebebit, priusquam adeat monasterium praesidemque consulat, quid facto opus sit. Rationem intermittendi habemus, quod lex haec moriturae sit periculosa, sed potius censuimus, ut anticipato id consilii super proposito casu petatur a superiore, dum itur ad aegrotum.

Numero XVII. Extat scriptum, quod sequitur. Quod si contingat, ut herois quaepiam praecellens, stipata magna hominum illustrium primorumque saecularium et ecclesiasticorum pompa, facultatem habuerit a sede Apostolica, aut a metropolitano, aut a capitulo generali ingredi monasterium nostrum, tunc donec ea persona in monasterio aderit, janua monasterii sit patens. Tamen eo quoque temporis praesente ejusmodi optimatae nemo alius circa necessitatem ingredietur monasterium. Hanc quoque legem expunximus, respicientes bullam Pii V, prohibentem mulieribus monasteria virorum ingredi. Anno 1566, die 14 8-bris.

Numero XIX. Scriptum erat: Huic quoque fini in ordine nostro antiquo usu recepta est perpetua abstinentia a carnibus, quiesque nocturna absque strato, quod et nobis observandum est. Hoc etiam intermissimus. Quod si pater noster Basilius expresse hanc abstinentiam non praescripserit et ipsa lex praesens potius referatur ad consvetudinem, quodque consvetudo jam invaluerit contraria, ut

plures sint, si non omnes, qui eam cum religionem ingrederentur, reperirent, secus aliqui nec ingressuri, nec Josephus, dum viveret, et ordinem instauraret, omni suo conatu potuerit hanc abstinentiam firmare, durabilemque reddere. Porro in Graecia etiam, cum adhuc sancta romana ecclesia in communione esset, practicatum alicubi esse fertur esum carnium, sic legitur in Typico S. Theodori Studitae, sclavonice in Russia exstante, in festo Dormitionis alias Assumptionis S-smae Deipare pro fratribus duo mactentur boves; tamen in usu habemus paratique sumus in eo pergere in posterum, ut solum tribus in septimana diebus vescamur carnibus, abstinentes ab iis diebus Lunae, Mercurii, Veneris et Sabbathi, quamvis diem Lunae cum interagimus aut alias sumus foris, solvamus, et superior dispensare soleat, ob hospites et alias rationabiles causas, etiam in monasterio.

Ad titulum de obedientia.

Numero II. Positum erat: Etiam si id praecipiat praeses, quod vires naturae superat. Quod sic moderari visum est. Etiamsi id praecipiat praeses, quod vires naturae superare videatur, cum non omnes capiant verbum prius, et fragilitati humanae consonat illud. Ultra posse meum, non me lex obligat ulla. Praesidi quoque sub hoc titulo eodem numero V praecipiatur in ejusmodi casu discretio et condescendentia.

Numero XII. De obedientia fratrum erga officiales monasterii praeside inferiores, et a fratribus . . . . expunximus fratrum electionem, qui ad id mox post scriptas hasce leges mutatum esse ab ipsomet Josepho; ac in observandis circa electionem protoarchimandritae.

Capite III. Numero 6. Delata est potestas praeficiendi ejusmodi officiales ipsi protoarchimandritae: et expeditior res est ob magna momenta.

Observanda circa electionem Protoarchimandritae ipsumque capitulum ejusdem generale electivum. Item circa capitulum generale ordinarium.

CAPUT 1-mum.

De iis, quae ad electionem Ptotoarchimandritae spectant.

I. Necesse est, ut praeter locales in quolibet monasterio moderatores, sit unus supremus, cui omnes hi subsint, et qui curam gerat totius religionis, quatenus integra conservetur et augeatur in perfectione religiosa et bono ordine.

II. Hic secuundum breve Urbani VIII ad quadriennium tantum erit, et quia in eo totum religionis bonum situm sit, necesse est, ut experientia polleat rerum et bene perspectum habeat unumquemque in religione, obtineatque apud eos, nec non apud saeculares suam authoritatem et honorem.

III. In eligendo ad hoc munus idoneo capite, magna adhibenda est diligentia regulaeque, juxta quas totam religionem gubernaturus sit, in scripto ei porrigendae, in quas ipse in electione et promulgatione sua jurare debebit. Ad hoc munus eligi debet is, de quo scitur eum esse bene qualificatum intus et exterius: intus mortificatione passionum, itemque singulari et stricto vinculo cum Deo per contemplationem; exterius autem, ut sermo et conversatio ipsius ejusmodi sit, quae aedificare possit unumquemque, tam in religione, quam in saecularibus.

IV. Ut insigniter amet religionem bonumque ejus, isque in peragendis negotiis religionis sit magnanimus et virilis, tam ad ferendam imbecilitatem patrum adversitatesque, religioni obvenientes, quam ad aggredienda negotia magna ad Dei gloriam et religionis bonum, non sinens absterreri ulla adversitate saeculari, paratus etiam mori pro bono suae religionis. Item id sit accuratus in

peragendis negotiis, nec desistens, dum finiantur.

V. Non minus necesse est, ut sit signiter doctus primum in rebus spiritualibus, ut discernere possit diversos spiritus et consilium opemque ferre iis, qui indigeant. Deinde necessaria ei sententia est et peritia rerum occurentium, hoc est ut sciat procedere cum variis statibus personisque ad Dei gloriam et augmentum religionis nostrae.

VI. Quod attinet ad corpus, hoc est aetatem, valetudinem et staturam exteriorem habenda ratio est, ut honor resideat in persona et vires in corpore, ut nec pusillus sit, nec nimius senex, quo impar sit ferendis oneribus muneris hujus.

VII. In rebus exterioribus ea quoque consideranda sunt, quae ipsi authoritatem non tantum apud viros religiosos concilient, sed et apud saeculares, scilicet clarum genus, quantum fieri potest, maxime tamen respicienda in eo est vita exemplaris, doctrina et amplitudo ad peragenda negotia studiumque boni religionis.

CAPUT 2-dum.

De congregatione generali ad eligendum protoarchimandritam.

I. Ad eligendum protoarchimandritam novum convocabit protoarchimandrita antiquus, consulto metropolita, juxta clausulam numero V, in nexu expressam, designato certo tempore et loco congregationi per literas, ad quodlibet monasterium missas; iisdem in literis designabit unam aliquam diem, qua per omnia monasteria eligant eos, quos ad congregationem gereralem ex quolibet monansterio mittant.

II. Accepta hac notitia per monasteria, superiores convocabunt omnes sacerdotes, postquam dies a protoarchimandrita praefixus venerit, legentque literas a protoarchimandrita.

III. In hoc congressu sacerdotes eligent unum e medio sui, si non admodum numerosum fuerit illud monasterium; in quem plura vota cadent, is cum praeside discedet ad congregationem generalem. In quo autem monasterio pauciores quam septem fuerint, ex illo praeses discedet absque socio. Si autem in aliquo monasterio multitudo monachorum fuerit, ex eo tot eligentur legati, quot lex jubet, lata in postrema congregatione.

IV. Cum dies eligendo protoarchimandritae novo destinatus venerit, metropolitanus, et absente eo protoarchimandrita antiquus, hoc autem deficiente primus consultor ipsemet aut per alium, quem censuerit, proponet congregationi eorum causas, monebitque eos quam poterit efficacius, ut gloria tantum Dei ob oculos posita ac bona totius religionis administratione, eligant supremum ejus moderatorem.

V. Post ejusmodi allocutionem, praelegetur caput superius de eo, qualem eligi oporteat ad ejusmodi onus.

VI. Triduum subsequens impendent jejunio, orationi devotionique cujusmodi a praeside tunc ejus congregationis praescribetur: unusquisque pro sua parte virili Dominum Deum implorans. Intra idem triduum ipsi secum cogitabunt, quem ad ejusmodi munus propositури sunt, neque suo fidentes judicio, interrogabunt alter ex altero, quam quispiam notitiam de personis religionis nostrae habeat, etsi tunc absentibus.

VII. Si idem intra triduum patesceret aliquem procurare sibi hoc munus, quamvis non aperte sed occulte, debebit quilibet, qui id resciat, sub excommunicatione (a qua nemo eum absolvat, nisi ipse metropolita, vel absente eo protoarchimandrita) significare id duobus principalioribus patribus, tum praesentibus, hi vero protoarchimandritae, is autem metropolitano. Si vero id de aliquo manifeste exploratum esset, nec eligi, nec eligere alium ad hoc munus poterit, nec vocem liberam in consultationibus monasterio-

rum localibus habebit perpetuis temporibus.

VIII. Ea die, qua protoarchimandritae electuri sunt, supplicationem, quam Paraclytice vocant, post eam Divinam Liturgiam metropolita vel protoarchimandrita, aut ex consultoribus aliquis peraget vivificisque mysteriis omnes de manibus suis reficiet. A communione vero in oratione demorabitur intra se quilibet seorsim ad campanae signum.

IX. Ut autem audient signum campanae, convenient in locum designatum ii duntaxat, qui liberas voces habere possunt, nimirum monasteriorum superiores et legati a monasteriis. Alii vero, ad electionem non spectantes, ibique reperti, precibus aliisque pietatis exercitiis in loco separato sese occupabunt.

X. Eadem die per omnia monasteria singularis in hunc scopum devotio et oratio ab omnibus fiet a mane ad vesperam. Postquam convenerint ad campanae signum, flexis genibus orabunt tantisper omnes, deinde ubi unusquisque suo in loco consederit, ad omnes brevem exhortationem, qui ad hanc rem destinatus fuerit, faciet. Deinde eligetur notarius ad conscribenda acta, tum sequetur electio.

XI. Aliquis nomine totius capituli protestatur nolle se ullum ad electionem admitti, aut ejus suffragium valere, qui de jure ad electionem inhabilis est, quod exprimitur his verbis: Protestor nomine totius capituli nostri moderni et in persona omnium dico, quod nolim ullum admittere ad electionem et validum illius habere votum, qui jus non habet ad eligendum.

XII. Praesidens capituli absoluit omnes ab excommunicatione aliisque censuris in ordine ad canonicae electionis effectum.

XIII. Hic modus electionis erit: unusquisque sigillatim, mente ad Deum elevata et sese ante conspectum Ejus statuens, cum nemine quoque amplius consultationem iniens ex eo, quod ipsemet ante secum consideravit, quodque ex aliis audivit, quem ad id munus eligere volet, in chartula scribet nomen ejus, quem eligit.

XIV. Scrutatores tres eligentur a capitulo, et qui sunt e capitulo. Hi vero tacto pectore coram praesidente obstringent se fideliter agere, et quae secreta erunt, servare.

XV. Coram scrutatores singuli electorum mittentes in calicem chartam praestabunt juramentum hoc modo: Adduco in testimonium Deum, in Trinitate Unum, me eum eligere in protoarchimandritam, quem esse existimo perquam idoneum. Scrutatores vero scrutinium incipient a praeside, deinde mutuo a se suffragia requirent duo ab uno; notarius vero singulorum in scripto rediget.

XVI. Post factam collationem votorum, si majorem ac saniorem capituli partem in unum eumque dignum ac habilem consensisse appareat, tunc pro eo, utpote qui calculis praepollet, decretum electionis formabitur et publicabitur a praesidente his verbis: Ego NN nomine meo et eligentium, mihi consentium, invocata gratia S. Spiritus, in protoarchimandritam ordinis divi Basilii Magni congregationis S-smae Trinitatis NN eligo et electum pronuntio ac coram vobis publico in nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti. Pronuntiatus vero nihil contradicet, sub poena expressae inobedientiae.

XVII. Post promulgationem protoarchimandritae, secretarius ponet codicem Evangelii aut Crucifixi effigiem in loco praeparato, Regulas et Constitutiones tam quae munus hoc concernunt, quam etiam communes, duas accensas candelas. Deinde cum principaliore ex patribus congregationis ibit ad locum recens pronuntiati protoarchimandritae adducentque eum ad codicem s. Evangelii, ad quem ipse accedens genua flectet ac juramentum huic muneri conveniens, in manibus metropolitae praestabit. Quod est tenoris talis. Ego NN ordinis s. Basilii Magni hieromonachus, juro Domino Deo Uni et Trino me religioni s. patris nostri Basilii Magni, praesertim vero congregationi ejusdem religionis Vilnensis Sanctae ac Vivificae Trinitatis me

deditum fidelemque fore, bonumque ac incrementum eius pro viribus meis curaturum, cum perseverantia in unione cum sancta Romana ecclesia obedientiamque in omnibus juxta nexum praescriptum domino et patri meo illustrissimo ac reverendissimo metropolitae Kijoviensi, Haliciensi totiusque Russiae domino NN successoribusque ejus. Munus vero protoarchimandritae, ad quod capitulariter sum electus, peracturum juxta leges, mihi nunc a domino meo et patre metropolita, itemque a religione congregationis nostrae traditas, atque ad praescriptum earum in omnibus gesturum. Ita me Deus adjuvet et haec sancta Dei Evangelia.

XVIII. Post praestitum juramentum sit traditio Legum et sigilli, moxque ad praesidem accedet, qui benedicet ei eumque amplectetur.

XIX. Quibus omnibus peractis, primus consultor cum secretario ducent protoarchimandritam ad primum locum; itaque omnes patres congregationis eo ordine, quo sedebunt, accedentes ad eum manum dextram in signum obedientiae osculabuntur et amplectentur sedentem in suo loco. Ad extremum omnes simul gratias reddent Domino Deo. His finitis nemo in dubium revocabit electionem sub poena excommunicationis aliisque poenis arbitrio totius congregationis infligendis.

XX. Novus protoarchimandrita collato sermone cum metropolita juxta nexum negotia muneris sui ordietur, superiores et officiales per monasteria constituet. Item fratres, ubi quis mansurus sit, disponet, et quidquid aliud necessarium censuerit esse, peraget. Nemo autem patrum ibi congregatorum discedet, antequam benedictionem ab eo acceperit.

CAPUT 3-tium.

Qua potestate pollebit protoarchimandrita?

1. Recipiet ingredientes ad religionem, quos aptos ei visum fuerit. Item ad emittenda wota. Item dimittere e religione nemo absque eo poterit. Ad eum etiam spectabit consttuere per monasteria praesides juxta tenorem, in nexu expressum, et hi superiores obibunt ordinario modo officia a congregatione ad congregationem.

II. Mittere frates de loco ad locum, quem eorum alicui loco idoneum esse intelligeret, aut pro studiis mittere, atque post exacta studia vel etiam ante exacta revocare eos poterit, prout ei visum melius fuerit.

III. Praesides monasteriorum quotannis rationem ei reddent proventuum ac expensarum, integrum tamen ipsi fuerit ante mutare aut per longius tempus in ejusmodi officiis detinere, si id putet ad majorem facere Dei gloriam.

IV. Aceptare novas fundationes absque congregatione generali nostra non debet. Item vendere aut quocunque modo alienare, quidquid fundatum fuerit ad aliquod monasterium, aut commutare per semet non poterit.

V. Ejus muneris erit convocare pro congregatione, servato nexu, et ordinare omnia ante cogregationem, in congregatione et post eam effectu mancipare, tam per semet ipsum, quam per locales praesides, sibi subjectos.

VI. Officia principaliora per omnia monasteria ipse assignabit, ut vicarium, zelatorem, confessarium, concionatorem, oeconomum, ecclesiarcham et patres capitulares.

VII. Potissimum insolitae poenae pro culpis majoribus ejus erunt in potestate, quas adhibebit pro ratione personarum et considerato ad Gloriam Dei bonumque commune.

VIII. Curet, quantumpotest, cognoscere conscientias subjectorum sibi, eorum praesertim, qui superiores sunt, aut majora officia gerunt, maxime invisitando monasteria ipsemet in persona sua, cum poterit, aut per alios, quos certus esset operi ejusmodi satisfacturos. Hi tamen visitatores, si quid in monasterio quopiam statuant, valorem non obtinebit, id protoarchimandrita confirmet.

CAPUT 4-tum.

Quam potestatem religio habebit in suum moderatorem?

Quinque in rebus habebit religio auctoritatem in protoarchimandritam.

1. In rebus exterioribus, hoc est in vestitu, n victu, in expensis, in commeatu ejus, quae omnia augere aut minuere poterit religio pro congregatione generali pro eo, ac visum fuerit maxime necessarium et ad majorem conferens Dei gloriam, cujus modi acquiescet dispositioni protoarchimandrita.

II. Quod ad corpus attinet, ne in laboribus aut in rigore nimio vitae mensura excedat, hac quoque in re moderationi religionis ejus moderator parebit.

III. Quo ad animam spectat, cum viris etiam perfectis eo ipso, quod homines sint, ejusmodi cura personae aut muneris necessaria sit, habeat proinde religio penes protoarchimandritam ejusmodi virum, qui prius in oratione Deo consulto, deinde inito consilio secum ipso, si necessarium esse putet, cum debita reverentia et humilitate proponat, quid correctione indigere existimat, superior vero gratanter acceptabit.

IV. Si admodum negligens esset in rebus gravibus aut prorsus sese remitteret in illis, quae ad munus ejus pertinent, aut ob morbum gravem senectutemque spes nulla emendationi esset, unde bonum commune passurum esset jacturam, tunc significandum religioni et si visum fuerit, eligendus ei adjutor aut vicarius, qui munus ejus obeat.

V. Si, quod avertat Deus, accidat, ut delinquat contra ex tribus votis aliquod, aut notabile quid in manifestum damnum religionis patret nec patrare, post primam a zelatore suo monitionem, alteram a patribus consultoribus generalibus, resistat, ex officio hoc dejiciendus, alter vero in eius locum sufficiendus erit, excepto peccato carnis re completo, aut si contra fidem orthodoxam et unionem cum sancta romana ecclesia delinquat, pro quo absque monitione, modo juste contra eum probetur, dejicietur. Patribus capitularibus incumbet mox ab electione protoarchimandritae sive generalis nostri ordinis cura tam eorum, quae ad personam, quam quae etiam ad munus protoarchimandritae spectant.

CAPUT 5-tum.

Quid juvet protoarchimandrita ad bene administrandum ejus munus?

I. Conferet ad recte obeundum hoc munus, si bonos praesides et officiales principaliores per monasteria eliget ejusmodi, quibus tuto concredat curam animarum, sibi a Deo commissarum.

II. Cum eis saepius conferet de omnibus, interdum etiam cum privatis religiosis personis, quas ad id idoneas putaret, capiens ab eis notitiam, consilium eis praebens, increpans, admonens, si res exigat.

III. Catalogum prae oculis appendet omnium monasteriorum et locorum nostrorum cum eorum proventibus, alterum vero personarum omnium, quae in quodlibet monasterio sint, qualisque quis sit, non tantum professorum, sed etiam novitiorum. Qui catalogus quotannis permutabitur, et ut universim dicam, sciet de omnibus, quae fiunt in tota religione, ut eo melius eam gubernet ad Dei gloriam.

IV. Praeter hoc opus et gubernationem religionis, quae sat magna est, in alia non se ingerat negotia, quae eum impediant, aut distrahant in ejus munere, non tantum externa, sed et interna, hoc est, quae in religione a localibus superioribus aut aliis patribus sibi subjectis peragi possint; in eo monasterio quoque, in quo fuerit vicarius ejus, is monasterii curam geret, tanto vero magis cum venerit ad alia monasteria tantum bonum commune procurabit.

V. Non tantum in regimine cujuslibet monasterii sigillatim indiget auxilium protoarchimandrita, verum etiam in administratione totius religionis; ideoque habebit monitorem, qui ei in memoriam revocet, quibus de rebus providendum sit, et qui consilio suo eum juvet in officiendis istiusmodi rebus, et allaboret, ut ad effectum deducantur.

VI. Primus adjutor ejus perpetuo ei assistet, quantum fieri potest, qui omnes literas, a diversis monasteriis et personis missas, recipiet, leget et breviter puncta ex eis scribet, quae protoarchimandritae deferet, si rescribendum ad quidpiam fuerit, rescribet, prout commiserit ei superior, et omnia alia negotia, quidquid faciendum in religione sit, in mentem revocabit.

VII. Ejusmodi officialis erit singularis judicii, praeditus voluntate magna erga bonum religionis, laboriosus, doctus, persona venerandus et modo conversationis cum hominibus, superioribus inferioribusque et fidelis in secretis, ei concreditis.

VIII. Alterum auxilium situm erit in bonis consultoribus ab ordinanda et dijudicanda negotia gravia. Item ad statuenda, quae necessaria essent in religione. Et hi qnoque erunt praestantes dignitate habitabuntque in principe aliquo monasterio, et peragent ea, quae reliqui patres monasterii, cum his de rebus gravioribus protoarchimandrita conferat.

IX. Insuper, si majori opus esset auxilio, disceptet id congregatio religionis, et si necessarium fuerit, addet. Conclusio tamen uniuscujusque negotii in ipso protoarchimandrita erit.

X. Ejusmodi igitur adjutorio fultus protoarchimandrita, omne tempus, quantum ipsi permittet valetudo, impendet partim agendo cum Deo, partim cum illis, quos religio addiderit, partim secum considerando et statuendo, quod ipsi visum sit ad majorem conferens gloriam Dei religionisque nostrae augmentum.

CAPUT 6-tum.

De ordinaria congregatione generali.

I. Quemadmodum in quolibet negotio, ita nominatim in hoc initium capiendum est a Domino Deo. Quam ob rem, ut primum convenient ii, qui ad congregationem spectabunt, sacrum missae sacrificium solenniter peragetur, omnesque sacrificium missae peragent, dein oratio fiet aliaque pietatis exercitia, tam in communi, quam privatim. Eodem tempore per omnia monasteria missae sacrificia aliaque item religiosa pietatis exercitia peragentur eum in finem, ut Dominus Deus det Spiritum suum Sanctum ad disponendum ad omne, quod ad Ejus faciat sancctam gloriam.

II. Congregationi cuilibet intererit metropolita, si ei commodum fuerit, illo vero absente, protoarchimandrita praesidebit, imprimis vero eligetur ex principalioribus patribus religionis nostrae duo, qui ea die aut sequenti considentes cum protoarchimandrita considerent, an aequum necessariumque sit omnia ea puncta, ex variis locis collata, proponere. Ad haec expedent, quid eo tempore tractari possit, conscribent in separata charta et sequenti sessione coram omnibus legent.

III. Secunda sessione de rebus conscriptis colloquium eo ordine, quo considebunt, fiet, idque totum secretarius conscribet: si quam in rem convenerint, id mox conscribent, si vero de re quapiam disseserint, tum cum licentia omnium aut majoris partis eligentur quatuor e patribus perfectioribus, qui protoarchimandrita praesente considentes in altera sessione illud concludent, quod majoris partis judicium asseret.

IV. Protoarchimandrita cum his congregatis dabit curam, ut quam primum expediant sua colloquia, quae ipsi tantum secum in loco separatim peragent.

V. Si multitudo negotiorum fuerit, ob quae diu commorandum esset modo supra memo-

rato, protoarchimandrita committet aliis de iis colloquium et tractationem, tamen isti concludere non poterunt, solumque ad protoarchimandritam et ad illos quatuor deferent, quam in rem convenerint, et quibus de causis, item in qua dissenserint, quo facilius res ordinatas finiant. Alii vero patres, qui extra hujusmodi negotia fuerint, devotioni tempus impendent. Si vero habeant sua quaepiam negotia, sciente et disponente protoarchimandrita, iis dabunt opera. Exempli gratia: praesides rationibus inter se ineundis exigendisque debitis, quae monasterium quodpiam debeat alteri monasterio pro itineribus, pro vestibus fratrum, qui mittuntur etc. Exactis colloquiis in scripto adferent et coram omnibus legent ea, quae condixerunt. Integrum autem erit unicuique expostulare ad quemlibet paragraphum et dicere causam, cur aliter videatur, relinquere vero considerationi personarum supradictarum, quod secretarius conscribet. Deinde quod ipsi statuerint aut eorum pars major, id jam a tota congregatione omni procul contradictione acceptabitur. Quod in puram chartam translatum iterum coram omnibus legetur, cui amplius nemo contradicet.

VI. Acta conscripta rerum constitutarum penes quinque istos erunt subscripta: manu protoarchimandritae et horum quatuor; quodque necessum fuerit, ut per monasteria promulgetur, id in scripto separato distribuetur per monasteria, quod autem non expedierit sciri ab omnibus, id neque pp. capitulares propalabunt.

Et haec omnia cedant cultui promovendo Veri Dei et Trini in una sancta apostolica romanograeca ecclesia orientali et occidentali.

Epithome, qualis status religionis Basilianae in Litvania ac Russia, item qualis transactio cum illustrissimis dominis metropolitanis fuerit, breviter describitur.

(Habentur haec in bibliotheca Żyroviciensi XII. G. 11: 144 originaliter).

Rutski instawruie zakon. Protoarchimandrytę zakonu obiera pierwszego Rafała Korsaka, pierwszego mnicha prostego. Rafał Korsak, episkopem zostawszy, protoarchimandritą perseveruie. Tenże o beatifikatią Blog. Jozafata starasię, Tenże w Rzymie umiera. X-dz Sielawa. metropolita stara się być koniecznie protoarchimandritą bonis modis anno 1642. Gabriel Kolęda został administratorem metropoliey. Tenże prześladuie zakon barzo. Drugi protoarchimandryta mnich prosty Terlecki Benedykt wolność zakonną utrzymywał y propugnował przeciw metropolitom. X-dza Kolędę obrali protem dożywotnym, uwiedzieni obietnicami etc. Który też cautionem dał liberae electionis simplicis monachi. Tę cautią x. Żochowski ścisnoł y utaił, bo był auditorem x. Kolędy, cum injuria summa zakonu. X-dz Ohilewicz administratorem zakonu od nuncinsza uczyniony do capituły. Pachomius Ohilewicz protoarchimandrytą abrany—trzeci prosty mnich, alias piąty, bo Terlecki trzy razy obierany. Stefan Martyszkiewicz protem obrany—szósty mnich prosty. X. nunciusz capitułę odkłada za półrocza. X-dz metropolita uprzedza termin capituły odłożoney. Intimuie capitułę. X. nuncius zakazuie. X-dz metropolita nie słucha y celebruie. Zakon protestuie się o to na x-dza metropolitę y adhaerentów. X. Żo

chowski, metropolita nie uważa, zaczyna capitułę. X. consultor protestuie się y do nunciatury appelluie. X. metropolita Żochowski obrał się protem. Nunciusz inhibicyą daie y annullat. X. Żockowski drugą capitułę intimuie w Nowogrodku. Proto z consultorami protestuie się. Nie uważał y na to x-dz Żochowski. Schyzmą pachnie capituła metropolitska. Znowu Rzym kassuie acta te. Rzym kapitułę naznacza Nowogrodzką. Nuncius praesidenta naznacza capitule x-da Uieyskiego. X-dz metropolita y protoarchimandryta naznaczaią mieysce. X-dz Uieyski intimuie capitułę. Rzym chce koniecznie, aby prosty mnich był protem, a nie prałat. X-dz Żochowski trzeci raz abdikuie electią na swą osobę. X-dz Pietkiewicz obrany za protoarchimandrytę—siódmy mnich prosty. Nb. Nexus injuriosus ordinis. X-dz Uieyski nie szczerze służył zakonowi na tey praesidentiey, iako chciała s. congregatio, ale metropolicie faworyzował. X-dz Żochowski nexum nie zachował. Symeon Ohurcewicz obrany protem—ósmy mnich prosty. Tenże dziewiąty obrany protem. Protoconsultor intimatorias daie do archimandrytów. X. Joachim Kuszelicz protem obrany—10 mnich.

Post collapsam penitus religionem in instituto et moribus, submissus a Domino Deo instaurator ejus Josephus Velamin Rutski, postea metropolita totius Russiae. Hic toto nisu ac viribus suis, Deo adjuvante, intendens restaurationem, ex sanctissimo patriarcha nostro Basilio Magno collegit regulas, quibus institutum religiosis bene vivendi formavit, ipseque exemplari vitae suo testimonio facem praeferens omnibus et custodivit, et a religiosis adimpleri curavit illas. Successu temporis auctis religiosis, sentiens in se gravamen pastoralis officii metropolitani, Josephus nec respondere in regimine utrique valens, elegit cum caeteris religiosis capitulariter in moderatorem religionis sive protoarchimandritam ordinis superiorem Vilnensem tunc Raphaelem Korsak, qui modus adinstar omnium religionum romani ritus regendi religionem, ut perenne et firmius haberet robur, certitudinem et validitatem, ipse Josephus proprio motu, porrectis in rem religionis justis rationibus ac necessitatibus, supplicavit sanctissimo domino Urbano VIII et obtinuit, ut monachi religiosi rutheni, si in unam redigerentur congregationem, habeant facultatem singulis quadrienniis peragendi capitula sua, in iisque eligendi ad quadriennium sibi protoarchimandritam, sive generalem ordinis, simplicem monachum religiosum. Est super hoc breve authenticum sub anno 1631, Augusti d. 20.

Subveniente novo capitulo religionis Vilnae anno 1636 et habito hoc brevi pontificio, religio omnino institit, ut secundum illud res procedant, et sit simplex religiosus protoarchimandrita, ex quo dictus Raphael factus, iam fuit episcopus Pinscensis, qui sponte etiam sua cum multa deprecatione libenter renunciabat protoarchimandriae in manus religionis, uti incompatibili cum episcopatu, sed ob carentiam tunc adultarum graviorum personarum, ab iisdem religiosis capitularibus summo rogatus Raphael, ut id munus non detrectet, donec accessu doctorum et piorum religiosorum posset cui ex illis deferri hoc munus. Non diu cessit fatis Josephus metropolitanus, in cujus locum idem Raphael, coadjutorem agens, successit citoque Romam in causa beatificationis divi martyris Josaphat nostri porrexit, sub id temporis incommodum erat religiosis cum pastore et simul protoarchimandrita iter romanum meditante et praeparante peragere capitulum suumque jus requirere, quare ad felicem ejusdem Raphaelis metropolitae Roma reditum reposuerunt, sed infelici eventu, idem Raphael Romae vitam cum metropolia et protoarchimandria simul

clausi.t Post obitum Raphaelis Romae celebratum capitulum ordinis Vilnae, in quo firmiter contenderunt monachi, ut secundum breve Urbanum eligatur in protoarchimandritam simplex monachus, et cordatis steterunt animis, ut id ad mentem pontificis plenissime exequatur. Hoc viso, Antonius Sielava, jam metropolitanus in morbum incidit totumque studium suum et modos convertit tam per magnas religioni in benefaciendo et gratificando pollicitationes, quam per varias variorum ad pp. capitulares, scilicet pp. Soc. Jesu instantias, ut assequeretur protoarchimandriam, et effecit. Ea tamen cautione et scripto suo, religioni cum subscriptionibus praesulum, praelatorum et religiosorum tradito, quod a morte ejus non amplius in successorem metropolitam protoarchimandria derivari debeat et extendi. Est authentica cautio ista sub anno 1642. d., 5 Julii.

A morte Antonii .devoluta administratio metropoliae ad Gabrielem Kolęda (quia propter has cum religione tricas, duodecim annis caruit metropolia, nec eam assequi potuit) qui quantis impetibus, persequutionibus, occupatione bonorum religiosorum perquisivit protoarchimandriam, longum esset recensere, breviter attingemus. Altare contra altare statuebat, suae congregationi nostros religiosos distrahebat et perturbabat, tamen inter istas omnes nebulas affulgebat libertas religionis, quia v. p. Benedictus Terlecki ter electus est in moderatorem religionis juxta breve apostolicum, et post obitum ejus v. p. Pachomius Ohilewicz. Idem ex suffragiis religiosorum sustinuit officium pluribus annis.

Dum hae Romam delatae fuerunt differentiae inter prius administratorem, postea ipso facto metropolitanum Gabrielem et religionem, emanavit breve Alexandri VII pro novo capitulo, unum anno 1665, die 30 Maji, et aliud anno 1666, die 4 Junji (habemus ista brevia authentica), ut simplex monachus religiosus eligeretur in prtoarchimndritam. Res commissa olim illustrissimo domino nuntio Poloniae , nunc eminentissimo cardinali Pignatelli, ut Brestam convocaret capitulum, et factum, in quo ad supplices Gabrielis metropolitani preces amplissimasque religioni promissiones, illecti delusique religiosi consenserunt in electionem ejus in protoarchimandritam, simili tamen pacto, ne in successorem ejus amplius protrahatur hoc munus, et data cautione religioni a Gabriele, quod scripto cavere debuit, uti pollicitus est in praesentia tunc illustrissimi domini nuntii, imo pro meliore religionis, pro continua lege in acta congregatonis Brestensis hanc suam sponsionem inserere vovit in facie totius capituli, quam quia ad manus ejus devenerunt et ab auditore tunc Cypriano Żochowski, nunc illustrissimo metropolitano‘ conscripto, pro voluntate nemine ex consultoribus praesente, omissam summa cum injuria rleigionis. Quod haec sponsio sit extincta, sumus et vivimus adhuc, qui interfumus huic capitulo Brestensi, et summe miramur deceptum in hoc fuisse capitulum, dum non respondit in praesentia illustrissimi domini nuntii et totius capituli verbo suo dominus metropolitanus Gabriel Kolęda.

Mortuo Gabriele, metropolitano ac protoarchimandrita ordinis, fecit administratorem ordinis illustrissimus dominus Bonuisius, nuntius apostolicus anno 1674 v. p. Pachomium Ohilewicz ad tempus futurae congregationis nostrae, ad quam annus integer superaerat.

Anno ergo 1675 celebratum capitulum Żyroviciis, in quo liberrime motu suo proprio abdicavit se protoarchimandria illustrissimus dominus metropolitanus Cyprianus Żochowski in perpetuum, quia advertit constantes animos religiosorum et trium episcoporum juxta brevia Urbani et Alexandri omnino processuros. Hanc suam abdicationem in actis capituli, cum caeteris illustrissimis dominis episcopis propria manu subscripsit sigilloque suo atque illustrissimorum subscriptione et sigillis munivit, quod capitulum cum his omnibus Romae conifrmatum est in hoc liberis religiosorum suffragiis, electus est in

in protoarchimandritam v. p. Pachomius Ohilewicz, cujus congregationis et abdicationis illustrissimi domini metropolitani et electionis in protoarchimandritam sunt authentica acta.

Finito protoarchimandriae sive quadriennio tempore a v. p. Pachomio Ohilewicz subsequutum est novum capitulum ordinis ibidem Żyrovicijs anno 1679 et similiter liberis religiosorum votis, praevia iterata abdicatione illustrissimi metropolitani, electus in protoarchimandritam v. p. Stephanus Martyszkiewicz quatuorque suos annos exegit.

Hic sciendum et notandum, secundum terminum et tempus incidebat anno 1683, die 25 Julij capitulum ordinis ejusdem anni antecedente hyeme Varsaviae sub comitia regni, placuit illustrissimo domino nuntio apostolico ad instantiam metropolitani et episcoporum transferre idem capitulum Julianum in anni sequentis 1684 diem 11 Januarii Brestae celebrandum.

Assensit et illustrissimus dominus metropolitanus, cum aliis illustrissimis dominis episcopis et reverendissimus protoarchimandita cum praesentibus consultoribus et secretario ordinis supra hunc terminum et locum pro capitulo Brestensi. Illustrissimus dominus metropolitanus, nescio quare, immemor huius conventionis, coram illustrissimo domino nuntio factae, nullo habito respectu ejusdem, exradidit intimatorias pro capitulo anno 1683, die 25 Julii celebrando. V. protoarchimandrita cum venerabili consultorio, palpans ita esse contra mentem et conventionem, coram illustrissimo domino nuntio factam, scribunt ad illustrissimum dominum nuntium, ut moneat illustrissimum dominum metropotitanum, ne attentet capitulum Minsci celebrare, quod et fecit. Insuper protoarchimandrita cum consultorio toties illustrissimo domino metropolitano supplicavit, ut abstineat se a capitulo Minscensi, a quo possent multa suboriri incommoda, jurgia, lites, uti sunt subortae. Omnia ista contempsit illustrissimus dominus metropolitanus et prosequutus est celebrandum capitulum Minsci; in vigilia celebrandi capituli adhuc supervenit a toto consultorio cum literis urgentissimis, hoc capitulum dissvadentibus, v. p. Gedeon Oranski, nec istae literae effecerunt aliquid apud dominum metropolitanum, nec responsum consultorio dedit.

Adveniente die 25 Julii, a meridie circa septimam horam, coepit fundare sui capituli jurisdictionem illustrissimus dominus metropolitanus, ad cujus initium petita sibi facultate loquendi v. p. Symeon Cyprianowicz, consultor ordinis et tunc superior Minscensis, petiit: 1-mo. Praesente patre Gedeone Oranski, nomine protoarchimandritae et consultorum, ut hoc ex mente et conventione, coram illustrissimo domino nuntio facta, transferatur in futurum annum capitulum et nunc penitus abstineatur ab illo. 2-do. Pro majori probatione tria conformia puncta ex literis illustrissimi domini nuntii, ad venerabilem protoarchimandritam scriptis, extracta ostendit per copiam illustrissimo domino metropolitano, quod hoc capitulum non potuit ab illusstrissimo domino metropolitano celebrari.

Tandem idem v. p. consultor Symeon ultimo subjecit se protestaturum et appellaturum ad illustrissimum dominum nuntium, et alias etiam si attentet illustrisimus dominus metropolitanus prosequi hoc capitulum cum suis sequacibus, ad hanc praepositionem, res in crastinum reposita a domino metropolitano et responderi debuit v. p. Symeoni, consultori.

In crastinum pergit inchoare capitulum suum illustrissimus dominus metropolitanus, ante cujus initiem idem v. p. Symeon, consultor petiit, ut sibi respondeatur, uti fieri fuit promissum. Dum ergo vidit pertinaci animo dominum metropolitanum nihil illustrissimum dominum nuntium et supplicans sibi consultorium curantem, et omnino capitulum inchoantem, pleno ore in praesentia domini metropolitani aliorumque a parte sua congregatorum ibidem solenniter prote-

status est contra hoc capitulum et appellavit ad illustrissimum dominum nuntium et ad sedem Apostolicam. In hoc capitulo quae acta sunt, patent omnibus: se ipsum eligit in protoarchimandritam, consultores et superiores movit de suis officiis, bona religiosa et monasteria occupavit dominus metropolitanus et sine mora significatum est illustrissimo domino nuntio a consultorio de tali ausu illustrissimi domini metropolitani, et illico opportunum dedit remedium, extradendo inhibitorias, quibus et capitulum illud Minscense annullavit, et motos a domino metropolitano protoarchimandritam, consultores, superiores eosque respective ad sua officia restituit. Porrectae sunt ad manus iuridicae istae inhibitoriae illustrissimo domino metropolitano, nec iis paruit, continuo vocitans se protoarchimandritam, occupans bona religiosa et monasteria, nec cui quod debuit ex stylo inhibitoriarum restituens, minitans etiam carceres, vincula etc. etc.

Tandem emanavit nunc feliciter regnantis Innocentii XI papae breve anno 1683, die 30 Octobris, cassans, annullans capitulum Minscense, asserens incompatibilem esse cum archiepiscopatu archimandriam et similiter protoarchimandritam, consultores, superiores motos ad sua officia respective unumquemque restituens. Nec huic supremae potestati pontificiae obedivit illustrissimus dominus metropolitanus, imo ulterius processit.

Itaque, nullo habito fundamento, nec ex inhibitoriis, nec ex brevi apostolico, novum coepit meditari capitulum illustrissimus dominus metropolitanus et in consultis, jam ad sua officia restitutis protoarchimandrita, consultoribus et secretario ordinis, intimavit capitulum Novogrodeci anno 1684, die 19 Marti celebrandum, pro arbitrio suo et intimatorias suas per omnia monasteria extradidit et expedivit.

Iterum protoarchimandrita cum consultorio dissvadebat, qua literis, qua oretenus illustrissimo domino metropolitano, ut abstineat ab hoc Novogrodeci Martiano capitulo. Nec illis petitionibus, persvasionibus ac propositione subsequentium difficultatum dimoveri voluit a suo intento illustrissimus dominus metropolitanus; quare perdurantem animum in hoc advertens protoarchimandrita cum consultoribus illustrissimum dominum jam totaliter attendebat tempori et diei praefixae pro congregatione Novogrodensi; igitur pro termino et die capituli missi sunt a protoarchimandrita et consultoribus secretarioque ordinis Novogrodecum aa. pp. vv. Joachimus Kuszelicz, superior Żyroviciensis et Symeon Ohurcewicz, tunc concionator Żyroviciensis, cum solenni protestatione in scripto, si non desisteret a suo propositio nec desereret illud capitulum, nulliter intimatum a se, illustrissimus dominus metropolitanus; nec hanc protestationem, porrectam sibi contra hoc capitulum, et omnes capitulares metuens, illustrissimus dominus metropolitanus prosequutus est illud iterumque ea omnia peregit et confirmavit, quae in Minscensi ab eodem facta sunt cum suis assedis, ubi jurata fide protestati sunt electores se firmiter actis in Minscensi capitulo stare, nec ad ulla alia capitula, etiam Roma intimanda, accessuros.

Itidem et illustrissimo domino nuntio et Romae delatum est nulliter celebratum Novogrodeci capitulum ab illustrissimo domino metropolitano contra protestationem et appelationem protoarchimandritae et consultorum, quare et hoc, praeter lata prius in partem religionis a sacra congregatione de propaganda fide decreta, annullatum est capitulum Novogrodense. Actus praesentis congregationis Novogrodensis haec tertia congregatio Novogrodensis probat veritatem, quia praeter priorem Minscensem et aliam subsequutam congregationem Novogrodensem, haec tertia congregatio Novogrodensis, utpote legitima, Romae decreta illustrissimo domino nuntio, tempus et locum pro illa intimanda, atque per se, vel per alium a se praesidendi in illa commissa ad effectum electionis alicujus monachi in protoarchimandritam ordinis, ut sem-

per intendit sanctissima sedes sacraque congregatio de propaganda fide.

Illustrissimus dominus nuntius, habita a sacra congregatione delegatione, subdelegavit eadem autoritate apostolica pro praesidentia in capitulo nostro futuro a. v. p. Thomam Uieyski, Soc. Jesu, praepositum domus professae Vilnensis, delegitque sibi socium patrem Joannem Berent, quondam provincialem Soc. Jesu per Lithvaniam, et secretariium simul ad capitulum sequens creavit.

Jam ergo factus praesidens r. p. Uieyski sine mora scripsit tam ad illustrissimum dominum metropolitanum, quam ad p. Stephanum, protoarchimandritam ordinis, ut de tempore et loco partes concordarent et id ipsum sibi significarent. Placuit partibus locus pro capitulo Novogrodense monasterium, tempus vero dies 1-ma Augusti secundum novum anno 1686, utrumque et r. p. praesidens ratificavit et intimatorias pro capitulo extradidit tum ad omnes praelatos, quam ad religiosos. Venit tempus capituli nominatim intimatum, et ex munere ergo praesidentiae suae et informatione Romana r. p. praesidens omnibus patefecit et declaravit congregatis mentem esse sacrae congregationis de propaganda fide, ut simplex eligitur religiosus in protoarchimandritam, ita, ut si quis conferret votum suum in illustrissimum dominum metropolitanum, penitus nullum esset, et illustrissimus dominus metropolitanus, agnitis, quo collimarent, rebus, ultro se, etiam coram capitulo, exclusit a protoarchimandria. Tunc intimata die electionis liberis suffragiis, etsi non sine inspiratione illustrissimi domini metropolitani et assensu v. p. praesidentis electus est in protoarchimandritam r. p. Josephus Pietkiewicz, secretarius ordinis et superior Bithensis, juramentumque in manibus illustrissimi domini metropolitani deposuit. Statutus est in eodem cupitulo nexus inter dominum metropolitanum et religionem summis cum difficultatibus et patenti injuria religionis. Potuit his omnibus r. p. praesidens gravaminibus nostris obsistere et multis modis occurrere, praecipue ex authoritate et potestate suae praesidentiae apostolicae, uti sperabamus, plurimum nobis profuturum eundem praesidem et liberaturum nos a tot incommodis illustrissimi domini metropolitani, sed spes nostra delusa, Deo forte permittente, ut ulterioribus et ad mensuram implendis tribulationibus aliquando libertatem suam consequatur mater religio. Exegit integrum quadriennium protoarchimandriae r. p. Josephus, sed a potiori parte illustrissimi domini metropolitani nexus infractus in multis intra idem spatium.

Elabente quadriennio editae sunt intimatoriae ad consultores ordinis, archimandritas, hegumenos, superiores et alios, qui jus habent intrandi ad capitulum, a v. p. Josepho, protoarchimandrita tantum; ad dominos episcopos datae sunt intimatoriae ab illustrissimo domino metropolitano cum subscriptione protoarchimandritae et sigillo ordinis. Capitulum hoc ex intimatoriis incidebat anno 1690, die 1 Augusti secundum novum in monasterio Minscensi. Supervenit capitulum suo tempore et loco; ibi se etiam coram capitulo exclusit illustrissimus dominus metropolitanus a protoarchimandria, quare die electioni destinata protoarchimandritae, similiter electus est simplex religiosus v. p. Symeon Ohurcewicz, secretarius ordinis et superior Vilnensis, in protoarchimanditam, quaquam liberis congregatorum calculis, sed ante procuratis ab illustrissimo domino metropolitano, et coram multis magno spatio temporis preconizatus et publicatus pro tali, curatum tamen hucusque a religione est et effectum, ut simplices eligantur monachi religiosi in protoarchimandritas et perenniter juxta brevia apostolica id ipsum observandum erit.

Ad decursum quadriennalem protoarchimandriae editae sunt pariter intimatoriae ad consultores, archimandritas, hegumenos ut supra a p. Symeone Ohurcewicz, protoarchimandrita ordinis; ad d. d. episcopos expeditae sunt innotescentiales ab illustrissimo domino Leone Załęski, protothronio, tunc

administratore metropoliae in spiritualibus ac temporalibus una cum subscriptione protoarchimandritae et sigillo ordinis. Capitulum intimatum Żyroviciis anno 1694, die 1 Augusti secundum novum. Capitulum hoc quiete, pacate ac graviter suo tempore et loco peractum est. Destinata die electioni protoarchimandritae, idem r. p. Symeon Ohurcewicz ex majori numero calculorum reelectus est in protoarchimandritam. Capitulum hoc sub praesidentia illustrissimi supradicti protothronii et administratoris metropoliae, conscia sacra nuntiatura, uti inchoatum, ita laudabiliterque est perfectum.

Anno 1698, die 13 Julii a fulminis ictu ac impetu obiit in oppido Subotniki r. p. Symeon Ohurcewicz, protoarchimandrita ordinis, post cujus mortem, inito consilio cum illustrissimo domino metropolitano, designata est congregatio generalis eodem anno, pro die 25 Augusti secundum novum. Intimatoriae editae sunt secundum nexum ad dd. episcopos, uti archimandritas, ab illustrissimo domino metropolitano cum sigillo et subscriptione simul cum sigillo religionis et subscriptione consultoris r. p. Josephi Pietkiewicz in absentia protoconsultoris Symeonis Cyprianowicz, qui deinde intimatorias edidit ad rr. pp. consultores ordinis, archimandritas, hegumenos, superiores et religiosos, ad congregationem de jure spectantes; congregatio pro termino supra nominato in monasterio Bythensi designata et celebrata fuit in eaque majoribus superantibus vocis electus est die 3 Augusti r. p. Joachimus Kuszelicz, tum consultor, in protoarchimandritam: non vana spes eum digne responsurum officio suo.

Relatio de congregatione Suprasliensi, cui ego ipse interfui, agendo tunc legatum ex monasterio Żyroviciensi, ad notitiam religionis fideliter defertur et exponitur.

Electią protoarchimandryty x. Kolędy cassuie papież. Rządy zakonu daie x-dzu Janowi Pocieiowi, protothroniemu, który deleguie rządy x-dzu Ohilewiczowi. Umiera x. Pociey, a nunciusz rządy zakonu daie x-dzu Puczkowskiemu. Papież nunciuszowi każe złożyć capitulum y obiera protę mnicha prostego. Post invalidatas, cassatas et annullatas Romae ambarum inter se discordantium partium congregationes peractas, Alexander VII papa anno 1665, die 30 Maii edito suo brevi mandat nuntio suo apostolico, domino Antonio Pignatelli, ut novum convocet capitulum religiosorum ordinis divi Basilii Magni, et ipse in illo praesideat, ad effectum electionis protoarchimandritae, alicujus simplicis monachi religiosi.

Accepto brevi apostolico, dominus nuntius, sine mora, extradidit intimatorias ad dd. metropolitam Gabrielem Kolęda, episcopos, tenentes archimandrias, praelatos, officiales ac superiores monasteriorum, in iisdemque locum pro capitulo destinavit monasterium Supraslіense, quod sit propius Varsavia, et diem undecimam Octobris secundum novum praefixit. Hae intimatoriae statim per omnia monasteria transmissae fuerunt.

Interim dominus nuntius, supervenientibus gravibus impedimentis et iis distractus, mittit revocatorias literas ad dominum metropolitam, differendo in aliud commodius tempus hoc capitulum. De his revocatoriis non fuit significatum religiosis, qui ignarii et inscii earum, pergunt magno numero Supraslium pro die destinata capitulo, congregantur, veniunt Supraslium, non reperiunt dominum nuntium, sciscitantur causam absentiae domini nuntii apud dominum metropolitam, et tunc revelatum, quod occultum fuit. Suborta est inter religiosos disceptatio, an inchoanda congregatio, an omittenda juxta voluntatem domini nuntii; haec ipsa validissima ratio debuit cohibere ab inchoatione et prosecutione capituli, tamen nimio ausu processum, quem non impedivit, sed promovit dominus metropolita; ac ita inchoata et prosecuta est congregatio. Praesidentiam in illa egit ipse do-

minus metropolita, et idem electus est in protoarchimandritam, ac obtinuit, quod intendit et voluit.

Acepta notitia de hoc capitulo, contra breve et voluntatem suam peracto, dominus nutius, summe et juste offensus, defert pontifici hoc contumaciter factum capitulum. Pontifex illud invalidat, cassat, annullat et brevi suo apostolico administrationem religionis domino Joanni Pociey, episcopo, protothronio Vlodimiriensi et Brestensi, committit. Delato hoc sibi brevi dominus Vlodimiriensis pergit Żyrovicios ibique reperit dominum metropolitam, cui et selectioribus religiosis monstrat breve et ex illo comissum sibi regimen religionis. Interim proponit non posse se recturum religionem tam ob longam distantiam suae residentiae, quam ob varias difficultates episcopales, quare ex authoritate et brachio suo praefert moderatorem religionis r. p. Pachomium Ohilewicz. His rebus stabilitis r. dominus Vlodimiriensis redit in Voliniam ibique intra paucissimum tempus moritur, de cujus obitu habens certitudinem dominus nuntius facit administratorem religionis r. p. Bonifacium Puczkowski, tunc superiorem Żyroviciensem, ad tempus futuri capituli, a se destinandum. Prodiit iterato breve pontinificium, ut idem dominus nuntius convocet capitulum ipseque in eodem praesideat, ad effectum electionis protoarchimandritae, simplicis alicujus monachi religiosi. Convocat ergo dominus nuntius capitulum, locum Brestense monasterium designat primis diebus Martii anno 1668. Fuit ipse et praesedit; quid in nostro capitulo factum, superius abunde explicatum et descriptum est a Symeone Cyprianowicz, abbate Suprasliensi, protoconsultore ordinis.

Haec omnia vera esse testor et pro firmiori certitudine manu mea propria subscribo et sigillo munio. Supraslii. Anno 1700, die 13 Januarii. Symeon Cyprianowicz, abbas Suprasliensis, protoconsultor o. d. Basilii Magni m. propria. (Locus sigilli).

Anticapitulum Minseense Julianum anno 1683, die 25 Julii ab illustrissimo metropolito Cypriano Żochowski jure usurpato intimatum et celebratum.

Sessio 1-ma.

Hanc diem auspicatus est illustrissimus dominus metropolitanus a solenni pontificali missa et invocatione Spiritus Sancti una cum illustrissimo domino episcopo Pinscensi, reverendissimis praelatis et superioribus ac delegatis variorum monasteriorum ordinis Basiliani actumque congregationis pro eligendo protoarchimandrita aliisque in religionis Basilianae statuendis fundavit.

Die 26. Sessio 2-da.

Comparuit coram omnibus congregatis r. p. Symeon Cyprianowicz proposuitque ipsum vidisse literas illustrissimi domini Nuntii privatas, in quibus continebatur dilatio congregationis juxta statuta illustrissimi domini metropolitani aliorumque episcoporum, quasi in congregatione habita coram sua illustrissima dominatione. Proinde petiit differri illam usque ad synodum provincialem. Replicavit illustrissimus metropolitanus, et insimul produxit authenticum, manu illustrissimi domini Nuntii exaratum decretorum, in congregatione Varsaviensi habitorum, ubi nulla mentio facta est differendi capituli ordinis ad synodum provincialem, et consequenter censuit tota congregatio procedendum esse ad actum congregationis, siquidem illustrissimus dominus metropolitanus semper fuit et est in possessione intimationis capitulorum, nec potest detrudi sua jurisdictione secundum jura orientalis ecclesiae, cum quibus accessimus. Publicavit interim et intimavit illustrissimus dominus metropolitanus actionem Proto(archimandritae). Egerunt gratias omnes congregati.

Statutum consultores et secretarium ordinis eorumque officia, quia fuere hactenus advita-

litia ideoque onerosissima et in aliquibus scandalosissima, ad quadriennium tantum duratura, quandoquidem et munus ad quadriennium tantum.

Lectae interim epistolae illustrissimorum dominorum episcoporum Vlodimieriensis, archiepiscopi Smolenscensis, Chełmensis, Premisliensis, quibus epistolis excusabant suam absentiam, allegando partim hoc mense prementes ipsorum dioeceses et personas lites, partim alias impossibilitates omnimodas, ipsos pro hoc actu 25 Iulij excludentes. Caeterum si non intercessissent praefatae legalitates, ad futuros omnes in suis literis spondebant.

Clamor et ululatus magnus auditus est et audietur in Russia, S. R. E. unita, quod aliquod tres aut quatuor religiosi Basiliani, inito consilio et condictamine cum illustrissimo domino nuntio moderno, velint impetrare sanctitatis suae oraculum, ut eximetur religio Basiliana Russica a jurisdictione metropolitana ac omnium episcoporum, idque volunt efficere ad s. Sedem Apostolicam more aliarum religionum Latinarum, quod cogitatum, ne utiquam possit subsistere, ex sequentibus: 1-mo. Est ab immemorabili orientalis ecclesiae jure, usu et consuetudine, quod metropolitanis debent dependentiam et tenentur praestare monachi Basiliani. 2-do. Cum his juribus accessimus ad gremium S. R. E., videatur Carmelita a Joseph de conversione gentium, et praecipue de accessione Russiae sub Clemente VIII. 3-tio. Religio Basiliana sola et unica est, quae constat patriarchis, metropolitanis, archiepiscopis, episcopis, archimandritis, hegumenis, qui hierarchico ordine servato, et primis, secundis instantiis illaesis, subordinantur suis episcopis, metropolitanis et patriarchae, qui est in Russia unita solus sanctissimus d. n. Romanus Pontifex, quomodo ergo tres vel quatuor inquieti monachi possint inturbare hanc hierarchiam orientalem. 4-to. Monachi si eximantur a jurisdictione metropolitana, cum administrent sacramenta in archidioecesi et dioecesibus, si arceantur, uti de jure ordinariorum est, ab hac administratione sacramentorum (quod infallibiliter sequatur, quando exemptos se fore a metropolitano efficient) nulli jam usui erunt S. R. E. ac proinde tollenda religio et laici assumendi ad operationes Apostolicas, ut eo ipso jam non promoverentur religiosi ad praelaturas et praeeminentias ecclesiasticas, deberent ergo occupare sacerdotes saeculares uxorati has praeeminentias et praelaturas. 5-to. Gloriantur iidem aliquot inquieti monachi Basiliani, quod reducta sit per Urbanum VIII Pontificem religio Basiliana ad communitatem, ideoque hoc praetextu debet eximi a metropolitano. Quasi vero communitas monasterii et religionis ordinatae impediat dependentiam a metropolitanis Russiae? potest enim et communitas esse et dependentia a loci ordinario more orientalis ecclesiae in Russia, hoc est in monasteriis magnis Suprasliensi, Beresvecensi, Dermanensi, Dubnensi et Polocensi, ubi adsunt communitates, et tamen pendent a loci ordinario, non a Proto. 6-to. Recentissime schismaticus archimandrita Melecensis cum magna communitate sua complexus unionem sanctam cavitque sibi, quod non a Proto, vel Provinciali ordinis Basiliani, sed a loci ordinario debeat dependere, quod acceptatum est ab illustrissimo domino metropolitano et illustrissimo domino nuntio Apostolico; praesensit enim dissensiones subortas exemptionis a metropolitano, ideoque noluit incorporari jurisdictioni et dependentiae a Proto, sentante avulsionem a metropolitano. 7-mo. Omnes episcopi schismatici suorum jurium et dependentiarum tenacissimi, nunquam permittent, nec accedent ad gremium S. R. E., si vel per somnium inaudient eximi a sua jurisdictione monasteria monachorum suae diaecesis, probavimus enim in congresso ex colloquio Lublinensi, quod ad vocem episcoporum Leopoliensis, Premisliensis et Luceoriensis comparuerint monachi monasteriorum illorum dioecesium de medio communitatum suarum. 8-vo. Quilibet Proto ordinis Basiliani est juratus illustrissimi domini metropolitani ac in

manibus ejusdem praestat dependentiam in omnibus metropolitano, et nihil se facturum, imo juxta regulas datas se gesturum, unde ergo tantus ausus eximi a jurisdictione metropolitana 9-no. Si eximatur religio Basiliana a metropolitano, cum promotiones sint in manibus metropolitanis ad archiepiscopatus, episcopatus, archimandritatus, hegumenatus diplomatibus et legibus regni firmatae, ne utiquam his legibus pateri recalcitrare religio cum leges praedictae sint clypeus unionis contra schismaticos. Accedit, quod schismatici, respicientes tantum ad diplomata et leges regni, obtinuerunt anno Domini 1635 diploma, lege comitiorum roboratum, et est tale; casu quo ecclesiastici uniti vellent ad ritum Latinum transire, ipsorum bona, monasteria, ecclesiae ipso facto devolvantur ad schismaticos. Cogitet et provideat S. R. E. astibus et moliminibus eximentium se a jurisdictione metropolitana.

Die 27 Julii. Sessio 3-a.

Invocato Spiritu S. concordi per chartulas calculo electus in protoarchimandritam, idque ad quadriennium tantum, illustrissimus dominus Cyprianus Żochowski, metropolitanus totius Russiae, cui oneri imposito et stantibus tot persvasionibus ac instantiis congregatorum, post tot excusationes tandem assensum praebuit illustrissimus et praecipue victus certis rationibus, eo quod invenirentur personae refractariae et discolae solaque auctoritate metropolitana coerceri valentes, quae irrisui exponere audent ritum Graecum, et transitum ad Romanum (quod est totalis unionis s. ruina, et nulla spes conversionis schismaticorum) ambiant. Meritissimo quapropter jure censuit congregatio illustrissimum dominum metropolitanum esse Proto: qui diebus suae metropoliae, tam feliciter et gloriose exactis, bonum et incrementum religionis Basilianae ita mire auxit et aggregavit prae suis antecessoribus, ut multa centena millia florenorum polonicorum accessionis fortunarum ordinis Basiliani per ipsum facile numerari possunt.

(Minsci ad quadrigenium consultores electi).

Consultores ordinis electi r. p. Pachomius Ohilewicz, r. p. Bonifacius Puczkowski, r. p. Joannes Korzeniewski, r. p. Barsanophius Kobylnicki; secretarius r. p. Eustachius Więczek; nonnisi ad quadriennium.

Consulta ordinis 4 in anno in residentia et praesentia metropolitani peragantur.

Cum noviciatui parva cura hactenus et modicus auctus ejusdem fuerit, decrevit congregatio de more practico peragendos novitiatus non tantum Bythenii, sed Vilnae et Dermaniae, imo per omnia monasteria idoneae recipiantur personae ac receptae transmittantur ad praedictos fontes novitiatuum, prout vicinia suadebit, capaces pro studiis connotabuntur, a superioribus monasteriorum saltem excolantur in scholis ordinis quo ad minora studia.

R. p. Symeon Cyprianowicz ob gravissimam, enormem et scandalosissimam illatam honori, famae et virtuti illustrissimi domini episcopi Pinscensis, idque in facie patrum congregatorum injuriam, citatus fuit et per r. p. Korzeniewski petiit in crastinum dilationem, quae concessa illi.

Die 28 Iulii. Sessio 4-ta.

Auctoritas prototoarchimandritalis cum debeat inniti brachio suo, hoc est provinciali ordinis propter visitationes, ab ipso peragendas ideoque praesenti actu capituli rogavimus omnes congregati illustrissimum dominum metropolitanum, ut sibi ad hoc munus idoneum eligat de more practico. Electo provinciali extunc cedat in ejus provisionem, fratrum pro studiis expeditionem aliarumqe necessitatum ordinis subsidium monasterium Beresvecense sat opimum ac per gratia metropolitani in gratiam et augmentum religionis Basilianae applicatum.

Antiquae religionis constitutiones de explenda poenitentia a reo convento totaliter reassumantur, hoc praecauto, ut inculpatus

nonnisi peractam poenitentiam altius subsellium petat, alias in casum contraventionis huic statuto privetur ad vitae tempora voce activa et passiva.

Alienatores bonorum mobilium et immobilium religionis, quicunque illi sint, exnunc careant voce activa et passiva, usque ad obitum in religione.

Collectas summas et pecuniam iu superioratibus et officiis religionis, si qui tenent, vel consangvineis donent, vel mercaturas et usuras occultas per saeculares personas et hebraeos exercent, suspendantur itidem, usque ad mortem, priventur voce activa et passiva, et careant caputio, donec restituant in manus superiorum. Absolutio talium soli metropolitano reservatur, alias sepultura asini post mortem sepeliantur tales. Quantitas pecuniarum quam quisque habeat, debet constare illustrissimo domino metropolitano, ejusque licentia in scripto obtineri.

Meritissimus de religione r. p. Pachomius Ohilewiez, dignae luce editioni librorum contra schimaticos inhaerens, si quidem a praeterito superiore Żyroviciensi p. Georgio Malejewski variis modis et defectu necessariorum afflictus et multoties opressus, habeat ex sacristia et proventibus monasterii Żyroviciensis quotannis 200 florenos, 4 ratis et temporibus anni exbursandos.

Superiores illi, qui nullum respectum habent senio confectorum monachorum et bene meritorum de religione, tanquam indiscreti et crudeles priventur, promotione ad officia ordinis.

Nota unicuique sunt jura, privilegia, auctoritas et reverentia, quae debetur tam illustrissimo domino metropolitano, quam illustrissimis d. d. episcopis et archimandritis, quae quia ab aliquibus insolentibus monachis per summam impudentiam et procacitatem linguae, una cum scandalo saecularium et schismaticorum, violantur et pastores pro chismaticis publicantur eorum oris mordacitate-tantae novitati et detestandae petulantiae ma ture occurrat metropolitanus et severis animadvertat poenis, inter quas non posterior sit privatio vocis activae et passivae.

Pariter inferiores quando deferunt vitia et scandala superiornm, quia hi delati vindictam sumunt de suis delatoribus, statuit congregatio, ut illustrissimus dominus loci ordinarius non moretur in puniendis severe talibus, suspendendo et privando voce activa et passiva, obligando insuper conscientiam communitatum, ut non celent malefacta et scandala suorum superiorum, quod committitur illustrissimo d-no metropolitano, ordinis nostri protoarchimandritae.

Compertum est, quod superiores ordinis nostri, nullo habito respectu votorum religionis, horrenda quaeque patrant ad mediam et amplius noctem crapulis inhaerendo, ex quo subsecutae mortes plurimorum. Cautum sit proinde quam severissime tales puniendos, et praecipue transgressores illibati ac venerandissimi voti castitatis.

Nuntiatum est toti congregationi, quod post fata r. p. Josaphat Brażyc notabilis summa relicta sit, ideoque inquisitio fiat a metropolitano super illa repetenda et in bonum religionis et praecipue novitiatus convertenda.

R. p. Stephanus Martyszkiewicz, praeteritus ordinis proto, quia contra statuta ordinis se gessit, non contentus opima provisione, ipsi ab illustrissimo metropolitano subministrata, semper tamen varia monasteria residentia sua aggravavit et emunxit, imo varias et notabiles monasteriorum summas in proprios usus illicitos convertit et penitus extinguere fecit, restituat, compenset omnibus monasteriis tum et personis, quas spoliavit obque simile spolium apostatare fecit p. Czaplic, cui rapuit mobilium et pecuniarum aliquot millia, porrigat regestrum expensorum illustrissimo domino metropolitano.

Reverendo patri Josepho de Camillis, procuratori Russiae, prorogatur superioratus ad alios quatuor annos.

Eadem die r. p. Cyprianowicz, ad judicia congregationis citatus, non comparuit, judicatus et condemnatus, fugitque ex monasterio

transferendo se ad monasterium pp. Dominicanorum, dilapidatis bonis monasterii maleque collocatis in manu unius latronis et banditi, qui vocatur Kndiowski. Idem p. Symeon, crapulis dies noctesque inhaerendo, toto quadriennio superioratus aliquot millia pro vino (monachis in his partibus insolito potu) impendit et plane dissolutam, non monasticam vitam duxit.

Die 29 Julii. Sessio 5-ta.

Omni conatu adhibito, tenebitur metropolitanus, ut proto vindicare omnia damna, injurias illata monasteriis personisque per judicium pastorale juxta constitutiones ordinis et resartiantur praefatis monasteriis, praecipue quae illata sunt a r. p. Georgio Malejewski et r. p. Martyszkiewicz.

Transferentes se ex administrato unius monasterii officio ad gubernium alterius ne audeant summas aut aliqua mobilia et a fortiori praetiosa quaeque alienare, aut secum abportare ad alia monasteria, secus praesumentes subeant poenam excommunicationis, absolvendae a solo metropolitano, et puniantur juxta constitutiones ordinis.

Puniantur pariter auctores conspirationum, in communitatibus per ipsos factarum, tum et illi puniantur, qui, clam inito condictamine, in evidentem desolationem monasteriorum subducunt secum operarios idoneos illius monasterii, quod vestivit et providit illis religiosis.

Die 30 Julii. Sessio 6-ta.

Nemo audeat ex religiosis bona monasterii quocunque contractu involvere et locare absque consensu metropolitani et totius ordinis, alias contractus nullitati subjaceat et transgressor gravissime puniatur.

Die 31 Julii. Sessio 7-ma.

Causa domini Łukaszewicz, enormiter laesi in honore et substantia notabili, tum etiam in non admissa appellatione ad metropolitanum a r. p. Stephano Martyszkiewicz et Georgio Malejewski, discutiebatur, contumaces facti et condemnati. Sed r. p. Georgius Malejewski accusatus notabilis violationis voti castitatis gravissime ab eodem d-no Łukaszewicz, quia nimirum filiam illi rapuit et nescitur quo converterit, ideo decreta est inquisitio.

Totus consensus capituli exposuit magnam injuriam, quam patitur unio s. a p. p. Dominicanis provinciae Russiae, et praecipue episcopatus Pinscensis et archimandria Leszczynensis, per eosdem p. p. Dominicanos factam in eorum fundos et villas, cum tamen talis ordo sit mendicantium, adeoque aliter gerere se debeat. Insuper duos famulos domini metropolitani de noctu euntes iidem p. p. Dominicani, existimantes esse famulitium episcopi Pinscensis, profunda jam nocte compotationi inhaerentes, sono campanae edito, tumultum concitarunt, vix se datum per populum, qui ibi accurrerat, putans incendium, uti ligneae civitatis Minscensis, subortum fuisse. Supplicat congregatio Basiliana s. congregatationi de propaganda fide de remediis et poenis infligendis tum priori, tum aliis patribus Dominicanis, claustri monastici jura praetergredientibus, damna insuper et honoris dispendia compensentur illustrissimo domino episcopo Pinscensi et toti religioni Basilianae.

Reliqua puncta, conservationem religionis conservantia et ad observandum obligantia, differuntur ad consultorium, quod proto intimabit, Deo dante, Vilnae, mense proxime futuro Septembris.

Prima vero Augusti conclusis omnibus pridie gratiarum actoriam pontificalem celebravit missam episcopus Pinscensis in praesentia omnium congregatorum, Ambrosianus decantatus hymnus et dimissi omnes cum benedictione.

Sequutur subscriptiones superiorum, tum etiam delegatorum ex variis monasteriis, videlicet: Martianus Białozor, episcopus Pinscensis, superior Vilnensis. Benedictus Mich-

niewicz, archimandrita Trocensis, auditor metropoliae Kijoviensis. Stephanus Sielużynski, archimandrita Braslaviensis et hegumenus Cassutensis. Martianus Kulczycki, ordinis D. Basilii M. theologus, delegatus ab illustrissimo domino episcopo Vlodimieriensi. Joannes Korzeniewski, ordinis D. Basilii M. consultor, superior monasterii Vilnensis. Barsonophius Kobylnicki, ordinis D. Basilii M. consultor, superior Novogrodensis. Eustachius Więczek, ordinis d. Basilii M. secretarius et delegatus monasterii Vilnensis. Josephus Babinski, superior monasterii Połocensis, officialis archiepiscopatus Połocensis. Bartholomaeus Miniewski, ordinis D. Basilii M. vicarius generalis monasteriorum Volhinensium, hegumenus Sanctae Crucis,, officialis domini episcopi Chełmensis. Gedeon Szumlanski, ordinis D. Basilii M. delegatus monasterii Vilnensis. Josephus Salcewicz, ordinis D. Basilii M. superior monasterii Czerlonensis. Isidorus Łazarewicz, ordinis D. Basilii M. delegatus monasterii Dermanensis. Meletius Szczygielski, ordinis D. Basilii M. delegatus monasterii Dermanensis. Jonas Winski, ordinis D. Basilii Magni delegatus monaserii Dubnensis. In quorum fidem sigillo apposito manu propria subscribo. Cyprianus Żochowski, archiepiscopus metropolitanus totius Russiae, o. D. Basilii Magni protoarchimandrita, m. p. (Locus sigilli metropoliani). Eustachiusz Więczek, o. D. B. Magni secretarius. (Locus sigilli religionis).

Anticapitulum Nowogrodense martianum Anno Domini 1684, die vero 19 Martii.

Actum Novogrodeci in congregatione generali pro electione protoarchimandritae ordinis s. Basilii M., intimata per illustrissimum ac reverendissimum dominum archiepiscopum, metropolitanum totius Russiae, conformiter ad mandatum et breve ss. d. n. Innocentii, Divina Providentia papae XI, domini nostri clementissimi. Item conformando se patres congregati epistola illustrissimi et reverendissimi domini Opitii Pollavicini, nuntii ad sacram et invictissimam regiam Poloniae majestatem de latere Apostolici sub data 19 Februarii 1684, ex omnibus ad vocem sui totius Russiae pastoris capitulariter et rite congregati in hanc seriem infrascriptorum per ipsos unanimiter decisorum et conclusorum descenderunt.

Prima sessio. 19 Martii.

Praeliminaria in qualibet congregatione ordinis s. Basilii M. rutheno uniti practicata sunt praemissa, videlicet invocatione Spiritus Sancti per solemnem pontificalem missam, ab illustriscimo et reverendissimo d. archiepiscopo totius Russiae in cathedrali ecclesia Novogrodensi, ad monasterium p. p. Basilianorum situata, peractam. Dein praesente illustrissimo domino episcopo Pincensi, archimandrita Vilnensi et Lavrisoviensi, pleno et praedicto numero adnuntiati, archimandritae, hegumeni et delegati, luculento sermone illustrissimi domini archiepiscopi totius Russiae in monasterio praenominato Novogrodensi salutati, ob angustas mansiones illius monasterii, petierunt transferri sessiones sequentes ad capaciorem huic actui capitulario locum, nempe residentiam archiepiscopalem in contiguo cathedralis ecclesiae locatam, quod et facfum est et fundata jurisdictio.

Secunda sessio. 20 Martii.

Cum semper illustrissimus ac reverendissimus d. archiepiscopus Russiae laboriosissimis suis actionibus procuraverit omnem fidelitatem, obedientiam et reverentiam sacrosanctae matri suae ecclesiae, hoc est matri omnium ecclesiarum Romanae praestare, licet a tota religione liberis et non refragantibus votis fuerit in cogregatione Minscensi rite et legitime secundum antiqua jura et consvetudines orientis s. Romanae ecclesiae uniti electus et pronuntiatus in protoarchimandritam seu generalem, idque

ad quadriennium tantum, quia tamen aliquot Basiliani consultores ordinis, solo ambitu pro trahendi, suum dominatum ferum et insupportabilem supra oppressos monachos sine dependentia a metropolitano, scandalose se gesserunt et excutiendo jurisdictionem illustrissimi archiepiscopi Russiae, recursum fecerunt ad sacram congregationem de propagande fide, proponendo quid pro quo in subruitionem congregationis Minscensis et obtinuerunt, non auditis illustrissimi domini archiepiscopi et totius capituli tunc adunati rationibus breve sanctissimi domini nostri sub data XXX Octobris anno elapso 1683. Inter alia statutum fuit oraculo sanctissimi domini nostri, ut aliud hyeme intimetur capitulum. Talem sanctissimi domini voluntatem illustrisimus metropolitanus Russiae humillima eaque debita excipiens veneratione pro 19 praesentis intimavit, ac se exuit honore generalatus, delato sibi Minsci suffragiis totius ordinis plusquam liberrimis. Lectum breve sanctissimi domini nostri et illico pariter epistola illustrissimi domini nuntii Apostolici, in qua expectabat eventura hujus intimatae congregationis et optabat quam favstissimum exitum. Lectae insuper epistolae eminentissimi ac reverendissimi s. Romanae ecclesiae cardinalis Nerly, protectoris Russiae, quae commendabat illustrissimo domino metropolitano (quo canonica reddatur electio in protoarchimandritam), ut conformet brevi nimirum intimando capitulum ordinis, quod et implevit illustrissimus dominus metropolitanus, non tantum spatium et terminum congruum septem septimanarum capitulorum religiosorum adunationi praefigens, sed et in persona sua accedens, Rosanam civitatem et monasterium p. p. Basilianorum benevole et paterne invitavit p. p. illos, qui omnium dissensionum causa exstabant, nempe patrem Stephanum protoarchimandritam, patrem Pachomium patrem Josephum Pietkiewicz, ordinis secretarium, rogando, ut illi tres vel quatuor, totam religionem inquietantes, accederent omni securitati Novogrodecum et insimul cum religione congregata electionem archimandritae futuri expedirent. Supradicti patres nihil aliud dixerunt, nisi quod metuerent sibi, sed responsum acceperunt ab illustrissimo domino metropolitano, quod verbo archiepiscopi et scripto paratus salvum conductum eorum firmare. Unde pater Stephanus cum patre Pachomio et patre Josepho responderunt ipsos credere et adhibere fidem soli authoritati metropolitanae, uti sui pastoris, et promittere se venturos dummodo epistola paterna compellaretur, quod et praestitit dominus metropolitanus, per aliquod dies habens secum ad latus patrem Stephanum, illumque omni humanitate tractans. Insuper idem illustrissimus dominus metropolitanus misit illustrissimum d minum episcopum Pinscensem Żyrovitios, ut adiret et adventum Novogrodecum praefatis aliquot patribus inquietis suaderet, obtestans illos, ut monasteria toties adunata a longe dissitis locis et totam religionem nollent amplius dilationibus suis cavillatoriis turbare, molestare et consumere, certissimum enim est, quod et in hac sessione solenniter protestati sunt omnes capitulariter congregati se non venturos amplius pro congregatione ulla, si quidem jam primo Minscum, modo vero Novogrodecum ad intimationem brevis ss. d. n. venerunt. Dum haec aguntur et in sessione praesenti proponuntur, ecce mittitur epistola Żyroviciis a patre Stephano et suis contra illustrissimum dominum metropolitanum foederatis aliquot patribus, quod nolint adesse, rogando differi, ut possint pacificari et mediis pacis componere prius cum illustrissimo domino metropolitano. Responsum, quod isti aliquot inquieti, si quid habent et agunt contra illustrissimum dominum metropolitanum, id non spectat ad capitulum ordinis, quia tota religio, cujus nomine debet fieri recursus ad altiora s. sedis Apostolicae subsellia, detestatur, nec plane scit, nec scire vult de illorum praetensionibus, quaerelis propositis contra illustrissimum dominum metropolitanum, quem agnoverant semper et agnoscunt patrem ac

beneficum tutorem religionis matris, uti patet et res ipsa loquitur, quantis gratiis, fundationibus, effusis pecuniis et propriis sumptibus cumulaverit religionem Basilianam *). Addit insuper, quod nulla media pacis possunt ad praesens praemitti, si quidem praefati inquieti patres misserunt patrem Georgium Romam, inscia tota religione, ut instaret contra illustrissimum dominum metropolitanum; est ergo actu ibi Romae, et agit nescitur quid pro domo sua et istorum aliquot monachorum conjuratorum, et, avertat Deus, ut inaudivit tota religio, quod procuret et tractet ibi Romae novitates, nunquam in Russia practicatas et totum ritum unitum subvertentes, schismaticos a conversione avertentes. Universa enim Russia vehementer scandalizaretur, si vel in minimo ritus et ceremoniae orientales mutarentur. Si Basiliani Italiae vel minimam hinc procurarent jurisdictionem supra graeco-ruthenos Basilianos, subjectos perpetuo ac dependentes a metropolitano Russiae, pro tempore existenti, in cujus dioecesi tota religio Basiliana cum suis monasteriis tum monachorum, tum monialium nidum habet et radicata est, duo enim vel tria monasteria sunt sub aliis dominis episcopis Russiae unitis, idque non sunt alicujus considerationis, quia vel non aluntur monachi, uti Cobrini per dominum episcopum Vlodimiriensum, Żydicini pauci idque miserrime per dominum episcopum Chełmensem sustentautur. Hic vero in archidioecesi illustrissimi domini metropolitani ejusque vastissima extensione per magnum ducatum Lithvaniae et archiepiscopatum Połocensem in Alba Russia tota religio Basiliana cum suis monasteriis diffunditur, alitur et augetur. Solus itaque illustrissimus dominus metropolitanus est ille pastor, cui semper profitebatur et profitetur dependentiam religio Basiliana, vel si hoc quadriennio profitebatur patri Stephano obedientiam, hac conditione tantum factum est id, quod ipse erat juratus protoarchimandrita illustrissimi domini metropolitani, et quod nihil debuit aggredi vel disponere de religione sine dependentia et scitu illustrissimi domini metropolitani. Praestitit enim juramentum solenne, cui semper perjurus extitit cum summa oppressione monachorum per monasteria, recursus ad illustrissimum metropolitanum impediendo, monachos in aliena dioecesi per alios episcopos non habentes jus ad personas consecrando, visitationes onerosas monasteriis eorumque bonis exercendo, consultoria quasi nomine totius ordinis peragendo, inscio illustrissimo metropolitano, ad quem de jure et praescripti totius religionis spectat, ut saltem quater in anno, idque in praesentia illustrissimi domini metropolitani, circa gravissima et occurentia religionis negotia praenominata habeantur consultoria. Insuper mille aliis disgustibus et postpositionibus illustrissimum dominum metropolitanum et praelatos ac religiosos, illustrissimo domino metropolitano devotissimos, pater Stephanus et pater Georgius (evecti licet per eundem dominum metropolitanum) saturarunt, summae proinde ingratitudinis erga illustrissimum dominum metropolitanum et matrem religionem rei. His ita praemissis statutum est, quia absentes aliquod monachi supradicti, toties et paterne invitati ab illustrissimo domino metropolitano, meris cavillationibus, subterfugiis, dilationibus et eviscerationibus, religionem totam non semel jam congregatam perimentibus, laborent, nec habeant ullam rationem vel mandatum desuper a s. sede pro dilatione hujus Novogrodensis capituli, imo capitulum praesens a illustrissimo domino metropolitano rite et legitime ad mentem brevis ss. domini nostri et epistolae illustrissimi domini nuntii cum sit intimatum, censuit et censet in Domino tota religio, huic capitulo praesens, procedendum esse ad ulteriores sessiones et terminadam esse congregationem ordinis. Et quia pater Josephus Pietkiewicz, secretarius ordinis, invitatus et rogatus dato

*) Противу подчеркнутыхъ словъ на полѣ рукописи поставленъ вопросъ: Ubi?

verbo adventui suo non respondit, electus et confirmatus est in secretarium congregationis et ordinis Basiliani r. p. Eustachiusz Więczek, theologus et praedicator Minscensis.

Lectae sub finem epistolae dominorum episcoporum, qui in regni Poloniae suas habent dioeceses, et primi domini episcopi Vlodimiriensis, qui ob ecclesiae suae cathedralis Vlodimiriensis et palatii conflagrationis, ob militaria hyberna stativa et executiones regni valde hoc tempore graves, respondit se non posse venire. Id ipsum dominus episcopus Chełmensis in suis epistolis scribit, quod militaribus oneribus et reipublicae contributionibus, et causa quadam Culemcicensi ac tribunalibus regni exhaustus, nullo pacto potest venire. Dominus vero episcopus Premisliensis defectum viatici et redituum opposuit, ex monasterio tum suo Leszczynensi, uti vicino dioecesi metropolitano, missit legatos duos. Acceptatae excusationes, nec mirum est, quod tales sunt sub tempus belli Turcici, continuo enim sumptus impenduntur pro resarciendis, erigendis vexillis et cohortibus militum et de more hujus reipublicae ecclesiasticorum bona crudeliter tractantur a militibus, quibus non tantum hyberna in pecuniis persolvuntur, sed et victualia in stationibus providentur. Addidit illustrissimus dominus metropolitanus cum domino episcopo Pinscensi, quod ob easdem militares aggravationes et a respublica impositas gabellas et censum capitalem tum etiam ob tribunalia hac aestate imminentia, non valebunt accedere et convenire ad ullam convocationem, quam tres vel quatuor discoli moliuntur, postposito omni timore Dei et charitate proximi, quae jubet, ut nemo a nemine laedatur, multo magis per cavillationes fortunarum, sanitatis diminutiones exhauriantur, sicuti isti inquieti aliquot patres fecerunt. Si enim sunt consultores, sunt a religione tota consultores, nec sine illustrissimo domino metropolitano et tota religione possunt quicquam moliri, consulere, exemptiones et independentias meditari, quin potius debuerant et tenebantur venire ad capitulum Minscense et Novogrodense, et insimul cum tota religione et illustrissimo domino metropolitano bona religionis, matris suae charissimae, intendere, cujus viperae extiterunt, bona ejus et thesauros corradendo et pro litibus nullos habituris triumphos expendendo. Et sic hodiernae diei soluta sessio.

Tertia sessio. 21 Martii.

Jactis et praemissis antecedentis sessionis fundamentis atque potissimum inhaerendo brevi ss. domini nostri, in quo resolvitur punctum de novo capitulo instituendo et ordinando, censuit ordinis capitulum, ad meram electionem generalis ordinis (ne acephalus esset) congregatum, descendendum esse ad electionem protoarchimanditae. Interea supervenit nova supplicatio a patre Stephano et suis aliquot monachis foederatis, ut nimirum illustrissimus dominus metropolitanus differet hoc capitulum usque ad tempus pacificationis et meditationis, quod intendebant aliquot praedicti monachi facere cum illustrissimo domino metropolitano. Verum quia praetensiones proposita contra illustrissimum dominum metropolitanum non tangunt totam religionem, Minsci et nunc congregatam; imo non conscia religione aguntur haec molimina, ideo rejecta praedicta supplicatione, jam accedendum est ad electionem protoarchimandritae, iterum atque iterum decrevimus.

Atque inprimis illustrissimus dominus metropolitanus Russiae omnem suspitionem ambitionis a se amovendo, ut canonica alias reddatur electio voto totius religionis, Novogrodeci praesentis, licet de jure competierit sibi non tantum intimationem capitulorum, sed etiam praesidentiam iisdem capitulis, nihilominus tanto et liberrimo actui praesentiam suam subducere voluit, et rogavit, aegreferente hanc submissionem illustrissimi domini metropolitani tota congregatione et pro hac vice tantum id ipsum annuente, ac

ne detur oblocutoribus adeo paucis ulla occasio nomini et gloriae intactae illustrissimi domini metropolitani detrahendi, censuit quoque congregatio hunc actum electionis protoarchimandritalis praesidentia illustrissimi episcopi Pinscensis cohonestandum, uti et huic muneri excipiendarum schedarum et pronuntiandi electi, illustrissimus dominus episcopus Pinscensis destinatus atque acceptatus est omnium assensu.

Ventum est, absente et abscedente illustrissimo domino metropolitano, ad electionem canonicam rite et recte celebrandam et antequam porrigerentur supradictae chartulae seu calculi eligendi, generalis tota religio a vicinis et longinquis terris merens ac dolens protestata est solenniter contra aliquot supra dictos monachos, aestu et ambitione regnandi repletos, quod plane totam religionem per trinam pro tribus congressibus illustrissimi domini metropolitani miris et cavillatoriis adinventis modis dilationes seditiosas abjecerint et procuraverint et aliquot monasteriola, duobus vel tribus monachis constantia, minis, muneribus et pollicitationibus ab his sanctis avertebant congressibus, aliquos una septimana ante celebrationem capituli superioratu privabant, ne plena voce gauderet capitulum. Jdeo Spiritu Sancto ac vivifico invocato in praesentia et praesidentia illustrissimi domini episcopi Pinscensis, totum capitulum distribui sibi chartulas et calculos pro eligendo generali ordinis petiit. Tandem pleno numero ex omnibus monasteriis congregati, concordi calculo charitativo et zeloso voce, elegerunt atque pronuntiarunt iterum atque iterum millies milliesque in protoarchimandritam sive generalem ordinis, uti Minsci, ita Novogrodeci, illustrissimum ac reverendissimum dominum Cyprianum Żochovski, Dei et Apostolicae sedis gratia archiepiscopum, metropolitanum totius Russiae, rogando et obtestando eundem, ut non dedignetur religionis protectionem, a suis antecessoribus in generalatum practicatam, suscipere.

Missi proinde de medio capituli aliquot meritissimi abbates, ut vel invitus susciperet hoc onus et independentiam a se, ac novitates molientium in suo erga religionem zelo, prudentia et amore tanquam erga matrem abrogaret.

Quibus propositis et auditis, illustrissimus dominus metropolitanus supercilio erecto et admirabundus multum haerebat super hoc charitativo voto totius religionis, amplectendo ne! vel non! Sed tractus et invitatus multis praegnantibus precibus ad consessum venit ibique consulebat, salva tantum dependentia religionis a metropolitano Russiae, juxta jura et consvetudines orientis practicata hactenus per totam Russiam, eligi potius in generalem vel illustrissimum dominum episcopum Pinscensem, religioni addictissimum et amantissimum, vel admodum reverendum patrem Iosephum de Camillis, procuratorem generalem totius Russiae, cui laus nunquam par debetur pro ejus laboribus, prudentia, religiosa et exemplari vita bene exacta Romae in rem sanctae unionis. Stabant lachrymabundi ordinis congregati ac venerabundi persistebant in sua electione jam facta in pesona illustrissimi domini metropolitani idque ad quadriennium proxime venturum. Ast llustrissimus dominus metropolitanus mortificatione brevis S. D. nostri, non audito archiepiscopo et capitulo Minscensi, bene cribratus et afflictus, quantum potuit, a tali onere generalatus sibi imposito liberari instantissime petiit. Quod ne utiquam obtinuit, suffragante ipso illustrissimo domino episcopo Pinscensi et toto capitulo, sed millenis usque ad lachrymas supplicationibus amorem inter et compassionem erga religionem matrem afflictam medius positus, pronus et humilis alias nullius oboli et fructus valens officium acceptavit et in sententiam congregatorum ivit. Ergo rogatus illustrissimus dominus episcopus Pinscensis nomine totius capituli egit gratias illustrissimo domino metropolitano, quod huic muneri laboriosissimo suas subjecit curas, licet tot tantisque hebetatum habeat pectus. Slatimque imposito muneri respondens, illustrissimus do-

minus metropolitanus, jurato verbo coram cruce sua archiepiscopali spopondit religioni s. defensionem, statutorum ejus conservationem, jurium et libertatis tuitionem, augmentum, ejusdem procurationem, ritus genuini orientalis sine omni permixtione et novitate manutentionem. Quod laetis et gratantibus animis a toto venerabili congressu auditum et exceptum.

Descensum est tandem ad communem capituli sensum et Minscensis congregatio in omnibus punctis et paragraphis confirmetur, quod enixis precibus s. sedem Apostolicam, sacram congregationem de propaganda fide et eminentissimum cardinalem Nerium, protectorem Russiae, rogat et praecipue circa consultores et secretarium ordinis statuit, quia dicta officia nimis onerosa et perimentia religione comperta ad quadriennium tantum durent, sicuti et protoarchimandriae tantum temporis decernitur. Consultores vero, pater Stephanus, pater Symeon, pater Georgius, pater Bonifacius, jam senio confectus et lecto affixus, nullo pacto possunt esse ad clavum ordinis consultorii, quanta nimirum multa damna et prajudicia monasteriis, bonis et personis ejusdem intulerunt et resarcire tenentur, et singulariter pater Stephanus et pater Georgius respondeant ad praetensiones, jam Romae porrectas eminentissimo domino cardinali, protectori Russiae. Pater vero Symeon non tantum damna illata monasteriis compensare tenebitur, sed et voce activa et passiva perpetuo careat, caeterisque poenis, in decreto metropolitano expressis, subjaceat, ob plagam, magnam, honori illustrissimi domini episcopi Pinscensis infrictam sub tempus congregationis Minscensis, item ob male et tyrannice tractatos religiosos ejusque mores scandalosos. Et quia pater Pachomius Ohilewicz, protoconsultor ordinis, uti iam serio confectus et commoditatibus tantum cellae et quieti studens agitur, non agit in monasterio Żyroviciensi sat opulato, curato et jurisdictioni metropolitanae subjecto; quapropter congregatio censuit illum conservandum esse in officio consultoratus tantum ad quadriennium, cui suffecit alios tres consultores, patrem Joannem Korzeniowski, theologum et concionatorem, patrem Symeonem Kozioł, theologum romanum classicum, concionatorem, patrem Barsonofium Kobylanski, superiorem Novogrodensem, qui antecedenter solita sua pietate et prudentia in superioratibus seu hegumenatibus praeclare se gessit. Secretarius vero ordinis pater Josephus Pietkiewicz, quia vix moralem Theologiam callet et plane novitiatus curam neglexit, ita ut dicere audeat religio, quod sub hoc magistro novitiorum, uti superiore Bitheniensi, patre Josepho penitus penitusque defecit. Sanctus et non modo solidae perfectionis desideratur vir, sed et dissolutae vitae eggrediuntur professi, quos nisi coërceat auctoritas metropolitana, uti in aliquot monasteriis jam coërcuit, actum erit de religione, et novitiatum instruendi de more Josephi Rutscii, metropolitani assumi omnino debent viri perfecti et apostolici, cui providebit illustrissimus dominus metropolitanus. Interim in locum praedictum patris Josephi Pietkiewicz statuimus secretarium capituli et ordinis, idque ad quadriennium, patrem Eustachium Więczek, insignum theologum et verbi Dei praeconem.

Jura s. sedis Apostolicae, a sanctissimo domino nostro Clemente VIII aliisque sanctissimis dominis nostris clementissime indulta metropolitanis et episcopis Russiae; item jura majestatis Poloniarum regis invictissimi et reipublicae, pariter metrolitano et episcopis unitis concessa, practicata et vim legis in hac republica habentia, uti illa, quae sunt murus aheneus contra schismaticos, suum robur intactum habeant.

Novitiatus Bithenii ordinis Basiliani quia fere corruit et a multis annis statuit religio erigi ipsum Vilnae, ubi tanquam in metropoli Magni Ducatus Litvaniae ad academiam tam celebrem, tanquam piscinam probaticam datur commodissima occasio anhelationis intrandi fontem hunc religionis matris novi-

tiatum hanc intentionem totius ordinis praesenti consessu reducit ad effectum, statuendo religio congregata novitiatum Vilnae.

Monasterium Beresvecense jurisdictionis archiepiscopi Połocensis mero fructui et bono religionis illustrissimus dominus metropolitanus, uti hactenus fecit, applicat

Rogat totum capitulum, et serio instat pro instituenda visitatione omnium monasteriorum ordinis et specialiter Żyrovicensis, ubi dicitur, quod pater Georgius multum rapuerit de thesauris, tum etiam quia omnia monasteria sint curata beneficia et plane in illis negligitur cura animarum, vel certe tractatur lucri causa, ideo tales mercenarii, sed non apostolici operarii, severe puniantur et officiis curatis priventur, et in locum talium tepidorum zelosiores alii substituantur.

Violentiae, convulnerationes, invasiones nocturnae et scandalosissimae, sangvinis effusiones, factae contra patrem Petrum Kamienski, theologum ac vicarium domini episcopi Premysliensis, egregium in vinea Christi operarium, a patre Procopio Mor, religioso sacerdote, ad hoc scelus a patre Stephano exgenerali instructo, omnino ab illustrissimo domino metropolitano quantocius dijudicentur et percussor et spoliator luat poenas. Quem tamen praefatum Procopium Mor pater Stephanus, ex-generalis post hoc infame factum ex monasterio Leszczynensi transtulit ad Brestense ibique degradato innocenti superiore nobili viro patre Anzelmo Czyż immediate ante capitulum Novogrodense, ut careret activitate bonus pater, praefecit et constituit superiorem, hoc est praenominatum patrem Mor.

Et quia tota religio Basiliana, in dioceesi illustrissimi domini metropolitani et illlustrissimi d. episcopi Pinscensis situata, trinam intimationem, Minscum 25 Iulii pro congregatione ordinis, Nevogrodecum 6 Februarii pro synodo provinciali, item Novogrodecum modo 19 Martii, obediendo brevi ss. domini nostri fuerit, quibus accessibus, uti e longinquis et valde remotis locis plane enervata cum illustrissimo domino episcopo Pinscensi in bonis, honore, fortunis et sanitate fuerit, propter aliquos tantum discolos machinatores et deceptores, qui fingunt ipsos esse totam religionem, cum ne utiquam sint mature providendo et prospiciendo tantae cladi et ruinae, praedictos discolos religioni intentatae declaravit et verbum juratum dedit illustrissimo domino metropolitano tota religio, in ejus archidioecesi consistens, nullatenus posse amplius venire ad quascunque discolorum istorum instantias, convocationes, nec recessuros a statutis Minscensis et Novogrodensis capituli.

Sessio 4-ta. 22 Martii.

Invocato Vivico ac Divinissimo Paracleto, illustrissimus dominus metropolitanus protestatus est se nolle ullis injuriis, violentiis afficere suos aliquot adversarios, licet potuerit et potest tantam ipsorum coercere audaciam, sed ob respectum unicum, quia recursum fecerunt ad sanctam Romanam ecclesiam, abstinuit, abstinet et abstinebit ab omni illorum mortificatione, quam promeruerunt, suas atque res religionis miscendo, damna tamen, injurias, invasiones, convulnerationes omnino compensare tenebuntur.

Prima instantia illustrissimi domini metropolitani in sua archidioecesi juxta orientalis ecclesiae jura, semper in Russia practicari solita, ne ulla impediantur ratione ab illustrissimo domino nuntio Poloniae, pro tempore existenti, quam reverentissime instamus.

Et dum finem imponimus huic Deo amabili capitulo totius religionis, enixis sanctissimo domino nostro, sacrae congregationi de propagande fide et eminentissimo cardinali Nerlio, domino et protectori Russiae, supplicamus precibus, ut respectu habito nostrae per hos congressus capitulares factos extremae ruinae, praedictum capitulum Novogrodense oraculo Vaticano in omnibus punctis et clausulis confirmare dignentur.

Quibus feliciter fausteque peractis, egit gratias illustrissimus dominus metropolitanus Majestati Divinae in ecclesia cathedrali Novogrodensi una cum tota religione congregata.

In quorum omnium firmam et inconcussam fidem per me secretarium ordinis infrascriptum connotantur et hisce actis inseruntur, videlicet: Martianus Białłozor, episcopus Pinscensis et Turoviensis, archimandrita Vilnensis et Laurisoviensis. Benedictus Michniewicz, archimandrita Trocensis; Stephanus Sielużynski, archimandrita Braslaviensis; Petrus Kamienski, ordinis s. Basilii Magni, episcopatus Premisliensis unitorum vicarius in spiritualibus et officialis generalis auditor metropolitanus; Joannes Korzeniewski, o. s. Basilii M. consultor, officialis totius metropoliae. Barsonophius Kobylanski, o. d. B. M. consultor, superior Novogrodensis. Symeon Kozioł, o. d. B. M. consultor, concionator Vilnensis. Josephus Babinski, officialis archiepiscopatus Połocensis o. d. B. M., superior Polocensis. Bartholomaeus Miniewski, o. d. Basilii M. hegumenus s. Crucis, vicarius generalis monasterii Dubnensis, officialis Luceoriensis et Ostrogiensis illustrissimi domini Jacobi Susza, episcopi Chełmensis. Gedeon Szumlanski, o. d. B. M. nominatus archimandrita Minscensis. Anzelmus Czyż. o. d. B. M. procurator generalis superiorque monasterii Brestensis. Josephus Sakiewicz, ordinis d. B. M. superior Czerlonensis. Innocentius Borysowicz, ordinis d. B. M. superior Volnensis. Josephus Paszowski, vicarius Cassutensis. Constantinus Kaszczyc, ordinis d. B. M. vicarius Dubnensis. Isidorus Łazarewicz, ord. d. B. M. vicarius Dubnensis. Martianus Straszokiewicz, ord. d. B. M. delegatus monasterii Polocensis. Innocentius Radoczynski, o. d. B. M. delegatus monasterii Dermanensis. Theophilus Szołucha, o. s. B. M. delegatus monasteri Dubnensis s. Crucis. Daniel Koritynski, o. d. B. Magni delegatus Vitebscensis, concionator metropolitanus. Damianus Ratnicki, o. d. B. M. delegatus monasterii Leszczynensis. Isaias Wieliconty, ordinis d. B. M. archidiaconus metropolitanus, delegatus Beresvecensis.

Datum Novogrodeci in loco residentiae metropolitanae mense Martii 22 die, anno Domini milessimo sexcentesimo octuagesimo quarto.

Cyprianus Żochowski archiepiscopus, metropolita totius Russiae et Polocensis, protoarchimandrita ordinis s. Basilii Magni, m p. (Locus sigilli metropolitani). Eustachius Wienczek, o. s. Basili Magni et hujus capituli secretarius.

Regulae episcoporum.

Quo opus sit episcopo ratione ejusmet ipsius.

I. Quod inesse voluit Christus sancto Petro, cum comitteret ipsi pastionem ovium suarum, idem intelligat episcopus velle X-tum, ut ipsi insit, nimirum ut perfectus sit in fide catholica novitque omnes fidei articulos ac sciat eos propugnare, cum opus fuerit. Item ut fundatus sit in charitate erga Deum et proximum.

II. Primo igitur antequam omnia curabit semet ipsum, ut sit tabernaculum Spiritus Sancti, sciens tam ingens arduumque munus absque singulari auxilio Divino recte administrari non posse, auxilium autem ejusmodi communiter dari non solet, nisi quis illud mereatur vita spirituali, hoc est frequenti meditatione, puritate animi et exercitatione in virtutibus, praesertim ad statum ipsius pertinentibus.

III. Vita episcopi exterior esse debet ejusmodi, ut exemplo sit vitae aliorum, qui ipsi subsunt. Officium Divinum debita cum diligentia devotioneque singulis diebus suo tempore recitabit. Missam itidem qualibet die saltem audiet, quod observabit etiam tum, cum in praedio deget.

IV. Saepius confitebitur et communicabit; examinabit conscientiam singulis diebus, procurabit etiam libros, statui suo congruentes, quos exstare sciet apud viros doctos piosque.

V. Saepe aut semel saltim in septimana, destinato a se ad id die, cogitabit de iis, quae requirantur necessariaque sint in ejus episcopatu, quod ad modum meditationis faciet, invocato prius Deo Domino, quodque menti occurrat, ne elabatur, in singulari libro annotabit, quem apud se arcano asservabit.

CAPUT II.

Quid episcopo necessarium sit ratione status ejus religiosi, ac imprimis voti obedientiae.

I. Obedientiam praestabit in omnibus hierarchae suo metropolitae.

II. Quolibet anno per literas significabit metropolitae de se suisque negotiis. Tertio quolibet anno ipse adibit metropolitam, quod si ipse id praestare haud possit, per alium quempiam gravem virum e suo clero praestabit.

III. Invocatus a metropolita veniet absque omni causatione, nisi gravi morbo retineatur, aut alia quapiam causa magna, de quo obice mox certiorem faciet metropolitam, ejus id considerationi permittens, ut ipse cognoscat, quid majoris momenti sit, an id, cujus gratia veniendum sit, an illud, ob quod restandum, quodque scribet metropolita, hoc episcopus sequetur.

IV. Cum ad eum metropolita venerit inspecturus res ipsius ecclesiae, acceptabit tanquam legitimum pastorem patremque suum, lustrationem propriis impensis sustentabit. In quo eum metropolita monuerit aut quod praeceperit, omne id praestabit.

V. Partium episcopi erit authoritatem juraque metropolitana ac si propria tueri, ut integra perdurent, neque a quopiam infringantur.

VI. A sententia episcopi appellatio ad metropolitam, a metropolita vero ad sedem sanctam Apostolicam Romanam semper currat, quam impedire obicemve quempiam ei ponere nemo praesumat.

VII. Diligent venerabunturque metropolitanum episcopi, tanquam filii patrem, monitiones ejus gratanter acceptabunt curabuntque, ut subditi quoque eorum idem praestent.

VIII. Quando literae encyclicae metropolitae expedientur ad episcopos, vicinior episcopus ad viciniorem sibi episcopum, eodemque modo ulterius alter ad alterum eas promovebunt circummittentque, donec ad singulos deveniant. Quod si ad quemlibet sigillatim scriptae fuerint literae simulque omnes ad unum mittantur, is acceptis ad se spectantibus, reliquas novo involucro inclusas suoque sigillo munitas ad alium mittet episcopum, et si deinceps modo dicto alter ad alterum, donec ad omnes deferantur, ut non sit metropolitae ad singulos singulares mittere tabellarios.

IX. Post obitum metropolitae ii episcopi, qui de nostra congregatione sunt, collatis capitibus viribusque curabunt, ut unus ipsorum, aut sacerdotum quispiam nostrae congregationis, qui judicio ipsorum tanto muneri quam maxime par sit, quamprimum metrepolitam renuntietur, imploratis hanc in rem commendatitiis ab iis, qui opitulari possint, uti sunt senatores aliique proceres. Candidatus quoque suas scribut literas, cui omnes subscribent episcopi, omnemque aliam, quam ejusmodi exigat negotium, diligentiam adhibebunt.

X. Inaugurationi novi metropolitae aut ejus ad sedem metropolitanam ingressui omnes episcopi congregationis nostrae aderunt, tanquam negotio summi momenti, et antequam inauguretur, tradent ipsi in scripto regulas servandas a metropolita, quas ipse pro viribus se servaturum vovebit votumque, in

charta expressum ac manu propria subscriptum, ad manus tradet episcopi, qui sit antiquior reliquis, is vero protoarchimandritae, ut in archivo religionis reponatur. Quod si quis citra benedictionem arbitriumque summi pontificis Romani ascendere sedem metropolitanam attentet, ei omnes, etiamsi discrimen vitae subeundum sit, resistent.

XI. Si communis quaepiam necessitas accidat, quae communes impensas exigat, consentiente mutuo in id majore parte episcoporum, metropolita cuilibet episcopatui praescribet certam pro ea necessitate conferendam sumam pro ratione proventuum cuiusque episcopatus, quorum regestra habebit metropolita, ab ultima lustratione conscripta, ne ulli hac in re injuria fiat. Quod vero cuique praescriptum fuerit, tempore praestito singuli extradent, nec metropolita excepto.

CAPUT III.

Quo obstringatur episcopus quo ad votum paupertatis castitatisque?

I. Paupertas religiosa ab episcopis maxime intus observabitur. Exterior autem paupertas in hoc consistet, ne proventibus ecclesiasticis utantur tanquam domini, sed tanqua administratores, convertendo eos in id, quod ipsis lex canonesque ecclesiastici praecipiunt, quando metropolita id exiget.

II. Dispositio proventuum ecclesiae antiquitus ejusmodi fuerat. Prima pars convertebatur in ipsum episcopum, altera in ecclesiam, id est non tantum in sacerdotes atque diaconos, sed etiam in cantores, scholam, reparationem ornatum ac apparatus ecclesiae etc. Tertia pars impendebatur restaurandis bonis ecclesiae, hoc est aedificandis reparandisque mansionibus, reformandis praediis, augendis pecoribus, elaborandis agris, fodiendis stagnis piscinisque, si sint loca apta, aliisque, quae ad rem familiarem spectant. Item litibus sustentandisque illis, qui in ea laborant. Quarta pars debebatur egenis seu pauperibus, quos inter, juxta nostrorum temporum exigentiam, talis possit constitui ordo. 1-mo. Primum locum tenebunt ii, qui spontaneam paupertatatem Deo voverunt, uti religiosi, religioseque. 2-do. Iuvenes literarum capaces, ut literis vitaque pia exerceantur, qui deinde idonei redduntur promovendo cultui Divino juvandisque animabus. 3-tio. Virgines inopes viduaeque. Item sacerdotes pauperes ac ii, qui suscepturi ordines sacros veniunt morarique apud episcopum coguntur, dum instruantur ordinenturque, si prorsus non habeant, quo se sustentent, orphani hominesque per infortunia in egestatem delapsi. 4-to. Manci, debiles, aegrotique, pro quibus xenodochium curabit erigi. Si proventuum ecclesiasticorum talis fuerit dispensatio, episcopus bonus erit Deoque acceptus oeconomus possessionum ecclesiae paupertatemque religiosorum intra suos cancellos retinebit.

III. Anno exeunte rationes inibit secum cumque, iis quibus id commisit, an quid a quapiam harum quatuor partium supersit; et id, quod superest, seorsim reponet reservabitque in casum, nec movebit, donec necessitas quaepiam urgens id poscat.

IV. Servandae paupertati conferet, si non ipse servet pecuniam dispensetque, sed alius quispiam et si fieri possit inventaturque idoneus aliquis ex fratribus nostris, aut ex clero saeculari, sin secus vel saecularis, explorata tamen prius fidelitate virtuteque hominis. Tamen hi, quamvis perfectissimi sint, expensas in codice scribent annoque quolibet ad manus episcopi tradent, quos ipse tempore commodo revidebit, aut alteri revidendendos committet.

V. Non minus id quoque ad paupertatem spectat, ut id cedat ecclesiae, quidquid acquisivit comparavitque episcopus vita sua, sive in rebus mobilibus, sive immobilibus. Si quid episcopus existens emet, id in nullum transscribet, nec legabit ulli, nec item ullus cognatorum ipsius sibi usurpabit, verum inde solvetur familiae post ejus obitum funusque

honestum pro dignitate adornabitur, scitu et singulari tunc dispositione metropolitae, cui id ratione officii ipsius competet. Tamen poterit episcopus in scripto relinquere, quis famulorum fuerit magis meritus et quid cuique dandum ex sententia ejus sit, totum nihilominus in arbitrio permittet metropolitae.

VI. Castitas religiosa eo servabitur perfectius, quo status eorum altior Deoque propinquior est: in aulis eorum, cum in eis resident, uxores oeconomorum aut aliorum officialium, tantoque magis aliae feminae ne adsint tunc.

VIII. Otium diligenter cavebunt, quare utile fuerit, ut distributas occupationibus suis horas habeant. Ituri cubitnm cogitabunt, quid sequenti die facturi sint.

VIII. Certam mensuram in esu potuque ac somno sibi praescribent observabuntque.

CAPUT IV.

Qualem eum oportet habere nexum cum religione.

I. Erga religionem, tanquam matrem suam, quae ipsos Deo peperit, filiali voluntate ferantur episcopi, curantes incrementum omneque bonum ejus eumque juvantes pro suis quisque viribus, potissime autem in id icunbent, ut in suo quisque episcopatu unum altem bene ordinatum habeat monasterium ub regimine protoarchimandritae, cui omnia monasteria subjacebunt.

II. Nexus eorum cum religione quo sit arctior, unum saltem sacerdotem religiosum ordinis nostri, quem protoarchimandrita assignaverit, cui confiteri possit aliique opi spirituali semper ad latus habebunt, quem licebit protoarchimandritae, si necessitatem magnam perspiciat, revocare aliumque substituere, conscio tamen annuenteque metropolita.

III. Item si episcopi adesse velint congregationi seu capitulo religionis, integrum id eis erit, tanquam membris principalioribus hujus corporis, ubi omnibus sessionibus collationibusque adesse possunt adeoque voce libera pollebunt; si vero ipsi non adfuerint, recte fecerint, si eos sacerdotes instituti nostri, quos penes se habeant, mittant, non tanquam legatos aut vicarios suos, qui eorum voces impleant in congregatione, sed tanquam monachos, qui eandem vocem habeant, quam alii patres; locus vero missis ejusmodi patribus erit juxta antiquitatem emissae professionis.

IV. Et si juxta statum suum episcopalem non subjiciantur expresse regulis communibus religionis episcopi, tum eas servabunt apud se, saepeque legent, cum vero multa ibi sint episcopo necessaria, ea observabit.

V. Vestitus episcopi erit honestus pro statu episcopali et more accepto, utque in eo eluceat, quod sint monachi, item quod sint ritus rutheni, sicque aedificationi non offendiculo, id est, ne in eo sit quid superfluum, aut exquisitum.

VI. Mensa episcopalis quo fuerit modestior, eo laudabilior erit: lectio sit ad mensam. Temperantia diligenter servetur praesertim in potu, carnes penitus non degustabunt, praeterquam in gravi morbo et donec revalesceant; si vero magna debilitas fuerit, quam juxta sententiam catholicorum piorumque medicorum aliter refici non possit, quam cibis carneis, significabitur id metropolitae peteturque facultas ac benedictio, citra quam non praesumet vesci carnibus, eaque facultas ita intelligi debet, ut non sit advitalitia, sed durante tantum debilitate, aut intervallo temporis, praefixo a metropolita. Item adverteur, ut ejusmodi carnium esus occultus sit, non patens.

VII. Familia episcopi, quantum fieri possit, constabit ex monachis, praesertim oeconomus in praediis, praefectus domus, dispensator, notarius, cellarius, tamen ut sint probati bonique exempli, quos mutare nequibit protoarchimandrita citra scitum facultatemque metropolitae.

CAPUT V.

Quod est munus episcopi quo ad saeculares?

I. Munus ejus est esse moderatorem intra Deum et homines, offerendo sacrificium et orando pro populo, primum sibi commisso, deinde pro omni. Item ei populo, qui est in ejus dioecesi ejusque curae commissus, annuntiando voluntatem Dei, id est docendo eos tam fidem veram catholicam, quam vitam piam, et quamvis haberet talem, qui huic rei capax sit, tamen curabit, ut certis temporibus, uti festis solemnioribus, ipse quoque doceat populum, maxime vero praestare id debebit, si alium quempiam praedicando verbo Dei idoneum non habeat.

II. Attendet, ut sacerdotes, in ejus dioecesi existentes, satisfaciant, muniis propriis. Idcirco opus erit inspectione nimirum, ut quolibet anno mittat lustratum per totam suam dioecesim sacerdotes timoratae conscientiae et sufficientis scientiae, qui capta legitime notitia de doctrina, ministerio et vita cujuslibet sacerdotum, fideliter episcopo significent. Iidem lustratores attendent, ut omnia in ecclesia plene adsint, quae persolvendis sacris praestandoque cultu Divino serviant, tam vestitus, quam libri ecclesiastici, utque omnia munda sint, praesertim in altari, sed prae omnibus, ut sacrosancta Corporis X-ti mysteria munda asserventur.

III. Quo facilius providere episcopus possit, quo quid loci necessarium sit, omnes decanatus et in iis sitas ecclesias conscribet in uno libro itemque ecclesias vacantes, quas, dum inveniatur parochus, viciniori committet, qui et fundos custodiet, ne diripiantur, et certis temporibus celebret in ecclesia, utque sciant parochiani, ad quem recurrant in suis necessitatibus spiritualibus.

IV. Synodus totius dioecesis suae quolibet anno peraget in uno eodemque, aut in diversis locis, prout commodius visum fuerit. In peragenda synodo potissima habenda erit cura, ut quilibet sacerdotum confitatur peccata confessariis, ab eo expositis, communionemque sacram e manibus ejus accipiant omnes. Deinde ut dicatur exhortatio de eo, quod tum temporis tempus personaeque exigunt, uti verbi gratia aliquando de septem sacramentis in genere, aliquando de eorum singulis singullatim, praesertim de absolutione et casibus conscientiae. Monebit, ut ante unam quamque missam alter alteri confiteatur, ut quolibet die dominico diebusque festis missam celebret. In eisdem synodis causas quoque inter ecclesiasticos judicabit. Item si quid laici sive saeculares contra ecclesiasticos habeant. Catechismum doctrinamque de septem sacramentis, apud nos ruthenice impressam, quilibet habebit.

V. Decanus seu protopopas quotannis bis scribet ad episcopum de parochiis et ecclesiis, quae in ejus decanato exstant, ut episcopus scire possit, quid ubique per ejus episcopatum fiat. Quod si quis quadraginta leucis distet ab episcopo, satisfecerit, is semel scribat.

VI. Diligentissime attendet, ut nemini cito manus imponat, sed ut is, qui ordines suscepturus veniet, primo testimonium habeat de honestis suis natalibus probisque moribus, sive a fundatore, vel a collatore, sive a parochianis, deinde ut exacte examinetur, sciat ne non tantum legere dicereque officium Divinum, sed etiam ea, quae sunt fidei deque septem sacramentis, quae nisi calleat, potius primo addiscat ibidem apud episcopum, verum in id inspiciet episcopus, ut ii, quibus instruendus committetur, cum charitate id praestent, non aspere tractando, non insultando ejus inscitiae, sed commiserendo, ita, ut ipse etiam id intelligat et eo audentior sit. Munera pecuniamve ab iis ordinationis intuitu nec ipse episcopus, nec ullus quispiam, non tantum saecularium, sed nec ecclesiasticorum exiget. Si quid dederit, grato animo acceptandum, si nihil, haud exigendum. Notario pro literis investitivis, si quis possit, florenum dabit, qui vero nec id valeat ob inopiam, non extorquendum ab eo.

VII. Ut forma celebrandi sit eadem omnium, quivis neoparochus, nisi plus possit, septem saltem missas celebrabit restans apud episcopum, donec dentur ipsi literae investitivae addeturque ei unus ecclesiasticorum aliquis, qui ceremoniarum ecclesiasticarum consvetudinumque nostrarum in celebrando sit bene peritus.

VIII. Est quoque munus episcopi judicare causas, quae coram eo producantur, non tantum inter ecclesiasticos, sed et laicos et saeculares de rebus, ad Tribunal ecclesiasticum spectantibus. Idcirco necessum est, ut canones habeat ss. patrum, juxta quos judicet, item codices bene ordinatos inscribendis causis, quae ad eum devoluantur, eosque libros aut ipse diligenter apud se, aut apud notarium, si juratus fuerit, servabit. Ad haec puniendis excessivis sacerdotibus carcerem habebit, et quae ad eum spectant.

CAPUT VI.

Quale munus sit episcopi erga laicos seu saeculares, ejus regimini subjectos?

I. Homines saeculares, qui pastoratui ejus subsunt, ut facilius efficaciusque gubernare possint, curabit voluntatem eorum benevolentiamque erga se lucrari non tantum bona vita sua, sed etiam invitando eos ad conversandum, gratificandoque illis in iis, quae citra offensam conscientiae propriae praestari possint, interdum vero etiam bucella panis, quam ei Deus impertivit, eos praesertim, in quibus majora momenta posita sunt.

II. Facilis sit ad eum cuilibet accessus, diviti egenoque, praesertim liberiora habebit a suis occupationibus certa tempora, de quibus scient homines et audentius tunc ad eum veniant, exaudiet unumquemque patienter respondebitque, ut cuique satisfiat, generatim loquendo, modus agendi ei loquendique ac conversandi cum hominibus erit ejusmodi, ut eos aedificet ad amoremque erga se alliciat.

III. Si quis propudiose cum Dei offensa aliorumque dolo vivat, monebit talem caute primo, ut voluntatem ejus erga se, quantum fieri possit, integram conservet. Quod si monitio ejusmodi fructum non sortiatur, alia adhibebit meliora monita, quae ratio naturalis dicet, praemissa super hoc consideratione. Si vero nec id juvet, praestabit gratiam amittere hominis, quam laedere gratiam Dei. Itaque monebit deinde acrius, denique animose utetur data sibi a Deo authoritate, neminem tamen in ira corripiet.

IV. Si quis patrare quid aggrediatur, quod adversetur Deo Ejusque gloriam infringat, maxime vero si et alios inficiet, huic opponet sese, etiam cum discrimine vitae propriae.

V. Antequam inchoet grave quodpiam negotium, maxime, ubi potentia adsit adversae partis, hoc procedet ordine. Primo Domino Deo comittet implorabitque ab Eo bonum consilium commendata re etiam aliorum precibus, praesertim pientiorum; deinde accurate consultabit cum viris, timentibus Deum Ejusque gloriam amantibus, quosque putet in ejusmodi negotiis versatos recteque consulturos. Item cum iis quoque, quorum ope ad id negotii indigeat, denique secum ipso. Tum si videatur aggrediendum esse negotium illud, aggredietur, postquam vero est aggressus, constanter persistet, nec diligentiae sumptibusque, quantum negotium exegerit, parcet, donec ad finem perducat.

VI. Eos, quibus cum frequentius consvescet, ducet ad ritam e tota vita confessionem, quod ut eo libentius praestent, expediet, ut occludat sese cum eis in penetrali ostendatque ipsi rei tantae necessitatem; porriget et modum recte instituendi examinis conscientiae seseque offeret, si voluerint, in confessarium, aut suppeditabit talem, quem aptissimum ad id putet. Post confessionem curabit, ut ordinent vitam in posterum pro statu occupationibusque quisque suis.

CAPUT VII.

Quod officium episcopi sit quo ad propriam familiam domesticam?

I. Perpendens episcopus gravissima illa Apostoli verba I. Tim. 5-o *). „Si quis autem domui suae praeesse nescit, quomodo ecclesiae Dei diligentiam habebit?", dabit operam, ut familia ejus exemplo sit aliis in sobrietate, pietate aliisque honestis actionibus. Idcirco haereticos, potatores, libidinosos, litigatores penes se non tolerabit, nisi spes adsit haud vulgaris eorum emendationis.

II. Prima cura episcopi circa familiam erit, ut eos conservet in pietate, hoc est ut frequenter confiteantur, saltem vero quater singulis annis communicent, cui rei confessarius episcopi attendet.

III. Ut bene ordinetur familia episcopi, curabit, ut nisi adsit ecclesiasticus, aliquis saltim saecularis quispiam sit rectus beneque compositus vir, etiamsi uni ipsi tantum solvendum sit, quantnm duobus tribusve aliis, cui cura committatur moderatioque omnium; ipse sciet de re omni domestica familiaque, utque omnes ei pareant eumque venerentur. Quod eo facilius praestabunt, si ad ipsius intercessionem apud episcopum, dominum suum, consequantur, quae juste peterint. Episcopus quoque rationem habebit intercessionis ejusmodi sui ministri.

IV. Ne familiae ansa adsit insolentiae, curabit, ut omnes penes ipsum in aula ejus commaneant, non vero per hospitia in urbe aut civitate diversentur, nisi cui id episcopus permiserit. Item ut sufficientia habeant in aula episcopi esculenta et potulenta, ne causationes afferant se ob id cogi urbem civitatemve adire.

V. Nec patietur odiosos, sed attendet, ut unusquisque suam occupationem habeat eique faciat satis; curabit id major minister monebitque, ubi opus sit, quod si monitionem non audiant, episcopo significabit. Item id omne, quod Dominum Deum probosque homines offendat, prona fidelitate voluntateque referet. Episcopus quoque re ex eo percepta cavebit, ne ullo signo cuipiam id prodat, sed competenti modo prudenterque vitio occurret. Praeter hunc ministrum conferet, si alios etiam quospiam fidos habeat, quos expertus sit pro more in se voluntate esse dignos fide, ut ex relatis eorum sciat omnia episcopus, quid agatur domi, qua in re prudenter procedet, ne ex ira odiove immerito quis deferatur. Idcirco et si quid sciat, non statim verbis promet, donec opportunum tempus esse offerat, interea nullo indicio prodet, si quid sciret, nisi detrimentum aliquod ob dilationem in aliud tempus sequatur.

VI. Ut eo tutius faciliusque familiam non solum ipse dominus, sed et major minister moderari possit, opportet, ut condictum famulatus pretium pannusque suo tempore citra protelationem reddatur, ne habeant quod praetendant causentve, si quid eis imperetur.

VII. Proborum major respectus erit, e contrario mali paenis afficientur. Juniores diligenti disciplina coercebuntur; a tenera aetate ingerendum est ipsis fastidium licentiae immoderataeque libertatis, quod si post plures diversasque poenas non ad bonum frugem redire voluerit, quispiam dimittet illum, ne alios corrumpat. In maturiores autem animadvertet verbis monitioneque severiore ac acri increpatione, etiam, si opus sit, praesentibus omnibus, ut erubescat; poterit quoque inclusum jejunio coercere, quod si non sese corrigat, non tolerabit eum apud se.

VIII. Optimi communiter solent esse illi, quos sibi a prima juventa adsciverit pietateque imbuerit, sub disciplina educaverit episcopus; quapropter cum inauguratus fuerit episcopus, mox deliget idoneos juvenculos eosque praesentes sibi ac ob oculos versantes retinebit, ita enim et diligent dominum suum et timebunt servireque aliis melius poterunt.

---

*) Въ оригиналѣ ошибочно поставлено 3.

CAPUT VIII.

Qualis conversatio debet esse episcopi cum externis?

I. Curabit comparare notitiam in aula principis, ut propensos in se habeat in cancellaria. Itemque senatores ecclesiasticos et saeculares idcirco intererit comitiis eaque loca frequentabit, ad quae illi conveniunt, submissione deveniet quemlibet, visitabit in hospitiis et quos sibi magis necessarios profuturosque putet, eorum domos quoque adibit captabitque gnotiam, quo pacto possit, contractam notitiam literis fovebit renovabitque; idem observabit cum officialibus terrestribus castrensibusque. Item cum potioribus nobilibus ac civibus primoribus, quibus innitantur caeteri.

II. Potissime cum statu ecclesiastico ritus Romani singulariori nexu curabit coalescere, nimirum episcopis aliisque praelatis, ut benevoli sese nobis esse praestent rebusque nostris, nos pro fratribus reputent juventqe, non vero depriment. Qua in re sciendum est plus effecturos nos, si mites tractabilesque audiamus, quam si contendamus cum illis, quod diligenter cavendum.

III. Item cum religionibus eorum intima charitate fraterna agendum est nobis, praesertim cum ea religione, cum qua jam arctius colligari cepimus insignemque ab eo opem in rebus nostris experti sumus. Ex hujus quoque religionis patribus quarenda erunt, quae ad rite instituendam vitam administrandumque munus episcopi pertinent.

IV. Etiam haeretici officiis obsequiisque devinciendi atque ad bonum disponendi sunt; persvadebitur illis, nt filios suos ad scholas catholicas docendos eraudiendosque mittant, in quam rem episcopus opem illis pro viribus praestandam; pollicebitur, et si fieri possit, etiam inpensas offeret obstringeret sibi hoc pacto parentem, etiam improbum, filium vero efficeret catholicum.

CAPUT IX.

Quae debet esse cura episcopi quo ad bona possessionesqe ecclesiae.

I. Circa bona possessionesque ecclesiae duplex ei cura erit. Altera, ut bene procedat res familiaris, hoc est, ut proventus accrescant, non decrescant. Altera, ut in causis ecclesiae debita vigilantia adhibeatur.

II. Quod ad primum attinet, provisionem suam ita disponet, computato familiae numero, hospitalibusque subducet rationem, quantam in septimanam consumatur panis, potus et pro familia carnium, unde facile colligere erit, quanto in totum annum opus sit, unde pisces singulis diebus pro se ipso, pro familia vero diebus jejunii, item alia mensalia esculenta potulentaque, unde quid et quo tempore comparanda sint, denique panni prose familiaque aliisque id genus necessitatibus. Ubi diligenter attendet, ne expensae superent proventus.

III. Ut bona ecclesiae recte curentur, curatores praeficiantur viri probi, hoc est qui non sint haeretici, sed rutheni catholici, et si hi desint, licet catholici ritus romani, quique pii sint, neque graves subditis. Ad haec habeatur unus quispiam fidelis peritusque. qui singulis annis semel saltem lustret in qualibet possessione episcopi, non tantum ea, quae protulerunt agri, pecora et quidquam contineat domus, ut veram notitiam experimentumqe cujusque frugis faciat, sed etiam ut perspiciat, quis fructus accumulari, quidve usibus necessatibusque episcopi ac familiae ejus provideri possit, ne ematur id, quod apud bene ordinatum patremfamilias reperiri potest domi. Cujusque etiam possessionis bene ordinatum inventarium habebitur.

IV. Cavebit, ne cumulando fructos sibi ipsi, aggravet subditos in operis aut censibus. Item ne sui curatores ob sua emolumenta

injurii sint subditis, neve multis pecuniariis eos depauperent, sed delinquentes aliis poenis afficient; super quo praefatus oeconomus, cum possesiones lustrabit, inquiret, ibidemque statim animadvertet in curatorem et si quid curator supra statutum, quod apud se habebit in scripto, a subditis acceperit, id eis restituet.

V. Cum percipiantur fructus a subditis, oportet, ut cura etiam habeatur subditorum et imprimis eorum animarum, ut habeant certum sacerdotem, quem diebus festis devotionis ergo aliarumque suarum necessitatum spiritualium causa convenient. Qua in re si subditi desides sint, coget eos modis, qui ipsi meliores videantur, ut diligentiores deinde sint; defendet eos, ne injuria ab externis afficiantur, subdito liber ad eum erit accessus, nec ferendum, ut maestus abeat. Si quis subditorum ad egestatem decidat, ejus egestatem, qua poterit, sublevabit.

VI. Altera episcopi circa possessiones ecclesiae cura est, ut in integro conservetur id, quod ad eum pervenit; quod vero ante avulsum est, ut id recuperet modis competentibus, efficacissimus autem modus est per actionem coram judice.

VII. Idcirco sciat episcopus, oportet omnia privilegia, instrumenta fundationum, monumentaque ac monimenta sui episcopatus perlecto uno quoque eorum absque taedio ab initio ad finem usque, intelligat, quid in eis continentur et an possideat omnia illa, quorum jura habet.

VIII. Si audiat haerere alicubi jura episcopatus sui, dabit operam, ut ea recuperet; metricas majores minoresque quaestorias, si fieri possit, revidebit; acta item terrestria castrensiaque ac civilia, si quid forte in eis necessarium reperiatur.

IX. Si ipse adeundae prosequendaeque liti idoneus non sit aut etiamsi idoneus esset, sufficere causae ob graviantia negotia non possit, procurabit talem, qui idoneus parque sit, et si possibile sit ex suo clero, sin secus, saecularem quempiam, quem advenerit virum esse probum. Huic providebit hostimentum pro ratione suorum proventuum eique committet causam. Tamen ipse quoque subinde inspiciet, ut ne deses sit, neve leviter, sed considerate procedat in causa.

X. Jura in tuto asservabit repositorio, nec solum id munitum sit arcaque bene clusilis, sed locus quoque ne sit humidus, clavesque apud ipsum asserventur episcopum.

XI. Jura ne per manus incurie pernicient, sed per quem mittentur, ab eo accipietur apocha, ut sciatur, repetendum sit quid. Siccabuntur certis temporibus coordinabunturque, ut insimul quid cui serviat.

XII. Si lis sit cum aliquo praesertim potente, ipse adibit judicium, conciliaturus judices, adhibebit etiam diligentiam circa procuratores cum ipsis collato consilio priusquam ad causam accedat, nullam vero causam parvi pendeat.

XIII. Minas terroresque humanos, ubi de bono ecclessiae agitur, non curabit opponetque se talibus, Deo in auxilium advocato, etiam cum discrimine propiae valetudinis vitaeque, sciens, quod si tuendo id, quod proprium est ecclesiae, aut vindicando illud, mortem oppetat, se in numerum martyrum adscribendum.

XIV. Nihil donabit, oppignorabit aut vendet, aut alio quopiam modo alienabit a mensa episcopali, etiamsi clerus ipsius in id consentiat, antequam consulat metropolitam ab eoque facultatem obtineat. Nec item advitale jus cuiquam conferet, aut commutationem faciat citra licentiam metropolitae.

CAPUT X.

Quid praestabit episcopus instante obitu suo?

I. Si adeo gravi corripiatur morbo, ut se sentiat moribundum, paeterea quae debet animae suae, confessario suo comittet totam rem domesticam, ut quantum fieri potest, nihil dissipetur alioque vertatur, sed integre

servetur ad dispositionem metropolitae, cui mox ab obitu episcopi et quamprimum de eo significabitur.

II. Si confessarius opus esse videat majori securitati aut opi, aut ob aliam quampiam causam, convocabit ad se sacerdotes cleri ejus ecclessiae, quod si visum fuerit, etiam saecularium aliquem, id integrum ipsi erit, donec aut ipse metropolita veniat, aut aliquem mittat disponendae familiae curandoque funeri episcopi.

III. Privilegia juraque item omnes ecclesiae ad curam archipresbyteri spectabunt, quas metropolita aut ab eo delegatus revidebit, donec episcopo, qui succedet, tradantur.

IV. In praediis item omnia integre conservabuntur, de quibus rationem reddent ii, quibus tum temporis confessarius defuncti episcopi cum clero ejus ecclesiae commisit.

Has regulas frequenter non ipse tantum lectitabit beneque expendet, sed confessarius quoque ejus.

Josephus Archiepiscopus.

Hae regulae episcoporum concordant cum suo originali. Quaptopter subscribo. Datum Żyrowiciis mense 9-bris, die 23, anno 1713.

Basilius Procewicz, ord. D. B. M. protoarchimandrita s. b. m. p.

[illegible]

rzeczy znacznieyszych, nayduiących się w tym kapitularzu. Liczba pierwsza kościelna congregatią, liczba wtóra sessią naznacza.

A.

Alienatia. Alienatia dobr zakonnych y klasztornych bez consultorow bydź nie może. Congregatia XIV. Sessione 10.

Alienatia przełożonym mieyscowym nie pozwolona. XX. 5. XXIV. 1, 6. XXV, 6.

Alumnaty, y mieysca różne, naszey młodzi pozwolone od biskupow łacińskich y oo. Jezuitow dla nauki. I, 1.

Alumnom viatik prowiduią z monastyrow wszytkich. XVI, 1.

Alumni Bazylianie wolni od przysięgi. Tamże.

Annales, albo acta zakonu. Annales, albo acta zakonu pisać kazano. II.

Acta capitulorum podpisuią: metropolita, piskupi, protoarchimandrita, consultorowie y sekretarz zakonu. XXIII, 6. XXIV, 9. XXV, 16. XXVI, 12.

Ambitia. Ambitiey naszych czwartym szlubem de non ambiendo zabieżono. I, 4.

Ambientom karanie naznaczone. Tamże.

Apostata. Apostatowie od starszenstwa odsądzeni in perpetuum.

Apostatow podług dawnych constitutij karać każe. XXV, 5.

Apostatowie alias zbiegowie nie maią bydź przyięci, za drugim razem ieżeli to uczynią. A za trzecim razem iako maią bydź przyięci. II.

Apostatow chwytać y incarcerować każą. XXII, 4.

Archimandria y archimandrita. Archimandria Hleboboryska Połocka zniesiona. V, 2.

Archimandrią Trocką cessit x. Paszkowskiemu. VIII, 4.

Archimandrie dożywotnie znieść congretia instat. XIV, 6.

Archimandrie nowe wygubić x. Susza usiłuie. XVI, 2.

Także nunciusz ex mente sedis Apostolicae znieść upomina. XVI, 3.

Archimandrie niektóre d. metropolita Żochowski znosi. XIX, 2.

Archimandrie znieść o. metropolita Kolęda radzi. XVII, 2.

Archimandrij proventa regestrować każą, aby liczba osób zakonnych proportionalna była. XVII, 5.

Archimandrią Kobryńską x. Glińskiemu odebrać miano; czemu? XIX, 9.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

L.

M.

N.

Nuntiusz. Nunciusz congregatie intimuie y praesiduie. XVI. XV y XXI.

Tenże ex mente sedis Apostolicae sacrae congregationis koniecznie każe obierać za protoarchimandritę prostego mnicha; a że metropolita, ani biskup nie może bydź protoarmandritą. Tamże.

Antoni Pignatelli, arcybiskup Larissenski, nunciusz Alexandra VII, papieża, który potym został papieżem pod imieniem Innocentiusza Dwunastego, wydał na congretią Suprasiską intimatie. XVI. In praeliminaribus.

Tenże wydał intimatorias na congregatią Brzeską y sam na niey praesidował. Tamże.

Tenże instabat, aby prosty zakonnik był obrany za protoarchimandritę, a nie prałat. Obacz tam piękną controwersią, iako on, duchem prorockim zgubę naszą praevidendo, zelował za nas, a nasi antecessorowie tego, o co prosili y na co nunciusza sprowadzili, po hultaysku odstąpili. Tamże, ses. 1.

Tenże obiecał pisać do regentow alumnatow, aby naszych alumnow do przysięgi nie przymuszali. Tamże.

Tenże obiecał pisać ad congregationem de propaganda fide o przeszkodzie szkoł od jezuitow w Minsku, w Nowogrodku y o przeyściu Rusi do nabożeństwa Rzymskiego. Tamże.

Tenże upominał pilno, aby nasi ceremonii greckich nie rzucali. VI. 1.

Tenże biskupom przykazał, ażeby własnego odzienia zażywali, który był przed tym in usu. XVI. 1.

Tenże czytaną congregatią pierwszą Nowogrodowicką wielce pochwalił, osobliwie strony obierania prostego zakonnika na protoarchimandrią, ponieważ chcą obrać metropolitę za protoarchimandritę. Tamże.

Tenże koniecznie metropolite obierać za prota nie każe. Tamże.

Tenże upominał, aby mieli między sobą zgodę. XVI. 2.

Tenże upominał, aby zniesiono archimandrie. XVI. 3.

Tenże upominał do observantii reguł. Tamże ses. 4.

Aby metropolita nic nie czynił bez rady wikariego jeneralnego, consultorow y biskupow w poważnieyszych interessach, upominał. Tamże, ses. 3.

Aby biskupi ustąpili archimandrii y nie trzymali dwoch beneficia napominał. VII. 2.

Tenże przykazał, aby metropolita sądził biskupa Przemyskiego o to że wypędził archimandritę Dubienskiego. XVI. 3.

Tenże obiecał pisać do oyca s., aby metropolita miał administratią dobr episkopskich po smierci ich. Tamże.

Tenże o innych interessach kazał sobie dawać znać do Warszawy. Tamże.

Opitiusz Pallavicini, arcybiskup Epheski, nunciusz Innocentiusza XI, papieża na congregatią Nowogrodzką naznaczył na swoim mieyscu za praesidenta Tomasza Uieyskiego, jezuitę, proboszcza domus professae Vilnensis, biskupa przedtym Kijowskiego.

O.

Obiady. Na obiady w goscinę chodzić zakazano. II. Punkta na listy upominalne y o upijaiących.

Na obiad lub wieczerzą który brat do refektarza nie przydzie, więcey czytay pod litero G. Gościna.

Odzienie. Vide: Habity. Obligi Żyrowickie odprawuią inne klasztory. XVII. 6.

Officialistowie, alias urzędnicy monastyrscy, nie maią mieć częstey odmiany, aż po czterech leciech. II. O nieczęstey odmianie.

Obligatiom dość czynić ad proportionem proventuum każe. XVII. 2.

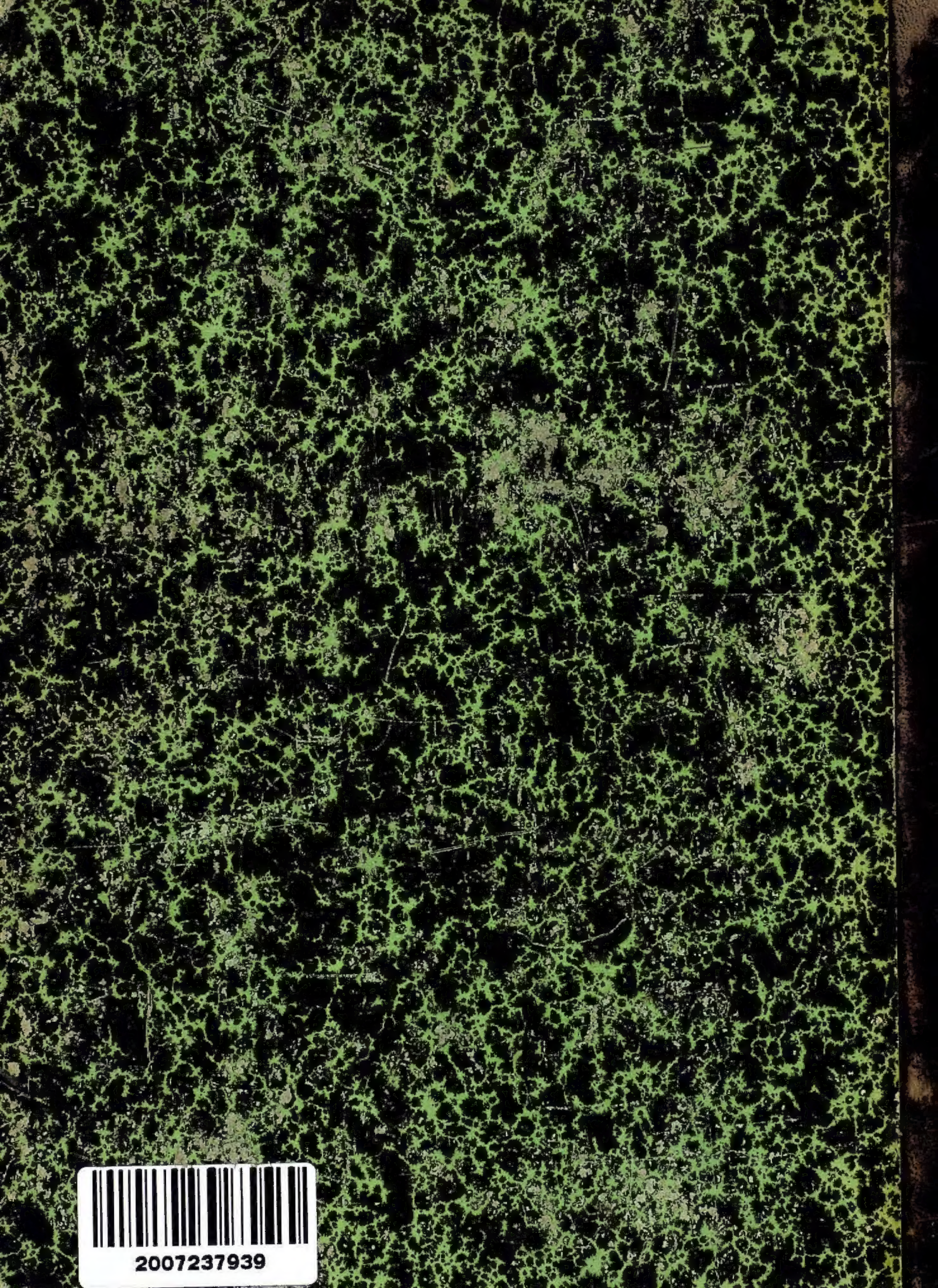
Obrzędy, alias ceremonie. Miał bydź opisany porządek iednakowości cerkiewnych od pewnych osob. II.

P.

R.

S.

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

2007237939